

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

HERODO-

TI HALICARNAS-

SEI HISTORIÆ LI-

bri IX. Interprete

Laurentio Valla.

EIVSDEM HERODO-

TI LIBELLVS DE VITA

Homeri, Interprete Conra-

do Heresio.

• Cum Gratia & Priuilegio Cæs. Malesi.

B A S I L E Æ.

SEBASTIA-

NVS CASTALIO

DE HERODOTI

editione hæc dicit.

LAVRENTII VALLÆ translationem, librariorū culpa uitiatam, repurgauit ante nos Conradus Heresbachius, ut ipsemet scribit: præterea nouem circiter folia, quæ deerant, primo libro adiecit, à se in Latinū ex Græco translata. Ipse Homeri uitam transtulit. Ego rogatu Henrici Petri totum opus recognoui: nec solū librariorum errata (quæ fuere plurima) correxī, uerū etiam in ipsa translatione innumeros locos, & maximè difficilimos quosque (quando in his maximè labi solent interpretes) ad mentem authoris ex Græco castigauī: nonnullos etiam ipse totos conuertī.

HERODOTI VITA E SVIDA.

ERODOTVS historicus ex Halicarnasso clavis ortus parentibus, nempe patre Lyxo, matre Dryone, fratrem etiam habebat Theodorum. Relegatus in Samum à Lygdame Halicarnasseorum tyranno, ibi & Ionicam linguam didicit, scripsitq; ea lingua libros historiarum nouem, exorsus à Cyro, & Candaule Lydorum rege. Postea reuersus Halicarnassum, ubi exorsum se popularibus suis uidisset, ultrò Thurium concessit Italiæ oppidum, iam tum Atheniensium coloniam, ubi reliquum uitæ finiuit. sepultus in foro, ut aliqui memorant. Sunt qui tradant eundem in Pella obiisse. Clauit anno ab Vibe condita trecentesimo, ut scribit Plinius libro duodecimo. Idem tradit Thurijs historiarum libros condidisse, quas Musarum nominibus inscripserit. Ipse alibi scribit Homerum, & Hesiodum, quadringentis non amplius annis ante se clariuisse. Scripsit & Homeri uitam, & testatur idem Suidas *ἡ τῶ ὁμηροῦ*.

OMNI

OMNIBVS NOBILITATIS, VIRTVTVMQVE ORNAMENTIS CVMVLATISS. VIRO,

D. Ioanni Gographio, principis Cluensis consiliario, Conradus Hoesbachius S.

HERODOTVS Halicarn. præter nouem historiarum libros, quos Musarum nominibus inscripsit, compendium quoque reliquit, quo Homeri uitam complexus est, id quod Suidas eiusdem poetæ uitam succinctè, suoque more perstringens testatur. Nempe γὰρ ὁ ὁμηροῦς ad finem, ἡρόδοτος, inquit, ὁ ἰσοεικὸς ἐργαζομένην βίον ὁμῆρα, μάλιστα δὲ τὸ δὲ ἀρμολιώτερον. Hunc libellum cum nuper Latinum à me factum Herodoto apprimendum curassem, uisum est quantulum id cunctis est tuis uirtutibus consecrare, cum alijs plerisque causis adductus, tum quod tu pro exactissimo tuo iudicio, proque auita atque innata integritate, non nisi castissimos autores diligas ἀκἀλαοσκοπιῖν Homero omnis uirtutis, eruditionisque parenti (ut Iustinia-

E P I S T O L A.

ni uerbis in Pandectis præfantis utar)
 tantum tribuas, adeoq; eius poëtæ in-
 genio delecteris, ut identidem laxandi
 animi causa, Homeri carmina ad testu-
 dinem decantare consueueris: maxime
 uerò, quo dicamentum aliquod atque
μνημόσυλον extarèt necessitudinis no-
 stræ iam olim inter parētes nostros coa-
 litæ: sed quam nos iam inde à pueritia
 domi atque peregrè linguarum, melio-
 rumq; studiorum cōmilitio firmatam,
 etiam num in eandem Principis nostri
 aulam asciti religiosè fouemus. Nam
 uti nihil tum in omnibus obeundis ne-
 gocijs, tum in aulis maxime principum
 suauius, magisq; necessarium, quam fi-
 dus, & syncerus amicus: ita nulli sunt
 fermè amici, uel constantiores, magisq;
 fidi, minusq; fucati, quam studiorum
 similitudine copulati. Bene uale, &
 hanc nostram qualemcunq; opellam
 boni consule, meq; quod facis mutui-
 ter amare perge. Ex Hamboech,

Nonis Nouembris,

M. D. XXVI.

HERO.

HERODOTI HALI-
CARNASSEI DE GENERE,

VITAQUE HOMERI LIBELLVS,

à Conrado Hereshachio latinita-
te donatus.

ERODOTVS Halicarnasse-
us, de genere, uita, atque adeò
ætate Homeri studens quàm
uerisima referre, hæc tradi-
dit: Cùm uerusta illa Aeoli-
corum urbs Cuma primum còderetur, eo- *Cuma.*
dem cùm aliæ permultæ, omnisq; generis
conuenæ confluxerunt, tùm è Magnesia il-
luc pleriq; commigrarunt: inter quos fuit
Melanopus Ithagene Crithonis filio geni *Melanopus.*
rus, homo fortunæ non perinde ample, at-
tamen expeditæ. Hic Homyretis Cumani
filiam duxit uxore, procreatq; è legitimo
toro foemineam prolem, cui nomen indi-
dit Critheidi, Moxq; ipse Melanopus unà *Critheia.*
cùm uxore uita functus est, commissa inte-
rim filia Cleonactus Argini tutelæ, quo fa-
miliarissimè uti consueuerat. Porro tem-
pore interiecto, accidit fortè, ut puella ista
è furtiuo concubitu prægnans deprehen-
deretur: id quod paulisper suppressum, dū
Cleonax rescuisset, uehementer rei i

*Hermeus si-
nus.*

Smyrna.

Theſeus.

Meleſigenes.

gnitate commotus, Critheida ſeorſum ad ſe acceſſitam, acerbè obiurgauit, commemorans cōmiſſi apud populares ſuos infamiam. Poſtremò, huiuſmodi quidpiã quo illam excuteret, comminiſcitur: Cumani iam tum in Hermei ſinus reſſu ædificantes, ubi Smyrnam urbẽ extruxiſſent: Theſeus autem uolens uxoris ſuæ memoriam relinquere, ab uxoris nomine Smyrnã appellauit: quippe id uxori nomen erat. Theſeus autem è primarijs Theſſalorum fuit, qui Cumam ædificabant, ab Eumelo Admeti filio ortus, uitæ facultatibus apprime inſtructus. Hoc loco Cleonax per occaſionem Critheida obtruſit Iſmeniaẽ Bœotro, ex his, qui coloniam illuc duxerant, in primis ſibi amico. Progreſſu deinde temporis, Critheis cū alijs mulieribus ad feſtum quoddam egreſſa, iuxta fluuium Melitem, ut quæ partui iam uiçina eſſet, Homerum peperit, non cœcum, ſed uidentem, nominatque eundem Meleſigenem, à fluuiò uidelicet, ad quem editus eſſet. Etiam num apud Iſmeniam ſe Critheis continebat: à quo poſtea digreſſa, manuaria induſtria ſe, filiumq; alebat, aliunde alia ſumens opera: unde filium quoq; quantum potuit, honeſtis diſciplinis erudiuit. Erat autem eo

tempore

tempore Smyrnæ quidam, nomine Phe- *Phemi*
 mius, qui iuuenturi illic literas, musicenq;
 tradebat. Hic cum citra uxore uiueret, Cri-
 theidem conduxit, quæ lanam illi exerce-
 ret, quam à discipulis mercedē acceperat.
 Illa uerò industria multa atq; elegantia fre-
 ta, Phemio cœpit impensè placere, adeò,
 ut tandem Phemius eam uerbis ad coniu-
 gium sollicitaret, referens cùm alia quibus
 ei fidem facere confidebat, tùm præcipuè,
 quòd Melesigenem in filium esset adopta-
 turus, liberaliterq; simul aliturus, institu-
 turusq;. Siquidem hunc cernebat iam mi-
 ram quandam, & ingenij, & indolis spem
 de se polliceri. Persuasæ igitur Critheis,
 Phemio assentitur. Melesigenes cùm na-
 turæ bonitate præstans, tùm cura acceden-
 re, institutione q;, continuò omnes sui or-
 dinis adolescentes faciliè præuertit: atque
 nō ita multò pòst eruditionis auctibus cre-
 scens, nihilo ipso Phemio in disciplinis fa-
 ctus inferior. Et cū Phemius uita functus,
 uniuerfa ei legasset, paulò pòst, Critheis
 quoq; fato concedit. Melesigenes itaq; lu-
 do præfectus, sui q; iam iuris effectus, in ma-
 gna fuit hominum admiratione, non apud
 suos modò, uerùm apud externos etiā, qui
 peregrè frequentes illuc mercatus gratia

conuenerant. Erat enim Smyrna emporium celebre, unde frumenta, quæ eodem è uicinis agris abundè conuecta, à peregrinis coëmebantur. Externi autem, cum ab opere cessarent, Melesigeni libenter uacabant. Commodū inter hos *Mentes* fuit nauicularius, qui è finibus Leucadis soluens, nauem meritoriam in eius usum comparauerat, qua frumenta Smyrna deueheret, uir (quantum illa ferebant tempora) & eruditus, & multarum rerum usu exercitus. Hic Melesigeni persuasit, ut relicto ludo secum nauigaret, accepturus, & mercedē, & quæ ad profectiōem essent necessaria. Ad hæc Melesigenes quandiu iuuenis esset, urbes, regionesq; spectaret, operæ precium fortè ducebat sibi, qui conscribendæ poëseos iam argumentum in animo concepisset, qua nimirum occasione potissimū eum arbitror pellectum. Proinde relicto ludo cum *Mente* nauigabat Melesigenes: quocumq; locorum appulit, studiosè uniuersa rimatus, contemplabatur si quid esset loci alicuius peculiare, ac uernaculum, memoratuq; dignum, adeò, ut appareat *Commenta.* commentarios eum profectiōis suæ *rij profectio:* scripisse, eorumq; quæ quoq; loco lustrant *nis Homeri.* do didicerit. Porro cum ex Hispania, Thusciamq;

sciaq; delati in Ithacam deueherentur, con-
 tigit Melesigenem oculis iam ante parum
 ualentem, extremè laborare: ita, ut Mentis
 negotiorum gratia in Leucadem traiectu-
 rus, eum apud Mentorem, Alcimi filium
 Ithacensem reliquerit, hominem sibi uehe-
 menter amicum: multis precibus adigens
 eundem, quo Melesigenis curam haberet
 târisper, dum è Leucade reuerteretur ipse.
 Mentor uerò ægrotantem Melesigenem *Mentor,*
 sedulò curauit, uir nimirum facultatibus
 pollens: quiq; ob egregiam æquitatem, ho-
 spitalitatēq; inter cæteros Ithacenses ma-
 ximè prædicaretur. Atq; hic accidit, ut de
 Vlysse multa Melesigenes percontando co-
 gnosceret. Narrantq; ipsi Ithacenses, tum
 uisum eum amisisse ibidem. Atqui ego as-
 firmare non dubitem, tum eum conualuif-
 se, ac postea apud Colophonem prorsus
 cæcum factum, id quod ipsi quoq; Colo-
 phonij mecum fatentur. At uerò Mentis è *Homeri com-*
 Leucade Ithacam reuersus, Melesigenem *cit.*
 recepit, cum quo iam inde diu ultrò citro-
 que nauigauit, donec Colophonē appul-
 so euenit, ut in ueterem morbum recide-
 rit: quem ubi effugere non daretur, uisu pu-
 tatur priuatus. E Colophone iam cæcus
 Smyrnam reuersus, ad poëmata conscri-
 benda

**Nouus mu-
rus.**

benda animum conuertit. Tempore dein-
de interiecto, cum Smyrnæ uictu, necessa-
rijsq; destitueretur, cōstituit Cumam profi-
cisci: Hermi q; campum transiens, ad eum
locum peruenit, qui appellatur Nouus mu-
rus, Cumanorū coloniam. Qui locus post
Cumam habitabatur annis octo. Hic me-
moratur primum Melesigenes pro coria-
rij officina consistens, carmina hæc pro-
nunciasse:

*αἰδέσθαι ξένων τεχνήνων, ἔδδ' εἰ δόμοιο,
οἱ πόλιν αἰπὴν ἐν λυμῇ ἐρίῳ πίδα λέρην
ναίει, Σαρδάνης πόδα νέστον ὑψικόμοιο.
ἀμβρόσιον πίνοντες ὕδωρ δάκτυλαμοιο
ἔρως δινέει, ὅρ' ἀθάνατο τίχιτο σύς.*

Sardana. Sardana, cuius hic commemorat, mons est
ad Hermum fluuium, Nouumq; murum si-

Ty. hius. tus. Coriario nomen erat Tychio, cui con-
tinuo auditis uersibus uisum est hominem
recipiendum, commiseratione nimirū mo-
tus, cum uideret oculis tam miserè multa-
tum, iussit præsētib; secum frui. Melesi-
genes ingressus surrinam, confidentibus il-

Amphiarai hic poësim suā ostendit: Amphiarai in The-
expeditio. bas expeditionem, atq; hymnos in deos &
Hymni deo- se scriptos. Et cum inter fabulandum cre-
tum. bras sententias in medium, multamq; eru-
ditionem afferret, in magna habitus est ab

auscul-

auscultantibus admiratione. Atq; iam tum
apud Nouum murum agens, è poësi uictus
subsidia habebat. Ostenditur ad nostra us-
que tempora ibidem locus, ubi Melesige-
nes sedens, carmina sua exhibuerit. Qui lo-
cus in magna illic habetur ueneratione ab
incolis, memoraturque populus arbor ab
Homeri aduentu in eodē loco enata. Por-
rò egestate postea adactus, cū uix alimen-
ta haberet, statuit in animo Cumam ad fe-
liciozem successum reuerti. Iturusque hæc
pronunciauit carmina :

αἶψα πόδες μὲ φέροιμι εἰς αἰδοίων πόλιν ἀνδρῶν.

τῶν γὰρ καὶ θυμὸς πρόφρων, καὶ μῦθις ἀρίστη.

Proficiscens igitur Cumam è Nouo muro,
per Larissam iter fecit, utpote compedio-
sisimum. Vbi, ut Cumani narrant, flagitan-
te socero, epigramma hoc scripsit Mydæ
Phrygum regi Gordij filio, id quod etiam
nunc in Gordij cippo inscriptum uisitur:

Χαλκῇ παρδίνῳ ἄμν'· μίδης δ' ἐπὶ σήματι λεῖμαι,

ἔς τ' ἄρ' ὕδωρ τε ῥέοι, καὶ δινδρεῖα μακρὰ τιθήλοι.

ἥλιός τ' ἀνιῶν λάμποι, λαμπρά τε σιλήνη,

αὐτὴ τῇδε μένυσσα πολλοῖα ἑὶ πὶ τύμβῳ

ἀγγεῖον παρῖσι μίδης ὅτι τῇδε τίθειται.

Reuersus autem Cumam, in senum passim
conuenticulis carmina sua, quæ fecerat, o-
stendit, colloquijsq; suauitate auscultantes
in

In sui admirationem facile protraxit. Intelligens igitur Cumanos poesim suam recipere, pergite eosdem consuetudine sua oblectare, ac postremo, huiusmodi conditionem proponere, ut si publice eum alere uellēt, urbem Cumanorum celeberrimam se redditurum. Qui præsentes hæc audierant, institutum probabant: addentes se quoque adiuturos, si petitionem suam ad senatum referret, ut uotis suis fieret satis. Melesigenes his uerbis erectus, collecto senatu in curiam processit: rogatoq; eo cuius muneris erat, ut in senatum duceretur: ille nihil recusans, ubi opportunum uidebatur, hominem deduxit. Hic consistens Melesigenes, eadem uerba habuit in senatu, quæ paulò antè in conuenticulis de alimentis præstandis proposuerat. Vbi dixisset, egressus pro curia sedebat. Interim dū senatores agitarent, quidnam par esset homini respondere, uisumq; esset tum ei, qui deduxerat, tum alijs omnibus quotquot in conuenticulis Melesigenem audierant, petitionem admittendam: unus tantum ē senatoribus refertur Melesigenis postularis calculo suo repugnasse, interq; alia multa, hæc quoque commemorasse: Si semel *ἀμάρτυς*, hoc est, cæcos, alendos suscipiant, futurum

DE VITA HOMERI.

turum ut continuò turbā habeant, & multam inutilem. Atque hic primum Homeri nomen Melesigenem inditum, à cæcitatibus, *Homericorum* uidelicet, calamitate. Nam Cumanī cæcos *men-* *omeres* appellant. Iamq; inde, qui prius Melesigenes, nomen obtinuit Homeri. Breuiter hæc sententia euicit, perque prætorem fuit approbata, qua contendebatur non alendum Homerum. Hæc cum illi nunciata esset, uehementer commotus, his uersibus calamitatem suam deplorabat:

οἷς μ' ἄσκη δῶκε πατέρ' ἱὸς λύρμα γινώσκει
 νύπιοι αἰδοῖνσι πρὶ γένοισι μὴ ρὸς ἀτάσθαλον,
 ἢ ποτ' ἐπύρρωσας βελῆ διδὸς ἀγρόχοιο
 λαοὶ φείκωντο μάργον ἐπιθέτοισι ἵππων,
 ἐπλότριοι μακροῖο πνρὸς λρίνοῖς ἄρκα,
 αἰσίδα σύμνην ἀλιγέτονα ποῖνιαν ἀλόν.
 ἢ τὶ δὲ ἀγλαδρ ἔσιν ὕδωρ ἱεροῖο μέλιτος,
 ἔνθιν ἀπορνύμεναι λύραι διδὸς ἀγλαδρ τέκνα
 ἀθελίτην κληῖσαι διαρ χθόνα, καὶ πόλιν ἀνδρῶν.
 οἷδ' ἀπανηναῶν ἱερὸν ὅπα φημι ἀοιδῶν.
 ἀφραδίην τῶν μὲν τι παθῶν τις φραδύειαι αὐτοῖς,
 ὅς σφιρ ὄναδίοισιν ἱμῶν διημέσατο πότμον.
 λῆρα δ' ἐγὼ τῶν μοι θιδὸς ὅπασσι γενομένοισι
 τήσομαι ἀκρανύσας φέρων τήλκῳ θυμῷ.
 ἔστι μοι φίλα γῆα μένερ ἱερῶς ἐν ἀγῶνι,
 λύμης ὀρμαίνουσι. μέγας δὲ με θυμὸς ἐπὶ γῆα
 αἴμον ἐς ἀποδιδόνειν, ὅλκον περ ἱόντα.

Cuma abiens ad Phocæā contendit, impre-
 cans

éans interim Cumanis neminem unquā
 fore clarum poëtam, qui tam stupidos ce-
 lebraret. In Phocea autem eodē modo sibi
 uictum parauit, in cōuenticulis, uidelicet,
 passim carmina sua ostentans. Erat aut eo
Thestorides. tempore in Phocea Thestorides quidam,
 qui pueros illic literas docebat, homo fi-
 dei parū probatæ: hic subodorata poësi, hu-
 iusmodi uerbis Homerum adoriebatur: Pa-
 ratū se inquires, & ministrare ei, & uictum
 suppeditare, si carmina, quæ meditatus es-
 set, describere pateretur, & alia subinde fa-
 ciens, ad se deferret. Homerus iam ministe-
 rij alicuius, atq; adeò necessariorum indi-
 gens, recipiendam hanc conditionē putā-
Ilias minor uit. commoratusq; apud Thestoridem, mi-
Homeri. norem illam fecit Iliadem, cuius initiū est:

Ἰλίου ἀείδω, καὶ Δαρδανίην ὑπόπαλον.

Ἰς περὶ ποταμὸν Πάριον Δαναοὶ θεράποντες ἄρῃ.

Phocaidem quoq; quam uocāt, Phocenses
 apud se cōditam ab Homero asserunt. Iam
 uerò Thestorides, ubi Phocaidem atq; alia
 pleraq; ab Homero cōmunicata descrip-
 set, cōstituit è Phocea discedere, Homeriq;
 poësim p sua uēditare. Vnde factū, ut cum
 Homeri nō perinde curam haberet, ille ad
 Thestoridem huiusmodi sit usus disticho:

Θεορίδης ἐνὶ τοῖσι ἀγούσῃσι πολλῶν περὶ

ιδίῃ

ἰδίῃ ἀφραδίῃ ποιεῖται νόον ἀνθρώποισι.

Et Thestorides quidem relicta Phoecea in Chium concessit, ubi erecto ludo, carmina illa pro suis euulgans, egregiā simul & laudem sibi parauit, & fructū haudquaquam nulgarem. Porro Homerus suo, eodemq; more uiuere pergebat apud Phoces, nimirum ē poēsi uictum, ubiq; habens. Tempore deinde non ita multo post, uiri aliquot ē Chio eruditi, audientes eadem carmina, quæ iam sæpius in Chio à Thestoride pro suis recitari audierant, indicabant Chio hæc ipsa à quodam ludi magistro pro suis cum magno fructu ostēdari. Homerus intelligens continuò Thestoridē esse, magno studio properabat in Chium transmittere. Et cum portū adiisset, neq; offendisset nauem, qua traijceret, essent autem, qui pro lignis deuehendis in Erythræam soltere pararent, bellè conuenire uidebatur, si per Erythræam iter faceret. Accedens igitur nautas, flagitauit, ut comitem se navigationis reciperent, multis blandisq; usus uerbis, quib. quod posceret, persuaderet. Nautę admittentes hominis preces, iusserunt nauem eum conscendere. Quo impetrato, Homerus confidens in nauī, his uerbis nautis bene precatur:

HERODOTI LIBEL

ἐλθεῖν ποσειδάων μεγαλοδυνεὺς ὑννοσίγαια
 ὑπερχόρε μολίωρ, ἔδωκε γὰρ ἰατρῶν.
 δὲ δ' ἔρπον λατὸρ, καὶ ἀπὸ μόνου νόστον ἰδίῳ
 σάουτας, οἱ νυδὲ πομποὶ ἔδωκε ἄρχοι ἴασιν.
 δὲ δ' ἔκ' ὑπὲρ παρ' ὑψικρήμινος μίθον.
 αἰδοιορ μ' ἔλθοντα βροτῶν ὑπὸ πτερύγεσσιν.
 φῶτα τε τισαίμην, δὲ ἰμὸν νοδὸν ὑπὸ πτερύγεσσιν.
 ἀδύσατο ἵνα ξένιον, ξένιον τε πρὸς ἑαυτὸν.

Erythraa. Vbi uerò secundo uento Erythræam appu-
 lissent, Homerus innauit id temporis itabu-
 labatur. Postero die nautas rogauit, ut ali-
 quem præberent, qui ad urbem eum per-
 duceret. Illi obsecuti, ducē itineris unum
 ē suis permiserunt. Cumq; iam pergendo
 ad Erythræam appropinquasset, deprehē-
 disse q; urbem asperam, atq; montosam, in
 hæc prorupit carmina :

πτόνια γὰρ πάλιν δαρεῖ, δόταρα μολίωρον ὄλβου,
 ὅτε ἔρα δὲ τοῖς μὲν φῶτων ὑποχθονὶ τύχου.
 τοῖσι δ' ἀδύσατο καὶ τρεχέσσις ἰχθυόων.

Ingressus deinde Erythræorum urbē, per-
 contatur de nauī. Et cum fortè quidam oc-
 currisset salutaturus, qui eum in Phoea ui-
 disse, ab hoc contendit, ut secum dispice-
 ret, sicubi nauis appareret, qua in Chium
 transmitteret. Atque ubi in portu, nauali-
 busq; nullum reperiretur traiecitium na-
 uigium, ille Homerum ad eum locum du-
 cit,

DE VITA HOMERI.

Et ubi piscatoriæ naiculæ stationem habebant. Et fortè fortuna incidit in quosdam, qui in Chium erant traiekturi. Hos adiens precatur, ut Homerum transportarent. Verùm illi nullis precibus permoti, non recepto Homero soluerunt. Homerus autem hæc cecinit carmina:

*καὶ τα πᾶσι πόροι συγρῆ' ὑπάλιχοι ἄτη,
πλωγαδὸν αἰθέρι βίον Ἀσσελὸν ἔχοντες,
αἰδέσθαι ξένιοιο Διὶ δέ σέδας ὑψιμύδων.*
Δανὺ γὰρ μίτοντι ξένισ Διὸς, ὅσῃ ἀλὶ τῆ' αἶ.

At uerò in altum iam prouectis contigit, ut aduerso uento rapti, eodem unde soluerant, recurrerēt, ubi etiam dum Homerum in litoris crepidine confidentem offenderunt. Qui cognito nauis recursu, hunc in modum eos alloquitur: Vos, ô peregrini, uentus inuasit aduersus. Verùm nunc adhuc me accipite, & secundo uento nauigabitis. Piscatores autem pœnitentia ducti, quòd prius hominem nō receperant, compellato eodem, iubent conscendere (si uelit) nauem. Recepto Homero, rursus uelâ faciunt. Cumq; exacto itinere littus appulisset, piscatores ad sua quisq; opera digressi, Homerû in littore ea nocte relinquunt. Vbi diluxit, itinere se accingens, oberransque, ad eum locû peruenit, qui appellatus

Pinus;

Picus locus. Pinus: illicq; quiescenti noctu pini fructus incidit, quem aliqui *ερέβιλον*, alij *κάρνον*, appellant, Homerus uerò hos cecinit uersus:

ἀπὸ τίτ' οὐ πικρὸν ἀμάνονα καρπὸν ἴσασιν
 ἴδμεν ἔν' ἑορμαῖσι πολλὰ ἔχοντες ἡνιμοῖσιν,
 ἐνθα δίδωρ & ἄρῃ & ἰαχέοντοισι βροτοῖσι
 ἰαχέωντο δ' ἄρ' μιν κελρῖνοι ἄνδρες ἔχουσι.

Cebrenia. Eo enim tempore Cumani Cebrenia ad Idam montem ædificare parabant, ubi ferū tum effodiebat. Cæterum, illinc abiens Homerus, uocem caprarum, quæ ibidem fortè pascebantur, secutus, in canes incidit pastorales: qui cum ferocius eum adorirentur, uociferabatur. Quod audiens Glau-
Glauus. cus, id enim erat caprario nomen, accurrit festinanter, compellatosq; canes ab Homero excussit. Atq; ubi diu multumq; admiratus fuisset, quod nimirum cæcus existēs eo locorum peruenerit, tandem accedens rogabat, quis nā esset, & cuius rei indigens, quibusq; modis ad inhabitata illa, uastaq; loca diuerterit. Homerus omnē suam calamitatem cōmemorans, ad commiserationē Glaucum pertraxit. Siquidē homo erat (ut apparet) cordatus. Excipiēs igitur Homerum ad suum deduxit tugurium, incensoque igne cœnam instruxit: qua apposta iussit cœnare secū hospitem. At uerò cum
 canes

canis à cibo abstinentes non cessarent suo
moræ cœnitantē adlatrare, Homerus Glau-
cum his uersibus alloquitur:

γλαῦκε τί ποτε πίπεις τοδ' ἔπειτα τὸ ἐνὶ σπρίσι θέσθαι.

σπίτος μὲν λυοὶ δὲ πνεύματα αὐλάγῃσι θύρουσι

δύνη δὲ γὰρ ἄμνητον, ὃ γὰρ καὶ πρῶτον ἀκίστα,

ἀνδρὸς ἐπαρχομένο, καὶ ἰσχυρία θυρὸς ἰόντῳ.

Hæc audiens Glaucus, lætatus est admo-
nitione illa, habuitq; in magna hominem
admiratione. Post cœnam mutuis collo-
quijs delectabantur. Nam Homerus ubi
errore: suos, urbescq; quas adijisset, enarras-
set, Glaucus hæc audiens præ admiratione
stupebat. Eratq; iam tum cubâdi tempus,
& quiet se dederunt. Postero die Glaucus
cogitauit ad herum suum proficisci, animo
hæc de Homero indicandi. Proinde com-
missis socio capris pascendis, Homerum
intra tecta reliquit, promittens se quàm se
stinantissimè iturū. Degressus ad Bolissum *Bolissus.*
(id erat uicino huic loco nomen) heroque
suo adito, narrauit de Homero, quemad-
modum res habebat, quod nimirum pro-
miraculo hominis aduentum duceret, de-
mum rogat quid facere conueniat. Herus
parum delectatus hoc nuncio, cœpit cum
Glaucō expostulare, qui quoslibet citra
delectum erroneos, mutilosq; reciperet, ale-

retque; tamen præcepit, ut hospitem id se
 perduceret. Glaucus uero ad Homerum
 reuersus, ea narrauit, iussitque sequi se in
 urbem? fore enim hæc ei ad felicem ortu-
 næ successum. Quibus non grauatin assen-
 tiens Homerus, caprarium sequitur. Hic
 Chius. Glauci herus, ubi in colloquium
 cum Homero uenisset, reperissetque homi-
 nem esse cordatum, multa que rerum peri-
 tia instructum, cœpit suadere ei, ut apud se
 commoraretur, liberorumque, quos ha-
 bebat, adolescentes formandorum curam
 susciperet. Ille accepta conditione pueros
 sibi concreditos erudiuit. Interin Cerco-
 pas, Batrachomyomachiam, Epiachlidas,
 & alia omnia, quæcunque iuuenilia, ludi-
 craque huius poëtæ extant, apud Chium
 illum condidit in Bolisso. Hincque cœpit
 per urbem inclarescere. Iam uero Thesto-
 rides, ut primum intellexit, Homerum ad-
 esse, nauigans è Chio fugam apersit. De-
 inde progressu temporis Homerus impe-
 trata ab hero Chij uisendi copia, urbem
 adiit, ludumque illic institui, & pueros car-
 mina docebat. Id cum magna felicitate
 Chijs facere uideretur, multos sibi admi-
 ratores conciliauit. Hinc igitur uictum pa-
 rās tolerabilem, uxorem duxit, è qua duas
 susce-

*Homerus a-
 pud Chium.*

*Cecropes.
 Batrachos
 myomachia.
 Epicichius
 dei.*

*Homeri
 uxor et filia.*

suscepit filias : quarum una decessit innu-
 pta, alteram uiro Chio elocauit. Enimuerò
 hic poësi manum admolitus, gratiam ha-
 buit benemerentibus. Et primum quidem
 Mentori Ithacensi in Odyſſea, ut qui labo- *Mentor.*
 rantem ex oculis sustinuerit in Ithaca : cu-
 ius beneficij gratia eundem ampliter poë-
 si suæ inferciens, Vlyſſis fingit socium, cu-
 ius fidei Vlyſſes Troiam nauigās, domum,
 familiamq; concrediderit, tanquam Itha-
 censem præstantissimo, atq; æquissimo.
 Aliis etiam plerisque locis eundem laudi-
 bus uehit. Siquidem Mineruam, quoties
 cum aliquo humana specie congregi fin-
 git, Mentori identidem tradit aſſimilatam
 deam. Ad hæc Phemio præceptor, simul, *Phemius.*
 & eruditionis, & nutritionis gratiam in
 Odyſſea retulit, in hæc uerba :

*ἔκρυψ' ἂν ἴδ' ἡ χερσὶν ἑὶ θάλασσαν πειρακτὴν Ἴθυκα
 φημι, ὅς τε ποτὶ δὲν ἐκείνῳ παύλας ἐκίδει.*

Odyſ. 1.

Et rursum :

αὐτὰρ ὁ φορμίσσον ἀνέβη πρὸς ἑκείνῳ ἐκίδει.

Meminit & nauicularij, in cuius comitatu
 ultro citroq; nauigans, urbes, locaq; pluri-
 ma collustrauit. Huic nomen erat *Mentæ,* *Mentes.*
 cuius commemorat his uersibus :

*ἀνὴρ δὲ γαίωτοισι δαΐφρον' ὅς ἔχεται ἄναξ
 ἦδ' ἀτὰρ ἐγείρεται φησὶν ἱερτοῖσι δαΐδαι.*

Ibidem.

chius. Habuit etiam Tychio coriario gratiam, ni-
mirum qui uenientem ad sutrinam apud
Nouum murum hospitio exceperit. Hunc
Iliadi inferfit his uersibus :

Iliad. 7. αἶας δ' ἰγυῖθι κ' ἔλθῃ φέρων σάκε' ὀύζι πύργου,
χαλκιστον, ἰπταδόσσον, ὃ οἱ τύχῃ' ἑκαμείλιχον,
στυγρότόμων δ' ἄλ' αἶετ' ὕλην ἐνὶ οἰκίᾳ ναίωμι.

A' poësi uerò hac inclarescens Homerus,
non per Ioniam solum celebrabatur, sed in
ipsam usq; Græciam multus de eodem ser-
mo perferebatur. Et cum iam eruditionis
existimatione augescētē multi uiserent,
inciderunt fortē qui suaderent, ut in Græ-
ciam se transferret. Quod consilium ad-
mittens, impensē cupiebat adornato itine-
re illuc demigrare. Commodumq; intelli-
gens Argos multis, egregijsq; elogijs cele-
bratum, Athenas non item, proinde hanc
poësi suæ effingēs, in maiori Iliade, nempe
nauium catalogo, Erechtheum his uersib;
magnificē laudibus uehit :

Argos.
Athenæ ab
Homerō ce-
lebata.

Iliad. 2. δῖος μοι ἔρχεσθ' ὀ μέγα λῆτορ', ἔρ ποτ' ἀθήνη
θρεψέ διδὸς θυγατρὸς, τίνα δ' ἰδὼς ἑ ἄρρεα.

Mnestheus. Mnesthea etiam prætorem Atheniensium,
tradit in exercitu tam pedestri, quàm e-
questri ordinando peritissimum, idq; his
carminibus :

τὸν δὲ δ' ἰγυῖθι κ' ἔλθῃ φέρων σάκε' ὀύζι πύργου,

τῇ δὲ πᾶσι τοῖς ὁμοῖσι ἐπιχθόνι' ἔχουσιν ἀνὴρ
 ἡρομῆσαι ἵππους τε, καὶ ἀνέρας ἀσπίδιότας.

Ibidem.

Aiacem uerò Telamonium ipsosq; Sala- *Salaminij.*
 minios, Atheniensibus in nauium nomen- *Aiax.*
 clatura adnumerauit, sic scribens :

ἄσας δ' ἰχθυοῦσιν ἄγχι δυσσάειδα νῆας

Iliad. 2.

εὐα δ' ἄζωον ἰν' ἀθύναιον ἱσάντο παλαγγας.

Postremò in Odyssæa Mineruâ, postquam
 cum Vlyssæ in colloquium uenerit, ad A-
 theniensium urbem, quam præcipuè cole-
 bat, concessisse fingit :

ἱκίτο δ' ἐς μαρσθῶνα, καὶ ἱερὸν ἄλυσσας.

Odyss. 7.

δῦρε δ' ἐρχέσθ' ἐπὶ κίονα δόμον.

Hæc ubi hunc in modum meditatus com-
 posuisset, animo in Græciam trajiciendi,
 profectus Samum appulit, contigitq; for-
 tē, ut eodem tempore Samij Apaturia fe-
 stum agerent. Hic Samius quidam agnito
 Homero, utpote quem iam antè in Chio
 uidisset, sodales suos aggressus, indicauit
 tanti hominis aduentum. Illi audita multa
 hominis prædicatione, iuebant adduci
 eum. Conuenit igitur Homerum Samius,
 & quandoquidem, inquit, hospes Apatu-
 riorum festum agit ciuitas, inuitant te, tri-
 bules ad idem festum concelebrandum.
 Homerus affuturum se dicit, & comitatur
 inuitantem. Porro cum iam illuc, quod uo-

Apaturia.

catus erat, pergeret, in mulieres impegit,
 Curotro, quæ in triuio Curotropho sacra facerent.
 phus. Sacrificia ex occurrentis aspectu indigna-
 ta, exclamat: Vir, inquit, faceffas à sacris.
 Homerus dictum illud in animo uoluens,
 rogabat, quisnam esset, qui loqueretur, &
 cui deo sacrificaret? Dux eius indicauit
 mulierem esse, quæ Curotropho sacrificar-
 et. Quod audiens Homerus, huiusmodi
 carmina illius sacris accinebat:

καλνοὶ μοι ὑχομένοιο κροτοφόρῃ, δὴς ἢ γυναικῶ
 τῇν δὲ νύμφη μὲν ἀνύνασθ' ἐπιδότῃα καὶ ἰδύσθ'.
 ἥ δ' ἐπὶ γυναικῶ ποιοικροτοφῶσαι γυναικῶν,
 ὅρ' ὅρ' μὲν ἀπαμβλύνεται, θυμὸς δ' ἡμνοῖν ἔσθ'.

Pheetria. Vbi uerò ad sodalium collegium accessis-
 set Homerus, iamq; in limine ædium con-
 siteret, in quibus conuiuium instructum
 erat: aliqui narrant, iam tum ardente igne
 poëtam cecinisse, alij postea accensum,
 quàm carmina ista canere inciperet:

ἄνδρες μὲν εἴφαν', πῶδ' αὖτε, πύργοι δ' ὀδῶν
 ἴπποι δ' ἐν πεδίῳ κέσμεν', νύκτε δ' ἀσπασθεύουσιν.
 χρέματ' αὖτ' αὖξ' αὖ οἶκος, ἀτὰρ γυναικῶ βασιλῆων
 ἡμνοῖν ἂν ἀγορῇ κέσμεν' τ' ὁμοῖσι δ' ὁράδῃ,
 αἰθομένοιο δὲ πυρὸς γυναικῶν τῶν δ' ἐπὶ δ' αὖτε.

Ingressus autem, reclinatusq;, cum cæteris
 epulis fruebatur, in magno honore, admi-
 rationeq; ab accumbentibus habitus, ibi-
 demq;

DE VITA HOMERI.

demq; ea nocte cubile sibi paravit. Postero die conspicati eum figuli, qui ad uiam in figlina laterunculos, tegulasq; coquebant, cum intellexissent, hominem esse eruditum, compellatum iusserunt canere, pollicentes, cum tegulas, tum alia, qualia eacumq; essent, quæ haberent, se illi daturus.

Homerus hæc illis cecinit carmina, quæ Caminus
uocantur Caminus, id est, fornax:

Caminus
Homeri.

ἂ μιν δόσι' ἰμιδὸρ, ἀέσω' ὤλερα μῦθε.
 διὐρ' ἄγ' ἀθηνάη, καὶ ὑπέρειχε χάρα καμίνω.
 εὐδ' ἰμλανθέων λότυλοι, καὶ πάντ' αὖ μάλ' ἰρὰ
 φριχθύνω' τε καὶ ὤλες, καὶ τιμῆς ὄνομα ἄριον.
 πομπὰ μιν ἰρ' ἀγορῇ πολλοῖσιν αἶμα, πομπὰ δ' ἀγῶνι
 πομπὰ δ' ἐν δόμῳ. ἔμιν δ' ἀπὸ σφί' νοῦσαι.
 ἥν δ' ἴσ' ἀναιδέων τριφθίν' ἱεψύδι ἄρκαδι,
 συγκαλὶς δ' ἤπει' αὖ καμίνω δολιχῶρας
 σύντριβ' ὁμῶς μαδραγὸν τε, καὶ ἄσβεστον, ἢ δὲ γ' ἄβαλτορ,
 ὁμόδαμον ὅς τε τῇ δ' ἰχθυὶ κακὰ πομπὰ ποιεῖται,
 πάθ' οὐραϊθεσσα καὶ δόματ' αἶμα, σὺν δ' ὀλέμιν
 πᾶσα λυγρὴ καμίνω μίγξα λυγρὰ πᾶσι,
 ὅς γ' οὐδ' ὀλεῖται βρύκα, βρύκοι δ' ὀλέμιν,
 πάντ' ἰν' ὀλεῖται αὐτῆς καμίνῳ ἀπὸ ποιεῖται.
 διὐρ' οὐ καὶ ἐν αἰσὶν ἐνδοτὴν πολλοῖσιν αἶμα καμίνω
 ἔπειτα φάρμακα βάλει, καὶ αὐτὸς τε καὶ ἴσ' αἶμα.
 διὐρ' οὐ καὶ ἁρῶν ἀγῶνι πολλὰς καμίνω,
 οἷον ἁρῶν καὶ χάρα καὶ φῶτον, οἷον ἀπὸ λυγρῶ,
 τύποιον τῶν αἶμα κακῶν, τύποιον δ' ὀλέμιν.
 αὐτοὶ δ' οἱ μὲν ὄλετας ὀλέατο ἴσ' αἶμα ποιεῖται.

παλαιο

HERODOTI LIBEL.

χαίεισθαι δ' ὁρίσας αὐτῶν Λακεδαιμόνα τίγχερ.
 ὅς γ' ἔχ' ὑπερύψα πρὶ ταῦτα πᾶρ τὸ πρόσσαστορ
 ἐπὶ χθάν, ὡς πάντες ἱκίσσασθ' αἴσιμα ῥίλαρ.

At uerò in Samo hybernans Calendarum festo, potentiorum ædes ostiatim adiens, strenam accipiebat. Canebat autem ea carmina, quæ Eresione, hoc est, ramalia, uocantur; ducente eum, comitanteq; undecunque frequenti puerorum indigenarum choro:

Δῶμα προσίτρατόμιθ' ἀνδρὲς μίγα διωαμίσσοι,
 ὅς μίγα μίρ δαώσῃα, μίγα ἢ βρίμα ὀλβιῶ αἰά.
 αὐτὰρ ἀνακλίνωθι θέρεα, πλέτ' ἢ γὰρ ἔσσι
 πολλὸς, σὺρ πλέτο ἢ καὶ ἱερεσσών τεθνηῶα
 ἀρέναιτ' ἀγαθὴ, ὅσα ἢ ἄγχα μιστὰ μίρ ἄκ.
 ἑυρβῶν δ' αἰά κατὰ καρδίη ἐρποι μάλισα.
 τὴ πωλὸς ἢ γυνὴ κατὰ διερρωδά βροτῶα ὕμμιρ.
 ἡμίονοι δ' ἄξουσιν ἐρατῶποδὸς ἐς τόδ' αἶμα.
 αὐτὴ δ' ὑφαίνοι ἐσθρὶν' ἀλὶκτρε βιβανῶα.
 σὺ μωσοί σὺρμα ἰνιανύσι, ὥς χελιδὼρ
 ἔσθ' ἑν' ἰστρούροισι, καὶ ἂ μίρ τοι δέσας, ἀδὲ μὲ
 ἐχ' ἐσθ' ἰστρούροισι, καὶ γὰρ σωοικέσσοι ἐσθ' ἄλτομυρ.

Atque hæc carmina postea in Samo diu à pueris decantabantur, quoties ad Apollinis festum collecti conueniebant. Ineunte deinde uere, moliebatur Homerus ἐξ Samo Athenas proficisci: subuectusque unà cum popularibus quibusdam ad Ium ap-
 pulit,

DE VITA HOMERI.

pulit, ubi stationem non ad urbem, sed in litore habebant. Hic contigit Homerum grauiter ægrotare. Egressus igitur è naui in crepidine littoris iacebat ægrotus. Atque ubi diutius illic ob nauigandi difficultatem in portu remorarentur, subinde plerique ex urbe Homero uacabant, eumque audientes reuerenter obseruabant. Iam uerò nautis, cæterisque aliquot, qui ex urbe conuenerant, illic apud Homerum confidentibus, fortè piscatorum ministri eodem appulerunt: qui è naucula egressi, hæc uerba habuerunt: Agite uerò peregrini, audite nos, nunquid eorum, quæ proponemus, explicabitis? Ibi è præsentibus quidam iubebat eos proloqui. Illi, nos inquirunt, quæcunque cepimus, reliquimus: quæ uerò non cepimus, nobiscum portamus. Et cum nemo id ænigmati interpretari posset, piscatores explicabant: significantes nimirum se, cum piscium nihil capere possent, desidentes in sicco pediculus uenatos: Et horum quotquot cepissent, abiecisse: quos non inuenissent, domum retulisse. Quæ audiens Homerus, hæc dixit carmina:

*Piscatorum
ænigma.*

τοῖσιν γὰρ πατέρων' ἔαμα' ὅτι κινύδαται,
ὅτι βαθυκλήρυς, ὅτι ἄσπετα μῆλα νημόντα.

Atqui

Atqui ex ægitudine hac extremum diem clausit Homerus in Io, non autem (ut arbitrat̃ur aliqui) ænigmat̃is perplexitate enectus, sed morbo. Extinctus uerò in Io Homerus, à comitibus suis, atque ciuibus, qui ex urbe in colloquium cum eodem uenerant, in littore ibidem honorificè sepelitur. Cuius sepulchro multo pòst tempore Ienses, ubi poësis eius iam publicatà ab omnibus celebraretur, huiusmodi inciderunt elegiacum:

Ἰνθαδὲ τὴν ἱερὴν λιπαλὴν κατὰ γαῖαν καλὴν τῶ
ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα θεῶν Ὀμηροσ.

*Homerus
Æolicus.*

Porro quòd Æolicus fuerit Homerus, & non Ionicus, neque Doricus, partim è iam dictis perspicuum esse poterit, partim etiam his coniecturis deprehenditur. Siquidem poëtam tantum, qui hominum peculiare mores in suam poësim transferre studeat, par est, aut laudatissimos excogitasse, aut patrios commemorare. Iam uerò carmina eius expendentès, indidem pronuntiabit̃is. Nam cum sacrificij ritum huiusmodi quendam referat, aut ipse eundem tanquam probatissimum excogitauit, aut quod cum patrijs institutis conueniret. Sic enim inquit:

αὐρυσσας μὲν πρῶτα, καὶ ἰσοφασας, καὶ ἰδασιν,

μυρία

DE VITA HOMERII.

μυρὸς τ' ἑξήταμος, κατὰ τὴν Ἀντίων ἐκδομένην,
 διὰ τὴν ποίησάν τε, ἐπ' αὐτῶν ἡμοθυμαδον.

In his uersibus de Ilibus nulla mentio,
 quibus in sacrificijs tamen utebantur cæ-
 teri, præterquam unam Aeolicam gen-
 tem, quæ Ilia non concremabat. Indi-
 cat præterea his quoque uersibus, quod
 Aeolicus cum esset, suæ gentis ritibus u-
 sus sit:

καὶ δ' ἐπὶ σήϊς ὁ γέρον, ἐπὶ δ' ἄσποα οἶνον
 ἀδύνητοι ἦ παρ' αὐτὸν ἔχον περιπέδοι χερσίν.

Aeoles enim soli intestina quinque ueru- *Aeolans*
 bus defixa torrebant, reliqui Græci tri- *mos.*
 bus. Etenim *πέντε* dicunt Aeoles, pro *πέντε*.
 Atque hæc sanè de genere, uita, interituq;
 Homeri, à nobis relata sunt. Cæterùm æta-
 tem Homeri, si quis diligenter, recteq; ra- *Homeri*
 tiocinerur, ex hisce facilè deprehender. *etas.*
 Nempe ab expeditione Græcorum, quam
 Agamemnon, & Menelaus in Ilium ha-
 buerunt, annis centum pòst, atque trigin-
 ta, Lesbus oppidatim habitari cœpit, cum
 antea nullam prorsus haberet urbem. Pòst
 Lesbum habitatam annis uiginti, Cuma
 Aeolica, & Phricotis, appellatà, condita
 est. Porro à Cuma annis duodeuiginti,
 in Smyrnam Cumani colonias transtule-
 runt, quo tempore natus fuit Homerus.

Ab

HER. LIB. DE VITA HOM.

Ab Homero uerò nato anni sunt sexcenti,
uiginti duo, ad Xerxis usque in Græciam
traiectum, qui uidelicet iuncto Hellespon-
to pontibus cum exercitu ex Asia in Euro-
pam penetrauit. Ex his igitur facile fuerit
calculo colligere tempus ei, qui præto-
rum Atheniensium rationem habue-
rit. Nam à Troiano bello cla-
ruit Homerus annis cen-
tum sexaginta
octo.

VITAE HOMERI PER HERODO.

tum traditæ finis, interprete Con-
rado Heresbachio,

INDEX

RERVM ET VERBORVM

MEMORABILIVM, IN HERO-

dorum locupletissimus

I N D E X.

A

Baris fabula

l.4. f. 270

abæ oppidū

li.8. f. 348

abolēda monarch. l.3. f. 221

absinthij l.6. f. 399

abydus capta l.5. f. 384

aces annis l.3. f. 236

acephali l.4. f. 328

achea Ceres l.6. f. 358

accratus ppheta l.8. f. 550

achæmenis consilium l.7.

fol. 535

acinacis Martis simulacrū

l.4. f. 279

achilleus cursus l.4. f. 277.

284

accipitres quatuordecim,

uultures quatuor uellicāt

l.3. f. 220

acrephia oppidū l.8. f. 589

adimantus l.8. f. 539

adimanti dictum l.8. f. 557

admonitio Cræsi l.3. f. 300

adyrmachidarum mores li.

bro 4.

fol. 320

adrastus sese transfodit l.1.

fol 19

adratus Atim occidit. ibid.

adrastus Arym in custodiā

suscipit l.1. f. 18

adrastus Gordij filius lib.1.

fol. 16

adria l.5. f. 336

aduersus culices remedium

l.2. f. 140

aër plumis oppletus lib.4.

f. 268

æaci fanum l.5. f. 350

æaces Samius l.6. f. 372

ædificatio Argus l.4. f. 323

æoles l.1. f. 12

æoles ad Cyrum legatos

mittunt de deditione l.1.

f. 67

æoles à Cræso subacti l.1.

f. 4

æolices urbes l.1. f. 71

æolū legati à Spartanis aux

xilia petunt l.1. f. 72

ætei uiri l.2. f. 170

c

æschrio

I N D E X.

- æschrionia* trib. l. 3. f. 195
africa l. 4. f. 271
africa arboribus nuda l. 4. f. 322
afri pastorales l. 4. f. 326
agarista proci l. 6. f. 436
agathyrus l. 4. f. 261
agathyrusorum mores lib. 4. f. 296
agrianæ l. 5. f. 339
agrianes fluvius l. 4. f. 291
ageti uxor l. 6. f. 410
agina l. 5. f. 366
agis unde appelletur lib. 4. f. 327
agicores l. 5. f. 360
aginetæ ab Atheniensibus superantur l. 6. f. 423
aginetarum mulierum cho-ri l. 5. f. 368
aginetarum odia in Athe-nienses l. 5. f. 367
aginetarum strenuitas li. 8. f. 371
aginetarum in Athenienses odiorum principium l. 5. f. 370
agypius quidam uocalissi-mus l. 4. f. 509
agypij ulciscuntur Phanem l. 3. f. 187
agypij dii l. 2. f. 118
agypij cadauera saliant l. 3. f. 191
agypij cadauera non cre-mant l. 3. f. 190
agypij pisces l. 2. f. 139
agypij duodecim reges cre-ant l. 2. f. 166
agypij quid primum inue-nerint l. 2. f. 103
agypij primi annum com-perere l. 2. f. 102
agypiorum mores l. 2. f. 116, 117
agypiorum bis mille trun-cantur l. 3. f. 189
agypiorum lex de feris l. 2. f. 129
agypiorum uictus l. 2. f. 133
agypiorum ceremoniæ l. 2. f. 117
agypiorum rex Hamasis l. 1. f. 36
agypiorum festum Bacchi l. 2. f. 123
agypiorum facilis uictus l. 2. f. 138
agypiorum sacrorum ritus l. 5. f. 118
agypiorum à Persis dese-ctio l. 7. f. 444
agypio

INDEX.

- ægyptiorum medici* lib. 2.
 f. 135 uestitus. *ibid.* fu-
 nera l. 2. f. 135, 136 o-
 pinio de animæ immorta-
 litate l. 2. f. 155 genera
septem l. 2. f. 175 rex
Apries l. 4. f. 317
ægyptijs pisces sacri l. 2.
 f. 132
ægyptijs sacer crocodilus l.
 2. f. 131
ægyptijs cur dura capita l.
 3. f. 187
ægypti rex Psammetichus
 l. 2. f. 101
ægypti regina Nitocris l. 2.
 f. 142
ægypti rex Rampsinus lib.
 2. f. 151
ægypti rex Chephrenes l. 2.
 f. 157
ægypti rex Sesostris lib. 2.
 f. 143
ægypti rex Cheops lib. 2.
 f. 155
ægypti rex Anysis cæcus l.
 2. f. 162
ægypti rex Psammis lib. 2.
 f. 173
ægypti rex Asychis lib. 2.
 f. 161
ægypti rex Necus l. 2. f. 171
ægypti rex Menes l. 2. f. 141
ægypti rex Apries lib. 2.
 f. 174
ægypti rex Mæris l. 2. f. 142
ægypti rex Micerinus l. 2.
 f. 158
ægypti rex Setho l. 2. f. 163
ægypti rex Amasis l. 2. f. 177
ægypti natura l. 2. f. 103.
 104. 105
*ægyptiæ pyramidis constru-
 ctio* l. 2. f. 156
ætates deorum l. 2. f. 265
*ætæonis filius cur Cypselus
 dictus* l. 5. f. 374
æthiopie rex Sabacus lib.
 2. f. 162
æthiopia l. 3. f. 235
*æthiopis respōsum ad Cam-
 bysem* l. 3. f. 192
æthiopes lōgæui l. 3. f. 191
æthiopum uictus l. 3. f. 193
æthiopum uita longissima
 l. 3. f. 193
ahenum Exampai lib. 4.
 f. 287
ahenum Samiorum lib. 4.
 f. 314
aiax Telamonius l. 8. f. 559
alaxer l. 4. f. 219
 c 2 album

INDEX.

- album litus* l.7.f.459
alba columna l.5.f.384
alcaeus poeta l.5.f.376
alcaeus Herculis filius lib.1.
 f.4
alcmæonis filius Megacles
 l.1.f.215
alcmæonida an scutum Per
sis prodiderint l.6.f.434
alcmæonidarū generis clari
tas l.6.f.435
alati serpentes l.3.f.233
alca Mineræ templum lib.
 9.f.628
alca quando & à quibus in-
uentæ l.1.f.46
alexander Priami filius He
lenam rapit l.1.f.2
alexander ad Athenienses
 l.9.f.617
alexander ad Proteum du
ctus l.2.f.148
alexander Macedo aureus
 l.8.f.574
alexander Helenam rapit l.
 2.f.147
alexandri adhortatio lib.8.
 f.592
aliarchus l.4.f.317
alixones l.4.f.276
altercatio Atheniensium, &
Theagetarum de loci dis
gnitate l.9.f.607
amasis donaria l.2.f.181
Amasis institutum lib.2.
 f.178
amasis opera l.2.f.179
amasis Aegypti rex lib.2.
 f.177
amasis cum uxore rem habe
re nquit l.2.f.181
amasis pugna cum Aprie
 l.2.f.176
amasis ad Polycratem lite
ra l.3.f.202
amasis cadauer contumelia
affectum l.3.f.190
amasis solertia l.2.f.172
amasis in Apriem rebellat
 l.2.f.174
amasis Græcorum studio
sus l.2.f.180
amasis commentum lib.4.
 f.331
amasis mors l.3.f.187
amazones l.4.f.297
amazonum cum Sauroma
tis coniunctio lib.4.
 f.299
amazonum sedes. *ibid.*
amestris crudelitas in Masi
stæ uxorem l.9.f.647
 amentes

INDEX.

- amentes Athenienses red-*
duntur l.6.f.368
amentium est, raptis scem-
nis ulciscendis operam da-
re l.1.f.2
amestris Xerxis uxor lib.9.
f.645
amicus solers preciosissimū
omnium possessionum l.
5.f.343
amici Cræsi Lacedæmonij
l.1.f.4
amici deploratio lib.3.
f.189
amicitia inter Agathyrfos
communis l.4.f.296
aminoelis fortuna lib.7.
f.519
amores Xerxis lib.9.
f.465
ammonius cur Iupiter dia-
ctus l.2.f.120
ammonij Iouis templum in-
censum l.3.f.194
amnis Halys l.1.f.3
amnis Hermus l.1.f.37
amnis Phasis l.1.f.2
amphyctiones l.5.f.358
amphyctionum sedilia l.7.
f.522
amphion l.5.f.571
amphiarai oraculum lib.8.
f.589
amynas l.5.f.340
anacharsis l.4.f.284
l.4.f.274
anacharsis sedes lib.4.
f.285
anchimolius l.5.f.359
anchimolij cædes. ibid.
anaxandrides l.5.f.349
anaxandridæ uxores lib.5.
f.350
androphagi l.4.f.264
androphagorum mores lib.
4.f.296
androcratis fanum lib.9.
f.606
animus in auribus hominū
l.7.f.464
anima immortalis lib.2.
f.155
anima relicto uno corpore
in aliud migrat lib.2.
f.155
annum primi reperere Aeo-
gyptij l.2.f.103
apollinis fons lib.4.
f.316
aprijs mori l.2.f.177
ante Cræsi imperium Græ-
ci fuere liberi l.1.f.4
antichæ-

I N D E X.

antichares	l. 5. f. 350	arabica oues	l. 3. f. 234
antipater Orgis filius	l. 7.	aratores Scythæ	libro 4.
	f. 488		f. 276
anysis Aegypti rex cæcus	l.	araxes fluius	libro 1.
	2. f. 162		f. 94
aper eximia magnitudinis		arion Delphino insidet	l. 1.
- l. 1. f. 16			f. 10
aphetæ locus	l. 7. f. 520	aryadicum argentum	lib.
apis à Cambyse uulneratur			4. f. 320
	l. 3. f. 196	ariandæ	l. 4. f. 319
apis apparitio	l. 3. f. 195	arborea lana	l. 3. f. 232
apis figura.	ibid.	arcem occupat Pisistratus	l.
apries rex Aegyptiorum	l. 2.		1. f. 25
	f. 174. & lib. 4. f. 317	arcesilaus enicitur	lib. 4.
apris filia Niuetis	l. 3. f. 183		f. 318
apollo Ismenius	l. 5. f. 357	arcesilaus Cyrenem recuperat	l. 4. f. 319
apollinis simulachrum	li. 6.	arcesilai regnum	libro 4.
	f. 433		f. 317
apollinis oraculum	lib. 4.	arcesilai mors	l. 4. f. 319
	f. 315	archilochus Parius poëta,	
aphrodisias insula	lib. 4.	carminis Iambici inuen-	
	f. 321	tor	l. 1. f. 6
ara uentorum	l. 7. f. 514	archidemus	l. 6. f. 414
ara Aristei Proconnesij	l. 4.	archidice meretrix	libro 2.
	f. 263		f. 161
ara Diana	l. 4. f. 290	arcus Herculis	libro 4.
ara Iouis forensis	lib. 5.		f. 260
	f. 352	ardys patri succedit in regnum	l. 1. f. 7
arabes quo pacto dent fidem	l. 3. f. 186		ibid.
arabicus sinus	l. 1. f. 105	ardys gesta.	ardys

I N D E X.

- ardys Sygis filius. *ibid.*
 arena aureacea quibus mo-
 dis diripiatur l.3.f.231
 arenis obrui milites lib.3.
 f.195
 argadeus l.5.f.360
 argathonius rex libro 1.
 f.77
 argentum, & aes Scythæ in
 usu non habent lib.4.
 f.282
 argentum Aryandicum lib.
 4.f.320
 argis l.4.f.269
 argilucus l.6.f.418
 argippæi l.4.f.266
 argiui Xerxi subdi malunt,
 quam Lacedæmonijs esse
 inferiores l.7.f.501
 argiui musici l.3.f.243
 argiui tondent capita lib.1.
 f.39
 argiuorum cum Spartiatis
 contentio de agro lib.1.
 f.38
 argiuorum cum Persis affi-
 nitas l.7.f.502
 argiuorum oraculum l.7.
 fol.500
 argos l.1.f.1
 argos omnium ciuitatū Græ-
 ciæ clarissima. *ibid.*
 argos à seruis occupatur l.
 6.f.418
 argon Sardinum rex lib.1.
 fol.4
 argus adificatio l.4.f.322
 arma illata Smirnæ lib.1.
 fol.7.
 arma inferuntur Mileto l.1.
 fol.7
 arion decantat carmen Ora-
 thium l.1.f.10
 arion in custodia teneur l.
 1.f.11
 arion Corinthum pergit l.
 1.f.10
 arionis donarium in Tena-
 ro l.1.f.12
 aristagoras l.5.f.377
 aristagoras sapiens lapsus l.
 5.f.354
 aristolaidi filius Lycurgus
 l.1.f.25
 ariston rex l.6.f.409
 aristeus coruus l.4.f.263
 aristeus uersificator lib.4.
 f.262
 aristeo demira narratio. *ib.*
 aristodicus Heraclides lib.
 1.f.75
 aristodici astus. *ibid.*

I N D E X.

- arimaspi unde dicti* lib.4.
 f.267
arimaspi l.3.f.235
arimaspei uersus l.4.f.293
aristagoræ mors l.5.f.387
aristidis facinus l.8.f.572
arizanti l.1.f.49
arx Atheniensis occupatur
 l.5.f.365
artabanus regio ornatu in-
 duitur l.7.f.454
artabani grauis sententia
 l.7.f.450
artabani somnium lib.7.
 f.456
artabazus Pharnacis lib.8.
 f.585
artabazi fuga l.9.f.636
artabazi de ineundo praelio
 sententia l.9.f.615
artabazi mors l.8.f.586
artaphernes l.5.f.376
artaphernes Sardium præ-
 tor l.5.f.364
artaphernes Ionibus uictis
 galimposuit l.6.f.403
artaphernes l.7.f.475
artaynta Darij uxor l.9.
 f.645
artayctes suspensus lib.9.
 f.650
artemisæ pugna gloriosa
 l.8.f.569
artembares l.9.f.650
artemisæ consilium lib.8.
 f.561.575
artemisæ capiendæ præ-
 mium l.8.f.571
artiscus amnis l.4.f.291
artybius l.5.f.382
artybij cades l.5.f.383
artybij equus l.5.f.383
arte recuperat tyrannidem
 Pisistratus l.1.f.16
asia unde dicta lib.4.
 f.273
asia ibid.
asia potiuntur Scythæ l.1.
 f.50
asopus l.5.f.366
asopi filiæ. ibid.
asychis Aegypti rex lib.2.
 f.161
asychis pyramis lib.2.
 f.161
asychis lex de mutuo acci-
 piendo. ibid.
assyriæ rex Senacharibus
 l.2.f.163
aschyl liquoris genus lib.4.
 f.266
assyriæ natura l.1.f.90
 assyrio

INDEX.

- assyriorum ornatus* lib.7
 fol.473
asbylae lib.4 fol.321
astyages à Cyro uictus ca-
pitur lib.1 fol.62
astyages regno amotus lib.
 1 fol.63
astyages Cræso quo modo
affinis lib.1 f.33
astyages lib.1 fol.51
astyages Cyaxaris filius li.1
 fol.20
astyages Harpago ipsius filij
carnem apponit l.1 f.58
astyages magos de Cyro cõ-
sulit ibid.
astyages Cyrum Persidem
mittit lib.1 fol.59
astyages quot annos regna-
uerit lib.1 fol.63
astyages Cyrum agnoscit
 lib.1 fol.56
astyagis crudelitatē ulcisci
conatur Harpagus lib.1
 fol.60
astyagis somnium de filia
 l.1 f.51.52
astus Aristodici l.1 f.75
astus Rampsiniti l.2 f.152
astu opprimit Cyrus Massa-
getas l.1 f.98
astutia Thrasymbuli l.1 f.9
athenagoras l.9 f.636
atlas mons l.4 f.326
atlantes l.4 f.325
atlantes unde appellati l.4
 fol.326
atossam sanat Democedes
 l.3 f.244
atossa consilium apud Dae-
rium è suggestione Demo-
cedes ibid.
athos mons l.7 f.458
athenis pulsi Pisistradae l.5
 f.360
athenis potitur Xerxis l.8
 f.559
athenis eiectus Clisthenes l.
 5 f.363 *eiectus Ono-*
macritus l.7 f.446
athenis eiecti piaculares l.5
 f.463
athenarum incendium l.9
 f.501 *arx incensa* l.8
 f.556
athenarū tyranni l.5 f.558
athenas proficiscitur Mar-
donius l.9 f.596
atheniensis magistratus l.6
 f.430
atheniensis arx occupatus
 l.5 f.363

I N D E X.

- arimaspi unde dicti lib.4.
 f.267
 arimaspi l.3.f.235
 arimaspei uersus l.4.f.293
 aristagora mors l.5.f.387
 aristidis facinus l.8.f.572
 arizanti l.1.f.49
 arx Atheniensis occupatur
 l.5.f.363
 artabanus regio ornatu in-
 duitur l.7.f.454
 artabani grauis sententia
 l.7.f.450
 artabani somnium lib.7.
 f.456
 artabazus Pharnacis lib.8.
 f.585
 artabazi fuga l.9.f.636
 artabazi de incundo praelio
 sententia l.9.f.615
 artabazi mors l.8.f.586
 artaphernes l.5.f.376
 artaphernes Sardium prae-
 tor l.5.f.364
 artaphernes Ionibus uesti-
 gal imposuit l.6.f.403
 artaphernes l.7.f.475
 artaynta Darijuxor l.9.
 f.645
 artayctes suspensus lib.9.
 f.650
 artensis pugna gloriosa
 l.8.f.569
 artembares l.9.f.650
 artensis consilium lib.8.
 f.561.575
 artensis capiendae prae-
 mium l.8.f.572
 artiscus amnis l.4.f.291
 artybius l.5.f.382
 artybij cades l.5.f.383
 artybij equus l.5.f.383
 arte recuperat tyrannidem
 Pisistratus l.1.f.16
 asia unde dicta lib.4.
 f.273
 asia ibid.
 asia potiuntur Scythae l.1.
 f.50
 asopus l.5.f.366
 asopi filiae. ibid.
 asychis Aegypti rex lib.2.
 f.161
 asychis pyramis lib.2.
 f.161
 asychis lex de mutuo acci-
 piendo. ibid.
 assyriae rex Senacharibus
 l.2.f.163
 aschij liquoris genus lib.4.
 f.166
 assyriae natura l.1.f.90
 assyrio

I N D E X.

- assyriorum ornatus* lib.7
 fol.473
asbyſtæ lib.4 fol.321
aſtyages à Cyro uictus ca-
pitur lib.1 fol.62
aſtyages regno amotus lib.
 1 fol.63
aſtyages Cræſo quo modo
affinis lib.1 f.33
aſtyages lib.1 fol.51
aſtyages Cyaxaris filius li.1
 fol.20
aſtyages Harpago ipſius filij
carnem appomet l.1 f.58
aſtyages magos de Cyro cõ-
ſulit *ibid.*
aſtyages Cyrum Perſidem
mittit lib.1 fol.59
aſtyages quot annos regna-
uerit lib.1 fol.63
aſtyages Cyrum agnoſcit
 lib.1 fol.56
aſtyagis crudelitatẽ ulciſci
conatur Harpagus lib.1
 fol.60
aſtyagis ſomnium de filia
 l.1 f.51.52
aſlus Ariſtodici l.1 f.79
aſtus Rampſiniti l.2 f.152
aſtu opprimit Cyrus Maſſa-
getas l.1 f.98
aſtutia Thraſybuli l.1 f.9
athenagoras l.9 f.636
atlas mons l.4 f.326
atlantes l.4 f.329
atlantes unde appellati l.4
 fol.326
atoſſam ſanat Democedes
 l.3 f.244
atoſſæ conſilium apud Da-
rium è ſuggeſtione Demo-
cedes *ibid.*
athos mons l.7 f.458
athenis pulſi Piſiſtræ l.5
 f.360
athenis potitur Xerxis l.8
 f.559
athenis eiectus Cliftones l.
 5 f.363 *eiectus Ono-*
macritus l.7 f.446
athenis eiecti piaculares l.5
 f.463
athenarum incendium l.9
 f.501 *arx incenſa* l.8
 f.556
athenarũ tyranni l.5 f.558
athenas proſciſcitur Mar-
donius l.9 f.596
atheniensis magiſtratus l.6
 f.430
atheniensis arx occupatus
 l.5 f.363

INDEX.

- atheniensis tyrānus Pisistratus l. 1 f. 25
 atheniensis nunciū responsio ad Gelonem l. 7 f. 506
 atheniēsis clypeus l. 6 f. 432
 atheniensis custos serpens l. 8 f. 552
 atheniensis exercitus ordo l. 6 f. 431
 athenienses amentes lib. 5 f. 364
 athenienses Aeginetas superant l. 6 f. 423
 athenienses Græcia libera-
 tores l. 7 f. 496
 athenienses nunquam solum
 uertere l. 7 f. 507
 athenienses tyrannis libera-
 ti l. 5 f. 360
 atheniensium origo l. 1 f. 24
 atheniensium naues ad Ari-
 stagoram l. 5 f. 378
 atheniensium legatio ad La-
 cedæmonios l. 9 f. 598
 atheniensium rex Codrus l. 5 f. 365
 atheniensium, & Tegeata-
 rum de loci dignitate al-
 tercatio l. 9 f. 607
 atheniensium præstantia l. 5 f. 366
 atheniensium responsum l. 8 f. 594
 atheniensium Imperio poti-
 tur Pisistratus l. 1 f. 25
 atheniensium uxores raptae l. 6 f. 441
 atheniensium uictoria l. 9 f. 626
 atheniensium legislator So-
 lon l. 1 f. 12
 atheniensium in Marathon-
 ne uictoria l. 9 f. 608
 atheniensium uirtus in pro-
 pugnanda arce l. 8 f. 555
 atys l. 1 f. 16
 atys datur Adraсто in custo-
 diam l. 1 f. 18
 atys aprum aggredi cupit l. 1 f. 17
 atys ducit uxorem l. 1 f. 16
 atym occidit Adrastus l. 1 f. 19
 atys sepultura ibid.
 atys mors ibid.
 aurea compedes l. 3 f. 243
 aurea sacrum l. 4 f. 259
 author hanc historiam cur-
 scripserit l. 1 f. 1
 authoris historiae ratio l. 1 fol. 13
 autores diffensionum inter
 Græcos

I N D E X.

- Græcos, & Bārbaros exti-
 tere Phœnices* l. 1 f. 1
ausēs l. 4 f. 323
ausēs aratores l. 4 f. 238
auxesiæ simulacrum lib. 5
 f. 367
*auxilium Lacedæmoniorū
 post bellum* l. 6 f. 434
aziristus locus l. 4 f. 316
 B
Babylon secundò capta l. 3
 f. 255
babylonis opes l. 1 f. 89
babylonis descriptio lib. 1
 f. 83
babylonem obsidet Darius
 l. 3 f. 252
babylone potitur Cyrus l. 1
 fol. 89
*babylonij procures patibulis
 affixi* l. 3 f. 255
*babylonij rebellantes muli-
 eres strangulant* l. 3 f. 251
*babylomorum lex de scorta-
 tione* l. 1 f. 93
babyloniorum uestimenta
 l. 1 f. 91
*babylomorum lex de agris
 tis* l. 1 f. 29
*babyloniorum tyrannus La-
 bynetus* l. 1 f. 36
*babylomorum lex coniuga-
 lis* l. 1 f. 92
babylonicum talentum l. 3
 f. 226
babyloniæ rex Labynius l.
 1 f. 88
bacidis oraculum l. 8 f. 545
 565 & l. 9 f. 616
bacchi festum l. 2 f. 123
bacchātium uox l. 8 f. 560
bacchanalis Dionisii sacra
 l. 4 f. 286
bacchanadi consuetudo ib.
badra l. 4 f. 320
bagæus l. 3 f. 241
bagæi industria ibid.
barba sacrificè ominosa l. 8
 f. 576
barbara lingua usi Pelasgi
 l. 1 f. 24
*barbari & Græci cur dista-
 deant* l. 1 f. 1
barbarorum uociferatio l.
 9 f. 623
barca uicus l. 4 f. 333
barca oppidum l. 4 f. 317
barca expugnatio l. 4 f. 332
barcam Persæ obsident l. 4
 fol. 331
barciorum sctus l. 4 f. 332
brāchidicū oraculū l. 1 f. 74
 batius

I N D E X.

Battus	<i>l.4 f.313</i>	bogis laudes	<i>ibid.</i>
battus claudus	<i>l.4 f.317</i>	bosphorus Cimmerius	<i>l.4 fol.262</i>
batto nomen unde institutū	<i>l.4 f.315</i>	bosphorus	<i>l.4 f.289</i>
beatus quis	<i>l.1 f.15</i>	borysthenes	<i>l.4 f.276</i>
beccus panem dicunt Phry-		borysthenitarum emporium	
gæ	<i>l.2 f.102</i>		<i>l.4 f.263</i>
egli templum	<i>l.1 f.84</i>	bubastis tēplum	<i>l.2 f.162</i>
beli Iouis puluinar	<i>libro 3 f.255</i>	bubaris	<i>l.5 f.342</i>
bellum infert Cræsus Ephe-		bubulci filius pro Cyro ex-	
sis	<i>l.1 f.11</i>	ponitur	<i>l.1 f.55</i>
bellū quinquennale inter Ly-		budi	<i>l.1 f.49</i>
dos, & Medos	<i>l.1 f.34</i>	budinorū mores	<i>l.4 f.296</i>
bellum infert Cyrus Massa-		buse	<i>l.1 f.49</i>
getis	<i>l.1 f.95</i>	C	
besii	<i>l.7 f.486</i>	Cabales	<i>l.4 f.321</i>
bias Prieneus	<i>l.1 f.11</i>	cadauera cur non cremen-	
bias Ionibus consilium dat		tur	<i>l.3 f.190</i>
<i>l.1 f.79</i>		cadauer Amasis affectū con-	
bibli quid Ionib.	<i>l.5 f.357</i>	tumelia	<i>ibid.</i>
bito cur beatus	<i>l.1 f.13</i>	cadauera ubi non cremen-	
bitonis & Cleobis matrem		tur	<i>ibid.</i>
in templum uehunt	<i>lib.2 fol.14</i>	cadmus	<i>l.5 f.357</i>
bitonis genus	<i>l.1 f.13</i>	cadmi iustitia	<i>l.7 f.508</i>
bitonis mors	<i>l.1 f.14</i>	caduceatorem mittit Hali-	
bithyni	<i>l.1 f.12</i>	attes Miletum	<i>l.1 f.9</i>
bizanium	<i>l.4 f.290</i>	cadmeæ literæ	<i>l.5 f.357</i>
bogis insigne factum	<i>lib.7 fol.485</i>	cadés Cimonis	<i>libro 6 f.427</i>
		chaldaeorum sacrificia	<i>li.2 fol.85</i>

cha.

INDEX.

- charileus* l. 3 f. 249
chalybes l. 1 f. 12
calamiosus homo libro 1
 fol. 14
callias l. 5 f. 351
calliæ filia l. 6 f. 434
callimachi cædes l. 6 f. 432
callipidæ l. 4 f. 264
caluiciei causa l. 3 f. 188
calui à natali l. 4 f. 265
clades Maratonis libro 6
 fol. 432
claritas generis Alcmaoni-
darum l. 6 f. 435
classica pugna l. 1 f. 78
classis Xerxiana lib. 7
 fol. 516
classis Græcorum aduersus
Xerxem l. 8 f. 538
classis Græcorum summa
 l. 8 f. 567
clauæ Cypri l. 5 f. 382
clazomenæ inuaduntur l. 1
 fol. 7
cambyfes Cyro succedit l. 2
 fol. 201
cambyfes legum cōtempтор
 l. 3 f. 201
cambyfes uinolentus lib. 3
 f. 199
cambyfes sororem occidit l. 3 f. 198
cambyfes parricida lib. 3
 fol. 197
cambyfes Apim uulnerat l.
 3 f. 196
cambyfes dominus lib. 3
 fol. 226
cambyfes à seipso uulnera-
tus l. 3 f. 223
cambyfes sororem ducit in
uxorem l. 3 f. 198
cambysis mors lib. 3
 fol. 214
cambysis filius libro 1
 fol. 20
cambysis satelles Darius l. 3
 fol. 247
cambysis in Aegyptum ex-
peditionis causa libro 3
 fol. 183
cambysis expeditiones lib. 3
 fol. 191
cambysis dona ad regem
Aethiopum libro 3
 fol. 192
cambysis ad Persas oratio
 l. 3 f. 213
cambysis crudelitas lib. 3
 fol. 199
cambysis temeritas lib. 3
 fol. 194
camby-

I N D E X.

canbyſis ſomnium	lib.3	capitur Caryſtus	libro 6
f.197		f.429	
cameli forma	l.3 f.231	capitur ui Colophon	lib.2
campus Thriaſius	lib.8	fol.7	
f.559		capitur Eretria	libro 6
campus Criſæus	l.8 f.549	f.426	
candaules Gygi uxorem ſuã		captus Alexander	lib.2
nudam oftendit	l.1 f.4	f.148	
candaules in lecto occiditur		captus Cræſus ad Cyrũ dus	
l.1 f.6		citur	l.1 f.40
candaules Lydorum rex	l.1	capripedes	l.4 f.266
fol.4		carmen Orithium	l.1 f.10
candaulis mortem ulciſci co		carne humana ueſcuntur In	
nantur Lydi	l.1 f.6	di	l.3 f.230
candaule occiſo Gyges re-		cares fugati	l.5 f.385
gnõ potitur	ibid.	caria capta	l.6 f.396
caput Oneſili ſupra portas		caria ueſtis	l.5 f.370
ſuſpēditur	l.5 f.384	cares	l.1 f.12 & l.1 f.80
caput rudent Argiui	l.1	& l.6 f.395	
f.39		carnia feſta	lib.7
caput ſine futura	lib.9	fol.524	
f.634		crater in oſtio Ponti	lib.4
capita cur Perſis fragilia	l.	f.287	
3 f.187		cræſtia Minerua	libro 5
capita quercus	l.9 f.614	f.39	
capita cur dura Aegyptijs	l.	carum cum Perſis prælium	
3 f.187		l.5 f.385	
capitur Milſiades	libro 6	caryſtus capta	libro 6
f.400		f.425	
capitur Smyrna	libro 1	caſambus	libro 6
f.7		f.415	
		caſia	

I N D E X.

<i>casia collectio</i>	l. 3 f. 233	f. 432
<i>caspium mare</i>	l. 1 f. 94	<i>caedes Mardonij</i> libro 9
<i>catalogus Ionicarum nauium</i>		f. 625
l. 6 f. 390		<i>caedes Chiorum</i> l. 6 f. 393
<i>castratio iuuenum</i> lib. 6		<i>caedes Artybij</i> l. 5 f. 383
f. 399		<i>caedes Minois</i> l. 7 f. 502
<i>causa expeditionis Camby-</i>		<i>caedis Polycratis occasio</i> l. 3
<i>sis in aegyp.</i> l. 3 f. 183		f. 238
<i>causa caluiciei</i> lib. 3		<i>caelorum coenaculum</i> l. 4
f. 188		f. 270.
<i>causa euersionis Sami</i> lib. 3		<i>chemmis oppidum</i> lib. 2
f. 247		f. 137
<i>causae diffensionum inter</i>		<i>chemmitani ludis Graeci-</i>
<i>Gracos, & Barbaros</i> li. 1		<i>nici utuntur</i> libro 2
fol. 1		f. 137
<i>celta</i> l. 4 f. 275		<i>cheops Aegypti rex</i> lib. 2
<i>caecitas Epixeli</i> libro 6		f. 155
f. 433		<i>cheops filiam prostituit</i> l. 2
<i>caecus sanatus lotio foeminae</i>		f. 157
l. 2 f. 147		<i>chephrenes Aegypti rex is</i>
<i>caedes Malistij</i> l. 9 f. 605		bid.
<i>caedes Persarum in conui-</i>		<i>cleander uates</i> libro 6
<i>uio</i> l. 5 f. 341		f. 419
<i>caedes magorum</i> libro 3		<i>cleobis genus</i> l. 1 f. 13
f. 221		<i>cleobis, & Bito matrem in</i>
<i>caedes Stefagora</i> l. 6 f. 401		<i>templum uehunt</i> l. 1 f. 14
<i>caedes Anacharsis</i> libro 4		<i>cleobis cur beatus</i> libro 1
f. 285		f. 13
<i>caedes Anchimolij</i> libro 5		<i>cleobis mors</i> l. 1 f. 14
f. 359		<i>cleombrotus</i> l. 5 f. 350 &
<i>caedes Callimachi</i> libro 6		l. 8 f. 563

cleoma

I N D E X.

eleombrotus	l. 8 f. 563	fol. 613
eleombrotus	l. 5 f. 350	creatur Darius rex lib. 2
clementia Persarū erga de-		fol. 225
uictos	l. 3 f. 190	creta l. 1 f. 81
cleomenes rex Spartaē	l. 3	cremnij l. 4 f. 265
f. 251		cretensium oraculum lib. 7
cleomenes arcem Athenien-		f. 510
sem occupat	l. 7 f. 363	chilodi aqua Xerxianis co-
cleomenes natus.	l. 5 f. 350	pys non suffecit libro 7
cleomenes seipsum laniat	l. 6 f. 416	f. 491
cleomenes lucum Argium		chilon Lacedaemonijs lib. 1
intendit	l. 6 f. 417	fol. 25
cleomenes rex	l. 6 f. 405	chilonis consilium ibid.
cleomenis ad Aristagoram		chij l. 1 f. 8
responsio	l. 5 f. 354	chiorum constantia l. 6
cleomenis insania	l. 6 f. 415	fol. 393
cleomenis regnum	lib. 5	chiorum cades ibid.
fol. 352		cilices unde l. 7 f. 479
cleomenis insania unde	l. 6	clisthenes Athenis eiectus
f. 419		l. 5 f. 363
ceremoniae Aegyptiorum		cimmerius Bosphorus lib. 4
l. 2 f. 117		fol. 292
ceres Achea	l. 5 f. 358	cimmerij ex Asia exiguntur
cereris Amphiclyonidis fa-		l. 1 f. 9
num	l. 7 f. 521	cimmerij l. 4 f. 261
cereris initiatio	l. 2 f. 177	cimmerij muri l. 4 f. 262
cereris delubrum	l. 4 f. 277	cimmeriorum qd uersus Io-
certamen non pecuniarum,		niam expeditio libro 1
sed uirtutis	l. 8 f. 547	fol. 4
certamina Tisameni	lib. 9	cimonis cades lib. 6
		fol. 427

cinna

INDEX.

cinnamomi collectio lib. 3

f. 234

cineas rex l. 5 f. 359

cinyps flumen l. 4 f. 322

cinypis fecunditas l. 4 f. 320

cnidy l. 1 f. 82

cippi Darij in Bosphoro e-

recti l. 4 f. 280

cippi inscriptio l. 4 f. 291

ciuitatum totius Græciæ Ar

gos clarissima l. 1 f. 1

circulus rerum humanarū

l. 1 f. 96

crisæus campus l. 8 f. 549

crius l. 6 f. 415

cyanea insula l. 4 f. 289

cyaxares l. 1 f. 733

cyaxares puerum pro ferina

carne mandit l. 1 f. 34

cyaxares Medorum rex l. 1

f. 50

cyaxaris filius Astyages l. 1

f. 20

Cymmerij in Asiam transe-

unt l. 1 f. 7

cynips l. 5 f. 350

cynocephali l. 4 f. 328

cyprij clauis l. 5 f. 382

cypri in seruitutem redigun-

tur l. 5 f. 384

cyprorum uarium genus

l. 7 f. 479

cyprorum oratio l. 1 f. 382

cyrenaica regionis fecundi-

tas l. 4 f. 331

cyrenæarum sceminarū ob

Isidem superstitio lib. 4

f. 326

cyrenensium distributio l. 4

f. 317

cyrenæi l. 4 f. 314

cynægryus l. 6 f. 432

cypselus unde appellatus l. 5

f. 374

cypselus tyrannide occupat

Corinthus l. 5 f. 374

cypseli filij Periæder l. 1 f. 9

cypselo succedit Periander

filius l. 5 f. 374

cyranic insula l. 5 f. 374

cyranis insula l. 4 f. 329

cyrus Cambysis filius l. 1

f. 10 *bubulcis imperat* l.

1 f. 55 *Astyagen uictū ca-*

pit l. 1 f. 62 *Massagetas*

bello petit l. 1 f. 95 *Cræ-*

sum consulit de puniendis

Lydis l. 1 f. 73 *Persas ad*

defectionē pellicit l. 1 f. 61

ab Astyage agnoscitur l. 1

f. 56 *Gyndē in multos ri-*

nulos diuidit l. 1 f. 88

-d *cyrus*

I N D E X.

- cyrus in Labynitum ducit exercitū l. 1 f. 88
 ne potitur l. 1 f. 89
 Cræsum soluit l. 1 f. 42
 astu Massagetæ opprimit l. 1 f. 98
 pater l. 3 f. 226
 in fans traditur Harpago et necandus l. 1 f. 52
 cyri natiuitas l. 1 f. 52
 cyri cum Cræso prælium l. 1 f. 35. 37
 cyri responsum ad legatum Lacedæmoniorū l. 1 f. 72
 cyri sententia l. 9 f. 652
 cyri loco exponitur bubulci filius l. 1 f. 55
 cyri somnium l. 1 f. 97
 cyri mors l. 1 f. 99
 cyri mortui caput in utrem cruore plenum demittitur ibid.
 cyro succedit Cambyses l. 2 f. 101
 cyro mandato mittit Tomyris l. 1 f. 96
 cyrum Astyages Persidem mittit l. 1 f. 59
 cythera insula l. 7 f. 534
 codrus Atheniensium rex l. 3 f. 365
 coes l. 5 f. 293. 337. 348
 choaspes flumen l. 1 f. 88
 chonices l. 6 f. 468
 chorus iuuentum pestilentia absumptus l. 6 f. 397
 chori Aeginetarum mulierum l. 5 f. 368
 coitus inpropatulo lib. 3 f. 230
 colæus l. 4 f. 313
 colchis regio l. 1 f. 2
 colchorū rex petit de raptu pœnas ib. reposcit filiam suam Medeam ibid.
 colchorum origo l. 2 f. 143
 colonia Lydorum l. 1 f. 46
 colonia Theraeorum l. 4 f. 314
 collectio Casia l. 3 f. 233
 collectio Cinnamomi l. 3 f. 234
 collis Gratiarum l. 4 f. 322
 collis salis l. 4 f. 325
 colophon ui capta l. 1 f. 7
 colon l. 6 f. 412
 colus cum fuso fœminæ trāstanda l. 4 f. 318
 colloquium Xerxis et Artabani l. 7 f. 467
 columnæ albæ l. 5 f. 384
 colūnæ Herculeæ l. 4 f. 313
 cōmentū Amasiae l. 4 f. 332
 coma

I N D E X.

- commentum Themistoclis* lib. 8 f. 464. 544 (224)
commentum Oebaris l. 3 f.
comædia Phrynichi lib. 6
 f. 395
concupiscere multa, malum
 est l. 7 f. 456
conflictus anniuersarius uir
ginum l. 4 f. 324
coniurati ad Magos occidē
dos irrumpunt l. 3 f. 220
coniugalis lex Babyloniorū
 l. 1 f. 92
cōcaua regionis l. 6 f. 397
cena Tyſta l. 9 f. 464
cenaculum Ceiorum l. 4
 f. 270
consilium dat Thales Ioni-
bus l. 1 f. 80
consilium festiuum Scythæ
cuiusdam l. 4 f. 258
consilium dat Bias Ionibus
 l. 1 f. 79
consilium septem Persarum
de occidendo mago l. 3
 f. 217
consilium Gobryæ de reuer
tendo l. 4 f. 305
consiliū Læponis l. 9 f. 631
consilium Achæmonis l. 7
 f. 535
consilium uxoris de occiden
do marito l. 1 f. 6
consilium Græcorum de cō
spirando l. 7 f. 498
consilium Chilonis l. 1 f. 25
consilium Zopyri l. 3 f. 253
consilium Cræsi super man-
dato Tomyris l. 1 f. 96
consultatio Græcorū de in-
sequēdo Persa l. 8 f. 578
cōsultatiōis usus l. 7 f. 452
constantia Chiorum l. 6
 f. 393
consuetudo bacchanandi l.
 4 f. 286
constructio Ecbatanorum
 l. 1 f. 48
conuiuia Persarum lib. 5
 f. 340
contadesdus flu. l. 4 f. 292
copiarum Xerxianarū suma
ma l. 7 f. 516
coriacea nauigia lib. 2
 f. 91
coria humana lib. 4
 f. 280
corinthia uestis l. 5 f. 369
corinthij nauitæ insidiantur
Arioni l. 1 f. 20
corinthij tyrannus Perian-
der l. 1 f. 10

I N D E X.

- corinthiæ mulieres denuda-*
te l. 5 f. 375
corinthum pergit Arion l. 2
f. 10
corobius purpurarius l. 4
f. 313
cornua quibus in locis cur
maturius proueniant aut
serius l. 4 f. 268
corruptio Themistoclis l. 8
f. 539
corcyæorum ad Xerxem
oratio l. 7 f. 510
corys flau. l. 3 f. 186
cotylæ l. 6 f. 408
crocodilus l. 2 f. 130. 131
crocodilus sacer Aegyptijs
l. 2 f. 131
Cræsus à Cambysis furore
seruatus l. 3 f. 200 *captus*
ad Cyrū ducitur l. 1 f. 40
Spartam mittit nuncios
ad ineundam societatem
l. 1 f. 31 *sciscitatū mittit*
oracula ad Persas inuadē
dos l. 1 f. 20 *primus Græ-*
corum tributum exigit l.
1 f. 3 *Ephesiis bellū infert*
l. 1 f. 11 *à Cyro soluitur*
l. 1 f. 42 *strui impositus*
Solonē ter inclamat l. 1 f.
41 *luget filiū* l. 1 f. 20 *ex-*
pugnat Sardis l. 1 f. 39
mittit exprobratum Apol-
linis fraudem oraculorū l.
1 f. 43 *quos subegerit* l. 2
f. 4 *succedit Haliatti in*
regnum l. 1 f. 12 *in suā po-*
testatem quos redegerit l.
1 f. 12
cræsi genus l. 1 f. 4 *de filio*
muto oraculum l. 1 f. 40
pecuniæ l. 5 f. 348 *cū Cy-*
ro praliū l. 1 f. 35. 37 *sal-*
sum ad Cambysem diēctū
l. 3 f. 199 *exerciū Tha-*
les Milesius traiecit l. 1 f.
35 *consilium Cyro datū*
l. 1 f. 42 *somniū* l. 1 f. 16
donaria l. 1 f. 21. 22 *gesta*
l. 1 f. 5 *consiliū super To-*
myris ma. idato l. 1 f. 96
sacrificium l. 1 f. 21 *filius*
à patre ueniam petit aprū
aggrediendi l. 1 f. 17 *filij*
l. 1 f. 16 *cum Solone con-*
gressus l. 1 f. 12 *libera ad*
monitio l. 3 f. 200 *amicū*
Lacedæmonij l. 1 f. 4
cræso Astyages quomodo
affinis l. 1 f. 33 *redditum*
oraculum l. 1 f. 20. 21. 23
cræso

I N D E X.

<p>cræso obiectum portentum
l. 1 f. 36</p> <p>cræsum qui seruant à Cam
byse trucidantur lib. 3
f. 201</p> <p>cræsum consulit Cyrus de
puniendis Lydis lib. 1
f. 73</p> <p>cubitus quid l. 2 f. 168</p> <p>culicibus quomodo impona
tur l. 2 f. 140</p> <p>cruci suffixus Sata spes l. 4
f. 272</p> <p>cruci suffigitur Polycrates
l. 3 f. 240</p> <p>crudelitas Pheretima in Bar
cæos l. 4 f. 332</p> <p>crudelitas Amestris in Ma
sista uxorem l. 9 f. 647</p> <p>crudele factum Darij lib. 4
f. 288</p> <p>cuniculi deprehensio l. 4
f. 332</p> <p>cursus Achilleus l. 4 f. 277</p> <p style="text-align: center;">D</p> <p>Damarati genitura lib. 6
f. 409</p> <p>damia simulachrum lib. 5
f. 367</p> <p>darius rex creatur libro 3
fol. 226</p> | <p>darius Cambyxis satellites l. 3
f. 247</p> <p>darius pedem luxat lib. 3
f. 242</p> <p>darius Democedem accers
sit l. 3 f. 242</p> <p>darius Indagathyrso lib. 4
f. 304</p> <p>darius lorum innodat lib. 4
f. 202</p> <p>darius ad Sylofontem lib. 3
f. 248</p> <p>darius in Scythia urbes con
didit l. 4 f. 302</p> <p>darius Babylonem obsidet
l. 3 f. 252</p> <p>darius institutor l. 3 f. 226</p> <p>darius cippos in Bosphoro
erigit l. 4 f. 289</p> <p>darius res omnes quæstui ha
bet l. 3 f. 216</p> <p>darius Xerxis filius uxorem
ducit l. 9 f. 645</p> <p>darius sagittam ad Iouem
excussit l. 5 f. 280</p> <p>darius Macedonios subigit
l. 6 f. 403</p> <p>darius regni res constituit
l. 2 f. 226</p> <p>darij legati in puteum con
iecti l. 7 f. 493</p> |
|--|--|

INDEX.

- darj* propositum l. 3 f. 244
darj celebre de Zopyro do-
 gium l. 3 f. 256
darj in Scythas expeditio
 l. 4 f. 257
darj oratio pro monarchia
 l. 3 f. 223
darj simulachrum lib. 3
 f. 225
darj liberi de imperio disce-
 pantes l. 7 f. 444
darj crudele factum l. 4
 f. 288
darj moneta l. 4 f. 320
darj obitus l. 7 f. 445
dario respondet Indagathyr-
 sus l. 4 f. 304
dario tributa qui pendant l.
 3 f. 226. 227
datis l. 6 f. 424
datis ad Delios oratio l. 6
 425
dardanus urbs capta lib. 3
 f. 384
deditio Ephesiorum lib. 1
 f. 11
defectio Medorum ab Assy-
 rijs l. 1 f. 47
defectio Aegyptiorum à Per-
 sis l. 7 f. 444
deficit à Cyro Pactyas l. 1
 f. 73
deflagrat Mineruæ templū
 l. 1 f. 8
deioces Medus tyrannidem
 ui affectat l. 1 f. 47
deioces iudex incorruptus l.
 1 f. 49
deioces in regem eligitur l. 1
 f. 48
deioci Persarum regis insti-
 tuta l. 1 f. 49
deiphonus uates l. 9 f. 639
delphicum oraculum l. 1
 f. 6. 29. 21. 22
delphos mittit Gyges dona-
 ria l. 1 f. 7
delphis posita sella Midæ l.
 1 f. 7
delta locus l. 2 f. 106. 107
delos tremuit l. 6 f. 425
delphica miracula l. 8 f. 552
delphino uehitur Arion l. 1
 f. 10
delphorum indigenæ heros-
 es l. 1 f. 551
deliæ puellæ sacræ lib. 4
 f. 269
deliberant Iones de pōte Da-
 rij deferendo l. 4 f. 308
delubrum Laij l. 4 f. 308
delubrū Oedipod. l. 4 f. 312
 dema

I N D E X.

- demaratus* l. 6 f. 405
demaratus quid significet l. 6 f. 411
demaratus rex Spartiatarū l. 5 f. 364
demaratus regno deponitur l. 6 f. 412
demarati elogiū l. 6 f. 414
demarati pugillares lib. 7 f. 536
democedes captiuus lib. 3 f. 242
democedes à Dario accersitur ibid.
democedes in Græciam cum exploratoribus ablegatur l. 3 f. 245
democedes Atossam sanat l. 3 f. 244
democedes splendidis muneribus donatus l. 3 f. 243
democedis in medicina profectus ibid.
deorum acres uindictæ l. 4 f. 333
deorum natura l. 2 f. 125. 126. 127. 128
deorum atates l. 2 f. 165
deorū origo l. 2 f. 125. 126. 127. 128
deorum uindicta l. 8 f. 577
depassio mutua militum l. 3 f. 195
descriptio Babylonis lib. 1 f. 816
deucalion rex l. 1 f. 24
dianæ ara l. 4 f. 290
dianæ regiæ sacra lib. 4 f. 269
dienecis pstantia l. 7 f. 531
dignitas formæ in Xerxe l. 7 f. 518
dij Aegypti l. 2 f. 118. 119
dionysii Bacchanalis sacra l. 4 f. 286
Phocensis oratio l. 6 f. 391
diuersitatis in sententijs dicendis utilitas l. 7 f. 450
diuinandi modus l. 4 f. 280
disputatio de Nili natura l. 2 f. 109. 110. 111
diffensionū causæ inter Græcos & Barbaros l. 1 f. 1
dictū mirū puellæ l. 5 f. 355
drymon urbs incenditur l. 8 f. 549
dobetæ l. 5 f. 339
doloncorum oraculum l. 6 f. 399
dolus Orætis l. 3 f. 239
domus ex sale libro 4 f. 326

I N D E X.

donarium Arionis in Tena-	eleusina	l. 1 f. 13
ro	elogiū Megabyxil.	l. 4 f. 310
donaria Amasis	elorus fluius	l. 7 f. 504
182	epigramma Megistia	lib. 7
donaria Cræsi	f. 532	
¶ 44	epiceli prodigiosa cæcitas	
donaria mittit Gyges Del-	l. 6 f. 433	
phos	ephesinum templum	lib. 2
dona Cambysis ad regem	f. 166	
Aethiopum	ephesii sese dedunt	l. 1 f. 11
doricus	ephesis infert bellum Cræ-	
dores	sus	ibid.
dores à Cræso subacti	ephori	l. 5 f. 349
lib. 1	equus Artybij	l. 5 f. 382
fol. 4	equus flumialis	l. 2 f. 132
doris anaxandrides	equa leporem enixa	lib. 7
f. 505	f. 471	
dorienses	equa Theſſalia	l. 7 f. 522
dorici mors	equi sylueſtres candidi	l. 4
doricum uestimentum	f. 276	
lib. 5	equeſtrium Perſarum copia	
f. 369	rum numerus	l. 7 f. 478
doridis podion	erasinus flu.	l. 6 f. 416
doriensium principum ori-	eretria	l. 1 f. 27
go	eretria capta	l. 6 f. 426
dorus Hellenis filius	eridanus	l. 3 f. 235
lib. 1	erythrai	l. 1 f. 8
f. 24	etoarchus	l. 4 f. 314
E	euphorbus proditor	lib. 6
Ecbatanorum constructio	f. 326	
l. 1 f. 48	euridane	l. 6 f. 414
elbo insula		euripus
ecclipsis solis		
electio regis		

I N D E X.

- euripus l. 5 f. 365 l. 9 f. 609
 euristhenes l. 6 f. 406 exercitu donari apud Persas
 euristhæi genus l. 5 f. 349 eximium l. 9 f. 646
 europa l. 4 f. 271. 273 exercitia Phœnicum l. 1 f. 1
 europa unde appellata li. 4. eximiæ magnitudinis aper l. 1 f. 16
 f. 273
 europa regis Tyri filia rapitur l. 1 f. 2
 europæ extrema l. 3 f. 235 expeditio Cimmericorum aduersus Ioniam l. 1 f. 4
 europæ elogium l. 7 f. 446 expeditio Psyllorum aduersus austrum l. 4 f. 322
 euryanactes l. 9 f. 600 expeditio Spartanorum in Samum l. 3 f. 209
 euenis excæcatur l. 9 f. 638 expeditiones Cambysis l. 3 f. 191
 euhesperides l. 4 f. 321 expiandi modus apud Lydos l. 1 f. 16
 euhesperita l. 4 f. 330
 euclihon l. 4 f. 318 euxinum mare l. 1 f. 3
 euerricatio l. 6 f. 398
 eunuchi in precio habiti l. 8 f. 576
 euphrates flumen l. 1 f. 84
 l. 5 f. 355
 exampæus locus l. 4 f. 287
 exampæi ahenum. ibid.
 exemplum ultionis l. 3 f. 189. l. 4 f. 442
 exemplum temeritatis l. 3 f. 194
 vindictæ iudicis corrupti l. 5 f. 243
 exemplum iustitiæ l. 7 f. 508
 exercitus ordo l. 7 f. 464
 exercitus Græcorum ordo

Fabula Abaris l. 4 f. 270
 facinus Intaphernis l. 3 f. 236
 facinora Lemnia l. 6 f. 442
 facultates Pythij l. 7 f. 460
 falsus Smerdes l. 3 f. 212
 falx Vulcani l. 8 f. 573
 flāma è Iunonis simulachro l. 6 f. 318
 fames mira Xerxianos cruciat l. 8 f. 582
 fames mira l. 9 f. 649
 fanuli regum Scytharum l. 4

I N D E X.

- l.4 f.282*
fanum Androcratis l.9 f.606
fanum Veneris depeculati sunt Scythæ l.1 f.51
fanum Acaci l.5 f.370
frater marito præfertur l.3 f.237
fatum fugere etiam Deo im possibile l.1 f.43
factio Gygiana l.1 f.6
felis l.2 f.130
fœcunditas Cyrenaica regionis l.4 f.331
Cinypis l.4 f.330
leporis l.3 f.233
fœdus fraudulentum l.4 f.332
fœdus Barcaorum. ibid.
fœderis ineundi modus apud Scythas l.4 f.281
fœlicitas humana l.1 f.3
fœmina femiuipera lib.4 f.260
fœminæ lotio cæcus sanatus l.2 f.147
festum Bacchi l.2 f.123
festi Carnia l.7 f.524
fidem Arabes quo pacto dēt l.3 f.186
fiducia Xerxis l.7 f.499
figura Apis l.3 f.195
filius Cypseli Periander l.1 f.9
Gygis Ardys l.1 f.7
Aristolaidi Lycurgus l.2 f.25
Alcmaeonis Megacles. ibid.
Psammeniti obtruncatur l.1 f.189
Pythij dissecatur l.7 f.464
Hellenis Dorus l.1 f.24
Herculis filius l.1 f.4
Cyaxaris Astyages l.1 f.20
Priami rapit Helenam l.1 f.2
Cambysis Cyrus l.1 f.20
Cræsi petit à patre ueniam aprum aggrediendi l.1 f.17
Gordij Adrastus l.1 f.16
filij Cræsi. ibid.
Cræsi mors l.1 f.19
Herculis l.4 f.260
Darij de imperio disceptant l.7 f.444
filium luget Cræsus l.1 f.20
filia Zopyri l.4 f.272
filia Cheopis prostituta l.2 f.157
filia Aprijs Nitetis lib.3 f.163
Rampsiniti prostituta l.2 f.154
filia Afopi l.5 f.366
Micerini

I N D E X.

cerini sepultura lib. 2
f. 158 Calliæ l. 6. f. 434
Lydorum meretricantur
l. 1 f. 45 Polycratis so-
mnium l. 3 f. 230
fimbriæ mulierum Ginda-
narum l. 4 f. 322
frigoris mirauis lib. 4
f. 267
fontes Apollinis l. 4 f. 316
fontes Gargaphius l. 9 f. 619
fontes Thestis l. 4 f. 317
fontis mirum l. 3 f. 193
fontes Nili l. 4 f. 277
fontes Teari l. 4 f. 290
fontes Nili l. 2 f. 112. ☉
 114
forma in Xerxe dignitas l.
 7 f. 518
formicæ Indiæ l. 3 f. 230
fortitudo Sophanis lib. 9
fol. 630
fortuna Polycratis lib. 3
f. 202
fortunatus quis l. 1 f. 15
fuga Pælyæ l. 1 f. 74
fuga Ionum l. 1 f. 379
fuga Artabazi l. 9 f. 636
fugere fatum deo etiã im-
possibile l. 4 f. 43
funera Aegyptiorum lib. 2

f. 135. 136
funera regum Lacedæmon-
niorum l. 6 f. 409
fluuius Corijs l. 3 f. 186
fluuius Tyres l. 4 f. 288
fluuius Hermus l. 1 f. 37
fluuius Phasis l. 1 f. 2
fluuius Halys l. 1 f. 33
fluuius Euphrates l. 1 f. 84
fluuius Erasinus lib. 6.
f. 416
flumen Gyndes l. 1 f. 88
flumen Tearus l. 4 f. 290
flumen Ister l. 2 f. 115
flumen Elorus l. 7 f. 504
flumen Cinyps l. 4 f. 322
flumen Euphrates lib. 5
f. 358
flumen Araxes l. 1 f. 94
flumen Strymon l. 5 f. 338
flumina Scythiæ lib. 4.
fol. 274
fluuialis equus l. 2 f. 132
frugalitas Lacedæmoniorū
l. 9 f. 633

G

Garamantes l. 4 f. 322.
 ☉ 325
gargaphius fons l. 9 f. 619
gratiarum collis l. 4 f. 322
grauida Io abducta l. 1 f. 3
græca

INDEX.

- græca medicamenta* lib. 3
 f. 242 *gens dexterior*
 Barbara l. 1 f. 26
græca oracula l. 1 f. 20
græcanicis ludis utuntur
 Chemnitani l. 2 f. 137
græcia restituitur Ionia l. 9
 f. 643 *liberatores Athe-*
 nienfes l. 7 f. 496
 laudes l. 7 f. 482
græci, & Barbari cur dissu-
 deant l. 1 f. 1 *Me-*
 deam rapiunt l. 1 f. 2
græci in Asiam proficiscun-
 tur l. 1 f. 3 *Xerxem*
 vincunt l. 7 f. 508
græci priores in Asiam, quâ
 Barbari in Europam co-
 pias duxere l. 1 f. 2
 repetunt Helenam. *ibid.*
 in Asia tributum reddunt
 l. 1 f. 11 *uniuersi liberi*
 ante Cræsi imperium fuê-
 re l. 1 f. 4 *secunda*
 iniuriæ autores l. 1 f. 2
græci imperium euertunt l.
 1 f. 3
gela oppidum l. 7 f. 503
gelonus l. 4 f. 261
gelonis responsio l. 7 f. 505
gelonis magna imperâdi li-
 bido l. 7 f. 506
gelonorum mores l. 4 f. 297
gemma ad Polycratem rea-
 fertur in pisce l. 3 f. 203
gemma abijcit in mare Po-
 lycrates. *ibid.*
genealogia Leonidis l. 7 f.
 523 *Leutyichidis* l. 8.
 f. 588
genera septem Aegyptiorû
 l. 2 f. 175
genitura Indorum atra l. 3
 f. 230
gentes quæ circuncidantur
 l. 2 f. 144
gentes quot in Media l. 1.
 f. 49
genus Cræsi l. 1 f. 3 & f. 4.
 Eurysthæi l. 5 f. 349
 Bitonis l. 1 f. 13 *Cleo-*
 bis. *ibid.*
geometria origo l. 2 f. 146
gephyrai l. 5 f. 257
geryonis uaccæ l. 4 f. 259
gerris Persica l. 9 f. 624
græcorum studiosus Ama-
 sis l. 2 f. 180
græcorû solertia l. 8 f. 542
 præda è Persarum clade
 l. 9 f. 632 *exercitus ora-*
 do l. 9 f. 609 *cum Per-*
 sis nas-

I N D E X.

hisnaualis pugna l. 8 f.
 542 uictoria. *ibid.* uir-
 tus l. 7 f. 531 ad Plataas
 exercitus summa l. 9 f.
 610 consultatio de inse-
 quendo Persa l. 8 f. 578
 Persam opperietium enu-
 meratio l. 7 f. 522 de
 conspirando consilium l.
 7 f. 498 mores l. 7 f. 535
 classis summa l. 8 f. 567
legati ad Gelonem l. 7
 f. 505 sepulchra l. 9
 f. 635 classis aduersus
 Xerxem l. 8 f. 538
gesta Cræsi l. 1 f. 3
gesta Pharaontis l. 1 f. 50
gesta Ardyis l. 1 f. 7
getæ l. 4 f. 291. & l. 4 f.
 300
gigame l. 4 f. 321
gindanes l. 4 f. 322
*gindanorum mulierum sim-
 briae.* *ibid.*
grinus Theræ rex l. 4 f. 312
gigæa l. 5 f. 341
gygiana factio l. 1 f. 6
gygeus lacus l. 1 f. 45
gygis filius Ardys l. 1 f. 7
*gyges donaria mittit Del-
 phos.* *ibid.*

*gyges Candaulem obtrun-
 cat quiescentem* l. 1 f. 6
*gyges occiso Candaule re-
 gno positur.* *ibid.*
gyges Candaulis satellites l. 2
 f. 4 *Candauli acceptus.*
ibid.
gyges Dasycyli filius. *ibid.*
gygi ostendit uxorem nudā
Candaules rex. *ibid.*
gyndes flumen l. 1 f. 88
*gyndem in multos riuulos di-
 uidit Cyrus.* *ibid.*
*gobryæ consilium de reuer-
 tendo* l. 4 f. 305
gordij filius Adrastus l. 2.
 f. 16

H

*Halicarnassus à sacris re-
 mouetur* l. 1 f. 69
hamasis l. 1 f. 12
hamasis Aegyptiorum rex
 l. 1 f. 36
*harpagus Phocæam obsi-
 det* l. 1 f. 77 *sufficia-
 tur Mazari mortuo* l. 1.
 f. 76
Medus l. 1 f. 37
*harpagus Cyrum accipit et
 necandum* l. 1 f. 52 *in-
 clusas lepori litteras mittit*
ad

I N D E X.

- ad Cyrum* l. 1 f. 60 in
Astyagem uindictam mo-
litur. *ibid.*
harpago ipsius filij carnē ap-
pont Astyages l. 1 f. 58
halys flumen l. 1 f. 3 & l. 7
f. 459
haliattes l. 1 f. 7
haliattes agrotat l. 1 f. 8
haliattes Lydiae rex l. 1 f. 3
sciscitur oraculum l. 1
f. 8
haliattes ex morbo conua-
let l. 1 f. 9 *mittit Miles*
tum caduceatorem. *ibid.*
moritur l. 1 f. 11
haliattis gesta l. 1 f. 8
haliattis industria. *ibid.*
haliattis sepulchrū l. 1 f. 45
haliatti succedit in regnum
Cræsus l. 1 f. 11
hebrus flumen l. 4 f. 291
hecataeus l. 5 f. 348
hecataei sermones l. 6 f. 441
hegesistratus l. 9 f. 636
hegesistrati interitus l. 9
f. 614
hegesipyla l. 6 f. 402
helenā raptā l. 1 f. 2. &
l. 2 f. 147
helenā rapitur l. 1 f. 2
helenæ templum in Aegya
prio l. 2 f. 147
helenæ templum l. 1 f. 410
heliopolitani Aegyptiorum
soleriissimi l. 2 f. 102
helus l. 5 f. 351
helles sepulchrum lib. 7.
f. 471
hellenis filius Dorus lib. 1
f. 24
hellespontus. *ibid.*
hellesponto compedes Xer-
xes inijcit l. 7 f. 462
hellespontij iuridictum l. 7
f. 470
hellespontias uentus l. 7.
f. 518
heraclides Aristodicus lib.
1. f. 75
heraclidæ l. 1 f. 4
heneti l. 5 f. 336
heri Sytharum l. 4 f. 304
heraclides l. 5 f. 385
hermus amnis l. 1 f. 37
herodotus historiam hanc
cur scripserit l. 1 f. 1
herodoti historiarū ratio l. 1.
f. 13
heroicum conditorium l. 6.
f. 413
herculeæ colūnæ l. 4 f. 313
hercules

INDEX.

- hercules* L. 2 f. 120. 121
hercules ab Iasone relictus L. 7 f. 520
herculus filius Alcaeus lib. 1 f. 4
herculus filij L. 4 f. 260
herculus arcus. *ibid.*
herculus uestigiū L. 4 f. 288
hermippus L. 6 f. 388
hermus — L. 5 f. 379
hipparchus L. 5 f. 356
hipparchi inforanium. *ibid.*
hippias à Lacedæmonijs
accersitur L. 5 f. 371
hippiæ respōsum L. 5 f. 375
somnium L. 6 f. 428
hippiæ reditus. *ibid.*
hippocrates L. 5 f. 360 *Ge.*
læ tyrannus L. 6 f. 396
hippocratis filius Pisistratus
tus L. 1 f. 25
hirus mons L. 1 f. 37
histiaus L. 5 f. 342
histiaus ablegatus L. 5 f. 381
captus L. 6 f. 398 *Darij*
hostis L. 6 f. 388 *ad Scy-*
thas L. 4 f. 308 *in uincu-*
la coniectus L. 6 f. 388
histiaei callida oratio L. 5.
f. 381 literæ produntur
L. 6 f. 388
histiaei sententia de ponte
Darij non deferendo L. 4.
f. 308
histiaetis ora L. 7 f. 513
histiaea urbs capitur L. 8
f. 546
hybla urbs L. 7 f. 504
hydarni regem adorare no-
lunt L. 7 f. 494
hymæa obitus L. 5 f. 386
hyperborei L. 4 f. 262
hyperboreorum sacra L. 4.
f. 268
hysies occupant Oenoea
Bæotij L. 5 f. 364
homo calamitosus lib. 1.
f. 14
hoples L. 5 f. 360
humana felicitas lib. 2
f. 3
humana coria lib. 4.
fol. 280
humanarum rerum circus-
lus L. 1 f. 96

I

Iason L. 4 f. 323
iatraboras lib. 5
f. 348
ibis L. 2 f. 133
incendium Athenarum L. 9.
f. 601

incens

INDEX.

- incenditur Minervæ templū*
l. 1 f. 8
ichthyophagi l. 3 f. 191
indagathyrsus Dario lib. 4.
f. 304
indagathyrsus l. 4 f. 301
india Dario subacti lib. 4.
f. 273
indi humana carne uescun-
tur l. 3 f. 230
indorum mores l. 3 f. 229
indiae situs. ibid.
industria Halyattis l. 1 f. 8
industria Bagæi l. 3 f. 242
ignauior muliere l. 9 f. 644
ignis deus l. 3 f. 190
ignis belua. ibid.
illum l. 2 f. 159. 151
iliensis ager l. 5 f. 376
immolatio suis l. 2 f. 122
imperium recuperant Medi
l. 1 f. 51
imperium Priami Græci e-
uertunt l. 1 f. 3
imperium amittit Pisistra-
tus l. 1 f. 26
imperio Atheniensium po-
titur Pisistratus l. 1 f. 25
iphigenia apud Tauros co-
litur l. 4 f. 295
iones à Scythis homines is
gnauiissimi iudicantur l.
4 f. 309
ionū legati à Spartanis pe-
tunt auxilia l. 1 f. 72
inachi filia, Io l. 1 f. 2
incommoda tyrannidis l. 5.
f. 372
inimicitia Aeginetarum in
Athenienses l. 5 f. 367
initiatio Cereris l. 2 f. 177
irasa locus l. 4 f. 316
is urbs l. 1 f. 84
iffedonum mores l. 4 f.
266
ismenius Apollo l. 5 f. 350
ister semper par l. 4 f. 279
ister fluuius l. 2 f. 115
isthmus l. 6 f. 400
insidia nautarum aduersus
Arionem l. 1 f. 10
insomnium Hipparchi l. 5.
f. 356
insomniorum ludibria l. 7.
f. 455
institutū Amasis l. 2 f. 178
instituta Deiocis Persarum
l. 1 f. 49
insula Aphrodisias l. 4
f. 321
insula Cyramia l. 4 f. 329
insula Oeore l. 9 f. 620
insula

INDEX.

- insula Elbo* l.2 f.363
insula Naxos l.5 f.345
Phala l.4 f.323 *Le-*
ros l.6 f.386
insula Cyaneæ l.4 f.289
insula Oenuse l.1 f.77
tanus opp. l.4 f.313
intaphetnis uxor l.3 f.237
facinus l.3 f.236
intemperantia Scytharum
 l.6 f.419
intemperantia meri. *ibid.*
intercalationis ratio apud
Græcos, Aegyptiosq. l.2.
 f.103
inter Græcos & Barbaros
diffensionum causæ, quæ
 l.1 f.1
interitus Hegesistrati lib.9.
 f.614
inuentores uariarum rerum
Aegyptij l.2 f.103
inycum oppid. l.6 f.396
io qua ratione abducta iux-
ta sententiam Phœnicum
 l.1 f.3 *gravidam se com-*
perit. *ibid.* *uoluntaria*
cum Phœnicib. nauigat.
ibid. *parentes ueretur.*
ibid. *rapitur* l.1 f.2
cum nauclero rem habuit
 l.1 f.3 *uehitur in Aegy-*
pium l.2 f.2 *filia Ina-*
chi l.1 f.1
ionia regio l.1 f.4
ionia rursus Græciæ restitu-
ta l.9 f.642
ionia rebellionis occasio l.
 5 f.344 *translatio* l.9
 f.644 *situs* l.1 f.68
iones l.1 f.12 *à Cæso*
subacti l.1 f.4 *ad Cyrū*
legato mittunt de deductio-
ne l.1 f.67 *laborū insuetū*
 l.6 f.392 *tertiō in serui-*
tutem redacti l.6 f.399
ionum appellatio l.7 f.480
ionū præstantia l.8 f.570
ionum deliberatio de ponte
Darij deferendo l.4 f.308
ionum fuga l.5 f.379
ionicarum nauium nume-
rus l.6 f.290
ionibus consulit Thales l.1.
 f.80 *ab Ariapherne ue-*
ctigal imposuit l.6 f.403
consulit Bias l.1 f.79
iouis Ammonij simulachrū
 l.4 f.324
iouis forensis ara l.5 f.352
iouis Ammonij templū in-
censum l.3 f.194 *Belī*
 e *puluis*

I N D E X.

- puluinar l. 3 f. 255 tem-
 plum l. 1 f. 84
 iudex incorruptus Deioces
 l. 1 f. 49
 iudicis corrupti uindictæ ex-
 emplum l. 5 f. 243
 iunonis templum l. 9 f. 620
 iuncea uela l. 2 f. 140
 iupiter Thebanus l. 1 f. 85
 iupiter cur dictus Ammo-
 nius l. 2 f. 120
 ius successionis l. 7 f. 445
 iusiurandum Scytharum l.
 4 f. 281
 iusiurandum per aquā Sty-
 gis l. 6 f. 415
 iustitia Cadmi l. 7 f. 508
 iuuenes castrati l. 6 f. 399
L
 Labda l. 5 f. 372
 labdæ filius primum enixus
 ridet l. 5 f. 373
 lada l. 6 f. 390
 labyntus rex Babylonie l.
 1 f. 88
 labynetis Babyloniorū ty-
 rannus l. 1 f. 36
 labyrinthus l. 2 f. 167
 lacedæmonius Chilon l. 1
 f. 25
 lacedæmonij l. 1 f. 28 in
 Argiuos prandentes, im-
 petum faciunt l. 6 f. 417
 amici Cræsi l. 1 f. 4
 multo auro à Cræso do-
 nati l. 1 f. 32 in Tegea-
 tas consulunt oracula l.
 1 f. 30 accersunt Hip-
 piam l. 5 f. 371 Samū
 obsident l. 3 f. 209
 lacedæmoniorum post bel-
 lum auxilium l. 6 f. 434
 uirtus l. 7 f. 482
 lex l. 9 f. 428 regum
 funera l. 1 f. 409 frugas
 litas l. 9 f. 633 mos in
 sumendis noctu supplicij
 l. 4 f. 311
 lactis emulgenti modus a-
 pud Scythas l. 4 f. 258
 lacus Stymphalius l. 6
 f. 416
 lacus Gygaus l. 1 f. 45
 laij delubrum l. 4 f. 312
 lampito l. 6 f. 414
 lamponis consilium l. 9.
 f. 631
 lana arborea l. 3 f. 232
 lancearum corone l. 7
 fol. 465
 languentium cura apud Ba-
 bylonios l. 1 f. 92
loas

I N D E X.

laos	l.6 f.395	l.7 f.523
lapidum aceruus à Dario		leonides
congestus	l.4 f.291	l.5 f.350
latonæ oraculum in Aegyptio		leonidæ rædis vindicta
l.2 f.171		l.8 f.581
latradoras	l.5 f.348	lemnia facinora
laxij	l.4 f.209	l.6 f.442
legatio Atheniensium ad Lacedæmonios		lemnios capta
l.9 f.598		l.6 f.443
legati non uiolandi	l.7 f.494	leporis fecunditas
legati Ionum & Aeolum à Spartanis auxilia petunt		l.3 fol.233
l.1 f.72		leros insula
legati Darij in puteum coniecti	l.7 f.493	l.5 f.386
legislator Atheniensium Solon		leucon
l.1 f.12		l.4 f.317
legislator Lycurgus	lib.1 f.28	leutyichides Demarato in regno succedit
legum uis	l.3 f.201	l.6 f.412
legum contemptor Cambyses.	ibid.	leutyichidis inimicitia cum Demarato quare
leo lapideus	l.7 f.531	l.6 f.411
leonum natura	l.7 f.496	leutyichidis oratio de deposito reddendo
leonidis genealogia	l.7 f.523	l.6 f.420
leonidis mors	l.7 f.531	leutyichidis mors
leonides truncatus, in cruce tollitur	l.7 f.536	l.6 f.419
leonides Spartiatarum rex		leutyichidis genealogia
		l.8 f.588
		leutyichidis stratagema
		l.9 f.640
		lex Argiuorum de non alenda coma
		l.1 f.39
		lex Persarum de sefis
		l.2 f.129
		lex Lacedæmoniorum
		li.6 f.428
		lex Babyloniorum de fornicatione
		l.1 f.93 de agrotis
		l.1 f.92 coniugalibus.
		ibid.

INDEX.

- lex domina* l. 7 f. 464 à mu-
lieribus Caricis lata l. 1
 f. 70 *Asychie de mutuo*
accipiendo l. 2 f. 161
libatio Xerxis l. 7 f. 470
libertas omnium maximè tue
da l. 7 f. 494
liberator Neptunus lib. 7
 f. 519
liberi Darij de Imperio dis
sceptant l. 7 f. 444
liberi Oebaxi l. 4 f. 288
libya unde dicta l. 4 f. 273
ligneus murus l. 9 f. 626
lignea mœnia l. 4 f. 302
lingua Barbara usi Pelasgi
 l. 1 f. 24
linus l. 2 f. 134
litera Themistoclis ad Io
nes lapidibus incisæ l. 8
 f. 545
litera impressæ capiti l. 5
 f. 347 *capiti impressæ*
 l. 6 f. 447 *Cadma* l. 5 f.
 357 *Amasis ad Poly*
cratem l. 3 f. 202 *apud*
Græcos ex Phœnicibus l.
 5 f. 357
literarum mira occultatio
 l. 7 f. 537 *per sagittam*
transmissio l. 8 f. 586
litteras lepori inclusas mittit
Harpagus ad Cyrum l. 2.
 f. 60
lycidas lapidatus l. 9 f. 597
lycurgus Aristolaidi filius l.
 2 f. 25 *legislator* l. 1 f. 28
lydi ulcisci conantur Can
daulis mortem l. 1 f. 6
lydi l. 2 f. 12
lydorum rex Candaules l. 2
 f. 4 *filia omnes meretris*
cantur l. 1 f. 45 *mores*
colonia l. 1 f. 46
lydos inter Medosq; bellum
quinquennale l. 1 f. 34
lydiæ populus, antè Mæon
uocatus l. 1 f. 4
lydia rex Haliattes l. 1 f. 3
lygdamus l. 1 f. 27
locus Delta l. 2 f. 106. 107
locus Aziristus l. 4 f. 316
locus Irafæ. *ibid.*
lôgæui Aethiopes l. 3 f. 192
lotio scæmnæ sanatus catus
 l. 2 f. 177
lucina tributum l. 4 f. 269
lucus platanorum Iouis mi
liaris templum l. 5 f. 385
lucus Argi l. 6 f. 418
ludibria insomniorum l. 7
ludis Græcænicis utuntur
Chema

INDEX

Chemnitani l.2 f.137
 lupi ex hominibus lib.4
 f.296

luna Persarum praeses l.7.
 f.463

lustratio regij eadaveris l.
 4.f.282

luxus Persarum l.9 f.633

M

Maca l.4 f.322

Macedonij à Dario subacti
 l.6 f.403

magi l.1 f.49

magorum caedes l.3 f.222

magos consulit Astyages de
 Cyro l.1 f.58

magna cum periculis fuscii
 pruntur l.7 f.468

magistratus Atheniensis li.
 6 f.430

mandrocles l.4 f.289

mandroclis monumentum
 l.4 f.290

mantilia Scytharum l.4
 f.280

manus regum longe lib.8
 f.592

mardonius l.6 f.403

mardonius Athenas profici-
 scitur l.9 f.596

à praefectura senectus l.6

f.424 vulneratus l.6
 f.403

mardonij postulata l.8.

f.492 in Lacedaemonios

obiurgatio l.9 f.618 de

incundo praelio sententia

l.9 f.615 sententia l.7 f.

448 caedes l.9 f.625 ses-

pultura l.9 f.634

mardus l.1 f.39

marathon l.1 f.27

maratonis clades l.6 f.432

mariandini l.1 f.12

mare Euxinum l.1 f.3

mare rubrum l.1 f.2

mare Sardonium l.1 f.78

mare Caspium l.1 f.94

marito praefertur frater l.3
 f.237

martis simulachrum Acina

cis l.1 f.279

masseamis elogium l.7
 f.484

massageta l.1 f.94

massagetae senes immolant

l.1 f.100

massagetarum mores lib.2.
 f.99.100

massagetarum mos sacrifici-
 candi l.1 f.100

massagetas Cyrus astu opo-
 ruit

I N D E X.

primit	l. 1 f. 98	medici Aegyptiorum	l. 2
massagetis bello petis Cy-		f. 135	
rus	l. 1 f. 95	medici clari	l. 3 f. 243
masistius	l. 9 f. 604	medimnus	l. 6 f. 408
masistij caedes	l. 9 f. 405	maendrius Sami procura-	
masisii iubet Xerxes uxore		tor	l. 3 f. 248
repudiet	l. 9 f. 646	megabyzus	l. 5 f. 342
mastyes	l. 5 f. 337	in Paones exercitum du-	
maxyes	l. 4 f. 328	cit	l. 5 f. 338
mazares	l. 1 f. 74	megabyzus Perinthios supe-	
mazares moritur	l. 1 f. 76	rat	l. 3 f. 335
mazari mortuo sufficiunt		megabyxi oratio pro oligar-	
Harpagus.	ibid.	chia	l. 3 f. 122
mecestes	l. 5 f. 361	megabyxi elogiū	l. 4 f. 310
medi regibus sese subiiciunt		megacles	l. 1 f. 26
l. 1 f. 48		megacles Alcmaeonis filius	
medi imperium recuperant		l. 1 f. 23	
l. 1 f. 51		megacles Alcmaeonis filius,	
medorū ornatus	l. 7 f. 473	gener Clīsthenis factus l.	
medorum rex Cyaxares l. 1		6 f. 438	
f. 50		megacreontis elegans dictū	
medorum ab Assyrijs defe-		l. 7 f. 488	
ctio	l. 1 f. 47	megistiæ epigramma	l. 7
medos inter Lydosq; bellū		f. 552	
quinquennale	l. 1 f. 34	megistiæ extispicia	l. 7
medea rapiunt	l. 1 f. 2	f. 528	
medea à patre reposcitur l.		melampus	l. 9 f. 618
1 f. 2		melanchani	l. 4 f. 265
medeæ raptus.	ibid.	melanchænorum mores	l. 4
medicamenta Græca	l. 3	f. 296	
f. 242		melanthius	l. 5 f. 377

me-

I N D E X.

- melissa* Periandri uxor l.5
 f.375
menalippus Astaci filius l.
 5 f.361
menes Aegypti rex l.2
 f.141
mensa Solis l.3 f.191
mermnadæ l.1 f.4
mermnadæ obtinent tyrannidem l.1 f.7
meretrix Rhodopis l.2
 f.160 *Archidice* l.2
 f.161
meri intemperantia l.6
 f.419
metallum salis l.4 f.326
metiochus l.6 f.402
midæ sella Delphis posita l.
 2 f.7
miletus capta l.7 f.394
milesii fugati l.5 f.385
milesiorum tyrannus Thra-
 sibulus l.1 f.9
milesios quomodo corrigat
 Parij l.5 f.344
mileto arma illata l.1 f.7
milites imperatoris uirtute
 meliores l.7 f.483
milites arenis obrui l.3
 f.195
militem mutus depastio ib.
- milo* Crotoniates luctator
 l.3 f.246
miliades l.4 f.400 *accu-*
 satur l.6 f.440 *capitur*
 ibi. ob Cræsum solutus l.
 6 f.401
miliadis sententia de ponte
 Darij deserendo l.4 f.308
 obitus l.6 f.440.401
minerua Crastia l.5 f.352
mineruæ templum l.1 f.8
mineruæ templum restaura-
 tur l.1 f.9
minerua protemplaris l.8
 f.551
mineruæ templū deflagrat
 l.1 f.8
minois cades l.7 f.510
minijæ l.4 f.310
minijæ uxorum commentō
 liberati l.4 f.311
miracula solis l.2 f.164
miracula Delphis facta l.8
 f.551
mirum dictum puellæ l.5.
 f.355
mithradatis filius pro Cyro
 exponitur l.1 f.55
miradates bubulcus l.1.
 f.53
mycales pugna l.9 f.642

I N D E X.

- mycale promontorium* lib.1
 f.71
myrcinus l.5 f.337
mycerinus Aegypti rex l.2
 f.158
mycerini filia sepultura ibi.
 pyramis l.2 f.160
myrtinus l.5 f.342
myrsilus l.1 f.4
myrsilus Sardinum tyrannus
 l.1 f.4
mysi l.1 f.12. ☉ l.7 f.476
medorum rex Phraortes l.
 2. f.49
modus uenandi l.4 f.265
modus expiandi apud Ly-
 dos l.1 f.16
molles uiri ex regiomb. mol-
 libus l.9 f.651
monarchia abolenda l.3
 f.221
mons Atlas l.4 f.326
mons Parthenius l.6 f.427
mons Hirus l.1 f.37
mons Athos l.7 f.458
mons Pangæus l.5 f.339. et
 l.7 f.487
monumentum Mandroclis
 l.4 f.290 *Rhodopis*
 l.2 f.160
maria lignea l.4 f.302
- maris Aegypti rex* lib.2.
 f.142
maris stagnum l.2 f.168
morbo infestantur Scythæ
 ob sacrilegium l.1 f.52
mora compedia l.7 f.452
mors Aristagoræ l.5 f.387
 Leonidis l.7 f.531 *Arcea*
 filai l.4 f.319 *optatissi-*
 imum perfugium ærumnosæ
 uitæ l.7 f.466 *Artabazi*
 l.8 f.586 *Cambysis* l.3.
 f.217 *Amasis* l.3 f.187
Psammeniti l.3 f.190
Doriei l.5 f.352 *Scylis*
 l.4 f.287 *Cyri* l.1 f.99
Atys l.1 f.19 *Darij* l.7 f.
 445 *Aprys* l.2 f.177
Hymæ l.5 f.386 *Onea*
 fili l.5 f.383 *Bitonis* l.
 2 f.14 *Cleobis* ibid. *Cis*
 monis l.6 f.427
mos Scytharum in hostes l.
 4 f.279 *sacrificadi apud*
 Massagetæ l.1 f.100
mores Scytharum l.4 f.274
 Adyrmachidarum l.4 f.
 4 f.320 *Nasamonum* l.4 f.
 321 *Græcorum* l.7 f.535
 Iffedorum l.4 f.266
mores Aegyptiorum lib.2.
 fol.

INDEX.

- f. 116. 117*
iores Thracum l. 5 f. 339
Taurorum l. 4 f. 295. In-
dorum l. 3 f. 229 Lydorū
l. 1 f. 46
mola mulum peperit l. 7
f. 471
mulae partus l. 3 f. 252
mulae uulnerantur à Pisistrā
to l. 1 f. 25
mulier ex turpissima specio
sissima l. 6 f. 410
muliere ignauior l. 9 f. 644
mulieres Corinthiae denuda
tae l. 5 f. 375
mulieres stuprando extinctae
l. 8 f. 549
mulos apud Elienses non
gigni l. 4 f. 268
munera Scytharum ad Da-
rium auis, mus, rana, sa-
gitta l. 4 f. 302
munerum Scytharum intero-
pretatio l. 4 f. 305
mures Aegyptiorum seruāt
l. 2 f. 164
muriū tria genera l. 4 f. 329
muri Persarum expugnatio
l. 9 f. 627
muri loricati l. 7 f. 496
murichides l. 9 f. 597
musculus ligneus Persarum l.
9 f. 626
musici Argiui l. 3 f. 243
musaei sortes l. 7 f. 436
mutilat sese Zopyrus l. 5
f. 253

N

- Nomades l. 4 f. 324*
narratio mira de Aristeo l.
4 f. 262
narratio de Arione l. 1 f. 10
nasamonū mores l. 4 f. 322
natiuitas Cyri l. 1 f. 52
natura Assyriae l. 1 f. 90
decorum l. 2 f. 125. 126.
127. 128 Aegyptij l. 2
f. 103. 104. 105
natura solertia l. 3 f. 232
nauclerus cū Io rem habuit
l. 1 f. 3
nautarum insidia cōtra Ae-
rionem l. 1 f. 10
naualis Graecorum cū Per-
sis pugna l. 8 f. 542
naugia coriacea l. 1 f. 92
naugatio Nili l. 2 f. 142
naues spinaceae l. 2 f. 140
quinis drachmis additae
l. 6 f. 422 Atheniensium
l. 5 f. 378 Xerxis submersae
l. 7 f. 519

INDEX.

- naviū Græcarū summa ad* f. 86. 87
Salaminem l. 8 f. 554
navium Ionicarum nume-
rus l. 6 f. 390
nauigationibus longinquis
Phœnices incumbunt l. 1
f. 1
naxus l. 5 f. 345
naxus insula l. 5 f. 345
naxi obsidio l. 5 f. 347
necus Aegypti rex l. 2 f. 172
neleus Codri filius l. 9 f.
 640
neptunus liberator l. 7 f. 519
neptuni templum apud Po-
sideatas l. 8 f. 587
neuri l. 4 f. 264
neurorum mores l. 4 f. 296
nex Aprys l. 2 f. 177
nicodromus l. 6 f. 422
niger sinus l. 6 f. 402
nili fontes l. 2 f. 112. 114.
 & l. 4 f. 277
nili de natura disputatio l. 2
 f. 109. 110. 111
nili nauigatio l. 2 f. 141
niteris Apris filia l. 3 f. 183
nitocris l. 1 f. 86
nitocris Aegypti regina l. 2
 f. 142
nitocris regina gesta l. 1
noas l. 4 f. 275
nodis innodat lorum Darius
us l. 4 f. 293
nomades l. 4 f. 264 & l. 7
 f. 477
nomacris oppidū l. 6 f. 415
nudum uirum conspici pro-
bro est apud Barbaros l. 1
 f. 5
numerus copiarum Xerxis
 l. 7 f. 472
nuru sua potitur Xerxes l. 9
 f. 465
 O
Oaxus l. 4 f. 314
obitus Hymæ l. 5 f. 385
obitus Miltiadis l. 6 f. 440
Scylis l. 4 f. 287
obiurgat Mardonius Lace-
dæmonios l. 9 f. 618
obsidio Babylōis l. 3 f. 252
obsidio Naxi l. 5 f. 347
obsidetur Sestus l. 9 f. 648
obtruncat Gyges Candau-
lem in lecto quiescentem
 l. 1 f. 6
occasio cadis Polycratis l. 3
 f. 238
octamasades Scytharū rex
 l. 4 f. 287
 occidit

INDEX.

- occidit Adrastus Atym l. 1
 f. 19
 occiditur in lecto Candau-
 les l. 1 f. 6
 oculos in pectoribus gestans
 tes l. 4 f. 328
 occupat arcem Pisistratus l.
 1 f. 25
 odia Aeginetarum in Athe-
 nenses l. 5 f. 367
 odomanti l. 5 f. 339
 oëbaris cōmentū l. 3 f. 224
 oëbares ibid.
 œdipe delubrum l. 4 f. 312
 œnoe Beotij occupatur l. 5
 f. 364
 œnusa insula l. 1 f. 77
 oilycus unde appellatus l. 4
 f. 312
 œobazus l. 4 f. 288
 œobazi liberi ibid.
 œroe insula l. 9 f. 620
 œtini l. 1 f. 12
 offa falsuræ resiliit l. 9
 f. 650
 olea in arce Atheniensium
 l. 8 f. 556
 olen Lycius l. 4 f. 270
 oliatus l. 5 f. 348
 olorus rex l. 6 f. 402
 olympicū præmiū l. 8 f. 547
 olynthus expugnatur l. 8
 f. 586
 ones Arabicæ l. 3 f. 234
 onesili dolus l. 5 f. 380 caput
 l. 5 f. 384 mors l. 5 f. 383
 onochonus fluuius defecit
 Xerxi l. 7 f. 321
 onomacritus Athenis cie-
 ctus l. 7 f. 446
 opera Samiorum memora-
 bilia l. 3 f. 211
 opera Amasis l. 2 f. 179
 opes Siphniorum l. 3 f. 210
 opes Babylonis l. 1 f. 89
 oppidum Gela l. 7 f. 503
 oppidum Barca l. 4 f. 317
 Plataea l. 4 f. 316 Chem-
 mis l. 2 f. 137 Itanus l. 4
 f. 313 Phocia l. 1 f. 37
 Acrephia l. 8 f. 589 Abæ
 l. 8 f. 548
 opis l. 4 f. 269
 opinio Aegyptiorum de im-
 mortalitate animæ l. 2
 f. 155
 orbis partitio l. 4 f. 270
 ornatus Assyriorum l. 7
 f. 473
 ornatus Persarū l. 7 f. 472
 ornatus Medorum l. 7
 f. 473

INDEX.

- monarchia* Thebanis redditū l. 1
 5 f. 366 Branchidicū l. 1
 74 de Crasi filio muto
 12 f. 40 Delphicū l. 1 f.
 20. 21. 22 Pythia l. 1 f.
 20 Eristrato redditū l. 1
 f. 27 redditū Bacehiadis
 15 f. 572 Spariatarum
 17 f. 529 Cypsilō redditū
 15 f. 374 Apolimis l.
 4 f. 325 Siphnijs editum
 13 f. 210 sciscitat Flaly
 arcis l. 1 f. 8 Cretensum l.
 7 f. 110 promiscuū l. 6 f.
 394 Action redditū l. 5
 f. 372 Amphiarai l. 8 f.
 389 Latona l. 2 f. 171
 Argiuorū l. 7 f. 500 Do
 lancorum l. 6 f. 399 Ba
 eides l. 8 f. 545. 565
monarchia sciscitatur Crasus
 adinuadendos Persas l. 1
 f. 20 *Græca* ibid.
oratio Xerxis de bello Græ
 cis inferendo l. 7 f. 447
 Dionysii Phocensis l. 6
 f. 391 Leutyichidis de de
 posito reddendo l. 6 f.
 420 Cypriorū l. 5 f. 382
 Daris ad Delios l. 6 f.
 425 Otanis de abblenda
 monarchia l. 3 f. 221 *Cot*
cyæ ad Xerxem l. 7
 f. 510 Megabyxi pro olin
 garchia l. 3 f. 222 Darij
 pro monarchia l. 3 f. 123
 Cambysis ad Persas lib. 3
 f. 213 Sosisclis l. 5 f. 372
 Xerxis ad Persas libro 7
 f. 469
ordo exercitus Græcorum
 l. 9 f. 609
ordo exercitus Atheniensis
 l. 6 f. 432
ordo exercitus Pausaniæ l. 9
 f. 618
ordo copiarum Persæ ad
Plateam l. 6 f. 610
orestis ossa Spartam portat
 14 l. 1 f. 30
orgia l. 5 f. 358
origo tyrannidis Perdicæ
 l. 8 f. 590 *deorum* l. 2 f.
 115. 126. 127. 128
origo Scytharum l. 4 f. 258
origo Atheniensium lib. 1
 f. 24
origo Geometriæ l. 2 f.
 146
origo Colchorum l. 2 f.
 143
orates Polycratidis mortem
 luit

I N D E X.

- hūit l. 3 f. 242
 orates cruci suffigit Poly. l. 3 f. 240
 cratem l. 3 f. 240
 oratis dolus l. 3 f. 239
 oratis cades l. 3 f. 242
 oratus satellitium l. 3 f. 241
 orus l. 2 f. 169
 orithium carmen l. 1 f. 10
 otanes l. 5 f. 243
 otanes Darij praeceptorum
 oblitus l. 3 f. 250
 otanis oratio de abolenda
 monarchia l. 3 f. 221
 otanis sententia l. 6 f. 403
 ossa Orestis Spartam por-
 tata l. 1 f. 30
 ossa quinque cubitarum l. 9
 f. 634
 osyris l. 2 f. 155
 ostentum l. 9 f. 650
 ostenta Xerxi oblata l. 7
 f. 471
P
 Paëtolus l. 5 f. 379
 pachyas Persis traditur l. 1
 f. 76
 pachyas à Cyro deficit lib. 1
 f. 73
 pachya fuga l. 1 f. 74
 phala insula l. 4 f. 323
 phanes l. 3 f. 184. 185
 phanem ulciscuntur Agamem-
 non l. 3 f. 287
 phasis amnis l. 1 f. 2
 phraortes Medorum rex l. 3
 f. 49
 phraortis gesta l. 1 f. 49. 50
 platanus aureo momli l. 7
 f. 462
 platanus aurea l. 7 f. 460
 platea oppidum l. 4 f. 316
 platearum pugna l. 9
 f. 642
 plataenses l. 6 f. 429
 pamphylis l. 1 f. 12
 pangæus mons l. 5 f. 339
 l. 7 f. 487
 panionium locus l. 1 f. 72
 panos templum l. 6 f. 428
 pantaleon l. 1 f. 45
 paphlagonis l. 1 f. 12
 papraces pisces l. 5 f. 339
 parasanga l. 6 f. 402
 parentes ueretur Io lib. 1
 fol. 3
 paretaceni l. 1 f. 49
 parijs Milesios corrigunt l. 5
 f. 344
 parricida Cambyses lib. 3
 f. 197
 parthenius mons libro 6
 f. 427
 paris

I N D E X.

- parit mula l. 3 f. 252
 partitio orbis l. 4 f. 270
 prasias l. 5 f. 338. 339
 prada Græcorum è Persarū
 clade l. 9 f. 632
 prælium Cræsi cum Cyro l.
 1 f. 37
 prælium Carum cum Persis
 l. 5 f. 385
 præmiū capiendæ Artemi
 siæ l. 8 f. 571
 præstantia Atheniensium l.
 5 f. 366. Ionū l. 8 f. 570
 prætor Sardinum Artapher-
 nes l. 5 f. 364
 passus quid l. 2 f. 168
 psammetius amicum de plo-
 rat non filium l. 3 f. 189
 psammenitus rex l. 3 f. 187
 psammenitus deponitur l. 3
 f. 188
 psammetichus pueros duos
 curat nutriendos à mutis
 l. 2 f. 101
 psammetichus l. 2 f. 169
 psammetichus Aegypti rex
 l. 2 f. 101. & l. 1 f. 51
 psammeniti filius obtrunca-
 tur l. 3 f. 189
 psammeniti mors l. 3 f. 190
 psammis Aegypti rex l. 2
 f. 173
 patizithes magus in Camby-
 sem rebellat l. 3 f. 212
 pausanias l. 5 f. 346
 pausanias uictoria l. 9 f. 625
 responsum ad Lamponē
 l. 9 f. 632 exercitus ordo
 l. 9 f. 618
 pecunia corruptus Themis
 stocles l. 8 f. 539
 pecunia Cræsi l. 5 f. 348
 pedasenses l. 6 f. 395
 pedasii l. 1 f. 82
 pæan carmen l. 5 f. 334
 pæones ibid. & 377
 pæoplæ l. 5 f. 338
 pasus capta l. 5 f. 384
 pheretimæ in Barceos cru-
 delitas l. 4 f. 332
 phero succedit Sesostris l. 2
 f. 146
 pelasgi l. 2 f. 124 barbara
 lingua usi l. 1 f. 24 suo-
 rum filiorum matres tru-
 cidant ibid. suos pueros
 necant l. 6 f. 442
 rapiunt Atheniensium uo-
 xores l. 6 f. 442
 peleon l. 5 f. 360
 pallis Sileni Marfyæ l. 7
 f. 459.

pheæ

I N D E X.

- phæstor* *Thracum* deus l. 9 f. 649
peloponnesi gentes septem l. 8 f. 563
penio l. 5 f. 338
percala l. 6 f. 411
percotes capta l. 5 f. 384
perdica l. 5 f. 342
perdicæ tyrannidis origo l. 8 f. 590
pergit *Corinthus* *Arion* l. 1 f. 10
periander *Cypseli* filius l. 1 f. 10 *Corinthe* tyrannus l. 1 f. 10 *Thrasibulum* consulit l. 5 f. 374 filium reuocare desiderat l. 3 f. 208 cum defuncta concubuit l. 5 f. 375 pueros mittit castratū l. 3 f. 205
periandri in *Corcyraos* inimicitiarum causa l. 3 f. 206 in filium inimiciæ l. 3 f. 207. 208 tyrannis l. 5 f. 375
perimetades l. 5 f. 350
perinthij l. 5 f. 334
perinthij expugnatio l. 5 f. 335
persæ uestimenta scindunt l. 3 f. 214
persæ septem Magos occidunt l. 3 f. 220
persæ criniti l. 6 f. 394
persæ septem consultant de occidendo mago l. 3 f. 217
persæ cadauera non cremant l. 3 f. 190
persæ ad *Platæam* copiarū ordo l. 9 f. 610
persæ *Barcam* obsident l. 4 f. 331
persarum uiuendi spaciū l. 3 f. 193 uictus ibid. regi quicquid libet licet l. 3 f. 197 rex *Patizites* magus l. 3 f. 215 bellica arma l. 5 f. 377 nomen unde l. 7 f. 473 equestrium copiarum numerus l. 7 f. 478 cum *Lacedæmonijs* congressio l. 7 f. 526
persarum lex l. 7 f. 444
persarum ornatus l. 7 f. 472 ligneus murus l. 9 f. 616
persarum cades in conuiuio l. 5 f. 341
persarum petulantia lib. 5 f. 340
persarum conuiuia ibid. pers

INDEX.

- persarum cuniculi deprehē-*
duntur l.4 f.331 *luxus*
l.9 f.633 ritus l.1 f.63.
64.65.66 erga deuictos
clementia l.3 f.190
persis cur capita fragilia l.3
f.187 traditur Pactyas
l.1 f.76
persas pellicit Cyrus ad de-
fectionem l.1 f.61
perseus Assyrius l.6 f.407
persica gerris l.9 f.624
persidæ reges unde oriundi
l.1 f.61
prexaspes sese de turri præ-
cipitat l.3 f.219
prexaspes magnū ad popu-
lum indicat *ibid.*
pes l.2 f.168
pestilentia absumptus iuues-
num chorus l.6 f.397
pestilentia Xerxis copias ex-
cipit l.8 f.582
petulantia Persarum lib.5
f.340
pteria l.1 f.35
piaculares Athenis ciecti l.
5 f.363
pierum muri l.7 f.486
pigres l.5 f.337
phiala in baltheis Scytharū
l.4 f.261
phidippides l.6 f.427
philagrus proditor lib.6 f.
426
phthiotis l.1 f.24
phyl. l.1 f.26 *pro Minerua*
habetur *ibid.*
phylæ longitudo *ibid.*
phryges l.1 f.12
phrygæ panem Beccus uos
cant l.1 f.102
phrynichi comædia l.6 f.
395
pila quando, & à quibus in-
uenta l.1 f.46
pini natura l.6 f.401
piromis l.2 f.165
priami filius rapit Helenam
l.1 f.2 imperium euerit
Græci l.1 f.3
primigenitus ex lege succe-
dit regno l.6 f.406
principatus quomodo ad
Cræsi genus peruenerit l.2
principum Doriensium (f.4
origo l.6 f.407
pryænæ expugnantur l.1 f.7
pisces Tilones l.5 f.339
pisces sacri Aegyptijs lib.2
f.132
pisces Papraces l.5 f.339
pisces

INDEX.

- pisces equis pabulo sunt ib.
 pisces Aegyptii ibid.
 pisciū mra copia l. 5 f. 339
 pisistratus arte recuperat ty
 rannidem l. 1 f. 26 arcem
 occupat l. 1 f. 25 tertium
 potitur tyrā vide l. 1 f. 28
 ducit uxorem Megacelis fi
 liā l. 1 f. 26 Atheniensib.
 imperat l. 6 f. 400 Athe
 niensum imperio potitur
 l. 1 f. 25 se parq mularum
 uulnerat ib. iterum tyrā
 vide deietus, iterum affe
 ctat l. 1 f. 27 tyrānus A
 theniensis l. 1 f. 25
 pisistrati affectio tyrannidis
 ibid.
 pisistrati satellitium ibid.
 pisistrato redditum oraculū
 l. 1 f. 27
 Pisistratidæ Athenis pulsū
 5 f. 360
 psylli l. 4 f. 322
 psylli arenis obrui ib.
 psyllorum aduersus Austrū
 expeditio ibid.
 pittacus Mytilenæus l. 1
 f. 11
 pix Pieria l. 4 f. 329
 pyramis Asychis l. 2 f. 161
 pyramidis Micerini magni
 tudo l. 2 f. 160
 pythagoras princeps l. 5
 f. 352. 386
 pythia reddit oraculum l. 2
 fol. 6
 pythia Aristonice l. 7 f. 496
 pythiæ oraculum ad Athen
 nenses ib.
 pythiæ captiosum oraculū
 Lacedæmonijs l. 1 f. 29
 pythiæ oraculum l. 1 f. 20
 28. 30
 pythij filius diffecatur l. 7
 f. 464
 pythij qui l. 6 f. 408
 pythij facultates l. 7 f. 460
 pixodora sententia l. 5 f. 385
 podion Doridis l. 8 f. 549
 pogon portus l. 8 f. 552
 phocæa obfessa l. 1 f. 77
 phocenses ad Thessalos l. 8
 f. 548
 phoria opp. l. 1 f. 37
 phœnicum exercitia l. 1 f. 1
 phœnix l. 2 f. 132
 phœnices & Græci indige
 na l. 4 f. 330
 phœnices autores sunt dis
 sensionum inter Græcos
 & Barbaros l. 1 f. 1
 f. Phœnices

I N D E X.

- phœnices* quam regionem incolant l. 1 f. 1
phœnices mercatores. *ibid.*
phœnices longinquis nauigationib. incumbunt. *ibid.*
 ad Africam cognoscendā missi l. 4 f. 271
phœnices rapiunt fœminas Græcas l. 1 f. 2
polemarchus l. 6 f. 430
polybus l. 5 f. 361
polycrates gemmam abiicit in mare l. 3 f. 203 gemmā abiectam recipit in pisce. *ibid.* cruci suffixus l. 3 f. 240
polycratis fortuna l. 3 f. 202 cædis orcasio l. 3 f. 238 ultio l. 3 f. 240 filia somnium l. 3 f. 235 mortem luit Orocles l. 3 f. 241
phronima l. 4 f. 314
pœna falsorum uaticinorū l. 4 f. 281
pœna de raptu Helenæ petitur l. 1 f. 2
pœni Aegyptij se dedunt l. 4 f. 316
pœni atq; Aethiopes indigenæ l. 4 f. 330
pœnorum uaria nationes l. 4 f. 320
pontus Euxinus l. 4 f. 274
ponti amplitudo l. 4 f. 289
ponticum arboris genus l. 4 f. 266
populus Lydiæ antea *Maon* uocatus l. 1 f. 4
probro est apud Barbaros nudum uirum conspici l. 1 f. 5
proci Agaristæ l. 6 f. 436
proditores Euphorb. & Phylargus l. 6 f. 426
prodigia l. 2 f. 135
profugium uastrum Zopyri ad Babylonem l. 3 f. 254
proteus l. 2 f. 147
protei de Alexandro senentia l. 2 f. 148. 149
protemplaris Minerua l. 8 f. 551
prouentus Thraforum l. 6 f. 404
porta Semiramidis l. 3 f. 253
portentū de futuro Pisistrato l. 1 f. 25 Cræso obiectū l. 1 f. 36
potētia Babylonis l. 1 f. 89
potitur imperio Atheniensium Pisistratus l. 1 f. 25
potitur

I N D E X.

- potitur Babylone Cyrus l. 1
 f. 89 •
 pueri castrandi Sardis mit-
 tuntur à Periandro l. 3 f.
 205
 pueros duos nutriendos cu-
 rat à mutis Psammetis
 chus l. 2 f. 101
 pugna Artemisæ gloriosa l.
 8 f. 569 naualis Græco-
 rum cū Persis l. 8 f. 542
 classica l. 1 f. 78 Platæa-
 rum l. 9 f. 642 Amasis
 cum Aprie l. 2 f. 176
 Mycales l. 9 f. 642
 pugna initium ad Salaminē
 l. 8 f. 568
 plumis oppletus aer l. 4 f.
 268
 prudentiū est, pro nulla ha-
 bere raptarum scēmarū
 pulchritudinem l. 1 f. 2
 puellæ mirū dictū l. 5 f. 355
 puellæ sacræ Deliae l. 4 f.
 269
 pluuia apud Aegyptios por-
 tentosa l. 3 f. 187
 Q
 Quatuor uulures à quatuor
 ordecim accipitribus uela-
 licantur l. 3 f. 220
 quiescens Candaules à Gya-
 ge obtruncatur l. 1 f. 6
 quinquennale bellum inter
 Lydos, & Medos l. 1 f. 34
 R
 Rampsinitus ad inferos de-
 scēdit l. 2 f. 154 filiū pro-
 stituit. ibid. Aegypti rex
 l. 2 f. 151
 rampsiniti astus l. 2 f. 152
 rapit Helenam Alexander
 l. 2 f. 147
 rapitur Europa regis Tyri
 filia l. 1 f. 2 Io. ibid.
 raptæ uxores Atheniensium
 l. 6 f. 441
 raptus mulierū Græcarum
 l. 1 f. 2 Medæ. ibid. He-
 lenæ. ibid.
 ratio cur sit abducta Io l. 1
 f. 5 qua magus depræhen-
 sus est non esse Cyri filius
 l. 3 f. 214. 215. 216
 ratio historiæ Herodoti l. 1.
 f. 1. 3
 rebellionis Ionie occasio l. 5
 f. 344
 recuperat arte tyrannidem
 Pisistratus l. 1 f. 26
 recuperant Imperium Medi
 l. 1 f. 51
 f 2 res

I N D E X.

redemptio apud Lacedæmo- nios l.6 f.417	rex Atheniensium Codrus l.5 f.365
rex Argathonius l.1 f.77	rex Spartaë Cleomenes l.3 f.251
Aegypti Cheops l.2 f. 255 Psammetichus l.1 f. 51. & l.2 f.101 Maris l.2 f.142	rex Scytharum Oëtamasa des l.4 f.287
rex eligitur l.3 f.224	rex Aegyptiorum Hamasis l.1 f.36
rex Aegypti Psammis l.2 f.173 Apries l.2 f.174	rex Aegypti Cephrenes l.2 f.157
rex Persarum Patizites Ma- gus l.3 f.215	rex Ariston l.6 f.409
rex Aegypti Asychis l.2 f. 161 Menes l.2 f.141 Mi- cerinus l.2 f.158 Sethon l.2 f.163 Rāpsinitus l.2 f.151 Sesostris l.2 f.143	rex Scyathes l.6 f.395
Necus l.2 f.172 Amisis cæcus l.2 f.162	rex Spartiatarum Leonides l.7 f.532
rex Medorum Phraortes l.1 f.49	rex Cineas l.5 f.359
rex Aethiopiæ Sabacus l.2 f.162	rex Lydorum Candaules l. 1 f.4
rex Assyriæ Senacheribus l. 2 f.163	rex Colchorū reposcit filiā suam Medeam l.1 f.2
rex Scytharū Scyles l.4 f. 285	rex Colchorum petit de ra- ptu pœnas ibid.
rex Spartiatarum Demara- rus l.5 f.346	rex Spartiatarum Cleomen- es l.6 f.405
rex Psammenitus l.3 f.187	rex Babylonie Labynitus l.1 f.88
rex Telis l.5 f.351	regi Persarum licet quic- quid libet l.3 f.197
	reges duodecim creant Ae- gyptij l.2 f.166
	reges Persidæ unde oriundi l.1 f.61

regum

INDEX.

- regum sepulchra l. 4 f. 282
 regum Lacedæmoniorum
 funera l. 6 f. 409
 regū manus lōgæ l. 6 f. 592
 regum Spartanorum iura
 l. 6 f. 407
 regibus se subijciunt Medil.
 i f. 48
 regiæ Dianæ sacra l. 4
 f. 296
 regij cadaveris lustratio l. 4
 f. 282
 regio Ionia l. 1 f. 4
 regio Colchis l. 1 f. 2
 regionis Aegypti natura l. 2
 f. 103. 104. 105
 regionis Assyriæ natura l. 1
 f. 90
 regionem quā incolant Phœ
 nices l. 1 f. 1
 regionibus ex mollibus, uiri
 existunt molles l. 9 f. 651
 regina Tomyris l. 1 f. 95
 regina Aegypti Nitocris l. 2
 f. 142
 reginæ Tomyris ad Cyrum
 mandatum l. 1 f. 96
 regnum Arcesilai l. 3 f. 317
 regnum Cleomenis l. 5 f.
 352
 regni res constituit Darius
 l. 3 f. 226 (f. 63
 regno amotus Astyages l. 1
 rhodopis meretrix l. 2 f. 160
 monumentum ibid.
 remedium aduersus culices
 l. 2 f. 140
 remedia cōtra famē l. 1 f. 46
 repetitur Helena l. 1 f. 2
 reposeit filiam Colchorum
 rex l. 1 f. 2
 res diuinitūs futuræ, signis
 declarantur l. 9 f. 641
 rerum humanarum circus
 lus l. 1 f. 96
 responsum Cyri ad legatum
 Lacedæmoniorū l. 1 f. 72
 Aethiopis ad Cambysē
 l. 3 f. 192 Pausaniæ ad
 Lamponem l. 9 f. 632
 restauratur Mineruæ tem
 plum l. 1 f. 9
 restibus instructa pugna l. 7
 f. 477
 ritus factorum Aegyptiorū
 l. 2 f. 118 Persarum l. 1
 f. 63. 64. 65. 66
 rosæ sexagenum foliorum
 l. 7 f. 591
 rubrum mare l. 1 f. 1
 S (f. 162
 Sabacus Aethiopia rex l. 2
 f. 3 sacra

I N D E X.

- sacra Dianæ regiae* l. 4 f. 269
sacra Hyperboreorum l. 4 f. 268
sacra Dionysij Bacchanalis l. 4 f. 286
sacrificium Cræsi l. 1 f. 21
sacrificia Chaldaeorum li. 1 f. 85
sacri serpentes l. 2 f. 132
sacrificandi mos apud Masæ
sagetæ l. 1 f. 100
sacrilegi Scythæ morbo in-
festantur l. 1 f. 51
scamandri aqua exercitui
Xerxis non suffecit l. 7 f. 465
sadyattes l. 1 f. 7
sagitta ad Iouem excussa l. 5 f. 380
salamis profugium Athenis
ensium l. 8 f. 558
salis collis l. 4 f. 325
salamis l. 4 f. 318
salsuræ offa resiliyt l. 9 f. 650
samus Sylosonii traditur l. 3 f. 251
sami euerfionis causa l. 3 f. 247
samum obsident Lacedæ-
monij l. 3 f. 209
sami Siphnios uincunt l. 3 f. 210
samiorum ahenum l. 4 f. 314
samiorum opera memorabi-
lia l. 3 f. 211
samothraces muri l. 7 f. 485
sanacheribus Assyriæ rex l. 2 f. 163
sanatus cæcus scæminæ lotio
l. 2 f. 147
sapientes non esse potentes,
acerbum est l. 9 f. 603
spargapises Tomyris filius à
Cyro capitur l. 1 f. 98
spargapises sibi mortem in-
fert. *ibid.*
spartæ rex Cleomenes l. 3 f. 251
spartā portata Orestis offa
l. 1 f. 30
spartanorum regum iura l. 6 f. 407
spartanorum senatus l. 6 f. 408
spartanorum in Samum ex-
peditio l. 3 f. 205
spartiatarum rex Leonidea
l. 7 f. 205

sparta

I N D E X.

- Spartiatarū cades ad Ther.* fol. 640
mopylas l. 7 f. 530 *oraculum* l. 7 f. 529 *rex De-*
maratus l. 5 f. 364 *cū Ar-*
giuis contentio de agro l.
 1 f. 38 *rex Cleomenes* l.
 6 f. 405
sardis expugnat Cræsus l. 1
 f. 39
sardis cremata l. 5 f. 279
sardis capta l. 5 f. 378
sardium prætor Artapher-
nes l. 5 f. 364 *tyrannus*
Myrsilus l. 1 f. 4 *rex Ar-*
gon. *ibid.*
sardonium mare l. 1 f. 78
sataspes cruci affixus l. 4
 f. 272
satellitū Orætis l. 3 f. 241
satrapeia l. 3 f. 226
stadium quid l. 2 f. 168
stagnum Mærios. *ibid.*
statua Vulcani l. 3 f. 201
statura Sethonis l. 2 f. 164
statua Sesostris l. 2 f. 146
statura Phye l. 1 f. 26
sauromata l. 4 f. 265
sauromatarum cum Ama-
zonibus commixtio l. 4
 f. 299
stratagema Leutychidis l. 9

- fol. 640*
secūde iniuriæ autores Græ-
ci l. 1 f. 2
scaus l. 5 f. 358
sedes Amazonum l. 4 f. 299
sella Midæ Delphis posita
 l. 1 f. 7
semiramis l. 1 f. 86
Semiramidis porta l. 3 f. 253
smertes falsus l. 3 f. 212
smertis occiditur l. 3 f. 197
senatus Spartanorum l. 6
 f. 408
senes immolant Massagetæ
 l. 1 f. 100
sententia Cyri l. 9 f. 651
sententia Otanis l. 6 f. 403
sententia Mardonij l. 7
 f. 448
sententia Mardonij de ineun-
do prælio l. 9 f. 615
sententia Protei de Alexan-
dro l. 2 f. 148. 149
sententiæ plures uincūs me-
liores l. 8 f. 562
sententias rogat Xerxes de
classica incunda pugna l.
 8 f. 561
sepia locus l. 6 f. 416
sepulchrum Helles lib. 7
 f. 475

I N D E X.

<i>sepulchrum Flalyattis</i> l. 1	<i>sciadris Mineruæ templum</i>
f. 45	l. 8 f. 572
<i>sepultura Mardonij</i> l. 9 f.	<i>scribæ regij Persarum</i> l. 3
634	f. 241
<i>sepultura filiae Micerinij</i> l.	<i>scyathes rex</i> l. 6 f. 395
2 f. 258	<i>scylacis supplicium</i> l. 5
<i>sepultura Atys</i> l. 1 f. 19	f. 346
<i>sepultura Thracum</i> lib. 5	<i>scyles institutus à Græcis</i> l.
f. 336	4 f. 285
<i>serpens Atheniensis custos</i>	<i>scyles Scytharum rex</i> l. 4
l. 8 f. 552	f. 255
<i>serpentes sacri</i> l. 2 f. 132	<i>scylis mors</i> l. 4 f. 287
<i>serpentes alati</i> l. 3 f. 233	<i>syllias ad Græcos transit</i> l.
<i>serui Scytharum quare oculis</i>	8 f. 541
<i>orbentur</i> l. 4 f. 257	<i>syllias urmator</i> l. 8 f. 540
<i>sesostris Aegypti rex</i> l. 2	<i>scytonis uia</i> l. 8 f. 563
f. 143	<i>scythæ</i> l. 4 f. 261
<i>trophæa</i> l. 2 f. 144	<i>scythæ hostes in cōfines pel-</i>
145	<i>liciunt</i> l. 4 f. 303
<i>statuæ</i> l. 2 f. 106	<i>ad Hæliattem fugiunt</i> l. 1 f. 34
<i>sesostri succedit Phero. ibi.</i>	<i>puerum maciatum pro se-</i>
<i>sestus obsidetur</i> l. 9 f. 648	<i>rma carne Cyaxari offe-</i>
<i>sethon Aegypti rex.</i> l. 2	<i>runt. ibi. Persas habent lu-</i>
f. 163	<i>dibrio</i> l. 4 f. 305
<i>sethonis statuæ</i> l. 2 f. 164	<i>quomodo sœdus incit</i> l. 4 f. 281
<i>strattes Chius</i> l. 8 f. 588	<i>agricolatores</i> l. 4 f. 277
<i>stesagoræ cædes</i> l. 6 f. 401	<i>argentum, et æs in usu nō</i>
<i>steseleus</i> l. 6 f. 432	<i>habent</i> l. 4 f. 282
<i>strenuitas Aeginetarum</i> l.	<i>Asia potiti</i> l. 1 f. 50
8 f. 571	<i>depeculantur</i>
<i>sacrorum ritus Aegyptiorū</i>	<i>Veneris tēplum</i> l. 1 f. 51
l. 2 f. 118	<i>morbo infestantur ob sa-</i>
<i>scidros</i> l. 6 f. 395	<i>crilegium</i>

I N D E X.

- erilegiū. ibi. Iones hominū*
ignauissimos iudicant l. 4
f. 309
scythæ festiūm cōsiliū l.
4 f. 258
scythæ deficiunt à Scyle l. 4
f. 287
scytharum origo l. 4 f. 258
cum confinibus delibera-
tio l. 4 f. 300 mores l. 4
f. 274 rex Octamasades
l. 4 f. 287 munerum in-
terpretatio l. 4 f. 305
munera ad Dariū, auis,
mus, rana, sagittæ. ibid.
mos in hostes l. 4 f. 279
rex Scyles l. 4 f. 285 in-
temperantia l. 6 f. 419
iusiurandum l. 4 f. 281
heri l. 4 f. 304 serui
quare oculis orbentur l. 4.
f. 257 mantilia l. 4 f.
280
scythia uetus l. 4 f. 294
scythiæ flumina l. 4 f. 274
scythissato l. 6 f. 419
signa uenturæ calamitatis l.
6 f. 397
signis declarantur res quæ
diuinitus fiunt l. 9 f. 641
sigynæ populi l. 5 f. 336
sileni Marsiæ pellis l. 7
f. 459
simonides poëta. l. 5 f. 379
simulachrum Martis Acna-
tis l. 4 f. 279
simulachrum Auxesia l. 5
f. 367
simulachrum Damia. ibid.
simulachrū cum matre De-
marati l. 6 f. 113
simulachrum Apollinis l. 6.
f. 433
simulachra ex oleis l. 5
f. 367
smyrna capitur l. 1 f. 7
smyrnæ arma illata. ibid.
sinopes urbs l. 1 f. 35
sinus Arabicus l. 2 f. 105
siphniū à Samiis uicti l. 3
f. 210
siphniorum oper. ibid.
spicarum detruncatio l. 5
f. 374
spissæ naues l. 2 f. 140
sissannes l. 5 f. 243
sitalces l. 4 f. 287
sirus Ionia l. 1 f. 68
stymphalius lacus l. 6 f.
416
stymon flumen l. 5 f. 338
sybaris l. 6 f. 395
f. 3 sybas

I N D E X.

<i>sybaritæ</i>	l. 5 f. 351	<i>somnium Cræsi</i>	l. 1 f. 16
<i>syloson Dario largitur amicu-</i>		<i>Xerxis</i>	l. 7 f. 453. 454.
<i>culum</i>	l. 3 f. 247	456 <i>Cyrl.</i>	l. 1 f. 97
<i>sylofontis amiculum, pro-</i>		<i>Polycratis</i>	l. 3 f. 239
<i>uerb.</i>	l. 3 f. 247	<i>Cæ-</i>	
<i>sylofonti traditur Samus l.</i>		<i>bysis</i>	l. 3 f. 197
<i>3 f. 251</i>		<i>Astyagis</i>	
<i>syropæones</i>	l. 5 f. 338	<i>de filia</i>	l. 1 f. 51. 52
<i>scholæ relictum in pueros col-</i>		<i>Hipa-</i>	
<i>lapsum</i>	l. 6 f. 397	<i>piæ</i>	l. 6 f. 428
<i>scopasis</i>	l. 4 f. 301	<i>sophanis præclarum facis-</i>	
<i>scortationis ratio apud Ba-</i>		<i>nus</i>	l. 9 f. 630
<i>bylonios</i>	l. 1 f. 93	<i>fortitudo</i>	
<i>sol obscuratus</i>	l. 9 f. 600	<i>ibid.</i>	
<i>sol pro mercede</i>	l. 8 f. 591	<i>sosiclis oratio</i>	l. 5 f. 372
<i>sol Græcorum deus</i>	l. 7	<i>sostrates</i>	l. 4 f. 214
<i>f. 463</i>		<i>storax</i>	l. 3 f. 232
<i>solis eclipsis.</i>	<i>ibid.</i>	<i>successionis ius</i>	l. 7 f. 445
<i>solis mensa</i>	l. 3 f. 191	<i>suis immolatio</i>	l. 2 f. 122
<i>solis miracula</i>	l. 2 f. 164	<i>sue abstinentes</i>	l. 4 f. 326
<i>soli urbs</i>	l. 5 f. 384	<i>sues apud Scythas</i>	l. 4
<i>solem execrantes</i>	l. 4 f. 326	<i>f. 279</i>	
<i>solertia naturæ</i>	l. 3 f. 232	<i>summa exercitus Græcorū</i>	
<i>solertia Amasis</i>	l. 2 f. 177	<i>ad Plataas</i>	l. 9 f. 610
<i>solon Atheniensium legisla-</i>		<i>summa copiarum Xerxis l.</i>	
<i>tor</i>	l. 1 f. 12	<i>7 f. 516</i>	
<i>solonis cum Cræso cōgres-</i>		<i>sunium</i>	l. 6 f. 432
<i>sus.</i>	<i>ibid.</i>	<i>suspensus Artayctes</i>	l. 9
<i>solonem inlclamat Cræsus iā</i>		<i>f. 650</i>	
<i>strui impositus</i>	l. 1 f. 41	<i>struchates</i>	l. 1 f. 49
<i>somniū Artabani</i>	l. 7 f. 456	<i>futura carens caput</i>	l. 9
		<i>f. 634</i>	
		T	
		<i>Tabellionū Persarum cura</i>	
		<i>sus, & modus</i>	l. 8 f. 573
		<i>thales</i>	

INDEX.

- thales Milesius uates* l.1 f.35
thales Milesius Cræsi exercitum traiecit. ibid.
thales Iomibus cōsiliū dat l.1 f.80
thalithybij ira l.7 f.493
thalithybij templum. ibid.
thasus l.6 f.397
thasij subacti l.6 f.403
thasiorum prouentus l.6 f.404
thracia tellus l.4 f.294
thraces l.1 f.12
thraces aduersus tonitrua sagittas excutiunt l.4 f.292
thracum mores l.5 f.335
sepultura l.5 f.336
thracum uestimenta canabacea l.4 f.284
thracum deus Plestorus l.9 f.649
thracum armatura l.7 f.475
thracia rex Olorus l.6 f.402
thrasicleus l.9 f.636
thrasymbulus Milesiorum tyrannus l.1 f.9
thrasymbulus Mileti tyrannus l.5 f.374
thrasymbulus spicas detrumcat. ibid.
thrasymbuli astutia l.1 f.9
thrasymbulum consulit Periander l.5 f.374
talentum Babylonicum l.3 f.226
tartessus l.4 f.313
translatio Ioniæ l.9 f.644
taurica gens l.4 f.294
taurorum mores l.4 f.295
taxacis l.4 f.302
tearus flumen l.4 f.290
teari fontes. ibid.
tectum scholæ in pueros colapsum l.6 f.397
tenaros l.1 f.10
tegeata l.9 f.599
tegeatarum, & Atheniensium de loci dignitate altercatio l.9 f.607
theasides l.6 f.419
thebanis redditum oraculū l.5 f.366
thebani manus protendunt l.7 f.533
thebanis regia stigmata inuruntur lib.7 f.534
thebanus

I N D E X.

<i>thebanus Iupiter</i>	<i>l. 1 f. 85</i>	<i>telesarchus</i>	<i>l. 3 f. 249</i>
<i>theba</i>	<i>l. 5 f. 366</i>	<i>tellimors</i>	<i>l. 1 f. 13</i>
<i>themiscyra</i>	<i>l. 4 f. 289</i>	<i>tellus Atheniensis curbea</i>	
<i>themison</i>	<i>l. 4 f. 314</i>	<i>tus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>themistocles pecunia corru</i>		<i>tellus dea</i>	<i>l. 4 f. 28</i>
<i>ptus l. 8 f. 539 prudētis</i>		<i>telys rex</i>	<i>l. 5 f. 352</i>
<i>sinus habitus l. 8 f. 585</i>		<i>tempestat triduana</i>	<i>l. 7 f.</i>
<i>themistoclis consilium l. 7</i>		<i>519</i>	
<i>f. 498</i>		<i>temerarius Cambyfes l. 3 f.</i>	
<i>themistoclis uafricies l. 8 f.</i>		<i>194</i>	
<i>579 commentum l. 8 f.</i>		<i>templum Sciradis Mineruæ</i>	
<i>544. 564 cum Aristide</i>		<i>l. 8 f. 572 Iouis Beli l. 2</i>	
<i>colloquium l. 8 f. 566 cōs</i>		<i>f. 84 Alca Mineruæ l. 9</i>	
<i>filiū l. 8 f. 557 literæ ad</i>		<i>f. 629 Panos l. 6 f. 428</i>	
<i>Iones lapidibus incisæ l. 8</i>		<i>Neptuni apud Potidaa-</i>	
<i>f. 545 cum Aristide sis</i>		<i>tas l. 8 f. 587 Cereris Am</i>	
<i>multas l. 8 f. 566</i>		<i>phiſtyonidis l. 7 f. 522</i>	
<i>theodorus Samius l. 1 f. 22</i>		<i>Helenæ l. 2 f. 147. & l. 6</i>	
<i>thera insula l. 4 f. 312</i>		<i>f. 410 Vulcani l. 3 f. 201</i>	
<i>therapne l. 6 f. 410</i>		<i>Mineruæ l. 1 f. 8 Mineruæ</i>	
<i>thermopylarum calius l. 7 f.</i>		<i>restauratur l. 1 f. 9 Mi</i>	
<i>527</i>		<i>neruæ deflagrat l. 1 f. 8</i>	
<i>theræorum colonia l. 4 f.</i>		<i>Iouis Ammoni incensum</i>	
<i>314</i>		<i>l. 3 f. 194 Bubastis l. 2 f.</i>	
<i>thessaliæ equæ l. 7 f. 521</i>		<i>162 Veneris Scythæ dea</i>	
<i>thessali ad Phocenses l. 8 f.</i>		<i>peculatur l. 1 f. 51 Iuno-</i>	
<i>548</i>		<i>nis l. 9 f. 620 Ephesinum</i>	
<i>thespia urbs uastata l. 8 f.</i>		<i>l. 1 f. 167 Androcratis</i>	
<i>554</i>		<i>l. 9 f. 606</i>	
<i>thestis fons l. 4 f. 317</i>		<i>timolus mons l. 5 f. 379</i>	
<i>teij l. 1 f. 79</i>		<i>teucris l. 7 f. 476</i>	
		<i>terra</i>	

I N D E X.

- terra & aqua munera* l.4
 f.304
teffara quando, & à quibus
 inuenta l.1 f.46
tigranis dictum l.8 f.547
thymiamatis genus l.4 f.
 284
thriafius campus l.8 f.559
thyffageta l.4 f.302
zilones pisces l.5 f.339
timo sacerdotista l.6 f.439
zimon illustris l.7 f.496
timesitheus l.5 f.363
triballia planicies l.4 f.
 275
tribus Aefchironia l.3
 f.195
tributum reddunt Græci in
 Asia l.1 f.11
tributum Dario qui pendat
 l.3 f.226, 227
tributum quomodo Persarū
 rex reponat l.3 f.228
tributum à quo primum
 exactum l.1 f.4
tributū Lucina l.4 f.269
trierachorum nomina la-
 pidibus infcripta l.6 f.
 393
tisameni certamina l.9 f.
 613
tydeus l.5 f.361
tyrannis Periandri l.5
 f.375
tyrannus Babyloniorū La-
 bynetus l.1 f.36
 Milesiorum Thraſybulus
 l.1 f.9 Sardium
 Myrsilus l.1 f.4
tyrannus Corinthi Perian-
 der l.1 f.10 Athenien-
 sis Pifiſtratus l.1 f.25
tyrannidem amittit Pifiſtra-
 ius l.1 f.26 affectat ui-
 Deioces l.1 f.47 recu-
 perat arte Pifiſtratus l.1
 f.26 affectat Pifiſtratus
 l.1 f.25 obtinēt Merm-
 nadæ l.1 f.7
tyranni incommoda l.5.
 f.372
tyres fluuius l.4 f.288
tyrus l.1 f.2
tycta cœna l.9 f.646
thonis præfectus l.2 f.148
trogloodya ſerpentibus ue-
 ſcuntur l.4 f.325
tomyris regina l.1 f.95
tomyris regina ad Cyrum
 mandatum l.1 f.96
torax Lariffæus l.9 f.623
trophæa Seſoſtris l.2
 fol.

I N D E X.

- fol.* 144. 145
turris Babylonia l. 1 f. 85
V
Vaccinum non gustantes l. 4 f. 326
uates Thales Milesius l. 1 f. 34
uaticinatores cum salignis uirgis diuinantes l. 4 f. 280
uaticinorum falsorum poena l. 4 f. 281
uela iunceæ l. 2 f. 140
ulionis exemplum l. 3 f. 189
U l. 6 f. 442
uocandi modus l. 4 f. 265
uenus celestis l. 4 f. 278
ueneris fanum depeculatur Scythæ l. 1 f. 51
ueniam petit Cræsi filius æprum aggrediendi l. 1 f. 17
uentus Hellepontius l. 7 f. 518
uentorum ara l. 7 f. 514
unguentum Kiki l. 2 f. 139.
 140
urbs Dardanus capta l. 5 f. 384
urbs Hybla l. 7 f. 504
urbs Soli l. 5 f. 384
urbs Is l. 1 f. 84
urbes Aeolicæ l. 1 f. 72
urbes à Dario in Scythia cõdita l. 4 f. 302
uersus Arimaspei l. 4 f. 263
uesta l. 4 f. 278
uestigium Herculis lib. 4 f. 288
uestis Caria l. 5 f. 270
rinthia l. 5 f. 369
uestimentum Doricum.
ibid.
uestimenta Babyloniorum l. 1 f. 91
uestimenta Thracum canabacea l. 4 f. 284
uestitus Aegyptiorum l. 2 f. 135
uictoria Atheniensium l. 9 f. 626
uictoria Atheniensium in Marathone l. 9 f. 608
uictoria Pausania l. 9 f. 625
uictus Aegyptiorum l. 2 f. 133. 134
uictus facilis Aegyptiorum l. 2 f. 136
uicapta Colophon l. 1 f. 7
uindictæ deorum acres l. 4 f. 333
unum è palmulis l. 1 f. 92
uipe-

I N D E X.

uipera coitus l. 3 f. 233
uipera partus. ibid.
uirginum anniuersarius con-
flictus l. 4 f. 324
uirū nudū cōspici apud Bar-
baros probro est l. 1 f. 5
uiri molles ex regionib. mol-
libus l. 9 f. 651 *pro mulie-*
ribus exornati l. 5 f. 341
uiri ærei l. 2 f. 170
uis legum l. 3 f. 201
uisu priuatus Euenius l. 9.
f. 638
uiris aurea 7 f. 460
utilitas diuersitatis in senten-
tijs dicendis l. 7 f. 450
uituos defodere Persicum l.
7 f. 487
uociferatio Barbarorum l.
9 f. 623
uocalissimus quidam Aegy-
ptius l. 4 f. 309 (f. 3
uoluntaria abducitur Io l. 1
uulcani templum l. 3 f. 201
uulcani statua. ibid.
uxor Itaphernis l. 3 f. 237
uxor Pisistrati Megacelis fi-
lia l. 1. f. 26
uxoris consilium de occiden-
do marito l. 1 f. 5
uxorem suam nudā ostendit

Candaules Gygi l. 1 f. 4
uxorem ducit Atys l. 1 f. 16
uxores Atheniensium raptæ l.
6 f. 441 *Anaxandridæ*
l. 5 f. 350 *maritos repetē-*
tes unū ab exercitu reducē
interficiunt l. 5 f. 369
uxorum mactatio ad marii
funus l. 5 f. 335

X

Xanthij l. 1 f. 83 (645
xenagoras Praxilai l. 9 f.
xerxes ad Artemisiam l. 8 f.
575 *sententias rogat de*
classica ineunda pugna l.
5 f. 561 *declaratur rex* l.
7 f. 445 *Masisti iubet u-*
xorē repudiet l. 9 f. 646
nuru sua potitur l. 9 f.
645 *uiso exercitu illa-*
chrymat l. 7 f. 466 *inij-*
cit Hellesponto compedes
l. 7 f. 462
xerxis copiae l. 7 f. 457 *ma-*
gnanimitas l. 7 f. 494
uisio l. 7 f. 457 *somniū* l.
7 f. 458. 454. 456 *duo*
hostilissima l. 7 f. 467
exercitui Scamadri aqua
non suffecit l. 7 f. 465
xerxis copiarum numerus
lib.

INDEX.

- l.7 f.472
 xerxis fiducia l.7 f.499
 xerxis stratagema l.7 f.
 500
 xerxis ridiculum l.8 f.546
 genealogia l.7 f.452
 naues submersa l.7 f.519
 iuuenile responsum l.7 f.
 452 & Demarati collo-
 quium l.7 f.482 festiuū
 stratagema l.7 f.489
 amores l.9 f.845 copias
 pestilentia excipit l.8 f.
 582 de reditu uariè nar-
 ratur l.1 f.583 & Artas-
 bani colloquium l.7 f.
 467 liberi l.8 f.576
 oratio de bello Græcis in-
 ferendo l.7 f.447 ad
 Persas oratio l.7 f.469
 imperatores l.7 f.477
 xerxis libatio l.7 f.470
 xerxi subdi malunt Argiui,
 quam Lacedæmonijs esse
 inferiores l.7 f.501
 xerxi oblata ostenta l.7 f.
 478
 xerxem instituti pœnitet l.7
 f.453
 xerxiana classis l.7 f.516
 xerxianarum copiarū sum-
 ma. ibid.
 xerxianos mira fames cru-
 ciat l.8 f.582
 Z
 Zamolxis l.4 f.292
 xanclæi l.6 f.395
 xexidemus l.6 f.414
 xopyrus ipse se mutilat l.3
 f.253
 xopyri consilium l.3 f.253
 xopyri elogium l.3 f.256
 xopyri uaftrum ad Babylo-
 nem profugiu l.3 f.254
 xopyri filia l.4 f.272
 xygantes l.4 f.329

F I N I S.

HERODO- TI HALICARNAS- SEI HISTORIÆ

PARENTIS

Lib. I.

Qui inscribitur CLIO.

ERODOTI Halicarnassæi
historiæ explicatio hæc est, ut
neq; ea, quæ gesta sunt, ex rebus
humanis obliuisceretur ex æuo, neq;
ingentia & admiranda opera, uel
à Græcis edita, uel à Barbaris,
gloria fraudetur, cum alia, tum Dissensionū
uerè qua de re inter se belligera causa, inter
uerunt. Persarū eximij memorant dissensionū autores extis Græcos &
uisse Phœnices, qui à mari quod Rubrū uocatur, in hoc nō Barbaros.
strum proficiscentes, & hanc incolentes regionē, quam nūc
quoq; incolunt, longinquis continuò nauigationib. incubea-
runt: faciēdisq; Aegyptiarū, & Assyriarū mercium uectura-
ris, in alias plagas, præcipueq; Argos traiecerūt. Argos ete-
nim ea tempestate omnib. ciuitatib. regionis, quæ nunc Græ-
cia nominatur antecellebat. Hūc appulsos Phœnices mercū
monia exposuisse, & quinto sexto ue quā appulissent die,
cūctis fere diuēditis fœminas ad mare uenisse, cū alias mula-
tas, cū uerò regis filiā, cui nomen esset idē, quod Græci tra-
dunt Io filiam Inachi. Dumq; hæ fœmina puppi nauis assi-
stēs ea mercaretur, quæ cuiusq; auaritia maximè ferebat,

A

in cas

in eas Phœnices sese adhortatos impetum fecisse, & ipsarum plerisque aufugientibus. Io cum alijs aliquot raptam fuisse, eisq; in nauem impoſitis, Phœnices in Aegyptum uela fecisse. Hunc itaq; in modum Io in Aegyptum abiisse memorant Persæ non quemadmodum Græci: & hoc iniuriarum principium extitisse. Post hæc Græcorum quosdam, quorū nomina non tradunt, nec tenet: Tyrum appulſos, filiam regis rapuisse Europam. Fuerunt autē hi Cretes, illisq; par pari repensum. Verū post ea Græcos secūda miuria autores extitisse: longa uellī naue in oram Colchidis, & ad Phasim fluiuiū, cum cetera transiissent, quorū gratia uenerant, asportarant illinc filiā regis Medea. Ad quam reposcendam, pœnasq; de raptu petendas, qm rex Colchorum caduceatorem misisset, Græcos respondisse, ut illi de raptā Io Argiua pœnas sibi nō dedissent, ita ne se quidē illis daturōs. Secunda dehinc ætate ferunt Alexādro Priami filio, cū ista audisset, cupidinem incesisse uxoris sibi per rapinam & Græcia comparandā: certum habenti omnino se pœnas nō pensurum, quas nec illi pependissent. Ita cū is Helenā raptuisset, uisum esse Græcis primū misiss illuc nūcijs & Helenā repetere, & pœnas de raptu petere. Illos uerō tergiversantes mentionem fecisse de raptu Medea: & qui nec pœnas dedissent, nec rapinam reposcentibus reddidissent, quomodo uellent ipsi sibi pœnas dari. Hactenus inter eos mutuis rapinis actum. Eorum autem quæ deinceps extiterunt, Græcos præcipuē autores extitisse, qui priores in Asiam, quā ipsi in Europam, copias ducere incepissent. Se quidē sentire, iniuriorum uirorum factū esse, rapere fœminas: amentiu uerō, raptis ulciscendis operam dare: prudentiu autē, pro nulla habere raptarū pulchritudinē, quippe quæ nisi uoluissent, haud dubiē raptæ non fuissent. Boq; suarū fœ-

Indarum ex Asia raptarum Persæ negant ullam se habuisse rationem. Græcos autem Lacedæmonia mulieris gratia, ingentem comparasse classem, deinde in Asiam profectos, imperium Priani evertisse. Atq; ex eo tempore semper existimasse sibi hostes esse Græcos. Siquidem Asiam, & quæ illam incolunt, barbaras gentes putant Persæ sibi necessitudine coniunctas: Europam uerò & Græcos à se esse disiunctos. Hunc in modum Persæ rem gestam esse memorant, & ob Ili excidium sibi discordiæ cum Græcis exitisse principium comperiunt: cum quibus non consentiunt de Io Phœnices, quam negant se in Aegyptum adduxisse rapti ufos, sed eam apud Argos cum nauclero ipsorum nauis habuisse rem: & cum se grauidam esse comperisset, uerita parentes, sic uoluntariam cum Phœnicibus nauigasse, ne deiegeretur. Et hæc quidē Persæ, Phœnicesq; referunt. Ego uerò, utrū sic gesta sunt nec ne, non pluribus persequar. Ceterū quem ipse noui primum incepisse inferre Græcis iniuriam, hunc indicabo, lōgius oratione pergens, tam paruas urbes, ciuitatesq; commemorando, quā magnas. Nam quæ olim magnæ erant, earum permultæ factæ sunt paruæ: rursus quæ mea memoria magnæ fuerunt, prius fuerant paruæ. Idcirco cum sciam humanam felicitatem nequaquam in eodem tenore perflare, utriusq; fortunæ mentionem habebo.

CROESVS genere quidē fuit Lydus, patre Crœsi generis autem Halyatie, earum uerò nationum tyrannus, quæ intra Halym amnem sunt, qui à meridie Syros ac Paphlagonēs interfluens, contra uentum aquilonem in mare, quod uocant Euxinum, euoluitur. Hic Crœsus è barbaris duntaxat, quos cognitos habemus, primus Græcorum alios ad tributum pendendum

Ad Crœsi
genus quô
nam pacto
peruenerit
principa-
tus.

dendum adegit, alios sibi amicos conciliauit. Subegit quô-
dem Iones, Aeoles, & qui sunt in Asia Dores. Amicos autē
sibi fecit Lacedæmonios cum ante eius imperium uniuersæ
Græci liberi fuissent. Nam Cimmericorum aduersus Ioniam
expeditio, uetustior illa quidem Cræso exitit: non tamen
urbes expugnauit, sed per incursiones prædas abegit: Cæ-
terum principatus cum fuisset Heraclidarū, ad genus Crœ-
si, qui uocabantur Mermnadæ, sic peruenerit: Candaules iz,
quem Græci Myrsilū nominant, Sardium fuit tyrannus, ab
Alcæo Herculis filio oriundus. Siquidem Heraclidarū pri-
mus Sardi rex exitit. Argon nouissimus Candaules Myrsi
filius, cum ante Argonem, qui in ea regione regnauerāt su-
issent oriundi à Lydo Atys filio, à quo totus is populus co-
gnominatus est Lydus cum Meon antea uocaretur. Ab his
succedētes Heraclidæ, imperiū ex oraculo adepti sunt, Iar-
dana ancilla, & Hercule geniti: idq; per quingētos & quin-
que annos duas, & uiginti uirorū ætates tenuerunt, filius po-
tri deinceps succedens usq; ad Candaulē Myrsi. Hic igitur

Candaules Candaules uxorem adamabat, eamq; præ amore arbitraba-
Gygi uxore tur omnium scæminarum esse pulcherrimam. Hoc ita esse
suam nudā sibi persuadens apud Gygem Dasycyli filium ex satellitibus
ostendit.

suis (erat enim is maxime acceptus, & quo ministro in re-
bus magis arduis utebatur) speciem uxoris supra modū ex-
sollebat. Ad quē nō multo interiecto tempore (necesse nāq;

alē euenire) inquit, his uerbis: Gyges, neq; enim ui-
tā fidem habere referenti de coniugis specie, quod
sunt hominibus aures quā oculi, fac illā

Hic autem uehementer exclamās. Quēnam

sermonem profers haudquaquam sa-
ubes herā meam nudam? Mulier exu-
am pariter exiit. Olim iam homini-
bus sunt

bus sunt

bus sunt honesta excogitata, unde discere debemus: ex quibus hoc unum est. Quæ sua sint quæque inspicere debere. Ego uerò tibi fidem habeo illam esse scæminarum omnium speciosissimam, utq; oro ne me ores illicita. Atq; hæc dicendo Gyges repugnabat: pertimescens ne quid sibi ex ea re mali cōtingeret. Cui uicissim ille his uerbis: Fidens, inquit, esto Gyges, caue timeas, aut me tanquam hoc te sermone tentantem, aut uxorem meam, ne quid tibi ex ea detrimenti creetur. Principio enim, sic ego machinabor, ut illa ne deprehendere quidē possit, se abs te fuisse inspectam. Te namque secundū fores domus, in qua cubamus, cum apertæ fuerint sistam. Vbi ego fuero ingressus, aderit & uxor mea in cubiculum: iuxta cuius introitum sella posita est, super quā uestes illa (ut quæque exuet) reponet, sese per multum otium spectandum præbēs: quæ cum à sella cubitum perget ostendens inuicem terga, curæ tibi sit illinc ne te per fores abeuntem conspiciat. Gyges ubi effugere non potuit, fuit paratus: quem Candaules posteaquam hora cubandi uisa est adesse, in cubiculum duxit, statimq; post & uxor affuit, quam introeuntem, ac uestimenta deponentem Gyges intuitus, ubi aduersa fuit illa cubitum uadēs, ipse è loco prorepens foras abiit, & inter exeundum à muliere conspectus est. Hæc, ut didicit à uiro quod actum esset, neque præ pudore exclamauit, neque uisa est percepisse, habens in animo Candaulem ulcisci. Apud Lydos enim, & ferè apud cæteros quoq; Barbaros, magno probro est, etiā uirum cōspici nudum. Ita tūc nihil aperiens mulier, silentiū tenuit. Mox ubi dies illuxit, quos domesticorū maxime sibi fideles intellegebat esse cum præparasset, Gygem accersit. Hic eam nihil suspicans scire eorum, quæ acta erant, accersitus uenit: quippe qui ante solitus esset ad reginam concedere quoties

dendum adiegit, alios sibi amicos conciliauit. Subegit quidam Iones, Aeoles, & qui sunt in Asia Diores. Amicos autem sibi fecit Lacedamonios cum ante eius imperium uniuersi Graeci liberi fuissent. Nam Cimmericorum aduersus Ioniam expeditio, uetustior illa quidem Cræso extitit: non tamen urbes expugnauit, sed per incursiones pradas abegit: Cæterum principatus cum fuisset Heraclidarum, ad genus Cræsi, qui uocabantur Mermnadae, sic peruenit: Candaules is, quem Graeci Myrsilum nominant, Sardium fuit tyrannus, ab Alceo Herculis filio oriundus. Siquidem Heraclidarum primus Sardi rex extitit. Argon nouissimus Candaules Myrsi filius, cum ante Argonem, qui in ea regione regnauerat fuissent oriundi à Lydo Atys filio, à quo totus is populus cognominatus est Lydus cum Meon antea uocaretur. Ab his succedentes Heraclidae, imperium ex oraculo adepti sunt, Iaradana ancilla, & Hercule geniti: idque per quingentos & quinque annos duas, & uiginti uirorum aetates tenuerunt, filius patri deinceps succedens usque ad Candaulem Myrsi. Hic igitur

Candaules Candaules uxorem adamabat, eamque præ amore arbitrabatur omnium sceminarum esse pulcherrimam. Hoc ita esse suam nudam sibi persuadens apud Gygem Dasceyli filium ex satellitibus ostendit.

suis (erat enim is maxime acceptus, & quo ministro in rebus magis arduis utebatur) speciem uxoris supra modum exaltabat. Ad quem non multo interiecto tempore (necesse namque erat ei male euenire) inquit, his uerbis: Gyges, neque enim uideris mihi fidem habere referenti de coniugis specie, quod magis incredulae sunt hominibus aures quam oculi, fac illam conspicias nudam. Hic autem uehementer exclamans. Quemnam, inquit, here sermonem profers haudquaquam sanum, qui me inspicere iubes heram meam nudam? Mulier exuta tunica, & uerecundiam pariter exiit. Olim iam hominibus sunt

bus sunt honesta excogitata, unde discere debemus: ex quibus hoc unum est. Quæ sua sint quenque inspicere debere. Ego uerò tibi fidem habeo illam esse fœminarum omnium speciosissimam, teq; oro ne me ores illicita. Atq; hæc dicendo Gyges repugnabat: pertimescens ne quid sibi ex ea re mali cōtingeret. Cui uicissim ille his uerbis: Fidens, inquit, esto Gyges, caue timeas, aut me tanquam hoc te sermone tentantem, aut uxorem meam, ne quid tibi ex ea detrimenti creetur. Principio enim, sic ego machinabor, ut illa ne deprehendere quidē possit, se abs te fuisse inspectam. Te namque secundū fores domus, in qua cubamus, cum aperta fuerint sistam. Vbi ego fuero ingressus, aderit & uxor mea in cubiculum: iuxta cuius introitum sella posita est, super quā uestes illa (ut quanque exuet) reponet, sese per multum otium spectandum præbēs: quæ cum à sella cubitum perget ostendens inuicem terga, curæ tibi sit illinc ne te per fores abeuntem conspiciat. Gyges ubi effugere non potuit, fuit paratus: quem Candaules posteaquam hora cubandi uisa est adesse, in cubiculum duxit, statimq; post & uxor affuit, quam introëuntem, ac uestimenta deponentem Gyges intuitus, ubi aduersa fuit illa cubitum uadēs, ipse è loco prorepens foras abiit, & inter exeundum à muliere conspectus est. Hæc, ut didicit à uiro quod actum esset, neque præ pudore exclamauit, neque uisa est percepisse, habens in animo Candaulem ulcisci. Apud Lydos enim, & ferè apud cæteros quoq; Barbaros, magno probro est, etiā uirum cōspici nudum. Ita tūc nihil aperiens mulier, silentiū tenuit. Mox ubi dies illuxit, quos domesticorū maximè sibi fideles intellegebat esse cum præparasset, Gygem accersit. Hic eam nihil suspicans scire eorum, quæ acta erant, accersitus uenit: quippe qui ante solitus esset ad reginam concedere quoties

ab ea uocaretur. Vt uenit, ad eum his uerbis mulier inquit. Nunc duabus tibi præsentibus uis Gyges, offero electionē in utramq; malis diuertere: Aut enim me pariter ac regnum Lydorum, ubi Candaulem interfeceris, aut te ipsum continuo occumbere sic oportet: ne in omnibus, Candaule obsequendo, posthac scias, quæ te scire non decet: sed aut illum, qui ista consuluit, interire opus est: aut te, qui nudam me cōspicatus, & illicita fecisti. Ad hæc uerba Gyges parum per obstupescit, mox obsecrare illā, nec se ad talē necessitatē adigeret alterutrum eligendi. Vbi non persuadet, sed utiq; propositam sibi necessitatē cernit, aut interimendi herū, aut per alios pereundi, elegit ut ipse superesset: atq; ita percontans illam, inquit: Quandoquidem me adigis inuisum ad herum meum occidendum, age audiam quo pacto illū adoriemur. Excipiens illa: Ecce eo, inquit, loco adoriendus erit, unde ille me nudā ostendit, in sopitum impetus dabitur. Posteaquā insidias instruxerunt, & nox aduenit, Gyges nihil cunctatus est (quippe cui nulla deuitandi facultas esset, sed necesse, aut perire, aut Candaulem perimere) mulierem in thalamū sequitur, quæ illa dato pugione subter easdem fores occulit. Vnde postmodum iste procedens, quiescentem Candaulem obrūcat, uxoreq; eius & regno potius est. Cuius rei meminit & Archilochus Parius, qui per idem tempus fuit, in iambo trimetro. Obtinuit autem regnū Gyges atq; possedit ex Delphico oraculo. Nam cum Lydi indigno animo ferrēt Cādaule casum, atq; in armis essent, conuenit inter hos, ac factionem Gygiandā, ut si oraculū respondisset hunc esse regē Lydorū, ipse regnaret: sin minus, principatum Heraclidis restitueret. Accepto pro se oraculo Gyges ita regnauit. Hoc tātum Pythia locuta est, Heraclidarum aditionem in atnepotem Gygis esse menturā. Quod car-

Gyges occi-
so Candau-
le regno po-
tius.

men, neq̃ Lydi, neq̃ ipsorum reges ullius momenti fecerunt prius, quàm exitu comprobatum est. Hunc in modum obtinere tyrannidem Mermnada, sublatiis Heraclidis. Gyges tyrannide occupata, Delphos donaria misit non pauca, ubi quæ ex argento donata uisuntur, eorum pleraq̃ istius sunt. Et præter argentū immensam uim auri dedicauit: posuitq̃ cū alia, tum uerò (quod præcipua mentione dignum est) pateras aureas, numero sex, pondo triginta talentorū, quæ in Corinthiorū thesauro collocata sunt. Licet is thesaurus (si uera loqui uolumus) nō Corinthi populi sit, sed Cypseli Etionis filij. Ita Gyges Barbarorum, quos ipsi nouimus, primus, munera apud Delphos posuit, secundum Midam Gordij filium, Phrygiæ regem. Nam & Midas obtulit regiam sellam, in qua sedens iura solitus dicere erat, rem spectaculo dignā. Quod tribunal eodē quò Gyges obtulit loco, uocitatur à Delphis Gygadas, eius uidelicet, q̃ obtulit, cognomine. Is postquā imperio potitus est, arma intulit Mileto, & Smyrnæ, urbemq̃ Colophonem ui cepit. Nec aliud ullum præclarum facinus ab eo gestum est, cū duodequadragesima annos regnauerit. Hūc nos his duntaxat de eo cōmemoratis, missum faciamus, Ardyis eius filij facilius mentionē, qui post Gygem regnauit. Hic Prieneas expugnauit, Miletum oppugnauit: quo Sardium tyrannidem obtinēte, Cimmerici à Scythis Nomadib. eiekti, ē sedib. suis in Asiam trāsierūt, Sardisq̃ præter arcē cæperūt. Ardyis cū undequaginta regnasset annos, successit Sadyattes, regnauit annis duodecim. Sadyatti successit Halyattes, qui cū Cyaxare Deiocis pronepote bellauit, & Medis: Cimmericosq̃ exegit ex Asia, Smyrnā etiam à Colophone conditā cepit, & Claxomenas inuasit: unde non quādamodū optabat, discessit, uehementer euentu frustratus. Alia quoq̃ opera, cū in

Mida sella
Delphis posita.

Sadyattes
Halyattes

imperio fuit, dignissima memoratu edidit, quæ hæc sunt:
 Bellum gessit cum Milesijs, à patre traditū. Nā Milesiū ag-
 gressus obsedit in hunc modū. Dum fruges in regione erant
 adultæ, tunc exercitū immittebat procedens in expeditionē
 ad cantū fistularū, fidiumq̃, ac tibiæ tā muliebris, quā uiris-
 lis. Cum in agrū Milesium peruenerat non ædificia, quæ in
 agris erant, diruere non incendere, non fores effringere: sed
 incolumes esse passim sinere: arboribus modò, fructibusq̃
 regionis peruasstatis, rursus se recipiebat. Nam Milesij ma-
 re obtinebāt, ut opus non esset hostili illuc considerare. Aedifi-
 cia autē idcirco Lydus non excidebat, ut & Milesij habens-
 tes unde procederēt, humum fererent, colerentq̃. Et cū hoc
 illi fecissent, ipse cum exercitu ingressus, haberet aliquid
 quod popularetur. Hæc faciens undecim oppugnauit an-
 nis, per quos duo ingentia uulnera accepere Milesij: Vnum
 in Lumenio (quod est ipsorum regionis) pugna cōmissa: al-
 terum in cāpo Mæandri. Horū undecim annorū sex adhuc
 apud Lydos regnabat Sadyattes Ardyis filius, qui cum e-
 exercitu terrā Milesiā tunc inuaserat, & idē bellū conflau-
 rat. Quinq̃ reliquis eius filius Halyattes, bellum quod à pa-
 tre receperat (ut à me superius cōmemoratum est) intētius,
 administravit: in quo bello Milesios nulli ex Ionijs subleua-
 nerunt, præter Chios qui soli fuere auxilio reddētes uicem,
 quòd antea Milesij Chijs bello, quod cum Erythræis gere-
 bant, auxilia tulissent. Duodecimo autem anno incensis ab
 exercitu segetibus hoc rei fieri contigit. Segetes ut erant in-
 censa, ualido uigente uento, celerrimè peruasferunt Miner-
 uæ templum cognomine Affesia, quo incendio templum
 deflagrauit. Neque ullius momenti ea res protinus habita
 est: sed cū post exercitus reditum Sardis Halyattes decua-
 buisset, & diutius egrotaret, Delphos misit ad Deū de sua
 nativitate

ualeitudine sciscitatum, siue alieno, siue suoapte consilio ad
 mittendum inductus. Nuntij cum Delphos peruenerunt se
 reddituram responsum Pythia negat prius, quam templum
 Minerue repararint, quod in terra Milesiorum apud Asses-
 sum concremassent. Ita actum esse, ego apud Delphos ac-
 cepi. Milesij his illa addunt: Periandrum Cypseli filium,
 cum audisset oraculum Halyatti redditum, misisse nuntium
 ad Thrasybulum, tunc Milesiorum tyrannum (cuius in pri-
 mis erat familiaris) admonitum, ut aliquid prospiciendo si-
 bi consuleret in praesens. Et Milesij quidem ita gestum memo-
 rant. Halyattes autem, ubi haec ipsi nuntiata sunt, cōfestim
 caduceatores Miletum mittit ad ineundas cum Thrasybu-
 lo, & Milesijs pacationes tantisper, dum templum edificare
 tur. Dum caduceator Miletum uenit, Thrasybulus (ut qui
 omnem sermonem plane persenserat, noratq; quidnam Ha-
 lyattes facturus esset) huiusmodi rem machinatur. Quod Thrasybulus
 frumenti in urbe erat, uel suum ipsius, uel priuatorum, id o-
 mnem in forū congerit: praecipitq; Milesijs, ut cum ipse signū
 dedisset, cuncti potarēt, & inter se comessionibus uteren-
 tur. Haec Thrasybulus ea gratia fecit, praecipitq; ut caduce-
 ator Sardius cernens ingentem frumenti acervū effusum,
 & homines oblectationibus uacantes, renunciaret Hallyat-
 ti: quod & cōtigit. Nam ut illa conspexit caduceator, Thra-
 sybuloq; Lydi mandata exposuit, reuersus est Sardis. Et ut
 ego audio, ob nihil aliud inter eos pacificatus est. Sperans es-
 nim Halyattes uehementem penuriā rei frumentariae Mile-
 ti esse, & populū ad extremum usq; malorum deuenisse re-
 uerso illinc caduceatore, audiebat contraria, atq; ipse fue-
 rat opinatus. Posthac inter eos ita cōueniū est, ut mutuo ho-
 spites essent, ac socij: proq; uno, duo delubra apud Assesum
 edificauit, Halyattes ipse ex morbo cōualuit. Et q; ad bellū
 quidem

Periander.

quidem Halyattis cum Milesijs atq; Thraſybulo pertinent,
ita habuere. Periander autē Cypſeli filius fuit, is qui Thraſybulo indicauit oraclum. Corinthi tyrannus, cui maximū miraculum fuiſſe oblatum populares ſui prædicant, & his Leſbijs aſſentiuntur: Arionem Methymneum delphico infidentem ad Tanaron fuiſſe euectum, qui erat ciuiſis rædorum ſui ſeculi nulli ſecundus: quiq; primus hominum, quos nouimus, & fecit, & nominauit, & docuit Corinthi diethyrambū. Hunc Arionem ferunt, cum permultū temporis truiſſet apud Periandrum, concupiſſe in Italiā, Siciliamq; nauigare: rurfus parta ingēti pecunia uoluiſſe Corinthiam reuerti: & cum profeſſurus ē Tarēto eſſet, quia nullis magis, quā Corinthijs fideret, nauigium uirorum Corinthiorum conduxiſſe. Cum altum tenerent, illos Arioni inſidiatos, ut, eo deturbato, pecunia potirentur. Hoc illum intelligentem, oblata eis pecunia, mortē tantum fuiſſe deprecātū. Non perſuadenti nauitas iuſſiſſe, aut ſibi manus inferret, ut ſepulturam in terra nanciſceretur: aut ilicō in mare deſiliret: Arionem ad hanc difficultatem redactum, obſecraſſe, ut quandoquidem ipsis ita placitum eſſet, cernerent ſe omni ſuo ornatu coopertum, ſtantiemq; ſuper foros, audirēt cantantē: & cum decantaſſet, ſibi ſe manus illaturum: atq; iſtos permittentes (inuāſerat enim libido eos audiendi præſtantiſſimum inter homines modulatorem) ē puppe in mediam nauem conceſſiſſe. Illum induto ſibi omni ornatu, ac ſumpta ciuhara ſtantiē ſuper foros, inchoaſſe carmen, quod dicitur Orthium: eoq; decātato, ſeſe ut erat ornatus in mare ieciſſe. Et hos quidē curſum tenuiſſe in Corinthū: illum uerō aiunt à delphino exceptum, in Tanaron fuiſſe trāſuectum. Et cum ē delphino deſcendiſſet, Corinthū eodem habitu perrexiſſe, & ubi peruenit, negotiū omne enarraſſe, &

Periandrum

Periandrum (quia non crederet) tenuisse hominē in custodiam, ne quò prodiret: ceterum curauisse, ut nautas haberet. Eos accitos, ubi affuerunt, percontatum si quid de Arione memorarent & referentibus, illum sospitem circa Italiam agere, fortunatumq; Tarenti se reliquisse, Arionem apparuisse eodem, quo desilisset habitu: istos terrefactos, nihil amplius habuisse, quod conuicti inficiarentur. Hæc Corinthij ac Lesbij aiunt. Extatq; in Tanaro ingens Arionis ex ære donarium super Delphinū sedens homo. Porro Halyætæ Lydus cōposito cum Milesijs bello, postea cum septem & quinquaginta regnasset annos uita excessit: qui secundus ex hac domo, cum è morbo conualuisset apud Delphos dedicauit grandem ex argento pateram: itemq; alteram ex ferro paruulam, compactilē spectatione dignā, inter omnia quæ sunt Delphis donaria Opus Glauci Chij, qui solus omnium compactiōē ferri excogitauit. Defuncto Halyatii, successit in regno Cræsus annos natus quinq; & triginta, Cræsus. qui primus Græcorum Ephesijs bellum intulit. Unde Ephesij ab eo obsessi, urbem Dianæ donauerunt, fume ex æde Dianæ ad murum alligato. Est autem inter ueterem urbem, quæ nunc obsidebatur, & templū, septem stadiorū interualum. His primis Cræsus arma intulit: deinde carptim singulis Ionum, Aeolorumq; alias in alios causas prætendens, ut in quosq; maximas reperire poterat, in quosdam etiam friuola causatus. Postea uerò quā Græcos in Asia subegit, ad tributum pendendū, tunc constituit adificatis nauibus aggredi insulanos. Ad quas compingendas cū omnia in expedito essent, dicunt alij Biantem Prienæum, alij Pittacū Mitylenæum, cum se Sardis contulisset, interrogatum à Cræso, num quid apud Græciam noui esset: respondisse, quoddam à compingenda classe inhibuit: inquit enim, insulani

rex, decem millia equorum cōmerunt, habentes in animo aduersus Sardos, atq; te, exire in expeditionē. Et Cræsum nera loqui ratū dixisse: Vinā dent dī hanc insularis mentem in filios Lydorum ueniendi cum equis. Atq; hinc exipientem dixisse. Videris mihi, rex cupide optasse, ut insulanos in continente adipiscaris equitantes, haud absurda spe. Verū quid aliud insulanos optare censēs, quā simul ac audierint constituisse te aduersus se classē ædificare, ut uelī Lydos in mari intercipient: etq; pro his Græcis, quos tu in continente tibi adiecisti? Hac ratione delectatum admodum Cræsum, atq; inductum (est enim uisus ille perquā scitū dixisse, ut ab ædificanda classe desisteret) atq; ita cum Ionibus, qui insulas incolerent, hospitium contraxisse. Interiecto tempore subactis fermē omnibus, qui intra Halym colūt præter Cilices ac Lycios, ceteros omnes Cræsus in suam potestatem redegit, qui hi sunt: Lydi, Phryges, Mysi, Mariandini, Chalybes, Paphlagonēs, Thraces, Oetymī: & Bithyni, Cares, Iones, Dorei, Aeoles, Pamphyli. His subactis & potentia Lydorū per Cræsum aucta, cōtulerunt se Sardis opibus florentes, tū ceteri omnes ē Græcia sophistæ, qui ea tempestate erant, pro se quisque proficiscentes, tum uerō Solon uir Atheniensis: qui cū leges ius-

Solonis cū bentibus Atheniensibus tulisset, decem annos per causam Cræso cō-
gressus.

contemplandi nauigando peregrinatus est, ut ne quam legem, quas condiderat, abrogare cogeretur. Nā hoc Athenienses ipsi facere nequibant, maximo iure iurando adacti ad eas per decem annos seruandas, quas ipsis Solon cōdidisset. Harū itaq; legū ac contemplandi gratia Solon peregrē profectus in Aegyptum ad Hamasim se contulit, & Sardis ad Cræsum. Eō cū peruenisset, hospitaliter in regiam à Cræso exceptus est, tertioq; aut quarto quā uenerat die,

in

iussu Cræsi ministri circumdixerunt hominem circa thesa-
 ros: omniaq; quæ illic inerant magna, atque beata, ostenta-
 runt. Contemplatum eum cuncta, & ut sibi opportunum es-
 rat intuitum, talibus percontatus est Cræsus: Hospes A-
 theniensis, quia multus ad nos rumor de te emanauit ob tu-
 am sapientiam, tuamq; discursationem, qui philosophan-
 do permulta uidendi gratia es peregrinatus, mihi nunc cu-
 pido incesit sciscitandi te, æquem uidisti omnium beatissî-
 mum? Sperans uidelicet se inter homines beatissimū esse, in-
 ta sciscitabatur. Solon nihil admodū assentatus, sed ut res
 erat respondens: Ego uerò, inquit rex, uidi beatissimū Tel-
 lum Atheniensem. Quod dictum admiratus Cræsus, inlat
 interrogare: Qua de re Tellum iudicas esse beatissimum? Tellus Ae-
 Quod inquit, Tello in repub. benè instituta filij erant hone- theniensis.
 sti, & boni, eorumq; singulis liberi, hiq; omnes superstites, et
 cum hoc uitæ, quantum in nobis situm est, benè traduxis-
 set, obitus splendidissimus obtigit. Siquidem pralio,
 quod Athenienses cum finitimis gessere apud Eleusinam,
 hic cum auxilio uenisset, hostemq; in fugam uertisset, pul-
 cherrimam oppetijt mortem. Quem Athenienses quo loco
 occubuerat, in eo loco publicè humauerunt, magnificèq;
 honorarunt. Multa de Tello ac beata Solone referente ex-
 citatus Cræsus interrogat. Quem nam secundū ab illo uis-
 disse, putans haud dubiè secundas se partes esse laturū: Cle- Cleobis, &
 obin, inquit ille, & Bitonem: quippe his & genus Argium Bitonem
 erat, & uictus suppeditabat: ad hæc corpori robur tantū, ut
 & in certaminib. ambo pariter uictores extiterint, & de his
 ista memorètur. Cum dies festus Iunonis apud Argiuos es-
 set, oporteretq; omnino matrē horum ad templū ferri bo-
 bus iunctis, hiq; boues ex agro eis ad horā præstare: & essent
 tunc iuuenes exclusi tempore, iugum subeuntes platistrum
peru-

pertraxerunt, quo mater uehebatur, & quinque ac quadraginta per stadia trahentes, ad templum perueniunt. Quibus, cum hæc fecissent, & ab omni cœtu conspecti fuissent, optimus obigit uitæ exitus: per quæ Deus iudicauit, satius homini esse mori, quàm uiuere. Nam cum circumstantes Argi laudibus tollerent, uiri quidem consilium filiorum, foeminae uerò eorum matrem, quòd tales filios haberet: mater gaudio perfusa cū liberorum factio, tū fama, ante summa lacrum stans, precata est deam, ut Cleobi, & Bitoni filiis suis daret id, quod optimum esset homini cōtingere. Post hæc precationem, ubi sacrificarunt, epulatiq; sunt, quiescentes in ipso delubro, non sunt amplius excitati, sed hoc uitæ exitu perfuncti. Quorum effigies, tanquam uirorum, qui optimi exitiissent, Argi factas, apud Delphos collocarunt. Et his quidem Solon secundas beatitudinis partes tribuebat. Cræsus autem conturbatus, inquit: Hospes Atheniensis, a deone tibi quasi nulla contemnitur nostra felicitas, ut ne priuatis quidem uiris nos æquiparādos ducas? Cui ille: Me Cræse gnarum omne numen inuidum esse, & turbulētum, de rebus humanis interrogas. In diuturno enim tempore multa uidentur, quæ nemo uelit uidere: & tolerantur multa, quæ nolit quispiam tolerare. Proponamus enim homini terminum uitæ ad septuaginta annos, qui anni constant ex uiginti quinque millibus ac ducentis diebus, mense intercalari non posito. Quod si uelis reliquum annorum ob hunc mensem prolixius fieri, ut horæ ad id, quod deest accedentes congruant, menses quidē intercalares supra annos septuaginta fient triginta quinque dies, aut ex his mensib. mille quingenti. Horū dierū omniū, q; sunt ad septuaginta ann. numero uiginti sex millia ducenti quinquaginta, nullus prorsus quæle aliud re affert. Ita igitur Cræse omninò calamitosus est homo.

homo. Verū tu mihi uideris, & diuitijs ualde pollere, & per multorū hominū esse rex, sed quod me interrogasti nondū te appello, prius quā bēnē uita defunctū te audiero. Neq̃ enim beator est, qui magnis opib. pradius est, eo qui diurnum uictum habet: nisi eidem omnibus bonis pradiato, fortuna concesserit, bēnē uita defungi. Etenim complures homines sunt perquā locupletes, minimē tamen beati: complures item mediocria habentes patrimonia, fortunati. Quorum is, qui diuitijs affluit, sed non beatus est, duabus tantummodō rebus antecellit fortunatum: at hic illū pluribus. Ille ad cupiditates implendas, & ad magnos casus ferendos potentior est: hic etsi illo inferior est in his duobus, quæ bēnē illi à fortuna denegantur, tamen excellit, quod illorum inexpertus est, quod prospera fruitur ualitudine: quod malorum expers, quod bonorum liberorum parens, quod formosus est. Qui si præter hæc diem quoq̃ suū rectē obierit, is est (quem quæris) dignus qui uocetur beatus, prius tamen, quā ad obitum peruenierit, nequaquā beatus appellādus, sed fortunatus: quæ omnia cōsequi quandiu sis homo, impossibile est. Sicut nec una regio cuncta sibi ipsi supeditat: sed aliud habens, alio indiget: quæ tamē habet plurima ea est optima. Quemadmodum & hominis corpus unum aliquod non est consummatū, quia aliud habet, alio uacat. Quisquis autem horum plurima perpetuō habuerit, dehinc placido animo ē uita exceſſerit, hic apud me nomine hoc ueluti rex donari meretur. Omnis rei oportet inspicere exitū, quod sit euasura: quoniā multos Deus, quibus fortunas suppeditaueat, radicitus euerit. Hæc Solon, neq̃ assentando Cræſo, neq̃ ullius eum momēti faciendo locutus dimittitur. Saneq̃ est uisus esse indoctus, qui bonis pſenib. prætermiſſis, iuberet omniū rerum inspicere exitum. Post
abitum

abitum Solonis ingens deorum indignatio Cræsum excepit id, quod credibile est ei ideò accidisse, quoniam seipsam omnium hominū beatissimum arbitratus fuisset. Ei statim quiescenti somnium oblatum est, ueritatem indicans malorum,

Cræsi somnium. Cræsi somnium, quæ circa filium erant euentura. Erant autem Cræsi liberi duo: quorum alter qui mutus, inutilis erat: alter inter

De morte filij. æquales omni iure longè primus, nomine Atys. Hunc Atym Cræso significat somnium, fore ut ferrea cuspis traiectum interimeret. Experrectus, & secum rem uersans, somnio ter

ritus, ducit filio uxore solito præesse copijs Lydorum: post hæc ad tale munus nunquam dimittit. Iacula, & hastas, omniaq; huiuscemodi, quib. homines in bello utuntur è porticibus amota in thalamos infert, ne quid suspensum in filium decideret. Cum autem nuptias filij in manibus haberet, aduenit Sardis quidam calamitosus, manibusq; non puris, natione Phryx, regio ex genere. Hunc, cum ad ædes Cræsi uenisset, ex rituq; domestico, ut sibi expiari liceret, orasset, Cræsus expiauit. Modus expiandi propemodum is est apud Lydos, qui apud Græcos. Vbi legitima peregit, Cræsus percontatus est, unde ille, quisnam foret, inquit: Homo quis tu? & unde è Phrygia profectus, domesticus mihi factus es? & quem uirum, aut quam facinoram interemisti? Ad quem ille respondit: Gordij Mida prognati sum filius, nomine Adrastus: quia fratrem meum ipsius imprudens interemimus, adsum eiectus à patre, & omnibus rebus exutus. Cræsus inuicem ad eum his uerbis inquit: Ex uiris nobis amicis oriundus es, & ad amicos uenisti, hic in nostris ædibus tu manes, nullius rei indigebis. Istam porro calamitatē quàm leuissimè ferendo, plurimum lucrifacies. Atq; ille quidem apud Cræsum domicilium habuit. Verum per hoc idē tempus apud Olympū Mysie, æper eximia magnitudinis exiit, & ex hoc

hoc mōte progressus, Mysorum opera peruastabat: quemq̃
 sēpēnumerò Mysi aggressi, nihil admodū mali ei fecerant,
 sed ab eo acceperant. Ad extremum missis ad Cræsum nun-
 tijs, ita dixere: Extitit rex, apud nos maxima res aper, qui
 aggressia corrumpit opera, quem studiosissimè sectātes, in-
 terimere tamen non ualemus. Nunc itaq̃ te obsecramus, ut
 nobiscum filiū tuū, ac delectos iuuenes, canesq̃ mittas, quō
 belluam à regione tollamus. Hæc illis precantibus Cræsus
 somnia memoria repetens, ita respondit: Filij quidē mei no-
 lite amplius facere mentionē: neq̃ enim eum uobis dimittās.
 Nam est nouus maritus, & nuptiæ sunt ei nunc cura. Lydo-
 rum tamen delectos & uenatores omnes cum canibus unā
 mittam, mandaboq̃ euntibus, ut promptissimè uobiscū bel-
 luā de regione summoueant. Hæc Cræsus respondit. Cuius Cræsi fi-
 lius à patre
 uerbis eum contenti non essent Mysij, interuenit Cræsi fi-
 lius, auditiisq̃ quæ Mysij precarentur, & Cræso negante tū ueniam pe-
 illis missurum se filiū, hæc inquit ad eum adolescēs: Pater,
 tit aprū ag-
 quæ nobis antè hac aliquando honestissima ac magnificen-
 grediendi.
 tissima erant, uel in bella, uel in uenationes rundo specimen
 sui dare, horū utroq̃ nunc exclusum me tenes, nulla in me
 animaduersa, neq̃ ignauia, neq̃ socordia, quibūsnā me ocu-
 lis cōspici oportet eundū in forū, atq̃ illinc redeuntē, qualis
 ciuibus, qualis uxori recens nuptæ uidebor? cui illa uiro ui-
 debitur nupta? Proinde me tu, aut sinas uenatum ire, aut
 oratione persuadeas potiora ista esse, quæ facis. Cui respon-
 dēs Cræsus: Fili, inquit, neq̃ quōd ignauia, neq̃ quōd aliud
 quippiā iniucūdum mihi animaduenterim in te, hæc facio:
 sed uisum quod in somnis mihi oblatū est: dixit te breuis æ-
 ui futurū, quippe ferrea periturū cuspide. Cuius uisi gratiaq̃
 & has maturauit nuptias, nec ad hoc negotiū dimittro, obser-
 uans si quo pacto queam te, dum uiuo, à clade subtrahere,

B

Filius

Filius enim unicus es. Namque alterum auditu captum, pro nullo mihi existimo. Ad quem uicissim adolescens Pater inquit, tibi e quidem ignosco agenti mei custodiam, qui talem uideris uisionem: uerum tu illum non probe percipis: quam, quoniam nam te latet, æquum est me tibi interpretari. Ais tibi somnium ostendisse, me ferrea perituum cuspide. At uero, quæ nam manus sunt, quæue cuspis ferrea, quæ tu pertimescas? Nam si dētes dixisset, aut aliquo huius simili perituum me, deberes facere, quæ facis: nunc autem dixit, cuspide. Quare cum non sit nobis pugna cum uiris, ire me sinas. Et Cræsus: euincis me, inquit, fili ista loquens de somno intelligendo. Quapropter ut abs te uictus, tibi indulgeo, ueniamque droundi ad uenationem. Hæc locutus Cræsus, Adrastum Phrygem accersit: ei que ubi adfuit, talia inquit: Ego te Adraste calamitosum (non ingrato tibi hæc exprobro) expiaui, & receptum domi habeo, omnem suppeditans sumptum. Nunc ergo de me, qui prior de te bene meritus sum, debes inuicem bene mereri. Custodem te opus est esse filij mei, uenatum proficiscentis, ne qui inter uiam occulti grassatores in uestram perniciem prodeant. Ad hæc, tua interest eò te uadere unde de splendor ex operibus extitit, quod tibi paternum est, & præterea quia robur adest. Cui Adrastus: Ego, inquit, rex in istud certamen alioqui non pergerem: quem tali calamitate affectum, nefas est ad æquales se conferre fortunatos, aut uelle inter eos adesse, à qua re & frequenter me ipsum continui. Nunc quoniam tibi hoc in amno est, cui gratificari debeo, & gratiam referre pro beneficijs, istud exequi paratus sum: filiumque tuum, quem me custodire iubes, expecta incolumen rediturum per custodem. Posteaque his uerbis Adrastus Cræso respondit, mox re appaata, uiris delectis, iuuenibusque & canibus, disceditur. Qui ubi ad montem Olympum perueniunt,

uere, belluam indagans, inuentam circumfusi iaculis inces-
sunt. Ibi hospes is, qui à cæde fuerat expiatus & uocabatur
Adrastus, uibrato in aprū iaculo, non in illum. sed frustrato
ictu in filium Cræsi incidit. Ille cuspide ictus uocem somnii
impleuit. Quod factum quidam ad Cræso nunciandum cu Filij Cræsi
currit, perueniensq; Sardis pugnam illi & filij necem indi- mors.
cauit. Cræsus morte quidem filij perturbatus, nonnihil tas
men ægrius ferebat, quòd is eum necauerat, quem expiasset
à cæde. Et cum pergrauier cladem suam lamentaretur. Io-
uem expiatorem inuocare testificans quæ ab hospite passus
esset. Inuocare etiam hospitalem, & familiarem hunc eun-
dem nominans Deum. Hospitalem quidem uocans, quòd in
domum excepisset hospitem, percussorem filij sui ignarus se
pascere: Familiarem uerò quòd quem pro illius custode mi-
sisset, eum compererit hostilissimum. Secundum hæc, Lydi
affuerunt, qui mortuum afferebant, post ipsum intersector
sequebatur. Stans autem hic ante cadauer, sese Cræso tra-
debat, manus protendens, iubensq; ut se super cadauer ma-
taret, referendo tum priorem calamitatem suam, tū quo-
niam suum etiam expiatorem interemisset, sibi uiuendū am-
plius non esse. Hæc Cræsus audiens, etsi in tanto domestico
luctu positus, tamen Adrastum miseratus est, ad eumq; in-
quit. Habeo abs te hospes omnem satisfactionem, quoniam
te ipsum morte condemnas. Neq; uerò tu huius mihi cladis
auctor es, nisi quatenus id fecisti imprudens, sed deorum qui
spiam, qui iam mihi uentura significauit. Et Cræsus filium
pro sua dignitate sepeliuit. Adrastus autem Gordij filius,
Mida nepos, is, qui tum fratris, tum expiatoris intersector
exiterat, ubi silentium fuit ad sepulchrum, ignoscentibus
ei hominibus, ob quæ ipse grauissimè afflictabatur, sese
superbustum transfodit. Cræsus filio orbatu, ingenti in

Crœsus iei-
scitatū mit-
tit oracula
ad Persas
innaden-
dos.
Pythiæ ora-
culum.

ta, & rebus Persarum augescantibus: atq; in sollicitudinem
uenit, si qua ratione posset potētiam Persicam prius, quā
magna efficeretur, occupare. Sub hāc statim cogitationem
tentare statuit uaticinia, quæq; apud Græcos, quæq; in Afri-
ca essent, alijs aliò dimissis quibusdam Delphos, quibusdā
Dodanā, nōnullis ad Amphiarāum, ac Trophoniū. Fue-
runt qui ierunt ad Branchidas oræ Milesiæ. Atq; hæc sunt
Græca, ad quæ consulenda Crœsus misit, oracula. In Afri-
ca uerò ad Ammonem alios responsa petituros dimisit. Om-
nes autem exploratum oracula quid sentirent, ut si con-
sentanea in uero deprehenderentur, secūdo loco de suis tē-
tatum mitteret, nūquid in Persas expeditionem moliretur.
Mittens itaq; ad oracula tentanda Lydos, hæc dedit man-
data ut qua die profisciscerentur ex Sardibus, ab ea reli-
quum tempus supputantes quotidie oraculis uterentur, scis-
scitantes, quid nam faceret Lydorum rex Crœsus, Halyat-
tis filius. Et quod singula oracula respōdissent, id omne cō-
scriptum ad se referrent. Quid cætera responderint oracu-
la, à nemine cōmemoratur. At apud Delphos simul atq; in-
gressi sunt Lydi domū, consulturi deū, & sciscitaturi quod
sibi essent iniunctū, Pythia hexametro tenore hæc inquit:

Novi ego quis numerus sabuli mensuraq; ponti:
Mutum percipio fantis nihil audio uocem.
Venit ad hos sensus ridor testitudinis acris,
Quam simul agnina coquitur cum carne lebetæ,
Qui superest stratus, stratum cui desuper est æs: Vel,
Novi ego arenarū numerū spatiumq; profundi. Vel,
Novi ego arenati numerum modios & aquai. Vel,
Æquioris est spatium numerus mihi notus arena.

His orac.

His oraculis, quæ Pythia reddidit cōscriptis. Lydi digressi, Sardis rediēre. Cumq̃ alij, quos circūmiserat Cræsus affuissent, tūc singula aperiēs, quod scriptū esset inspexit: quorū quidem nullum probauit. Vbi autem illud Delphicum audiuit, protinus adorauit, atq̃ admisit, existimans solam esse apud Delphos uaticinationē: quippe quæ compererat, quod ipse fecisset. Etenim postea quā ad petenda oracula nuntios dimiserat, obseruato ex omnibus diebus præcipuo, tale quiddam est machinatus, commentando quæ ad deprehendendū, & ad differendum ardua forent. Testudinem pariter & agnum concisos in aheno coxit, operculo aheneo imposito. Atq̃ ita è Delphis Cræso respōsum est. Ex Amphiarai uaticinio quīdam responsum sit Lydis, cum in sacro illo ritē sacrificassent, non queo dicere: nā de eo nū fertur aliud, quā quod & hoc Cræsus uerax esse uaticinium existimauit. Post hæc ingētibus hostijs Deū, qui est apud Delphos, exorādum statuit. Immolauit enim pecora, quæ fas est immolari, numero tria millia. Fulcra & aurea argēteaq̃, ad hoc phialas aureas, & amictus purpureos, ac tunicas ingenui pyra extructa cōcremauit, sperās aliquāto magis his rebus propitiari Deū. Iussis etiā Lydis omnibus, sua ipsorū q̃quid tale haberet quisq̃, immolaret. Quo ut Cræsi facti ex sacrificio cū immensa uis auri defluxisset, ex ea dimidia ficiū & 208 lateres deformauit, lōgiore (ut inscripsit) sex palmorū donaria. breuiore trium, crassitudine palmari numero centum decem & septem: quorum quatuor erant auri excocti, singuli pondo duorū & dimidiij talēti: cæteri uerō albidij, pondo binum talētorū. Fecit Leonis quoq̃ effigie, ex auro excocto, decem talentorum pondo, qui leo dum templum Delphiæ cū deflagrauit, à semilaterib. decidit, super illos enim erat collocatus, & nunc in Corinthiorū thesauro repositus est,

pondo sex talentorum atq; dimidiꝝ eliquatis tribus talentis ac dimidio. Hæc Cræsus ubi perfecit, Delphos misit. Cumq; eis hæc alia, duas grandi forma pateras, auream, argenteamq; quarum aurea intransibꝝ templum ad dexteram, & posita erant: argentea ad sinistram. Quæ ipsa cum templum incensum est, amota fuerunt, aureaq; in Clamezoniorũ thesauro posita, pondó talentorum octo & dimidiꝝ, præterea minarum duodecim: argentea ad suggrundam annuli templi sexcentarum amphorarum capax: in quam miscbatur uinum à Delphis Theophania festo, Opus, ut Delphi aiunt, Theodori Samiꝝ, ut & ego arbitror. Non enim mihi uideatur opus temerè factum. Misit præterea dola argentea quatuor, quæ in Cornithiorum thesauro stant. Donauit item aquiminaria duo, aureum, argenteumq;, quorum in aureo superscriptum est, donarium esse Lacedæmoniorum: non rectè superscriptum, quoniam et hoc Cræsi est. Sed quidam Delphorum gratificari Lacedæmonijs uolens, inscripsit, cuius nomen ego cognitum habens, non tamen promam. Verum puer, per cuius manus fluit aqua, Lacedæmoniorum est, sed eorum neutrũ aquuminare. Alia quoq; cum his per multa Cræsus dona misit non insignia. Item fusilia ex argento orbi orbiculata, necnon mulieris simulachrum tricubitale, quod Delphi narrant esse effigiem pistricis Cræsi. Super hoc donauit uxoris suæ monilia à collo pēdenia, ac xonas, quæ Delphos Cræsus trāsmissit. Amphiarao insuper, cuius & uirtutē audisset & cladē, donauit clypeum ex auro, totũ, totaq; ex auro solido cuspidē, & xystũ cũ suis iaculis aureũ: quæ ambo ad meũ usq; memoriam apud Thebas reposita fuerunt in Ismenij Apollinis templo. Hæc dona Lydis, qui portaturi ad oracula erāt, Cræsus iniunxit, ut interrogarēt, nūquid aduersus Persas Cræsus sumeret expeditionē

num aliquorū hominum auxilia ascisceret. Lydi ubi eō, quō dimittebantur peruenerunt, donarijs oblatis, oracula consularunt, inquentes: Cræsus Lydorum, aliarumq; nationum rex, ista in hominibus sola esse uaticinia sentiens, idcirco digna dona dat, uosq; percontatur, nunquid aduersus Persas proficisci debeat in expeditionem, & num quem socialem asciscere exercitum. Atq; hi quidem hæc interrogauerunt. Oraculorum autem in idem concurrebant sententia, prædicentes Cræso, fore ut si arma Persis inferret, magnum imperium euerteret. Consulebant tamen, ut potentissimos quosq; Græcorum ad comparandos sibi socios exquireret. His responsis relatis, atq; auditis, Cræsus ita elatus animo est, ut omnino conciperet spem se euersurum esse imperium Cyri: ac rursus mitteret Delphos ad Pythiam dona in singulos uiros, quos illic multos esse audiebat, binos auri stateres. Ob quæ munera Delphi uicissim Cræso Lydisq; donauerunt primas in consulendo oraculo partes, primumq; in sedendo locum atq; immunitatem, & ius perpetuum cuique eorum uolenti adscribi in numerum Delphorum. Donis Cræsus profecutus Delphos, teriō uaticinium poposcit, quō uidelicet illud uerax sibi esse comperisset. Poposcit autem, nunquid diuturnum foret imperium sibi. Cui Pythia in hæc uerba respondit.

Regis apud Medos mulo iam sede potito,

Tunc ad scruposum fugere Herminum strenue Lyde,

Nec perstare, nec ignauum te esse pudendum.

Delphicam

oraculum

Cræso reddi-

His ex uersibus, cū allati essent, multo magis quā ex cæteris uoluptatē Cræsus accepit, sperās fore ut nunq; apud Medos mulus pro uiro regnaret, & proinde nec ipse, nec posterī sui principatu abrogaretur. Posthæc putauit sibi curādū, ut potissimos Græcorū sibi conciliaret. Idq; uestigando, compe-

Athenien- rit Lacedamonios atq Athenienses eos esse, quòd alteri in
 sum ori- Dorico genere, alteri in Ionico antecelleret. Nam de his ita
 go. antea iudicabatur, cum ab initio altera gens foret Pela-
 gica, altera Hellenica, hoc est, Græca: quarum hæc nun-
 quam solum mutauit, illa assidue, multumq est peruagata.
 Etenim sub Deucalione rege oram Phthiotidem incoluit.
 sub Doro Hellenis filio tractum, qui ad Oßam & Olympū
 iacet, nomine Istiaotim, unde à Cadmaïs eiecta, coluit in
 Pindo locū, quē uocant Macednum. Rursus in Dryopidem
 cōmigravit, atq ita in Pelopōnesum uenit, Doricaq cogno-
 minata est. Qua lingua Pelasgi sint usi affirmare non pos-
 sum, sed cōiectura signorum licet dicere eandem, qua nunc
 Pelasgi utūtur, qui supra Tyrrhenos urbem Crestonem in-
 colunt, quodam tempore finitimi eorū, qui nunc Dores uo-
 cantur, tunc incolentes regionē, quæ nunc Thessalia nomi-
 natur, & Placiam, & Scylacen, cum Pelasgi habitarent ad
 Hellespontum, qui contermini Atheniensiu erant: aliaq om-
 nia Pelasgica oppida nomen immutarūt Quib. signis cō-
 iectantes oportet dicere, Pelasgos barbara lingua fuisse uo-
 sos: & si tota gens Pelasgica talis erat, gentē Atticā, utpote
 Pelasgieam, cum in Hellenes, id est, Græcos trāsijt, linguā
 simul istorum perdidicisse. Etenim neq Crestoniatarum lo-
 quela, cum ullo finitimorum populorum cōsentit, et Placia-
 norum ne secum quidem ipsa. Per quod declarant quā lin-
 guæ formam obtinebant, cum in hæc loca transierunt ean-
 dē se nūc retinere. At natio Hellenica, id est, Græca, ex, qua
 extiit, eadē lingua sēper est usa, ut mihi uidetur: quæ cum
 esset imbecillis, quòd ex Pelasgica fuit abscissa, & ab exi-
 guo initio profecta, mox in multas gentes aucta est, tū alia-
 rū, tū p̄cipuē barbararū frequentia, se ad illā cōferēte. Quæ
 causa mihi uidetur fuisse, cur gens Pelasgica, quòd Græca
 esset,

esset, nequaquam magnos profectus fecerit. Ex his igitur gentibus Atticam Cræsus audiebat obtineri, oppressamque esse à Pisistrato, Hippocratis filio. Hic enim ea tempestate tyrānus Athenis erat. Cuius patri cū priuatus spectaret Olympia, ingens cōtigit portentiū. Nam cum hostiam immolasset: athena (ut imposita erāt) plena et carne, et aqua, absque igne efferbuerunt, ita ut aqua redundaret. Quod portentiū conspicatus Chilon Lacedæmonius, qui fortē aderat, suasisit ei primū, ne uxorem fecundam duceret domum. secūdo loco si uxorem haberet, eijceret: et si quidem ex illa filiū sustulisset, abdicaret. Huius cōsilio non persuasus Hippocrates, hūc postea Pisistratum filiū sustulit, qui in seditione littora Pisistrati aliiū, quib. præerat Megacles, Alcmaeonis filius, et campestri festatio tyrannidis. ditionem excitauit, tyrannidem affectans, contra etisq. seditionis, per causam tuandi montanos, huiusmodi rem machinatur: se ipsum ac par mularum cūm uulnerasset, agitauit illas in forum, tanquam elapsus ex hostibus, quem rus proficiscentem illi prorsus interimere uoluissent. Orare populū, ut aliquid custodia circa se habere permitteret, cūm prius specimen sui in expeditione declarauerit, qua contra Megareas præfuerat, capta Nisæa, alijsq. præclaris operibus editis. Populus Atheniensis ita deceptus, dedit ei quosdam è ciuib. delectos pro satellitibus, non qui hastas, sed clauas ferrent, Pisistratum sectantes. Cum quibus ille impetu factio arcem occupauit, et inde Atheniensium imperio positus est: nullas neque dignitates, quæ erant, perturbans, neque consuetudines transferens, sed constitutis adherens, urbem bene atq. commodè exornauit. Eum tandem non multo post tempore milites Megacis, et Lyeurgi, quibus idem senserant, eiecerunt. Hunc in modum Pisistratus pri-

num Athenas, tyrannidemq; nondum ualde stabilitā antea
 fuit: cuius electores rursus inter se seditiones redintegrarunt:
 Megacles, qua seditione Megacles agnatus Pisistratū misso caduceo
 Pisistratus tunc munit, nunquid uelit filiam capere uxorem. Accipiens
 arte recu- te conditione Pisistrato, mittitur consilium de illo restituens
 perat tyrannidem. res ut ego interpretor longē stultissima. Quoniam inde
 a priscis temporibus responsum erat Græcam gentem dex-
 teriorem esse, quā barbarā, & magis à stolta stultitia
 alienam: etsi Athenienses inter Græcos feruntur sapientia
 principes, ex quibus fuerunt isti, qui talia sunt machinati:
 Erat in tribu Pæanica mulier nomine Phya, tribus digitis
 minus statura quatuor cubitorum, alioqui formosa. Hanc
 mulierem omni armatura cū instruxissent, in currumq; su-
 stulissent, compositam in eum habitum, quo uenustissima
 uidenda esset, in urbem agunt præmissis præconibus emissis
 rīs: qui cum in urbem uenissent, hæc mandata exqueren-
 tur ut dicerent: Atheniense s bona mente excipite Pisistrata-
 tum, quem Minerva ipsa præcipuo inter homines honore
 profecuta in suam reducit arcem. Et hi quidem passim ual-
 dentes talia prædicabant, statimq; rumor emanauit in tri-
 bus, Minervā reducere Pisistratū. Qui in urbe erant, creden-
 tes mulierē ipsam deā, sæmna supplicauerunt, pariter &
 Pisistratum acceperunt. Hunc in modū, quem dicimus, recu-
 perata tyrannide Pisistratus, ex pactione, quam inierat cum
 Megacle, illius filiam duxit uxorem. Verū cū & filij essent
 ei adolēcentes, & qui oriundi forent ex Alcmaone, diceren-
 tur obnoxij esse crimini piaculari, nolens ex nouo coniugio
 liberos tollere, haud legitime coibat cum uxore. Quā rē cū
 illa primū occultasset, postea ad matrem retulit, enuncia-
 ret id, nec ne. Mater uiro indicauit. Id iste iniquo animo
 ferens, se à Pisistrato contumelia affici (ut erat iratus) mi-
 nistris

lites homini infensos reddidit: Quæ fieri Pisistratus contra Pisistratus se animaduertens, regione prorsus abscessit, & ubi Eretriâ iterum typeruenit, unâ cum filiis deliberat. Et cum sententia Hippia rannide de prauallisset de tyrannide rursus recuperanda, aliquot ciui. iectus, itera tates excitauerunt, quæ ipsis nonnihil beneuolæ erant. Et affectas, cum aliæ complures pecuniæ multum conculerunt, ium ue- rō Thebani plurimum. Post hæc non ita multo interiecto tempore, omnia ad reditū eis in expedito fuerunt. Nam & ex Peloponeso Argiui aderant, mercede conducti, & Naxi- us quidam nomine Lygdamus, qui ultro adueniens, pluri- mum studiū exhibuit, allatis & pecunijs copijs. Profecti ex Eretria, anno undecimo uertente redierunt, & primum in Attica Marathonem occupauerunt. Ad quos interea ibi ca- stra habentes, cum seditiosi ex urbe se conferebant, tum alijs ex tribubus confluebant, quibus erat tyrannis, quàm libera- tas iucundior, atq; ita congregabantur. Dum Pisistratus pe- cuniam cogit, & Marathonem tenet, Athenienses qui intra urbem degebant, rein nullius momenti fecerunt. Ac ubi ac- ceperunt eum ex Marathone urbem uersus mouere, ita de- num ad se defendendos obuiam tendunt. Et dum isti cum omnib. copijs infesti in illos, & illi circa Pisistratum à Mara- thone digressi contra urbem irent, & in eundē locum conue- nissent, petrexerunt ad Mineruæ Pallenidis sanum, alirise- eusq; arma posuerunt. Hic diuina pompa fungens Amphib- tus Acarnan, uir ariolus, Pisistratum cui asuslebat adiit, atq; hæc hexametro carmine uaticinatus est, inquit.

Est nummus proiectus, item sunt retia tenta,

Oraculum

Nocte meane thynni claro sub sydere lunæ.

Pisistrato

Hoc ille oraculum diuino afflatus spiritu reddidit: reddidit.

Quod oraculum Pisistratus coniectans, & se accipe- re affirmans, in Athenienses urbe egressos copias ducit.

At illi

At illi tunc ad prandium se conuerterant, & secundū prandium partim ad talos, partim ad somnū. In hos impetu dato, hi qui cum Pisistrato erāt, in fugam uertunt. Quibus fugientibus solertissimum consilium Pisistratus excogitauit, ut Athenienses nec amplius congregarentur, & dissiparentur. Pueros iussos conscendere equos præmittit, qui assequēdo fugientes mandata Pisistrati dicerent, iuberentq; eos bono animo esse, & ad sua quenq; abire. Ita audientibus dicto Atheniensibus, Pisistratus tertio potius Athenis tyrannidē stabiliiuit tum auxiliariorum copijs, tum pecuniarum prouentibus, partim indidem, partim à flumine Strymone comparatis. Filios quoq; eorum Atheniensium qui perstiterant, nec è uestigio fugam fecerant, pro obsidib. sumptos in Naxum transtulit. Hanc enim insulam bello subegerat, Lygdamoq; permiserat, cum ante hæc etiam Delū insulam ex oraculis expiasset. Expiavit autem sic: Quatenus prospectus à templo ferebatur, eatenus ex omni loco mortuos effodit, & in alium eiusdem insule locum transtulit. Igitur Pisistratus tyrannide potitus est Atheniensium, alijs in prælio cæsis, alijs uero cum Alcmaeonis domo profugis. Hunc ita Atheniensibus imperantem ea tempestate Cræsus audiebat. Lacedæmonios quoq; magnis è cladibus ereptos, & iam Tegeatibus bello superiores esse. Quippe sub Leonte & Hegesicle, in Sparta regnātibus, cum cætera bella prosperè gessissent, in Tegeati tamen succubuerunt. Nam iam inde ante istos ferè ex omnibus Græcis pessimè morati fuerant, tam circa se, quàm circa hospites, nullo consuetudinis, conuersationisq; commercio, quæ instituta in melius mutauère, Lycurgo inter Spartiatis probato uiro, Delphos ad oraculum profecto. Cui statim atrium ingresso Pythia hæc inquit:

Ad me uenisti præpinguia templa Lycurge,

Grate

Grate Ioui, & cunctis qui tecta tuentur olympi.

Ambigo uaticiner sis utrum uir'ne, deusne.

Sed multo magis esse Deum te spero Lycurge.

Nōnulli præter hæc aiūt Pythiā ei differuisse instituta quæ nūc à Sparciatis seruātur. Ipsi tamen Lacedæmonij uolunt Lycurgū, cū esset tutor & idē patrūs Leoboti Spartiatarū regis, è Creta hæc attulisset. Siquidē cū primū tutor factus est, omnia iura immutauit: deditq; operā, ne quis ea præteriret. Deinde quæ ad bellū pertinerent, iusiurandū, conuētus, comessationes, super hæc instituit tribunos plebis, ephoros, ac senatores. Ita illi ad rectū uitæ genus trāslati sunt à Lycurgo: quē uiua defunctū delubro ædificato egregiè colunt. Ex quo cū bonitate solitū nō exigua hominū copia discurrerunt statim, ac bene rem gesserunt. Nec amplius contenti otio frui, cū se Arcadibus præstantiores esse arbitrarentur, de omni illorum terra occupanda oraculum Delphicū consuluerunt. Quibus Pythia respondit:

Me petis Arcadiam, multis petis, haud tibi tradam.

Multi apud Arcadiam uestentes glande uiri sunt.

Qui te reiicient tibi ego haud inuidero quicquam.

Saltandam Tegeam planta plaudente daturus,

Vtq; queas campum metiri fune feracem.

Pythix captiosum oraculū Lacedæmonijs.

Hæc respōsa ubi accepere Lacedæmonij, à cæteris Arcadibus abstinentes, bellū intulere Tegeatib. ferētes secū cōpedes, uidelicet captioso freti oraculo, tanq; esset ipsi redacturi Tegeatas in captiuitatē. Verū cōgressi prælio ac fugati, quicq; eorū uiui sunt capti, eisdē quas ipsi attulerūt cōpedib. indutis, cāpum Tegeatē metiti fune coluerūt. Cōpedes quib. uiuēti fuerant ad nostrā usq; memoriam incolumes fuere, circa templum Mineræ Alææ, apud Tegeam suspensæ. Atq; superiore quidē bello Lacedæmonij aduersus Tegeatas assis-

duē

Lacedæmo duc, semper malè pugnauerant: Cressi tamen atate, & **Ana-**
nij in Te- xandridæ, Aristonijq; regum suorum, longè superiores con-
 geatas con- tra eosdem extiterunt, hunc in modum tales effecti: Cū sem-
 saluant ora- per in bello à Tegeatibus repellerentur, missis Delphos con-
 sultoribus, oraculum sunt sciscitanti; quemnam deorum plas-
 carent, ut Tegeatum uictores existerent. His Pythia respon-
 dit, id fore, si ossa Orestis, filij Agamænonis referrent. Cuius
 urnam cum nequirent inuenire, rursus ad deum mittūe,
 de loco sciscitatum, in quo situs Orestes esset. Hac nuntijs
 interrogantibus ita Pythia inquit:

Est pars Arcadiæ Tegeæ in regione patenti.

Hic duo flant uenti ui peruehemente coacti.

Forma hostis formæ, & plagæ superaddita plaga.

Hic Agamemnonides terra omniparente tenetur,

Quo iu sublato Tegeæ superabere uictor.

Vbi hac audierunt, nihilo tamen minus inuentionē frus-
strabantur, & si omnia disquirentes, donec Liches unus
Spartiatarum, eorum qui benemeriti uocantur, compe-
rit. Sunt autem benemeriti, ex ciuibz semper militia eque-
stri perfunctis, quini quotannis, qui quo anno ex equitibus
Spartiatas exeunt, ne torpescant, alij aliò mittuntur. Ex
his Liches cum esset, rem apud Tegeam adinuenit, for-
tuna pariter atque solertia usus. Nam cum Tegeates à La-
cedæmonijs hoc anno commercio mutuo adeundi essent, &
ipse in arariam officinam uenisset, intuebatur ferrum dum
producebatur. Quo in spectaculo admirabundum anis-
mauertens faber ferrarius, intermisso opere. Quan-
 Orestis ossa *to magis Lacon, inquit hospes admirarere, si idem quod e-*
 Spartā por- *go, tu nosse, qui tantopere admiraris ferrarium opifi-*
 tata, *cium? In hac enim corte puteum facere cum uellent, inci-*
di in sepulcrum septem cubitorum: & quia incredulus e-

ram omnino fuisse maiores, quam nunc sunt homines, a-
 perui, uidiq; mortuum æquali atque sepulchrum longitudi-
 ne: quam ubi mensus sum, iterum obrui. Hac illo referen-
 te quæ uiderat, Liches considerans, cōieclauit hunc ex ora-
 culo esse Orestem, hac uidelicet comiectura: Duos quidem
 quos cernebat excussoris folles, totidem comperit esse uen-
 tos. Incudem uerò & malleum formam formæ hostem: fero-
 rum uerò quod procuderetur, plagam superinditam plagæ,
 hac ratione comiectabat, quòd in plagam hominis ferrum
 inuentum est. Hac itaq; secum agitans, Spartam regressus,
 rem omnem Lacedæmonijs refert. Illi ex composito homi-
 nem ceu criminis conuictum, exilio damnant. Qui in Tegeâ
 profectus, & calamitatem suam referens fabro conducit ab
 eo, nolenti uendere, correm. Ibiq; aliquandiu habitans, ubi
 re cognouit, effosso sepulcro ossa, collegit, eaq; portâs Spar-
 tam redijt. Ex eo tempore Lacedæmonij quoties cum Te-
 geatibus congressi sunt, superiores exiitêre. Adeò ut multũ
 iam Peloponnesi eis parêret. Hac itaq; omnia Cræsus au-
 diens, misit nuntios Spartam cum muneribus, ad rogandam Spartæ auxi-
 belli societatem, iussos dicere quæ oporteret. Illos postquã per-
 uenerunt: Nos aiunt, Cræsus misit Lydorum, aliarumq; gen-
 tium rex ita inquires: Lacedæmonij, quoniam Deus oracu-
 lum reddit, ut Græcam mihi societatem adsciscerem, et uos
 inter Græcos antecellere audio, statui uos mihi in socie-
 tem ex oraculo prouocandos, ad ineundam mecum quam cu-
 pio amicitiam atq; societatem, citra dolum fraudemq; Cræ-
 sus hæc per legatos nuntiauit. Quorũ aduen-
 tu Lacedæmonij qui & ipsi oraculũ audierant gauisi, fœdus cũ eis hospiti-
 ij, societatisq; inierunt. Et enim iã antea intercedebãt non-
 nulla Cræsi in Lacedæmonios beneficia. Nã cum illi misis-
 sent Sardis ad aurum cõimendandum, quo usuri erant in id si-
 mulacrum,

mulacrum, quod nunc positum est apud Laconicā in Thor-
 nace Apollinis, eo auro sunt à Cræso donati. Qua de re La-
 cedæmonij, quodq; se amicos ille delegisset, societatem ado-
 miserūt: & hoc denunciātī sese paratos exhibuerūt. Quod
 ubi fecerūt pateram adheneam labiorum tenuis frequenti-
 bus animalibus calatam, triginta amphorarum capacem,
 dono afferebant, uolentes Cræsum remunerari: sed eā Sar-
 dis non pertulerūt, propter alterutram harum (quæ ferun-
 tur) causarum. Lacedæmonij quidem aiunt hanc pateram,
 cum ferebatur Sardis, cum Samū appulsi essent, à Samijs
 fuisse interceptam. Qui cognita re, nauibus istos longis ag-
 gressi fuere. Ipsi uerò Samij aiūt Lacedæmonios, qui pate-
 ram portabant, serò uenientes, cum audissent Cræsum ca-
 ptum esse cum Sardib. illam in Samouendisse, uiris priuatis,
 qui eam Iunonis templo didicauere, & illos qui uendi-
 disse. Spartam reuersos forsiā dixisse à Samijs sibi fuisse
 ereptam. De patera ita res se habet. Cræsus elusus oraculo,
 aduersus Cappadociā exercitus comparabat, spe & Cyrū
 & potentiam Persicā euertendi. Cui in hac apparanda ex-
 peditione occupato Lydus quidam nomine Sādanis, et an-
 te hac pro circumspecto habitus, et ob hanc quam dixit sen-
 tentiam plus nominis apud Lydos consecutus, hunc in mo-
 dum Cræso consuluit. Aduersus tales uiros expeditionem
 parat rex, qui coreacea subligacula, qui è corio reliquam
 uestem ferunt, qui non quibus uolunt cibis uestuntur, sed
 quos habent, utpote regionem asperam incolentes. Ad hæc
 potu non uini utuntur, sed aquæ: non ficos ad comedendum,
 nec aliud quicquam boni habentes: quibus cū nihil sit quod
 eripies, si uiceris, sin uictus fueris, animaduerte quot bona
 amittes. Vbi gustauerint illi nostra bona, circūstent nos,
 nec abigi poterunt. Equidem dijs habeo gratiam, qui non
 induc

induxerunt in animum Persis, ut Lydos inuaderet. Hac locutus, non tamen Cræsum persuasit. Etenim Persis antequam Lydos subigerunt, nihil erat neque lautum, neque opiparum. Porro Cappadoces à Græcis Syri nominantur, & erant hi Syri, antequam Persæ imperitarent, diuisionis Medorum, tunc autem Cyro parebant. Siquidem imperium Medicum ac Lydum disternabāt fluuius Halys, qui ex Armenio monte profluens, primum Cilicas, de hinc Matienos, qui sunt ad dexteram, & Phrygas, qui sunt ad laeuam: tum boreū uersus tendens, Syros, Cappadoces, Paphlagonēsque interfluit: Cappadoces à dextra, Paphlagonēs à sinistra perstringens. Ita flumen Halys, cuncta ferè superiora Asia à mari, quod Cypro obnoxium est, ad Euxinum usque Pontum dirimit, dorsum omnis regionis longitudine quinque dierum itineris uiri expediri. Aduersus Cappadociam Cræsus cum exercitu proficisceretur, cupidus cum hanc partem soli securus di suo adiungi, tum uel magis fiducia oraculorum Cyrum ulciscendi, propter Astyagem Cyaxaris filium, Medorum regem, affinem suum, quem Cyrus Cambysis filius praelio uictum ceperat. Erat autem Cræso Astyages hunc in modum Cræso affinis: Apud Scythas pecuarios cum esset seditio, caterua quorundam eorum secessit in terram Medicam, qua tempestate Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phraortis filius, Deniocis nepos, qui Scythas hos tanquam supplices initio benigne alloquebatur, ac plurimi faciebat, adeo ut pueros eis traderet imbuendos, tum lingua Scythica, tum artificio arcus utendi. Interiecto deinde tempore, cum Scythæ uenatum assidue irent, & semper afferrent, nonnunquam tamen contingebat ut nihil caperent. Quos ita reuerentes manibus inanimibus, Cyaxares (erat enim, cum ingenti tenebatur ira peracerbus) probris insectabatur. Id illi ut se indignum à Cyaxari, pati

non ferentes, consilio habito decreuerunt aliquem eorum puerorum quos docerent, trucidare: instructumq; (ut feras instruere consueuerant) Cyaxari offerre, quasi ferinam. Idq; cum obtulissent, quàm celerrimè se ad Halyattem Sadyattis filium Sardis conferre, quod & factum est. Nam & Cyaxares & qui aderant conuiuæ: ex his carnibus gustauerunt. & Scythæ perpetrato hoc, Halyattis se supplices prabuerunt: quos postea reposcenti Cyaxari, quòd Halyattes reddere abnuerat, bellū inter Lydos, Medosq; quinquennale conflatum est. Quo in bello aliquoties Medi uictiores extiterunt, et nocturnum quoddam prælium gesserunt. Sexto anno signis collatis, cum æquo Marte certarent stante acie conigit, ut repète dies nox efficeretur. Quam immutationē huius diei futuram Thales Milesius Ionibus prædixerat, hunc annum præsumens quo immutatio facta est. Lydi ac Medi ubi diē noctescere uiderunt, à pugnando destiterunt, eoq; propensius ad pacem inter se constituendam festinarunt, autoribus conuentionis Syennesi Cilice, & Labyneto Babylonio, qui ut iusiurandum intercederet, & conciliatio affinitate fieret properarunt, decernentes ab Halyatte Arienam filiam Astyagi Cyaxaris filio nuptum dandam, quoniam sine uehementi necessitate conuentiones stabiles iniri non queunt. Ineunt autem hæ gentes fœdera cum cætera ritu Græcorum, tum feriendo brachia, qua illa humeris connectuntur, ac mutuum sanguinem delingendo. Hunc igitur Astyagum suum maternum: Cyrus bello uictum tenebat, ob eam quam in sequentibus indicabo causam. Quo nomine Cræsus ei infensus, num inferret Persis bellum ad ora cula miserat. Et cum responsum rediisset haud syncerum, secum facere interpretans, in expeditionem profectus ad aduersus Persarum partem. Atque ubi ad Halym flumen peruenit,

peruenit, tunc (ut ego quidem sentio) pontibus qui nunc sunt, copias transduxit : ut autem Græci discederent, Thales Milesius traductor extitit. Nam cum incertus animi Cræsus foret, qua parte fluminis trañceret exercitum (nullos enim eorum fuisse ea tempestate pontes) fertur Thales Milesius qui in his castris aderat, fecisse ut fluuius, qui ad laeuam leuius Cræsus exercitus fluebat, flueret etiam ad dexteram. Fecisse autem si exercitus tem hunc in modum. Possam per altam exorsus supra castra traiecit. Istra, ut erant metata, à tergo amplecteretur. In quam cum traduxisset ex pristino alueo fluuium, iterum eum ubi exercitus traiectus esset, in suum alueum refundere. Itaque cum celerrimè fluuius deductus esset, utrinque uado meabilis effectus est. Quidam aiunt ueterem omninò exaruisse alueum : cui rei equidem non accedo. Quo enim modo qui rursus redierunt, illum transferunt? Cræsus exercitu traiecto uenit in Cappadociæ, locum qui dicitur Pterria, omnium eius regionis tutissimum, iuxta urbem Sinopem, ferè ad pontum Euxinum sitam. Hic statiuam habens, prædia Syrorum uastat, & urbem Pteriorum expugnat, diripitq;. Cæpit quoque cunctas circa urbes, Syros nihil commegitos exterminans. Hinc Cyrus coactò suo exercitu, sumpti q; omnibus, qui in medio incolebant, obuiam pergit : missis tamen antequam exercitum educeret, caduceatoribus ad Iones tentandas, ut se à Cræso desisterent. Illis abnuentibus, profectus castra contra Cræsum posuit, ibidemque in regione Pterria pro se uterque Cræsi cum alterum laceffere. Commissaque acri pugna, & multis Cyro præuerinque cadentibus, ad extremum noctis interuentu dimissum. rimuntur neuiri uictores. Atque hunc in modum duo exercitus dimicauerunt. Cræsus à suo exercitu incusatus quòd cum Cyri multo maioribus copiis conflisset,

postero die cū Cyrus ipsum supersederet inuadere, regressus est Sardis, habens in animo euocari Aegyptios ex fœdere: quorum cum rege Hamasi ante, quam cum Lacedæmonijs societatem inierat: accersere etiam Babylonios, cū quibus & ipse fœdus percusserat. Erat autem Babyloniorum tyrannus ex tempestate Labynetus. Denunciare item Lacedæmonijs, ut ad certam diem præsto essent. Hisq; & suis coactis, ubi per hyemē quicuiisset, initio statim ueris tendere aduersus Persas. Hæc destinans Cræsus, abijt Sardis, dimisitq; caduceatores ad socios, edicens uti ad quintū mensem Sardis conuenirent. Exercitū uerò qui aderat ex militibus cōductis, qui cum Persis dimicaret, missum fecit ac dissipauit: minime credens unquā fore, ut Cyrus, qui se æquo

Portentum Cræso obiectum. Marte pugnas-
 set, Sardis copias promoueret. Hæc Cræso ra-
 tiocinante, omnia suburbia colubris impleta sunt. Quos ut
 existebant, equi inter ambulandum cum ad pascu-
 a irent, comedebant. Id Cræso cernenti (ut erat) uisum est esse por-
 tentum, ideoq; mittendum ad coniectores Telmisses. Qui
 missi sunt ad consulēdos Telmissas, ubi accepere respōsum,
 diceretq; quid sibi uellet, significaretq; portentum, non con-
 tigit ut Cræso renunciarent. Nam prius quā retro Sardis
 reueherentur, Cræsus est captus. Telmisses ita cognouerant
 exercitum externum Cræso illuc affuturum, qui cū afforet,
 indigenas subigeret, quod dicerent colubrum terræ filium
 esse, equum, hostem & aduenam. Hæc Telmisses Cræso sunt
 interpretati, sed iam capto: nondum tamen gnari eorū quæ
 circa Sardis ac Cræsum erant. Cyrus certior factus, Cræ-
 sum qui statim post prælium apud Pieriam gestum absces-
 serat, constituisse dispergere copias, consilio habito, compe-
 riebat operæ precium esse, quā maturrimè posset, promo-
 uere exercitum Sardis, ut hostem prius, quā ille con-
 traheret

traheret iterum Lydorum copias, occuparet. Hoc ubi probauit, executus est: propereq; ducto in Lydiam exercitu, ipse nuncius Cræso aduenit. Vnde Cræsus in magnam sollicitudinem adductus, quod præter opinionem, præterq; expectationem suam se res haberent, tamen Lydos in prælium producit. Lydorum gente in Asia nulla fuit ea tempestate nec fortior, nec magis strenua. Ex equisq; pugnabat equitandi sanè perita, hastas perlongas gestans. Campus in quo concursum est, ante urbem Sardanensem iacet, magnus & editus: quem cum alij amnes interfluunt, tum omnium maximus Hermus palude interruptus, qui è monte Hiros matris Dindymenæ lapsus, infunditur mari iuxta Phociam oppidum. Hic ubi uidit Lydos ad pugnandum instructos, Cyrus eorum equitatum reformidans constituit admonitu Harpagi uiri Medi, ita faciendum: Coactis omnibus qui ipsius exercitum sequebantur, camelis uel frumentū, uel uasa portantibus, sarcinas detraxit, uiros imposuit equestri stola indutos, quibus ornatis præcepit ut præirent ceteras copias aduersus Cræsi equitatum, peditatus ut hos subsequeretur. Post hunc collocat omnem equitatū. Postquam omnes constituit, imperat eis ne cui ceterorum Lydorum parcerent: sed quemcunq; occiderēt obsistentē, præter ipsum Cræsum, ne si captus quidē repugnaret. Hæc imperans, camelos contra equitatū instruit hac ratione, quod camelū equus reformidat adeò quidem, ut nec speciem eius intueri, nec odorem sentire sustineat. Id ideo cōmentus est, ut equitatum Cræsi, quo ille se præualiturum confidebat inuilit redderet. Simulq; in pugnam itum est, equi olfactis protinus, conspectisq; camelis, retrò se auertunt, unde spes Cræsi interijt. Verū nō protinus Lydi ob id exterriti sunt, sed cognita re, ab equis desiliunt, ac pedites cum Persis confligunt. Multis tamen aliquandiu

aliquandiu utrinque cadentibus, tandem uertuntur in fugam. Muros ingressi à Persis obsidebantur. Quam obsidionem in longius processuram ratus Cræsus, alios nuncios è muris mitti ad socios. Nam qui antea dimissi erant, hi conuentum Sardis ad quintum mensem indixerant. Ad hos dimittebat oratum, quam celerrima auxilia mitti sibi, utique iam obfesso. Et cum ad alios socios misit, tum uerò ad Lacedæmones. Per id tempus & ipsi Spartiatis inciderat cum Argiuis contentio, de agro qui dicitur Thyrea. Quem locum etsi terræ Argolicæ partem, tamē Lacedæmonij intercisum tenebant. Etenim Argiuorum est, quicquid regionis Maleægro. tenus ad occasum uergit in continente: & insulæ tum aliæ, tum uerò Cythera. Cum ergo Argiui suo territorio interciso auxilium ferrent, ibi ab utrisque in colloquium uentum est, ut trecenti utrinque dimicaret: & utri superiores extitissent, eorum regio foret: atque ambo exercitus in suam uterque terram discederent, nec permanerent dum dimicaretur, ea scilicet causa, ne si adessent, parti succumbenti auxilium sui ferrent. His cōuentis in diuersa digrediuntur. Ex utrisque delecti uiri qui relictī sunt conflixerunt: atque illis quidem ut æquo Marte pugnantibus, ex sexcentis tres omninò reliqui fuerunt, & id noctis interuentu, ex Argiuis duo, Alcenor & Chronius, qui tanquā uictores Argos cursu contenderunt: ex Lacedæmoniis unus Othryades, qui spoliatis Argiuorū cadaueribus, eorum arma ad suorum castra detulit, & se in suo ordine tenuit. Postero die utrique re audita affuerunt, sibi que uictoriam uindicabant. Argiui quidem, quòd suorum plures superfuissent, dicentes: Lacedæmonij uerò quòd eorum qui supererant illi fugissent, suus perstitisset, & hostium casus spoliasset. Ex contentione tandem concurrentes pugnant, ac postquam permulti utrinque ceciderunt,

Lacedæ

Lacedæmonij uincunt. Quo ex tēpore Argiui tonsis capitibus, cum antea criniti essent necessario legē condiderunt, se deuouentes, ne prius comā alerent, néue mulieres aurū ferarent, quā Thyreās recuperassent. His è diuerso legē tulēre Lacedæmonijs, in posterū comati essent, cum antea non fuissent. Oihryadem, qui unus ex trecentis delectus reliquus fuisset, aiūt pudore Spartā reuertēdi ob socios interfectos, illic apud Thyreas mortem sibi consciuisse. Cū hac esset apud Spartiatis rerū conditio aduenit caduceator precatū Cræso obseffo auxilia. Illi caduceatore audito, statuerunt Cræso st. t. m. succurrendū. Quib. iam se apparantibus, ac nauib. paratis, alijs affertur nuncius murū Lydorum expugnatum. Cræsumq. uiuū esse captū. Sic Lacedæmonij magno se affectos detrimento rati, si persederūt. Sardis autem hūc in modum sunt expugnata. Quatuordecimo q̄ obsideri Sardis excoceptæ sunt die, Cyrus missis passim equitib. per suas copias pugnat edicit, se dona daturum ei qui primus muros conscendisset. Cyrus. Posteaq̄ id con. uo exercitu res non processit, ibi quiescentibus cæteris, Mardus quidā, cui nomē erat Hyrcædes, id ag. Mardus. gredi est ausus, à parte arcis, ubi nullus ad excubandū erat collocatus, quia illinc ne quādo urbs caperetur haud suspectum erat, uipote loco prærupto atq. inexpugnabili: quaq. parte solū ne Leonē quidē Meles primus Sardius rex circūtulerat, ex pellice sua genitū: qui Leo quacunq. parte muro rū circumlatus esset, ex ea parte Sardis inexpugnabiles fore Telmisses iudicauerant. Eum Meles per cæterā partē muro rū circumduxit, quacunq. poterat arx oppugnari, per hanc partē, tanquam inoppugnabilē atq. præcisam, circumducere prætermisit, quæ ad Tmolium fluuium uergit. Ab hac igitur parte Hyrcædes ipsæ Mardus conspicatus quendam Lydum pridie descendisse ad recipiendum guleam illuc deuolutam,

lutam, aduertit animum atq; considerauit dehinc ipse con-
scendit, & post eum alij Persæ subinde atq; alij frequentes,
Ita urbs Sardis capta est, atque omnis direpta Circa ipsum
autem Cræsum hoc contigit. Erat ei filius, cuius superius
habuimus mentionem, habilis ad cætera sed mutus, In cuius ui-
tium emendandum Cræsus pro uiribus omnia fecerat, cum
alia excogitando, tum uerò Delphos mittendo ad oracu-
lum sciscitandum, atq; ei Pythia talibus respondit.

Oraculum
de Cræsi

filio muto.

Lyde genus rex multorum ualdè inscie Cræse,
Nec cura gnati exoptatam audisse loquentis
Intra ades uocem, sine qua potior tibi longe,
Ille die quoniam primùm infelice loquetur.

Captis mœnib. quidā Perses in Cræsum sibi ignotū ut occis-
surus uabebat. Quem inuadentē se Cræsus cū uideret, tamē
præsenti clade affectus, deuitare negligebat: nihil putās dif-
ferre, an percussus oppeteret mortē, an non. Id ubi filius eius
mutus aspexit, timens patri, erupit in uocē, inquiens: Homo,
ne perimas Cræsum. Atq; hoc ille primùm affatus, postmo-
dū per omne uitæ tempus uocalis exiit. Persæ & Sardibus

Cræsus ca-
ptus ad Cy-
rū ducitur.

potiti sunt, & Cræso uiuo, cum regnasset annos quatuorde-
cim, totidemq; dies fuisset obsessus, amisso magno imperio,
ut ei fuerat responsum. Eū captū Persæ ad Cyrum perdu-
xerunt, quē ille uinctū cōpedibus, super ingentem quam stru-
xerat, lignorū struem imponit, circaq; eū bis septem Lydorū
filios, siue habens in animo primitias has alicui deo offerre,
siue uolens uotum persolvere, siue cupidus sciendi num quis
dæmonum liberaret Cræsum, quem religiosum esse audie-
rat, quo minus pyra impositus uiuus concremaretur. Hæc
quidē Cyrum fecisse aiunt. Cræso autem super pyram stan-
ti, etsi in tanta calamitate posito, tamen uenisse in mentem
Solonis, quod ab eo sibi nutu dei fuisset dictum, ex uiuen-
tibus

tibus beatum esse neminem. Quod dictum ubi subiit Cræsus Cræsus
 so, ferunt eū ex uehementi defectione animi uictū ingemi, strui impo-
 scētem ter Solonem nominasse: & Cyrum cum audisset ius- situs Solo-
 sisse interpretes eū percontari, quem' nam inuocaret. Illosq̃ nem recla-
 accedentes fuisse percontatos & hunc interrogatum silen- mat.
 tium egisse. Deinde cū loqui cogeretur, dixisse: Illum nomi-
 nauit, qui ut omnes tyrannos alloqueretur ego quā inge-
 tem pecuniam, præoptarem. Eum nō planē loquentem, rur-
 sus interrogat, quod' nam esset quod dixisset. Efflagitanti-
 bus atq̃ instantibus interrogatione, inquit quemadmodum
 Solon, qui esset Atheniensis ad ipsum à principio uenisset, et
 intuitus omnes eius opes corā pro nihilo duxisset. Adēo
 quæ de ipso dixerat, ea omnia euenisse: neq̃ hæc magis dese-
 ipso quā de omni hominum genere, & de his præsertim, qui
 sibīipsis beati uiderentur. Hæc Cræso referente, iā pyra in-
 censa ardere extrema cæpisse, & Cyrū auditis per interpre-
 tem quæ Cræsus dixisset, pænituisset: cum se quoq̃ hominem
 esse cognosceret, qui aliū hominem, qui se inferior non fuisset
 opibus, uiuū rogo traderet. Præterea ueritum ob id pæ-
 nam, ac reputantem. nihil esse rebus humanis stabile iussisse
 se ignē celerrime extinguere iam incensum, Cræsumq̃ deponi
 & quæ circa eum erant. Verū eos qui ignem iam cona-
 bantur extinguere, non eualuisse. Ibi Cræsum cognita per
 Lydos Cyri pænitentia, cū cerneret unumquemq̃ extina-
 guendo, deuoluendoq̃ igni incumbentem, nihil tamen pro-
 fici, exclamādo inuocasse Apollinem, ut ipsi adesset, si quod
 ab eo donum illi gratum fuisset oblatum, ipsumq̃ præsentī
 malo liberaret. Ita cū lachrymis Cræso deū inuocante, nim-
 bos repenti, cū serenū ac tranquillū esset, con fractos esse,
 imbresq̃ue erupisse, ac uehementissima aqua pluuisse, & ro-
 gum extinxisse. Ita Cyrum cognito deorū cultorem ac bo-

num uirum esse Cræsum, è pyra deposuisse, atq; hunc in modum interrogasse, Cræse: quis' nam tibi hominum persuasit, ut cum exercitu inuaderes terram meam, ex amico sis factus hostis? Cui Cræsus: Ego inquit rex istud feci tuo pro spero, meo infausto fato, Græcorum deo authore qui me ad bellum tibi inferendum impulit. Neque enim quispiam ita amens est, ut bellum quàm pacem præcipiet. Nam in pace filij patres, in bello patres filios sepeliunt. Sed ut ista fierent, Cyrus demoni cordi fuit. Hæc Cræsus locutus est quem Cyrus solutus iuxta se collocauit, ac multa sanè obseruantia habebat: intuensq; eum admirabatur tam ipse, quàm omnis circa cætus. Ille cogitabundus silentium tenebat. Mox conuersus, ac cernens Persas Lydorum diripientes urbem: Vtrum debeo, inquit, rex tibi loqui quod sentio, an tacere hoc tempore? Cyrus uerè eum quæcunque liberet, audacter proloqui iussit. Tunc ille Cyrum percontatur: quid' nam, inquit tanta frequentia properet agere? Cui Cyrus: Tuam, inquit, urbem diripere, tuasq; opes absumere. Atqui Cræsus exripit: Neque urbem meam diripis, neque meas opes. Nihil enim mihi iam cum istis rebus est. sed tua ferunt, aguntq;e. His uerbis iniecta cura, Cyrus Cræsum semotis arbitris interrogat, quid' nam in his quæ fierent, sibi constituendū censeret? Ad quem Cræsus, quoniam me dii seruum tibi traderunt, iure debeo, si quid amplius animaduertero, id tibi indicare. Perse, ait, natura proterua sunt, & ijdem inopes. Quis si diripientes tu ac potientes magnis opib. negligis, id tibi ex hoc credibile est euenturū: ut quisque istorum plurimis opibus potiatur, ita maximè in te rebellaturum esse expectandum est. Nunc igitur, si tibi placent hæc quæ ego dico, ita facito: Siste ad singulas portas aliquot ex tuis satellitibus custodes, qui uetent exportari opes, aut

earum

earum decimæ Ioui necessario reddantur. Ita neque tu ordium illorum contrahes, ut opes eripiendo: ipsi agnoscen-
 tes se iusta agere, non inuiti facient. Hæc audiens Cyrus,
 maiorem in modum gauisus est tali admonitu, eaq; uehementi-
 ter approbavit: & iustis satellinib. id exequi quod Cræsus
 ipsi subiecisset, his uerbis eum affatus est: Cræse, quando-
 quidem & facta, & dicta tua egregia uiri regis sunt, pete
 quid muneris à me uelis in præsentiarum tibi dari. Ad quæ
 Cræsus: Here, inquit, sine me gratum esse erga deum Græ-
 corum, quem ego maxime omnium ueneratus sum, ut mis-
 sis ad eum his uinculis perconter, nunquid ei fas sit bene de
 seipso merentes decipere. Et Cyro interrogati quidnam id
 esset quod incusaret, alius repetens omnem suum aperuit
 animum, redditaq; sibi oracula, & præcipue donaria sua,
 quibus rebus fretus suscepisset aduersus Persas expeditio-
 nem. Hæc commemorando rediit rursus ad petendam ueram
 am id deo exprobrandi. Ad quem ridens Cyrus: Et hoc, in-
 quit, Cræse à me impetrabis, & quicquid aliud, atq; id quo- Cræsus mit-
 ties tibi opus erit. Vbi hæc audiuit Cræsus, Delphos misit tit expro-
 quosdam Lydorum, iussos, cum ad lumen templi uincula de bratum As-
 posuissent sciscitari deum, nunquid eum puderet ob oracu- pollini fran-
 la, quibus induxisset ad bellum Persis inferendum, tan- dem.
 quam Cyri potentiam euersurum: unde tales primitiæ offer-
 rentur, compedes scilicet ostendendo: sciscitari cum hæc,
 tum nunquid Græcis dijs foret fas esse ingratum. Lydis illuc
 profectis, & hæc mandata executis, Pythia fertur ita re-
 spondisse: Sortem fato destinatam defugere, deo quoque
est impossibile: Cræsus quintæ retro ætatis crimen luit, hoc
 est abauī qui cum esset satelles Heraclidarū, mulieris dolo
 inductus, dominum interemit: illiusq; dignitate potius est,
 nihil ad ipsum pertinente. Verum Apollo cum siuduerit ut
 hæc

hæc Sardium clades circa liberos Cræsi, non circa Cræsum
 contingeret, tamen transferre fata non potuit, sed quatenus
 illa permisissent, annexus est, atq; ei gratiam reulit, utpote
 dilata Sardium expugnatione tres annos. Et hoc Cræsus
 discat, tribus annis, quam fata destinarent, serius se fuisse
 captum. Secundo loco, quòd ipsa ardenti opem tulit. Nam
 quod ad oraculū pertinet, haud rectè Cræsus incusat: quoniam
 iam Apollo prædixit, eum esse magnum imperium, si bel-
 lum Persis inferret, euersurum: de qua re ipsum consultare
 uolentem, decuerat mittere sciscitatum, utrum ipsius Apol-
 lo diceret imperium, an Cyri. Sed cum dictum nec conside-
 rauerit, nec interrogauerit, sibi ipsi acceptum referat. Quod
 autem ultimo responso ait Apollinem dixisse de mulo, ne
 hoc quidem discussit. Nam mulus hic, Cyrus erat: quippe
 qui duabus ex gentibus ortus est, generosiore matre quàm
 patre. Nam illa quidem Meda erat, Astyagis Medorū regis
 filia: hic autē Persis & Medis subiectus: & licet omnium in-
 finitus, tamen dominam suam in matrimoniū duxit. Hæc Ly-
 dis Pythia respondit, quæ illi Sardis reuersi, Cræso nuncia-
 runt. Quibus auditis Cræsus suam ipsius agnouit culpam
 esse, non Dei. De Cræsi imperio, & prima Ionie subactione
 ita res habent.

Porro Cræsi nō hæc solū quæ iā diximus, sed alia quoq;
 permulta donaria in Græcia extant. Siquidē apud Thebas
 Cræsi do- Boeoticæ tripus aureus, quē illic Apollini nuncupauit Isme-
 naria. nio. Apud Ephesum quoq; bucula aurea, atq; colūna ple-
 raq;. Quin etiā pro tēplis apud Delphos clypeus uisitur
 aureus & ingens, atq; hæc etiam nū ad nostra usq; tēpora su-
 persunt, nonnulla tamē intereiderūt. Ac uerò quæ apud Brā-
 chidas Milesiorū à Cræso dedicata, pōdere (quantū intelli-
 go) æquali fuerant his, q̄ in Delphis extāt, Caterū ea quæ
 ad Delo

ad Delphos simul & Amphiarai misit templum, hæc sibi ueluti peculiaria, paternarumq; facultatū primitias diuis comsecrauit. Quandoquidem cætera donaria è facultatibus erant aduersarij, qui Cræso priusquam regno inauguraretur, repugnans, Pantaleontis partibus impensè studebat, hunc in regni potestatem prouehere conatus. Pantaleon enim & ipse Halyattis filius, erat Cræsi frater, at non germanus, matres enim habebant diuersas. Nam Cræsus matre fuit Caira Halyattis uxore: Pantaleon ex Iade fuit susceptus. Ac uerò ubi tradito à patre imperio Cræsus potiretur, hominem illum qui antè sic pertinaciter sibi restitisset, occurrentem forte in fullonis officinam pertractum interemit. Bona autem eiusdem iam antè diuis destinata, diuersis modis ià illuc suspendit. Atq; de donarijs in tantum distitit. Porro Lydia quod scribatur, nihil sanè mirandum habet, ut aliæ regiones, præter auri ramenta è Tmoloprouenientis. Vnū tamen nobis exhibet multo maximū, præterq; tam Aegyptiorum, quàm Babyloniorum opera in primis admirandum. Est Halyattis Cræsi parentis ibidem sepulchrum, cuius basis è grandioribus est lapidibus, reliqua sepe sepulchri pulchri pars aggestio terræ. Quod sepulchrum cōstruxisse feruntur homines emptitij atq; operarij, & unā cū his adiuvantes ancillæ. Ad nostrā usq; ætatē tumuli summitas quinque terminis distinguitur, quibus literæ insculptæ indicant, quod quinque hic laborauerint. Apparetq; ancillarum opus esse maximū. Lydorum enim filia omnes meretricantur, atq; hoc nimirum quæstu tantisper dotē colligunt, dum nobiles ipsas se elocent. Sepulchri huius ambitus stadiorum est sex, & duorum iugerum: latitudo iugerum tredecim. Confinis est eidē sepulchro lacus ingens, quē Lydi referunt esse perennē. Vocatur autem Gygaus, atq; hoc quidem sic habet.

Lydia

Lydorum Lydi legibus propemodum utuntur Græcorū similibus, nisi
 mores & quòd Lydi filias suas patiuntur prostitui. Hi primi eorum
 colonia. dūtaxat quos nouimus, nummum aureum, argenteumq; ad
 utendum percusserunt, & primi caupones, institutoresq; exte-
 terunt. Aiunt & ipsi se ludos inuenisse, qui etiamnum apud
 Græcos cum illis communes sunt, simul autē hæc inuenisse,
 & in Thyrreniam, hoc est, Thusciam colonos deduxisse id
 quod hunc in modum accidisse referunt: Tempore Atydis,
 Manis regis filij, annonæ difficultas per uniuersam Lydiam
 ualde grassabatur, adeò ut Lydi qui tum miserè degebant,
 non cessantes remedia huic malo quærere, alius aliud exco-
 gitauerint: inuentumq; tunc ab iisdē aleæ, tesserarumq; lus-
 dum, & pilæ, cæterorumq; ludorum omnium genera præ-
 terquam talorū. Horū enim inuentionem sibi non uendicāe
 Lydi. Porro ad famem discutiendā, altera quidem dierum
 in totū lusibus occupabantur, ne uidelicet ciborum quærens-
 dorum sollicitudine distorquerentur: altera uerò à lusib. ab-
 stinentes, pascébātur. Atq; hoc modo uixerunt annis duo
 deiginti. Vbi autē malum istud magis atq; magis ingru-
 ret, factum est ut rex Lydos bifariā diuideret: & hos quidē
 in sedibus suis permitteret, illos uerò aliquò ablegaret colo-
 nos. Ac uerò his qui in sedib. suis permanerent, rex ipse per-
 geret imperare: illis autē qui deducendæ coloniæ destinati,
 erant, filiū suum perficeret, cui nomē Tyrrheno. Hi è Lyda
 excedentes, primū diuenerunt Smyrnā. Hic mox fabrica-
 tis nauigijs, nimirū quib. ea quæ nauigationi accomoda ui-
 debantur, imponent: ad uictū, sedesq; querendas oram sol-
 uisse, donec uarias nationes pertrāseuntes, ad Vmbros per-
 uenissent. Vbi ciuitatib. constructis, hætenus habitauerunt.
 Atque pro Lydis, propter regij filij, qui eos deduxit, nomē
 elaturam, nomen quoque commutatum, nominatōsque
 Tyrrheæ

Tyrrenos. Et Lydi quidem à Persis in seruitutem redacti,
Hinc iam nobis exequetur oratio, cū Cyrum qui Cræsi euer-
tit imperium, quis nā fuerit, tum Persas qui Asiam subege-
runt. Igitur quemadmodum quidam memorant Persarum,
non qui res Cyri illustrare, sed oro ut illa se habent, referre
student: ita ego conscribam, gnarus trifarias alias esse de
Cyro narrandi uias. Assyrijs annis quingentis uiginti supe-
riorem Asiam obtinentibus primi Medi ab ipsis deficere cœ Medorū ab-
perunt: qui ubi cum Assyrijs forte pro libertate contende-
rent, strenuos se uiros declararunt, excussoq; seruitutis iū-
fectio.
go in libertatem sese asseruerunt. Post quos & aliæ natio-
nes idem fecerunt, quod iam successerat Medis. Cæterū
ubi iam per continentem in uniuersum proprijs uterentur le-
gibus, hac demum occasione rursus tyrannidi sunt subiecti. Deioces
Fuit apud Medos uir sapiens cui nomen erat Deioces filius Medus ty-
Phraortis, qui cum ad tyrannidē aspiraret, huiusmodi quæ rannidem
dam excogitauit. Cum Medi per uicos passim habitarent is ui affectat.
Deioces cum antè apud suos probatus, tum magis, studiosi
usq; æquitatem affectitabat, uenditabatq; , quòd uideret ap-
pud Medos uniuersos magnā quandam licentiam, sat sciēs
quòd æquitati iniquitas esset inuisa. Medi uerò qui eundem
habitabant uicum intuentes hominis mores, iudicem ipsum
controuerfiarū sibi constituunt. Hic ut q; principatū am-
biret, rectum se, æquumq; exhibuit. Quæ cum faceret, lau-
dem apud populares suos obtinuit haudquaquā exiguam,
adèò ut hæc intelligentes qui apud cæteros pagos habitab-
bant, nempe quòd Deioces solus esset qui incorruptè iudica-
ret, læti undecunq; affluerunt, & quotquot prius iniquis sen-
tentijs fuerant superati, ad Deiocem & ipsi lites finiendas
transferrent: postremò nulli alij prouinciam permitterent.
Ac uerò ubi numerus accurrentiū cresceret, qui cognouiss-
sent

sent sententias iuste terminari. Deiocesq; animaduertentes uniuersa in se unum incumbere, neq; amplius illic confidere, ubi prius ius dicere consueuerat, uolebat: neq; omnino ius dicare amplius. Siquidem non è re sua esse inquit, sit totos dies rebus suis domi neglectis, dirimendis litibus operam impenderet. Cum igitur rapinæ, sceleraq; passim per uicos multò etiam impunitius quàm prius patrarentur, factum est ut Medi habito concilio, inciperent de communi rerum statu tractare. Et quantum mihi uidetur, Deiocis amici ex composito in hanc sententiam loquebantur: Nequaquam hisce modis utendo, hanc nostram regionem poterimus diu habitare. Agite igitur, constituamus nobis ipsi regem, ut uidelicet ditio nostra bonis legibus administraretur: & nos ad sua quisque opera diuertentes, nusquam impunitate sceleratorum uiolemur. Quæ cum sic referrentur, persuasi Medi regi bus sese subiiciunt. Continuo consultatum est, quem nam regem crearent. Deioces adedò ab omnibus commendatus productusq; in medium, ut omnium suffragio rex comprobaretur. Ille uerò iussit ædificia sibi erigi imperio digna, stipatorisq; ad custodiam corporis sui adiungi. Huic Medi hæc præstiterunt, eiq; ædificia ingentia, probeq; munita extruxerunt, permisēruntq; satellites ex uniuersis Medis quos uellet, sibi deligeret. Deioces uerò cum imperio potiretur, Medos compulsi unum oppidum condere, atq; hoc uno communis Ecbatonæ to exornatoq;, aliorum non ita magnam curam habere. Ob
rum con- sequentibus quoq; hac in re Medis, mœnia construit ampla
structio. simul & ualida ea, quæ nunc Ecbatana appellatur in quibus murus unus alteri ueluti confinis erat. Sic nimirum constitutis mœnibus, ut ambitus singuli alteris gradatim essent sublimiores, solisque primis prominerent. Adiuuabat hoc loci ipsius commoditas, ut qui collis instar esset eleuatus
Accessit

Accessit etiam maius quiddam data opera factum. Siqui-
dem ambitus isti numero erant septem contigui, in quorum
postremo regia erat, & thesauri. Hæc maxima cum amplifi-
suma sint magnitudine prorsus illum Atheniensium æquant
ambitu. Atq; singulæ quidem pinne suis atq; hunc in modum
distinctis fulgent colorib. Nempe primi ambitus pinne co-
lore sunt albi cantii, secundi nigro, tertij purpureo, quarti ca-
sio, quinti sandaracino. Postremi uero duo, alter argenteas,
alter inauratas habebat pinnas, atq; hisce munimentis De-
ioces se, suamq; sepiebat regiam, ac reliquum populum iussit
seorsum circumquaq; habitare. Cæterum uniuersis ad hunc
ornatum cõstructis, primus Deioces cauit ne quis ad regem
ingredi permitteretur, sed per internuncios cuncta transige-
rentur, adeo ut nec conspici regem à quoquam fas esset. Ad
hæc, ne ridere: nec expuere, propterea quod omnibus factum
deforma essent, coram licere. Hæc ideo faciunt apud re-
gem, ne uidelicet eum cernentes æquales & unâ cum eo edu-
cati indoleant, atq; insidientur, quum aliud potius uideatur
ipsis coram non contuentib. Vbi uero Deioces iam adornas-
set, cõstabilissetq; tyrannidem, in exercenda iustitia seuerus
erat, & incorruptus. Etenim disceptantib. intro ad se accer-
suis, lites terminabat, eosdemq; rursus dimittebat: atq; hæc
circa causas faciebat. Quantum autem ad alia attinet, si
quem audiret iniurium, hunc ad se ascitum indicta pro de-
lictis modo pœna multabat, in quem usum exploratores, aus-
cultatoresq; destinauit per uniuersam regionem, cui præerat.
Deioces autem solâ Medicâ subegit nationem, eiq; soli impera-
uit. Cuius nationes tot numero gentes sunt, Buse, Paretace-
ni, Struchates, Arizati, Budi, Magi. Tot sunt in Media gen-
tes. Deioce defuncto q. annos tres, & quinquaginta regna-
uit filius eius Phraortes suscepit imperium. Qui soli imperio

Deiocis
Persarum res
gis institu-
ta.

Phraortes
Medorum
rex.

Medorum non contentus, bellum ante omnes intulit Persis, eosque primus in potestatem Medorum redegit. Quibus nationibus potius, ualida utraque, mox Asiam subegit, aliam deinceps atque aliam inuadendo gentem, donec ad Assyrios oppugnandos peruenit, ad eos Assyrios, qui Ninum incolbant, quondam omnium principes, sed tunc a sociis per defectionem desertos, alioqui per se bene habentes. Aduersus hos expeditione sumpta Phraortes, secundo ac uicesimo quam regno potius est anno, cum pleraque exercitus parte perijt. Post obitum eius Cyaxares filius, Deioces nepos successit, qui dicitur multo quam maiores sui fuisse prestantior, et primus Asiae populos in provincias distinxisse, primusque in suum quosque ordinem distribuisse, hastatos, sagittarios, equites, cum prius omnia promiscua fuissent, atque implicita. Hic et cum Lydis praelium fecit, quod praelium cum fieret, dies nox effusa, et omnem trans Halym flumen Asiam sibi subiecit. Colle Elis omnibus quibus imperauit, castra mouit ad urbem Ninum, simul et patrem ulturus, et urbem ipsam euersurus. Commotum hunc obsidentem Ninum, adoritur Scytharum numerosus exercitus, cui Madyes praefuit Scytharum rex, filius Protothya. Hi inquam transgressi in Asiam, cum Cimmericos ex Europa pepulissent, persequentibus deinde illis, fugam cepissent, atque sic in Medicam penetrauerunt. Est enim a lacu Maotide ad Phasim usque atque Colchos, expeditio uiatori iter triginta dierum. Et Colchis uero non ita longus progressus in Medicam. Sed una duntaxat natio media est Saspire, quos ubi transieris, continuo occurrit Medica. At Scythae sane haec non eruperunt, sed per aliam uiam longe superiorem deflectentes ad dextram Caucasum montem reliquerunt. Hic Medice cum Scythi congressi, praelioque fusi, Asiae imperium amiserunt. Porro Scythae in uersa Asia potiti, hinc recta in Aegyptum contendunt.

Cyaxares
Medorum
rex.

Scythae Asia
potiti.

contendunt. Portè iam Syriam Palæstinam ingressus Psam-
 mi ichus occurrit Aegypti rex, & munerib. præib. con-
 tendens, effecit ne ulterius progredierentur. Scythæ ubi re-
 trocedentes in urbe essent Palæstinae Ascalone, bonaq. par-
 te Scytharum nullam iniuriam inferente, pauci aliquot re-
 licti Veneris Vrania fanum depeculati sunt, inter cætera
 (quantum equidem scio) huius deæ fana uetustissimum. Si-
 quidem quæ in Cypro est eiusdem deæ ædes, ex hac nata est:
 id quod ipsi etiam referunt Cyprij. Quinetiam illud apud
 Cytheros delubrum ex hoc Syria à Phœnicibus erectum Scythæ mor-
 proditur. Ac uerò dea ipsa templi spoliatoribus, eorumq. bo infestis
 prolibus morbum immisit theliam, ut simul & ipsi fatentur tur ob sacri-
 Scythæ, se uidelicet illo morbo ob id laborare, & uidere li. legium.
 cet apud Scythas hunc morbum curantes, quos Enareas ap-
 pellant Scythæ. Postquam uerò uiginti octo annis Asia im-
 perium Scythæ obtinuerunt, omniaq. iam penè ex negligen-
 tia, licentiaq. depopulata essent, (nam præter tributum ex-
 actionesq., extorquebant, diripiebantq. à quibulibet quæ-
 cunque possidebant) tandem horum potiore partem Cya-
 xares atque Medi hospitio acceptam, inebriatam' que inter-
 emerunt. Et sic quidem Medi recuperarunt imperium, re-
 ceptis hjs quibus prius potiebantur, & Ninum expugnaue-
 runt. Vt autem ceperint, in alijs scriptis indicabo, Assyriof
 que excepta Babylonie parte subegerunt. Post hæc Cya-
 xares, cum quadraginta annis unà cum Scythis impera-
 set, uita functus est. Huius regnum suscepit Astyages filius. Astyages.
 Hic filiam sustulit, appellauit' que eam Mandanen. Quæ ui-
 sa est ei per quietem tantum urinæ facere, ut omnem ipsius
 urbem oppleret, atque uniuersam Asiam inundaret. Quod
 somnium quum magis somniorum interpretibus expo-
 sisset, conterritus est, singula quæque ab illis edoctus.

Cyri natiui-
tas.

Ideoq̃ uisum hoc reformidans. Mandanen iam uiro matu-
ram, nulli Medorum qui ea dignus esset, tradendam statuit,
sed Persæ cuidam nomine Cambysi, quem compertum ha-
bebat familia quidem bona ortum: ceterum ingenio sedas-
to, gerentemq̃ se multo infra Mediocris Mediciuius cōdi-
tionem. Eodem quo Cambysi collocauerat filiam anno, uis-
sionem alteram uidit. Videbatur ei ex genitalibus filię uitis
enasci, quæ omnem occuparet Asiam. Quod uisum cū retu-
lisset ad interpretes somniorum, filiam iam prægnantem et
partui uicinam, ex Persis accersit, eiq̃ cum uenisset, custos-
diam apponit, uolens quod illa edidisset, interimere. Etenim
magi somniorum interpretes, uisionem illam portendere di-
cebant Astyagi, prolem filia pro ipso regnaturam. Hæc igi-
tur obseruans Astyages ubi genius est Cyrus adscito Har-
pago familiari suo, et inter Medos fidissimo, atq̃ omnium
rerum suarum procuratori, hæc inquit: Harpago, negotium
quod tibi iniungo caue prætermittas, aut ullo modo exequi
supersedeas: ne ue committas, ut alios præponendo, postea
si ipsi pernitiæ crees. Capito quem Mandane peperit pue-
rum, in domumq̃ tuam ferto, atq̃ occidito: postmodū quos-
quo modo uoles, ipse sepelito. Cui respondit ille: Neq̃ aliā
unquam rex huic uiro rem iniunxisti ingratiā, et in poste-
rum dabimus operam, ne quid in te delinquamus. Quod si
tibi cordi est hoc ita fieri, mea interest id industriè exequi.
Hæc cum respondisset Harpagus, eiq̃ puer traditus esset,
ornatus ad necem, contulit se domum flens, adiensq̃ uxorem,
refert omnem habitum secum ab Astyage sermonem.
Ad quem uxor: Quid igitur, inquit, facere tibi in animo est?
Ego uerò, respōdet uir, quanquā Astyages mandauit, etiā si
desipiet, eiusq̃ mens insaniet, quam nunc insanit, non tamen
eius uoluntati parebo, neque ad hanc necem obsequar: idq̃
multis

multis de causis, tum quod puer ipsi mihi cognatus est, tum quod Astyages grandis natu est, & virili prole orbus: quo defuncto, si tyrannis ad eius peruentura est filiam, cuius nunc filium per me interimit, quid aliud restat hinc mihi quàm periculum maximum? Enimvero tutela meae causa expedit hunc puerum interire, sed per aliquem ipsius Astyagis, non per aliquem meorum. Hæc locutus, euestigio nuncium mittit ad bubulcum Astyagis, quem norat pascuorum maximè idoneorum, & montium feris frequentissimorum esse gnarissimum, cui nomē erat Mithradates, cuius contubernalis, & eadem conserua erat, nomine Cyno Græca lingua, id est, canis: Medica, Spaco. (nam canem Medi spaca appellant) ubi bouum pascua ille habebat, montiumq; radices erant ad uentum boream Achatanorum, & ad pontum Euxinum. Hoc enim tractu ad Sapiros uergente Media, sanè montosa est, & edita ac nemoribus frequens, reliqua uerò tota admodum plana. Hic itaque accersitus propere cum uenisset, inquit ad eum Harpagus: Iubet te Astyages hunc capere infantem, quem in desertissimo montium exponas, ut celerrimè pereat, & hæc ut tibi dicere, mihi iniunxit. Et nisi hunc interemeris, ulloq; pacto seruaueris, pessimo exitio te occubiturum. Cui expositioni infantis inspettor ego prepositus sum. Hæc ubi audiuit bubulcus, sumpto infante redijt, qua uenerat ad bouile suum. Ei dum in urbem abiit, uxor sua, quæ erat prægnans per totam diem parturiens, è uoluntate dei enixa est filium. Absente marito utrique mutua tenebantur sollicitudine; hic quidem uxori parturienti metuens, illa uicissim marito timens propterea quòd præter consuetudinem ab hero accersitus esset. Vbi reuersus, affuit cum uxor utpote ex improviso cernens, prior interrogauit, quid ita exacte ipsum Harpagus accer-

fisset. Cui ille: *Vxor, inquit, profectus ego in urbem, & uidi
 & audiui, quod nec uisum oportuit, nec agi circa dominos
 nostros. Harpago domus omni luctu tenebatur. In qua ego
 perieret factus simul atque introij, uideo infantulum palpi-
 tantem uagientemq, auro ac distincta ueste ornatum. Eum
 Harpagus, ubi me uidit, iussit celerrime sumere atq, aspor-
 tare in efferatissimum montem ubi exponam, dicens, Astya
 gem esse qui hac mihi iniungeret, magnopere minatus, nisi
 ea perpetrassent. Ego accepium puerum attuli, ratus alicu-
 ius illum domesticorum esse, non autem illius generis. Ad-
 mirabar tamen, quod uiderem auro, uestibusque ornatum:
 praeterea quod planctus exercebatur in Harpago domo. At
 qui iter uiam ex omni oratione famuli, qui me extra urbem
 deduxit, mihi que infantem tradidit, percepi eum Manda-
 nes Astyagis natæ & Cambysis Cyro geniti esse filium, &
 ab Astyage iussum interfici, atque is hic est. Hæc loquens
 bubulcus, puerum detexit atque ostendit: quem illa intuita
 procerum ac speciosum, genua uiri cum lachrymis ample-
 ctitur, obsecrat ne qua ratione puerum exponat. Hic nega-
 re aliter ista fieri posse: superuenturos enim ab Harpago
 speculatores ad rem explorandam, seque nisi id exequatur,
 miserrime periturum. Mulier ubi uiro non persuadet. Quan-
 doquidem, inquit, te nequeo inducere, quod secundum est
 facio, si modo necessitas prorsus est, aspici puerum dum
 exponitur, quoniam ego quoque peperì. Peperi autem mora-
 tuum. Ferto hunc, & istum ex Astyagis filia tanquam ex
 nobis genitum alamus. Ita neque tu iniurius in dominos es-
 se deprehenderis, neque nobis malè consuluerimus. Nam
 & hic qui obiit, regale sepulchrum nanciscetur, & iste qui
 superest, animam non amittet. Sanè quam commodè uisa
 est bubulco mulier loqui ex praesenti conditione, atque ita
 continuò*

confinnò esse faciendum. Igitur quem necaturus attulerat, eum uxori tradidit: suum autem qui mortuus erat, sumens, collocauit in eo uase, in quo alterum portauerat. Omniq; alterius pueri cultu ornatum baiulans, in uastissimo montium exposuit. Ideoq; post pueri expositionem, relicto quodam pecuariorum pro se illic uicario, in urbem se contulit, & ad domum Harpagi: aitq; sese paratum illi ostendere pueri cadauer. Harpagus missis suorù satellitù fidelissimis, rem per eos inspexit, ac bubulci filium sepeliuit. Et hic quidem infans humatus est. Alterum uerò qui postea Cyrus appellatus est, mulier sibi sumptum educauit, imposito illi nomine bubulci, alio scilicet, quàm Cyro. Qui posteaquam decennis exitit, huiusmodi rem, quæ illi contigit, palàm fecit. Ludebat in hoc pago, ubi bouilia illa erant, & ludebat cum aequalibus in uia, quem inter ludendum ceteri pueri cum pro rege sibi elegissent, cognominatum bubulci filium, ipse eos munis distinguebat: ut alij domorum structores essent, alij satellites, alius ut oculus regis, alius mandatorum reuocator, suù singulis honorè, munusq; assignans. Horù puerorum quidam collusor Artembaris filius erat, uiri inter Medos spectati, què Cyrus, quòd imperata non fecisset, iussit ab alijs pueris còprehendi, & cum illi paruissent, multis uerberib. affecit. Quæ puer tanquàm se indigna passus, iniquissimo animò ferès ubi primum dimissus est, in urbem ad patrem perrexit, & quæ à Cyro pertulisset complorauit, non tamen Cyrù nonnans (nondum enim eius hoc erat nomen) sed filiù bubulci Astyagis. Artembares, ui erat ira percitus, ad Astyagem ducens filiù secù, contendit: & rem intolerandà passum esse inquit, eiusq; humeros ostendens: Siccine indigne, ait, accipimur rex à filio bubulci serui tui? Audiēs hæc, atq; cernens Astyages, uolens ulcisci puerum, Artem-

Cyrus ba-
bulcis impe-
rat.

baris honoris gratia, iussit accersi bubulcum et filium. Qui cum ambo affuissent, intuens in Cyrum Astyages: Tu ne, inquit, hoc tale patre genitus, ausus es huius filiū, uiri apud me primarij, tam indignis concidere uerberibus? Cui ille: Istud, inquit, heredi huius ego iure feci. Pueri enim pagani, quorum hic unus erat, me regem suum lugentes constituerāt: quippe qui uidebar eis ad hoc maxime esse idoneus. At iste cum ceteri pueri iussis obtemperarent, audiēs disto esse nolebat, ac me nihili faciebat, propter quod poenas dedit. Quod si ego propterea ullo malo sum dignus, hic tibi praesto sum. Hæc loquente puero, subiit Astyagi agnitio eius, uisāq; est figura oris inferre, ac præsentare ipsum, & gestus esse liberalior, & tempus expositionis cum pueri ætate con-

Astyages Cygruere. Hic perculsus Astyages, aliquandiu sine uoce mansit, uixq; tandem ad se reuersus uolēs à se Artembarē dimittere, ut bubulcum submotis arbitris rimaretur: Ego, inquit, Artembares efficiam, ut filius quoq; tuus ob hoc nil cōqueri possit. Dimisso Artembare, & eius iussu per famulos Cyro introducto, bubulcum (qui solus erat relictus) percontatur unde puerum accepiisset, quis ne ei tradidisset. Ille ex ipso genitum respondere, & genitricem eius apud se esse. Astyages dicere, non bene sibi illum cōsuluisse, qui cuperet ad ingentes deuenire necessitates. Simulq; hæc dicens, satellitib; significauit, ut caperent ipsum. Hic autem cum ad necessitates adduceretur, rem uti erat promittit: ab initioq; exorsus uera referēdo, deuenit ad præces, petendamq; sibi ueniam, iubens ut eā haberet bubulco ueritatē cloruto. Astyages pauciora iā uerba fecit. Ceterū cui ualde succēsebat, Harpagū uocēt satellitib; iubet. Quē ubi affuit, percontatur Astyages: Harpage, qua nece interemisti, quē tibi tradidi puerū & filia mea genuit Harpagus (ut uidit pastorem interesse) noluit tergiver-

pergiuerfari mendacio, ne argumētis cōvinceretur, sed ita respondit: Ego posteaquam infantem accepi rex, cogitauī quo pacto ex animi tui sententia facerem: & tamen cū apud te innoxius extitissē, ne forem aut filia tua, aut tibi ipsi carnifex, ita statui agendum. Accersito huic bubulco infantem tradidi, inquiens te esse, qui iuberēs illum interficī: in quo dicendo mentitus nō sum. Tu enim ita praecepisti. Atq; huic dū puerum trado ex tuo praecepto, iussi exponerē in deserto monte, perstareq; in eo obseruādo tantisper dū expirasset, comminatus isti extrema quaeq; nisi haec effecta reddidisset. Vbi hic fecit imperata, & infans obiit, missis Eunuchorum fidiſsimis rem cognoui, & per eosdem mortuum sepeliui. Ita res habet rex, atq; hac morte defunctus est puer. Et Harpagus quidem directam habuit orationem. Astyages autē dissimulata, qua illi insensus erat causa, ob id, quod cōtigerat, primū rem ei enarrat, quemadmodum ipse à bubulco audisset: deinde ea narrata, eò deuenit loquendo, quòd puer uiueret, & benè haberet, quia sic actū esset. Nam ex hoc, inquit, quod gestum erat circa puerum, ego ualde animo fui, & à filia mea insimulatus haud leuiter tuli. Igitur in bonū conuersa fortuna, mittito filiū tuum ad puerum hunc qui recens uenit. Præterea destino pro liberatione eius dñs immolare, quibus hic honor debetur, tu mihi adesto ad cenam. Harpagus cū haec audisset, adoratō rege, ac sibi maiorem in modum gratulatus, quòd peccatum suum commodè cessisset, & ultra bonam fortunam ad conuiuium uocaretur, domum abiit. Quam ingressus, propterantē filiū, qui ipsi unicus erat, tredecim fere nātū annos mittit ad domum Astyagis, iubens exequi quacūq; ille imperaret. Ipse gestiēs, quid sibi successisset, uxori exponit. Pater filiū ubi aduenit, Astyages maſtat, concisumq; mēbra

Astyages tūc Opertim assum, partim elixum ubi esculentum effecit, Harpago i: paratū habuit. Dehinc sub horam comæ, postquā affuerunt pſius filij cūm ceteri conuiuæ, tum uerò Harpagus conuiujs quidem carnem ap- alijs, atq̃ ipsi Astyagi mensæ appositæ sunt ouilla refectæ ponit. carne. Harpago autē carne filij sui, præter caput atq̃ extrema manuū, pedumq̃, cetera omnia. Nā ea in canistro operata, separatim reposita erant. Eum postquā satis depastum illo cibo putauit Astyages, interrogat nunquid sit illis oblectatus epulis? Se uerò sanè oblectatum dicenti Harpago hi, quibus negotium erat datum, offerunt caput filij cum extremis manuū, pedumq̃ uelatum, asistentesq̃ iubent detegere, ac sumere, quod uellet ex eis. Harpagus obtemperās, ubi detexit, cernit reliquias filij. Non tamē eo spectaculo cōsternatus est, sed apud seipsum fuit. Et percōctanti Astyagi, nūquid agnosceret, cuius feræ carne pastus esset, se agnoscere respondit, sibiq̃ quicquid rex ageret, placere. Hoc reddito responso, receptisq̃ reliquijs carnum, domum abiit, eas (ut ego opinor) illinc collectas humaturus. Hac ultiōne Astyages

Astyages Harpagū profecutus est. Idē de Cyro deliberās, eosdē magos de ex magis accersiuit, qui fuerant ipsius somniū interpretati. Cyro con: Postquam uenerunt, sciscitatur eos, quid cēseant de uisione sibi agendum. Illi necessariò fore inquiunt, ut puer si superstes esset, nec hæcenus perijſſet, regnaret. Atqui puer & uiuit, & incolumis est. Astyages excipit: & cū ipsum ruri agētem pueri eius pagi regē delegissent, quæ faciūt, qui re uera sunt reges, ea omnia hic fecit. Nā satellitib. ianitoribus, interuicijs, ac ceteris munijſ institutis, imperiū exercuit, quæ nobis quonā uidētur spectare? Si superest puer, magi respōdent, atq̃ regnauit nulla ex prouidentia: confidito ob id, ac bonum habeto animum, iam non eum regnaturum iterum. Nam quadam naticationes, nostræ in exigua reciderunt,

& uelut insomnia in imbecillum quiddam tandem redactæ
 sunt. Ego inquit Astyages respondens, isti uestra, magi as-
 senior sententiæ, me somno esse defunctum puero iam rege
 nominato, nihilq; mihi ampliùs eum esse reformidandum.
 Vos tamen probè considerâtes, quænam futura sint, & meæ
 domui, & uobis tutissima consulite. Ad hæc magi: Nostra
 etiam rex, inquiunt, magni inter est tuū stare principatum:
 qui si immutetur, & ad hūc puerum, qui Persa est, trāseat,
 nos quoq; qui Medi sumus, in seruitutem redigemur Persis,
 & extranei nullius erimus precij. Te uerò regnâte, cuius po-
 pulares sumus, cū ex parte imperamus, tum magnos apud
 te honores obinemus. Quò magis per nos, & tibi, & regno
 prospiciendum est, & nunc si quid cerneremus, quod timen-
 dum esset, tibi aperiremus. Verū cū in rem friuolā nunc
 euaserit somnium, & ipsi confidimus, & te iudem cōfidere
 iubemus, & hunc alegare puerum ab oculis tuis in Persi-
 dem ad parentes: His auditis, Astyages gausus est: accitoq; Astyages
 Cyro hæc inquit: Fili, cū ego propter quandam haud sa- Cyrum Per-
 nam somni uisionem in te fuisset iniurius, tuo tamen ipsius fidē dimit-
 fato superstes es. Nunc itaq; latus ad Persas ito cū his, quos tit.
 ad te ducendum mittā. Eo perueniens parentes tuos offen-
 des: patrē non qualis Mitradates bubulcus, & matrem non
 qualis uxor eius. Hæc locutus Astyages, Cyrū dimittit, quē
 ad domum Cambysis reuersus acceperunt sui parentes, &
 audita re uehemēter amplexi sunt, ut quem statim mortem
 obijisse crediderant. Sciscitabantur quōnam modo superstes
 esset. Hic se uerò ait eos antea non nouisse, & ob id maximè
 errasse: inter uiā tamen omne suū infortunium audisse, credi-
 disse enim se bubulci Astyagis esse filiū. Verū in illo itinere
 omnē rem gestā ab his, qui ipsū deduxerant, accepisse. Com-
 memorabat autē se ab uxore bubulci fuisse educatū, semper
 eam

eā laudib. prosequēs, ita ut in omni eius sermone esset Cyno. Quod nomē accipiētes eius parētes, ut diuinitūs uideretur Persis filius ipsorum fuisse seruatus, diuulgarū à cane Cynrum, cum esset expositus, fuisse educatum. Vnde hæc fabula emanauit.

Cyrus ubi in uirilē adoleuit ætatem, & inter æquales uirilissimus euasit, & idem dilectissimus cōstituit Harpagus ad eum dona mittere, Astyagis ulciscendi cupidus. Nā per se se, qui priuatus esset, nō uidebat futurā de Astyage uindictam, sed Cynrum, cuius casus similis casibus ipsius extitisset, quū eum uideret educari, sibi socium cōparabat. Ceterū ante hoc alia ab eo cōparantur. Cū esset acerbus Astyages in Medos, Harpagus singulis quibusq; eorū se insinuans primoribus, persuadet oportere, Astyagē à regno summo ueri, Cyro delecto. His transactis, Harpagus ac paratis ita demū uolens Cyro a se Persas agendi, suā aperire sententiā, cū aliter nō posset, uipote itineribus custoditis, huiusmodi rem cōmmissit. Exenterato solet ier lepore, ut nihil eluias lepore omnino rescnderetur, indidit libellū, in quoq; libuit cōscripsit literas pferat, resutoq; uentre, leporem unā cū reibus tradidit uenatori cuidā suorum domesticorū fidiſſimo, præcipiensq; mittit ad suum ore cū daret leporem, Cyro diceret, ut ipse suis manibus aperiret, idq; sine arbutis faceret: hominem dimisit in Persidem. Hæc executo nūcio, Cyrus acceptū leporem aperuit, inuentumq; libellum, qui in eo inerat, legit, in hæc uerba. Fili Cambyſis, quem diſi respiciunt (nam aliter nunquam in tantū fortuna perueniſſes) ulciscere nunc Astyagē tua neſis autorem. Quoniam ex huius tu quidem studio perieras, deorum tamen beneficio & meo superſes es. Quæ omnia quemadmodū circa te gesta sunt, opinor te olim iam reſciſſiſſe: & uem, qualia ego ab Astyage paſſus ſum, quod te nō

occidisset, sed bubulco tradidisset. Nunc si mihi auscultare uis, omni (cui Astyages imperat) regioni imperabis. Persas ad rebellandum cum persuaseris, ducito aduersus Medos, ad uotū tibi re successura, siue ego dux ab Astyage ad tibi occurrendū creatus fuero, siue alius quispiā Medorū illustris. Florū enim primi quique ab illo, ad te deficientes, Astyagem conabuntur euertere. Ita tanquam cuncta tibi sint hic in expedito ista exequere sine mora. Cyrus his auditis, considerabat quonam solertissimo modo Persas induceret ad rebellandum. Cogitando tandem comperit hunc esse appositum, ut ita faceret: Scripto libello de his, quæ uolebat, consilium Persarum coëgit. Deinde resignato libello Cyrus Persas ad defensionem Persarum ab Astyage esse desinens, et Persas ad defensionem Persarum ab Astyage esse desinens, ait, edico uobis, ut præsto mihi sitis cum singulis falcibus. Hoc Cyrus Persis præcepit, quorum complura sunt genera, eorum quædam Cyrus contraxit, et à Medis ad deficiendum induxit, sub quibus alia omnia. Ea autem hæc sunt: Arteata, Persæ, Pasargadae, Meraphij, M f. 1. Sed horum Pasargadae præstantissimi, in quibus et Achaemenidarū cognatio est, unde reges Persidæ sunt oriendi. Alij Persæ hi sunt: Pârthelæi, Derusîæi, Germani: atque hi omnes aratores. Alij uerò pecuarij. Dai, Mardi, Dropici, Sagartij. Vbi cuncti afferunt, habentes quod eis erat præceptum, ibi Cyrus iubet locū quendā dumosum (erat in Perside is locus circiter decem et octo, aut uiginti stadiorum) totum detergant intra diem. Quo labore perfunctus Persis iterum præcipit in posterum diem, ut lauti adsint. Interim coactos in unum caprarū, ouium, bouum greges patriæ suæ mactat, atque instruit, tanquam Persarum exercitum accipiurus umo, epulisque quàm lautissimis. Postero die conuenerunt Persæ, et ille iubet eos discumbere in prato, atque epulari.

epulari. Deinde cœnatos interrogat, utrum pridianam præsentem conditionem præoptarent? Illis respondentibus, multum esse inter hæc duo discriminis: pridianam enim omnia mala habuisse, præsentem uerò omnia bona habere, excepit Cyrus, & omnem rem denudauit: inquit, Viri Persæ, ita res uestre habent, uolentibus uobis mihi obtemperare, & hæc & alia infinita commoda, aderunt sine ullo seruitutis labore: nolentibus uerò, innumerabiles, quales hesternæ arumanae. Nunc itaq; obtemperando mihi, efficiamini liberi, quæ bona ipse diuina quadam sorte genitus uideor in manus uestras esse allaturus, quos non arbitror inferiores esse Medis cum in alijs, tu uerò in bellicis rebus. Quæ cum ita sint, res bellate quamprimum ab Astyage. Persæ, ut qui iam pridem dedignarentur parere Medis, nacti præsidem libenter se in libertatem uindicarunt. Hæc molientem Cyrum Astyages cū accepisset, misso nuncio accersit. Iste nuncium iubet renunciare, se prius illuc uenturum, quam Astyages ipse uelit. His auditis Astyages Medos cunctos armat, hisq; aduerso

Astyages à numine Harpagum præfecit, oblitus eorum, quæ illi fecisset. Comparato exercitu, ubi Medorum copiae cum Persicis prælium conseruarunt, quicumq; eorum sermonis Harpagi erant expertes præliabantur: qui uerò participes, ad Persas transibant. Pleriq; de industria ignauiter agebant, fugamq; faciebant. Dilapso turpiter Medico exercitu, Astyages ut primū rem cognouit, minitans Cyro, inquit: Ne sic quidē Cyrus gaudebit. Hactenus locutus, ante omnia eos magos somniorū interpretes, q̄ suasisset ipsi Cyrū dimittendū patibulis affixit. Deinde reliquos Medorū, qui in urbe erāt, adolentes pariter, & senes armat. Quib; educ̄tis cū Persis cōfligens fugatur, uiuusq; capitur, amissis, quos eduxerat Medis. Eū captiuo assistēs Harpagus, insultauit, exprobrauitq; cū alia quam

quàm homini doleret, diuens, tū uerò percontando eum de cœna sua, in qua ille ipsum carnib. filij pauisset. Quoniam regnū eius ad seruitutē decidisset, eum intuens Astyages uicissim interrogat, nūquid ipse foret Cyri opus? Harpagus suū uerò esse dicere, idq̃ meritò, quoniam ipse ad Cyrū scripsisset, & Astyages eū meritò improuidissimū atq̃ iniquissimum omnium hominum cōpellauit. Improuidissimū quidem, quòd si facultas ei aderat, ut rex efficeretur, alteri tribuerit imperiū, si modò illa per ipsum gesta essent: iniquissimū uerò, quod cœnæ causa Medos in seruitutē redegisset.

Si enim oportebat omnino eum comparare alteri regnum, nec sibi habere satius futurum fuisse Medorum alicui id bonum cōparare, quā Persarū. Nunc Medos, qui huius peccati affines nō extitissent, ex dominis factos esse seruos: & Persas, qui fuisset haecenus serui, nūc dominos effectos esse Medorum. Hunc in modū Astyages cū quinque triginta regnasset annos, regno amotus est, ob cuius acerbitatē Medi subiecti fuere Persis centū ac duodetriginta annos, omni supra Halym fluuium Asiæ dominati, excepto tempore, quo Scythæ regnauerunt. Idē sequentibus temporibus, cū horum pactorū pœniteret, à Dario defecerunt. Sed prælio uicti iterū subacti sunt, Persæq̃ qui tunc cum Cyro aduersus Astyagē rebellauerunt, deinceps Asiæ imperitauerunt. Cyrus nullo alio malo afficiens Astyagem, penes se habuit, quoad uita excessit. Ita Cyrus genitus, educatusq̃ regno potitus est.

Et mox Cræsum iniuriæ illatorē subegit, quemadmodum à me superius cōmemoratum est. Quo subactō, ita omnem Asiā adeptus est. Ritus, quib. utuntur Persæ, tales esse cōperi.

Perfarum ritus.

Neq̃ statuas, neq̃ tēpla, neq̃ aras extruere cōsuetudo est, quoniam hoc facientib. insaniam tribuere. Ob id ut mea fert opinio, quod nō quemadmodū Græci sentiūt, deos ex hominib.

esse

esse ortos. Moris habent, editissimis quibusq̄ cōscensis montibus, Ioui hostias immolare, omnem gyrū cēli Iouem appellantes, Soli, Lunāq̄ sacrificāt, & telluri, igni, aquae atq̄ uentis, hisq̄ solis sacra faciunt iam inde ab initio. Vraniae quoq̄ sacrificant, sic nimirum ab Assyrijs, Arabibusq̄ edo ēli Assyri, Venerem Mylittam uocāt, Arabes eandē Alctam appellant, Persae Metrā. Sacrorum autem ritum circa hosce iam dictos deos huiusmodi quondā instituerunt Persae quippe sacrificaturi, nec aras erigūt, neq̄ ignē incendunt prorsus, sed neq̄ libamētis utuntur, aut cibijs, infulsisūe, aut molis. Verūm ut quisq̄ diuis hisce sacra facere statuit, in locum mundū uictimam sistens deum illum implorat, myrto maximē cinctam gestans iarā. Sacrificans autē, non pro se solo, priuatimq̄ uota nuncupat, sed communiter uniuersis Persis benē precatur, in primis quidem regi: quando inter Persas omnes idē quoq̄ cōprehenditur. Vbi uerō iam in minutas portiunculas, membratimq̄ hostiam cōscindit, carnibus elixis herbā substernit quā tenuissimā, maximē trifolium. Haec collocatis, impositisq̄ carnibus, magus astans, theogoniā accinit, siquidem hanc illi dicunt incantationē efficacissimam: citraq̄ magum nullum illis fit legitimū sacrificiū. Mox sacrificus sublatis carnibus abutitur, in quēcunq̄ usum illi fert animus. Ex omnibus diebus praecipue colendum censent suum quiq̄ natalē, nimirum hoc die plus alijs aequum censent ciborū apponere. Et ditiores integros boues, camelos, equos, asinos, eosq̄ in fornace tostos isto die in mensam apponunt. Pauperes natalem minoribus pecoribus honorant: cibus utuntur perpaucis, bellarijs multis, neque ijs admodum bonis. Hinc est quōd Persae dicant, Graecos pastos iam demū non esurire ampliūs. Nempe ipsis dē sacra cibi apponuntur precij nullius, & si quid apponatur,

tur, non cessant quin edant. Vinum largius illis apponitur. Eisdem nec uomere coram, nec urinam facere licet, quæ etiam nunc ita obseruantur. Poti, de rebus maximè serijs cõsultare consueuerunt. Nã si quando ipsis consultandum uidetur, tum postera die ieiunant, proponitq; is, qui ædibus illis, in quibus fortè consultatur, præest, & si placuerit atq; ieiunauerint, utuntur ipso: sin minùs cõprobetur, abrogat: & de quibus ieiuni deliberauerint, de eisdẽ poti pronunciant. Si in uia inuicẽ sibi occurrant facillè cognoscet si pares sint: nam salutationis loco se mutuò osculantur. Quòd si alter fuerit humilior paulò, genas osculatur duntaxat: sin autem alter fuerit multò inferior, prostratus adorat honoratiore. In primis illos obseruant reuerenter, qui proximè habitant. Secũdas tribuunt his, qui à primis proximi, atq; sic deinceps progredientes, quo uiciniores, hoc ætiori necessitudine iunctos existimant. Sic nimirũ omnium hominum longè optimos arbitratur. Alios uerò quò remotiores disiti sunt, hoc à uirtute magis esse alienos: atq; illos demum secundum diuinam proportionem pessimos esse colligentes, qui à Persis adsint quàm remotissimè. Sub Medis imperiũ obtinentibus, pleraq; nationes quoq; imperitabant: sed quibus omnibus præerant Medi, ñdemi & affines, perinde atq; Persæ, colunt. Quæ gens imperij curam gerens, latè progressa fuit. Externorum Persæ maximè omnium hominum studiosi. Nam & Medicam uicem propria elegantiore arbitrantur, gestant & in pugnis thorace utuntur Agyptico. Quin uoluptatibus etiam omni generis, quas semel senserint, frui studet. A Græcis edocli, puërorum quoq; indulgent amorib. Puellas plures ducunt uxorum loco, atque præter has plerasque pellices alunt. Secundum bellicam fortitudinem potior ducitur numerosa sobolis procreatio. Et illi qui quàm

plurimos liberos ediderit, rex tanquam strenuum quippiam præstiterit, singulis annis munera misit. Liberos eorum, à quinto anno incipientes usq; ad nicesimū, tribus duntaxat, artibus instituunt, equitare, arcu sagittas excutere, uera loqui. Ante quinquennem filius in conspectum patris non uenit, sed apud feminas degit. Quod ea gratia sic fit, ut si inter educationem decedat, nullam hac prolis iactura patri afferat molestiam. Equidem hunc morē laudo item illum, ne ob unā tantū causam liceat, uel ipsi regi occidere quēpiam, neq; alicui aliorum Persarum atrocius aliquid in familiam exercere ob unum solum delictum: sed expendere iubetur quisq; si plura ac magna patrārit, atq; tum demum iusta utatur indignatione. Suum aut patrem, aut matrem aiunt neminem unquam occidisse. Verū quotquot horum for è acciderint, omni necessitate excussa hos tandem deprehensos tradunt, aut subditios, aut spurios. Quippe uerū simile nequaquam uideri aiunt, ut hic qui uerus parens sit, à proprio filio interimeretur. Quæcunq; apud eos fas non est facere, a nec dicere. Turpissimum apud eos ducitur, mentiri: secundo loco, as alienum debere: cū ob alias multas causas, tum quòd necessum sit eundem qui debet, mendacior quoq; obnoxius esse. Si quis è ciuilib. lepra, aut uirilagine infectus sit, huic in urbē accedere non conceditur, neq; cum alijs Persis cōsuetudinem habere. Dicunt enim hos morbos illis immissos, quòd in solē peccauerint. Externum uerò qui ab ijsdem acceptus fuerit, è regione sua exigunt, atq; ob eandē causam albas columbas in regionem illam afferunt. In flumen nec immittunt, nec inspiciunt, nec manus ablunt, nec denique simile quippiam faciunt, sed flumina inter omnia religiosissimè colunt. Hoc quoq; Persis accidit peculiare, quod quanquam illos lateat, nobis minime est obscurum.

Nempe

Nempe quaecumq; apud illos nomina, uel corpori, uel magni
 ficentia sunt similia, ea omnia in eadem terminari litera,
 quam Dores San appellant Iones Sigma. Et si animaduers
 ras ardentius, deprehendes nomina Persarum non quoddā,
 sed omnia similiter claudi. Equidem hæc probè sciens de
 Persis, possū indubitato affirmare. Atqui ista, quæ de mor
 tuis produntur, obscuriora, neq; perindè cerio: quòd uideli
 ter defunctorum Persarum cadauera non priùs humen
 tur, quā ab alite, aut cane trahātur. Magos tamen sat scio hæc
 facere, quandoquidem apertè faciunt: mortuumq; cera
 inuolutum in terram condunt. Magi uerò cū ab alijs ho
 minib, cū a sacerdotibus Aegyptijs differunt. Siquidem hi
 nullius animatis occisione se polluant, præter ea duntaxat,
 quæ dijs immolāt. Magi suis ipsorum manib, excepto homi
 ne atq; cane quiduis occidunt: imò hoc palmarij loco ducen
 tes, si formicas, serpētesq;, & breuiter, reptilia atq; uolatilia
 plurima necauerint. At p de horum ritibus hunc in modum
 dictum sit, nos ad institutā narrationem recurrimus. Iones Iones. &
 & Aeoles ubi audierant Lydos cōtra negotium à Persis ui Aeoles ad
 Elos, legatos Sardis mittunt ad Cyrum ultro postulātes, ut Cyrū lega
 tisdem cōditionibus eos admitteret, quibus Cræsi subiectos eos mittunt
 in ditionē accepisset. Verū Cyrus ad eorum postulata per de deditio
 huiusmodi similitudinem atq; apologum respōdit. Tibicen ne
 quidam ubi pisces in mari conspexisset, canere tibia incipie
 bat, ratus nimirum eos ad canus suauitatem in terrā pro
 gressuros: at spe sua frustratus, misso in mare uētriculo, in
 gentem piscium uim complexus traxit. Et cū palpitantes
 cerneret in sicco, dixit ad pisces: Temperate, inquit, nunc
 mihi quaeso à saltationibus, quando non libuit me canente
 saliendo progredi. Quæ uerba Cyrus Ionibus, Aeolibusq;
 ideò dixit, quòd Iones priùs ipso Cyro per legatos ad ami

etiam inuitante, flagitantesq; ut Cræso rebellarent, cōstan-
ter recusauerant: ac iam demum rebus non ex sententia suc-
cedentibus, parati essent Cyri imperata facere. Hac occa-
sione ira commotus, dicto responso eos dimisit. Iones his au-
ditis, ad suas quiq; uel reuertuntur, moriaq; communiunt.
Congregabantur autem in Panionio alij omnes, præter Mi-
lesios. Quippe cum his solis fœdus inierat Cyrus iisdē con-
ditionibus, quibus & Lydos receperat. Porro reliquis Ioni-
bus communi sententia uidebantur legati in Spartam mit-
tendi, qui simul & præsentem rerum statum nunciarent, &
Ioniz sta-
tus.
auxilium impetrarent. Iones uerò illi, ad quos Panionium
quoq; pertinet, urbes habent cū cœli bonitate, tum mōtiuum
commoditate optimè sitas, quas nos nouerimus, adeò ui ne-
que superior regio, neq; inferior, neq; ea deniq; quæ oriens
tem, occidentemq; spectat plaga, Ioniam hac in parte æ-
mulari possit. Siquidem hæc uel frigore riget, uel premitur
aquis, illa rursus calore ac situ squalent. Lingua utuntur
non eadem, sed eius quatuor proprietates ducunt. Mileus
prima apud ipsos ciuitas, ad meridiem uergens: post hanc
Myus, & Priene: hæc quia in Caria habitabantur, cū ho-
rum lingua conueniunt. Illæ uerò in Lydia, Ephesus Colo-
phon. Lebedus, Toos, Clazomenæ, Phocæa, iam dictis sanè
ciuitatibus, quantum ad linguam attinet, non respondent,
inter se tamen eadem sonant lingua. Reliquæ tres ciuitates
Ionice, quarum duæ insulas habitant. Samum uidelicet, &
Chium: tertia in continenti sita Erythreæ. Ex his Chij &
Erythreæ eandem proprietatem sibi uendicant: Samij ue-
rò ab his discrepantes, propriâ quandam receperūt loquen-
di formam, atq; hunc in modum quatuor omnino lingua-
rum sunt proprietates. Ac uerò ex iisdem Ionibus Milesij
erant, qui cum Cyro metus prætextu fœdus pepigerunt. In-
sularia

sularibus nihil dum grauius fuit metuendum, quandiu Persæ Phœnices nondum fuerunt subiecti, & ipsi Persæ nauis non uerentur. Porro hi non aliam ob causam ab Ionibus defecerunt, quàm quòd cùm imbecilles essent omnes alij Græci, tum Iones oppido, quàm infirmissimi, & nullius prope modum momenti. Siquidem præter unas Athenas, nullam ferè Græcia insignem habebat urbem. Iam enim alij Iones, atq; ipsi Athenienses, Ionum nomen refugerunt, nō uolentes Iones appellari. Quinetiā nunc plerosq; ex illis uideas, quos nominis istius pudeat. Cæterū duodecim istæ ciuitates nomine ipso gloriabātur. Et ubi semel nomē sibi Panionijs indidissent, fanum quoq; de suo nomine construxerunt Panionum: id quod nullis alijs Ionū permittere in animum sibi induxere, nec erant qui magnopere postularent eiusdem participes fieri, exceptis tantum Smyrnæis. Tale DeDoriens quippiam Doriensibus accidit, qui Pentapolim incolunt, illas libas. lam, quæ antè Hexapolis uocabatur. Hi quoq; deprehēduntur adeò neminem è finitimis Doriensibus ad Triopium sacrum admittere uoluisse, ut etiam populares suos, sicubi sacri legē transgredirentur, à ludorum cōmunicatione excluderent. Nam in certamine Apollinis Triopij tripodes uictoribus cōstituebantur arei, & quos è sacro uictoribus non liceret efferre, se à deo ipsi donare ibidē. At uir quidā Halicarnasseus, nomine Agasicles, in eodē certamine uictoria potitus, ausus legem hanc uiolare, tripodemq; domum ferens sibi asseruare. Propter quod cōmissum, quinq; hæ ciuitates, Lyndos, Ialysus, Camerus, Cos atq; Cnidus, sextam ciuitatē Halicarnassum à sacrorū participatione mouerunt, hæ uidelicet pœna Halicarnasseos multantes. Atqui mihi sanè uidentur Iones duodecim fecisse ciuitates, nec uoluisse plures recipere, propterea quòd dū Peloponnesum habitaret,

eorundem totidem fuerint partes, quemadmodū nunc quæque Achæorum, qui Ionas è sedibus suis exegerunt, duodecim sunt genera. Nempe prima secundū Sicyonem Peloponnesus iacet, deinde Aegira, & Aegæ, ad quam Crathis fluuius labitur, à quo Italicus ille uocatus est. Post Aegæ Buta est & Helice, quò ab Achæis bello fracti Iones confugerunt. Post hæc Aegion est, & Rhyses, & Parithenses, & Pharcæses atq; Olenus: præter hunc Pirus ingens fluuius fluit, postea Dyma, & Tritæenses, qui soli mediterranea colūt. Hæ sunt duodecim Achæorum illæ portiones, quæ tum quidem Ionum erant. Hæc q; causa fuisse uidetur, quapropter Iombus duodecim ciuitates constituere placuerit. Verūm quòd isti præcipuè, magisq; alij sint Iones, aut præstantius quippiam gesserint, magna insania esset asseuerare, quando ex his Abantes sint, Euboia haudquaquam minima portio, qui tamē cum Ionum nomine nihil habent cōmune: & Mynia Orchomenijs admixti, Cadmæi quoq; Dryopes, Phocæses, Molossi, Arcades, Pelasgi, Dores, Epidaurij atq; alia pleraq; nationes inter se cōmiscabantur. Quorū alij ex Atheniensium Prytaneo progressi, nobilissimos se Ionum existimauerunt. Hi coloniam ducentes, loco uxorum Caricas habebant mulieres, quarum iam ante parentes interemerāt: propter quam eadem mulieres Caricæ legem tulerunt, quā iureiurando inter se firmauerunt, tradideruntq; suis deinceps filiabus, quòd uidelicet cum maritis nunquam cibum sumerent, neque proprijs nominibus compellarent, propterea quòd eorum patres, maritos atque filios trucidauissent, & cum hæc patrassent, simul orbas ad concubitum uiolenter rapuissent. Hæc Milesi fiebant. Reges creauerant partim Lycios, Glauco Hippolochi filio oriundos, partim Cæonias Pylios à Codro Melæi filio ortos, partim utrosq; Nomē autem

autem Ionum inter ceteros maximè amplectebatur, sin-
 iam ueri atq; genuini Iones. Omnes tamen Ionum nomen-
 clatura communicant, quotquot Athenis oriundi Apatur-
 ria fesia concelebrant. Concelebrant autem omnes præter
 Ephesios, & Colophonios, qui soli ex Ionibus ab Apaturijs
 arcentur, idq; ob cædis patrata causam. Est autem Panio. Panionium
 nium locus Mycales sacer, ad septentrionem uergens, com- locus.
 muniter ab uniuersis Ionibus Neptuno Heliconio dicatus.
 Mycale autem promontorium in continenti situm: quod Mycale pro-
 quia Zephyro uento expositum est, ad Sanum pertinet. Ad montoriū.
 hunc montem collecti uniuersi Iones, sacrificium operatur,
 quod Panionia uocant. Accidit hoc sanè non Ionum sacris
 duntaxat, uerum communiter omnibus Græcorum festiui-
 tatibus, ut in eandem literam simant, perinde atq; Persæ. Æolies
 rum nomina. Et hæc quidem Ionice sunt ciuitates. Æolica bea-
 ciuitates sunt, Cumæ, quæ & Phriconis uocatur, Larissa,
 Nouus murus, Tenus, Cilla, Notium, Aegiroëssa. Pitana,
 Aegæa, Myrina, Grynia. Atq; hæc undecim Æolica fuerūt
 prisca ciuitates. Vna autem Smyrna (Æolica & ipsa ciui-
 tas) ab Ionibus diruta fuit. Alioqui & hæc duodecim erant
 numero in continenti sitæ, quæ ditionem habebant Ionibus
 præstantiorem: quæ tamen ad illius cæli temperiem nequa-
 quam accederent. Smyrnam uerò hac occasione am-
 runt Aeoles, quòd Colophonios per seditionem è sedibus
 submotos recepissēt, qui postea Smyrnaeos obseruantes dum
 extra urbem Bacchi sacra celebrarent, oclusis portis urbē
 occuparunt. Succurrentibus autem Aeoilibus uniuersis, sic
 inter eos transactū est ut si Iones utensilia, bonaq; mobilia
 Smyrnaeis redderent, Aeoles Smyrna cederent. Hanc condi-
 tionē cū Smyrnaei accepissēt, distributæ sunt undecim hæ-
 ciuitates, suos quæq; cōstituens ciues. Hæ itaq; continentis

sunt ciuitates, exceptis ijs, quæ Idam habitabant: nam illæ ad has non referuntur. Insulares uerò quinq; ciuitates, Lesbium colebāt, sextam enim in Lesbo Arisbam, Methymnæi iam sibi subiecerant tanquam sanguinitate iunctam. In Tenedo una habitabatur ciuitas, & altera quædam in centum appellatis insulis, Iam uerò Lesbij, Tenedijsq; perinde atq; cæteris Iomb. insulas tenētib; cū nihil grauius esset metuendū, reliquis ciuitatibus cōmuniter placuit Iones sequi,

Ionū & A. o
lū legati è
Spartanis
petunt au-
silia.

quocunq; illi duxissent. Porro ubi Ionum, Acolumq; legati Spartā appulissent, id quod factū est properanter, ex omnibus delegerunt Phocensem quendā, cui nomen Pythermo, qui postulata proponeret. Hic purpurea ueste indutus, in Spartiatarum conuentum, qui ad famam legatorum collectus fuerat, processit: hortatusq; Lacedæmonios multis uerbis ad auxilium Iomb; ferendum. Illi, quanquam Ionum legatos repulerint, tamen myoparonem ablegarunt, quantum ego coniicio, hominibus instructū, qui rerum Cyri, Ionumq; successum explorarent. Hi Phocæam impulsī, Sardis mittunt spectatissimum ipsorum nomine Lacrimem, qui Cyri Lacedæmoniorum mandata perferret. Cyrus audiens quæ Lacrimenes proferret, rogasse fertur circumstantes Græcos, quinā homines essent Lacedæmonij, & q̄ multi nume-

Cyri respō-
sum ad le-
gatū Lacedæ-
monio-
sum.

ro. Mox ubi hoc cognouisset, ad Spartiatā dixisse. Equidē non extimui unq; homines illos, quibus locus est media urbe vacuus, ad quē collecti mutuis ipsi sibi iuramentis imponerent His (si modò superi me seruauerint incolumē) non Ionū, sed propria sua incōmoda erunt deplorāda. Hæc in uniuersos Græcos uerba detorsit Cyrus: quia fora ampla haberet, in quib; negotiationib; uteretur illi, Persæ ipsi horū nullo destineretur, neq; illis ullū forū. Post hæc Sardis Tabalo homini Persæ cōmissi. Cræsi aut, cæterorūq; Lydorū thesau-

rum,

rum *Pactyæ Lydo* tradit deferendū. Ipse uersus *Ecbatana* contendit, *Cræsum* unā secum ducens, Ionū interim nō magna habita ratione, etiam si primi adoriendi fuissent. Quandoquidē *Babylon* ei obstaculo esse uidebatur, & *Bactriana* quoq; natio, itē *Sacæ* atq; *Aegyptij*, in quos ipse expeditionē facere in animo habebat: in *Ionas* autē aliū quēpiā imperatorē mittere. Postquā *Cyrus* ē *Sardis* *Lydos* exegit, *Pactyas* à *Tabalo*, atq; *Cyro* desciscit. Et quia *Lydorum* thesaurū habebat, cōsensus nauib. auxilios mercede conducit, martuūq; omnib. persuadet, ut cōmunem secū expeditionem suscipiant. Quib. succedentiib. *Sardis* castra admouit, *Tabalumq;* in arce undiq; cōclusum obsedit. *Cyrus* hāc ex itinere intelligēs, *Cræsum* hūc in modum allocutus est: Quis' nam, inquit, *Cræse* finis erit eorū, quæ nunc mihi accidunt, quando non cessant *Lydi*, ut uidentur tāis per & sibi, et mihi negotium faceffere, dū eos prorsus delere aggrediar? Videor equidem perinde fecisse atq; is, qui occiso patre, filijs pepercit. Siquidē ego te capto, qui plusquā *Lydorum* parens es, ipse *Lydis* urbem suā reddidi. Cū hanc suam sententiā *Cyrus* exposuisset, *Cræsus* excepit, ueritus nimirum ne *Sardis* funditus euerteret. Rex, inquit, *Cyre*, quāquam prudēter tu, recteq; dixisti, moderaberis tamen furori, neq; patieris antiā quā hanc urbem ita excindi, quæ cū superiorum, tum eorū quæ nunc acciderunt, causa non sit: nam priorum ego auctor fui, id quod meo pte hoc capite pēdo: præsens factum *Pactyas* designauit, cui tu *Sardis* cōmiseras. Hic tibi pœnas det, *Lydis* autē ueniam dabis. Modò hāc impera, ne uidelicet aliquando uiribus auēti, uel defectionē meditari ausint, uel molesti esse possint. Interdices illis ne arma bellica possideant, iubebisq; ut supra tunicam pallium gestent, induti cothurnos. Ad hāc ipsdē citharam, cantusq; indulgebis,

Pactyas à
Cyro desciscit.

Cyrus *Cræsum* consulit de puniendis *Lydis*.

deniq; cauponari liberos instituere, & mox comperies, & rex viros in mulieres degenerasse, nihilq; metuendum ne rebelles iniquā à te desciscant. Hac ideo Cræsus suggestit, ratus optabiliorē Lydis hanc esse conditionē, quam semel subactos populari, sat sciens, nō prætexitū idoneum cōmmitteretur, non persuasurum ut institutū detrectaret. Adde quod formidabat ne in posterum aliquando Lydi si imminentiē calamitatem effugissent, rebellantes à Persis funditus extinguerentur. Cyrus hac Cræsi admonitione gauisus, remissaq; iracundia, respondit ei se pariturum. Accersitoq; continuo Mazare homine Medo, eadem illi præcipit, quæ Cræsus suggererat Lydis imperanda. Atque præter hæc mādauit illos omnes sub corona uenundari, quotquot unā cū Lydis Sardis oppugnassent: Paëtyam autem uiuum ad se perducī. Et hæc quidē ex timore præcipiens, Lydos compulit ad Persarum mores recipiēdos, Paëtyas intelligens exercitū non procul abesse, conterritus confugit Cumam. Mazares uerò nihil cunctatus, Cyri exercitus partem, quam secum ducebat, Sardis promouit. Verū ubi Paëtyam iam unā cū suis commilitonibus Sardis abiisse cognouerat, primum Lydos adegit Cyri mandatis obsecundare. Et iam inde Lydi omniē uitæ rationem commutarunt. Deinde Mazares nuncios Cumā misit, qui Paëtyā reposcerent. Cumæi uerò consilio inito statuerunt ad deū apud Branchidas referendum, quid factū opus esset. Erat enim illi oraculum perperitum, quo Acoles, Ionesq; communiter uti consueuerant. Oraculum hoc in Milesiorum agro est sitū ad Panormum lacum. Misiis igitur ad Branchidas consultorib; rogabant quid' nā faciēdo hac in re deo gratificariētur. Consulentiū respōsum est, Paëtyā Persis esse permittendū. Quæ ubi relata audiuerunt Cumæi putauerunt oraculo acquiescendū, Paëtyamq; reddendum.

Paëtyæ
fuga.

Panchedicū
oraculum.

reddendum. Ceterum cum huc bona pars propensa esset, Aristodicus Heraclides, uir inter ceteros Cumæos clarus, seu oraculo parum fidens, siue ipsos consultores oraculi responsum non rectè perferre existimans, cōstanter obstabat, quo minus oraculo Cumæi obtemperarent. Vnde factum est, ut iterum de Pætya consulturi, alij mitterentur sacerdotes consultores, inter quos ipse quoque Aristodicus erat. Hi cum ad Branchidas peruenissent, ex omnibus sciscitans Aristodicus oraculum, rogabat in hæc uerba. O rex, uenit ad nos supplex Pætyas Lydus, mortem fugiens uiolentam: Persæ eundem repositos, iubent Cumæos hominem dimittere. Nos Persarum potentiam formidantes, tamen supplicem tāris per reddere deirectauimus, dum intelligeremus ex te indubitato, quid facere nos conueniret. Hunc in modum sciscitanti Aristodico, idem rursus respondebatur quod priores retulerant, nemo, Pætyam Persis permittendum. Post hæc Aristodicus tale quippiam de industria aggreduitur: Templum circumiens, passeret, aliasq; auiculas, quæ fortè in templo istic indulabantur, è nidis eximit. Quæ cum ille faceret, memorant uocem ex adyto auditam, quæ ad Aristodicum ferretur, atque huiusmodi quædam sonaret: Hominum seclisime, quæ nam libido te incescit, ut auderes meos supplices dirigere? Aristodicum nihil dubitasse ad hunc modum respondere: Et tu, inquit, rex huiusmodi auxilium fers supplicibus, quando Cumæos iubes Pætyam tradere Persis. Cui deus respōdens: Equidem, inquit, iubeo, ut impij male pereatis, neque deinde oraculum hoc de reddēdis uestris supplicibus laceffatis. Porro ubi responsum hoc postremum referrent Cumæi, neque uolentes Pætyam Persis tradere interimendum, neque eundem penes se detinendo Cyrum, ad urbis suæ expugnationem excitare, hoc

Aristodici
astus ob nō
dedendum
supplicem.

vinem ablegant in Mitylenam. Mitylenæi, cū Mazæres sub
 inde per nuncios Pactyam flagitaret, paciscuntur pro certa
 mercede mittendum : quod tamen nolim indubitato assue-
 rare, quandoquidē non fuit persoluta. Cum æi cognoscentes
 ea quæ circa Pactyam à Mitylenæis gesta essent, misso ad
 Lesbum nauigio, Pactyam deportant in Chium. Indidē ni-
 mirum ex Mincruæ tuclæris deæ templo uiolenter raptus à
 Chijs redditur. Reddiderunt autem pro Atarnæi mercede,
 Atarneus autem locus est Mysiæ, Lesbo è regione situs. Et
 sic quidem in custodia Persæ habuerunt Pactyam, ut Cyro
 cū primum liceret traderetur. Atq; multo iam inde tempa-
 re, Chiorum nullus Atarneo neq; molis libauit hordeaceis
 deo cuiquam, neq; secundæ mensæ fructibus inde decerptis
 utuntur. Breuiter, omnia à sacrorū usu remouentur, quæ è
 prouincia illa proueniunt. Postquā uerò Pactyas iam Chijs
 traditus fuit, Mazæres mox in illos castra promouit qui unā
 cum Pactya Tabalum oppugnassent : & partim Prienenses
 subegit, partim Mæandri campū incurfauit, frumentationē
 milibus faciens, Magnesium etiam pari modo. Postremò
 Mazæres morbo correptus, uita defungitur. In defuncti lo-
 cum successus Harpagus, & ipse Medus: nimirum quē Me-
 dorum tyrannus Astyages indignis epulis excepit, quiq; Cy-
 rum in regni potestate inuexit. Hic inquam à Cyro institus
 tus dux, simul atq; in Ioniam uenit, urbes ductis aggeribus
 cepit. Nam ubi mœnia, ciuesq; undiq; exercitu clausisset, ag-
 gere ad murum obiecto citra negotium expugnauit : atque
 sic Phocæa primā Ionum ciuitate potitur, Phocenses primi
 Græcorū longis nauibus usi feruntur. Adriam simul & Tyr-
 rheniā, Iberiā atq; Tartessam occupauerunt. Nauigijs autē
 utebantur non rostratis, sed peniconteris, hoc est, lembis
 quinquagenum remorum. Hi cum primum Tartessum ue-
 nissent,

missent, grati admodum fuerunt regi, cui nomen erat Argatho-
 nio, quiq; iam octoginta annis Tartesiis regno praesue- Argatho-
 rat. Vixit autem annis centum viginti. Atq; Phocenses Argatho- nius rex,
 nio ista occasione redditum sunt amiciores : quod uidelicet
 Phocenses iussit Ionia relicta in sua ditione sedes deligere
 ubicumq; illis liberet. Verum ubi hoc non persuasisset Pho-
 censibus, intelligeretq; interim Medum in eos exercitum duce-
 re, pecunias numerauit ad urbem muro circundandam, et
 quidem liberaliter numerauit. Siquidem ipsius muri ambitus
 non paucorum est stadiorum, totusq; est menseculis lapidibus,
 quibus affabre concinnatis. Et murus quidem ille hoc pacto
 fuit constructus. Porro Harpagus exercitum promouens, Harpagus
 urbem oppugnavit, cum postulassent prius si tollent Phoces, Phocem
 sibi sat esse, unum duntaxat muri propugnaculum demoliri, obsidet.
 ubi habitationem extrueret, caetera illis se permissurum intar-
 eta. Phocenses seruitutem auersantes, responderunt die unum,
 se ad consultandum sumpturos: interim dum consultaretur, ille
 exercitum ab urbe reduceret. Harpagus autem quamquam se scire
 diceret, quid facturi essent, tamen permissurum ut consultarent.
 Etenim simulatq; ille exercitum reduxit, Phocenses continuo
 lebos instruunt, quibus liberos una cum uxoribus atq; suppellectile
 uniuersa imponent: ad haec statuas quoq; et donaria, nisi
 quae, uel ferrea, uel lapidea, aut denique picta essent, omnia
 nauibus important, quibus et ipsi consensu soluerunt, traieceruntq;
 in Chium. Phocem autem iam desertam hominibus occupauerunt
 Persae. Phoces autem postquam ipsis Chii insulas, quas Oenus-
 sas uocant, licitationibus addicere nollent, metuentes ne illuc em-
 porium transferretur, ob quam hanc causam haec eorum insula
 clausa fuit, concesserunt in Corsicam. Hic enim iam ante
 xx annos ciuitatem ex uaticinio condiderunt, nomine Ala-
 ba. Interea Argathonius satis concesserat. Porro Corsicam
 traiecit

traiecturi Phocenses prius diuenterunt Phocæa, præstidia
 illic Persarū, quæ ab Harpago fortè custodia causa relictæ
 fuerant, trucidarunt. Quibus patratīs, quot quot ex classica
 sodalitate supererant, communi consilio sese mutuis execra-
 tionibus, dirisq; deuotionibus astringunt. At hæc grāde factū
 cum in mare demergūt, iuramentoq; confirmant, nō prius se
 de repetenda patria cogitatuuros, quā factū uadis imis le-
 uatum renari. Commodū uerò profectiōem molientibus,
 plusquā dimidiā eorum partem desiderium cepit ingens pas-
 terni soli, morumq; Phocensiū. Et pleriq; etiā uiolato iura-
 mento remigrarunt in Phocæam. Alij uerò iureiurando satis-
 tisfacientes, soluentesq; ex Oenosis, Corsicam rectā petunt.
 Quò cum apud Iulissē, cōmuniter habitarent unā cum alijs
 colonis annis quinque, sacrāq; erexerūt. Ceterū ubi ita uicia
 nos circumquaq; hostili more popularentur, cōmuni senten-
 tia bellum in eos adornant Tyrrheni atq; Carthaginienses;
 utrique sexaginta nauib. instructi. Phocenses ex aduerso ar-
 mati sexaginta quoq; naues militie implēt, obuiāq; illis pro-
 cedunt in mare, quod appellātur Sardonium. Cōmissa clas-
 sica pugna, Phocensib. Cadmea quædam contigit uictoria.
 Nā quadraginta illis naues perierunt, reliquæ uiginti conta-
 sis rostris factæ inuiles. Regressi autē Alaliā, sumptis liberis,
 uxoribusq; atq; reliquis facultatibus, quantū naues ferre
 poterāt relictæ Corsica demigrarunt in Rhégiū. Verū in
 nauib. illis quæ perierant, quot quot homines in Carthagini-
 ensiū, Tyrrhenorumq; manus peruenerūt (capi enim plurimi
 mihi omnes protracti ē nauibus, lapidib. obruti sunt. Deinceps
 uerò quæcunq; ex Agyllensiū, uel pecorib. uel iumentis
 atq; hominib. locū illū accesserunt, ubi Phocenses lapidati
 fuerant, continuò morbida fiebant, stupore atq; igne corripiebantur
 sacro. Agyllenses Delphos miserunt, uolētes cō-

missum

missum illud expiare, Pythia hæc eos iussit facere, quæ etiã
 nunc ab Agyllais observantur. Nã & iusta illis persoluunt
 magnificè, & gymnicum celebrant certamen. Et Phocenses
 quidem huiusmodi fato usi sunt. Illi autè qui hinc progressi
 Rhegium confugerant ciuitatē condiderunt in agro Oeno-
 triæ, quæ nunc appellatur Hyela. Atq; Phocensium in Ionia
 res sic habent. Simile quiddã accidit Teijs, quos simul atq;
 aggerum beneficio cepisset Harpagus, omnes consensu na-
 uibus traiecerunt in Thraciam, ibidemq; urbem condiderũt
 Abdera, cuius fundamenta prius fecit Temesius Clazome-
 nius: sed nihil pro hac sua opera fructus reportant, à Thra-
 cibus explosus est, nunc tamè à Teijs apud Abdera heroum
 colitur honorib. Hi igitur Ionum soli seruitutem non seren-
 tes, patrium solũ reliquere. Verũ alijs Iones præter Miles-
 hos, prælio superati tandem, accesserunt Harpago, sicut &
 illi qui defecerunt, virosq; se strenuos declararunt, pro suis
 quisque fortiter pugnans. Superati autè & capti, in sua quisq;
 patria remanserunt, eaq; quæ imperabantur subierunt Mi-
 lesijs, qui iam Cyro fœdere astricli quietè agebant, quemad-
 modum superius à me cõmemoratum est. Hunc itaq; in mo-
 dum Ionia secundo in seruitutē redacta. Porro ubi Ionibus
 ijs potius esset Harpagus, qui continentē habitabant, insu-
 lani horum exemplo conterriti, ultro sese dediderunt Cyro.
 Iam uerò Ionibus etiamsi malè affectis, nihilominus sese ad
 Panioniũ recipirntib. audito Bianem Prienæum saluberrĩ-
 mum dedisse consiliũ, cui si obtemperassent, licuisset Græ-
 corũ omnĩu felicissimos uiuere. Siquidè ille suasis, ut cõmu-
 ni classe soluentes, Sardinia peterent. Ibidem una quadam
 urbe omnĩu Ionũ cõstructa, absq; seruitute liberi, feliciterq;
 uiueret: nimirũ insula inter omnes maxima recuperata, alijs
 imperarent. Sin autem manerent in Ionia, nullam sibi ap-
 parere

De Teijs
 narratio.

Bians Ioni-
 bus consi-
 lium dat.

Thales Ioni
bus consi-
lium dat.

De Caribus
narratio.

parere libertatis spem. Hæc Biantis sententia ipsis Ioni-
bus periclitantibus prodita fuit. Sanū quoq; Thaletis illud con-
siliū, iam ante subactā Ioniam datum: nempe qui iusse-
rat Ionas unam quandā communem curiā habere, eamq; in
Teio: propterea quod Teos in media esset Ionia. Alias autē
urbes habitatas nihilominus huic parituras quā aliarum
arbiū tribus, legibus parerent. Atque hi quidem huiusmodi
consilia dederunt. Harpagus subacta Ionia, in Caras exer-
citum traduxit, & Caumos atq; Lycios, unā ducens Ionas
atq; Aeoles. Nam Caras ab his oriundi, ex insulis progressi
sunt in continentem. Olim enim Mīnoi paruerunt, appella-
banturq; Leleges, & insulas habitabant, tributum autē nul-
lum pendebant, quantum equidem possum superiora repe-
tendo ē longissimo auditu coniectare. Eidem cum Mīnos fla-
gitabat, naues ei implebant. Ille felici usus belli successu,
multos agros populatus est. Carica gentis omnium quæ illis
temporib; claruerunt ingeniosissima, memoratur tria inuen-
ta: quippe galeis cristas imponere primi docuerunt Caras,
clypeis signa adiungere, postremò lora quoq; scutorum exci-
gitauerunt, antea namq; citra habenas gestabant quotquot
clypeis utebātur, & balihæis duntaxat coriaceis fultos, colo-
lo, sinistroq; humero sustinebant. Post Caras uerò tempore
longo succedente. Dores atq; Iones ex insulis egressi, in con-
tinenti sedes posuerunt. Hunc in modū Cretenses de Carib;
referunt. Quanquā his non assentiuntur Caras, qui se Ab-
origines atq; indigenas esse memorāt, eodemq; nomine usq;
usos. Apud Mylassos Iouis Carij delubrum ostentat uetustissi-
mum, quo communiter Mysi quoq; atq; Lydruniur, ut quā
Carib; sint germani. Quippe tam Lydum quā Mysum Ga-
ris fratrem appellant, atque ob id eodem uti fano. Quot
quot aliterius sunt gentis, etiam si Carum lingua utantur, nō
tamen

tamen sacro participant. Caunij, quantiū mihi uidetur, indigenæ sunt, etsi ipsi se è Creta oriundos affirmant. Linguam sanè aut ipsi ad Caricā accommodauerunt, aut Cares Caunicā edidicerunt, id quod ægrè dijudicari potest. Siquidem legib. utuntur cum ab alijs gentibus, tum à Carum moribus multum diuersis. Nam apud illos laudatissimum habetur, iuuentutem frequenter amoris gratia ad cōpotationes conuenire, tam uiros quàm mulieres, atq; pueros. Sacra principio sibi constituerunt externa, quorum postea pertæsi, cum patrijs duntaxat uideretur utendū dijs, Caunij omnis ætatis sumptis armis, sacerdotem ad Calyndicos usq; montes persequuti sunt, fustib. cadentes, exclamantesq; externos se exigere deos. Et huiusmodi moribus illi utebantur. Lycij è Cre
ta ab initio originem traxerunt. Cretā enim primum uniuersam barbari colebāt: deinde contendit. pro imperio Europa filijs Sarpedone atq; Minoë, Minos superior factus expulit Sarpedonem, eiusq; gregales. Hi propulsati, Asiæ diuisionem occupauerunt Milyada. Et quā nunc Lycij colunt, olim erat Milyas, et Milyæ iam tunc appellabantur Solymi. His igitur imperitabat Sarpedon. Mox Termilæ appellati, quo nomine etiā uicini eos appellabant tanisper, dum Lyceus Pandionis filius à fratre Aegæo Athenis pulsus, ad Sarpedonem in Temilas abiisset, factumq; esset, ut tēporis progressu ad Lyci nomen Lycij uocarentur. Legibus utuntur partim Cretensiu, partim Carum. Quāq; hoc unum præter ceteros homines pro lege habent peculiare, quod à matrib. nomina sibiipsis induunt. Et si quis obuiū percontetur quisnam sit, quæue familia ortus, à matribus, auisq; protinus genus suum repetet. Et si qua ingenua seruo nupserit, liberū qui ex his suscipiuntur, ingenui atque nobiles existimantur. Sin autem uir uel inter ciues primarius uxorem duxerit

externam aut pallacam, suscepti ex his liberi putantur non ingenni. Igitur illius tempestatis Cares nullum præclarum factum relinquentes, ab Harpago subacti sunt. Nec Cares tantum uerum & uniuersi Græci quotquot illam regionem De Cni tenebant. Tenebant enim cùm alijs, tum Lacedæmoniorum dijs, coloni Cnidij, quorum regio declinat ad pontum, appellatur Triopium. Nā cum initium Byblesiæ ex peninsula incipiat, sintq; Cnidij propemodum circumflui, eam partem, qua boreā spectat, Ceraunius claudit sinus, australe uerò Symanium, Rhodiumq; mare. Reliquum frōtem, hoc est, Isthmum qui perquam exiguus est, nempe quinque stadiorū, Cnidij tentauerunt perfodere: uolentes interea dum Harpagus Ioniā euerteret, suā ditionem in insulæ formā redigere. Eratq; hic Isthmus, quem perfodere statuerant, ea parte qua continens tem spectat, Cnidia. Id iam multa manu conantibus, diuinis tus arbitror aliquid repugnasse, quod nimirum omnes quæ manum admouerēt, laderet cùm alias corporis partes, tum præcipuè oculos infestante petra. Cnidij missis nuncijs Delphos, rogant quid' nam esset, quòd tantopere conatibus eorum aduersaretur, Pythia, ut ipsi referunt Cnidij, senario uersu respondit in hanc sententiam:

Isthmum neq; aggerate, neque fodite:

Iupiter nanq; ipse, si placuisset, fecisset

Insulam. Cùm respondiisset hunc in modum Pythia, Cnidij à perfodiendo Isthmo destiterunt, sequentiq; cū exercitu Harpago, ultrò sese non commisso prælio dederunt. Pedasij. Pedasij, qui mediterraneam supra Halicarnassum colunt, alijsq; uicini maximā diligentiam adhibere feruntur, ut eorū sacerdos Palladi sacram barbā habeat, id quod ter illis accidisse putatur: hi soli in Caria populi Harpago diu reluctati, multum negotij exhibuerūt, montē extruendo, cui nomen

Lyda.

Lyda. Tandem tamen & ipsi expugnati. Caterum ubi in *Xanthium* campum exercitum produxisset *Harpagus*, *Lycij* contra progressi, pauciq; cum multis confingentes, strenue sese gesserunt. Superati autem praelio, fugatiq; in urbem sese recipiunt, uxores, liberos, atq; pecunias una cum totis familijs in arcem cogunt, admotoq; igne, arcem una cum caeteris rebus incendunt. Quæ ubi fecissent, ipsi regressi iureiurando se mutuo adstringunt, et cum hostibus iterum congregiuntur, fortiterq; pugnando omnes oppetierunt.

Ex *Lycijs* autem qui *Xanthij* dicuntur esse, hi omnes præter octoginta quosdam *Istia*orum sunt conuenæ. Qui octoginta cum emigrarunt, atq; ita superstites remanserunt. Atq; *Xanthum* hunc in modum obtinuit *Harpagus*, pari modo *Caunum*. Nam *Caunij* *Lycios* magna ex parte imitati sunt. Igitur inferiorem *Asiam* *Harpagus* subegit: superiorem ipsæ *Cyrus* deuicit, omnem gentem euertens, nullamq; relinquens. Ego illorum gestorum pleraq; prætermittam, & ea duntaxat prodam, quæ illi quam plurimū laboris exhibuerunt, & memoria digna sunt. Igitur *Cyrus* ubi continentem uniuersam suæ ditionis fecisset, *Assyrijs* bellū intulit. *Assyria* cum aliæ multæ magnæ urbes, tū uerò celeberrimi nominis ac ualidissima *Babylon* illic ubi euersa ab istis, *Nini* regio extiterat. Ea urbs in ingenti planicie sita est, forma quadrata, magnitudine quoquē uersus centenū uicerū stadiorum, in summa quadringentorū & octoginta in circuitu quatuor laterū urbis. Tanta est *Babylonis* urbis magnitudo, quæ ita exornata est, ut alia nulla earum quas nos nouimus. Itā primū fossa ambit alta atq; lata, aqua plena. Deinde murus, quinquaginta cubitorum regionum crassitudine, ducentorum celsitudine. Est autem regius cubitus quā meodictis tribus digitis maior. Operæ precium est me præter

hac differere quemadmodū humus ē fossa sit egesta, & murus effectus. Vt quidq; terræ in deprimenda fossa efferebāt, ex eo lateres ducebant, quorū cū magnam uim extraxerant eos in fornacibus coquebant. Postea cano utentes asphalto feruenti per tricesimū quemq; laterum ordinem summitates arundinū instipatas conglutinabant: & primum labra fossæ, deinde ipsum murum ad eundem modū, super quem circa oras extruxerunt dietas singulares, alteras alteris obuersas: inter quas tantum intercapedinis relinquebatur, ut quadriga interagi posset. Eius per ambitum centum porta stabant, aræ omnes cum cardinib. iidem postibusq;. A' Baby-

Is urbs. lone octo dierū itinere abest alta urbs, nomine Is, ubi fluuius est haud magnus eiusdem nominis, qui se deuoluit in flumen Euphratem. Hic itaq; fluuius Is unā cū aqua permultos reddit asphalti bituminis grumos, quæ asphaltus ad murū Babylonis comportabatur. Hunc in modū Babylon extructa est. Eius duæ sunt plagæ, quas interfuit fluuius nomine Euphrates, qui magnus & altus, & celer, ex Armeniæ in rubrum mare decurrit. In hunc uterq; murus lacertos ex porrigit, eiusq; incuruæ utrinq; ripæ coctilib. laterib. pro maceria pratexuntur. Ipsa urbs plena domib. est ternarū, quarumq; contignationū secta in uias rectas cū alias, tū uerò transuersas, q̄ ad flumen pertingunt. Ad quarum singulas pro numero uicorum portulæ factæ sunt in maceria, quæ flumen sepiebat, & ipsæ aræ, & ad flumen idē ferentes. Et hic quidem murus lorica est. Alter uerò interior non multo, q̄ hic debilior. s. d. exilior. In utraq; urbis media platea est murus erectus, quorū hic regiā cōprehendis ambitū pragrandi atq; ualido: in altero Iouis Beli templū areis portis, id quod mea etiam nunc atate extat, duorum undecumque stadiorum amplitudine, figura quadrata. In sacri me-

dio

dio turris solida, crassitudine simul & altitudine stadij, cui alia rursus superimposita turris, & huic deinde alia, ad octauam usq. His extrinsecus scalæ sunt in circuitu adhibitæ, per quas ad singulas conscenditur turres. In medijs gradibus ductus, sella q; in hoc facta, in quibus ascendentes liceat sedere ac conquiescere. In postrema turri sacellum est aliud in quo lectus est splendide stratus, & apposita in mensa aurea. Statua in hoc sacello nulla est, neq; hic noctu cubat hominum aliquis, præter mulierem unam ex indigenis, quam ex omnib. deus delegerit, uti narrant Chaldaei huius dei sacerdotes. Narrant enim illi, tametsi mihi parû credibilia referre uidentur, deû uidelicet ipsum templû ingredientem, in hoc cubili conquiescere, sicut & Thebis Aegyptiacis ad eundem modum in Thebani Iouis fano, si modo Aegyptijs fides habenda est, mulier quoq; cubare creditur: quæ mulieres cum uiris non putantur habere consuetudinē. Idem fit apud Patara Lyciæ urbem, quādo oraculum celebratur, Neq; enim id fit perpetuò: ubi id futurum est, uates noctu in templum concluditur. Porro in Babylone præter hæc commemorata, aliud est sacellum inferius, quod Iouis magnā habet statuam, eamq; auream, pone mensam, & ipsam auream, simul & sustentaculum cum sella, omniaq; aurea, adeò ut Chaldaei octingentorum talentorum auri opus existiment. Extra templum altare est, & ipsum aureum, & præter hoc aliud altare ingens, in quo solennes hostiæ immolantur, quandoquidē aureum illud non licet hostiarum sanguine polluere, præterq; lactentium. Insuper in hoc maiusculo altari Chaldaei quotannis centiū millia talentorum thuris adolent, quando huic suo deo sacra faciunt. Eratq; in hoc templo etiamnum illo tempore statua duodecim cubitorum è solido auro: quamquam ego hanc non uidi: sed ea refero quæ à Chaldaeis

referuntur. Hanc statuā Darius Histaspis filius insidiosè captans, nō ausus tamen fuit diripere, sed q̄ postea Xerxes Darius filius abstulit, sacrificio (qui uetabat statuā loco dimoueri) interempto. Atq; illud templum hoc pacto fuit ornatum, sunt & multa priuata donaria. Huius Babylonis multi alij reges extitēre, uerum in exponendis rebus Assyrijs mentionē faciā, qui & muros ornauerunt & templa: & inter eos duae feminae. Harum prior, quae quinque aetatibus ante posteriorem Semiramis, regnauit, uocata est Semiramis. Haec per planiciem aggeres extruxit spectaculo dignos, cum ante hac flumen eā omnem Nitocris, restagnare solitus esset. Posterior regina Nitocris nomine extitit superiore solertior. Cuius cum alia monumēta extiterunt, quae ego cōmemorabo, tū uerò hoc, quod animaduertens imperiū Medorum ingens ac pacatū, subactasq; ab his multas urbes, & inter has Ninum, permuniuit se omnib. quā potuit maximè. Ante omnia fluuium Euphratē, qui primū mediam ipsorum urbem interfluens, rectus erat, tortuosum reddidit, fossis superius depressis, adeò ut quendam Assyriæ pagum, nomine Arderica, ter influat, & qui nunc è mari per Euphratem Babylonem uersus subuehuntur, ter ad hunc eundē pagum applicent, idq; triduo, & hunc quidem talem reddidit. Aggerem uerò ex utroq; fluminis labro aggescit uisu mirandū: tanta est & magnitudinis, & sublimitatis. Multo supra Babylonē aliquantulum seorsum à flumine, & fodit paludis eluuiē, profunditate quidem ad aquam semper ducta: latitudine uerò eius quoquo uersus trecentorum uiginti stadiorū. Haec fossitia humus ad fluminis ripae aggesta est, quē locum ubi depressit, crepedinē ambitus eius lapidib. induxit. Haec duo, ut flumen flexuosum & lacuna tota fossa esset, ideo fecit, ut fluuius per multos anfractus reuentus, sedatior mearet, & nauigationes in Babylonē essent mortuosae,

*tortuosa, & ex ipsis nauigationibus longus ambitus lacuna
 exciperetur. Ad hac quacumq; erat regio ad inuadendū opus
 portuna, & cōpediaria ex Medis uia, hāc intersepit, ne Me-
 di cōmercio Assyriorū ipsius negotia cognoscerent. Et hac
 quidē ex profundo circumiecit. Cāterū ex eis talē fecit cō-
 munitiōē: Cum sit urbs in duas dirēpta regiones, flumio me-
 diū tenēte, quoties aliquis ex altera in alterā regiōē trāsire
 uolebat sub regib. superiorib. is necesse habebat nauigio trā-
 sire, quod erat (ut reor) sanē molestū. Huic rei prospexit. si-
 g dē ubi effodit effluuiū lacus, aliud opere eodē monumētū
 sui reliquit. Saxa prāgrādīa pracidit, q̄ ubi in expedito fue-
 runt, et locus depressus, in locū ipsum, quē depresserat, omnē
 fluminis cursum auertit. Cū hic locus effossus impleretur, in
 aerea pristino alueo arefacto, oras fluminis intra urbē ac de-
 scēsus, q̄ ex portulis ad flumē ferunt, extruxit coctis laterib.
 eadē ratione qua muri extructi sunt. Extruxit itē circa me-
 diā fermē urbē pōtem ex ijs quos effoderat lapidib. ferro eos
 ac plumbo deuinciens. Hunc publici ijs quadratis, per quē Ba-
 bylonij trāsirent, interdū cōmittebat, easdē noctu tollebat:
 hac uidelicet causa, ne pernoctē trāsseuntes mutua furta ex-
 ercerent. Vbi lacuna repleta est flumine, & opus pōtis exor-
 natū, tūc fluiū Euphratē è stagno in pristinū reuocauit al-
 uē: atq; ita lacus quē foderat, uisus est uiliter factus, et pōs
 in usum ciuium extructus. Eadē regina hunc machinata est
 dolū. Supra portas urbis celeberrimas, in loco edito atq; cō-
 spicuo, sepulcrū sibi extruxit, atq; his literis inscripsit. Si cui
 regum Babylonis post me futurorū fuerit pecuniæ penuria,
 aperto sepulcro sumat quantūcumq; libuerit pecuniæ, dūta-
 xat indigēs, aliōq; ne aperiat. Nō. n. bonū fuerit. Hoc sepul-
 crū tādū fuit immotum, dū regnū peruenit ad Darium. Is
 indignum esse ratus, se neq; uī quippiā his portis (ideo au-*

tem non utebatur, quod supra caput ipsius transeuntis mortuus situs esset) neque sumere pecunias repositas, & eas ipsum prouocantes, reſerauit monumentum in quo non quidem pecunias inuenit, ſed literas ita dicentes: Niſi pecunia eſſes inexplibilis, & turpis lucri cupidus, haud aperuiſſes urnas de ſunctorum. Talis extitiſſe hæc regina memoratur. Aduerſus cuius filium Labynitum patris nomen, & Aſſyria imperium hæ-

Cyrus in bene Cyrus exercitum duxit. Ducit autem rex magnus exercitum Labynitum probe domo comparata re frumentaria, atque pecuaria. Portam Babyloniam tur item aqua ex flumine Coaspe, Suſa præterfluente, quo regem du- uno ex omnibus fluminibus rex potat. Cuius Coaspi aqua deſcit exerci- coſta, & in argentea uafa diffuſam, ferentes per multa car-

tum, ruæ quatuor rotarum, multis trahentibus, aſſidue comitantur, quocumque ille proficiſcitur. Cyrus Babylonem tendens, ubi uenit ad Gyndem amnem (qui in Mantienſis ortus montibus, per Dardaneos in Tygrim alterum amnem fluit, & Opim urbem præterlabens, rubro infunditur mari) conabatur hunc fluuium Gyndem tranſcere, cum non poſſet niſi nauibus tranſci. Interim ei quidam ſacris equis candidis petulanter ingreſſus fluium, tranſire conabatur. Hunc fluuius uorticibus contor-

Cyrus Gyn- quens, obruendo abripuit. Cyrus per quam ægre ferens hæc dem fluuium fluminis iniuriam, illi cominatus eſt, ſe ſic redditurum eum in multos tenuem, ut poſthac facile, uel à mulieribus tranſiri poſſet, ne- ziuos diui- genna quidem tungenſibus. Hæc minatus, expeditione in Babylonem intermiſſa, copias ſuas bifariam diuiſit. Dehinc alueos ad funiculum designauit centenos & octogenos, utrumque ad Gyndis labra omnino conuerſos, quos diſtributis copiis effodi iuſſit. Et opus quidem, ut quod à tanta multitudine fieret, Perficiebatur tamen eo faciendo eam aſtate triuerunt. Cyrus ubi Gynдем mulſtauit in trecentos, & ſexaginta riuos diducit, & alterum uer illuxerat, ita porro ire Babylonem per-

git, Babylonij cum productio exercitu praestolantib. Qui ubi propius urbem ille promouit, cum eo conflixerunt, praelioq. fugati, in oppidum se receperunt. It tamen quia Cyrum iam pridem animaduverterant inquietum esse, uiderantq. omnes pariter gentes aggredientem, comportauerant multorum sanne annorum comeatus. Ideoq. tunc obsidione nullius momenti faciebant. Et Cyrus cum iam in loco tempore nihil admodum res proficerent, inops consilij erat. Tandem siue alius ei alio potius suggessit, siue ipsi in mentem uenit quid in rem esset, sic statuit faciendum. Instructis uniuersis copijs, partim quae fluiuius urbem ingreditur, partim a tergo quae egreditur praecipit, ut dum cernerent alueum posse transiri, illac urbem inuaderent. Ita instructis atq. admonitis suis, cum inuiciori exercitus parte abiit ad stagnum. Eo ubi peruenit, quae Babyloniorum regina fecerat apud flumen, et apud stagnum, quod erat palus, eadem ipse fecit. Nam reuocato flumine, alueum eius pristinum uado transibilem reddidit. Id tale ubi actum est, Persae qui ad hoc ipsum instructi erant, per alueum unde fluiuius Euphrates abscesserat, mediorum ferè femorum tenus gnauiter Babylonem introierunt. Quos Babylonij si factum Cyri prius aut audissent, aut sensissent, haud dubie, contempto eorum ingressus pessimo exitio effecissent. Nam obseratis omnibus, quae ad flumen ferunt portulis, consensissq. septis ipsi pro ripis stantes illos progressos ueluti in cauea excepissent. Nunc ex inopinato eis Persae astiterunt: et cum capti essent quae media urbis incolebant Babylonij, propter eius tamen magnitudinem non sentiebatur (ut fertur) ab his qui circa extrema habitabant. Sed forte quoniam dies festus eis esset, exercendis choreis atq. oblectationibus, opera dabatur, donec plane rem animaduverterunt. Atque ita primum capta est Babylon. Cuius urbis quanta sit potentia, Babylonem cum ex alijs multis pandam, tum uero ex hoc, quod cum regi operes.

magno omnis plaga, cui imperat, sit distributa in ipsius atq; exercitus eius alimentū, p̄ter tributa ex duodecim quib. annus constat, mensib. quatuor regio Babylonia octo reliqs eū omnis Asia alit. Ita huius regionis potētia tertiā Asiæ partē æquat. & eius principatus quē satrapiā Persæ uocant, omnium prouinciarū lōgē est optimus, adeo ut Tritachmæ Artabazi filio, q̄ pro rege tributū hoc exigebat, singulis dieb. singulæ argēti plenæ artabæ penderētur. Est aut̄ artaba mēsurā Persica, capacior q̄ Atticus medimnus trib. chemicibus Atticis. Ad hæc erāt ei peculiares eq, p̄ter bello destinatos, admissarij octingēti, cū equarū qb. admittebātur sexdecim milib. nā singuli ad uicenas admittūtur. Præterea canū Indicorū tāta alebatur multitudo, ut adp̄bēda eis cibaria, quatuor in eadē planicie magni uici attributi essent, aliorū tributorū immunes. Atq; hæc p̄sidis Babylonis peculiaria erāt.

▲ Syriz na- In Assyriorū terra parū pluit. quod in ea frumētū germinat,
tura. id demū est, quod ex flumine irrigatur. Irrigatur aut̄ seges,
& frumentū prouenit, nō quēadmodū in Aegypto, flumine sua sp̄te in rura ascēdēte, sed manib. atq; scrobib. irrigatū, etenim Babylonica regio oīs, quēadmodū Aegyptiaca, distinguitur, quarū maxima nauib. trāsiri potest, ad solē hybernū uergēs, ex Euphrate exiens in Tigrim alterū flumē, iuxta quod urbs Nmus sita erat. Hæc regio oīum quas nos uidemus, lōgē optima est dūtaxat ferēdo frumento. Nā in arborib. serendis, ficu, uite, oleo nequaquā de principatu cōtendit. Cereris aut̄ fructū procreādo adeo ferax est, ut nunq̄ nō ferēducenta reddat: & ubi p̄stās bonitate se uincit, etiā ad trice na, quaternū ferē digitorū latitudine triticeis atq; hordeaceis folijs milij uerō uel si sani proceritate instar arborū, etsi mihi cōpertā, tamen memorare sup̄sedeo: probē sciens, his q̄ nunq̄ Babyloniā regionē adierūt q̄ de frugiferis dicta sunt,
per

perq̄ incredibilia uisum iri. Oleo neutiq̄ utūtur, nisi quod ex
sesamis faciūt. Sūt eis passim p̄ oēm regionē palma sua spō-
te nascētes, pleraq̄ fructifera: ex qb. & cibos, et uinū, & mel
cōficiūt, curātes more ficorū. Harū, ut aliarū arborū, Græci
masculas uocāt, quarū fructū his q̄ palmulas ferūt, alligāt,
ut illinc prodies culex, palmulas penetrās cogat maturescere,
aliq̄ occasurat. Masculas. n. in fructu culices ferunt, quē
admodū caprifici. Venio ad id, quod ex omnib. q̄ de ea regio
ne secūdū ipsā urbē mihi pro summo miraculo est differen-
dū. Nauigia illorū q̄ p̄ flumē cōmeāt Babylonē, oīa sūt orbi-
culata atq̄ coriacea, q̄ pecuarij Armenij qui supra Assyrios
incolūt, ex cæsis salicib. faciūt, instruūtq̄ pellib. nudo illarū
extrinsecus posito in modū soli: neq̄ puppe discreta, neq̄ pro-
ra acuminata, sed in speciē clypei magis orbiculata, tale na-
uigiū stramētis stipatū, fluuiio deferēdū p̄mittūt, cū alijs reb.,
tū uerò dolijs palmarū uino onustū dirigētib. illud duob. cū
rotidē palis: quorū alter introrsū palā trahit, alter exterius
pellit. Fiūt aut̄ nauigia hæc & magna admodū, & minora,
quorū maxima q̄q̄ ferūt pōdus gn̄q̄ milliū talētorū, singula
singulos asinos uiuos intus habentia maiora etiā plures. In
quos illi postq̄ nauigātes Babylonē puenerūt, onusq̄ distra-
xerūt, lignaq̄ nauigij atq̄ oīa stramēta adduxerūt, pelles cō-
gerūt, & eos in Armeniā agitāt, aduerso. n. flumine nauiga-
ri p̄ illius rapiditate nullo pacto pōt. Qua ex causa nō ex li-
gnis, sed ex pellib. nauigia fiūt. Idē ubi asinos agitādo in Ar-
meniā redierūt, alia ad eūdē modū nauigia cōparāt: Naues
qdē eorū tales sunt. Amictu aut̄ tali utūtur: duab. amictūtur Babylonie-
tunicis una linea usq̄ ad pedes demissa, altera sup̄ hāc lanea rum uesti-
postremō cādida & breui penula circūdātur. Calceos gerūt menta,
gētis more, solcis Thebanis simillimos. Capita habētes coma-
ta mitris redimiūt, unguētis toto corpore delibuti. Anulū si-
gnatoriū singuli gestāt, & sceptrū affabrē faciū, cui sup̄stat

aut malū, aut rosa, aut liliū, aut aqla, aut aliud quippiā. nā
 Babylonio absq̃ insigni gestare sceptrū, ipsis nefas est. Atq̃ hic eorū cor
 ruin lex cō- pori est cultus. Leges uerò quæ cōstitutæ ab ipsis, hæ sunt:
 iugalis. una qdē prudētissima, altera aut̃ (quātū ego sentio) qua He
 netos ex Illyrijs audito uti per singulos pagos. Semel quotā
 nis ista fiunt. Vbi uirgines effectæ sunt nubiles, eas congre
 gant, & uniuerfas unū in locum cōducunt, quas circūsiſtente
 te uirorum frequētia. surgens præco sigillatim uēdit, sed pri
 mū pulcherrimā omniū, secundū hanc (ut q̃ plurimo uenda
 tur auro) aliā euocat, quæ post illā est speciosissima. Vendū
 tur aut̃ in contuberniū, quarū pulcherrimas quasq̃ Babylō
 ni qui locupletes, & ijdem cœlibes sunt, mercātur, ut quisq̃
 licitando alterum superat. At ex plebe qui sunt cœlibes, his
 non est opus pulchra forma, ideo pecunias ac turpiores ac
 cipiūt uirgines. Nā præco, ubi uirginū speciosissimarū per
 egit uenditionē, excitat deformissimā, si quis illorū merca
 ri uolens existat, edicitq̃ quisquis uelit q̃ minimo auri sum
 pto eā in matrimoniū habere, donec illi qui minimo contē
 tus est, scēmina addicitur. Ita aurū ex speciosis uirginib. con
 ficitur, & per easdem cuicumq̃ uolenti deformes ac debiles
 collocātur. Quarū nullā cuiq̃ emptori fas erat sine fideius
 sorib. abducere, sed datis fideiussorib. de cōtubernio uxoris
 ita demum licebat abducere: sed de hoc non conueniebat.
 Lex lata erat ut aurum illi redhiberet. Quinetiam ex alio
 pago uenientib. licebat uxore mercari, si uellent. Hæc apud
 eos honestissima lex erat, quæ tamen non perseuerauit. No
 uissimē aliud quiddā excogitauerūt, ne quis scēminas iniu
 ria afficiat, neue quis aliā in urbem abducatur. Nam postea
 Babylonio- quā expugnati malē accepti sunt, remq̃ domesticā absum
 rā lex de q̃- pferunt, unusquisq̃ plebeius ob uictus inopiā filias suas ad
 grotis. git ad quæstum corpore faciendum. Alterā item sapienter
 cona

condiderunt legē, languentes efferendi in forum (neq̃ enim medicis utuntur) ut de eorum languore consulant, qui eos adeunt, si quis & ipse eundē passus est morbum, aut aliū uidit patientem. Hæc uiri qui illos adeunt consulunt, hortanturq̃ ad ea, q̃ ipsi faciendo effugerint similē morbū, aut aliū nouerint effugisse. Nec fas est cuiq̃ languentes præterire silentio, nec ante quā explorauerit quonā laboret ille languore. Sepulchra eisdem in melle sunt, luctus funebris Aegypcio persimilis. Quoties cum uxore miscetur uir Babylonius, adhibito thymamati afsidet, & ex aduerso mulier idem facit. Sub diluculum abluuntur ambo, nullum uas priusquam se abluerunt tacturi. Eadē & hæc Arabes faciunt. Vna iisdem Babylonio-
rum lex de
scortatio-
ne.
Babylonijs lex est, omnibus modis execranda: nempe omnibus mulierib. indigenis cōmune est, semel in uita ad Veneris templum desidentib. cum externis uiris consuetudinē habere. Cæterum cū pleraq̃ sint diuitijs tumentes, quæ sui copiā facere recusent, hæ uehiculis cameratis subuectæ, pro templo consistunt, relicta interim à tergo magna famulitij turba. Pleraq̃ etiā hunc in modum faciūt: Ad tēplum Veneris sedent, nodis, corollisq̃ tempora reuinctæ, è quib. dum aliæ seorsum abeunt, aliæ egrediūtur. Nā diuerticula undecunq̃ sic funiculis distincta aditū præbent externis ad mulieres illas, q̃ cuiq̃ libuerit deligendā. Porro cū semel illic confederint, non prius domū regrediūtur, q̃ hospitū aliquis pecuniā mulieri in sinum iniecerit, & cum eadē à fano seorsum, abducta rem habuerit. Hospitē aut̃ illum qui pecuniā obtulit, dicere oportet: Tanti ego tibi deā Mylitam imploro, Mylitā enim Assyrii Venerē appellant. Ac uerò pecuniam illam, quantulacunq̃ sit, nō est fas reñcere, siquidē in sacrū cōueris tur usum. Neq̃ mulieri etiā permittitur hospitē aliquē repudiare, sed quicumq̃ is est, qui pecuniā obiecerit primū hunc
illa

illa sequitur citra delictum. Postremò ubi ià congressa fuerit cum externo mulier, dea expiata, domum reuertitur. Ac demceps haud ita multo conduxeris. Iam quæ forma sunt elegantiori, citius (ut par est) expediuntur: quæ uerò deformes, diutius coguntur desiderare pro templo, anteq̃ legi faciant satis. Fitq̃ interdū, ut uno atq̃ altero anno, ut etiam triennio atque diutius expectare oporteat miseras. Alicubi nempe in Cyp̃ro, similis quædā lex est. Hæc sunt Babyloniorū inslites, quorum tres suos familiæ quæ nullo alio nisi piscib. uictū tant. Quos captos ubi arefecerunt ad solem, hoc faciūt: In pilā deiciunt, ac pistillis pin sunt: deinde linteis conseruant, unde quisquis uult cōsp̃ergit, offamq̃ facit, q̃ in modū panis torreat. Cyro post hanc gentem ab eo subactā incesit cupis

Massagetz. do Massagetas in suā potestatem redigendi. Quæ gens fertur & magna esse & robusta, ad aurorā, solisq̃ ortum sita, trans Araxem fluuiū è regione Issedonorū. Sunt qui dicant, eā Scythiæ nationis. Araxes Istro maior, & idem minor esse memoratur: & in eo frequentes insulæ Lesbō pares magnitudine: et homines qui illas incolunt, astate uesti radicibus quibuscumq̃, quas ipsi euellunt. Arborum aut̃ fructus quos maturos cōperiunt, in cibum reponere, quo per hyemem uescantur. Apud eos etiā inueniri arbores talem fructū ferentes, qui iactus in ignem ab his, qui ad se calefaciendum conuenerunt ioco circumsedentes incenso igne, sic ebrios reddit odore suo, ut uinū Græcos: & eo uehementius, quo plus eius fructus fuerit iniectū, quoad cōsurgatur ad tripudiandū, ac perueniatur ad cantū. Atq̃ hæc fertur eorū esse uiuendi cō-

Araxes fluuius. Araxes porrò fluuius à Mantienis quidem, unde & Gyndes (quem Cyrus in trecentos ac sexaginta diduxit riuos) fluit, sed per sexaginta ora prorumpens, quæ uno excepto in paludes, eluuiēsque euoluitur ubi feruntur homines habitare, qui crudis uictitent piscibus, & pro uestibus utantur

nitulorum marinorum pellib. Reliquum illud per apertum
 fluit in mare Caspium, quod mare per sese est, nec ullo cum
 alio cōmiscetur: Nam & illud quod Græci omnes pernaui-
 gant, & id quod extra columnas uocatur Atlanticū & Ru-
 brum, idem est mare. Caspium uerò alterum, ac per seipsum
 est longitudinis quindecim dierū cursu nauis, qua remis uta-
 tur, latitudinis ubi spaciosissimum est, octo dierum: qua ex
 parte ad uesperum uergit, Caucaso prætentum monte, cum
 maximè uestitatis, tum summæ altitudinis, multas atq; in se
 omnisarias gentes habente, ac plerasq; omnes agresti matè-
 ria uictitantes, ubi arborum frondes his, q̄ sunt apud nos simi-
 les feruntur esse, quibus cōtusis & aqua dilutis, illi animalia
 sibi per uestes inscribere dicuntur, eaq; animalia nunq̄ elui,
 sed perinde atq; ab initio essent intexta, si cum reliqua lana
 ueterascere. Horum quoq; hominum concubitus, sicuti peco-
 rum in propatulo esse. Et ad uesperam quidem uergens hoc
 mare quod Caspium uocatur. Caucasus cohibet: qua uerò
 parte uergit ad auroram, oriētēq; solem, planicies excipit
 prospectu immensæ magnitudinis. Quam spaciosam plani-
 ciem non ex minima parte Massagetæ possident, quibus bel-
 lum Cyrus inferre cupiebat multis ac magnis sollicitatus, in-
 citatusq; causis. Primum sua genitura, quod uidebatur ma-
 ius quiddam homine esse. Secundo loco, felicitate qua fue-
 rat usus aduersus hostes. Quamcunq; enim gentē Cyrus in-
 uaserat, ea gens nullo pacto potuerat euadere. Erat autem
 Massagetarum regina defuncto uiro Tomyris, nomine: ad q̄
 in cōiugium petendā Cyrus misit uerbo duntaxat, nolens eā
 habere uxorem. Animaduertens illa nō se in coniugium, sed
 regnum Massagetarum peti, accessum Cyro interdicit. Po-
 stea Cyrus cū dolus nō procederet, progressus usq; ad Ara-
 xem, aperte infesto cum exercitū Massagetas tendit, flumen
 pontis

pontib' iūgit, quib' copias trañciat factis ex nauibus, turres
 desup' edificās. Ad quē in hoc labore occupatum, Tomyris
 Tomyris re caduceatorē misit, qui diceret: Rex Medorū desine incūbe-
 ginā man: re, in quā incūbis, nescius an ista quā cōstituiisti, tibi cōducia
 datum ad bilia erūt. Omisso incepto, apud tuos ipsius regna, et nos si-
 Cyrus. ne finiū, quorū sumus principes esse. Verūm tu admonitionē
 bus his uti nolēs, et omnia males q̄ otiiū. Quod si tāto opere af-
 fectas laceffere Massagetas, omitte quā sustines arūnā, iuna-
 gēdo fluuiū: ac nobis tridui itimere digressis, trañcio in nos-
 trā regionē: aut si mauis nos excipere in uestā, tu hoc idē fa-
 cito. Hæc ubi Cyrus audiuit, accitis Persarū primorib' coad-
 ctisq̄, in mediū rē proponit, cōsulēs, utrū sibi agēdū cōstitue-
 rēt. Illorū in idē cōueniēre sentētiā, iubētiū recipi in ipsorū re-
 gionē cū suo exercitu Tomyrim. Quā sentētiā Cræsus Ly-
 dus cū adesset, improbat, in cōtrariū differēs his uerbis: E q̄
 Cræsi con- siliū super Tomyris: dē tibi rex etiā antea dixi, quādoquidē Iupiter tibi me tradi-
 mandato. dit, quicqd' animaduertero errari in tua domo, id omne me
 pro uirib' auersurū. Nā meā ruinā etsi ingrata, mihi tamen
 extitēre disciplinæ. Si tibi esse uideris immortalis, & eiusmo-
 di exercitui præesse, nihil est opus ut meā tibi dicā sentētiā:
 sin uerò te quoq̄ agnoscis hominē, & alijs talib' præesse, il-
 lud in primis discito, humanarū rerū circum esse: q̄ rotatus,
 semp' eodē fortunatos esse nō sinit. Ideoq̄ de hac, q̄ proposui
 sti re, secus ego atq̄ isti sentio. Si enim hostes in terrā nostrā
 uolemus excipere, id tibi ex hoc periculum erit, ne fugatus
 omne omittas imperiū: quia haud dubiē uictōres Massage-
 tæ, non se retro fuga recipient, sed tuas prouincias adorien-
 tur. Victor aut tu nō adeò multum uincis, q̄ multū si trans-
 gressus in terrā illorū, uictis Massagetis instabis fugientib'.
 Hoc enim pro illo substituiro consilium, ut uictō hoste rectā
 pergas ad subigendum Ton. yridis regnū, & quidem sine
 duce.

duce. Deforme est enim atq; intolerabile, Cyrum Cambyſis filium mulieri cedentem detrectare pugnam. Itaq; mihi placet traiectis copijs procedere eouſq; , dum illi in occurſum prodeant: atq; dehinc ita faciendo, dare operam, ut illos ſuperemus. Nāq; (ut ego audio) Maſſagetæ bonorū ſunt Perſicorum inſueti, & magnorum commodorum expertes. His ergo uiris propone in noſtris caſtris inſtructarū affatim epularum magna uī pecorum interfecta, cum magna etiā uī poculorum uini meri, atq; omnis cibariorum generis. Hoc ubi fecerimus, imbecilliſſimis quibuſq; militum ibi relictis, cum reliquis ad flumen nos recipiamus. Quib. tantis bonis illi cōſpectis (niſi me fallit opinio) ſe ad ea cōuertent, unde nobis ſupererit facultas magnas res perpetrandi. Atq; hæc quidē in diſcuſſione uenere ſententiæ. Cyrus aut̃ priori reputata, Cræſiſq; probata ſententia, indixit Tomyridi, ut retro cederet, utpote aduerſus illā traiecturo. Illa quemadmodū à principio ſponderat, reſreſſa eſt. Cyrus in Cambyſis filij ſui (cui regnū tradebat) manus præbuit Cræſum, ac maiore in modum, ut hominē honore, beneficijsq; proſequeretur, præcipit: ſi ſua aduerſus Maſſagetæ traectio, nō rectē cederet. Hæc ubi præcepit, eoſq; remiſit in Perſidē, ipſe cum copijs ſuis flumen traiecit. Trāſmiſſo Araxe, ubi nox aduenit, Cyri ſomni uidit per quietē talem uiſionē. Videbatur Cyrus in ſomnijs cernere maximū natu filiorum Hyſtaſpis, habentē in humeris alas, quarū altera Aſiā, altera Europā mūbraret. Erat Hyſtaſpi Achæmenidæ Arſamenis filio, ex liberis natu maximus. Darius nūc ſerme 20 annū ætatis agēs, in Perſide relictus, quod nō maturus militiæ eſſet. Experrectus Cyrus, uī ſum ſuū intra ſe retractabat: quod cū ei magni momēti uideretur uocato Hyſtaſpi, remotis arbitris, inquit: Filius tuus, Hyſtaſpes, mihi atq; regno meo inſidiari deprehenſus eſt:

hoc unde proculdubio nouerim, per me noscas licet. Dñ mibi, quòd mei curam gerant, quæcumq; euentura sunt ostendunt. Siquidem proxima nocte inter quietem liberorum tuorum natu maximū in humeris habentē alas: quarum altera Asia, altera Europā inumbraret. Ex quo uiso nulla tergiversatio est, quin ab illo mibi tendantur insidia. Quapropter tu quàm rapiissimè in Persidem reuertere: facitoq; ut, cum ego subactis Massagetis, illuc rediero, filiū tuum mibi sistas ad causam dicendam. Et Cyrus quidem hæc locutus est, scilicet, quòd sibi insidiari Dariū suspicabatur. At deus ei portendebat, ipsum ibi mortem oppetiturum, & eius regnum ad Dariū esse peruenturum. Respōdens illi Hystaspes: Absit (inquit) rex, ut quispiā uir genere Perses, tibi moliat insidias. Qui si quis sit, is primo quoq; tempore morte mulctetur. Tu enim Persas ex seruis liberos, ex subditis aliorum hominum dominos effecisti. Quòd si qua tibi uiso filium meum indicat, rebus nouis contra te studentem, ego tibi eum exhibeo pro tuo arbitratu utendum. Hoc reddito responso, Hystaspes traiecto Araxe. Persidē contendit, Cyro filium suum Dariū in custodia seruaturus. Cyrus autē Araxe traiecto progressus unius diei iter, quæ Cræsus admonuerat, exequitur, relictaq; illic imbelli parte copiarum, mox cum expedita manu ad Araxem reuertitur. Hos itaq; relictos, ex Cyri exercitu aggressa tertia Massagetani exercitus pars, sese defensantes, interemit. Eadem cōspecto epularum apparatu, post aduersariorum cadē, ad epulandum discumbit: referiaq; cibi, ac uino soporatur Persæ superuenientes, horū multos occidūt, multoq; plures uiuos capiunt, cum alios, tum uerò ducē eorum, reginæ Tomyridis filium, cui nomen erat Spargapises. Tomyris cognito exercitus, ac filij sui casu, misso ad Cyrum caduceatore, ita inquit: Inexplebilis

plebilis cruore Cyre, ne spiritus tollas ex hoc, quod actum est, si fructu uiteo, quo ipsi distenti adeò desipitis, ut descende in corpus uino improba à uobis uerba fundatur: tali ueneno filium meum uicisti, dolo, non praelio superior. Quare meum adnite consilium bene tibi consulentiis: ubi, redidit mihi filio, ex hac regione, ferens impunè, quòd tertiam Massagetarum partem prostragasti. Quæ, nisi feceris, per solem iuro, Massagetarum dominum, fore, ut ego te (etsi in satiabilem cruore) tamen satiem. Hæc uerba ad se perlata, Cyrus pro nihilo habuit. Filius Tomyris Spargapises, ubi Tomyris fuisse uino laxatus, didicit se in malo esse, exorauit à Cyro, ut uinulis sibi morculis solueretur. Statimq; cum solutus est, ac manuum comitem infert. pos effectus, se ipsam interemit: atq; hic quidem talem obiit mortem. Tomyris autem, quando Cyrus ipsam non auscultaret, contractis suis copiis, ita conflixit cum Cyro, ut hanc pugnam ex omnibus, quæ inter barbaros extiterunt, acerrimam censeri exitisse: quamq; ita gestam fuisse accipio: primum utriusq; spatio inter se distantes sagittas egisse: deinde sagittis absumptis, concurrentes, lanceis, pugionibusq; fuisse confertos: ac diu pugnantes, præstitisse, neutris fugere uolentibus, ad extremum Massagetae superiores exitisse: ibiq; cum permagnam exercitus Persici partem, tum uero Cyrum ipsum occubuisse, cum unum de triginta omnino regnasset annos. Cuius cadauer inter caesorum Persarum stragē Tomyris exquisitū, cum inuenisset, caput in aure detrahit, quem humano cruore cōpleuerat: mortuūq; insultans inquit: Tu quidē meum uiuentis, & in pugna uictoris filium perdidisti dolo captū, at ego te (prout interminata sum) cruore saturabo. Hæc de Cyri uite exitu: de quo, cum multa referatur, is, q; mihi maximè uerisimilis uidetur, à me cōmemoratus est.

Massagetae, & amictū gerunt, & uictum habent Scythi

Massageta- eo similem. Ex equis praeliantur & pedibus. Vtroque enim ge-
 nere ualent: sagittarij item atque hastati. Sangares, hoc est,
 pugiones, è more gestantes: in omnibus auro utentes & ære.
 Utuntur namque ære in omnibus, quæ ad hastas, ad pharetras,
 ad Sangares pertinent: auro autem in cunctis, quæ ad capi-
 tis, ad baltheorum, ad axillarum ornatum spectant. Es-
 quorum iidem pectoribus æreos thoraces circumdant. Cir-
 ca frænum, frænâque & phaleras, aurum adhibet: ferro, atque
 argento nihil prorsus utentes. Quorum in regione, cum im-
 mensa sit auri, atque æris copia, ferri tamen atque argenti ni-
 hil est. Moribus his utuntur. Nam quod Græci memorant,
 facere Scythas, id non Scythæ faciunt, sed Massageta. Si-
 quidem uir Massageta, quoties libidine capitur mulieris, su-
 spensa ad plaustrum pharetra, sine pudore concumbit. Ter-
 minus uitæ nullus eis propositus est: ubi quis admodum se-
 nuit, eum conuenientes proximi quique cognati immolant, &
 cum eo aliquot pecudes, quarum carnibus pro epulo, ubi de-
 coxerunt, uescuntur, quod genus obitus apud eos beatissi-
 mum habetur. Languore extinctos non edunt, sed terra os-
 periunt, loco damni putantes, quod ad immolationem non
 uenerunt. Nihil omnino serunt, pecoribus uictitant, pesca-
 tuque, qui eis abundè ex Araxe fluuio suppeditat, ac lacte,
 quod potitant. Ex dijs unum Solem uenerantur, cui equos
 immolant. Hic autem est eis mos sacrificandi, ut deo-
 rum perniciosissimo è pecoribus omnibus
 perniciosissimum mactent.

HERODO.

TI HALICARNAS.

SEI HISTORIARVM,

LIBER II.

Qui inscribitur

E V T E R P E.

YRO aita functo, regnū suscepit Cambyfes, eius filius, & Cassandana Pharnaspo genia Cambyfes
 te: quam ante uirum defunctam, Cyrus & Cyro succo
 ipse ingenti luctu profecutus est: & ceteris, dit.

quibus imperabat, lugeri praecepit. His pa-
 rentibus ortus Cambyfes, cum Iones, & Aeoles pro heredi-
 tatijs sibi seruis existimaret, aduersus Aegyptios fecit expe-
 ditionem, comparato, cum ex alijs, tum uero e Gracis, quib-
 us dominabatur exercitu. Aegyptij, prius quam apud eos
 regnaret Psammetichus, omnium hominum se priores exti-
 titisse arbitrabatur: uerum Psammeticho regnum adeptus,
 cum inaccessisset cupido noscedi, qui nam primi hominum ex-
 titissent, ex eo tempore putauerunt Phrygas, quam se prior-
 res extitisse, se uero quam ceteros. Enim uero Psammetichus
 ubi sciscitando, quinam primi hominum extitissent, nullum Psammeti-
 exitum inuenire posset, huiusmodi rem machinatur. Pueros chus Aegy-
 duos ex humilibus parentibus recens natos, tradit pastori, pti rex pue-
 inter pecora educandos, hunc in modum: Iussit neminem eo-
 ram eis uocem ullam edere, solitaria in casa ambos sibi ipsi rat nutrien-
 relinqui, eisdem in tempore capras admoueri, ubi lacte expleti dos amantis,

G 3 forent,

forent. Hæc ideo faciebat, iubebatq. Psammetichus, quòd cuperet ex pueris, ubi inarticulatè uagire desisteret, audire, si qua uox prima erüperet, prout et cõtigat. Nã ubi bimatus exactum est tempus, pastori, qui hæc administrabat aperienti ianuam atq. intranti, ambo infantes porrectis manibus procidenter, beccus clamabant. Quod primò audiens pastor, obtulit. Cũ uerò crebrius adeunt, & obseruant, idẽ uerbum frequentaretur, ita demum re domino indicata, iussus ab eo pueros attulit, exhibuitq. Quos cũ & ipse Psammetichus audisset, percõtabatur, qui nam homines beccus quippiam appellarent? Hæc percõtans, comperit, Phrygas sic panem appellantes. Tali negotia argumentati, Phrygas se priores extitisse, Aegyptij concesserunt. Quod ita actum esse, equidem ex sacerdotibus Vulcani, qui sunt Memphi, audiebam. Græci tamen alia multa, & inepta memorant: Psammetichum pueros educandos curasse apud mulieres, quarum linguas præcidisset. Hælenus de puerorum educatione referebãt. Alia quoq. apud Memphim audiui ex Vulcani sacerdotibus, cum quibus in colloquium ueni. Quin etiam harum ipsarum rerum gratia, & Thebas, & Heliopolim, id est, Solis urbem, me contuli, animo cognoscendi, nunquid consentanea forent, his, quæ Memphi dicerentur. Nam Heliopolitani feruntur Aegyptiorũ esse solertissimi. Atq. ex ijs narrationibus, quæ ad rem diuinam pertinentia audiui, ea nõ libenter enunciauerim, nisi ipsorum tantummodò nomina, existimans omnes homines sentire de his. Quorum quicquid cõmemorabo, id oratione coactus, commemorabo. Quæ autem humanarum rerum sunt, hæc ita referebant inter se constare: Omnium hominũ primos Aegyptios annũ cõperisse. distinguẽtes eum in duodecim temporum menses. Idq. comperisse ex astris: eò scientius (ut mihi uide-

videtur) hoc agentes quā Græci, quod Græci quidem tertio quoque anno intercalare mēse introducūt tēporis gratia. Aegypti uero 13 dieb. quibus 12 mēses taxāt, adijciunt huic numero quotannis quinos dies. Vnde eis ratio circuli temporū cōstat eodē redeuntis. Aegyptios quoque primos 12 deorū cognomina censuisse, & ab illis Græcos fuisse mutuatos. Item primos dijs, & aras, & simulachra, & delubra statuisse: quin etiā animalia in saxis sculpsisse, quarum rerum pleraque ita affecta opere demonstrabāt. Præterea primum mortalium regnasse Menem, ac sub eo omnem Aegyptum præter Thebaicā plagā palustrem fuisse, ex eaque nihil eorū. quæ supra statuum Myrios extāt extitisse: in quod stagnū à mari per flumen 7 dieb. nauigatur. Atque de regione bene mihi dicere uidebatur. Manifestum est ei, qui si antea nō audierit, tamen inspexerit, modo sit solertia prius, Aegyptiū, in quā Græci nauigāt, accessionē esse terræ, ac fluminis donū: quinetiā loca supra stagnū hoc, ad 3 usque dierū nauigationē, de qua nihil amplius cōmemorabant. Est autē & aliud tale. Nā Aegyptiæ regionis huiusmodi natura est. Iam primū cū Aegypti uersum in alto cursum tenes, præcul ab ea adhuc diurnæ nauigationis spatium, patieris sensum cœni, etiam in aqua alta passus: quæ res declarat, eatenus esse humi aggestū. Ipsius autē Aegypti longitudo secundū mare est 60 schœnorum, id est, funiculorum: quemadmodum nos Aegyptū distinguimus à sinu Plinthincte, id est, lateritio, usque ad stagnū Selbonidis, ad quod mons Cassius usque pertingit. Itaque ab hac parte sexaginta schœni sunt. Etenim qui modicum terræ possidēt, metiuntur illa passibus: qui minūs inopes terræ sunt, metiuntur stadijs: qui multum possident, parasangis: qui plurimū sanē, schœnis. Constāt autē parasangæ 13. schœni sexagenis stadijs. Ita erit Aegyptius secundū mare stadiorum

dicrū trium millium sexcētorum. Hinc ad Heliopolim mediterranea uersus Aegyptus spacioſa eſt, ſupina omnis, & aquariū inops, ſimul ac limoſa. A' mari ad Heliopolim eundem per ſuperiora eiufdem penē ſpaciū iter eſt, cuius ab Athenis illud, quod ab ara duodecim deorū fert Piſan, & ad delubrum Iouis Olympij: quæ itinera, ſi quis computet, inueniet, aut parū quiddā differre, quò minùs paria ſint: aut nō ampliùs 15 ſtadijs. Nam uia, quæ ex Athenis Piſam fert, 15 ſtadia deſunt, quò minùs ſit mille & quingentorum ſtadiorum. At ea, quæ à mari ad Heliopolim ducit, hunc ſtadiorū numerum complet. Ab Heliopoli per ſuperiora eundo Aegyptus anguſta eſt. Nam qua parte mons Arabia exporrigitur, ab Aquilone ferens ad meridiem, atq; ad Auſtrum, ſemper per ſuperiora pertingit ad mare, quod rubrū uocatur, ubi inſunt lapidicinæ ad pyramides, qui ſunt apud Méphim exciſæ: ab hac quidē parte deſinens mōs, declinat in qua dictum eſt. Qua uerò parte produciōrior ſeipſo eſt, duorū ego audiebā menſiū itineris eſſe ab aurora, ad heſperū: & eiufſextrema, quæ ad aurorā uergunt, feracia thuris eſſe. Atq; hic quidē mons talis eſt. Quo autē latere Africā Aegyptus ſpectat, alius mōs ſaxeus extēditur (in quo pyramides ſunt) ſabulo obſitus eodē modo, quo Arabici montis tractus, qui ad meridiē fert. Itaq; quod ab Heliopoli eſt, nō ita multorū ſpaciōrū eſt, quod modò Aegypti ſit, ſed 4 duntaxat dierū nauigatione. Aegyptus anguſta eſt inter eos, quos dico montes, quod inter capedinis campeſtris eſt terra, ſtadiorū ferme (ut mihi uidetur) qua parte artiſſima eſt, non ampliùs ducentorum, è monte Arabico ad eum, qui dicitur Punicus. Illinc rursus Aegyptus laxa eſt, atq; ita ſitus regionis natura comparatus eſt. Ab Heliopoli autem ad Thebas, 9 diebus nauigatur, ſpaciō 4860 ſtadiorum, hoc eſt,

est, unius & octoginta schœnorum: quæ Aegyp̃ia stadia col-
lecta secundũ qdẽ mare sunt, prout à me superius indicatũ
est, tria millia sexcẽta: quãtum uerò à mari ad Thebas me-
diterraneũ sit, indicabo. Sunt. n. sex millia ac cẽtum uiginti
stadia: à Thebis aut̃ ad urbẽ, nomine Elephãtinã, octingẽta
uiginti. Huius igitur regionis, quæ à me dicta est, pleraque
pars, ut & sacerdotes aiebãt, & mihi ipsi esse uidebatur, ac-
quisita Aegyp̃iis est. Siqdem quod inter p̃dictos montes, su-
pra Mẽphim urbẽ positos, medium est, uidetur mihi sinus ma-
ris aliquãdo fuisse, quẽadmodum ea, quæ sunt circa Ilĩũ, &
Teuthranĩã, & Ephesum, & Meãdri planiciẽ, ut hæc parua
magnis cõparentur. Quoniã nullum eorum fluminum, quæ
has regiones oblimauerunt, dignum est cõparari uni ex se-
ptẽ ostijs Nili, magnitudine. Sunt & aliĩ fluuij, nequaquã ad
magnitudinẽ Nili, q̃ magna opera ediderunt, quorum nomi-
na possem referre: cũ aliĩ, tũ uerò Achelous, q̃ per Acar-
naniã fluens in Echinadum insularum mare, iã eas media
ex parte fecit cõtinentẽ. Est aut̃ Arabica regionis, nõ procul
ab Aegyp̃io, sinus maris, productus ex eo q̃ rubrum uoca-
tur, lógus ita, atq̃ arctus, ut differẽdo ostendã. Prolixitas q̃
dẽ, inchoando nauigationẽ ex Inacho in amplum æquor, cõ-
sumit quatuor dies remigationis: latitudo uerò, ubi sinus am-
plissimus est, dimidiatum diẽ nauigationis: in quo situ quo-
tidie reciprocatio aquarũ, & uadosum æstuariũ est. Alium
huiusmodi arbitror sinũ in Aegyp̃to extitisse: quorum alter
mare ad Aquilonẽ habet, Acithiopiã uersus: alter Arabicũ:
de quo differere pergã, ferẽs ex austro in Syriã, qui penẽ in-
ter se suos recessus terminant, exiguo quodã terre intervallo
dirempsi. Quòd si in hunc Arabicum sinum Nilus uelit
alueum suum cõuertere, quid eum prohibebit assidue fluen-
tem, quin intra uiginti millia annorum illum oblimet? Ego

Sinus Ara-
bicus.

enim credo intra decē millia annorum, qui ante me natum transierunt, sicubi siccanē facta sunt, nimirum, & sinū siccanē fieri posse, etiā multō (quā hic est) maiorem, à tanto flumine, atq; ita operoso. Itaq; quā de Aegypto à referentibus audiui, ea & ipse ita habere existimo. Quippe cum uideam, & Aegyptum esse exporreclā à terra cōtigua, & conchylia existere in mōtib; ac salsuginē exudare, quā etiam pyramides corrūpat: & montē hunc, qui in Aegypto imminet Mēphi, arenas solas habentē. Præterea regionē hanc nulli alteri cōterminā, aut Arabia, aut Africa, aut Syria asiā mīlē esse. Etenim Arabia maritima, ubi Syri incolunt, pulla humus est, & fragilis, utpote limus ex alluuiōib; ab Aethiopia, flumine deuēctus. Nā Punt ā humum scimus magis piceā esse, & magis subarenaceā: Arabicā uerò atq; Syriacam argillosiorē, ac suppetrosam. Quinetiā ut magnum huius terræ documētum aiebant sacerdotes, sub rege Myri fluiuium, quoties octo cubitis dum minimū influebat, irrigasse Aegyptū, quā supra Memphim est, necdum ab obitu Myris nongenti sunt anni, ad tēpus, quo hæc ego à sacerdotib; audiebam. At nunc, nisi ad sedecim, aut ad quindecim saltem cubitos ascendat fluuius, regionē nō transcendit. Quæ regio, si proportionē in aliū surgat, & tātundē ad incrementū tendat uidētur mihi Aegyptū, utiq; hi, qui infra paludē incolūt cum alia loca, tum uerò cū qui locatur Delta, idem passuri, omni futuro tēpore eam regionē Nilo non restagnāte, quod aiebant ipsi passuros aliquando Græcos. Nā cum audirēt omnem Græcorum terrā pluuiā perfundi, non fluminibus, ut suam, dicebant fore, ut decepti aliquando magna spe, male esurirent. Qui sermo hoc dicere uult, Græcos si nolit eis Deus pluere siccitate extinctum iri: ut quibus nihil sit aliud aquæ, nisi tantum quod ex Ioue subministretur. Atq; hæc,

quæ

quæ ab Aegyptijs in Græcos dicuntur, rectè habent. Age nunc uicissim dicā, quomodo res apud ipsos Aegyptios habeant. Si (ut superius dicebā) quæ infra Memphim est regio (hæc enim est, quæ augetur) uelit in altum augetur pro portione præteriti temporis, quid aliud Aegyptios, qui illic incolunt, quàm efurituros? si neq̃ gustare ea, quæ ab Ioue sunt, neq̃ à flumine restagnari queant rura ipsorū. Isti nāq̃ ex omnib. hominib. atq̃ ex omnib. Aegyptijs, maxime illaboratū percipiunt fructū, neq̃ proscindēdis aratro sulcis, neq̃ subigēdo solo, neq̃ aliud quicquā exercēdo corū, quæ in aruis colēdis ceteri mortales laborāt: sed postquā fluuius sua spēte superueniēs irrigauit rura, & rursus irrigata deseruit, tunc in suū quisque rus iactō semine sues immittit, conculcatq̃ suis semine messē deinde expectat: atq̃ ubi suis semen uersauerit, ita demum frumentum percipit. Quod si uelimus de Aegypto Ionum uis sententijs (qui solum Delta esse Aegyptium aiunt) à Persci specula appellatum, dicentes, illā secundum mare ad Pelusiaca usq̃ Tarichea quadraginta schœnorum esse: à mari autē mediterranea uersus, pertinere ad Cercaforum urbem, iuxta quam scinditur Nilus in Pelusium fluens, & in Canobum: cetera uerò Aegypti (partim esse Africa, partim Arabia) ostendimus, hac ratione utentes, nullam Aegypti primitus fuisse regionem. Nā Delta eis (ut ipsi dicunt, & mihi uidetur) defluxa humus est, ac nuper, ut sic dicam, extitit. Itaq̃ si nulla eis terra erat, quid curiosi sunt, putantes se primos homines extitisse? qui ne in puerorum quidem experimentum (qui primam linguā proderent) ire debebant? quos ego opinor, neq̃ cum loco, quem Delta Iones uocant, pariter extitisse: sed semper fuisse, ex quo genus humanum extitit, progressuq̃ terræ multos ex eis reliquos fuisse, multos aliunde sub ingressos. Ideo quæ olim

olim Thebæ Aegyptus uocabatur, cuius ambitus est stadiorum sex millium, ac centū uiginti. Itaq; si nos de eis rectè sentimus, Iones non rectè sentiunt de Aegypto. Sin rectè Iones sentiunt, ostendo, neq; Græcos, neq; Iones sciētē cōputare: quæ cum aiunt, tria niēbra totā esse terrā, Europā, Asiā, Africā, quartum mēbrum annumerāt Delta Aegypti, si non sit, neq; Asiā, neq; Africā. Nam secundum hāc rationem nō est Nilus, qui Asiā ab Africa disternat. Qui cum diuortia faciat circa acumen Deltae, quod in medio est, id Asiā, & Africā esset. De quo nos Ionum sententiā missam facientes, ita sentimus: Aegyptum quidem eam oēm esse, quæ ab Aegyptiis incolitur: quemadmodū Ciliciā eā, quæ à Cilicib; & Assyriā, quæ ab Assyriis. Sed Asiā, & Africā, scimus recte ratione, nullum esse terminum, nisi terminos Aegyptiorum. Si uerò, quod Græcis p̄suasum est. sequemur sentiemus oēm Aegyptum, quæ à Catadupis, & Elephantina urbe incipit, bisariā diuidi, & utrumq; cognomē obinere. Aliā. n. eius partem esse Africā, aliā Asiā. Quippe Nilus à Catadupis incipiens, mediā interfluens Aegyptū, irrumpit mari, uno quidē usq; ad Cercasorum urbē alueo, deinceps tripartito: quorū alueorum unus ad aurorā, quod Pelusium ostium, alter ad uesperā tendit, quod Canobicū ostium nominatur. Tertius, quo rectā Nilus meat, talis est: Delatus p̄ superiora in acutū Deltae proficiscitur, dehinc medium Delta scindens, in mare euadit, non minimam huic aluco portionem aquæ præbens, nec minimè celebrem, quod Sebennyiticū ostium appellatur. A Sebennytico item duo alia diuiduntur ostia, in mare ferentia, quib; hæc sunt imposua nomina, uni Saiticum, alteri Mendesium. Nā quæ Bolbitinum, & Bucolicum nominantur, non sunt natiua ostia, sed defossa. Huic meæ opinioni, tantā esse Aegyptum, quā ratiōe demonstrāui, testimo-

etiam dat oraculum, quod ab Hammone est redditū, quod ego posterius, quā ita in animum induxeram, circa Aegyptum audiui. Nā qui sunt ex urbe Marea, & Apia, incolētes Aegypti fines Africā uersus, quod sibi Pæni, nō Aegyptij uideretur, quodq; perosi sacrorum ceremonias, nollent bobus fœminis prohiberi, miserunt ad Hammone, negantes quicquā cum Aegyptijs sibi esse cōmune. Habitare enim se extra Delta, nullumq; sibi cum illis linguæ esse cōmercium, ac uelle sibi fas esse omnia gustare. Hæc eos Deus facere non permisit, inquit, Aegyptum eam esse, quā Nilus supergressus irrigaret: quiq; intra urbē Elephantinā incolētes, ex hoc flumine potarent, eos esse Aegyptios. Hæc illis ita responsa sunt. Porro Nilus, ubi inflatus est, nō modò Delta inundat, uerum etiā plagam, quæ dicitur Africanā esse, aliquoties, & Arabicā: idq; utroq; uersus, duorum dierum itinere, & amplius eo uel minus. De cuius fluminis natura, neq; à sacerdotibus quippiā, neq; ab alio ullo percipere potui: cum promississimo forē animo ad hæc ab illis audienda, cur Nilus a quo inflatus deueniret, inchoans intumescere ab æstiuo solstitio, ad centum usq; dies, & propè totidē diebus retrocederet, relinquens fluentia: ita per oēm hyemem tenuis esse perseueret ad solstitium rursus æstiuum. De his nihil omnino potui percipere ab Aegyptijs sciscitando, num aliquā uim Nilus haberet, natura diuersam cæteris fluuijs. Hæc ego noscēdi cupidus, eos interrogabā, & cur solus omnium annuum, nullas ex se auras remitteret. De qua tamen aqua quidam Græcorum, insignes cum uellent effici sapientia, trifariam De Nili natura differuerunt. Quarum opinionum duas ne mentione quidē dignas existimo, nisi eatenus ut illas tantum significem. Eaturatio. rum una ait, uentos Etesias esse in causa, ut Nilus infletur, prohibentes eum effluere in mare. Atqui nonnunquam Etesias non-

sia nondum spirauerunt, cum Nilus id agit. Ad hæc, si Etesia causa forent, oporteret alia quoque flumina, quæcunque Etesis obnoxia sunt, idem quod Nilus, pati: & eò magis, quò tenuiora sunt, minores gurgites exhibentia. Sunt autem multa in Syria, multa in Africa flumina, quæ nihil tale patiuntur, quale patitur Nilus. Altera opinio est incredibilior quidè quàm hæc, quæ dicta est, dictu tamè admirabilior, quæ ait illum, quòd ab oceano fluat, istud efficere ipsum uerò oceanū, orbi terrarū circūfluentē. Tertia opinio, ut multò modestissima, ita longè falsissima est: quippe quæ nec ipsa aliquid dicit, inquiēs, è niuib. liquefcentibus manare Nilū: quæ cum ex Africa per medios Aethiopes fluens, in Aegyptum euadat, ex locis calidissimis ad frigidissima, quæ possit ex niuib. fluere? De qua re multa sanè sunt, quæ quis coniectare possit, non esse credibile, cū qui talis sit, manare de niuib. primū ac maximū testimoniū perhibentib. uentis, qui ab his regionibus calidi spirant. Secundū ea plaga, quæ sine imbris, & sine glacie perpetuū est: super niuē autē quæ cecidit, necesse omninò est, intra quinque dies pluere: ut si in his regionibus ningeret, etiā plueret. Tertiū hominib. qui ab æstu solis nigri sunt, & miluis, atque hirundibus, quæ illic perennat: gruibus quoque quæ Scythicæ plagæ hyemē fugientes, ad hæc loca se cōferunt hybernarū. Si igitur, uel quantulumcunque ningeret in ea plaga, per quā fluit, & ex qua incipit Nilus, profectò nihil tale esset, quæ admodum necessitas arguit. At is, qui de oceano loquitur, ad occultā fabulā referens caret argumento. Neque enim ego ullū noui fluiū, qui esset oceanus, sed hoc nomen (opinor) Homerum, aut aliquem priscorum poetarum cū inuenisset, in poëtica intulisse. Quòd si opinionēs, quas proposui improbantem me, oportet de occultis ferre sententiam, dicam quare mihi uideatur impleri Nilum æstate.

æstate. Hyberno tēpore sol abscedens à pristino cursu subter
 hyemale syclus, meat in supiora. Africæ: hoc quidem, ut bre-
 uissimè demonstretur, totū dictum est. Etenim deū hunc, ut
 cuiq; terræ proximè accedit, ita eā maxima siti afficere cre-
 dibile est, & scaturigines indigenarū amnium arefacere. Ut
 aū plurib; uerbis demonstretur ita habet: sol Africæ supe-
 riora permeans, istud efficit. Nā cum omne ueris tempus sit
 serenum in his regionib; & ipsæ regiones sint torridæ, quas
 sol transiens uentos frigidos facit, quemadmodū medio cœ-
 lo means æstate facere consuevit: ad se trahit aquam, attra-
 ctamq; in superna abiicit loca, quā excipientes uenii, ac dis-
 sipantes liquefaciunt hi uidelicet, qui (ut credibile est) ab hac
 regione flant, auster, & africanus, multò omnī pluuiosissimi.
 Quanquam mihi uidetur, non omnem sol humore eius an-
 ni Nilo remittere, sed penes se ipsum reseruare. Idem mitiga-
 ta hyeme, rursus in medium cœli regreditur, atq; illinc iam
 iidem ex cunctis fluminibus trahit humorem: quæ flumina
 mox multarum aquarum umbre cōmixto, terrā madefacien-
 te atq; lacunosam, magna decurrunt. At æstate cum desti-
 tuantur ab imbris, & à sole attrahantur, exiliora sunt.
 Nilus autem, qui imbris caret, cum attrahitur à sole, me-
 riò solus fluuiorum eo tempore fluit multò exilior, quā so-
 let per æstatem. Tunc enim per aquæ attrahitur atq; cæteræ
 aquæ, per hyemē uerò solus attrahitur. Ita solem censeo hu-
 ius rei esse causam. Idem mea sententia, autor est aëreæ sic-
 citatis in ea regione, dum exæquat transitum suum. Ita sem-
 per Africæ superiora æstas obtinet. Quod si finium ac cœli
 situs immutaretur, ut ubi nunc aequilo situs, & hyems, ibi au-
 stri situs esset, & meridiei: & ubi auster, illic aequilo collo-
 catus esset: si hæc ita haberent, profectò sol amotus è medio
 cœlo, sub hyemem, & aquilonem mearet supra Europam,
 quemada

De Nili fon-
tibus.

quemadmodum nunc supra Africā: pertrāsiliensq; nobis om-
nē Europā faceret (opinor) eadē in Istro, quæ nūc facit in
Nilo. De aura autē, quæ nulla ē Nilo efflat, hoc mea fert opi-
nio: Cōsentaneum esse, ē locis valde feruidis nihil respira-
re auræ, quæ ab aliquo frigido loco flare gaudet. Verū hæc
ita sint, quæadmodū & sunt, et ab initio fuere. Nili tamē fon-
tes, nemo neq; Aegyptiorū, neq; Græcorum, neq; Asrorum,
cum quibus in colloquium ueni, se nosse professus est, præter
scribā sacrarum Mineruæ pecuniarū apud Aegyptiū, in ur-
be Sai, q; mihi iocari uidebatur, affirmās, se id proculdubio
nosse. Sic autē dicebat: geminos esse montes, cacuminibus in
acutum tendentibus inter Syenē positos urbē Thebaidis, &
Elephantinā. Quorū unī nomē esset Crophī, alteri Mophi,
& ex eo medio Nili fontes abyssos, hoc est, immēsa altitudi-
nis, emanare. Cuius aquæ dimidium, Aegyptum uersus, &
uētum aquilonē flueret, reliquum dimidium Aethiopiā uer-
sus, atq; austrum. Quod autem abyssi forent fontes, aiebat
Psammetichum Aegypti regē periculū huius rei fecisse: qui
funib; multorum millium pass. connexis, & in fontes demis-
sis, tamen ad fundum nō deuenisset. Scriba hic, si modō ge-
sta fuerant, quæ dicebat, affirmando faciebat, ut ego opina-
rer uortices quosdam illic esse rapidos, ac refluxus, quemad-
modum præcipitantis ē montibus aquæ, nequit funis ad ex-
plorandum demissus peruenire in fundum. Aliud ab ullo au-
dire non potui, nisi (cum ipse inspicendi gratia ad Ele-
phantinam usque urbem profectus sum) quiddam longissī-
mæ narrationis, quod ex fama illic iam inquirendo accepi:
eum ab urbe Elephantina ad superiora esse locum accliuē,
ubi necesse sit nauigio utrinq; alligato, tanquā boue perge-
re: & si funis abruptatur, abire nauigiū, rapiente fluminis
impetu. Abesse autē hunc locum ultra quatuor dierum nau-
gationem:

gationē: esse q̄ ibi Nilum tortuosum, ueluti maandrum, & schœnorum, quibus hunc in modum nauigare oporteret, & postea peruenire planum in locum, ubi sit insula Nilo circumflua, nomine Tachompso. Ab elephantina de super iam Aethiopes incolere, & dimidium insulæ, nam alterum dimidium incolere Aegyptios. Insulâ contineri ingenti stagno, accolentibus circum Aethiopibus pastorib. in quod è Nilo subuectus, peruenias in alueum, qui in stagnū diffunditur. Deinde egressus, itinere pedestri, quadraginta dierum pergas propter flumen. Nam in Nilo acutos scopulos existere, & saxa frequentia, per quæ nauigare non licet. Peragrato 40 dieb. eo loco, alterū rursus ingressus nauigium, 12 diebus subueheris, dum uenias in urbem magnam, nomine Meroën, quæ fertur aliarum urbium esse metropolis. Cuius incolæ solos deorum colunt Iouem, & Liberum, eosq̄ magno perè uenerantur. Ioui etiam constituerunt oraculum, cuius responsis quādo iubentur, & quocunq̄ iubentur, eò sumunt expeditionem. Ab hac urbe intra tantundē temporis, intra quantum ad ipsam ex Elephantina peruenitur nauigando, peruenies ad transfugas, quib. nomē est Asmach: quod uerbum idem pollet, quod sinistrae regiæ assistentes. Isti cum essēt Aegyptij bellatores, 203700. ad hos Aethiopes trājiēte, hac de causa: Sub rege Psammetycho fuerant in præsidijs collocati, alij ad urbem Elephantinam, & ad Daphnos Pelusias aduersus Aethiopes, alij aduersus Arabes, & Syros, alij ad Meroën aduersus Pœnos. Quibus in locis, quem admodū sub rege Psammetycho erant, ita in ea etate Persarum præsidia excubabant. Nam & in Elephantina, & in Daphnis, Persæ excubias agunt. Cū igitur triennū in præsidio fuissent Aegyptij, neq̄ illinc ab aliquo dimitterētur, cōmuni usi consilio, à Psammetycho ad Aethiopiam sibi tran-

secundum putauerunt. Quos, re audita, Psammetichus insecutus, ubi est affecutus, multis uerbis obsecrabat, uetabatque patrios deos, ac liberos, uxoresque deferere. Ibi quidam illorum fertur ostenso ueretro dixisse, ubicunque id esset, id sibi et uxores, et liberos fore. Hi posteaquam in Aethiopiā profecti sunt, se Aethiopum regi tradiderunt: quos ille ita remuneratus est. Erant ei nonnulli Aethiopum aduersarii, quorum terram eripientes, istos iussit incolere. Aethiopes his colonis inter se collocatis, facti sunt mansuetiores, moribus Aegyptiacis imbuti. Ad quatuor igitur mensium partim nauigationem, partim iter, cognoscitur Nilus prater id, quo fluit per Aegyptum. Tot enim menses in summa reperientur impendi ab his, qui ex Elephantina ad hos per fugas pergāt. Fluit autem ab Hespero, et occasu, dehinc quid sit, nemo potest pro comperto narrare. Est enim deserta praefereuore ea regio. Accepi tamen hoc ex quibusdā Cyrenais, qui se ad Ammonis oraculum isse commemorarent, collocatosque cum Etearcho Ammoniorū rege, et ex alijs sermonibus deuenisse in garrulationē de Nilo, cuius nemo nosceret fontes: Etearchumque narrasse aliquando Nasamonas quosdam ad se uenisse, quae gens sit Punica. Syrtim incolens, et oram quae uergit ad auroram, nō multum supra Syrtim eos cum uenissent, interrogarenturque nunquid amplius haberēt quod referrent de Africa desertis, retulisse apud se fuisse uir-

De quæsitis rorum præpotentium filios procaces: eos cum in uirilē aetatem adoleuissent, cum alia superuacua fuisset machinatos tum uerō ex sese quinque sortitos ad inspicuendas Africae solitudines, si quid amplius cernerent, quā hī, qui longissima inspexissent. Oram enim maritimam Africae aquiloni obnoxiam Pænos, et Pænorum permultas gentes ab Aegypto incipientes omnem obtinere usque ad promontorium Solentem,

loentem, quod Africam terminat, præter id demum, quod aut Græci obtineant, aut Phœnices supra maritimā oram, & eos, qui ad mare incolunt, feris ulteriora habitari. Ulteriora feris arenosa esse, uehementerq; arida, ac prorsus uastata. Igitur eos iuuenes ab æqualibus dimissos, aqua atq; cibarijs probè instructos, primū per loca hominibus habitata perrexisse, hanc per mensos in illam feris frequentem, peruenisse. Ex ea per solitudines iter fecisse in uentum zephyrum, peragratoq; multo spatio, sabulosi loci pluribus sanè diebus aspexisse, demum arbores in planitie quadam enatas, ad easq; accessisse, ac fructum qui inerat, decerpisse, eisq; inter decerpendum superuenisse quosdam infra medium uirorum staturam pusillos, uoce quæ nec à Nasamonibus cognosceretur, nec Nasamonum uocem ipsa cognosceret. Et ab his deprehensos, ductosq; per maximas paludes: atq; illos transgressos, peruenisse in urbem, in qua uniuersi forent æquali statura illis, qui adduxissent colore nigro. Eā urbem præterlabi grande flumen, ab hespero ad orientem solem fluens, in quo apparerent crocodili. Hactenus à me de sermone Ammonij Etearchi commemoratum sit: nisi quod is aiebat Nasamones, ut Cyrenæi referebant reuertisse, & eos homines, ad quos illi peruenissent, omnes esse fallaces. Flumen autem, quod præterfluebat, & Etearchus conieciabat Nilum esse & ratio sic dicat. Ex Africa enim Nilus fluit, eamq; mediam secatur: & (ut ego ex apertis ignota cōiecto) pari tractu atq; Ister meat. Ister namq; fluens ex Celtis atq; urbe Pyrene profluens (Celtæ autem sunt extra cippus Herculis. Cynesys finitimi, omnium in Europa ad occasum habitantium ultimi) mediam Europam scindit, totamq; permensus, quā Istriani Milesiorum coloni incolunt, mari Euxino finitur: & Ister (fluit enim per terram habitata-

Ister fluit
uius.

**Aegyptiorū
mores.**

tam) inter primos cognoscitur. De Nili uerò fontibus nemo habet, quod referat: & meritiò, utpote Africa per quā fluit, deserta. De eius fluxu, quā potuit longissimè repetēdo narrari, dictum est. Euadit autem in Aegyptum. Porro Aegyptus montana Ciliciæ ferè opposita est. Hinc rectā ad Sinopen in pōto Euxino sitā, & dierum est uiro expedito: Sinope aut Istro mare irrumpēti, ex aduerso est sita. Ita Nilus totā pmeās Africā, uidetur mihi aqparādus Istro. Hastenus de Nilo dictū sit. Venio ad plura de Aegypto referenda, quia plura, quā alia omnis regio mirabilia habet, & prater omnē regionē exhibet opera relatu maiora. Horū gratia plura de ea cōmemorabuntur. Aegyptij quemadmodū & cælo, quod apud eos, & flumine diuersa ab aliorū natura, ita ipsi pleraq; omnia à cæteris hominib. diuersa cōstituerunt, & instituta, & iura: apud quos fœminæ quidē negociantur, cauponaturq;, & institoris operis uacāt: uiri aut intra domos tenentur. Alij uillū sub tegminis desuper tramāt, Aegyptij subter. Onera uiri capitib. fœminæ humeris baiulāt. Fœminæ stantes mingunt, uiri sedentes. Domi uentrem exonerant, exteriūs in uijis comedunt: reddentes rationem, quæ sunt turpia, sed necessaria, ea in occulto fieri debere: palām uerò, q̄ non sunt turpia. Mulier neq; dei, neq; deæ ulla sacerdos est, sed uiri deorum omnium, & dearum. Alendi parentes filijs, nulla nolentibus filiabus, & ut nolint, summa necessitas est. Deorum sacerdos alibi comati sunt, in Aegypto derasi. Apud alios ritus est, statim in funere proximi capita deglabrare: Aegyptij in funeribus sinunt capitis crines auferre, barbā tamen tondent. Apud ceteros mortales uiculus à ferarum secretus est consortio: Aegyptij cum feris uescuntur. Alij frumento, atq; hordeo uicitant: Aegyptijs uicitare his, quæ ex his facta sunt, maximo probro est: sed cibus ē farre

farre confectis, quod quidam siliginem appellant. Conspersionem pedibus, lutum manibus subigunt. Virilia, prout con-
tigerunt, alij esse permittunt, præter eos, qui eos didicerunt:
Aegyptij circumcidunt. Viri binas uestes habent, feminae
singulas. Alij uelorum ansulas, & funes extrinsecus assuunt:
Aegyptij intrinsecus. Græci literas scribunt, & calculis com-
putant, à sinistro in dexteram manum ferentes: Aegyptij à
dextro in sinistrum: & hoc facientes, aiunt se in dextrum,
Græcos facere in sinistrum. Literis bifarijs utuntur, qua-
rum unas sacras uocant, populares alteras. In deos religio-
ne supra modum, supraq; omnes homines utuntur. Talibus
etiam moribus utuntur: Athenæis in poculis potant, singulis
ea diebus extergentes, non eorum aliquot, aliquot non item,
sed uniuersi. Linea ferunt uestimenta semper recens abluta,
huic rei præcipuè uacantes. Virilia circumcidunt munditiæ
gratia, pluri facientes se mundos esse, quàm decoros. Sacer-
dotes quoque die totum corpus erant, ne quid eis inter-
deorum cultum, aut pediculi, aut alterius sordis creetur. Ii-
dem uestem tantummodò lineā, calceos papyraceos gestāt.
Aliam uestem, aut alios calceos inducere eis fas non est. La-
uantur quotidie frigida interdum ter, noctu bis. Alias præte-
rea ceremonias propè dixerim infinitas exercent. Quinetiā
non exiguis afficiuntur commodis. Nam neq; è re domestica
aliquid conferunt, neq; erogant, sed eorum singulis quotidie
cibi sacri cocti præstò sunt, & carnis bubulæ, & anserinæ sa-
tis, abunde q;. Vnum quoq; uiteum datur. De piscib. gusta-
re nefas est illis. Fabas Aegyptij in sua terra, nec admodum
ferunt, neq; natas, aut crudas, aut in aqua coctas edunt. Sa-
cerdotes uerò ne aspicere quidem sustinent, arbitrâtes haud
mundum illud legumen esse. Initiantur non sigillatim cui-
que decorum, sed gregatim: quorum unus est pontifex. Vbi

Aegyptiorū
factorū ri-
tus.

De Aegy-
ptiorum
dijs.

quis defunctus est, filius eius subrogatur. Boues mares Epaphi esse censent, eaq; de re hunc in modum explorant: Si pilum in eo nigrum, uel unum uiderint, nequaquam mundum censent. Explorat autem haec sacerdotum aliquis ad id constitutus, linguam pecudis, uel stantis resupinatae exerendo, an munda sit his signis, quae ego alio referam in libro. Inspicit & caudae pilos, num habeat secundum naturam procreatos. Eam si fuerit his omnibus munda, notat alligato cornibus cannabo: deinde applicita terra sigillari annulo impressa, ita abducunt. Nam immolare non notata, poena morte sancita est. Et hunc quidem in modum pecus probatur. Sacrificandi autem eis est ritus: Pecude, quae obsignata est, ad aram ubi immolatur, abducta pyram incendunt: deinde supra pecudum libato contra templum uino, ac deo inuocato eam maculant: macolata caput asportant in forum, si nundinae sunt, & Graeci negotiatores adsunt, atq; illis uendunt: qui si non adsunt, in flumen abijciunt. Execrantur autem capita in haec uerba: Si quid mali, aut ipsis immolantibus, aut uniuersae Aegypto futurum sit, id in caput hoc conuertatur. Eodem ritu circa capita pecudum immolandorum, & uini libamina, omnes pariter Aegyptii ad omnia templa utuntur. Atq; ex hoc ritu nemo Aegyptiorum de capite illius animantis degustat. Est tamen sacrorum delectus, & alius apud alia templa adolendi modus ab eis institutus. Quem uero Deum maximum existiment, eiq; maximum festum agant iam dicam. Posteaquam ieiunauerunt pridie festi, atq; obdormierunt, uaccam immolant, eamq; corio exuunt, & toto aluo uacuat. Intestina intra uentrem, adipemq; relinquunt, crura truncant, & externos lumbos, armosq; ac ceruicem. His actis, reliquum uaccae corpus stipant panibus praeis, & melle, & una passa, & ficis, & thure, & myrrha,

atq;

atq; alijs odoribus. Vbi hæc infarferunt, adolent, multum
 uni, olei q; infundentes, ieiuni tamen priusquam sacrificent.
 Dum sacrificiũ ardet, omnes uerberantur. Posteaquã uapu
 lauerunt, dapes ex sacrificij reliquijs proponuntur. Boues
 mares, eosdemq; mūdōs, ac uitulos uniuersi Aegyptij immo-
 lāt. Fæminas eis immolare non licet, utpote Isidi consecra-
 tas. Nam Isidis simulacrum muliebre est, bubulis præditũ
 cornibus, quemadmodum Io Græci describunt. Bouesq; fœ-
 minas omnes iidem Aegyptij uenerantur ex omnibus pecu-
 dibus longè plurimũ: eoq; nemo Aegyptius, Aegyptia' ue
 Græci uiri aut os suauiat, aut cultro, uerũ ue, uel olla, uel
 pura bouis carne Græco cultro incisa utitur. Boues, qui de-
 mortui sunt, hunc in modum sepeliunt: Fæminas quidem
 in flumen abijciunt, mares autem in suburbanis singuli de-
 fodiunt, uno aut altero cornu extante, signi gratia. Vbi
 computruerunt, & statum tempus aduenit, præstò est ad sin-
 gulas urbes nauis, ex insula nomine Prosopitide, quæ est in
 Delta, nouem schœnorum ambitus. In qua, cùm aliæ sunt
 frequentes urbes, tum ea, unde proficiscuntur naues, ad ossa
 tollenda, nomine Aterbechis, ubi templum Veneris extru-
 ctum est. Ex hac urbe alijs permulii uagantur in alias ur-
 bes. Vbi effoderunt ossa, asportant, ea q; in uno loco cuncti
 sepeliunt. Quem in modum boues, in eundem defuncta alia
 pecora sepeliunt. Ita enim apud eos circa hæc legibus com-
 paratum est. Nam neq; interimunt ea. Cæterũ, qui Iouis
 Thebani templum incolunt, aut Thebani ritus sunt, ñ o-
 mnes ab ouibus se abstinentes, capras immolant. Non enim
 eosdem deos per æquẽ colunt uniuersi Aegyptij, præter Isi-
 dem, & Osirim quem Bacchum esse aiunt. Hos per æquẽ u-
 niuersi colũt. Qui Mendetis tẽplũ obtinēt, siue Mēdesij ritus
 sunt, hi capris abstinentes, immolāt oues. Itaq; Thebani & q;

Iupiter cur hanc legem, quod Iupiter, cum ab Hercule cernere eum uolente, cerni nollet, tandem exoratus, id cōmentus sit, ut amputatio arietis capire, pelleq; nullofa, quā illi detraxerat, induita sibi, ita sese Herculi ostenderet: & ob id Aegyptios instituisse Iouis simulachrum facere arietina facie: & ab Aegyptijs Ammonios accepisse, qui sunt Aegyptiorū, atq; Aethiopum coloni, & linguam inter utrosque usurpantes. Qui etiam mihi uidentur eadem re se Ammonios cognominasse, quod Aegyptij Iouem Ammonem appellant. Ob hanc rem Arietes non maclātur à Thebanis, sed eius sacrosancti sunt.

De Hercule. Certo tantum die, quotannis in festo Iouis, unum demum arietem amputant, cuius pellem detractam, hunc in modum Iouis simulachro induunt: ad illudq; deinde aliud ducunt Herculis simulachrum. Hoc aēto, cuncti, qui circa tēplum arietem uerberant, deinde sacra eundem urna sepeliunt. De Hercule hunc ego audiui sermonem, quod sit unus ex 12. Nam de altero Hercule, quem Graci norunt, nulla in parte Aegypti quippiā potui audire, cuius nomen Aegyptij à Gracis acceperunt, sed Graci potius ab Aegyptijs: & hoc nomē filio imposuēre Amphytrionis. Quod ita se habere, cū multa mihi indicia sunt, tum uerò aliud, quod huius Herculis uiterq; parens, Amphytrion & Alcmena, fuerunt ab Aegypto oriundi. Ideoq; Aegyptij negant se, aut Neptuni, aut Tyndaridarum nomen nosse: neque hos deos inter ceteros admiserunt. Quod si nomen dei ullius à Gracis mutuati essent, non minus, imò uel magis istorum mentionem habuissent, si etiam tunc nauiculariam exercebant, & ulli Gracorum nauicularij erant, ut credo, & mea fert opinio, quas propter istorum potius deorum, quàm Herculis nomen Aegyptij percepissent. Atqui uetustus quidam deus est

apud

apud Aegyptios Hercules; & (ut ipsi aiunt) decem & septem annorum nullibus ad Amasim regem, ex quo Herculem ex octo dijs, qui duodecim facti sunt, unum esse arbitrantur. Quibus ego de rebus certior fieri cupiens, à quibus possem, in Tyrum, & Phœnicem nauigavi, quòd ibi templum Herculis esse audirem, quod & uidi opulenter exornatum cum alijs multis donarijs, tū uerò duobus cippis, altero ex auro excocto, altero ex lapide smaragdò maiore in modū splendēte per noctē. Cūq; uenissē in colloquiū cū dei sacerdotib. percoctabar, quantum tēporis foret, ex quo id tēplum fuisset extructū. Cōperi, ne hos quidē congruere cū Græcis, quippe dicētes ab urbe cōdita fuisse dei templum pariter extructū: esse autē à Tyro cōdita annorū duo millia, ac trecētos. Vidi p̄terea Tyri etiā aliud Herculis templū cognomine Thasi. Quinetiā in Thasum profectus sum, ubi inueni templum à Phœnicib. cōditum, qui ad inuestigādum Europā nauigantes, Thasum cōdiderunt: quod quinq; uirorū aetatibus prius fuit, quā Hercules Amphytrionis in Græcia existeret. Hæc quæ cōmemorantur, planē declarāt Herculē uetustum deū esse. Eoq; uidētur hi rectissimē facere è Græcis, qui bisariā Herculi templa ædificāda, colendāq; censuerunt unū quidē ut immortalī cognomine Olympio, immolātes: alteri uerò ut heroi, parentātes. Alia quoq; multa incōsideratē Græci loquuntur, quorū & hæc inepta fabula est, quā de Hercule ferunt, eū cū in Aegyptum puenisset, ab Aegyptijs redimitum, tanq̃ Ioui immolādum, sub pompa fuisse educū, ac tantisper quietē tenuisse, dum illi ante arā eum stitissent: ibi a Iuui cōuersum, omnes interemisse. Quæ cū dicunt Græci, uidētur mihi se, & naturæ Aegyptiorum, & morū ignaros prorsus ostendere. Quibus enim nullam pecudem fas est immolare, præter suæ, præterq; boues mares, & nitulos,

dummodò mundos, & anseres: ij, qua ratione immolarent homines? Aut quomodo Hercules, cū & unus esset, & adhuc (ut aiunt) homo, tot millia uirorū interemisset? Et hæc quidē quæ de his rebus diximus, sint, & à dijs, & ab heroib. in bonā partem accepta. Capras, & hircos ea de causa hi,

De Pane.

quos diximus Aegyptiorū nō mactāt, quod Pana inter octo deos Mendesiū numerēt, quos octo aiunt priores duodecim dijs extitisse. Panos simulacrū, & pictores pingūt, & statuarij scalpunt, quemadmodū Græci, caprina facie, hircinisq. cruribus haudquaquā existimātes, eū esse talē, sed simulē cæteris dijs. Qua tamē cum causa talē describant, nō est mihi relatu iucundū. Verūm hi, cūm capras, tū uerō capros, hircosūe omnes uenerātur. Et inter Mendesios caprarij præcipuo honore afficiuntur, & ex his unus maximè: qui cū decepsit, ingēs toti Mendesiæ plagæ luctus existit. Vocatur autē, & hircus, & Pan Aegyptiacè Mendes. In hac regione cōtingit hoc mea memoria prodigium. Hircus cum muliere coijt propalā, quod in ostentationē hominū peruenit. Suem Aegyptiū spurcā belluam arbitrātur: quā si quis uel transfunda

De suis immolatione.

cōtigerit, abit lotum sese cū ipsis uestimentis ad flumē. Eoq. soli omnium subulci in Aegypto, etsi indigenæ, tamē nullum ingrediuntur in tēplum: nemoq. aut filiā cuipiā eorū nuptū dare uult, aut cuiuspiā eorū filiā in matrimonium ducere. Ipsi inter se subulci dāt, accipiūtq. filias. Alijs dijs immolare suæ uis Aegyptijs nō est, præterquā Lunæ tātūm, & Libero: nisi per tempus plenilunij, quo sues immolāt, ac suilla carne uescuntur. Ideoq. alijs diebus festis sues abhorrent, cūm in hoc mactent. Cuius rei ab Aegyptijs ratio redditur, sed eandem intellectā mihi magis decorum est nō referre. Sacrificium autem de suisbus Lunæ hunc in modum fit. Immolata sue, extremā eius caudam, & lienem, & omenta simul componunt,

ponunt, & adipe, qui circa alium pecudis existat, ea operiunt, ac deinde igni admouent: reliqua carne plenilunij die uescuntur, quo die sacra faciunt: alio die ampliùs gustant. Qui sunt ex eis inopes propter tenuitatem facultatum, assimulatos quosdā sues coquunt, quos immolēt Baccho quoq; in eius festo. Singuli in cenā porcum pro forib. mactāt, red duntq; subulco, qui illū tradidit. Quin & aliū diem festum Baccho Aegyptij agūt sine porcis, ferè per omnia Græco festo similē. Sed loco phallorū, id est, ficulneorū ueretrorum à collo pendentium, sunt ab eis excogitate statuæ cubitales è neruis cōpactæ, quas feminae circūferunt p pagos, mētula, Aegyptiorū quæ propemodū instar est reliqui corporis in uētre, & tibia festū Bacchi præeunte, quā feminae Bacchū canētes sequuntur. Cur autē mentulā habeat iusto maiore statura, & unū corporis membrū agitet, redditur ab eis ratio: ut idā Melampus Amytheonis filius nō imperitus huius sacri, sed peritus fuisse uideatur. Siquidē Melampus fuit, qui Græcis Dionysij, id est, Liberipatris, uel Bacchi nomē, & sacrificiū, & pompā phalli enarrauit, nō tamen omnē planè rationē cōplexus. Verū hi, qui post hunc extiterunt sophistæ, rē in maius explicauerūt. Itaq; phallum Dionysio missum, narrādi Melampus autor exiuit: à quo edocti Græci, faciunt ea, quæ faciunt. Equidem Melampodem dico uirum fuisse sapientem, diuinationemq; sibi ipsi comparasse: eundemq; cum alia multa ab Aegypto accepta Græcis enarrasse, tum uerò nonnulla de Dionysio tamen commutata. Neq; enim dixerim, quæ in Aegypto sunt huic deo, congruere cum his, quæ in Græcia. Nam consentanea sunt Græcis, non nuper introducta. Neque tamen credā Aegyptios à Græcis fuisse mutuatos, aut hoc, aut aliud quidpiam, sed Melampodem, quæ ad Dionysium pertinent, audisse ex Cadmo, aliq; Tyrj, qui

cum eo è Phœnice uenerunt in terrâ, quæ nunc Bœotia appellatur. Adeò deorum omnium nomina fermè ex Aegypto in Graciâ peruenierunt. Idq̃ ego ex barbaris sciscitatus, ita rem habere cõperio. ac reor ex Aegypto præcipuè uenisse: & iccirco illic non esse usquam nomina, neq̃ Neptuni, neq̃ Castoris: quemadmodum à me superius dictum est, neq̃ Iuonis, neq̃ Vestæ, neq̃ Themios, neq̃ Gratiarum, neq̃ Neareidum, neq̃ aliorum deorum. Dico autem, quæ ipsi Aegyptij, qui se negant deorum agnoscere nomina. Qui dij uidentur mihi à Pelasgis fuisse nominati, præter Neptunum quem ab Africanis audierunt. Nam Neptuni nomen ab initio nõ usurpauerunt, nisi Afri, qui semper hunc deum in honore habent. Eum Aegyptij igitur putant esse, sed nullo honore prosequuntur. Hac itaq̃, & alia præterea, quæ ego referam, Graci sunt ab Aegyptijs mutuati. sed nõ id, ut Mercurij statuam facerent, porrecto cum ueretro, uerum à Pelasgis: & primi ex omnibus Gracis Atheniensis, & ab his deminceps alij. Nam præstabant inter Græcos ea tempestate Athenienses, in quorum regione permixti Pelasgi habitât, ex quo cõperit pro Gracis haberi. Hac quæ dico, quisquis Gæbitorum sacra imitatur, quibus Thraces initiantur, nouit à Pelasgis esse sumpta. Nam Samoithraciam quondã incoluerunt hi Pelasgi, qui cum Atheniensibus unâ habitauerunt, à quibus Samoithraces caeremonias mutuauerunt. Itaq̃ primi è Gracis Athenienses à Pelasgis edocti, statuas Mercurij erecta tenere iurilia, idem faciitauerunt. De qua re Pelasgi sacrum quendam sermonem retulerunt, qui in Samoithracibus mysterijs patefactus est. Idem antea in deorũ inuocatione, tum omnia immolabant, quemadmodum ego apud Dodonam audendo cognoui, tum nulli deorum, aut cognomen, aut nomen imponebant, quippe quod alicunde

nunquā audissent. Quos autē cognominauerunt, eos ob id
 cognominauerunt, quod omnes res, atq̃ omnes regiones illi
 tenerent redacta in ordinem. Multò deinde progressu tem-
 poris, aliorum deorū nomina audiuerūt ex Aegypto allata:
 post quos diu nomen Liberi acceperunt. Itemq̃ aliquantò
 post de illorū nominib. in Dodona oraculū petiuerunt. Nāq̃
 hoc oraculū omnium, q̃ apud Gracos sunt oraculorū uetu-
 tissimū esse existimatur, atq̃ adeò solū erat ea tempestate.
 Cōsulentibus igitur Pelasgis apud Dodonā, nū omnia, quæ
 barbaris aduenissent, asciscere deberēt, oraculū redditum
 est, ut illis uterētur. Atq̃ ita ex eo tempore sacrificauerunt,
 deorum nomina occupātes, & ea deinceps è Pelasgis Græci
 acceperunt. Vnde autē singuli deorum extiterint, an cuncti De origine
 semper fuerint, aut qua specie, haud ita multò ante hoc tem- & natura
 pus ignorabatur, ut ingenuè loquar. Nā Hesiodus atq̃ Ho- deorum cz
 merus, quos quadringentis non ampliùs annis ante me opi- remoniarū.
 nor exiisse, n̄ fuere, qui Græcis deorum prolem introduce
 runt, eisq̃, & cognomina, & honores, & diuersa artificia, &
 figuras attribuerunt. Quibus & posteriores uidentur exti-
 tisse hi poëta, qui fuisse priores feruntur. Et prima quidem
 illa Dodoneæ sacerdotes memnerūt: posteriora autē ad He-
 siodū, usq̃ ad Homerum, ego referā. At de oraculis, quæ in
 Græcia, & de illo, quod in Africa est, talia Aegyptij cōme-
 morāt. Nam enarrabāt sacerdotes Iouis Thebanis duas fœ-
 minas, quæ essent sacerdotes è Thebis, à Phœnicibus fuisse
 exactas: & harū unā in Africa fuisse uenundatā se audisse,
 alteram in Græcia: atq̃ has fœminas esse, quæ primæ apud
 dictas gentes oracula cōdidissent. Percontantiq̃ mihi unde
 id, quod commemorant, planè compertum haberent: rea-
 sponderunt, maiorem in modum se instituisse uestigare de
 his mulieribus, nec tamen unquam peruestigare potuisse,
 sed

sed postea hæc, quæ dicebantur de eis audisse. Hæc igitur Thebis è sacerdotibus audiebam. Antistites autem Dodonæorum illas aiunt geminas ex Aegypto columnas aduoluisse, utramque nigram, unam quidem in Africâ, alteram ad ipsos: quæ sago insidens, humana uoce elocuta sit, eo loci Iouis oraculum cõdi debere, et se interpretes esse, quod ipsis annũcia retur diuinitus fieri, et ob id se ita fecisse. Eã uerò, quæ ad Afros abiisset columbã, iussisse Afros, ut Ammonis oraculum conderet, quod oraculum, et ipsum Iouis est. Ita referebãt Dodonæorũ sacerdotes, cũ assensu ceterorũ Dodonæorũ templo uicinorum: quarum antiquissima nomen erat Promeneæ, proxima Tınareta, minima natu Nicãdra, de quibus ita mea fert opinio. Si re uera Phœnices ablegauerunt fœminas sacerdotes, et earũ alteram in Africa, alteram in Græcia uendiderunt: hæc, quæ in Græcia illa, quæ Pelasgia uocabatur, uenit, eam esse, quæ apud Thesprotos uenit: atque deinde ancillantẽ ibidem condidisse sub sago enata sanum Iouis, quemadmodũ mos erat Thebis ministrare in Iouis templo. Hinc processit, ut hic memoria eius haberetur, atque hinc oraculum institutum. Et posteaquã illa linguã Græcam percepit, dixisse aiunt, sororem suam in Africa ab eisdem Phœnicibus (ut ipsa fuisset) uenundatam. Quod autem mulieres à Dodonæis columba uocatæ sunt, ob id mihi uidetur factum, quia barbaræ essent, quod uidelicet simile quiddam auibus sonarent. Interiecto deinde tempore columbam humanam uoce locutam, aiunt, postquam more ipsorum mulier locuta est, tandiu uolucris modo sonare uisa, quamdiu barbarẽ loquebatur. Nam columba quodammodo humanam uocem sonat. Nigram autem columbam esse dicẽtes. Aegyptiam fœminam significant. Sunt itaque simulima inter se oracula, et illud apud Thebas Aegyptias, et hoc apud Dodonam.

donam. Estq; diuinandi in templis ratio ab Aegypto ascita, cum ipsi Aegyptij extiterunt principes cōuentus, & pompas, & conciliabula faciendi, & ab eis Græci extiterunt. Cuius rei hoc apud me argumentum est, quod illa constet prisceis temporibus. Græcanica uerò recens fuisse instituta, nec semel quotannis conuentum agere Aegyptios: sed frequenter, cum alibi, tum præcipue, ac studiosissime in urbe Bibasti, in honorem Dianæ. Secundo loco in urbe Busiri, in honorem Isidis. In qua urbe maximum est templum Isidis, ipsa in medio Delta Aegyptii sita. Est autem Isis, quæ Græca lingua dicitur *Διαίτυς*, id est, Ceres. Tercio gradu in urbe Sai, in honorem Mineruæ. Quarto Heliopoli, in honorem Solis. Quinto in urbe Buti, in honorem Latonæ. Sexto in urbe Papremi, in honorem Martis. Caterum, cum se cōferunt in urbem Bubasti, hæc faciunt. Nauigant uiri pariter & mulieres, magna in singulis nauibus uirorum multitudo. Inter nauigandum assidue mulieres aliquot crepitacula tenentes plaudunt, uiri tibijs canunt. Cateri, cætera q; modulantur, manusq; complodunt. Ita nauigando, ut ad quamq; urbem perueniunt, talia agunt: appulsa ad terram nauis, mulierum aliæ ea, quæ dixi, faciunt, aliæ cōpellantes eius urbis fœminas, ingerunt probra, aliæ saltant, aliæ surgentes, retrahunt illas. Talia ad singulas urbes flumen accollentes agunt. Cum ad urbem Bubastum peruentum est, diem festum celebrant magnis hostijs offerendis. Quo in festo plus uini uinealis absumitur, quàm in reliquo anni tēpore. Cōmeant illuc (ut indigenæ aiunt) uirorum ac mulierum præter pueros ad septingenta millia. Atq; hæc quidē in ea urbe fiunt. At in urbe Busiri, ut diem festum Isidi agent, superius à me dictum est. Verberantur enim post sacrificium cum Eli, multa sanè hominū millia: quot autē uerberentur, nō est

nubi

mihī fas dicere. Sed ex omnib. præcipuè hoc faciunt Cares, qui Aegyptum incolunt: adeò quidē, ut gladijs quoq; fronte concidant: ex quo factō datur intelligi, eos hospites esse, non Aegyptios. Vt uerò in Saim urbē sacrificatū conue-
nerunt, noctu sub dio uniuersi circum mœnia frequentes lucernas accendunt, imbutas sale, & oleo plenas cū multo lychno, quod tota ardeat nocte. Cui festo nomen impositū est, Accensio lucernarum. Ad hunc cōuentum quicunq; Aegyptiorum ierint, obseruantes sacrificij noctē, & ipsi lucernas accendunt, neq; id in Sai modò, sed etiā per uniuersam Aegyptum. Qua uerò gratia nox hæc lumen, & honorem sortita sit, sacra quadam ratio cōmemoratur. Ad Heliopolim, & ad Butim, qui ueniunt, tantū sacrificasse contenti sunt. In Papremi uerò, quemadmodum in alia, & hostias, & sacra operātur, sed quoad sol circumfertur, pauculi sacerdotes circa simulacra exercentur: complures eorum tenentes ligneas clauas, stant pro foribus templi: alijs è regione plus mille uirorum, qui uota exequentur, cum singulis fustibus frequentes consistunt: qui pridie simulacrum ligneum ex ligneo sacello deaurato, in alias sacras ædes exportāt, paucis illis, qui ministerio simulacri delecti sunt, trahentibus plastrum quatuor rotarum, quò uehitur sacellum cum simulacro, quod intus est. Hos ingredi prohibēt hi, qui in uestibulo stant. At hi, qui uota exequentur, opitulantes Deo, percutiunt hos sese defensantes. Hic uehemens existit fustaria pugna mutuò capita ferentium: multiq; ex uulneribus (ut ego opinor) pereunt, etsi Aegyptij quenquā mori negāt. Aiunt autem indigenæ conuentum hunc ideò institutum, quod id templum incolat mater Martis, & ad eam Martem iam aduultum, ac iuuenis ætatis uenisse gratia cœundi cum matre, quem materni ministri, ut, qui cum à principio

non agnoscerent, ingredi ad matrem non sinerent. Hunc ex alia ciuitate adductis hominibus, illos male mulctasse, & ad matrem esse introgressum. Et ob hanc rē ait solennem esse, matri die festo hanc rixam, & institutum, ne in templo cum feminis coiretur, nēue à Venere, nisi ablutis, templa adirentur. Hi sunt, qui primi caeremonijs uacauerunt: nam ceteri ferē mortales, præter Aegyptios, ac Græcos, coeunt in templis: & à Venere surgentes, non abluti introeunt templum, putantes hominem esse, ut ceteras animantes. Etenim uidere licet, & pecudes omnes, & uolucrum greges coire in deorum templis, atq; in fanis: quod si non esset Deo gratum, nō facturas illas fuisse allegant. Mihi autem ista facientes, non probatur. Aegyptij cū in alijs ad sacra pertinentib. tū uerò in his supstitiosē agūt. Ceterū Aegyptus, cū sit Africa finitima, nō tamē admodū feris est frequēs: q̄ uerò illic sunt, cæ oēs pro sacris habentur, partim māsuetæ, partim immāsuetæ. Qua aut causa pro sacris habentur, si dixero, ad res diuinas oratio mea descenderet, quas ego imprimis enarrare deuiro: quarumq; quicquid dixi, id necessitate coactus tamen delibando dixi. Lex uerò, quæ de ueris est, ita habet: Earum educandarum curam seorsum à cæteris Aegyptij, atq; Aegyptiorū suscipiunt. In quo honore filius patri succedit. His feris lex deferis, omnes, qui in urbibus sunt, uota persoluunt, quæ susceperūt illi Deo, cuius illa fera est, hunc in modum: derasis filiorum capitibus, aut in totum, aut ex media, aut tertia parte, appēdunt crimes una in lance, & altera tantundē argenti: quæ pecunia, cū lancem traxerit, eam tradunt curatorem ferarum. Ille pro hoc amputatum piscem præbet feris escā. Talis cibus illis præbetur. Quarum, si quam quis necauerit, si uolens morte mulctatur: sin inuitus plectitur ea multa, quā sacerdotes statuerint. Quisquis tamen ibim, aut accipitrem

necauerit, siue uolēs siue nolens, necessariò morte afficitur. Sed cum multæ sint feræ, quæ unà cum hominibus uiuēt, Felis. multò tamen plures essent, nisi res hæc officeret felibus. Felles postquàm sunt enixæ, nò amplius adcunt masculos. Eas isti coeundi gratia indagantes, tamen potiri nequeunt. Ergo contra illas talia cominiscuntur: Ereptos aut subreptos earum fœtus occidunt, non tamen occisos edunt. Illa filijs orbata, cupiditate aliorũ (amãtissima enim filiorũ fera est) ita demũ ad mares se conferunt. Felem incensa strue, diuina res occupat. Nam quoties ignẽ extinguere neglexerunt Aegyptij, custodias felium dispositi agunt. At illæ aut intrudendo sese hominibus, aut transiliendo in ignem insiliunt. Hoc dum contingit, ingenti luctu afficiuntur Aegyptij. Quibuscumq; cũ in domibus ultrò felis appetit mortem, earum domorum habitatores cuncti sola supercilia eradunt: totũ aut corpus & caput, in quorum domibus sic moritur canis. Efferuntur feles mortuæ ad sacra tecta, ubi falsæ sepeliuntur in urbe Bubasti. Canes in sua quisq; urbe tumultant, sacris in oculis. Eodem quoq; canes modo, indagatores sepeliuntur. Nam mygalas, id est, mures araneos, & accipitres in urbem Butum asportant. Vrsos autem qui sacri sunt & ludos, non multò uulpibus grandiores, eo loci sepeliunt, ubi iacētes inueniunt. At crocodilo talis inest natura ut 4. mensib. maximè hybernis nihil omninò edat: et cũ sit quadripes, tamẽ terrestre & aquatile est. Nam oua parit humi, excluditq; & plerunq; diei in sicco agit, sed totam noctem in flumine, quippe calidiore aqua quàm nocturno sereno, & rosido. Ex omnib. quæ mortalia agnoscimus, hoc maximũ exiit ex minimo, siquidem oua gignit haud multò maiora anserimis, & pro portione oui fœtus excluditur. Excretus, ad 10. & 7. & amplius cubitos peruenit. Oculos habet suilos,

los, dentes magnos proportione corporis, & prominentes, atq; seratos, cui ex omnibus feris soli innata nō est. Idem in inferiore maxillam solū non mouet, sed superiorem inferiori adnouet. Ungues quoq; robustos habet, pellemq; circa tergum impenetrabilem. Inter aquas cæcus, sub dio perspicacissimus. Itaq; cū in aqua uitam degat, os fert introsum hirūdinibus repletum. Cumq; cum cætera fera, ac uolucres fugiant, solus ipsi trochilus pacatus est, quod uidelicet ei est utilis. Etenim posteaquā crocodilus ex aqua in terram egressus est, ac deinde hiauit (semper enim ferē hoc ad xephyrum facere solet) tūc in eius os trochilus penetrās, deuorat sanguisugas. Qua utilitate delectatus crocodilus, nihil omnino trochilum lædit. Quibusdam Aegyptiorum crocodili sacrosancti sunt, quibusdam non sunt, sed uelut hostes exagitantur. Sacros admodū esse eos existimāt, qui circa Thebas & Mærios stagnum incolunt: quorū utriq; unū ex omnib. crocodilis alunt cicurē, & edoctū manu tractari, appendentes eius auribus uel gemmas, uel ex auro fusiles in aures et primoribus pedibus catenā innectētes: cibaria quoque accommodata, ac sacra præbentes, cōsecrantur tanquā pulcherrimē uiuentē. Vbi mortē obijt, sale conditū sacris in urnis sepeliunt. At qui circa Elephantinam urbem incolūt, quod sacros esse non censeant, etiam comedunt. Neq; uerō crocodili uocantur, sed champsæ. Iones appellauēre crocodilos, illi generi crocodilorum, quod apud eos in sepib. gignitur, comparantes. Hos capiendi cū sint cōplura, & multiplia genera, unum tantū hoc, mihi quod maximē dignum relatu uidetur puto scribendum. Vbi tergum suillum hamo circumdatum, ad alliciendum crocodilum, pertulit in mediū fluminis uenator, ipse ad ora fluminis porcellū, quē uiuū tenet, uerberat. Cuius uocē crocodilus audiēs secūdū illā ten-

dit, naetusq; tergum deuorat. Et posteaquã attractus est, ante omnia eius oculos uenator cæno opplet. Hoc actio, cetera Equus flu- ra facile sanè obtinet, alioqui cum labore adepturus. Equi uialis. uerò fluuiales in plaga Papremitana sacri sunt, in cetera Aegypto non sacri, talem speciẽ, naturamq; habentes: Quæ drupes bifidis pedibus, ungulis biformis, simo naso, equina iuba, eminentibus, & cancellatis dentib. fulgida cauda, equina uoce, magnitudine maximi tauri, tam crasso corio, ut ex arefactio fiant pila missilia. Gignuntur præterea in fluuio aquatila quædam, quæ Aegyptij sacrata esse arbitrantur.

Pisces Aeg- Arbitrantur itẽ sacrum genus piscium, quod uocatur squamifera, mosum, atq; etiã anguillã. Hos pisces aiunt sacros esse. Ex ceteri. uolucris uerò uulpanferes. Est & alia uolucris sacra, nomen Phœnix. mine Phœnix, quã equidem nunquã uidi, nisi in pictura. Et enim perrara ad eos cõmeat, 500 quoq; (ut aiunt Heliopoli tam) anno, et tunc demũ, cũ pater eius decessit. Is, si picturæ assimilis est, talis tantusq; est: Pennæ coloris partim rubidi, maxima ex parte cũ habitu, tũ magnitudine simillimus aquilæ. Eum aiunt (quod mihi non sit uerisimile) hoc excogitare: Ex Arabia proficiscentem in templum Solis, gestare patrem myrrha obuolutum, & in eo tẽplo humare. Sic autẽ gestare: primũ ex myrrha ouũ cõponere, quãtũ ipse ferre possit: deinde ferendo illud experiri. Hoc expertũ, ita demũ ouum exenterare, atq; in illud parentem inferre: & qua parte ouum exinaniuit, patremq; intulit, eam partem alia myrrha inducere. Et cũ tantundem ponderis imposito parente effectum sit, obstructo rursus foramine baiulare illud in tẽplum Solis. Hæc facere hæc auem commemorant.

At circa Thebas sunt sacri serpentes, nihil omninò hominibus noxij pusillo corpore binis præditi cornibus è sum-
pentes. mo uertice enatis; quos defunctos in Iouis æde sepeliunt.

Fluic

Huic enim Deo sacros illos prædicat. Est Arabia locus, ad
 Brutum urbem ferè positus, ad quem locum ego me contu-
 li, quòd audirè uolucres esse serpentes. Eò, cum perueni, ossa
 serpentum aspexi, & spinas multitudine supra fidem ad e-
 narrandum, quarum acerui erant magni, & his alijs atq; alijs
 minores, ingēti numero. Est autē hic locus, ubi spinæ proie-
 ctæ iacebant, huiuscemodi: Ex arctis montibus exporrigi-
 tur in uastam planitiem Aegyptiæ contiguam. Fertur ex
 Arabia serpentes alatos incunte statim uere in Aegyptum
 uolare, sed eis ad ingressum planitiæ occurrentes aues ibi-
 des, non prætermittere, atq; ipsos interimere: & ob id opus,
 ibidem magno in honore ab Aegyptijs haberi. Arabes autē
 consitentibus & ipsis Aegyptijs, idcirco se his auibus hono-
 rem exhibere. Eius auis species talis est: Nigra tota ueheme-
 ter est, cruribus, gruinis, rostro maxima ex parte adunco, ea-
 dem, qua grex magnitudine. Et hæc quidem species est ni-
 grarum, quæ cum serpentibus pugnant. At earum, quæ pe-
 des humanis similes habent (nam bifariæ ibides sunt) gracile
 caput, ac totum collum: pennis candidæ, præter caput, cer-
 uicemq; & extrema alarum & natium: quæ omnia, quæ dixi,
 quæ sunt uehementer nigra, crura & facies alteri cons-
 tentanea. Serpentis porro figura, qualis hydrarum, alas nō
 pennatas, sed glabras gerit, & alis uespertilionis ualde si-
 miles. Hactenus de sacris feris dictum sit. Ipsorum autem
 Aegyptiorū, qui circa partem Aegypti frumentariam co-
 lunt, memoriam omnium hominum commentante, sunt ferarum uictus.
 re eorum (in quorum ego ueni experimentum) longè excel-
 lentissimi, ante omnia tali uitæ genere degentes. Singulis
 mensibus triduo purgant se, uomendo, atq; intestina diluen-
 do, gratia sanitatis conseruandæ, existimantes omnes lan-
 guores hominibus creati ex cibis. Nam sunt alijs Aegyptijs

omnium uirorum secundum Afros maxime sano corpore, aëris (ut mihi uidetur) beneficio, quod nunquam immutatur, cuius mutationibus præcipue existit in hominibus morbi. Pane uescuntur, quæ ex farre conficiunt, quæ colleste nomenclant. Vino utuntur, factis ex hordeo, desunt enim in ea regione uites. Vicissitæ quoque tum piscibus partim crudis ad solem arefactis, partim falgugine conditis, tum auibus, sed earum crudis, prius tamen sale conditis cothurnicibus, anatisque, atque auiculis. Ceteris autem uel uolucris, uel piscibus, quæ ipsis in proximo sunt (præter illa quæ ab eis sunt recepta pro sacris) partim assis, partim elixis. Apud locupletes eorum cum multi conuenerint, et à cœna discessum est, circumfert aliquis in loco mortuum à ligno factum, sed pictura, et opere uerum maxime imitantem, longitudine cubitali omnino, aut bicubitali, ostendensque singulis conuiuarum, ait: In hunc intuens posita, et oblectare, talis post mortem futurus. Hæc illi apud conuiuia faciunt, contentisque moribus patrijs, nullum alium asciunt. Quibus cum alia sint egregia constituta tum uero illud, adhibendum modulatorem, qui et in Phœnice, et in Cypro et alibi, nomen pro differentia gentium habet. Idem tamen congruit cum eo, quem Græci decantant appellantes Linum. num, ut ego admirer, cum alia multa, quæ sunt apud Aegyptum, tum uero unde nomen Lini acceperint, quem semper quodammodo decantare cognoscuntur. Vocatur autem Linus Aegyptiacè Maneros: quem Aegyptij tradiderunt, cum filius unicus exitisset primi ipsorum regis, præmaturaque morte decessisset, his lamentis ab Aegyptijs fuisse decoratum, et cantilenam hanc, eamque solam ipsis institutam. Congruunt præterea in hoc cum folijs Græcorum Lacedæmonibus Aegyptij, quod minores maioribus natu obuij cedunt uia, ac deflectunt, aduenientibusque è sedili assurgunt: quæ in re

cum nullis alijs Græcorum conueniunt. Inuicem compellam
 di se mutuò in uijs adorant, genu tenus demissa manu. *Ve* Aegyptiorū
 sibus amiciuntur lineis, circa crura fimbriatis, quas casili- uestitus.
 ris appellant, super quas candida ferunt amacula, tanquam
 superiecta Laneæ uestes, neq; in ades sacras gestantur, neq;
 unā cum cadauere sepeliuntur: profanum enim est, quæ con
 sentanea sunt his, quæ Orphica, & Bacchica appellantur,
 ab Aegypto, & à Pythagora ortū ducentib. Nā his ceremo
 nijs participāre, laneis indutū uestib. humari religiosum est.
 De quib. sacra redditur ratio. Alia insuper sunt ab Aegyp
 tijs excogitata, quis mensis, diesūe cuius decorum sit, & quo
 quis die genitus qualia sortietur, & quam mōrē obibit, &
 qualis exister. Quib. rebus, qui in poësi uersati sunt, usi fue
 runt. Plura quemetiam ab eis prodigia comperta sunt, quā
 à ceteris omnibus hominibus. Nam cum prodigium exiitit, De prod
 scribunt id, obseruantes quomodo euenerit. Et si quando gij.
 postmodum huius simile exiiterit, exemplo prioris putant e
 uenturum. Diuination apud eos ita est constituta, ut eius ar
 tificium nulli mortalium uendicetur, sed certis dijs. Siquidē
 Herculis illic oraculum est, & Apollinis, & Mineruæ, Dia
 neq; ac Martis, & Iouis. Sed quod præcipuo honore colunt
 ex omnib. oraculis, Latonæ est, in urbe Buii. Verūm hac ua
 ticinia non eodē modo sunt omnia instituta, sed differenter.
 Iam uerò medicina apud eos hūc in modum est distributa, Aegyptiorū
 ut singulorum morborum sint medici, non plurimum. Itaq; medici.
 omnia referta sunt medicis. Alij enim sunt ocularij, curan
 dis oculis constituti, alij capiti, alij dentibus, alij alui parib.
 alij morbis oculiis. Luctus eorūde, ac sepultura tales sunt: Aegyptiorū
 Quibuscumq; domesticis aliquis decessit homo alicuius mo funera,
 menti, ibi omnis muliebris sexus familia caput sibi & uultū
 oblini luto. Deinde relicto domi cadauere, ipsa per ur
 bem

bem uagantes se plangunt, succinctæ, nudatis mamillis, & cum eis proxima quæq;. Altera ex parte uiri, & ipsi expectati se uerberant. His actis, ita demum ad condiendum portant. Sunt autem certi ad hoc ipsum cõstituti, qui hoc artificium faciunt: qui cum ad ipsos cadauer portatum est, ostendunt his, qui portauerunt, exëplaria mortuorum lignea pingendo assimolata. Et eorum unum accuratissimæ fabrefactum esse aiunt, cuius ego nomen si nuncupauero, haud faciã sanctè. Alterum illo inferius ac uilioris precij. Tertiũ uilissimi. Ea dicentes, sciscitantur ab his, ad quod exemplum uelint effingi mortuum suum. Isti conuento de precio illinc abeunt. At hi, qui relinquuntur in adibus hunc in modum diligentissimè condiunt corpus. Ante omnia incuruo ferro cerebrum per nares educit, ut quamq; partem eduxerunt, ita locũ eius medicamētis explentes: Dehinc acutissimo lapide Aethiopico circa ilia cõscindũt, atq; illac omnem aluũ protrahunt: quã, ubi repurgarunt, ac uia no Phœniceo expleuerunt, rursus odorib. contusis refarciũt: tum omenta cõplent contusa myrrha pura, & cassia, et ceteris (excepto thure) odoribus, iterumq; consuunt. Vbi hæc fecere, saltunt intrò abditum 70. dies. Nam diutius salire nõ licet. Exactis 70 dieb. cadauer, ubi abluerunt, sindone byssina incisio loris, totum inuoluunt, gummi illinentes: quo Aegyptij glutinis loco plerũq; utitur. Eo deinde recepto, propinqui ligneam hominis effigiem faciunt, in qua mox inserunt mortuum, inclusumq; ita reponunt. Hic autem, qui medicocria uolunt, nimirum fugientes sumptum, ita comparat: Clysterem unguine, quod è cedro gignitur, cõplent. Deinde ex hac aluum mortui, ipsam neq; scindentes, neq; extrahentes, sed per secessum, prehensio uia posterioris hiatu insarciunt: & tot, quod dixi, diebus sale condiunt: quorum

dicunt

dierum ultimo cedrinum unguem, quod prius ingesserāt, ex aluo egerunt, quod tantam habet uim, ut unā secum aluum atq; intestina tabefacta educat. Nitrum autem carnes tabefacit, mortuūq; tantum cutis, & ossa relinquuntur. Vbi ista fecere, ex quo sic tradidēre mortuum, nihil amplius negocij suscipiunt. Tertia conditura hæc est, adornandi eorū mortuum: Qui tenuiori sunt fortuna dilutionibns uentrem abstergunt, arefaciuntq; sale septuaginta per dies, deinde tradunt reportandum, Vxores tamen insignium uirorum, non statim uita defunctas tradunt condiendas, ac ne eas quidem fœminas, quæ conspicuæ ualde & maioris momenti fuerint, sed triduo, atq; quadriduo defunctas: ea de causa facientes, ne cum fœminis salinarij concumbant. Deprehensum enim quendam aiunt, coeuntem cum recenti cadauere muliebri, delatumq; ab eiusdem artificij socio. Quisquis autem uel ipsorum Aegyptiorum, uel hospitum cōpertus sit mortuus, siue à crocodilo raptus, siue ab ipso flumine, necessariū prorsus est ei ciuitati, ad quam eiectus est, condire, & quā honestissimo funere sepelire in sacris monumentis, quem ne cōtingere quidem fas est alteri, aut proximorū, aut amicorū, nisi ipsis Nilī sacerdotibus, ceu maius quiddam quā hominem mortuum tractantibus ad sepeliendum. Græcanicis institutis uti recusant, & (ut semel dicā) nullorū hominū aliorū institutis uti uolunt. Et hoc quidem ceteri Aegyptij obseruant. Est tamen Chemmis oppidū grande, Thebaicæ plaga, propè nouam urbem, quo in oppido est templum Persei, Danatæ filij, quadratum, ac palmeto circumdatum, ingenti sanè è saxis uestibulo, stantibus desuper duabus grandibus è lapide statuis. In hoc uestibulari ambitu est sacellum, & in eo simulacrum Persei. Quem Chemmitani memorant, si bi apparere frequenter è terra exeuntem, frequenter in-

Chemmis
tani Græcas
nicis ludis
utuntur.

tra templū. Eiusq; sandaliū quod gestabat, inuentū bicubita
 tali magnitudine: quod postquam apparuerit, exuberare
 omnē Aegyptū. Hæc quidem illi aiunt. Faciunt autem Per-
 seos Græcanicè gymnicos ludos, p omne certadi genus, pro-
 positis præmijs, tum pecorum, tum palliorum, tum pellium.
 Percontantiq; mihi, cur eis solis soleret apparere Perseus, &
 cur in edendo gymnico certamine ab Aegyptijs discrepare-
 rent, aiebant Perseum ex ipsorum ciuitate esse oriundum.
 Danaum enim: & Lynceum, qui essent Chemnitani, nauiga-
 gasse in Græciam: à quibus originem gradatim ducendo, de-
 ueniebant ad Perseum. Hunc in Aegyptum profectum, quē
 & Græci dicūt gratia afferendi ex Africa caput Gorgonis,
 uenisse ad ipsos quoque ac cognatos omnes agnouisse, quos
 postquam didicisset, & nomen Chemmis ex matris audisset,
 in Aegyptum uenisse, & gymnicum certamē celebrari iussa
 fuisse. Hæc omnia opinantur Aegyptij, qui supra paludes in-
 colunt: qui uerò in paludibus, utuntur eisdem, quibus ceteri
 Aegyptij moribus, cum in alijs, tum in habēdis singulis uxora-
 ribus, quemadmodum Græci. Caterum, ad uictus facillita-
 tem alia sunt eis excogitata. Siquidē cū fluius plenus cama-
 ratio. pos inundauit, in ipsa aqua exoritur ingens uis liliorū, quæ
 loton Aegyptij uocant. Ea ubi demessuerunt, ad solem exie-
 cant. Deinde quod mediū loti est papaueri assimile, postquā
 coxerunt, ex eo faciunt panes affos. Est aut huius loti radix
 quoq; esculenta, etiam suauitate præstanti, orbiculata, malī
 magnitudine. Sunt & alia lilia rosis similia, & ipsa flumina
 ne nascentia: quorū fructus in alio calyce germinante ē ter-
 ra, similimus specie est fauo uestparū. In eo esculenta quædā
 instar nuclei oliuæ toagmentata innascentur, quæ et tenera
 comeduntur, & arefacta. Iā uerò iuncū annū, ubi ē paludib.
 excerpserunt, superiorem eius partē amputant, quā in aliud
 quiddam

quiddam conuertunt: quod relictum est inferius longitudine cubitali, id edunt pariter, ac uenundant. Eo si qui admodum suauis uis cupiunt, in luculento furuo torrefactum ita comedunt. Sunt præterea ex eis qui solum piscibus uiscerant, quos, ubi cepe unt, exenteratos ad solem desiccant, exiccantisque deinde uescuntur.

In fluminibus non ferè gignuntur pisces gregales. Qui nati in stagnis, hæc faciunt. Simul ac incessit eis libido gignendi gregatim in mare enati, ducibus masculis genituræ spargentibus, quæ feminae cōsectantes, recuruando se ex ea cōcipiunt. Eadē ubi prægnantes in mari sunt effectæ, remeant omnes rursus ad sibi cōsuetam, non amplius eorundem ductu, sed faminarum. Ducunt enim ille quemadmodum fecerant mares, gregatim oua fundentes instar milij parua, quæ mares adeuntes deuorant. Sunt autem ea tanquam milij grana pisces, ex quorum reliquijs non deuoratis, sed nutritis, pisces fiunt. Ex his piscibus, qui capiuntur dum in mare meat, hi detritis capitum dexteris partibus, qui uerò retrò meat, sinistris, apparent: quod ea de causa patiuntur, quod in mare dum tédunt, à sinistra terram legunt: rursus eadem uia reuertētes, incurfant atque offendant cōtingēdo terram, plerumque ne itinere aberrēt propter aquæ decursum. Nilo incipiente augetur, in primis depressa terrarum, et lacuna fluuii proximè impleri incipiunt. Confestimque redundante à flumine aqua, hæc plena fiunt, et cōtinuò cuncta pisciculis minutis opplenuntur. Unde autem secundo loco uerisimile sit eos gigni, hoc mihi uideo causa intelligere, quod superiore anno, postquam Nilus abscessit, pisces qui oua in cæno pepererant, una cum postremis abeant aquis, circumactio rursus anno, ubi aqua restagnauit: protinus ex his ouis gignuntur pisces.

Quod ad pisces atinet, ita habet. Viuntur Aegyptij, qui uinguentis palustria accollunt, unguento ex fructu silicypriorum, KIKI.

quod

quod appellant Aegyptij kiti, hunc in modum conficientes. Sillicypria haec, quae apud Græcos ultrò nascuntur, ad oras fluminum, stagnorumque ferunt, multum quidem fructum ferentia, sed graueolentem. Hunc ubi colligerunt, alij con-
tusum ad ignem, alij in sartagine coquunt, & quod ex eo
perfluit, excipiunt pingui: qui idam, & nihilominus ad lucer-
nas tam idoneum, quam oleum, sed graueolentiam exhi-

Aduersus **culices re-** **medium.** **bens.** Sunt autem aduersus magnam uim culicum haec ab
eis excogitata. Cum enim his qui supra paludes incolunt,
munimento sint turres, quas dormituri ascendunt (nam cu-
lices uentus prohibet in altum uolare) alia sunt machinati,
qui intra paludes habitant: singuli sua obtinent retia, qui-
bus per diem pisces capiant, eisdem noctu utuntur cubili, in
quo requiescunt. Circundatis illis, deinde operiti somnum ca-
piunt: qui si in uestimēto inuolati, aut in syndone dormirēt,
eos per ipsa indumenta culices morderent, per retia uerò ne

Naues spi- **naces.** tantulum quidem mordere conantur. Naues eorum onera-
riae sunt factae è spino, cuius figura similia est loto Cyrenæo,
& cuius lacryma gummi est. Ex hac spino ligna concidunt,
quae magnitudine bicubitali, tanquam lateritio opere cōpo-
nunt, hunc in modum cōmpingentes. Ligno cubitali circū-
densos, ac longos stipites appendunt: ubi hunc in modū cō-
pegerunt, desuper frequentia transtra extendunt. Cōmissu-
ris nequaquā utuntur, sed introrsum compages iunco inne-
stunt. Gubernaculum scitè faciunt, & hoc per nauē transit.
Malo quoque spinaceo, & uelis iuncea utuntur. Haec nauigia
extra flumen meare nō possunt, nisi luculentus ingruat uena-
tus, uerū à terra protrahuntur. Secundū decursum hoc pa-
cto feruntur: Est ianua ex myrica facta putaminibus arma-
dinaceis strata, & lapis politus duorū ferè talentorū pōdo.
Huiusmodi ianuā suae alligatam, in anteriore parte nanis
finiunt

ferunt deferri: lapidem uerò retrorsum alio fune. Ita ianua impetu aquæ insidente, protinus meat, & trahit barinæ: hoc enim his nauigijs est nomen. Lapis autem, dum retrorsum trahitur, fundo admotus dirigit nauim. Horum nauigiorum ingēs, apud illos est copia, quorum quædam ferunt multa millia talentorum pondo.

Cum regionē supergressus est Nilus, solæ urbes apparēt, Nili nauibus eatenus extātes, ut insulis Aegæi maris ferè asimiles esse uigatio. deantur. Nā cætera Aegypti, pelagus efficiuntur: ipsæq; urbes, quæ solæ extāt, stationes nauium faciūt. Nec iā, cū hoc contingit, per alueū fluminis, sed per mediū cāpi nauigatur. Ex Naucratis quidem Memphim uersus, nō iā iuxta pyramides ipsas, sed iuxta acumen Deltae, & urbem Cercasorū: à mari aut, & Canobo Naucratis uersus p campum, ad Anthyllam urbē uenies, & ad urbem, quæ uocatur Archandri. Harum urbium Anthylla, quæ est insignis, datur peculiaris in calceamenta uxori semp eius, q in Aegypto regnat. Quod factum est, ex quo Aegyptus fuit ditionis Persarum. Altera uidetur mihi nomē habere ab Archandro Danaï genero Phihij Achaï filio. Archandri enim urbs nominatur. Quòd si alius quisquam Archander esset, nequaquam Aegyptum nomen foret. Haftenus quæ uidi, quæ noui, quæ interrogauī, dicta sunt. Hic pergam differere de Aegypto, quæ audiebam, addens aliquid, quod ipse uiderim. Menem, qui primus apud Menes Aegyptū regnauit, aiebant sacerdotes iunxisse pōtib. Nilum gyp̄ti rex. ad Memphim. Nā eū, Africā uersus, totū præterlabi mōtem Psammium: & supra Memphim centum circiter stadia meridiem uersus aggesta humo ad anfractum fluminis arefuisse pristinum alueum. Ita flumen factō sibi alueo, p mediū montium fluere. Adeò nunc quoq; sub Persis iste anfractus Nili, tanquam coërcitus fluat, magnis præsidijs custoditur
quorū

quocannis, obseptus aggeribus. Quos si refringens flumen
 uelut ea parte redundare, omnis Memphis adibit periculum,
 ne quis operiatur. Ab hoc Mene, qui primus extitit rex, id
 unde fuit amnis effectum terrestre, ibiq; ab eodem urbem
 hanc conditā, quæ nunc Memphis appellatur (est enim Mē-
 phis in angustijs Aegypti sita) & exterius aquilonem uersus
 et uesperum, ex flumine effossum esse stagnum (nam ab au-
 rora ipse Nilus arcet) & ab eodem in ea urbe extructū hoc
 templum Vlcani tum magnum, tum memoratu dignissi-
 mum. Post hunc recensebant è libro sacerdotes nominatum
 alios trecentos ac triginta reges. In quibus tot ætibus ho-
 minum, decem, & octo fuissent Aethiopes, & una mulier æ-
 lienigena, ceteri indigenæ. Mulieri quæ regnavit, fuisse no-
 mē Nitocris men idem quod reginæ Babylonicæ Nitocris: quam dice-
 Aegypti re- bant ultam fuisse fratrem ab Aegyptijs, apud quos regna-
 gina. bat, interemptum & sic ubi hunc interemerant, regnum ad
 hanc detulissent. Vltam autem fratrem, dolo multis Aegyp-
 tiorum absumptis. Nam extruxisse eam permagnū ædifici-
 um subterraneū, per causam quidem noui operis, animo autē
 aliud agitantem: & conuocatis ad conuiuium multis, quos
 præcipuè nouerat fraternæ cadis autores fuisse, per occultū
 quendam specum immisisse flumen discumbentibus. Hæc
 demum de illa referebant, præterquā quod ubi hoc fecisset,
 conspersisse eā multo cinere ædificium, quò impunita esset.
 Aliorū autē regū nullū ferebant clarum opus editum, nisi
 Mæris Ae- unius: qui postremus horum extitit, Mæris. Hunc enim ad æ-
 gypti rex. ficasse memorati digna Vlcani uestibula, ad uentum aquilo-
 nē uergentia: & stagnū effodisse cuius quot sint in ambitu
 stadia, posterius aperiā et pyramides in ea extruxisse, de qua-
 rum magnitudine simul cum ipsius lacu mentionem faciā.
 Hunc itaq; tantum operum edidisse, alios autem nihil prorsus.

sus. Quos ego pratergressus, eius qui his successit, nomine Sesostris, mentionem habeo. Istum dicebāt sacerdotes, pri- mum longis nauibus ex Arabico sinu profectum, rubri maris Aegypti- ris accolae in suam potestatem redeuisse: progressumq̃ lon- gius, uenisse in mare iam uadosum, & proinde non nauiga- bile. Illinc ubi retro se ad Aegyptum recepisset, secundū sa- cerdotum commemorationem, coactio ingeni exercitu per- continentem perrexisse: omnesq̃ gentes, ut in quaq̃ incide- bat, subegisse. Et quasq̃ earum nanciscebatur feroces, & uehementer studiosas libertatis, in earum regionibus cip- pos statuebat, inscriptos literis sui nominis, et patriae & quae referrent ipsum illos ui subegisse. Quarum uerò urbes nullo praelio, nulloq̃ negotio cœpisset, his cippos inscribebat: tum eisdem literas, quas scripserat eis gentibus, quae uiriles extit- erant: & praterea muliebria genitalia, planū facere uolēs, illos haudquaquā uiriles extitisse. Hac faciendo peregit cō- tinentem, donec ex Asia in Europam transgressus, Scythias subegit, & Thraces, ad quos usq̃, & non ulterius, mihi uiden- tur Aegyptius exercitus peruenisse, quoniam in istorū terra- rum tituli non ultra positi monstrantur. Hinc digressus retrò ab- iit, & posteaquam ad Phasim subsedit, quid deinceps, non habeo quod dicam, an ipse rex Sesostris, diuiso suo exercitus aliquantulum copiarum reliquerit ad eam regionem inco- lendam, an aliqui militum pertæsi peregrinationis, circa flu- uium Phasim substituerint. Nam Colchi uidentur Aegyptij Colchorum esse, quod ipse prius notum, quàm ex alijs auditum refero. origo. Cuius rei cum mihi cupido incepsisset, ut utrosq̃ percontar- rer, magis Colchi reminiscebantur Aegyptiorū, quàm Ae- gyptij Colchorum. Dicebant tamen Aegyptij se opinari Colchos è Sesostris esse exercitu. Ipse ex hoc coniecturam capiebam, quod atro colore sunt, & crispo capillo: 144

meti hoc pro nihilo putari posset, cum & alij sint huiusce-
 Cluz gen- modi: sed quòd isti præcipuè. Præterea quòd soli omniū ho-
 tes circums- minum Colchi, & Aegyptij, & Aethiopes, ab initio statim
 cidantur. pudenda circuncidunt. Nam & Phœnices, & Syri, qui sunt
 in Palæstina didicisse id ab Aegyptijs, & ipsi cōfuentur. Sy-
 ri uerò, qui fluuium Thermodontem, et Parthenium acco-
 lunt, & horum contermini Macrones, à Colchis didicisse se-
 ciunt: Hi enim ex hominibus soli sunt qui circunciduntur
 & in hoc faciendo, agnoscuntur Aegyptij esse. Tamen Aeg-
 yptij & Aethiopes, non queo dicere, utri ab utris didice-
 rint: Nam uidetur esse per antiquum. Sed quòd ex Aegypto,
 qui illic commercium habuerunt, didicerint, magnum mihi
 fuit hoc testimonium: quòd hi Phœnices, qui cum Græcia cō-
 suetudinem habent, nō amplius circa uirilia imitantur Aeg-
 yptios, sed eorū qui postea procreantur, uirilia non circum-
 cidunt. Agedū & aliud de Colchis dicam, eos esse similes
 Aegyptiorū. Hi soli atq; Aegyptij linū eadem ratione ope-
 rantur: omnis, utrorumq; uita pariter, & lingua cōsentanea
 est. Linū aut Colchicū à Græcis Sardonicū appellatur, cum
 illud quod ab Aegypto uenit, appellatur Aegyptiacum. Ti-
 Sesostrys tulum, quos Sesostris rex Aegypti regionatim erexit plæ-
 trophæa. riq; iā incolumes nō extant. Quosdam in Syria Palæstina is-
 pse uidi inscriptos, tūm quos dixi literis, tūm muliebribus ge-
 nitalibus. Circa Ioniam quoq; duæ huius uiri figuræ uisun-
 tur in petris incisæ: una quidem quæ ex Epheso in Phocæ-
 am itur, altera uerò, quæ è Sardibus Smyrnam uersus. In
 quarum utraq; insculptus est uir magnitudine quinūm pal-
 morum, dextra spiculum tenens, sinistra arcus, cateram-
 quæ item armaturam, etenim Aegyptiacam, & Aethiopi-
 cam gestat: & ex altero ad alterum humerum euntes sacræ
 literæ, Aegyptiacæ sunt incisæ in hæc uerba: H A N C
 EGO

EGO REGIONEM MEIS OBTINVI
 HVMERIS. Quis tamen aut cuius fuerit, ab hac parte
 non indicant, sed ab altera. Eam quidam conspicati Mem-
 nonis imaginem esse coniectant, muliū à ueritate aberran-
 tes. Sesostrum Aegyptium sacerdotes hunc esse dicebā, re-
 deuntem, multosq; mortales earum gentiū ac regionū, quas
 subegerat, reportantē. Eundē posteaquā ad Daphnas Pelu-
 sias se receperat, fuisse à fratre, quem Aegypto praefecerat,
 inuātum cum liberis inuitatum, & cū ille domū exterius materia
 circumslipasset, struemq; incendisset, re hunc intellecta ex
 templo cum uxore deliberaſſe (nā & uxore secum duxerat)
 & ea suadenti e, ut duos è sex liberis super ardentem pyram
 extendens poſitè faceret, super quos ipsi tranſeuntes euades-
 rent, ita feciſſe: & duob; filiis ita incensis, ceteros unā cū pa-
 tre fuiſſe ſeruatos. Sesoſtrem in Aegyptum reuſum, ultio-
 nem de fratre ſumpſiſſe: quam uerò multitudinē è terris po-
 teſtatem redaſtis abduxerat, ea uſum in hac fuiſſe. Siquidē
 iſti fuerunt, qui ſub hoc rege immēſe magnitudinis lapides
 in templum Vulcani portatos pertraxerunt, quiq; ad diuor-
 tia aquarum, quæ nunc in Aegypto ſunt, cuncta effodienda
 ſunt adaſti, quia inuiti faciebant, ut Aegyptum prius equis
 & plauſtris agendis ubiq; idoneam, redderent non idoneā.
 Nam ab eodem tempore Aegyptus, quæ omnis plana eſt, ta-
 men inequitabilis & plauſtris inhabilis extitit, propter mul-
 tiplices foſſas uniuerſa loca occupantes, quas idē rex ſo-
 diendas putauit, ut ciuitates, quæ non accolerent flumē, ſed
 in medio Aegypti eſſent, reſtuo flumine non laborarent pe-
 nuria aquæ ad potandum, ſed ea ſuppeditaretur è puteis.
 Hac de cauſa Aegyptus intercifa eſt, & ab hoc rege, ut di-
 cebant, in oēs Aegyptios diſpartita, ſoli quadrati aqua por-
 tione uiritini per ſortem data, atque hinc proueniens inſtis

auti, imposita certa pensione, quam illi quotannis soluerent. Quod si cuius portionē alluvione flumen decurasset, is adiens regē, rei quæ contigerat, certiorē faciebat, rexq; ad prædiū inspicendum mittebat, qui metirentur, quanto deterius factū esset, ut ex residuo proportionē taxatū uestigal penderetur: atq; hinc geometria orta, uidetur in Græciam transisse. Nam polū & gnomonē, id est, normā, & 12. diē partes à Babylonijs Græci didicerunt. Solus hic Aegyptius Sesostris rex imperio potitus est: Aethiopia monumentum quoq; sui statuz. reliquit ante ædem Vulcani lapideas statuas, duas quidē tricentū, unam suam, alterā uxoris: quatuor aut uicentū cubitorum, totidem filiorū. Huic statuae longo post tēpore, cū Darij Persæ statua anteponeretur, nō tulit id sacerdos Vulcani, negans Darium tales res gessisse, quales gessisset Sesostris Aegyptius: quippe qui cū alias nationes non pauciores quā Darius, tum uero Scythas subegisset: eoq; iniquum esse huius ante illius sisti donaria, qui rebus gestis non esset illū supergressus. Hæc locuto sacerdoti, tamē ignouisse Darius ferunt. Defuncto Sesoistre, regnum suscepisse Pheronem eius filiū, & hunc nullam sumpsisse expeditionem, sed ei contigisse, ut luminib. caperetur. Idq; hac de causa: Cum flumen eo tempore copiosissimū manaret, ita ut supra 10. & 8 cubitos rura transcenderet, uēto ingruente, qui fluctu ciceret. ferunt hunc regem facinus admisisse, quod sumptum spiculum, in medios fluminis uortices contorserit, statimq; laborasse ex oculis, ac uisum amisisse, decennioq; cecū fuisse. Undecimo autem anno ex urbe Buti ei oraculum aduenisse, iam exactum esse tempus calamitatis: uisumq; ei reditum, si oculos abluisset lotio mulieris, quæ ad suum solum uirum accessisset, aliorū uirorū experts. Et ante omnia urinā uxoris expertum, cum nihil amplius cerneret, ceterarū deinceps

inceps urinam expertum, tandem uidisse. Ibiq̃ omnes mulie Lotio fœ-
res, quas fuisset expertus, præter eā cuius lotio lotus uisum minx sanas
recepisset, unam in urbē cōgisse, quæ ῥουτρη φῦλλος, id est, tus cæcus,
rubra gleba dicitur, & eas illis coactas cum ipsa urbe om-
nes concremassē: & eam cuius lotio lotus uisum recepisset,
uxorem duxisse. Atq̃ ea clade liberatum cum alia in alijs tē-
plis donaria posuisse, omnia memoratū digna, tum maxime
memorabilia, ac spectaculo digna in templo Solis, gemina
saxa, quos obelos uocant, à figura ueru centenūm cubito-
rum lōgitudinis, octonūm latitudinis. Huic in regno succe-
sisse aiebat uirum Memphitem, cuius nomen esset lingua
Græca Protheus. Cuius nunc Memphi uisitur sanum deco- Protheus
rum sanē, ac ualdē adornatum, ad australem partem templi
Vulcani positum, circumquaq̃ Phœnicibus Tyrijs habitant-
tibus: quī locus omnis cāstra Tyriorum appellatur. In hoc
fano Prothei est ædes quæ uocatur Veneris hospitæ: quam
coniugio esse Helenes Tyndari filiæ, quia & apud Protheum
fuisse diuersatam audiui, & cognomine Veneris hospite ap Helenæ
pellatam. Nam quæcunq̃ sunt alterius Veneris templa, neu- plurim in A
tiquam hospitæ appellantur. Et sanē percontanti mihi sa- gypto.
cerdotes de Helena, referebant ita rem esse gestam: Alexan-
drum rapta è Sparta Helena, cum renauigaret domum in
mari Aegæo uentis tursu excussum in Aegyptiacū pelag-
us: atq̃ illinc non remittentibus flatibus appulsum in Aeg-
gyptum, ad ostium Nili, quod uocatur Canobicum, atq̃ ad
Taricheas. Erat in eo littore, quod nunc quoq̃ est Herculis
templum: ad quod si quis cuiuscunq̃ hominis seruus confu-
giens, capiat sacras notas, sese deo tradens, cum nefas est
tangere. Quæ sanctio ad meam usque ætatem prorsus una-
mutata perseuerauit. Eam templi legem famuli Alexana-
dri cum audissent, ab eo profugerunt: assidentesq̃ deo sup-
plices,

supplices, Alexandrum insimulabant, cum destructum uolentes remque omnem exponerent, ut circa Helenam gesta erat, & illata Menelao iniuria. Insimulabant autem de his apud sacerdotes, et apud huius ostij Nili praefectum, nomine Thonim. His auditis, Thonis quam raptissime Memphim ad Proteum mitti haec nunciatum, his uerbis: Peregrinus quidam genere Teucer, qui rem nefariam in Graecia perpetravit: quippe seducta hospitii uxore, quam secum ducit cum multis admodum opibus, in tuam terram uentis appulsus est: Virum ne finemus cum abire impune, an ea, quae attulit secum eripiemus? Ad haec remisit Proteus, qui diceret. Virum istum, undecumque is sit, qui rem nefariam in hospitem suum perpetravit, comprehensum ad me deducite, ut quid nam dicturus sit sciam.

Alexander Hoc ubi accepit Thonis, Alexandrum comprehendit, nauesque
ad Proteum eius distinet: dehinc illum, Helenamque cum opibus atque etiam
ductus. seruos Memphim ducit. Quibus omnibus representatis, Proteus percotatus est Alexandrum, quis nam esset, & unde cum nauibus profectus. Alexander illi & genus suum commemorauit, & patriae nomen, & unde nauigasset, & quod. Sed interrogante Proteo unde Helenam accepisset, titubante in loquendo, ac tergiversantem coarguebant, hi qui fuerant supplices, exponentes omnia, quae in scelere admittendo gesta essent. Tandem Proteus apud eos hanc sententiam tulit, inquit: Ego nisi nefas esse arbitrarer de peregrino aliquo supplicium pro Graeco illo de te sumere omnium hospitum deterimine, scelestissimum facinus admisisti, a tuo ipsius hospite, erepta uxore: neque his contentus, cum ea abisti. Ac ne his quidem satis habens, compilata hospitii domo uenisti. Itaque quoniam magni momenti esse duco, non necare hospitum, mulierem hanc atque opes tibi, ut abducas, non sumam, sed ego haec Graeco hospitii reseruabo, dum ille ipse constiterit uenire

uenire ad ista reportanda: tibi uerò ipsi, tuisq; conuictorib.
ut è mea terra in aliam transferretis præcipio, alioqui uos
pro hostibus persecuturus. Hunc Helenæ ad Protea aduen-
tum fuisse, sacerdotes referebant. Quam famam uidetur mi-
hi & Homerus accepisse, sed quia non perinde decora res
erat in carmine, alio loquendi modo est usus, in quem tran-
sultit, declarans se hunc famæ sermonem notum habuisse.
Id manifestum est, quòd in Iliade facit mentionem, eiusdem
erroris Alexandri, nec usquam alibi retractat Alexandrum
ferentem Helenam, fuisse abductum, & alibi errabundum
Sidonem Phœnicia applicuisse. Meminit enim huius rei in
laudanda uirtute Diomedis, ita uersibus inquires:

*Picturata inerant ibi pallia, opus mulierum
Sidomidum, pars ipse Paris formosas ab urbe
Sidonia duxit, sulcans freta lata carinis,
Cum retulit magnis Helenam natalibus ortam.*

Meminit quoq; in Odyssæa his uersibus:

*Hoc habuit Ioue nata probum, præsensq; uenenum,
Quod Polydamna sibi Thonis donauerat uxor,
Aegypto, quæ terra ferax fert plurima mixtim,
Multa quidem proba, multa autem damnoſa uenena.*

Hæc quoq; alia ad Telemachum Menelaus inquit:

*Hunc etiam Aegypto dii me tenuère reuerti
Conantem, quibus haud tuleram solennia sacra.*

In his carminib; fatetur Homerus se nosse errorem Alexan-
dri in Aegypti. Est enim Syria Aegypto cotermina, et Phœ-
nices (quorum Sidon est) in Syria incolunt. Itaq; cum hi uer-
sus, tum uerò locus non minimum, imò maxime probant Cy-
prios uersus non Homerum, sed cuiuspiam alterius esse: in quibus
dicitur Alexander ex Sparta Helenam ducens, triduo
Ilium peruenisse secundo uento usus, ac tranquillo mari, cū

id in Iliade dicat, illū cum Helenā duceret, errasse. Sed *Hos*
De rebus merus & Cyprium carmen ualeto. Caterū, nunquid Græci
 Iliacis. uana q̄ circa Iliū gesta memorarent, nec ne, percōitanti mihi
 sacerdo: es ita respondēbāt, se nouisse ab ipso Menelao, rap-
 ta Helena magnas Gracōrū copias, auxilio uenisse Menela-
 lao in regionem Teucriam: quæ in terrā egressæ, locōq; com-
 munito, miserūt Iliū legatos, cumq; eis & ipsum Menelaum
 isse. Hos, postquā ingressi sūt mœnia, tū Helenā, opesq; quas
 Alexander furto asportasset, repoposcisse tū iniuriæ satisfa-
 ctionem. Teucros autē hunc eadem narraſſe, deinde & iuras-
 tos negasse, habere se Helenam, atq; opes, de quibus argue-
 rentur, sed ea in Aegypto esse omnia: neq; se iure reatum su-
 ſtinere earum rerum, quas Protheus Aegyptius rex tene-ret:
 Gracos cūm se ab illis derideri arbitrarentur, ita obsedisse
 Ilium, donec expugnauerunt. Vrbe capta, cū Helena nō exi-
 ſteret, & eandem orationem quā prius audirent Græci, ita
 demum habita priorib. uerbis fide, ipsum Menelaū ad Pro-
 theum mittunt. Hic ubi ad Aegyptum peruenit, & ad Mem-
 phim nauigauit, exposita rei gesta ueritate, honorificentis-
 ſimo hospitio exceptus. Helenamq; malorum immunem, re-
 cepit, & insuper omnes pecunias suas. Et cū hac affecutus
 esset, Menelaus tamē iniurius in Aegyptios extitit. Nā cūm
 proficisci conaretur nec per uētos posset, idq; iam diu, rem
 indignam excogitauit. Sumptis enim duob. paeris quorum-
 dam indigenarum filijs, crectisq; haruspiciam fecit. Quod
 ubi eum fecisse reſcitū est, inuisus & exagitatus fuga, deue-
 nit in insulas Africæ obiacentes. Eō posteaquā se cōiulit,
 nihil amplius quod referrent Aegyptij, habebant. Atq; horū
 alia, quæ ex historijs nosse dicebant, alia apud ipsos gesta,
 uel magis habere cōperta. Hæc aiebāt Aegyptiorū sacerdo-
 tes. Ego uerō ad ea, q̄ de Helena commemorata sunt, et ipse
 adyctio

adñcio hoc cōiecturæ: Si intra Iliū fuisset Helena, utiq; fuisset Græcis tradita, siue uolente Alexandro, siue inuito. Neq; enim ita desipiebat Priamus, aut alij eius propinqui, ut suis, ac liberorū corporib. atq; etiam urbe periclitari uellent, quo Alexander Helenæ contubernio potiretur, Quod si inter initia ita sensissent, non tamen id fecissent, posteaquā eum multi aliorū Troianorum, tum uerò Priami filiorum duo, cretūe, aut plures perierant, cum Græcis præliantes, si quid referentibus credi uersificatoribus debet. Quæ, cum contingerent ego crediderim Priamum, uel si ipse in contubernio habuisset, Achæis redditurum fuisse, cupiditate præsentia mala deui:andi. Neq; uerò regnum ad Alexandrum erat peruenturum, ut iam sub eo res essent seniore Priamo, cum Hector & natu maior, & uirtute præstantior quā ille, regnum esset defuncto Priamo suscepturus: quem haudquāquā conueniebat fratri iniuste agenti, indulgere, cum præsertim tanta mala propter eum, tum priuatim ipsi, tum cæteris Troianis omnibus euenirent. Sed nec poterant reddere Helenam, nec uerum dicentibus eis, Græci fidem habebant, deo (ut quod sentio dicam) disponente ut funditus euersi, planum facerent hominibus, magnarū iniuriarum magnas à dijs esse ultiones. Et hæc quidem, ut mihi uidentur, dicta sunt. Prothei autem regnum dicebant suscepisse Rampsinium, qui memoriā sui reliquit uestibula ab occasu spectantia templum Vulcani, & è regione uestibulorum statuit rex. duo simulachra quinū & uicenū cubitorum longitudinis: quorum, quod Aquilonem spectat, id æstatem: quod Austrum, id hyemem Aegyptij uocant, præposterè facientes. Huic regi ingentem etiam pecuniarum uim fuisse, quam nemo regum, qui deinceps scripti sunt, superare potuerit, ac ne proximè quidem accedere. Et cum in tuto

eam pecuniā collocare uellet, ædificiū extruxisse lapideum, cuius parietum unus in exteriorem ædium partem pertingebat: sed structorem insipientem hoc fuisse machinatum. Is unum ē lapidibus ita struxit, ut ē pariete facile tolli à duob. uiris, atq; adeò ab uno posset. Aedificio absoluto, regem in eo pecuniam reposuisse. Interiecto tempore, structorē illum cum esset uita excessurus, uocasse ad se filios (nā duos huic fuisse) eisq; narrasse, se illis prospicientem, ut affluēt uita degerent astuē ædificasse regis ararium: deniq; omnia illis exposuisse planē, mensurasq; ad lapidē admouendū docuisse ac tradidisse, quæ filij obseruantes, regij ararij quæstores foret. Patre uita functo, haud in longum filios rē distulisse. Noctu enim ad regiam accedentes, lapidem ædificij muentum nullo negotio amouisse, multumq; pecuniæ expilasse. Cum autē rex fortē fuisset ædificium ingressus, uidereiq; uasa nummorum imminuta, obstupuisse: nec habuisse quem in simularet, cum & signa salua, & ædificium obseratū esset. Vbi iterum, ac tertio aperiēti minor assiduē pecunia apparebat, hoc fecisse, ne fures cum furto abirent. Laqueos faciendos curasse: & eos circa uasa, in quibus pecuniæ incras, collocasse. Fures, quemadmodum superiori tempore cum uenissent, & alter eorum penetrans, ad uas rectā perrexisset, eum fuisse laqueo retentum: & ubi agnouit, quo in malo esset protinus fratrem uocasse, & præsentis conditionis suæ certiorē fecisse, iussisseq; ut quā celerrimē introgressus sibi caput abscinderet: ne ipse conspectus, agnitusq; quis esset, etiam illum perderet. Qui, cum uisus esset probē dicere, fratrem ei obsequentem ita fecisse: & adaptato lapide, domum abisse, fratris caput asportantem. Vbi dies illuxit, ingressum in ædificium regem expauisse, cernentem corpus furis in laqueo sine capite, & ædificium incorruptum: nulumq;

lumq; neq; ingressum, neq; egressum habens. Ita abisse, atq;
ita faciendum statuisse, ut furis cadauer è muro suspenderet:
custodesq; illic apposuisse iussos, ut si quem plorantem, aut
miserantem animaduertissent, eum ad se perducerent. Sus-
spenso cadauere, matrem indignè tulisse, allocutamq; filium
qui supererat, impetrasse, ut quacūq; ratiōe machinari pos-
set, corpus fratris resolveret, asportaretq;. Id si negligeret,
minatam se regem esse adituram ad eum indicandum, quòd
pecunias regias haberet. Aduersus hanc, cum filius multa
uerba faceret, nec persuaderet, quòd illa rem grauitè acci-
piebat, eum talem rem fuisse commentum: Instratis asinis us-
tres uino completos imposuisse: & postquam agendo asinos
iuxta custodes fuit ante suspensum cadauer reuulsis ligacu-
lis, duos, tresue pedes resoluisse: & cum uinū proflueret, tūc
caput cadentem uehementer uociferatum, tanquam nescia-
rentem ad utrum prius asinorum se conuerteret. Custodes
cum multum uini profluere uiderent, concurrisse cum uasis
in uiam: & id quod profluere lucrifaciētes comportare. Isto
simulata iracundia omnibus maledicente, aliquantōq; post
illis consolantibus, hunc finxisse se mitigatum, & ab ira-
scendo desisse. Tandem seduxisse è uia asinos, atque instru-
xisse: & cum plura uerba inter eos fierent, & quidē faceto
dicto hominem lacefferet, ut risum eliceret, donasse illis ui-
num ex utribus. Atq; eos illic, ut erant discumbentes po-
rare constituisse, prehensantes hominem; ac iubentes, ut se-
cum ad computandum maneret. Atque istum obsecutum
remansisse. Et cum inter potandum comiter acciperetur,
donasse insuper alterum utrem: ita se uino ingurgitantes
custodes, admodum temulentos esse factos, somnoque op-
pressos, ibidem ubi potauerant, obdormisse. Istum ubi
quidum noctis erat, tunc corpus fratris dissoluisse, & cu-

eodem malas dexteras in cōtumeliā deraſiſſe, et aſinos in
 poſito cadauere domum uerſus agitaſſe, executumq̃ impe-
 ria matris. Regem, ubi ei renunciatum eſt, furem cadauer
 ſurripuiſſe, acerbè tuliſſe. Et cum uellet quoquo modo in-
 uenire, quis nam eſſet iſta machinatus, hoc ſeciſſe, quod a-
 pud me caret fide. Filiam ſuam domi proſtituiſſe, iuſſam o-
 mnes indifferenter excipere: ſed priuſquam eōirent, adigere
 ad ſibi dicendum, quid' nam in uita eſſet actum à ſe ſolertiſ-
 ſimum, ac ſceleſtiſſimum: & qui narraret, quæ circa furem
 acta eſſent, eum comprehenderet, neq̃ exire permetteret. Cū
 itaq̃ filia patris imperia faceret, furem quòd audiſſet, quā-
 obrem iſta fierent, cupientem euādere uerſutiam regis, hoc
 egſiſſe: Recentis mortui amputatam ex humero manum ſub
 pallio ferentem iſſe: atq̃ ingreſſum ad filiam regis, cum in-
 terrogatus eſſet, eadem quæ ceteri, enarraſſe, ſceleſtiſſimū
 facinus perpetrāſſe, quòd fratris in arario regis laqueo ca-
 pti caput amputaſſet. Solertiſſimum autem, quòd cadauer
 fratris ſuſpenſum reſoluſſet, cuſtodibus prius ebrijs factis.
 Illam cum hac audiſſet, manum in hunc coniecſſe, eiq̃ ſu-
 rem in tenebris manum mortui porrexſſe. Quam mulier cū
 apprehendiſſet, manum ſe huius iſtius tenere rata, iſlum per
 fores ſe proripuſſe, muliere deluſa. Poſtquam, & hæc renun-
 ciata ſunt regi, ſtuporem incuſſiſſe, tūm aſtutiam, tūm aude-
 ciam hominis. Ad extremū dimiſſis per omnes urbes num-
 cius, regem edixiſſe, non mo lō ueniam, ſed etiam magna mu-
 nera manere furem, ſi in conſpectum ipſius ueniret: ita ſu-
 ram fide habita, ad eum ueniſſe: eiq̃ Rampſinitum magna
 tus ad in- uiri admiratione ductum filiam ſuam cōlocāſſe, tanquam
 ſeros de- ex omnibus mortalibus plurima ſcienti. Nam Aegyptios
 ſcendit. quidem ceteris. hunc autem Aegyptijs antecellere. Poſt
 hæc aiebant, regem hunc deſcendiſſe uiuum ſub terram,
 ed.

ad ubi Græci opinantur sedes infernas esse, & ibi cum Cerere alea lusisse: & aliquando uictorem, aliquando uictum fuisse: & rursus iterum fuisse reuersum, munus ab ea obtinentem manile aureum. Quod tempus à Rhampsiniti descensu ad reditum, dicebant feriatum esse apud Aegyptios. Idq; ego ad meam memoriâ scio obseruatum. Verum an ob id sic feriatum sint Aegyptij, asserere non possum, sed sacerdotes palliū quoddâ quod intra unum diē detexerunt, uni ex suis induere, & oculos mitra obducere: quem gestantem palliū ubi in uiam deduxerunt, qua fert ad Cereris templum, ipsos redire illo relicto. Hunc autem sacerdotem oculos uelatos habentem aiunt, à geminis lupis agi ad Cereris templum, quod ab urbe uiginti stadia abest: & rursus à templo in eundē locū à lupis reduci. Quæ ab Aegyptijs referuntur, cuiusq; credibilia uidentur is eis utatur. Mihi aut in omni sermone constitutum est, ea scribere, quæ auditu cognoui. Inferorum principatum tenere Cererem, et Liberum, Aegyptij aiunt. Hi deniq; primi extiterunt, qui dicerent animam hominis esse immortalem, quæ de mortuo corpore subinde in aliud, atq; aliud corpus, ut quodq; gigneretur, immigraret. Atq; ubi per omnia se circumtulisset, terrestria, marina, uolucra, rursus in aliquot genitū hominis corpus introire. Atq; hunc ab ea circuitum fieri intra annorum tria millia. Hanc rationē sunt à Græcis, qui usurpauerint tanquam suâ ipsorum, alij prius, alij posterius. Quorum ego nomina sciens, non duco scribenda. Ad Rampsinium usq; regem aiebant in Aegypto uiguisse sanè ius omne. Post hunc autem, qui in regno successit, Cheopem in omne flagitium fuisse prolapsum. Omnibus namq; eū templis obseratis ante omnia Aegyptijs ne sacrificarent interdixisse. Deinde iussisse, ut in suis ipsius operibus exercerentur. Alijs, ut ex lapidici-

Animâ immortalem esse & in a-
lia corpora migrare o-
pinantur
Aegyptij.
Cheos A-
gypti rex.

nis Arabici montis saxa exciperent, & illinc ad Nilum usque protraherent. Alijs ut transmissso flumine illa acciperent, & ad montem, qui dicitur *Africus*, traherent. Faciebāt autem opus circiter decē myriades, id est, centum millia hominum, ternis semper mensibus singula. In ea uia populus dum trahendis saxis atteritur, decenne tempus triuit, quod non multo minoris operis nōhi uidetur, quā pyramidem extruxisse: cuius longitudo est quinque stadiorum, latitudo decē passuum, alitudo ubi maxima est, octo passuum, lapide polito, pyramidis & animalibus insculpto. In hac decem annos fuisse cōsumma Aegyptiz *ptos*, et in subterraneis adibus in tumulo, supra quem pyramides stant, quas fecit sibi pro sepulcro, in insula intromissa per fossam Nilo. Verū in pyramide hac annos uiginti absumptos: cuius singulae frontes (nam est formae quadrata) sunt octogenū iugerum, pari altitudine saxis dolatis, decentissimeq; coagmentatis, quorum nullum est minus triginta pedum. Est autem extructa haec pyramis in speciem graduum, quas quidam *schalas*, quidem *arulas* uocant. Posteaquam eam principio talem fecerunt, attollebant reliquos lapides breuibus machinis ē ligno factis, ex humo in primum ordinem gradatim leuantes. Vbi super hunc gradum lapis erat, super alteram machinam imponebatur, quae in ipso primo gradu stabat. Ab hoc deinde in alterum ordinem trahebatur, super alteram machinam. Nam quot ordines graduum, totidem machinae erant, siue eandem machinā, quae una et facilis ad ferendum esset, transferebant ad singulos ordines, quoties saxum amoliebantur. Dictum sit a nobis de uostroq; quema dmodum refertur. Effecta sunt igitur ita prima quae ex pyramide, ut erat altissima: deinde gradatim sequentia, nouissime uerō, quae solo sunt iuncta, & infima. In ipsa pyramide litterae Aegyptiacae scriptae, indicant quantum

tum sit erogatum in operarios pro apio, cepis, & alijs, quod
 interpret earum literarum (ut probè remmisco) aiebat in
 summa mille, & sexcenta talenta pecuniæ esse. Quod si ita
 se habet, quantum in alia credibile est fuisse consumptum
 uel in frumenta, uel in cibos, uel in uestiarium operario-
 rum? Atq; per id quod dixi tempus opera extruebant. Alio
 item tempore (ut ego opinor) lapides excidebant, atq; por-
 tabant, et alio non exiguo subterraneam fossam effecerunt.
 Propter quod eò flagitij deuenisse Cheopem, ut pecunia de Cheops fia-
 sectus, filiam suam in quodam edificio prostituerit, impe-
 rans quantumcunq; faceret quæstum (non enim quantum tuit.
 dicebatur) eamq; cum patris iussa fecisse, tum uerò priua-
 tim de relinquenda sui memoria cogitasse. Itaq; singulos ad
 se intrantes orasse, ut sibi ad opera singulos lapides dona-
 rent. Ex his lapidibus aiebant extructam fuisse pyrami-
 dem, quæ stat in medio trium in conspectu pyramidis ma-
 gnæ, cuius unumquodq; latus sesquiugerum est. Quinquaginta Chephre-
 ginta annos regnasse hunc Cheopem Aegyptij dicebāt, eoq; nes Aegy-
 defuncto accepisse regnum fratrem Chephrenem: & hunc ptirex.
 eodem instituto usum, cum in alijs, tum uerò in facienda py-
 ramide, non tamen quæ ad magnitudinem fraternæ accede-
 ret. Eas nanque, & nos fuimus dimensi. Nam subterranea
 non subsunt ædificia, neq; per fossam deriuatus in eam Nis-
 lus, quemadmodum in alteram influit, sed extructo anfra-
 ctu introrsum insulam circumluit, in qua situm esse ipsum
 Cheopem aiunt. Fulxisse tum ex Aethiopico lapide uersico-
 lore primum domum, quadraginta pedibus depressiorem al-
 tera, sed habentem idem quod grande ædificium, magni-
 tudinis. Stant autem super eundem tumulum ambæ, cen-
 tum ferè pedum celsitudinis. Sed & quinquaginta annos
 regnasse Cephrenem aiebant. Ita centum, & sex anni sup-
 putan-

putantur, quib. et Aegyptij in omni calamitate uersati sunt, nec templa aperta, sed semper fuerunt oclusa. Hos reges Aegyptij pra odio ne nominare quidem uolunt, sed eorum pyramides uocant pastoris Philitionis, qui ea tempestate pascudes per haec loca pascibat. Post hunc regnasse in Aegyptio dicebāt Mycerinum Cheopis filium, cumq; paterna per Aegypti osum facta, & templa reserasse, & populo ad ultimum calamitatis afflicto, fecisse potestatem res agendi, & sacrificandi: quin etiam super omnes reges iustitiam exercuisse. Quo nomine ex uniuersis regibus hunc Aegyptij maxime praedia cabant: tū ob alia, quae bene iudicabat, tū uerò quod cōquerenti de ipsius sententia, de suo donabat, ut indignationi hominis satis faceret. Cum esset in ciues ita clemens Mycerinus, atque ita studiosus, principium ei malorum contigisse obitum filiae, quo domi unica soboles erat. Qua clade supra modum dum doleret, uelletq; filiam excellentiori alio quo genere sepelire, quàm ceteri, fecisse ligneam bouem uacuam, quam cum inaurasset, in ea filiam sepelisse defunctam. Neque humo bos hac condita est, sed ad meam usque memoriam in propatulo fuit in urbe Sai apud regionem, in conclauis quodam exornato posita. Cui singulis diebus omnifarij odores inferuntur: noctibus autem perpetuò incensa lucerna astat. In altero contiguo conclauis imagines stant concubinarum Mycerini: ut in urbe Sai sacerdotes aiebant. Stant enim colossi, id est, grādia simulacra, circiter uiginti è ligno fabricati, nudi plerique: qui quarum sint mulierum, non possum dicere, praeterquam, quae narrantur. Sunt, qui de hac boue, & colossis haec referant: Mycerinum amore filiae suae captum, uim ei intulisse: deinde illam cum praemixtore se suspendisset, patrem in hac boue sepelisse: matrem autem manus ministrarum, quae filiam patri prodidissent, pra-

præcidisse: & nunc earum hæc esse. simulacra eius mali,
 quod uiuæ passæ fuissent. Hæc (ut ego opinor) dicunt nu-
 gatores, ut alia, ita, & de manibus colossorum, quippe quas
 ipsi uidimus temporis diuturnitate delapsas, quæ ad meam
 usque ætatem ad pedes eorum strata uisebantur. Bos quo-
 que, cum cæterum corpus operta est Phœniceo pallio, tum
 uerò ceruicem, & caput crasso admodum auro. Cuius in-
 ter media cornua circulus annexus inest, soli assimilatus.
 Neq; stans est bos, sed in genua cubans, magnitudine quan-
 ta est grandis uacca. Effertur autem è conclauis quotan-
 nis. Et postquam Aegyptij uerberarunt deum quendam,
 quem in tali negotio non puto mihi nominandum, tunc, &
 bouem in lucem proferunt. Aiunt eam orasse patrem
 Mycerinum, ut defuncta quotannis semel solem intueretur.
 Huic regi, post calamitatem filia, secundo loco hæc
 accidisse: Ex urbe Buti uenisse oraculum, fore, ut sex o-
 mnino annos uiueret, septimo defuncturus. Id hunc agre
 ferentem, uicissim misisse ad oraculum contumeliosas quæ-
 rimonas: quòd, cum pater suus, & patruus, qui deorum im-
 memores, templa clauferant, hominesq; perdiderant, tandiu
 uixissent, ipse piè faciens, tam citò foret uita defuncturus.
 Rursus ei uenisse dicuntur ex oraculo responsa, ea propter
 ipsum properè uitam finiturum, quòd non id faceret, quod
 deberet. Oportere enim Aegyptum centum quinquaginta
 annis affligi, idq; duos, qui ante eum fuissent, reges didicisse,
 ipsum uerò nequaquam. Hæc ubi accepit Mycerinus, se
 iam numinibus damnatum, lucernas fecisse permultas qui-
 bus cum noctefceret, accensis, potaret, ac se oblectaret: neq;
 diu, neq; noctu intermittens, quin per paludes, perq; nemora
 uageretur, utq; audiretur iuuenilibus in rebus studiosissime
 uersari. Hæc idcirco excogitauit, quòd uellet oraculum cõ-
 uincere

Mycerini uincere mendacij, ut duodecim pro sex fierent anni, diebus
 pyramis. factis ex noctibus. Pyramidem, & hic reliquit longè mino-
 rem paterna, uicenis pedibus ex omni parte (nam est qua-
 drangularis) breuioremq; trium iugerum ad medium usq;
 Rodophis Aethiopico ex lapide. Hanc quidem Græcorum uolunt es-
 meretrix. se Rhodopis mulieris prostantis, non rectè sentientes: qui ne
 nosse quidem uidentur, quæ nam fuerit Rhodopis de qua
 loquuntur. Neq; enim talem pyramidem illam sibi facere de-
 stinasset, in qua talentorum infinita (ut sic dicam) millia cõ-
 sumpta sunt. Ad hæc non istius, sed Amasis regis tempora-
 bus Rhodopis floruit. Multis enim post hos reges annis, qui
 istas pyramides reliquerunt, Rhodopis extitit, genere Thra-
 cia, ancilla Iadmonis Samij, ex urbe Vulcani, cõserua Aes-
 sopi fabularum scriptoris (nam & hic Iadmonis fuit) postea
 quam is huius mulieri non minimum cordi fuit. Siquidem
 cum sæpenumerò Delphi ex oraculo pronunciarent, si quis
 sumere pœnas uellet animæ Aesopi, alius nullus extitit, qui
 sumere uellet, nisi Iadmonis ex filio nepos alius Iadmon. Itæ
 Aesopus Iadmonis fuit. Rhodopis autem in Aegyptum ab-
 iit, portata à Xantho Samio, profecta illuc ad quæstum fa-
 ciendum. Magna pecunia fuit redēpta à Charaxo uiro Mia-
 tylenæo Scamandronymi filio, Sapphûs poematum condita-
 tris fratre. Hunc in modum Rhodopis libertatem nacla
 est, & in Aegypto remansit: gratiosaq; uehementer effecta,
 ingentes opes comparauit, quæ Rhodopen transcenderent,
 non quæ ad talem pyramidem faciendam ascenderent. Ex
 quarum opum decima parte, cuicumque etiamnum uolenti
 cognoscere licet, non magnam ab illa pecuniam fuisse res-
 positam. Nam cùm optaret memoriam sui in Græciâ
 relinquare, fecit opus quod ab alio excogitatum non esset,
 neque donatum, idq; donauit in templo Delphico mo-
 numens

numentū sui. Eī decima enim suarum opum, tot ē ferro uer-
na ad boues torrendos fecit, ad quod facienda sufficeret de-
cima ipsa, quā Delphos misit: quæ nūc quoq; posita sunt ē re-
gione tēpli post arā, quā Chij donauerūt. Solēt aut quodā-
modō in Naucratæ meretrices fieri nobiles. Nā hæc, de qua
mentio habetur, adēō nobilitata est fama, ut nemo Græcorū
nō didicerit Rhodopis nomen. Alierius quoq;, quæ po-
sterior fuit, nomine Archidice, fama per Græciā celebris Archidicē
exiit, sed munus quā prioris: cuius amore Charaxus insani meretrix,
ens, Mithylenen redijt, ut meminit Sappho, conuicijs eū in-
sectata. Et de Rhodope quidem hætenus. Post Mycerinum
aut Aegypti regem dicebant sacerdotes Afychin, eumq; se Afychis Æ-
tisse Vulcano porticum ad solem orientem, longē pulcher- gyp̄ti rex:
rimā, longēq; maximā. Habere enim ubiq; cūm figuras in-
sculptas, tum aliam infinitā ædificiorū speciem. Illud ue-
rō maximum ab hoc rege fuisse factum, ut cūm uehemen-
ter laboraretur ex ære alieno, legē hanc Aegyptijs promul-
gauerit, ut ita demū quis pecuniam mutuō acciperet, si ca-
dauit patris pignori traderet. Itaq; ad hanc legem adiecisse,
se, ut penes creditorem esset potestas omnis sepulchri debi-
toris: utq; hæc irrogaretur mulcta pignus deponenti, cui si
dissoluere as alienum recusaret, fas nō esset sepeliri, aut in
paterno, aut ullo in alio sepulchro: ac ne alium quidem ex
seipso progenitorum sepultura mandare. Hunc præterea
regem superiores antecellēdi cupidum, reliquisse memoriā
sui pyramidem lateritiā, incisis lapide literis in hæc uerba:
NE ME CÆTERIS PYRAMIDIBVS COMPARES, Pyramidiē
QVI TANTVM ILLIS PRÆCELLO, QVANTVM inscriptio:
IUPITER CÆTERIS DIIS, NAM FVNDVM LA-
CVS CONTO VERBERANTES, QVOD LVTI
CONTO ADHÆRESCEBAT, ID COLLIGEN.

TES, ME COMPOSVERVNT, ET IN TALEM
MENSVRAM REDEGERVNT. Atq; id demum operis
hunc regem edidisse. Post hunc regnasse cæcum quendam ex

Anyfis A- urbe Anysi, nomine Anysim. Atq; eo regnante, excurrisse in
gypti rex. Aegyptum magna cum manu Acthiopum Sabacum regē:
Sabacus Et cum cæcus hic fuga se in palustria proripuisset; illū res
Ægyptiz gnasse in Aegypto 50 annos: idq; intra tempus hæc edidisse:
rex. Quoties Aegyptiorum quisquā aliquid deliquisset, nemi
nē uoluisse morte afficere: sed pro sui quenq; delicti magni
tudine damnare, ad agendam certam mensuram aggerum
ad urbem, unde quisq; incolētiū erat. Atq; ita urbes sunt
etiā sublimiores effectæ. Nam primū humus aggesta fue
rat ab his, qui sub rege Sesoistre riuos effoderāt: iterum sub
rege Acthiopæ ualde sunt urbes factæ excelsæ, cum cæteræ,

Bubastis
templum.

quæ in Aegypto sunt, tum uerò, ut mihi uidetur, Bubastis
urbs, ubi præcipue terra est exaggerata. In qua urbe templū
est Bubastis, quæ nostra lingua dicitur Diana, omniū ma
ximè memorabile. Quò etsi alia sunt, tum grandiora, tum
sumptuosiora, nullum tamē est aspectu iucundius. Id ita se
habet. Cætera præter accessum insula est: cuius ad ingres
sum usq; duo ē Nilo fluente uicina currunt, nec cōfluunt,
hinc atq; illinc præterfluentia, centum utrunq; pedum lati
tudinis, arboribus inumbrata. Eius uestibulum decem pas
sibus sublime est, figura senum cubitorum adornatum. Id
templum in media urbe sitū, undiq; circumeuntium oculis
subijcitur. Nā cum urbs sit aggesta terræ sublimis, templū
quemadmodum à principio cōditum, nec loco motum, pro
speculo est. Illud maceria figuris exculpata ambit. In
terioris delubrum, ingenti procerissimis arboribus manu con
fisis luco ambiente, in quo delubro statua est. Longitudo
templi quoquē uersus unius est stadij. Ab eius ingressu uia

per

per forum orientē uersus, quā fert ad Mercurij tēplum, triā
 circiter stadia lōgitudinis, & 4 iugerū latitudinis, strata ia
 pide est, utrinq; arborib. manu cōsitis in cōlum euntib. Atq;
 hunc quidē in modū tēplum habet. Verū se ita ad extremū
 liberatos Aethiope referebāt, quōd ille p quietē oblata sibi
 uisione, fugā se mā lauerit. Visus est sibi uidere quendā a
 stanē, q; si suaderet ipsi, ut cōgregatos cūctos Aegypti sacer
 dotes incidere mediōs. Hac cū uisione cōspecta dixisse ui
 deri sibi deos demōstrare causam, ut piaculo in sacro cōm
 fo, aliquid cladis, aut à dijs, aut ab hominib. acciperet: se ue
 rò nequāq; ista facturum, sed abiturū, quoniā excessisset id
 tēpus, quōd ipsi à dijs uaticinatū esset, quousq; foret in Aea
 gypto regnaturus. Etenim cū in Aethiopia ageret, oraculis
 quib. utuntur Aethiopes, respōderat deo, fore, ut is in Aegy
 pto 50 regnaret annos. Id tēpus cū excessisset, & uiso in Jo
 nni periturbatus esset Sabā:us, ultrò ex Aegypto cōcessit.
 Eò pfectò ex Aegypto, rursus cācum ē palustrib. egressum
 accepisse imperiū: ubi 50 annos habitās, insulā cinere atq;
 humo raggerauit. Nā ut quisq; Aegyptiorum iussus, illuc
 ibat, pōtīs frumentū, ei mādabat, ut clā Aethiope ad se do
 no etiā cinerē ferret. Hāc insulā nemo ante Amyrtæum in
 uestigare potuit, sed 70 & ampliū annis superiorib. Amyr
 tæo reges nequierunt eā muenire, cui insulā nomē est Elbo, Insula Elbo:
 10 omninō stadiorum magnitudinis. Post hunc regnasse sa
 cerdotē Vulcani, nomme Sethō, eumq; bellatorib. Aegypti Sethon A
 is abufum fuisse, cōtemptiui habentē tanq; sibi non opportū gypsi rex.
 nos, et eum alyis ignominijs affecisse, tū uerò agris exiūsse, q
 bus fuerāt à superiorib. regib. singuli donati duodenis. Ex
 quo factum est, ut cū postea Sanacharib. Arabum, Assyrio Sanacharis
 rumq; rex cū magnis copijs inuassset Aegyptū, noluerint ei bus Assyria
 opulari. Tunc sacerdotē consiliij inopē, in cōnarulū se cōn rex.

tulisse, ibiq; apud simulachrum complorasse, quāta pati periclitaretur: eiq; inter lamentationem obrepisse somnū: & inter quietem uisum astare deum exhortantem, nihil cum molesti passurum, si copijs Arabum obuiam iret: se enim auxilios ei missurum. His in somnijs fretum sacerdotem, sumptis Aegyptiorum his, qui sequi uellent, castra in Pelusio posuisse. Hac enim Aegyptus inuaditur. Nec cum fuisse quempiā bellatorum secutū: sed institores, & operarios, & forenses homines. Eò cū peruenissent noctu, effusam ipsis hostibus uim agrestium murium: qui illorū tum pharetras, tum arcus, tum scutorum habenas abederunt, ita ut postera die hostes armis exuti, fugam fecerint, multis amissis. Eoq; nunc iste rex in templo Vulcani lapideus stat, manu murē tenens, atq; hac per literas dicēs: IN ME QVIS INTVENS, PLVS ESTO. Ad hunc usq; narrationis locum, & Aegyptij, & sacerdotes referebant, demonstrantes à primo rege ad Vulcani sacerdotē hunc, qui postremus regnauit, progenies hominum fuisse trecētas quadraginta unam, & totidē interea pontifices, totidemq; reges. Trecētae progenies idem quod decem millia annorū pollent. Nā tres uirorum progenies cētum anni sunt. Ex quibus una & quadraginta, quæ reliquæ sunt ultra trecētas, sunt anni mille trecenī quadraginta. Ita intra decem millia, trecētosq; quadraginta annos, negabant illum deum forma humana extitisse: ac ne in regibus quidē Aegypti, qui aut prius, aut posteritis extiterint aliquid tale dicebāt fuisse: sed

Miracula intra hoc tempus quater solem præter consuetudinē fuisse
Solis. ortum. Bis quidem illinc exortum, ubi nunc occidit: bis autem ubi nunc oritur, illic occidisse: nec tamen sub hac aliquid in Aegypto esse immutatum, non ea, quæ ex flumine ipsis proueniunt, non ea, quæ circa morbos, aut quæ circa

mortes

mortales eueniunt. Atque ante Hecataeum fermanum scriptorem
 apud Thebas originem generis sui recensentem, ac progeni-
 tores familiae suae repetentem, ad 16. deum, sacerdotes Iouis
 eale quiddam fecerant, et mihi non recensenti originem fa-
 miliae meae, introducto in quoddam grande coenacum, enu-
 merando demonstrabant tot è ligno colossos quot dixi. Ibi
 namque stabant pontifices sub imagine uitae, quae quisque uixen-
 rat. Enumerantes itaque sacerdotes, ostendebant mihi unum
 quenque eorum esse filium proximè defuncti sacerdotis, imagi-
 nes eorum singulas gradatim percensendo, donec omnes expo-
 fuerunt. Atque Hecataeo originem suam recensenti, et ad 16. deum
 referenti, occurrebāt è diuerso progeniem recensentes, et in e-
 numeratione non admittentes, id quod ab illo diceretur homi-
 nem progenerari è deo. Occurrebāt autem in repetenda progenie
 hunc in modum, quod dicerent unicuique colossorum fuisse Piro-
 min ex Piromi genitum, donec 345. commemorarent: Piromin
 assidue ex Piromi procreatum, non referentes ad deum illo-
 los, aut ad heroa. Est autem Piromis Graeca lingua expositum
 καλὸς κατὰ φύσιν, id est, honestus, et bonus. Eos itaque, quorum
 imagines erant, demonstrabant tales omnes extitisse, sed mul-
 tum à diis distantes. Priores tamen his uiris fuisse deos in Aegy-
 pto principes, una cum hominibus habitantes: et eorum sem-
 per unum extitisse dominatorem: postremum illic regnasse
 Orum, Osiris filium, quem Graeci Apollinem nominant. Hunc
 postquam extinxit, Typhonem regnasse in Aegypto postremum.
 Osyris Graeca lingua est Dionysius, id est, Liber. Atque apud
 Graecos nouissimi deorum censentur Hercules, Dionysius, et
 Pan. At apud Aegyptios Pan uetustissimus, est etiam ex octo
 diis, qui primi dicuntur, Hercules ex his qui 12. Dionysius ex
 his, qui tertij uocantur, ab illis 12. procreati. Ab Hercule autem
 quantum antiquorum ad Amasim regem esse ipsi Aegyptij dicant,
 superius

Piromis.

De deorum
aetatibus.

Orus.

Osyris.

superiùs à me patefactū est. A' Pane uerò plus annorū effo-
 dicitur, minimum inter hos à Dionysio: quanquā ab hoc ad
 Amasim regē 15000 annorum supputatur. Et hac Aegy-
 ptij pro cōpertis asseuerāt. scq̃ scire assidue supputādo, sem-
 perq̃ annos describēdo. Igitur à Dionysio quidē, qui ex Se-
 mele Cadmi genitus fertur, ad meā aetatem sunt anni fermē
 6000. Ab Hercule uerò Alcmena filio, fermē 900. A' Pa-
 ne autē Pelopes (ex hac enim ei Mercurio Pā genitus dicitur
 à Græcis) minus annorū est, quā à bello Troiano, 800 fe-
 rē ad me anni. Vtrum horū probabilius sibi uideitur, cō quis-
 que utatur licet: mihi autē de his recepta opinio probatur.
 Nam si ☉ isti, ☉ Græcia cū celebres fuissent, tum sensisse-
 sent, quemadmodū Hercules ex Amphyrione genitus, Dio-
 nysius ex Semele, ☉ Penelope natus: dixisset aliquis ☉ hos
 alios habere illorum deorum nomina, qui prius geniti fue-
 rant. Nunc Græci aiunt Dionysium statim editum ab Ioue
 insutum in fœmore, portatumq̃ in Nyssam, quæ est super
 Aegyptum in Aethiopia. De Pane ne habent quidem, quod
 dicant, ubinām à partu sit educatus: ex quo sit mihi manife-
 stum, Græcos audiuisse posterius horum, quā aliorum deo-
 rum nomina: ☉ ex eo tēpore illorū progenies recensuisse,
 quo primū eos audierant. Atq̃ hac quidem Aegyptij aiunt.
 Quæ uerò ceteri homines cum Aegyptijs cōsentientes me-
 morant in hac regione fuisse gesta, hæc iam explicabo, alia
 Aegyptij 12. quid etiam his, quæ ego uidi, cōferentibus. Post Vulcani sa-
 cerdotem regem suum, Aegyptij libertatem adepti, 12. sibi
 reges (nullo etenim tēporis momento poterunt sine rege ui-
 uere) deligunt, in totidem partes omnem Aegyptum distina-
 guentes. Isti iunctis inter se affinitatibus regnabant, pactio-
 nibus iniis, ne mutuò auferre imperium conaretur, nèus
 quis plus alio quippiam obtinere quæreret, sed ut essent in-
 ut se

ter se quàm amicissimi. Atq; ea de causa has passionēs ar-
 etas, accuratasq; inierunt, quòd eis inter iniuria, simulatq; ty-
 rannides inuasērent, responsum fuerat, qui in templo Vul-
 cani aerea phiala libasset, eum totius Aegypti regno potitur-
 um. Vbi omnia sacra executi sunt, placitū est eis aliquod **Labyriathos**
 relinquere sui cōmune monumentum, ex eoq; placito fece-
 runt labyrinthum, paulò supra stagnum Marios, maxime
 urbem uersus, quæ dicitur Crocodylorum: quem ego asperi
 fama maiorem. Si quis enim ex Græcorum narratione mu-
 ros, & operis speciem ratiocinetur, minùs concipiet, quàm
 pro labore, & sumptu huius labyrinthi. Tamesi & Ephesi
 templum est memoratu dignum, & in Samo, tamen pyrami-
 des erant ad narrandum maiores, quarum singulæ multis
 ac magnis operibus Græcis equiparandæ sunt. Sed eas quo-
 que labyrinthus antecellit. Etenim duodecim eius aulæ sūt
 tecto operatæ, portis oppositis aliterinsecus: sex ad aquilonem
 contiguæ, totidem ad austrum uergentes, eodem extrinse-
 cus muro præclusæ. Biuaria in eo sūt domicilia, una sub-
 terranea, altera superiora illis imposita, utraq; numero tria
 millia quingenta. Quorum ea quidem, quæ superiora sunt,
 ipsi uidimus, & quæ aspeximus, enarramus. Subterranea
 uerò auditu dicimus. Nam præpositi Aegyptiorum nolebāt
 ullo pacto illa monstrari, quòd dicerent illic sepulchra esse
 tum eorum regum, qui aedificadi labyrinthi fuēre auctores,
 tum sacrorum crocodylorum. Ita de inferioribus aedificijs
 fando, cognita referimus. Superiora ipsi aspeximus huma-
 nis operib. maiora. Nā egressus per tecta, & regressus p aul-
 las diuersissimi, infinita me admiratione afficiebant. Ex au-
 la in cōclauia trāsitur, ex cōclauib. in cubicula, è cubiculis in
 solaria alia, è cōclauib. in alias aulas. Horū omnium lacunæ,
 quemadmodū parietes, lapideū est, sculptilib. passim figu-

Stagnū Mœ-
rios.

Stadium,
Fassus.
Pes.
Cubitus.

ris ornatum. Singula aulæ maxima ex parte digesto lapide albo, columnarū ambitu redimitæ. Angulo quo finitur labyrinthus adhæret pyramis 40 passuū, in qua grandia sunt insculpta animalia, ad quā iter sub terra fit. Et cū talis sit labyrinthus, tamen stagnū Mœrios, ad quā labyrinthus edificatus est, plus præbet admirationis. Cuius in circuitu mensura trium millium. & 600 stadiorum est, schœnorum 60. quanta uidelicet ipsius Aegypti ad mare mensura est. Iacet autē stagnum lōgo situ aquilonē uersus, austrumq; altitudi-
ne ubi est profundissimum, est 50 passuum. Quod autē manu factus sit, ac depressus, indicat, quod in eius fermē medio
stant duæ pyramides 50 passus ab aqua extātes, altero tanto ædificij aquis tecto. Saper quarum utraq; lapideus est colossus in folio sedens, ita pyramides sunt centum passuum.
Centum autē iusti passus sunt: stadium unum sex iugerum. Passus, inquā, mensuræ sex pedum, siue quatuor cubitorū:
pedes autem quatuor palmorum. Aqua stagni natiua non est, utpote solo illo admodum arido, sed ē Nilo deriuata, 6.
mensibus in stagnum fluens, totidem retrō in Nilum reflua-
ens. Illisq; sex mensibus, quibus effluit, augēs regium fisci, talentis argenti singulis, in singulos dies, prouētu piscium:
cū influit uiginti minis. Hoc stagnum dicebant indigenæ euadere in Syrtim Africæ, perforato sub terram meatu
in mediterranea Hesperidā uersus secundum montem Memphi imminentem. Verū, cū humum ē lacu egestam nusquam uiderem (hoc enim mihi indagare curæ erat) percontabatur proximos accolarum, ubi nam esset humus illinc defossa. Illi dicere fuisse deportatā, facile id mihi persuadentes, quippe, qui simile quiddā factum esse apud Ninum urbem Assyriorum auditu cognoueram. Siquidem fures quidam magnam uim pecuniæ Sardanapali, qui Nini rex erat

in thesauris subterraneis abstrusam, compilare cum constitissent, à suis domibus fodere exorsi sunt, dimensi uiam sub terra ad regias aedes, eamq̃ humum, è cuniculis effossam, ubi nox aderat, in flumen Tigrim (qui Nínú præterfluit) exportabant, donec id quod optabant perficere. Eodem modo audiui in Aegypto, hanc alterã fuisse factam lacunam, præterquam quòd nò noctu hæc, sed interdium est facta. Aegyptios enim humû quã effodiebant, in Nilû extulisse, quã ille acceptam dissiparet. Et hic quidẽ lacus ita fertur fuisse depressus. Duodecim autẽ reges, cum iustè degeret, ac statotempore in tẽplo Vulcani sacrificassent, & ultimo die festo libaturi essent, porrexit eis pontifex aureas phialas, quibus libare consueuerant, aberrans numero, duodecim uidelicet uiris undecim phialas. Ibi Psammitichus, qui postremus eorũ Psammitichorum stabat, cum non haberet phialam, detractam sibi arẽ chus, galeam tenuit, libauitq̃. Ferebant autẽ, & ceteri omnes reges, & tunc quoq̃ gestabant galeas. Nec dolo malo Psammitichus galeam tenuit. Ceteri tamen id consulto factũ esse à Psammiticho existimantes, & in memoriam redeuntes, oraculum ipsis esse redditum, qui arẽa in phiala libasset, eum solum regem Aegyptii futurum, non censuerunt æquum esse Psammitichũ morte mulctari, postquã rimãdo cõpererant non illum fecisse industria, sed maxima potentie sue parte exutum in palustria relegandum, nec illinc egressus, ceteræ Aegypto se immisceret. Hunc Psammitichum, cum Sabacũ Aethiopẽ, qui patrẽ eius Necũ interemerat, fugasset in Syriã, post abiuũ Aethiopis, ex insomniũ uisione reduxerunt hi Aegyptij, qui sunt è tribu Saitana. Deinde cum regnaret unã cũ undecim regibus contigit ei ut fugeret iterũ propter galeã in paludes. Igitur intelligens quã ignominiosè tractatus ab illis esset, statuit ultũ ire, qui ipsum persecuti sunt.

Sed ex oraculo Latonæ, quod in urbe Buti apud Aegyptios ueracissimum est, ad quod ipse miserat, redditum est responsum, affuturâ uisione ei è mari uiris areis existentib. Quod responsum ei magnâ incredulitatē effudit, uiros areos fore auxilarios. Nô longo tēpore interiecto, Iones quosdā, & Cares prædâdi gratia nauigantes, necessitas cōpulit applicare ad Aegyptum. Hi cū in terrâ exissent ferro armati Aegyptiorū quidā nunciū fert Psammitichus ad paludes: & quid nunquā uiderat aliquos are armatos, ait egressos è mari areos uiros, cāpestria populari. Ille agnoscens oraculum esse perfectū, amicitia cum Ionibus, & Caribus facit, eosq; magnis pollicitationib. hortatur ad secū manendum. Vbi persuasit, ita demū unā cum his Aegyptijs, qui secū sentiebant, cumq; auxiliarijs, reges sustulit. Omnipotens Aegypto, fecit in Mēphi, tūm Vulcano uestibula ad uenium austrū ueragenia, tūm è regione uestibulorū aulā Api, in qua, cum apparuit, Apis educatur, undiq; columnis cinctā, ac figuris reafertā: in qua aula loca stant columnarū colossi duodenūm cubitorum. Apis autē Græca lingua Epaphus est. His Ionibus, Caribusq; quibus fuerat usus adiutoribus, Psammitichus dedit ad habitandum posita altrinsecus prædia Nilo medio dirempta, quib. nomen impositum est Castra. Et cū hæc eis loca dedit, tūm uerò cetera, quæ fuerat pollicitus, representauit. Pueros quemetiam Aegyptios cōmisit lingua Græca imbuendos, à quibus linguā Græcā edocilis oriundi, qui nunc in Aegypto interpretes sunt. Incoluerunt autē Iones, & Cares diu hæc loca cōtra mare, aliquantulum supra urbē Bubasti, ad ostiū Nili (quod dicitur Pelusiacum) sita. Vnde postea Amasis rex Memphim eos transtulit, in sui iurisdia aduersus Aegyptios. Post sedes ab istis in Aegypto collocatas, Græci cum illis ita commercium habuerunt, & nos

Aerei uiri.

Iones, & Cares in Aegyptum appelluntur.

res in Aegypto gestas à Psammiticho rege exorsi, & quæ
 deinceps existerunt, omnia sine ambiguitate nota habemus.
 Hi enim primi Aegyptiæ, qui diuersæ linguæ essent, incolue-
 runt. Atq; unde denigrarunt illic, & uestigia naualium, &
 domorum rudera, ad meam usq; ætatē ostendebantur. Atq;
 hunc quidē in modum Psammitichus Aegypto potitus est.
 De oraculo autē, quod est in Aegypto, cūm feci multa uerba
 sūm faciā de re memoratu digna. Est enim oraculum hoc in
 Aegypto templum Latonæ positiū in magna urbe, cui nomē Latonæ ora-
 est (ut superius à me dictum est) Buto, contra osium Nili, culū in Ae-
 quod Sebenniticum appellatur, à superiori parte maris flu- gypco.
 men subeuntib. In hac urbe templa sunt Apollinis, Dianæq;
 Et in quo redduntur oracula Latonæ, grande illud, & por-
 ticum habens decē passibus sublumen. Vbi quid mihi ex his,
 quæ in aperto erant, maximo miraculo fuerit, referam: Est
 in hoc fano Latonæ delubrum, ex uno factum lapide, cuius
 parietes equali celsitudine ad longitudinē quadragenū cu-
 bitorum: cuius lacunari pro tecto imposuius est alius lapis,
 quatuor cubitorū per oras crassitudinis. Itaq; eorū, quæ cir-
 ca templum hoc sunt in propatulo positorum admirabilissi-
 mum apud me fuit id delubrum. Secundo loco insula, quæ uo-
 catur Echemmis in lacu profundo, ac spaciofo sita, præter
 templum quod in Buti est, quæ insula ab Aegyptijs fertur
 innare. Ego tamen eam neq; innantē uidi, neq; se mouentem:
 & hoc audire admiratus sum, si uerum est, insulam natare
 posse. In hac igitur templū Apollinis magnum est, & ara tri-
 uarie extructa, & palme frequentes enata: aliæq; partim
 fructifera, partim steriles arbores. Cur autem ea innatans
 sit, hanc Aegyptij rationē reddunt, quod Latonæ, quæ ex o-
 cto numinib. quæ prima existerūt, unū est cum in urbe Buti,
 ubi hoc eius oraculū est, habitaret, Apollinem ab Iside sibi

Echemmis
 Insula.

continua

Necus Aegy
pti rex.

commendatum, occupauit in hac insula nondum innatanti,
ac sospitem reddidit: quo tempore Typhon omnia indagās,
ut Osiris filium inueniret, aduenisset. Nā Apollinem, & Dia
nā aiunt Dionysij, & Isis filios esse. Latronā uerò nutricā
horum, ac liberatricē. Et Apollo quidē Aegyptiacē Horus
dicitur: Ceres autē Isis, Diana uerò Bubastis. Atq; hinc so
lum non dicendū Aeschylus Euphorionis filius rapuit, quod
dico, ut solas omnū qui poētae dicuntur, fecerit Dianā Cea
reris filiam. Ob hoc igitur insulam redditam esse natantem.
Hac illi sic aiunt. Psammitichus in Aegypto quatuor, &
quinquaginta regnauit annos per quorum undetriginta ma
gnā Syriæ urbem obsidens oppugnavit, donec expugnauit.
Hac est Azotos, quæ diutissimā inter omnes urbes dūtaxat
(quas nouimus) sustinuit obsidionē. Psammitichi filius, qui
regnum Aegypti suscepit, exiit Necus. Idem fossam ad ru
brum mare ferentē primus aggressus est, quā Darius Perses
secundo loco depressit, longitudinis quidē quatuor dierum
navigationis: latitudinis, ut per eam duæ possent simul agi
triremes. Aqua quæ in hanc è Nilo deducitur, paulò suprā
Bubastis urbem, iuxta oppidum Arabiæ Patumon deduci
tur, euadens in mare rubrum. Inuium fodiendi sumptū est
à planitie Aegypti, Arabiā uersus. Nam quæ supra planitiē
sunt, continens propē Memphum occupat mons, in quo lapi
dicinæ sunt. Itaq; ad huius montis ima, ducta est fossa uer
sus hesperum, & aurorā, longo tractu: & deinde pertingens
diuortio montis ienus, quod diuortium ad meridiē, & uen
tum austrum fert in sinum Arabicum, quā breuissimus tra
ctus, & maxime compendarius est è mari septentrionali a
scensus ad australe, quod idem rubrum uocatur, à monte
Cassio, qui Aegyptum, Syriamq; determinat. Hinc stadia
mille sunt in Arabicū sinum. Ex hoc quidem breuissimum
est

mum est, uerum fossa multo longior, scilicet quanto est con-
 fragosior. In qua fodienda sub rege Neco centum uiginti mil-
 lia Aegyptiorum perierunt. In quo eius medio opere Necus desti-
 tit, hoc interpellatus oraculo, eum id opus barbaro praeu-
 re. Aegyptij barbaros omnes uocant, qui non ipsorum lingua
 loquuntur. Super sedens itaque a facienda fossa Necus, ad mi-
 lium copias se conuertit: atque ad classes, quae partim in mari
 septentrionali, partim in sinu Arabico ad rubrum mare sunt
 aedificatae, quarum adhuc uestigia naualium ostendunt. Et
 classibus. quidem Necus, dum opus fuit, est usus. Terrestri autem
 acie congressus cum Syris in Magdolo, uictoria potius est, et
 post praelium, Cadyti magna Syriae urbe. In uestitu autem
 curiosus cum fuisset. Illum Apollini dicatum ad Branchidas
 Milesiorum misit. Hic perfectis decem, et septem Imperij sui
 annis decessit, tradito imperio Psammi filio suo. Eo apud
 Aegyptum regnante, nuncij Heliorum dimittebantur, iactantes
 a se in olympia iustissimum, ac maximum inter mortales pro
 posuit esse certamen, rati ne Aegyptios quidem hominum sa-
 pientissimos aliquid ultra haec esse inuenturos. Isti ubi in
 Aegyptum peruenerunt, eaque exposuerunt, quorum gratia uene-
 rant, rex conuocat ex Aegyptijs eos, qui sapientissimi habe-
 rentur. Qui cum conuenissent, et Helios audissent omnia con-
 memorantes, quae par erat ab eis fieri in edendo certamine, et
 se uenisse dicentes sciscitatum, numquid possent Aegyptij reperi-
 re iustius. Habito inter se consilio, interrogat Helios, nunquid
 apud eos certaret ciues? et illis respondens. sine discrimine,
 et suorum, et ceterorum Graecorum, cuicumque uolenti certare fas
 esse, illi inquirunt, illos cum tale certamen proponant, ab om-
 ni iure excedere. Nullo etenim pacto posse fieri, quin con-
 ciui pugnantis ciues fauerent, facientes iniuriam hospiti. Sed
 puellent iustum proponere certamen, et si eius gratia ue-
 nissent

uenissent in Aegyptum, iubetent hospitibus ponere certamē, nullo Fictiorum certare permissio. Hæc Aegyptij Helijſ subiecerunt. Psammis cum sexominò regnasset annos in Aegypto, facta in Aethyopiâ expeditione, mox uita defunctus est: Cuius regnum Apries filius accepit qui secundum Apries Aegypti rex. Psammitichū proauum suū fortunatissimus exitit omniū ad eam ætatem regum, quinque, & uiginti dominatus annos. Quod intra tempus, & bellum Sidoni intulit, & cum Tyro pugna nauali dimicauit. Sed cum calamitas eum maneret, contigit ob eam causam, quam ego pluribus, dum res Puniceas exequar, exponam, paucis contentus in præsentia. Cum aduersus Cyrenos Apries exercitu missio magnâ cladem accepisset, id ei imputantes Aegyptij rebellauerunt, opinati se ab illo in apertam perniciem fuisse dimissos: ut his interuentione deletis ipse cæteris Aegyptijs imperitaret securius. Hæc perquam grauitè ferentes, tum ij, qui redierunt, tum eorum, qui interierat amici apertè desciuerunt. Id abi resciauit Apries, mittit ad eos uerbis sedandos Amasim. Qui cum peruenisset, reprehendensq; dissuaderet, ne talia facerent, quidā Aegyptiorum ei à tergo stans, galeam circumdat eaq; circumdata, inquit, se illam ob regnum imposuisse. Neq; hoc quod fiebat eo mirito fiebat, ut ostēdebat. Nam simulatq; ab his, qui desciuerant Aegyptijs, declaratus est rex sese appa-

Amasis in rabat, tanquam aduersus Apriem moturus. His cognitis, Apriem res Apries mittit ad Amasim ex his, qui secum erant Aegyptijs, bellat.

spectatum quēdam hominem, nomine Patarbemen, iussu ad se uiuū Amasim perduceret. Hic ubi peruenit, Amasim ad se uocat. Amasis (sedebat autem in equo ad suos cohortandos insolenter) stolidè iubet uicissim hūc ad se adducere Apriem. Et cum Patarbemis eum rogaret, ut regem adiret, occitus respondit, se iam dudum dare operam, ut id ageret,

neq;

nec de seipso Apriem esse quaesturum, se enim illi praestò fu-
 turum, & alios adducturum. Patarbenus nō ignarus propo-
 sui illius, tum ex oratione, tum ex apparatione quā uidebat,
 statuit suae diligentiae esse quā celerrimè regē rerum (quae
 agerentur) facere certiore. Huic redeunti, quod Amasim
 non adduceret, nullo uerbo edito, Apries ira percitus, prae-
 di aures iussit, nasumq̃. Id intuentes ceteri Aegyptij, qui cū
 eo hactenus censerant, uirum inter eos probatissimum, ita
 facdē, indigneq̃ affectum, ne tanti sper quidē differentes, ad
 ceteros transeunt, seseq̃ Amasi tradunt. His quoq̃ auditis
 Apries armatis auxiliarijs (habebat autem auxiliariorum
 circase ex Ionibus, & Carib. triginta millia) in Aegyptios
 tendit. Erat ei regia in urbe Sai ingens, ac spectatu digna.
 Itaq̃ utriq̃ aduersus alteros Apriani, & Amasiani in Mem-
 phi urbe constiterunt, tentaturi pugnae discrimen. Sunt au-
 tem in Aegypto septem hominum genera, quorum alij sunt Aegyptiorū
 sacerdotes, alij qui pugnatōres appellantur, alij boum pa-
 stores, alij subulci, alij mstitores, alij interpretes, alij guber-
 natores nauales. Tot sunt Aegyptiorū genera, à suo quoquo
 artificio appellata: sed pugnatōres uocantur Calasii, &
 Hermotybies, qui harum regionum sunt. Nam in regiones
 distincta est omnis Aegyptus. Hermotybiorum quidē in hac
 sunt plagae: Busiritana, Saitana, Chemmitana, Papremita-
 na, insula Prosopitis, quae uocatur Natho, ex dimidia parte.
 Ex his tractibus Hermotybies cum plurimi centū, ac sexa-
 ginta millia sunt, quorum nemo quippiā opificij quae suarij
 didicit: sed omnes rei militari uacant. Calasiarum haec aliae
 plagae sunt: Thebana, Bubastiana, Aphthitana, Tenitana,
 Mēdesia, Sebēnitana: Athribitana, Pharbaithitana, Thmuis-
 tana, Thnuphitana, Anysia, Myecphoritana. Haec tribus in
 sulā incolis ex aduerso Bubastis urbis. Haec trib. Calasiriūm
 dum

dum quoad possunt plurimi coguntur; ducenta quinquaginta millia uirorum sunt, quibus nec ipsis licet ulli artificio operā dare, sed solū rei militari, filio discere à patre. Hoc ab Aegyptijs ne mutuati sint Græci, non possum pro certo dicere, cum uideā, & apud Scythas, Persasq; & Lydos, deniq; apud oēs serē Barbaros haberi pro ignobilioribus ciuibus eos, qui artificia discunt, eorumq; liberos, generosiores aut eos, qui à manuarijs operibus abstineant, præsertim qui cessent ob bellum. Hoc itaq; cū cæteri Græci didicerunt, tū præcipuē Lacedæmonij. Corinthij quoq; minimi faciūt opifices. His solis Aegyptiorum, præter sacerdotes, hoc eximij honoris habetur, ut singulorū duodecim agri sint egregij, atq; immunes, singuli agri centū cubitorū Aegyptiorū quōquā uersus. Aegyptius autē cubitus Samio par est. Hæc tamē uniuerforū peculiaria sunt, quibus per uices in orbē fruebantur, & nunquā iſdem. Calasiriū mulleni & Hermothymbiū, circa regem fangebantur annuo satellitum munere. Istis præter prædia dabantur uiritim. hæc alia, panis tostipondo quinæ minæ: carnis bubulæ binæ, uini sextarij quatermi. Hæc assidue satellitibus præbebantur. Vbi igitur edis-

Amasis pu- uerso uenientes, Apries cum auxiliarijs, Amasis cū uniuerſis,
gna cum A- Aegyptijs in urbē Memphim peruenēre, cōgressi sunt. Et peregrini quidē egregiē pugnauerunt, tamē quòd erant multo
prie. inferiores numero fugati sunt. Fertur Apries ea fuisse persuasione, ut nullus, neq; deorū, neq; hominum posset sibi adimere regnū, adeo uidebatur sibi illud stabilisse. Et tamē tūc egressus, pralio fugatus est, uiuusq; captus, & ad urbē Sami ductus ad ædes, quæ ipsius antea fuissent, tūc autē Amasis regia. Ibiq; quā diu in regia pascebatur, eum Amasis honeste asseruauit. Tandem incusantibus Aegyptijs, non iuste agere, qui suum, & ipsorum inimicissimum aleret, ita illis Apriem

Apriē tradidit. Eum isti ubi strangulauēre, paternis in mo Aprii rex.
 numentis sepelierunt, quæ sunt in templo Mineruæ proxi-
 mē cœnaculum, ad laeuā manum intrantis. Nam Saitani
 cunctos, qui tribules eorum fuēre reges, intra templum sepe
 lierunt. Etenim Amasis monumentum ex altera parte cœ-
 naculi est, quā illud Aprii, eiusq; progenitorum. In eius-
 dem templi aula hoc quoq; est ingens cubiculum lapideum,
 tum columnis excultū, palmarum arbores imitantibus, tum
 alio sumptu. Intra id cubiculum gemini postes stant, in qui-
 bus urna est. Sunt etiam sepulchra, cuius nomen si nuncu-
 pauero hac in re, haud sanctē fecero. Apud Saim in templo
 Mineruæ post totum delubrum, propē Mineruæ parietem,
 atq; in fano stant ingētes obeli, id est, uerua lapidea, lacusq;
 contiguus lapidea crepidine adornatus, & circumquaque
 probē elaboratus, magnitudine (ut mihi uidetur) quanta in
 Delo, qui dicitur trochoides. In hoc lacu imagines suorum
 quisq; affectuum noctu faciunt, quæ uocant Aegyptij my-
 steria: de quibus, cum permulta ego nolim quo pacto se ha-
 beant, singula tamen absit ut proloquar. De Cereris quoq;
 initiatione, quum Græci θεομοφία uocant, hoc est, legi-
 lationes, absit ut eloquar, nisi quatenus sanctum est de illa
 dicere: Danaï filias extitisse, quæ ritum hunc ex Aegypto ac-
 tulerunt, eoq; Pelasgicas sœminas imbuerunt. Sed deinde
 omni Peloponneso à Doribus eiecta sedibus suis ritus ini- Amasis Ae-
 tiandi abolitus est, à solis Arcadibus, qui à Peloponnensib. gypti rex.
 non eiecti sunt, sed relictī, conseruati. Aprie extincto, re-
 gnauit Amasis ē tribus Saitana, & urbe cui nomē est Siuph.
 Eum inter initia Aegyptij contemnere, nec ullius sanē mo-
 menti ducere, ut qui plebeius fuisset, nec insigni familia or-
 tus. Sed hos Amasis ad se solertia, non asperitate perduxit.
 Erant ei cum alia bona infinita, tum uerò peluis aurea, in

qua tā ipse quā oēs cōiuiæ semp pedes abluebāt: hāc ille eōs
 fregit, ex eaq̃ dei statuā fecit, & in appositissimo urbis loco
 statuit Aegypti simulachrum adeuntes, magnoperē uenerā-
 ri. Id Amasis fieri ē popularibus edoctus, convocatis Aegy-
 ptijs, aperit ex illa pellui, in qua primo Aegyptij euomere,
 immingereq̃, & in qua pedes abluere consuissent, factū esse
 simulachrū, quod tunc tantoperē uenerarentur. Itaq̃ se aie-
 bat perinde atq̃ peluim esse factū: qui si ante hac fuisset ple-
 beius, in præsentia tamen esset rex, eōq̃ iubere ut si honor
 haberetur atq̃ reuerentia. Hunc in modum ad se traduxit
 Aegyptios, ita ut æquū censerēt, ei seruire. Idē hoc usus est
 in rebus agēdis instituto: Ab aurora usq̃ dū refectū est for-
 rum, accuratē negotia, quæ offerebātur agebat. Deinde po-
 tabat, & inter cōpotores iocabatur, morionē agens, ac secur-
 ram. Quib. rebus offensi amici, talibus eum uerbis castiga-
 bant: Rex, dicentes non ē dignitate tua degis, qui ad tantā
 stitutum. te dimittis nequitiam. Nam deberes augustō in solio sedens
 augustē interdiu res administrare. Ita & Aegyptij cogno-
 scerent à magno sibi uiro præsideri, & tu melius audires.
 Nunc haudquaquā facis ē regia dignitate. His ille respon-
 dit: Arcus ab his quorum sunt, cum est opus intendi, eos si
 semper intenti sunt, ruptū iri, nec posse eis illos cum indige-
 ant uti: ita & hominis institutum, si assiduo laborare studio
 nec ullā partē ad lulum sibi indulgere uelit fore, ut pedet en-
 tim aut mente captus sit, aut membris. Quod ego intelligēs
 utriq̃ rei tēpus impertio. Hāc Amasis amicis respondit. E-
 tenim fertur Amasis, cū priuatus foret, fuisse potādī, iocan-
 dīq̃ cū dicacitate studiosus: & uir neutiquā rerū agendarū
 anxius. Et quoties eum potantē ac se oblectantē necessaria
 defecissent, solitus circumeundo furari. Et cum reposcere-
 tur ab his, qui dicerēt, eū ipsoꝝ habere pecuniā ac negaret,
 adducē

adduci ad oraculū quodcumq; eo in loco erat, & frequenter ab oraculis cōuictus, frequēter absolutus. Et postquā assensutus est regnū, hæc egit: Quicumq; dii cum furii absoluerant, horum templa neq; curæ habuit, neq; ulla re ad stabilimentū donauit, neq; adiens sacrificauit, tanquā nil mereretur, quodd redderent falsa responsa. Qui autē cum pronūciauerant furē, hos tanquā uerē deos, nec mendacia reddentes oracula, maximē coluit. Praterē in Sai uestibulum Mimeræ fecit, opus admirandum, & longē superans cetera, tū sublimitate, tum magnitudinē. Tāta est uastitas lapidum atq; substructionū. Quin etiā ingentes colossos, & immanes androsphingas ibidē posuit. Alia quoq; saxa prægrā Amasidia in apparatū cōportauit, ducta partim ē lapdicinis, quæ opera iuxta Mēphim sunt, partim utiq; quæ maioris molis erant, ex urbe Elephantina, quæ à Sai distat 20. dierum nauigatione. Adhæc quod non minimē, sed maximē omnium admiror, attulit edificium ex solido saxo ab urbe Elephantina: in quo asserendo, triennium consumpserunt 2000. delectorum uirorum qui oēs erant gubernatores. Eius tecti extrinsecus est 21. cubitorū lōgitudō, 14. latitudo, 8. sublimitas. Hæc est dimensio exterior tecti ex uiuo lapide. Inrorsum tamen 22. & amplius cubitorum est longitudo, 5. sublimitas. Domus hæc ad ingressum templi collocata est. Nam ob id aiunt in templum non fuisse pertractā, quod tecto aduecto cum suspirasset eius uehendi architectus, utpote pertæsus, diutino tēpore operæ, ea de re stomachatus Amasis, nō pmi serit hominē ulterius trahere. Nōnulli aiūt quendā ex his, quæcūq; lapidē agebāt, ab illo fuisse oppressa, idroq; lapidē nō introductū. Donauit ptercā operib. ob magnitudinē spectaculo dignis cū alia tēpla insignia, tū in Mēphi tēplū Vulcani colosso supino ante illud posito lōgitudinis 75. pedū. Superq;

perq; idem pauimentum gemini colossi stant ex Aethiopico lapide, uicenum pedū magnitudinis hinc & hinc magno illi assistētes. Cuius instar est alter in Sailapis, eodem habitu iacens. Illud etiā quod in Memphi, est tēplum ingens & spectatu dignissimū, aiunt Amasim edificasse. Sub Amasi rege dicitur Aegyptus fuisse maximē beata, in his, quæ uel regioni ex flumine, uel hominib. ex regione proueniūt: & urbes, quæ incolerētur tunc, fuisse numero illic 20000. Amasis quoq; is extitit, qui legē hanc apud Aegyptios condidit, ut singuli eorum quotannis apud prouinciarū præsides demonstrarent, unde uiuerent. Et qui, aut hoc nō faceret, aut nō demonstraret se legitime uiuere, is morte afficeretur. Quā legē Solon

Amasis Græc. ab Aegyptijs mutuatus, Atheniensib. tulit, quā illi, quod sit eorum stu-
castissima, assidue usurpāt. Amasis, quoniā Græcorum erat diolus. studiosus, cū alia in quosdā Græcos officia contulit, tū his, qui in Aegyptum cōcederent, dedit facultatē Naucratē urbē incolendi. Qui uerō eorū nollent illic habitare, sed nauigando negotiari, fecit potestatē certis in locis aras & fana extruendi. Adeo maximum eorū fanū atq; celeberrimū uocatur Græcū. Ciuitates aut quæ cōmuniter extruxerūt. sunt: Ionū quidē Chius, Teus, Phocæa, Clazomene: Dorum aut, Rhodus, Cnidus, Halicarnassus, Phaselis: Acolorum uerō una Mitylene. Harum ciuitatū hoc fanum est, & ab his præfecti emporij præbētur. Cæteræ ciuitates quæ cōfortes huius rei sunt, non rei ad ipsos pertinentis consortes sunt. Separatim tamē edificauerunt Aeginetæ quidem Iouis, Samij autē Iunonis, Milesij uerō Apollinis fanū. Nā uet9 emporiū erat sola Naucratis. Præter hoc in Aegypto aliud nullum, quod si quis in aliud aliquod Nili ostiū applicuisset, is necesse habebat deierare se uenisse inuitū, dato iureiurando se eadem nauī ad Canobicum nauigaturū; & si id minus per contrarios

rios uentos posset, onera fluuiatilib. nauigijs circumacturū,
 lustrando Delta, donec perueniret Naucrati. Ita Naucratis in honore erat. Iam uerò cum Amphycliones templum,
 quod nunc Delphis est (quia illud prius sua sponte deflagrauerat) 300. talentis construendum locassent, Delphi, quos
 quarta pars sumptus contingebat, circa ciuitates uagi, cum
 aliunde, tum uerò non minimum ex Aegypto retulerūt. Nā
 Amasis quidem eis 1000. talenta aluminis. Græci autem,
 qui Aegyptum incolebant, uicenas minas donauerunt. Cum
 Cyrenæis quoq; Amasis amicitiam, societatemq; inijt, ita ut
 illinc uxorem etiam putarit sibi esse ducendam, siue fœminæ
 Græca amore captus, siue alias ob bèneuolentiam Cyrenæo
 rum. Vxorem quam duxit, alij uolunt filiam fuisse Batti, fi
 lij Arcesilai, alij Critobuli, inter suos populares uiri specta
 ti, nomine Ladice. Cum qua dū in toro cubaret, concumbere
 re non poterat, cum tamen alijs mulieribus uteretur. Id cum Amasis cā
 diu fieret, ad eā Amasis: Tu uerò, inquit, uxor ueneficio me uxore rem
 lassisti: ideoq; nullo machinamento uales effugere, quæ mihi habere no
 nus inter omnes mulieres teterrima pereas morte. Ladice quit.
 cum pernegando nihilo placatiorem redderet Amasim, uo
 nit intra se Veneri, si ea nocte secum coiret Amasis (hoc es
 nim sibi esse machinamentum) statuam Cyrenas se illi mis
 suram. Concepto statim uoto, coijt cum ea Amasis, ac deinceps
 quoties adiret, cum ea coibat: ac postmodum eam per
 quam ualdè dilexit. Et Ladice uotum dea persoluit, facta
 statua, Cyrenasq; missa, quæ ad meam usq; memoriam inco
 lumis erat extra urbem Cyrenensem posita. Hanc Ladice
 Cambyses posteaquam Aegypto potitus est, cognito, quæ
 nam esset Cyrenas illasam remisit. Donauit item Amasis
 dona, quæ misit in Græciam, Cyrenas quidem statuam Mi
 neruæ inauratam, & sui imaginem pictura adumbratam.

Lindum autem duo lapidea Mineruæ simulachra, & thoracem lincum spectaculo dignum. Samum uerò Iunoni bifarias sui imagines, quæ magno in templo erectæ erant post ianuas, ad meam usq; ætatem. Samum quidem propter hospitium, quod inter ipsum erat, & Polycratem, Acacis filium. Lindum autem nullius hospitij gratia, sed quia templum quod Lindi est, Mineruæ feruntur extruxisse Danaï filia, postquam agnitæ sunt, cum filios Aegypti effugerant.

Hæc donari, dedicauit Amasis, primusq; mortalium

*Cyprum cepit, tributariamq; fecit
provinciam.*

HERO.

HERODO.

TI HALICARNAS.

SEI HISTORIARVM,

LIBER III.

Qui inscribitur.

THALIA.

Duersus hunc Amasim Cambyfes Cyri-
lius, cōparato cūm ex alijs, quibus impera-
bat, tum ex Græcis Ionib. Aeolibusq̃ exer Cambyfia
citu, bellum mouit ob hanc causam: Misso in Aegy-
in Aegyptū legato, Cambyfes petijt ab A. prum expō
masi filiā, & petijt consilio cuiusdam Aegypti, qui Amasi e- ditionis
rat insensus, quod se potissimū ex omnibus Aegypti medi- causa,
cis Amasis ab uxore & liberis abstraxisset; amandando in
Persas, quo tempore Cyrus ad Amasim miserat petitū oca-
lariū medicū, omniū qui in Aegypto essent prastantissimū.
Ob id insensus Amasi Aegyptius, instituit suadere Camby-
si, ut ab Amasi filiam peteret ut ille aut mærore afficeretur
data filia, aut non data Cambyfi redderetur inuisus. Ama-
sis eam nec dare audebat, nec abnuere. Nam & Cambysem
intelligebat non habiturum illam uxoris loco, sed pellicis:
& Persarū potentia grauabatur, horrebatq̃. Hæc reputās,
ita sibi faciendum statuit: Erat Aprijs superioris regis filia
nomine Niteis, unica, domi relicta, grandis atq̃ speciosa.
Hanc puellā Amasis uestiuu pariter & auro exornatā, pro
sua in Persas dimittit. Quā, cū aliquantū tēpus Cābyfes sa-
luisse, filiam Amasis appellans, ipsa ad eum: Rem, inquit,

rex ignoras, ab Amasi elusus, qui me ornatu cōptam transmittit, tradens ibi pro sua, cum rcuera sum. Aprijs filia, quē ille dominum suum cum Aegyptijs rebellans interemīt. Hic sermō exiit causa, quæ Cambysem Cyri uehementer indignatum induceret aduersus Aegyptium. Atq; ita quidē memorent Persæ, Aegyptij autem Cambysem suum uendicāt, asserentes ex hac Aprijs filia illum esse genitum. Cyrum enim fuisse, qui ad Amasim miserit super filia, non Cābysem. Quod, cum dicunt, nō rectē dicūt, etsi eos hoc nō latet. Nā si qui alij profectō, & Aegyptij rectē norūt mores Persarum, apud quos illud in primis nefas est, illegitimum obtinere regnū: si absit legitimus. Præterea Cassandanes filius erat Cābyses, Pharnaspe uiro Achamenide genitæ, non mulieris Aegyptiæ. Sed Aegyptij rem gestam transferant, fingentes sibi cum Cyri familia intercedere cognationem. Et hæc quidem ita se habent. Caterum ille sermō mihi non probatur, quo dicitur, mulierem quandā Persidem ad uxores Cyri introgressam, cum liberos Cassandanes assistentes forma ac statura egregia conspiceretur, supra modum admirandā magnis tulisse illā laudib. eiq; Cassandanē (quæ Cyri esset uxor) ita dixisse. Me, quæ taliū filiorū sum mater, Cyrius contēptui habet, præponēs quandā ex Aegypto ancillā, uidelicet insensam Niteti, ista dixisse, & ei maximū natū filiorū Cābysem subiecisse: ego uerō tibi mater, cū in uirilem ætatem adoleuero, summa Aegypti reddā ima, & ima summa. Idq; dixisse circiter decē natū annos, admirātibus mulieribus. Et cū in uirilē adoleuisset ætatē, & regnū obinuisset huius rei memorē, Aegypto bellū intulisse. Accessit hūc & aliud quiddā, ad hāc sumēdā expeditionē. Erat quidē auxiliariorū Amasis, nomine Phanes, genere Halicarnasseus, uir cōsilio p̄stās, & in re bellica strenuus. Hic Phanes nescio qd
Amasi

Amasis succensens, nauigio profugit ex Aegypto, uolens in collocutionem uenire Cambyſis. Eum Amasis (quod inter auxiliares non parui momenti eſſet, quodq; res Aegypti cō- peritiſſimas haberet) inſequi ſtatuit, adhibita diligentia aſ- ſequendi. Itaq; ad hominem inſequendum mittit cum trire- mi cunuchorum fideliſſimū, qui Phanem aſſecutus in Lycia cepit, ſed non retulit in Aegyptum, ab illo prudentia ſupera- tus. Nam Phanes matetatis cuſtodibus abiit in Perſas, Cam- byſemq; molientem aduerſus Aegyptum expeditionem, & Phanes Cā- byſem ad- quo pacto carentia aquis loca tranſmitteret ambigentem, ijt. adiit. Eiſq; cū alias Amasis res expoſuit, tūm uerō quæ ad tranſmittendum pertinebant, ſuadens, ad regem Arabum mitteret, oratum, ut ſibi tutum præberet tranſitū. Hac enim duntaxat patet ingreſſus in Aegyptum. Nā à Phœnice uſq; ad montes Cadytis, quæ eſt urbs eorum Aſſyriorū, qui nunc Palæſtini uocantur. A' Cadyti (ut mea fert opinio) non mi- nore urbe, q̃ Sardis emporia, ſecundū mare uſq; ad urbē Ie- nyſum Arabicæ ditionis eſt. Ab urbe Ienyo rurfus Syriacæ uſq; ad lacum Serbonitidis, iuxta quem Caſius mons pertin- git ad mare, à Serbonitidis lacu, in quo ſe Typhon fertur oc- cultaſſe, deinceps. Aegyptus eſt. Hoc tamen intercape- dinis inter urbem Ienyſum, & montem Caſium, & lacū Ser- bonitidis, non exiguus tractus eſt, ſed itineris inſtar triū di- rum, uehementer aridus. Verūm quod pauci eorum, qui in Aegyptū nauigant, notū habent, hoc iā dicā: Ex omni Græ- cia, & præterea ex Phœnice, portatur in Aegyptū bis quot- annis uas fiſtile uini plenum: & tamen ibi ne unū quidē nu- mero (ut ſic dicam) uas uinariū fiſtile aſpici uacū poteſt. Vbi nam (dicat aliquis) hæc uafa conſumuntur? hoc quoq; depromā. Præſecti prouinciarū neceſſe habent ex ſua quiſq; urbe colligere aſa teſtacea, quæ Memphim portētur. Eadē.

è Memphi alij aqua impleta potare in hac arida Syriæ loca. Ita hydriæ superuenientes in Aegypto sumptæ, ad ueteres in Syriam portantur. Atq; hunc in modum, quem dixi, aqua cōtracta, Persæ usi ferunt, qui hoc ingressu apparato quā celerrimè Aegypto potiti sunt. Sed tunc, cum in expedito aqua non esset, Cambyſes audito hospitis Halicarnassei consilio, missus ad regē Arabū nuncijs, totum iter precatus,

Fidem A- obtinuit data, acceptaq; inuicem fide. Arabes seruant fidem
rabes quo inter homines, ut qui maximè, quam hunc in modum dant:
pacto dēt. Quoties fœdus inire uolunt, alius quidā medius inter utrūq;

stans, acuto lapide uulnerat uolā iuxta maiores digitos eorum, qui fœdus ineunt. Deinde sumpto flocco ex utriusq; uestimēto, inungit eo sanguine septem lapides in medio positos inter inungendum inuocans Bachum, & Vraniam. Hoc acto, idem qui fuit sequester fœderis inter amicos contrahēdi, uadatur hospitem, aut fortè ciuem, si cū ciue res agitur. Quod fœdus & ipsi qui amicitiam contraxerunt, seruire iustum censent Bacchum quem Vrotale, & Vraniam, quam Alilat appellant solus deorum esse arbitrantur. Ac se exemplo Bacchi cesariem tondere profitentur. Tōdentur autem, in rotundum tempora subradentes. Igitur postquam fœdus cum nuncijs inijt Arabs, talem rem commentus est: Camēlos omnes, posteaquā utribus camelinis aqua completis onerauit, egit ad loca humore carentia, ibiq; Cambyſis exercitū præstolabatur. Ex his quæ narrātur, hoc quod dixi propius fidē est: tamen quod minus credibile est, quandoquidem cōmemoratur, commemorare debeo: Est magnū in Arabia

Corys flu- flumen, nomine Corys, exiens in mare, quod dicitur rubrū.
nus. Ab hoc flumine fertur Atabum rex canalem ex bouinis, alijsq; crudis corijs consutum, tāta longitudine produxisse, ut ad loca arida per illū aquam perduxerit: inq; ipso arido solo ingentes

ingentes cisternas fodisse, quæ recepta aqua porum suppetantarent. Et cum sit à flumine ad terrā aridā duodecim die rû uia per tres aquæducus in totid: partes aquā deduxisse. Apud Nili autem ostium, quod dicitur Pelusium, habebat castra Psammenitus Amasis filius Cambysem operiens. Nā Psammenitus Amasim Cambyses in Aegyptum progressus, non uiuum natus rex. Etus est, sed defunctum, cum quatuor, & quadraginta annis regnasset. Per eos nihil admodum calamitatis expertus, de Amasia functusq; & sale conditus est, et in sepulchris, quæ ipse ædificauerat, sius intra templū. Sub eius filio Psammemio maximū exitiit Aegyptijs portentiū. Apud Thebas Aegyptias, quod neq; prius unquam, neq; postea ad meam usq; ætatem, cōtigit, ut ipsi Thebani aiunt, pluit. Thebis tamen tunc pluit. Pluuia aguitis. Persæ ubi siccanea peragrauerunt, sub sedere uicini pud Aegyptijs, tanquā iam congressuri. Ibi Aegyptiorum auxilios potestatiarij Græci, & Cares, Phari, qui externum exercitiū in Aegyptiū adduxisset, insensi, hoc rei in illū sunt machinati: Filios, qui erant à Phane relictī in Aegypto, in castra perduci Phane uoluerūt, atq; in cōspectu patris, posito in medio duorū exercitiū. Scuntur Aegyptijs: dehinc productos singulos puerorū super craterem gypsi obtuncāt. Ommib. interfectis uinū & aquam craterem intulerunt. Quo sanguine epoto, auxiliares ita cōfluxerunt. Acris prælio commisso, perquā multis utrinq; cadētibus, in fugā ueruntur Aegyptij. Ibi ego rem mirandam uidi, ab indigenis edoctus. Offa eorum, qui in acie ceciderunt, cum iacerent fusæ, ut ab initio distmcta fuerant, seorsum erant Persarum seorsum Aegyptiorum. Sed Persarum capita adeo fragilia sunt, ut si uelis ferire, uel solo calculo perforare possis: Aegyptiorū autem ita firma, ut ea uix ictu lapidis elidas. Aegyptijs Cuius rei causam hāc illi reddebāt, facile mihi persuadētes, dura, Persæ quod Aegyptij statim à pueris radere capita incipiunt, & os fragilia capitij

capitis ad solem redditur compactū. Quæ eadem causa est Caluitiei non caluescendi. Nam ex omnibus hominibus paucissimos causa. quis Aegyptios caluos uideat. Cuius rei hoc causæ est, quod robusta capita gestant. Ac Persis, cur fragilia sint capita, id in causa est, quod à principio imbuuntur operire capita, gestantes pilea, tiarasq. Hæc ego huiusmodi ossa uidi. Vidi item alia istis similia in Papremi, eorum, qui unâ cū Achæmene Darij ab Inaro Afro sunt cæsi. Aegyptij quoq, postquam ex acie terga dederūt, nullo ordine fugam capeffunt. Ad quos, cū se recepissent Memphim, misit Cambyses ad uerso fluminis nauim Mitylenæam cum caduceatore uiro Persa, qui illos ad deditionē hortaretur. Isti ubi nauim aduentare Memphim uident, frequentes ex urbe effusi, nauim corrumpunt, uirosq, frustratim dilaniatos in oppidum afferunt. Et Aegyptij quidem post hæc obseffi aliquādiu, restiterunt. Afri uerò id animaduertentes, eadem sibi quæ Aegypto contigissent ueriti, sese citra pugnam dediderunt, tributumq, inter se partiti dona miserunt. Cyrenæi quoq, ac Barcei itidem ut Afri timentes, similia, & ipsi fecere. Cambyses munera, quæ ab Afriis uenere, perbenignè accepit: quæ autē à Cyrenæis, succensens (ut opinor) quod exigua erāt (quingentas enim minas argenti miserant) has sua manu præhensas, dispersit in milites. Decimo die quàm muros Memphis cepit Cambyses, Psaminenitum Aegyptiorū regem, qui sex omnino regnarat mēses, deposuit in suburbanis, ignominie gratia, cū Aegyptijs alijs, ut eius animum experiretur. Hoc facto, familiam illius uestitu seruilis circumdatā, cū hydria ad aquam emisit: & cū ea similiter indutas alias, quas deegerat, primorū uirorū filias uirgines. Quæ ubi ad patres peruenerunt cū eiulatu, ploratuq, ceteri quidem patres conspectis filiabus tam malè acceptis, uicissim uociferati sunt, atq, fleues

fleuerunt. Psammenitus autem, cum id prauidisset, ac eos Psammeni-
gnouisset, humi uultum demisit. Pratergressis puellis aquâ tus depo-
ferentibus, secundo loco Cambyfes ante oculos Psammeniti nitur,
misit filium eius, cū duobus millibus Aegyptiorum, æqualis
ætatis, uinctas fune ceruices, & frenata ora habentibus. Du-
cebantur autem luituri pœnas his Mitylenæis, qui cum nauî
fuerant ad Memphim obtruncati. Ita enim censuerant regî
iudices, pro singulis suorum interfectis, denos primorū Aeg-
yptiorum interficiendos. Psammenitus pratercuntes in-
suetus, & filium animaduertens duci ad mortem, alijs Aegyp-
tijs, qui circumsedebant complorantibus, atq; indignè feren-
tibus, ipse idem quod erga filiâ, fecit. His quoq; pratergressa
sis accidit, ut quidam compotorum eius iam natu grandior,
pristinis bonis delapsus, ac nihil habens, nisi quæ inops men-
dicabat, obiret exercitum, nec non Psammenitum, aliosq;
Aegyptios in suburbanis confidentes. Quem ut conspexit
Psammenitus, erumpente ingenti fletu, compellans nomine
amicū, caput suū cadebat. Aderât aut ei obseruatores tres,
qui, ut quicquid ab illo fiebat, ex omni uiarū exitu Cambyfi
renunciarent. Ea, quæ fiebant, admiratus Cambyfes, misso
nuncio Psammenitum sic percôtatus est: Psammenite herus
te Cābyfes interrogat, quāobrē tu qui uisa filia indignè as-
fecta, uiso filio ad mortē eūte, neq; eiulasti, neq; fleuisti pau-
perē tāti feceris, tibi ut ab alijs audiui nō propinquū. Et Cā-
byfes quidē ita interrogauit. Psammenitus aut his uerbis re-
spondit: Fili Cyri, domestica mala erant maiora, quàm ut
possem ea deflere. At amici lamentatio digna lachrymis fuit: Amici do-
qui è multis, ac fortunatis opibus ad inopiā recidit, in extre-
mo limine senectutis. Hæc ubi responsa ab hoc renunciata
sunt, uisus est illis Psammenitus, ut ab Aegyptijs fertur, rectè
respondisse. Cræsusq; dicitur illachrymassè item qui aderât
Persa

Persæ: ipsiq; Cambyſi miſerationem ſubiſſe, ut protinus inſa
 ſerit, & filium, ex his, qui morti addicti eſſent liberari, & pa
 trē è ſuburbanis excitatum ad ſe perducī. Sed filium quidē
 qui adierunt, non iam ſuperſtitem inuenerunt, ſed primo lo
 co truncatum: ipſum uerò Pſammemitum excitatū ad Cam
 byſum perduxerunt: ubi reliquum uitæ degit, nihil uiolentiū
 paſſus. Qui ſi compertus fuiſſet, non affectaſſe res nouas,
 accepitſet Aegyptum, ut eam procuraret. Nam conſueue
 Perſarum runt Persæ in honore habere filios regum, etiamſi qui ab eis
 erga deui- deſceſſent, tamē illorum filijs reſtituere principatū. Quod
 Etos clemē eos ita facere conſueſſe, cūm alijs permultis poteſt probari
 tia. documentis, tūm uerò hoc, quod Thannyra Inari Afri filia
 ſus recepit, quem pater obtinuerat principatū, quodq; Pau
 ſiris Amyrthæi filius, & ipſe paternum recuperauit imperia
 um. Nec ipſis Inaro, & Amyrthæo quicquā amplius à Perſ
 ſis irrogatum eſt. Nunc Pſammenitus malē cogitans, mer
 cedem accepit. Nam cum ad defectionem Aegyptios indu
 xiſſet, captus eſt: ac deinde à Cambyſe conuiſus, epoto cru
 ore taurino expirauit. Atque hunc in modum iſte deceſſit.
 Cambyſes autem è Memphi urbe Saim abiijt, animo facis
 endi quæ fecit. Etenim ſimul atq; in ædes Amasīs ingreſſus
 eſt, imperauit cadauer Amasīs è conditorio efferri: deinde
 prolatum uerbèribus cadi, ac uellicari, & ſtimulis pungi, &
 omni deniq; contumelia infeſtari. Quod facientes, poſtquā
 Ignis deus defatigati erant (nam cadauer, uipote ſalutum, reſiſtebat,
 Cadauera nec quicquā omninò elidebatur) iuſſit cremari: haud qua
 ubi, & cur quam pia iubens: quia Perſæ deum eſſe ignem arbitrantur,
 non cremē & apud neutros moris eſt cremare cadauera: apud Perſas
 tur. quidem, propter id, quod dictum eſt, quia nefas eſſe, aiunt,
 Ignis be. deo depaſci cadauer hominis: apud Aegyptios autem, quia
 lua. perſuaſum habent ignem animatam beluam eſſe, & omnia
 qua

quæ nascuntur, deuorare: & postquam deuorando fuerit expleta, unâ cum ipsa re deuorata emori. Ideoq; non esse apud eos consuetudinem, mortuum beluis tradendi, sed saluendi, tûm ob id, tûm ne humatus deuoretur à uerbis. Ita nentis probatam rem iussit agi Cambyfes. Quanquam (ut ipsi aiunt Aegyptij) non Amasis fuit, qui ita passus est, sed alius quidam Aegyptius, eadem, quæ Amasis ætate: quem Persæ Amasim arbitrantes uexauerunt. Memorant enim Amasim, cum ex oraculo audisset, quæ circa se defunctum futura essent, hoc modo rei-uenturæ medendum putasse: ut eum hominē, qui flagellatus est, ad postes sepeliuerit extra conditorium suum, se autem in conditorij quædam intimo recessu collocari filio mandauerit. Mihi tamen non uidentur hæc ab initio Amasis fuisse mandata de sua, & alterius hominis sepultura, sed aliàs ab Aegyptijs adornata. Secundū Cambyfis hæc Cambyfes cōstituit trifariam mouere bellum, aduersus expeditiones Carthagenenses, aduersus Ammonios, aduersus Aethiopes longæuos, qui Africam ad australe mare incolūt. Aduersus Aethiopes Carthagenenses nauticis copijs, aduersus Ammonios pedibus longi. Aduersus Aethiopes prius exploratores mittendos, per speciem dona ferendi illorum regi, spectatum illuc mensam Solis, nunquid re uera esset: simulq; res Aethiopicas exploratum. Solis mensa talis esse memoratur: Est in suburbanis Solis mensæ prætorium omnium quadrupedum assa refertum carne, quam exploratores per noctem singuli ciuium magistratus properant ponere: res. ad eamq; ubi illuxit, cuiuslibet epulatum licet accedere. Hæc Cambyfis, ipsa à terra reddi assidue indigenæ aiunt. Et mensa quidem (quæ Solis uocatur) talis esse fertur. Cambyfes autem, ubi statuit speculatores dimittere, continuo ab urbe Elephantina accersit ex Ichthyophagis, id est, pisce uescantibus, maxime gnaros Aethiopicæ linguæ. Dū isti ueniunt, interea nauales

uales copias Carthaginem uersus nauigare iubet. Verum hæc executuros se Phœnices negauerunt. Esse enim magnum illis iureiurando se deuinctos. Præterea non facturos sanctè, si aduersus liberos suos militarent. Nam cæteri Phœnicibus ire recusantibus, ad pugnandum haud idonei erant: Ita Carthaginenses, quo minus in seruitutem Persarum redire

Cambyſis gerentur, euaserunt: quoniã Cambyſes haud æquũ ducebat dona ad reuim afferre Phœnicibus, qui seipſos Persis dediderant, ex gē Aethio- quibus nauticus omnis constabat exercitus. Cyprii quoque, pum. qui aduersus Aegyptum in militia erant, sese & ipsi dediderant. Cambyſes, posteaquam ex urbe Elephantina aduenierunt Ichthyophagi, eos ad Aethiopes misit, iussus cum ea dicere, quæ oporteret, tum dona ferre. amiculum purpureum, aureumq; torquem tortilem, & armillas, ac unguenti alabastrum, cadumq; uini Phœnicei. Aethiopes hi, ad quos misit Cambyſes, feruntur esse maximi omnium hominum, atq; pulcherrimi: diuersisq; uti à cæterorum hominum ritibus, cum alijs, tum uerò hoc circa regnũ, quòd quem è popularibus maximum pro magnitudine ualidũ iudicant, hũc regem deligendũ censent. Ad hos itaq; uiros Ichthyophagi uenerũt, offerentesq; regi munera, ita locuti sunt: Cambyſes Persarum rex cupiens amicus tibi fieri, atq; hospes, nos misit, iubens, ut in colloquiũ tuum ueniremus, tibiq; hæc dona daremus, quorũ

Aethiopis ipse usu maximè delectatur. Ad hos Aethiops gnarus ad spe responsum culandum uenisse, talia respondit: Neque rex Persarum uos ad Camby- ideo cum donis misit, quòd magni faciat hospitium meum, sem. neq; uos uera loquimini, quippe qui ad explorandum nostrũ imperium uenistis: neq; iustus ille uir est. Si enim iustus foret alienam regionem non affectaret, sed esset sua cõtentus, nec homines (à quibus nihil laceſſitus est) in seruitutem redigeret. Ei nunc uos hunc arcum date, ita dicentes: Rex Aethio-

pum

pum regi Persarum consilium dat, quando Persæ tam facile trahent tanta magnitudine arcus, tunc aduersus longæuos Aethiopes cum maioribus copijs moueat bellum. Intearim dijs gratiam habeat, qui non inducunt in mentem filijs Aethiopum, ut præter suam uelint aliam comparare regionem. Hæc locutus, arcum laxauit, eisq; qui uenerant dedit, tum sumpto purpureo amiculo, rogauit, quid nam esset, & quomodo confectum: Et cum Ichthyophagi æritatem de purpura, deq; tinctura dixissent: Dolosi, inquit, homines, dolosa sunt uestimenta. Secundo loco de auro sciscitatus, de tortili monili, atque armillis, ornatum eius rei exponens Ichthyophagis, risit, atque existimans uincula esse, inquit, robustiora apud se uincula esse. Tertiò sciscitatus unguentum, cum illi de confectura, unguentiq; ratione dixissent, idem dixit quod de uestimento. Vbi ad uinum peruenit, eiusq; conficiendi rationem audiuit maiorem in modum delectatus potu, percontatus est, quibûsnam rebus uesceretur rex, & quod longissimum tempus à uiro Persa uiueretur. Isti dixerunt, uesci regem pane, exponentes tritici naturam, perfectissimumq; diu uiuendi spacium homini Persæ proponi 80. annos. Adhæc Aethiops nihil se mirari, inquit, si stercore uescentes paucis uiuerent annis. Nam ne tot quidem annis uicturos, nisi hoc potui acceptum referant. Affirmantibus Ichthyophagis ita esse de uino (hoc enim ipsos Persis subdidisse) interrogatus uicissim rex ab Ichthyophagis de uita & uictu, plerosq; è suis ait ad 120. annos peruenire, nonnullos etiam hoc ætatis transcendere: Fontis micibum eis esse carnem coctam, & potum lac. Et cum speculatores, de numero annorum mirarentur, ad fontem quen-
dam eius deduxit, in quo loci efficiuntur perinde atq; muntii, uiolam olentes. Eâ quam aiebant exploratores adeò in-

Persarū uine
ctus, uiuens
diq; spa-
cium.
Aethiopum
uictus uita-
que longis-
sima.

Fontis mi-
cibum.

validam, ut in ea nihil innatare posset, ne lignum quidē, & quæ lauiora sunt ligno: sed omnia pessum ire in profundū. Hæc aqua, si uerē apud illos est, qualis commemoratur, idē longæui existunt, quod ea semper utuntur. Deinde à fonte rex istos ad carcerem deduxit, ubi uiri omnes aureis uinculis erant alligati. Est autem apud hos Arthiopes omnium rarissimum ac præciosissimum æs. Inspecito carcere, exploratores inspexerunt, & mensam quæ dicitur Solis. Post hæc ad extremum inspexere eorum sepulchra, quæ dicuntur è uitro esse constructa hunc in modum. Posteaquam mortuum siue Aegyptiorum, siue aliorum more arefecerunt, totum gypso inducunt: picturæq; exornantes representant quoad potest, effigiem eius. Deinde cippum ei è uitro, quod apud illos multum est, & facile effoditur, circumdant: in cuius medio mortuus interlucet, nihil neq; odoris ingrati, neq; foeditatis ullius exhibens, sed omnia ipsi illi moriuo similia habens. Hunc cippum maximè propinqui intra ades annuum tenent, offerētes ei omnium rerum primitias, hostiasq;. An-

Expeditione no exacto efferunt, circaq; urbem statuunt. Omnibus exploratores inspectis, reuersi sunt. Qui cum hæc renunciassent **temeraria** rators inspectis, reuersi sunt. Qui cum hæc renunciassent **Cambyfis,** Cambyfi, continuo ira percitus aduersus Aethiopes exiit in expeditionem: neq; rei frumentariæ apparatu indicto, neq; **in Aethio-** expeditioem: neq; rei frumentariæ apparatu indicto, neq; **pes.** secum ipso ratione inuita, quod in extrema terrarum faceret expeditione, ueluti uesanus, nec mentis compos, simul atq; Ichthyophagos adiit, profectus est cum omni peditatu, Græcis qui aderant illic manere imperatis. Vbi ad Thebas est uentum, delegit de exercitu quinquaginta circiter milia, quibus præcepit ut Ammonios diriperent, deinde oraculum Iouis Ammonij templum Iouis incenderent: ipse cū reliquis copijs aduersus Aethiopes contendit. Sed antequam quintam itineris partem confecissent, exercitum protinus eius comecatus omnis (quæ secum

secum habebat) defecit: mox & iumenta ad uestendum defecerunt. Quibus rebus cognitis Cambyfes si resipuisset, ac retroduxisset exercitum, in eo quod prius admiserat peccato, uir sapiens extitisset. Nunc nihil pensi habens assidue processit ulterius. Milites quandiu quod de terra sumerent, habuerunt, herbis uicti: auerunt. At ubi ad sabulum peruenere, ibi nonnulli diram rem perpetraverunt. Nam sortiti ex seipsis decimum quenq̃ comederunt. Id audiens Cambyfes, ueritus suorum mutuam depastionem, intermissa aduersus Aethiopes expeditione, retrò redijt, Thebasq̃ peruenit, multis de exercitu amissis. Et cum è Thebis descendisset Memphim, Græcos missos fecit ut illinc enauigarent. Et exercitus quidem aduersus Aethiopes ita gessit. Copiæ autem, quæ aduersus Ammonios missæ erant, à Thebis profecta, itineris duces sequebantur: ac uisi sunt, donec ad urbem Oasim peruenerunt, quam incolunt Samij hi, qui feruntur è tribu Aeschronia esse septem dierum per arenas itinere distantem à Thebis, quæ regio uocatur Beati rum insulâ. In hunc locum dicitur peruensse exercitus. Deinceps quid de eo actum sit, præter Ammonios, & qui ab his audierunt nulli alijs quicquam habent dicere. Nam neque ad Ammonios peruenerunt, neq̃ retrò reuerterunt. Ab ipsis autem Ammonijs fertur: Cum illi ex urbe Dasi per arenam ier facerent, iamq̃ medio ferè spacio inter Dasim & Ammonios pranderent, ingruisse magnum ac ualidum austrum, & ingestis arenæ cumulis eos obruisse: atq̃ hunc in modum illos è conspectu sublato. Ita actû esse de hoc exercitu Ammonij memorant. Cambyse Memphim regresso Apis quem Græci uocant Epaphon apparuit Aegyptij, simul atq̃ Apis extitit, uestimenta quàm pulcherrima ferre, & celebrando festo optatam dare. Id tunc facientes Aegyptios Cambyfes intuens

Mutua militum depastio.

Aeschronia tribus.

Milites arenis obruti. Apis apparuit & signum.

ratusq; ob res à se malè gestas, prorsus illos esse in his gau-
dijs præpositos accersis Memphis: quos, ubi præstò fuerunt,
interrogat, quid ita, cum antea se apud Memphim agente,
nunquam aliquid tale fecissent, nunc id facerent, postea-
quam ipse rediisset, parte copiarum amissa. Illi dicere: dum
illis deus appareret (longo autem temporis interuallo ap-
parere solum) tunc omnes Aegyptios solennam celebrare
lætitiam. Hæc ubi audit Cambyfes, mentiri eos, respondit
ac tanquam mentientes morte mulctauit. His interemptis,
iussit sacerdotes in conspectum uenire. Quibus eadem refe-
rentibus, dixit: Si quis deus mansuetus ad Aegyptios ueni-
ret, fortè, ut se non lateret. Hactenus locutus, iussit sacra-
dotes adducere Apim. Illi ad eum adducendum perrexer-
unt. Est autem hic Apis, idemq; Epaphus, uacca geni-
tus, quæ nullum iam alium potest concipere fœtum, quam
Aegyptij aiunt fulgure ictam, concipere ex eo Apim. Hæc
Cambyfes bet hic uirulus, qui appellatur Apis, hæc signa: Toto corpo-
re est niger, in fronte habens candorem figura quadrata,
in tergo effigiem aquilæ, cantharum in palato, duplices in
cauda pilos. Posteaquam Apim sacerdotes adduxere, Cam-
byfes ueluti uecordior educto mucrone cū uellet ferire uena-
trem, femur percussit, cachinnasq; ad sacerdotes, inquit: O'
capita nequam, huiusmodi dñ existunt, sanguine atq; car-
ne præditi, & ferrum sentientes: dignus nimirum Aegyptij
hic deus. Nos certè ludibrio habuisse non uos iuuabit. Hæc
locutus: imperauit his, quorum munus erat, ut sacerdotes
quidem flagris caderent, Aegyptios autem (ut quenq; fe-
riantem adipiscerentur) occiderent. Ita festum solutum est,
sacerdotes mulctati. Apis sauciatus femur, in templo iacens
extabit: quem è uulnere extinctum tumulauere sacerdotes,
etiam Cambyse. Ob hoc scelus (ut Aegyptij aiunt) continuo
Cambyfes

Cambyfes
Apim uulne-
rat.

Cambyſes inſanijt, cum ne prius quidem compos mentis fuiſſet, exorſus primũ perpetrare facinus in **Smerdim**, ex eiſdem ſibi parentibus fratrem, quem ex **Aegypto** remiſerat in **Perſas** liuore commotus, quod ſolus ille **Perſarum** arcum (quem **Ichthyophagi** ab **Aethiope** attulerant) ad duos digitos traheret: quod nemo alius è **Perſis** poterat. **Smerdim** **Perſidem** proſecto, hanc uidit in ſomnis **Cambyſes** uiſionem: nuncius quidam è **Perſis** ueniens, ei nunciare eſt uiſus, **Smerdim** in regio ſedentem, folio cælum contingere uertice. Ob id **Cambyſes** ſibi metuens, ne ſe necato à fratre occuparetur imperium, mittit in **Perſas** ad illum interimendum **Prexaſpen**, ſibi ex omnibus **Perſis** uirum fideliffimũ. Hic ubi **Suſa** conſcendit, **Smerdim** necandum curauit (ut quidam aiunt) cum eum eduxiſſet uenatum: quidam inquit, cum ad mare rubrum perduxiſſet, ibi eum demerſiſſe. Et hoc quidem initium ſclerum **Cambyſis** extitiſſe. **Secundum** autem ſcelus, ſororis necationem, in **Aegyptum** eum ſecutæ: quæ ex eiſdem parentibus erat ſoror, atque eadem uxor, quam hunc in modum acceperat uxorem: cum ante hac **Perſæ** ſorores in matrimonium accipere nequaquam conſueuiſſent, **Cambyſes** unius ſororum amore captus, cupidusq; deinde ducendæ illam uxorem, quoniam rem inſolitam facere cogitabat, accerſit eos qui regij iudices nominantur. Fiunt autem delecti è **Perſis** uiri, ſuntq; perpetui, niſi delicti alicuius comperij fuerint. Hi apud **Perſas** ius dicunt, & legum patriarum ſunt interpretes, & ad eos omnia referuntur. Hos **Cambyſes** percontatur, num qua lex ſit, quæ ſinat uolentem cum ſorore contrahere matrimonium. Iudices, & iuſte, & ingenuè reſpondentes, negat ullam ſe quæ libeat inuenire legem, quæ ſinat fratri nubere ſororem: quandam tamen inuenire legem, qua liceat regi **Perſarum** facere quic

Cambyſis
ſomnium.
Prexaſpes
ab **Iuſtino**
non appel-
latur, ſed
Comaris,
Smerdis,
quem alij
Mergidem
appellant:
Cambyſis
parricidia,

Cambyſes
ſororē ſuam
occidit.

quid libeat. Ita neq; legem abrogarunt metu Cambyſis: & ne legem tuentes ipſi perirent, aliam inuenerunt, adiutricem eius, qui ſororem in matrimonium ducere uelit. Ita q; Cambyſes eam quam dixi duxit uxorem. Aliquantoq; poſt & aliteram. Harum iuniorem, quæ ipſum contra Aegyptum committata eſt, interemit. Cuius mors, quemadmodum illa Smerdis anceps refertur. Nam Græci quidem aiunt, dum Cambyſes duos catulos, alterum leonis, alterum canis committit, hanc interfuiſſe ſpectaculo: & cum à leunculo catulus ſuperaretur, alterum catulum huius canis fratrem, abrupto loco, ſuperueniſſe. Et cum duo eſſent, ita ſuperiores leunculo extitiſſe. Et Cambyſes dum id cernit, capiente uoluptatem, hanc ei aſſidentem illachrymaſſe. Ea re animaduerſa, Cambyſem interrogaviſſe, quid' nam lachrymaretur? & mulierem dixiſſe, ſe uiſo catulo ſuppelias fratri ferente, ideo flere, quod ſubierit memoria Smerdis, cuius ſciret neminem fore ultorem. Ob hoc dictum Græci illam à Cambyſe fuiſſe interemptam memorant. Aegyptij uerò ob id, quod cum ad menſam diſcumberetur, mulier lactucam ſumpſit, eiusq; deceptis folijs uirum interrogauit, utrum diſcerpta lactuca, an denſa pulchrior foret: cum hic reſpondiſſet, Denſa: hæc, inquit, lactucam aliquando imitatus es, qui Cyri domum denudaſti. Ibi Cambyſem indignatione percitum, inſiliſſe calcibus in prægnantem, eamq; abortu edito deceſſiſſe. His rebus Cambyſes in præcipuos domeſticorum inſaniebat, ſiue id propter Apim, ſiue aliunde, qualia multa in rebus humanis mala contingere conſueuerunt. Etenim fertur Cambyſes ab ipſis natalibus graui laboraſſe morbo, quem quidam ſacrum nominant: ut haud ab re fuerit, cuius corpus magna ægitudine inualidum eſſet, eius ne mentem quidem ſanam fuiſſe. Atq; in alios quoq; Perſas inſaniſſe, ueluti in Prexaſpem

Prexaspem, quē praeipuo honore prosequabatur, & qui ad eum nuncios perferebat: & cuius filius Cambysis uirina nascebat, qui honos & ipse non paruus est. Ad hunc fertur dixisse Cambyses: Quēnam uirum Persae me esse censent, aut qualem a me sermonē habent? E: iste ei respondisse: Hec, cate: quidē om: in te magnis laudibus ferunt, sed nūm te uino deau: aiunt. Hec Prexaspes de Persis respondit. Quibus ille indignatus: Sit: inquit, Persae me aiunt Cambyfes uino deditum desipere, nec mentis esse. Autem? Ergo in eo uinolētus. quod prius dixerunt, non ueri fuer. Nam, uum Persarū (cui intererat Cræsus) aliquando interrogat: qualis ipse uideretur esse uir ad patrē Cyrum adaequā byses. Et illi responderant, eum patrē esse praestantiorē: qui & omnia illius haberet, & Aegypti ac maris accessionem adieciisset. Hae quidem Persae dixerunt. Sed Cræsus qui ad Cræsi sal- rat, displicente ei, quae dicebatur sententia, ad Cambysem, sum ad Cā- inquit: Mihi tu quidem Cyro genite, non uideris adaequan: bysem dis- dus esse patri: quippe cui nōdum est filius, qualem ille te re- etum. liquit. Hoc audito Cambyfes delectatus, Cræsi sententiam approbauit. Quorum nunc reminiscens, ad Prexaspem iras- tus, inquit: Intellige nunc ipse per te, nunquid Persae uera dicant, an hae dicentes ipsi desipiant. Nam si filij tui, qui in uestibulo stat, medium cor non frustrato ictu percussero, constabit nihil esse quod Persae di: unt: sin aberrauero con- stabit Persas uera loqui, & me esse intemperantem. Hoc lo- cutus, intendit arcum, puerumq; percussit. Atq; eum collas- psum iussit discindi, & inspicere ictum. Cumq; in corde sagit- ta esset inuēta, ob id letabundus, atq; cachinnans, ad patrē Crudelissi- pueri, inquit: Prexaspes, facta tibi est fides, non me insanire, ma Camby- sed Persas. Verūm, nunc mihi dicito, quem nam ex omnib: sis facinora, hominib: iam nosti ita ad destinatū emittere sagittas? Pre-

caspes hominem aduertens esse uesatum, & in ipsum quoque
 insaniētem. Here, inquit, ego ne deum quidem arbitror tam
 probe percutere. Et tunc quidem hoc perpetravit. Altero
 die, 1. 2. Persas prioribus parens, ob nullius momenti
 necauit, uiuos in caput defodiens. Hæc eum sententem Cræ-
 sus Lydus statuit his uerbis admonens: Rex cum non
 Cræsi libe- sus Lydus statuit his uerbis admonens: Rex cum non
 ra admoni- li etati atque ira indulgere: se corripere, & corripere te ipsum.
 tio. Conducit tibi te prouide, & sapientis est prospicere.
 Tu uero uiros in teis tuos populares ob nullius momenti
 causam, & pueros qualia si multa facies, considera,
 deficiant Persæ. Enimuerò pater tuus Cyrus, et id
 neque etiam mandans, mihi præcepit te comones facerem sub-
 iiciendo quicquid boni comperirem. Hoc illi Cræsus bene-
 uolentiam præ se ferens consulebat. Ad quem Cambyfes
 respondens: Etiam mihi tu, inquit, dare consilium audes, tan-
 quam bene, aut tuam ipsius patriam administraris, aut pa-
 tri meo consulueris, iubens eum traiecto flumine Araxe ten-
 dere aduersus Massagetæ, cum illi uellent transire in ter-
 ram nostram. Imò & te ipsum malè præsentem patriæ tuæ,
 & Cyrum tibi credentem perdidisti: sed ob id nequaquam
 gauisurus, quia olim iam debebat in te captare occasionem:
 arcumque corripiebat tanquam hominē confixurus. At Cræ-
 sus cursu se foras proripuit. Hic ubi non habet in quem te-
 lum dirigat, mandat ministris, ut illum comprehensum in-
 terimant. Ministri qui mores eius nossent, Cræsum abdide-
 runt hoc consilio ut si Cambyfes facti pœnitens requireret
 Cræsum, eo producto, domis afficerentur, quod illum ser-
 uassent: si non pœniteret, nec desideraret, tunc hominem in-
 terficerent. Nec ita multo post, cum Cambyfes desideraret
 Cræsum, ministri hoc animaduertentes, enunciant ei homi-
 nem superesse. Cambyfes se quidem, inquit, Cræso supersti-
 te gaudeo.

gaudere, sed ijs qui illum senassent, ueniã non daturum, sed mortem allaturum, prout & fecit. Multa huiusmodi tam in Persas, quam in socios, cum Memphi moratus est, Cambyfes faciebat insania: Adeoq̃ uetusta recludens sepulchra, moriuos inspiciebat. Etiam templum Vulcani adiit, & multò derisu simulachrum illius cauillatus est. Siquidem statua Vulcani similima est his dijs, quos Pataicos uocant Phœnices, quos in triremum pro dijs Phœnices circumferunt: quos qui nō uidit, ego sic ei indicabo, esse illos Pigmæi uiri imagine. In templum quoque Cabyrorum, inaccessum alteri quam sacerdoti, ingressus est: & quæ illic erant simulachra, multis in ea iocatus uerbis, concremauit. Sunt enim, & hæc illis Vulcani similia, à quo se hi homines, aiunt esse oriundos. Cum multa igitur apud me documenta sunt, Cambysem uehementer insanisse, tum uerò illud quòd alioqui non tentasset templa, legesq̃ habere ludibrio. Nam si quis uniuersis hominibus præbeat facultatem optimas ex omnibus leges eligendi, profectò cunctas unusquisque rimatus, suas eliget. Non igitur credibile est, alium quàm demensẽ, talia ludibrio habere. At ita de suis quenq̃ legibus sentire, licet cum alijs coniecturis colligere, tum maxime hac. Darius cum imperaret, Græcos percontatus est, quanta pecunia uellent defunctis parentibus uesci. Illis negantibus uela se pecunia hoc esse facturos, Darius dehinc Græcis præsentibus, & quæ dicebantur per interpretem discenibus, interrogauit eos Indos, qui Gallatiæ nominantur, qui uescuntur parentibus, quantum accipere pecuniarum uellent ut patres defunctos igne comburerent. Indi uehemẽter reclamantes, meliora illum ominari iuebant. Atq̃ ita maioribus comparatum est. Recteq̃ mihi uidetur Pindarus fecisse, ut diceret morem omnium esse regem. Cum Cambyses in Aegy-

vulcani tẽ-
plum, & sta-
tua.
Pataici dij.

Legum
nis.

Polycratia primum contendit, Lacedæmonij quoque intulere bellum **Sa-**
fortuna. mo, & Polycrati Acacis filio, qui Samum ui occupauerat,
 eamque inter mitia trifariam partiturus erat cum fratribus
 Pantagnoto, & Sylofonte. Quorum deinde altero necato,
 altero ærat iunior eiecto, totam solus obtinebat, inito
 fœdere cum Amasi rege Aegypti, cum quo hospitium ha-
 bebat, mittens munera, uicissimque accipiens. Breuique statim
 tempore res eius adeo profecerunt, ut per Ioniã, cateramque
 Græciam celebrarentur: Quocumque enim bellum intulerat,
 cuncta ei prosperè cedebant, cum haberet centum biremes,
 mille sagittarios, inuadens omnes sine ullo cuiusquam discri-
 mine, quod diceret. se magis gratificari amico, si ei quæ ab-
 stulisset redderet, quam si prius nihil abstulisset. Multas ita
 que hic insulas, multa etiam in cõrimente oppida cepit. Les-
 bio enim cum multis copijs opem Milesiis ferentes, nauali
 prælio uicit, cepitque, qui omnem fossam mœnia Sami ambi-
 tem uicti foderunt. Atque res Polycratis tantopere secundas
 esse non latuit Amasim, cui hoc curæ erat. Sed cum assidue

Amasis ad forent multo secundiõres, Amasis libellum Samum misit, in
Polycratem hæc uerba scriptum: Amasis Polycrati, ita inquit: Mihi qui-
literz. dem feliciter agi cum uiro amico meo, & hospite, audire uo-
 luptati est: tamen tuæ magnæ prosperitates mihi non placet,
 qui intelligo quàm inuidum nomen sit. Quod ad me atti-
 net, malim tum meas ipsius, tum eorum, qui mihi curæ sunt
 res nunc prosperè ire, nunc offendere, & per uarias fortunæ
 uices æuam traducere, quàm in omnibus mihi prosperè cede-
 re. Tu itaque mihi obtemperando, hoc aduersus prosperitates
 agito: Dispice quid tibi sit, quod plurimi facias, quodque a-
 missum tibi maximè doleret. Id ubi inueneris, ita abijcito,
 ut nunquam ad homines ueniat. Quod si prospera tua de-
 sepi non uariabuntur, aduersis medeare tu tibi subinde eo
 modo,

modo, quem tibi subieci. Hæc cum legisset Polycrates, & in
 animum tanquam bene sibi ab Amasi præcepta demississet,
 disquirebat, quod nam suorum ornamentorum esset, quo
 amisso maxima ipse molestia afficeretur? Atq; hoc tandem
 queritando inuenit. Erat ei gemma signatoria smaragdus,
 quam gestabat auro inclusam opus Theodori Samij Tele-
 cle geniti. Hanc ubi abijciendam, ita abijcere libuit. Bireme
 conscendit eam dehinc uiros, quibus illam instruxerat in pe-
 lagus educere iubet. Et postquam ab insula procul aberat, Polycrates
 detractum sibi sigillum, cunctis qui unâ nauigabant inspe-
 ctantibus, abiecit in pelagus. Hoc acto renauigauit. Reuer-
 so domum, cum ex iactura afficeretur, quinto, sextoue quâ re.
 hæc acta sunt die, hoc ei casu euenit: Piscator quidem ca-
 ptum à se piscem, grandem sanè, ac pulchrum, putauit di-
 gnum quo Polycratem donaret. Eum ad fores cum attulisset,
 dixit se in conspectû Polycratis ire uelle à ianitore per-
 missus, donans Polycrati piscem. Rex, inquit, hunc ego quæ-
 sepi piscem, etsi operis manualijs uitam tolero, tamen nō iu-
 dicaui ferendû à me esse in forum, sed te, tuâq; potentia di-
 gnû. Eû uaq; affero tibi, donoq;. His uerbis ille delectatus,
 ita respondit: Tu uerò probè nec factio solo, sed etiam ora-
 tione apud me inisti gratiâ. Ad carnâq; te uocatu uolo. Hæc
 magni faciens piscator, domû abiit, piscē ministri restinden-
 tes, offendit in eius aluo sigillû Polycratis. Quod ubi uide-
 runt, sumpsēruntq;, ad Polycratē latibūdī q̄ celerrimè per-
 rulerunt. Eoq; illi reddito, referebat quo pacto fuisset inuen-
 tû. Polycrates, quemadmodû res diuinitus contigit, singula
 quæq; à se gesta retulit in libellum: & qua ratione quod ami-
 serat, recepiisset. Hæc ubi scripsit, in Aegyptû misit. Quibus
 tabellis Amasis perlectis, quæ à Polycrate uenerant, intelle-
 xit non posse præstare hominem, ut alterum hominem fato
 impetu

Gemma ad
 Polycratem
 refertur in
 pisce.

impendenti eripiat, utq; Polycrates bene iam moreretur, bonam fortunam semper expertus, qui ea quoq; reperiret, quæ abieciisset: Misso itaq; Samum caduceatore, dixit se ius cum illo hospitij soluere. Quod ideo fecit, ne si in tristem aliquem, grauemq; casum incidisset Polycrates, animi dolorem ueluti de hospite ipse contraheret. Aduersus hunc igitur Polycratem, in omnib. bene agentem, Lacedæmonij sumpserunt expeditionem, accitis ab his Samijs, qui post hæc Sydoniâ in Creta cõdiderunt. Polycrates, missis clanculum caduceatore ad Cambysem Cyri filiũ, aduersus Aegyptũ copias cõparantem, orauit ut nuncijs ad se in Samũ missis, rogaret aliquid copiarũ. Quod audiens Cambyses, libenter in Samum misit, ad rogandas à Polycrate nauticas copias, quas secũ ille mitteret in Aegyptum. Polycrates delectis quos maxime suspicabatur è popularibus suis ad rebellionem spectare, quadraginta triremes misit Cambysi, mandans ne retrò eos dimitteret. Negant quidam Samios à Polycrate missos, in Aegyptũ peruenisse: sed cum in Carpathio mari cursum teneret, inter se collocutos, decreuisse ne porrò tenerent. Quidam aiunt peruenisse in Aegyptum, ac retentos, inde fugam fecisse: & in Samũ redeuntes, Polycratem cũ classe occurrentem superasse, atq; in insulam exisse: sed pugna pedestri commissa, repulsos, ita Lacedæmonem nauigasse. Sunt qui dicant penes eosdẽ, ab Aegypto redeũtes aduersus Polycratẽ, exitisse uictoriã, non rectè dicentes mea opinione. Neq; enim oportuisset illos asciscere Lacedæmonios, si per se ad resistendum Polycrati ualidi erant. Præterea nec ratio dicat, ut cui permulti aderant, cùm auxiliarij mercede conducti, tũ domestici sagittarij, is à Samijs redeuntib. numero paucis fuerit superatus, cum præsertim liberi ciuiũ atq; uxores sub Polycrate essent, quos iste inter naualia coactos tenebat.

Polycrates
triremes
mittit in
Aegyptum.

bat ideo paratos, ut si hi, qui secum erant, cum redeuntibus alijs prodidissent, eos unâ cum ipsis naualibus cremaret. Posteaquam Samij, qui à Polycrate exacti erant, Spartam uenerunt, aggressi principes multa sanè (qualia supplices) cōmemorabant. Quibus illi primo cœtu responderunt, eorum quæ isti dixissent, priorum quidem oblitos esse se, posteriora uerò non intelligere. Secundo deinde congressu nihil aliud isti dixerūt, nisi allato panario illud pane indigere. Quibus ijdem responderunt panario superfuturū. Itaq; opem ferendam eis censuerunt. Atq; ubi rem apparauere, cū exercitu in Samū se contulere, referendæ gratiæ causa, ut Samij aiunt, quia illis aliquando Samij aduersus Messenios auxilia fuissent. Vt Lacedæmonij aiunt, non tam quia tutari deberent Samios, quàm ut eosdem ulciscerentur ob interuersum craterem, quem Cræso portabant, & ob thoracem ab Amasi rege Aegypti ipsis missum. Interceperant enim Samij priore quàm craterem anno, thoracem lineum quidem, sed frequentibus animalium figuris ex auro, lanaq; uersicolore, à ligno intertextum, ob id admiratione dignum, quòd cū inscriptæ eius uenationes essent exiles, tamen singulæ in se habebant tricenæ, ac sexagenæ bestiolas, singulasq; euidentes. Hoc mirum reddebat thoracem qualis alter est, quem in Lindo Mimeruæ idem Amasis dedicauit. Comparauerunt itaq; Lacedæmonij exercitū aduersus Samum, ut Corinthios quoq; sollicitarent. In quos etiam Samiorū extabat iniuria ætate, quæ præcessit hanc expeditionem, circa idem tempus facta, quo crates interuersus est. Nam cum Periander Cypseli filius Sardis ad Heliattē castrandos mitteret trecentos primorū Corycæorū liberos, Corinthijq; qui illos ferebant, Samū appulsi essent, audita Samij causa cur Sardis pueri ducerentur, primū edocuere pueros, ut puluinar Dianæ cōtingerent,

Spartanorū
in Samum
expeditio.

Periander
pueros mit-
tit castratū.

rent, deinde non sinentes abstrahi eosdem è puluinari cūm prouiderent Corinthij, præbere illis alimenta, ipsi diem solenne egerunt, quem nunc quoq; per id tempus celebrant. Cūm enim nox aduenit, quādiu pueri precati fuerunt, tantū exercebant choros uirginum, atq; adolescentium Tunc autem choros exercentes, esculenta fecerāt ex sesamo, ac melle quæ distribuenda ferrent: ut ea Corcyæorū filij rapientes, alimenta haberent. Idq; eousq; factum est, dum Corinthij pueris (quos asseruabant) omisis abierunt. Ita Samij pueros Corcyram reducerūt. Quod si defuncto Periandro, Corinthijs cum Corcyæis amicitia exitisset, non ob hanc causam Corinthij aduersus Samios expeditionem sumpsissent: Nunc ab ipsa urbe Corcyrensi à se condita, Corinthij semper cum Corcyæis discordes mutuo fuere. Huius igitur rei

Periandri memores Corinthij, exulcerato in Samios animo erant. in Corcy: Mittebat autem Periander ad castrandum Sardis primorū reges inimi: Corcyæorum delectos pueros, ulciscendi facinoris gratia, citiarū causa. quod Corcyæi priores in eum admiserant. Nam posteaquā uxorem suam Melissam necauit Periander, accidit ut ad superiorem calamitatem hæc quoq; accederent: Erant ei ex Melissa liberi duo, unus decem, & septem, & alter duodeviginti natus annos. Hos auu: maternus Procles Epidauri tyrannus, ad se accitos ea prosequabatur charitate, quæ debet nepotes ex filia. Quos ubi remittendos statuit, priusquā dimitteret: Scitis, inquit, pueri, quis nam matrem uestrā interemerit? Hoc dictū ei qui maior natu erat, nullius momenti habitum est: at minori, cui nomen erat Lycophroni, ita doluit, ut reuersus Corinthum, patrem neque prior affatus sit, neq; affantem reaffari, ac ne interroganti quidem responsum reddere uoluerit: Eum Periander tandem sanè indignatus, à laribus eiecit. Quo eiecto, maiorem natu percontatur,

tatur, quānam cum eis auus esset collocutus. Ille narrare, ut se auus amantissimè accepisset, tamen facere mentionem dicit illius, quod Procles in eis dimitendis dixisset, quippe quod in mentem non admiserat. Periander dicere, nulla ratione fieri posse, quin aliquid illis ab auo sit suggestum, itaque percontando instare. Tūc adolescens in memoriam rediens, id quoque dictum fuisse narrauit. Quod Periander in animū accipiens, tamen nolens aliquid filio concedere indulgētius, mittit ad eos, apud quos filius ab ipso expulsus debebat, prohibitum, ne adolescētem in domum excipiant. Ille illinc eiectus, in alteram se domum conferebat, sed ab hac quoque abijciebatur. Periandro his qui acceperant edicente, atque ut arcerent imperante. Expulsus hic, ad quendam sodalium se contulit. Illi etsi formidantes, tamen quod esset Periandri filius, hominem excipiebant. Ad postremum Periander edictum proposuit, quisquis hunc in domum reciperet, aut alloqueretur, cum sacram pœnam Apollini debiturum, quantā ipse nuncupabat. Ad hoc edictum, cum nemo illum in domum reciperet, nemo assari uellet, ne ipse quidē putauit rem desperatam esse tentandam: sed intra porticus se tenens, assidue uersabatur. Quem die quarta Periander illuue, et inedia enectū cernēs, misertus est, deposita quoque ira propius accedens: Fili, inquit, utrū est optabilius, istudne quod faciendo pateris, an patri obtemperādo tyrannidem, atque opes accipere, quas ego habeo: qui cum sis, et meus filius, et beate Corinthi rex, praepostasti mendicam uitam, obsistendo atque irascendo illi cui minime debebas. Nā si quid calamitatis illi me accidit, unde suspiciōe in me habes, id mihi accidit, eiusque ego particeps eo magis sum, quod ipse id perpetrari. Tu uerbū edoctus quāto satius sit inuidiosum, quā miserabilē esse, et simul quid sit in parentes, et in meliores se irasci, ab id domum,

Periandri
in filiū in-
micatiz.

domum. Periander quidem his uerbis filium castigabat. Ille autem nihil patri respondit, nisi hunc sacram pœnam Deo debere, quod in ipsius colloquium uenisset. Ibi Periander animaduertens malum filij uehemētius esse, quàm ut corrigi posset ab oculis eum sibi amandandum putauit, nauigio in Corcyrā misso. Nā Corcyra quoq; imperitabat. Hoc amando dato, bellum focero Procli intulit, tanquā præcipuò harum rerum autori. Expugnataq; Epidauro, Proclē cepit, quē tamen uiuum seruauit. Interiecto demde tempore, cū senuisset Periander, sibiq; esset conscius, non esse amplius parē ministrandis, obeundisq; rebus, mittit Corcyram accersitum Lycophronem ad tyrannidem administrādam. Nam in maiore filio non erant indoles, hebetiorq; esse ei uidebatur. Lycophron ne responsione quidem dignatus est eum, qui sibi nunciū afferebat. Periander in amorem adolēscētis propensus, rursus ad eum misit sororem filiam suam, sperās fore, ut ei per hanc præcipuē persuaderet. Hæc ubi uenit: Fili, inquit, maius tyrannidem recidere in alios, & domum patris tui ad alienos dispergi, quàm tu ipse habere illuc recursus? Redi quæso ad penates, desine tibi met officere. *Lena* possessio est peruicacia, noli malū medicari malo. Multi mā suetiora iastiorib. proponūt. Multi materna sectātes, paterna perdiderunt. *Lubrica* res est tyrannis, cuius multi sunt amatores. Pater senex est, prouectaq; ætatis. Tua ipsius bone alijs tradas. His illa uerbis ad inducendum appositis, fratrem alloquebatur à patre edocta. Cui iste respōdens, negat se iturum Corinthū quo ad patrem superesse audiret. Hoc cum mulier renunciasset, tertio Periander caduceatorē mittit, qui dicat, se quidem in Corcyram uelle concedere, sed ut hinc Corinthum proficiscatur ad tyrannidis successionem. Id approbante filio, Periander Corcyram ipse ueniebat,

bat, iuuenis Corinthū mittebatur. Hæc omnia edocli Corcyraei ne ad ipsorum regionem Perianther accederet, adulescentem interimunt. Ob hæc igitur Perianther de Corcyraeis ulionem sumebat. Lacedæmonij ingenti cum classe, ubi peruenere Samum obsederunt succedentesq; muro, turrim mari imminentem iuxta suburbana trāscenderunt. Sed nij Samum mox cū magna manu suppetias ipso ferente Polycrate, res obſident. iecti sunt. Quinetiā à superiori turri (quæ tergo mōtis proſpicebat) erupuerunt, tū auxiliarij, tum ipsorum Samiorum permulti. Et cū aliquantisper Lacedæmonios sustinuiſſent, retrō fugā fecerūt, inſequentiſq; ab hoſte cedeſcunt. Quod ſi Lacedæmonij, qui aderant, Archia, & Lycopi ſimiles exiſtiſſent, eo die capta Samus fuiſſet. Siquidē Archias & Lycopes ſoli cum Samijs ad murum reſugientib. irrumpentes, intercluſum ad redeundum uia, intra urbē Samiorum occubuerunt. Equidem ipſe cum alio Archia, Archia filio, eodemq; tertio ab hoc Archia congreſſus ſum apud Pitaneſem (huius enim tribus erat, quæ ex omnib. hoſpitibus maxime Samios honorabat) qui diceret ſibi Samio nomen à patre fuiſſe inditum, quod eius pater Archias ſtrenuè pugnās, Sami mortem oppetiſſet, ſeſq; ideò Samijs honorē habere, quod auus fuiſſet à Samijs publicè affectus egregia ſepultura Lacedæmonij 40. dieb. in obſidendo abſumptis, cum in ſuſcepta re nihil admodum proficerent, in Peloponneſum redierūt. Ferunt Polycratē (ut rumor qdā temerarij emanauit) magnum numerum monete patriæ è plumbo percuſſiſſe, eamq; auro induxiſſe, ac Lacedæmonijs dediſſe: atq; ea accepta illos receſſiſſe. Hanc primam expeditionem Doræ aduerſus Aſiam per Lacedæmonios ſuſceperūt. Samij, qui Polycrati bellum intulerant, poſtea quā à Lacedæmonijs ſe res libetū ibi uident, & ipſi tranſmiſerunt in Siphnum, deſiciē-

Siphniorū bant enim pecunia. Vigebant ea tempestate Siphniorū re-
opes. eratq; hæc insularum locupletissima: ut in qua auraria et ar-
gentaria metalla essent, unde tantum pecunia fiebat, ut ex
decima eius parte reponeretur apud Delphos thesaurus lo-
cupletissimo cuiq; par, Siphnijs pecunia (quæ quotannis con-
ficiebatur) distribuentibus. Qui id thesaurum confecerunt,
num diu permanere possent ipsis præsentia bona, cōsuluēre
oraculum. Eis ita Pythia respondit:

●raculum Cum tamen in Siphno fuerint Pritaneia cana,
Siphnijs Cana fori facies, tunc uir uasfer adsit oportet,
editum. Qui notet è ligno agmen, legatumq; rubentem.

Erant eo tempore Siphnijs Pritaneum, forumq; Pario la-
pide exculta. Hoc oraculum Siphni neq; tunc statim, neq;
post aduentū Samiorū intelligere potuerunt. Nam Samij cū
uelocissimè ad Siphnum applicuissent, miserunt ad urbē cū
legatis unā è nauib. Veteri instituto naues oēs erāt rubrica
deibutæ: atq; hoc erat, quod Siphnijs Pythia prædixerat,
ut obseruarent ligneum agmen, ac rubrū legatū. Nunciij igitur
ubi peruenēre, 100 talenta sibi mutuari precabātur. Ne-
gantib. Siphnijs se mutuatueros. Samij eorum agros popula-

Siphniij à bantur. Id audientes Siphniij, continuo occurrētes, commissa
samijs sa pugna fugati sunt: eorumq; multi ab urbe interclusi, quos
uicti. postea 100. talentis recuperauēre. Ab Hermioneis quoq; Sa-
mij pecuniarum loco insulam Tyreā acceperunt, Pelopon-
neso adiacentem, quā Træcenij commendaauerunt, ipsi Cy-
doniā in Creta cōdiderunt: cū illuc nō ea de causa nauigaf-
sent, sed ut Zacynthios ex insula summouerent. In hac urbē
quinquenniū degentes, ita rem bene gesserūt, ut templa quæ
nunc in Cydonia uisuntur, ipsi fecerint, & Dyctinnes præte-
rea delubrū. Sexto eos anno Aeginetæ nauali prælio uictos
cū Cretensib. diripuerunt, ac rostratas naues mutilauerunt,
edq;

eaq; rostra apud Minervæ templum in Aegina affixerūt. Hæc Aeginetæ Samiys fecere infensi, quod illi antea sub Amphio crate rege, bello Argemetic illato, magnis cladib. illos affecisset, & muicæ affecti fuissent. Et hæc quidē fuit causa. Pro tracti autē sermonē de Samiys ob hoc magis, quod tria sunt Samiorum apud eos opera Græcanicorū omniū maxima. Vnū mōtis in opera me-
 150. passus editi, à cuius imo fossa incipiēs ad contrariū os morabilia. deducta est, lōgitudinis 7 stadiorū, celsitudinis aut ac latitudinis octonūm pedū. Itē per eam totā alterā fossa depressa est 20. cubitorum, triplo maioris latitudinis, per quam derivata à magno fonte aqua fistulis in urbē deducitur. Huius fossa architectus extitit Megarensis Eupalinu: Naustrophii filius. Alterum ē trib. operibus est agger circa portū in mari, ad 20. passus altitudinis, 2. amplius stadijs longitudinis. Tertium opus est templum omnium, quæ nos vidimus, amplissimum, cuius architectus primus extitit Rhæcus, Philei filius illinc indigena. Horum operū gratia sermonē aliquādo magis extendimus. Cambyse Cyri circa Aegyptiū immorante, ac desipiente, duo Magi, idemq; fratres coniuraverūt. Quorū alterū Cābyses reliquerat rei domesticæ curatorē. Hic cognita Smerdis nece, quæ occultabatur, paucisq; Persarum erat nota, plerisq; cum uiuere arbitrantibus rebellandum sibi putauit, atq; ita rem esse aggrediendam. Erat ei in regia Germanus, quē dixi unā comurasse, corporis habitu quā simillimas Smerdi Cyri filio quē Cābyses fratrē suū interemerat, nec specie tantū corporis Smerdi asimilis, sed etiā cognomine. Hūc uirū magus Patizithes instructum, quem admodum ipse illi omnia peracturus esset, in regium solium perducit. Hoc acto, caduceatores, cū alia in loca, tū in Aegyptum dimittit ad exercitū, qui edicerent Smerdi, Cyri filio deinceps obedirent, nō Cambysi. Hæc caduceatores alij ali-

bi edixere. Is quoque, qui ad Aegyptum delegatus erat (inuenit autem Cambysem atque exercitum in Ecbatanis Syriae agerem) stans in medio, praecepta Magi exposuit. Haec audiens Cābyses, uera loqui caduceatorem ratus, seque à Prexaspe esse proditum, quod missus ad occidendum Smerdē, rem non peregisset, intuens in eum. Prexaspes, inquit: Ita ne mihi res executus es, quā tibi iniunxerā? Ad quē ille: Ista here ait, haudquaquā uera sunt, ut aut frater tuus aliquando rebellet in te, aut quippiam ex illo uiro certaminis existat magni exituius. Quippe, cum ego sim executus, quā tu mihi imperasti, hominemque meis ipsius humauerim manibus. Quod si defuncti rebellant, expecta ut etiam Astyages Medus in te rebellet. Sin autem ita habet, ut antea habebat, nihil tibi ex illo nouū amplius germinabit. Igitur mitti mecum, qui assententur caduceatorem, qui percontando indagent, nunquid à quo Smerde rege nobis denunciatum uenit, eum audierit. Haec loquentem Prexaspem Cambyses audiens, cum ei placuissent, cōfestum ad retrahendum caduceatorem misit. Eum ubi rediit. Prexaspes his uerbis interrogauit: O homo, quandoquidē te ais à Smerde, Cyri filio, uenire nuncium, dicito ueritatem, qua dicta abito sospes. Virum Smerdis ipse in conspectum datus tibi ista mandauit, an quispiam eius ministrorum? Tum ille: Equidem, inquit, ego Smerdem Cyri filium ex quo Cābyses aduersus Aegyptum fecit expeditionem, namquam consexi, sed Magus, quē Cābyses rerum suarum familiarium procuratorem cōstituit, is mihi ista mandauit, dicens Smerdem Cyri optare haec apud uos dici. Haec ille loquens, nihil admodum ementitus est. Tum Cābyses: Prexaspes, inquit, tu quidē quia ut uir bonus imperata fecisti, culpam effugisti. Verum, quis nam fuerit à Persis, qui cōtra me rebellauit, occupato Smerdis nomine? Ad quem Prexaspes:

Ego

Ego, inquit, hoc quod actū est, mihi uideor intelligere. Magi sunt, qui aduersus te insurrexerunt. Patizithes, quem tu rerum familiarium curatorem reliquisti, & frater eius Smerdis. Ibi Cābysem, cum Smerdis audisset nomen percussit ueritas sermonis ac somnii, per quod ei quidā uisus fuerat nūciare Smerdē regio sedentem solio, ad cælum usq; pertingit uertice. Agnoscens itaq; siue causa fratris interemptorem se fuisse, deflebat Smerdem. Quē ubi defleuit (ut erat omni Cambyse clade afflictus) tū equū insiliit, habens in animo quā rapis. à seipso casumē Susā uersus exercitū ducere in Magum. Insilienti in ea su uuln- quum uagina gladij excidit, unde nudatus gladius perstrin- ratus. xit eius femur, in ea scilicet parte, in qua prius ipse tanquā opportuna ad feriendum (ut sibi uidebatur) percusserat Apim Aegyptiorum deum. Vulneratus Cambyses, quod nam illi oppido nomen esset, interrogauit. Illi aiunt Ecbatana, sed cum fuisset iam antea Cambyse redditum ex urbe Bui oraculum, eum in Ecbatanis decessurum, ipse interpretabatur se in Ecbatanis Mediæ, ubi res eius omnis erat, senē uitæ functurū: at oraculum in Ecbatanis Syriæ loquebatur. Tūc postquā sciscitatur, respuit, oppidi nomen audiens: tum Magi iniuria percussus, tum uulnera, uerbaq; oraculi expendēs. Hoc in loco, inquit, fatale est Cābysem Cyri decedere. Haec stenus tunc locutus. Vicesimo dehinc die accitis Persarum, qui aderant, praestantissimis quibusq; ita inquit: Quod ma Cambyse ximè occultum uolebam Persæ, id cogor apud uos efferre, morituri Ego enim cum apud Aegyptum agerem, inter quietem ui- ad Persas sum uidi, quod quidem minime uisum oportuit. Videbatur oratio. mihi nuncius quidā domo adueniēs, nunciare Smerdē in re- gio sedentem solio, cælum capite contingere. Ex quo ueris- tū, ne à fratre exuerer principatu, properantius quàm priu- dentiū feci. Neq; enim in hominis natura situm est aucta-

tere quod euenturum est. I. aq; demens ego Prexaspem Susa
ad Smerdem interimendū mihi. Quo tanto scelere perpetra
to securius degebat, nequaquā futurū suspicans. ut Smerde
sublato, alius quispiā mortaliū in me exurgeret. Vnde pror
sus ex eiu rerū frustratus, & parricida fratris incessum ex
titi, & nihilo minus regno exutus sum. Nā Smerdis Magus
erat is, quē demon mihi per quietē demonstrauit in me ara
ma sumpturū. Hoc opus cū ego perpetrārim, iā uobis Smer
dē Cyri non superesse existimetis, sed Magos uobis regnū oc
cupasse: quorū alterū rerū domesticarū procuratorē religue
ram, alter eius frater est Smerdis. Sed quem dicebat prae
cipuē uicē meā ulcisci, indigna à Magis passi, is immerita mor
te à proximis suis affectus est. Secundo loco (quod reliquum
est, Persa) necessarium quidē mihi demandare uobis, quod
ē uita exiens effici mihi cupio atq; opto, per regiones deos ob
testās, cū oēs uos, tū maximē Achamenides qui adestis, ne p
secordiā admittatis, ut imperiū rursus redeat ad Medos. Sed
si dolo occupatum est, illud dolo surripiatis: sin ui praeceptū,
uī recuperetis. Hāc uobis facientibus, & tellus fructum
proferat, uxoresq; & pecora pariant in omne tempus libera
tate fruētibus. Secus facientibus contraria his, quae dixi,
imprecor: & praeerea unicuiq; Persarum eū finē, qualis mi
hi contigit. Simul hāc locutus Cambyfes, defleuit omnē suā
conditionē Persa, ut regē se lamētantē conspexere, uniuersi
tum uestimenta rescindere, tū effuso ploratu uti. Posthāc, ubi
femoris os inuēitū est, femurq; celerrimē contabuit, Camby
si uita erepta est Cyri filio, cum regnasset 7. omnino annos,
& menses 5. nulla unquam prole suscepta uirili foemine aue.
Persis qui aderant magna effusa est incredulitas, rerum po
tiri Magos, interpretantibus potius Cambysem, quae de ne
ce Smerdis dixisset, ea dixisse, ut illi omnem nomen Persicū
reda

redderent hostile. Itaque pro certo habebant, Smerdem Cyri per rebellionē regnare, utpote Prexaspe usque pernegante à se fuisse Smerdē interfectum. Neque enim tutum ei erat post Cambysis obitum fateri, ipsius manu filium Cyri interemptum. Magus defuncto Cambyse per simulationē Smerdis Cyri, qui ipsi fuerat cognominis, securus regnavit menses 7. qui reliqui erant ad implendum 8. annum regni Cambysis, per quos menses omne genus liberalitatis in subditos, munificentiaque exhibuit, adeo, ut eius defuncti magnū ceperit desiderium oēs Asiam incolentes, ipsis Persis exceptis. Nam Patizithes missis ad singulas, quibus imperabat, nationes edictis, Magus Persarum immunitatē tributorum ac uacuationē militiæ in triennium tribuit, atque hoc quidē, statim adeptus imperium, edictum adexit. Octavo autē mense, quis nam esset, cōpertus est hunc in modum. Erat Otanes quidam Pharnaspis filius, sed genere atque opibus primo cuique Persarum par. Hic Otanes Magum non esse Smerdem Cyri primus suspicatus est, sed eum, qui erat, hac coniectura, quod neque ex arce progrediebatur, neque Persarum procerum quempiam ad conspectum suum uocabat. Itaque eum suspicatus esse, hoc sibi statuit faciendū. Cū haberet filiam nomine Phædinam, quā Cābyses tenerat, cuiusque tunc Magus contubernio utebatur, ut aliarum omnium Cambysis uxorum: misit ad eam quendam pater sciscitatum, quo cum homine cubaret, cum Smerde Cyri, an cum alitero. Illa remisso nūcio, negavit se id scire, quippe quæ nec Smerdē Cyri uidisset unquam, nec eū cū quo cubaret, nosset quis nam esset. Ad hanc rursus mittit Otanes, inquit: Si ipsa Smerdē Cyri non habes cognitū, saltē sciscitare ab Atossa, quo cū viro tu atque illa cubitetis. Non enim illa suum ipsius ignorat fratrem. Filia ad hoc respondit: ne in Atossa quidā colloquiū uere posse, aut ullam aliā cernere mulierū, cum

illo cubantium. Namq; hic uir, quisquis est, cum primum adeptus est regnum, nos disperfit, aliam alibi collocans. Audiēti hæc Otani res est uisa manifestior. Itaq; tercio nuncium ad eandem mittit in hæc uerba: Filia, decet te bonis oratā natalib. suscipere periculum quod re subire pater hortatur. Si enim iste Smerdis Cyri nō est, sed is, quē ego suspicor, nō debet neq; tuo frui cōtubernio, neq; quōd potentiā Persarū obinet, impunē latari, sed pœnas luere. Nūc igitur agito: Cū tecū cubabit, animaduertesq; soporatiū, palpa eius auriculas, quas si habentem cōperies, cū Smerde Cyri te cubare existima: sin minus, cū Smerde Mago. Ad hæc Phædyma respondet, se si id faciat magnū adire discrimen, quoniā probe sciret si ille careat auritus, & ipsa in palpādo deprehendatur, fore ut ipsa ab illo trucidetur, tamen se id faciuram. Et Phædyma quidem recepit se patri hoc esse profecturam. Huic autē Smerdi Mago Cyrus, cū regnaret, aures præiderat, non exigua de causa. Ergo Phædyma hæc Otanis filia, quæcūq; receperat patri, executā est. Nam ubi uices eius Phædyma fuerunt adeundi Magum (etenim uxores Persarū per uices Magū de- in orbem ad illos pergunt) adiens Magū unā cubuit, eiusq; prehendit, dū uehemēter soporatus est, aures palpauit, quib. carere non esse minē nō difficulter, sed faciliē sanē deprehendit. Vbi illuxit Cyri filiū, celerrimē patrem certiorē rei gestæ fecit. Iste sumptis Aspathine & Gobrya Persarum primoribus, & ad fidem sibi seruandam accommodatissimis, rem omnem exponit, qui & ipsi sua sponte rem ita se habere suspicabantur. Eoq; uerba quæ Otanes attulerat, admisserunt, consiliueruntq; ut singuli sibi singulos in societatem delegerent ē Persis, quibua maximē cōfiderent. Asciiuit itaq; sibi Otanes Intaphernem, Gobryas Megabyzū, Aspathine: Hydarnē. Hi cū sex foret, Darius à Persis (nam his pater eius Histaspes præerat) Susa

aduenerit. Qui cū aduenisset, placuit sex Persis hunc in societate adsciscere. Quicum septem essent, cōgressi, collocutiq; Septem Pers fidem mutuo dederunt. Cumq; ad Dariū ordo dicendæ sententiæ uenisset, ita apud ceteros uerba fecit: Equidem mihi deinde maui debar ego solus nosse Magum regnare, & Smerdem Cyri go consulo mortem oppetisse: atq; ob id ipsum dedita opera huc me cōtantuli, ad necem Mago comparandam. Verū quandoquidē contigit, ut uos quoq; rem sciatis, & non solum ego, uidetur mihi confestim esse transigendum, neq; differendum. Differre enim satius nō est. Ad hæc Otanes: Fili, inq̃t, Hystaspis, & patre egregio ortus es, & teipso nihilo inferiorem esse patre tuo in dōlem præfers, noli tamen ita properare ad rē aggre diendam inconsulto, sed cōsideranti us illam cape sse quā ita demum aggredi debemus, cū plures fuerimus. Tum Darius: Viri, inquit, qui adest, si eo, quē Otanes dixit, utamini modo, sciatis uos teterrimē perituros. Aliquis enim priuati lucri ratione habita, rem ad Magū deferet. Et uos quidē debetis potius per uosmet, q̃ cōperatis ista exequi: sed quoniam statuis tis ad plures referendum, & me adhibendū, aut hodie transigamus, aut scitote (si nobis hodiernus elabatur dies) non aliū occupaturū, ut me apud Magum accuset, sed me ut uos accusem. Ad hæc Otanes, cum cerneret Darium esse properū. Quomā, inq̃t, nos maturare cōpellis, nec sinis differre, age expone nobis ipse, quōnam pacto regiā introire possimus, & illos aggredi. Excubias nāq; depositas esse, ipse quoq; etsi non uisu, certē auditu nosti quas qua ratione perorabimus? Cui respōdens Darius. Multa sunt, inquit, Otanes quæ nequeūt oratione declarari, sed factio. Alia, quæ ratione declarari possunt, sed inde nihil clari operis existit. Vos uerō nostis excubias, quæ dispositæ sunt haud quaquā difficiles esse ad penetrandū. Nā cū nos tales sumus, nemo non, quisquis

quisquis ille sit, cedet nobis: partim ob reuerentiam, partim ob timorem: ad quod habeo prætextū accommodatissimū, cui imitamur: siquidem me dicam ē Persis uenisse, ac uelle quædam à parte mandata regi nunciare. Vbi enim expedit mendacium dicere, dicatur. Nam idem optamus, quicquid mendacium dicimus, quicquid ueritatem. Quippe cum hi, qui mentiuntur, tunc mentiantur, cum persuadendo sunt quippiam lucrī facturi. Et qui uerū dicunt, idē dicunt, ut uerū dicendo aliquid lucrū consequantur. Et alius, huc alius illuc magis pro pensus est. Ita non idem faciliando, idem tamen obuiemur. Quod si nihil lucrī faciendum esset, per a quē, et uerax foret mendax, et mēdax uerax. Quod ad ianitores attinet, si quis eorū libenter cedet nobis, uilius ei suo tempore erit. Si quis obuiam ire conabitur, ut est hostis, ita tunc pro hoste habetur. Deinde ubi intro irruerimus, rē transigamus. Post hæc Gobryas: Viri amici, inquit, nobis pulchrius erit recuperare imperium aut si recuperare non poterimus, mortem optetere, quā cū simus Persæ, uiro Medo parere, et quidē aures nō habenti. Cū præsertim quicunquē uestrūm Cambysi agros tanti affuistis, memoria teneatis, quæ ille dū uita excederet, Persis imprecatus sit, nisi imperium recuperare tentauerint: quæ nos tunc non admitterbamus, inuidiosē dici à Cambyse existimātes. Nunc igitur calculū pono in Darij sententiam. Neque hunc cætū dissoluendū cenſeo, sed statim aduersus Magum adeundū. Hæc dicta à Gobrya cæteri cōprobarunt. Interea dum ab istis cōsultatur, fortē hoc contigit, ut Magi inuito inter se cōsilio, statuerunt cōciliandū sibi amicū Prexaspem, quod indigna passus à Cambyse esset, occiso eius filio iclu sagittæ, et solus mortē Smerdis Cyro geniti nosset, quē ipse suapte manu interemisset, quod præterea ob id apud Persas maxima flagrabat inuidia. His de causis accitū hominem

minem sibi amicū cōparant, accipientes fidē, ac iusiurandū fallaciā, quæ ab ipsis in Persas facta esset, intra se habiturū, neq; cuiquam mortaliū patefacturum pollicitantes innumera bilia se ei daturos. Recipiente Prexaspe facturum se, quæ Magi suaserāt, iterū illi dicere, in animo habere, omnes Persas sub murum arcis cōuocandi, ideoq; iubere hūc cōscensa turri prædicare, à Smerde Cyri Persis imperari, & ab alio nemine. Hæc illi præcipiebant, ueluti homini summæ apud Persas autoritatis, & qui sæpenumero asseuerasset eum esse Smerdem Cyri, ac eadem à se factā pernegasset. Hæc quoq; Prexaspe se paratum exequi dicente. Magi conuocatis Persis, hominem in turri perductum iubent habere orationem. Prexaspes ea, quæ ab istis oratus fuerat sponte obliuiscitur: exorsusq; ab Achæmiene. seriem familiæ Cyri recēset: & ubi tandem deuenit ad Cyrū, cōmemorauit illius in Persas beneficia. His expositis prompsit ueritatem, causatus ideo se hætenus occultasse, quòd sibi tutum non fuisset proferre rem gestam, sed in præsentia necessitate coactū proferre: dixitq; se à Cambyse adaclū Smerdē Cyri occidisse, & Magos esse qui regnent. Multis quoq; uerbis Persas deuouit: nisi rursus imperiū recuperarent, ac Magos ulciscerētur. Hæc locutus, sese in caput à turri præcipitem dedit. Hunc in modū Prexaspes, uir per omne tempus uita spectatus, occubuit. At septē Persæ ubi cōstituerunt aggredi protinus Magos, neq; rē disferre, deos cōprecaturum ierunt, ignari omnino eorū, quæ circa Prexasperm acta essent, sed inter eundū in medio itineris audierunt: eoq; à uia secedentes, iterum collocuti sunt. Oranes differēdū negociū, neq; turgentibus rebus aggrediendū cēsebat: at Darius cōfestim eundū & quod decretū esset pagendū. Ejs cōcertantib. apparuerūt septem accipitrū paria, infecta.

Prexaspes
Magū ad
populū in-
dicat: de-
inde se præ-
cipitat.

*infestantium duo paria uoluerunt, eoq; uellicantium, atque
 infestantium. Quod intuentes septem Persæ sententiâ Darii
 comprobauerunt: & mox freti auiibus, ad regiam cum fiducia
 perrexerunt. Vbi ad portas affuerunt, prout Darius sen-
 Coniurati rat, ita euenit. Nam custodes reueriti Persarum primarios,
 ad magos nec aliquid huiusmodi suspicantes ex his fore, qui uenirent
 occidēdos diuina cum pompâ, ne interrogauerunt quidem. Vbi in au-
 irrumpunt. Iam introgressi sunt, offendunt eunuchos, qui sunt à nuncijs:
 & ab his qua gratia uenirent, interrogantur. Illi inter per-
 contandum in initoribus minitabantur, quod homines ingre-
 di permisissent: atq; ulterius pergere uolentes eosdem prohibe-
 bebant. Isti se inuicē cohortati, ductis gladijs, eos à quibus
 arcebantur, ibidem trucidant: idemq; cursu in conclaue cō-
 tendunt: intra quod tunc fortē ambo Magi agebant, et de ijs
 quæ è Prexaspe erant acta consultabant. Qui cū nouissent
 tumultuantes eunuchos, atq; uociferantes, procurrerunt ua-
 terq; & quod fiebat animaduertentes, ad uires cōuersi sunt:
 quorum unus occupat arcū, alter lanceam sumit. Atq; inde
 miscntur inuicē. Verū arcus ei, qui illū sumpserat, cū ho-
 stes iuxta essent nulli usui fuit. Alter se lancea tuebatur, eoq;
 tū Aspathinis femur percussit, tū oculū Intaphernæ: oculoq;
 ex uulnere Intaphernes, non tamen & uita, priuatus est. Et
 hos quidem alter Magorū uulnerauit, alter uerò quando ar-
 cus ei nulli usui erat, in thalamū, qui erat conclauī cōtiguus,
 se proripuit, fores occlusurus: sed illic duo de septē cū eo ir-
 rumpunt, Darius, & Gobryas: cū esset implicitus cū Mago
 Darius, adhuc stans, atq; hærens, considerabat ne Gobryam
 feriret in tenebris. Eum cernens Gobryas ociose stantem,
 interrogat, cur non uteretur manu. Respondenti Dario,
 dispicio ne te feriam: Tu uerò, inquit uel per utrumq; exige
 gladium, Cui Darius obtemperans, pugionis ictu uibrato
 Magum*

Magū casu percussit. Interfectis Magis capita demunt, eaq̃ gestantes quinq̃ eorū, duobꝫ reliquis, qui sauci erāt, illic relictis, tū quod inualidi essēt, tū arcis tuēdæ causa, forās procurrūt cū uociferatione ac tumultu, ceterosq̃ Persas cōpelando rē gestam exponebāt, capita ostentantes: et simul quicūq̃ Magorū ipsi occurrebat, mactabant. Persæ cognito ab his quod actum erat, ac dolo Magorū, & ipsi faciēda sibi Magorum eadē censuerunt, eductis gladijs ut quenq̃ reperiebāt Magū, rex, interficiebant: & nisi noctis interuentu cohibiti fuissent, neminē Magorū reliquissent. Hunc diem Persæ maximē solenem publicē obseruant, et in eo ingens celebrant festum, uocantes id *μαγοφορία*, id est, Magorū cadem. Quo die nulli magorum fas est prodire in lucem: sed cuncti se intra domum cōtinent. Vbi resedit tumultus, diesq̃ quinq̃ excessere, hi, qui Magos inuaseraut, de omni rerum statu cōsultabant. Quorum orationes, etsi apud nonnullos Græcorum fide carent, tamen huiusmodi fuerunt. Otanes hortabatur rē Persicam in mediū constituti, ita inquiring: Vnū ē nobis principē fieri amplius mihi non uidetur: neq̃ id aut iucundū esse, aut bonū. Nam, & quod licentiæ Cambyser processerit, nostis, & quod Magus. Quid igitur nobis opus est monarchia, quā sustulimus: in qua licet pro libidine agere omnia impune: quæ uirū etiā si optimꝫ omnium fuerit, tamē cū in ea positus est, extra cōsuetos abiicit sensus, quippe cū p̃ter inuidiā ab initio ingentia homini, ingeneretur ex præsentibꝫ bonis insolentia. Itaq̃ hæc duo mala habēs nimirū omnē malitiā habet, tūm p̃ insolentiā, quod expletus omnibus rebus est, tūm p̃ inuidiā multa facinora admittēs. At enim uir tyrannus (ut q̃ omnia bona obtinet) debebas sine liuore esse. Verū ita natura cōparatum est, ut is sit aduersarius popularibꝫ suis. Siquidem eorum optimis quibusq̃, qui superstites sunt atq̃ uiuant, in-

uidet

videt, deterrimis delectatur: & quod indecentissimū est, criminationes admittere optimum putat. Nam siue admireris eum modeste, offenditur, quod non effuse hoc facias: siue effuse facies, offenditur, quasi sibi assenteris. Et ut exequar dicēdo, quæ maxima sūt, iura patriæ labefaciat, sœminis uim affert, indemnatos interimit. At cum dominatur multitudo in primis nomen obtinet omnium pulcherrimum, isonomiā, id est, iuris æquabilitatem. Deinde nihil eorū agit, quæ monarchus, hoc est, unicus princeps. Nā magistratus, tūm sorte deliguntur, tūm administratorum rationem reddunt: omnia deniq; consilia in cōmune referuntur. Itaq; (ut meam dicā sententiam) censeo nobis monarchiæ deiectoribus statum multitudinis esse optandum. In multitudine quidem omnia

Megabyſus insunt. Otanes quidem hanc sententiam dixit. Megabyſus oratio pro autem ad oligarchiam, id est, ad statum paucorum rem tra oligarchia. ducens, ad eam socios hortabatur his uerbis. Quæ Otanes dixit de abolenda tyrannide, ea sint pro dictis à me quoque sed quatenus hortabatur summā deferri ad multitudinem, in hoc ab optima errauit sententia. Etenim populari multitudine nihil est neq; insipientius, neq; insolentius. Itaq; eos qui tyranni sœuitiani fugiunt, ad intemperantis plebis recidere sœuitiam nequaquā tolerandum est. Nam tyrannus si qd facit, intelligēs facit: at plebi inest nihil intelligere. Quo enim pacto intelligat, qui neq; edoctus est, neq; honestum nouit, ne domesticum quidem, qui ad res agendas sine consilio præceptis ruit, torrenti flumini similis? Itaq; si qui malè consultum Persis cupiunt i; statu populari utantur. Nos uerò qui cætum uiroꝝ optimoꝝ delegimus, ad hos deferamus. Nā inter eos, & ipsi erimus, & ex optimis uiris credibile est optima existere consilia. Hanc Megabyzus sententiā dixit: Tercio loco suam Darius, inquiens: Quæ Magabyzus dixit, quatenus

quatenus ad statum popularem pertinet, rectè mihi uidetur, Darij oras dicere: quatenus ad statum paucorum, non rectè. Propositis enim tribus statibus & his omnibus optimis, ut optimè imparet populus, optimè pauci, optimè unus, inter hæc multò antecellere unius imperium sentio. Nam unus uiri, qui optimus sit imperio, nihil melius esse constat. Quod qui sentit, non immeritò statum popularem missum faciat, ut taceam sic præcipuè cōsilia in aduersarios trahi solere. Porro in statu paucorum, cum plures uirtuti incumbant in publicum, uehementiora priuatim odia excitari consueuerunt. Cum enim quisq; princeps esse optet, & in dicenda sententia uincere, ad ingentia inter se odia euadunt. Ex quibus seditiones exsunt, è seditionibus cædes, è cædibus ad unius imperium deuinitur. Vnde intelligi datur, quanto sit hoc illo præstantius. Iam uerò plebe imperante, abesse non potest, quoniam malitia exoritur: exorta malitia in republica inter malos, non odia sunt, sed amicitia ualida, qui enim aduersus rempublicam facinorosi sunt, mutuò se occultant, idq; tandiu fit, dum aliquis populo propositus, tales homines compescat, ut uide licet, quem populus inter ceteros admiretur. Hic enim admiratione est, tunc uerè monarchus ostenditur, declarans in hoc monarchiâ esse omnium præstantissimam. Atq; ut in summa omnia colligam, unde nobis libertas exiit: & à quo data, à populo, an ab oligarchia, an à monarcho? Ego sentio, cum sitis per unum uirum liberati, uos debere talem rem cōplecti: ne alioqui leges patrias dissoluatis bene conditas, quod nequaquam expedit. Hæ tres fuerunt dictæ sententia, quarum ultimæ quatuor reliqui assenserunt. Otanes qui iuris æquabilitatem facere Persis studebat, ubi ipsius sententia reiecta est apud alios, ita in medium locutus est: Coniuratores, quoniam constat necesse esse unum aliquem è nobis regem fieri, siue

per

per sortem, siue permissu Persarum per multitudinis electio-
nem, siue qua alia ratione: equidem ego uobis nō refragor,
quippe neq̃ præesse uolo, neq̃ subesse. Et hac lege cedo uo-
bis ius meū imperij, ut nulli uestrum, aut ipse ego, aut nullus
unquā meorū subsit. Otane hac locuto, ceteri sex eius po-
stulatis assenserunt. Ita hic alijs nō refragatis ē medio abijē
altō sessum. Cæteris septē de iustissimo rege deligēdo cōsula-
tantibus, uisum est, si ad aliquem ex ipsorum numero regnū
pueniret, Otanē donari debere peculiariter, eiusq̃ deinceps
posteror, cū omni alio magnificētia genere apud Persas
honorificentissimo, tūm Medica quotannis ueste. Quæ idē
decreuerunt eis donanda, quod primus rem agitauerat &
ip̃sos in cœiū cōgerat. Et hac quidē peculiariter in Otanē
decreuerūt. Illa uerō in cōmune, ut regiam introire unicuiq̃
ē septē sine internuncio liceret, nisi fortē cum uxore cubaret
rex, nēue regi fas esset aliundē, quā ē familia coniuratorū

De regis uxorem ducere. De regno autē hunc in modum. Ut sub oriū
lectione ita solis cōscensis equis, dum in suburbani uestarentur, cuius ea
tuunt con- quus uocē primus edidisset, is regnū Cambysis obtineret. Ba-
iuratores. rat Dario quiddā equiso, uir solers, nomine Oebares: ad quē
Darius, postquā ē cœiū digressi sunt, ita inquit. Oebare, de
regni negotiis sic inter nos cōuenit, ut sub ipsum statim solis
oriū equis cōscensis, cuius equus uocē primus ediderit, is re-
gno potiatur. Quare si quid solertiæ habes, nūc cōminisce-
re, ut nos obtimeamus hoc decus, & nemo alius. Ad eū respō-
dens Oebares: Hæc inquit, si in hoc uersatur, rex sis necne,
huius rei causa cōsidere te iubeo, et bonū habere animū, an-
te te fore regē neminē. Eiusmodi habeo medicamēta. Si igitur,
inquit Darius, habes istiusmodi cōmentum, adest tēpus
comminiscendi, nec differēdi rem, utpote crastino die nobis
futuro certamine. Hæc ut audiuit Oebares, ita sibi faciendū
putauit.

putauit: Vbi nox aduenit, unam equarum, quam equus Darii maxime adamabat, in suburbana adducit, ibique alligat. Tum equum Darii eodem ducit: eumque circumages, itentidem equa admouet, ac tandem admittit. Postero die, simulatque illuxit, sex Persæ ex conuento affuerunt equis assidentes. Et tum in suburbanis ultro, citroque uelarentur, ubi ad locum peruenērūt, ubi superiore nocte equa fuerat alligata, ibi Darii equus accurrens hinnitū edidit: & hinnitu edito, protinus fulgur sereno cælo, tonitruūque extitit. Hæc cum Dario tanquam ex composito accidissent, eum compotē uoti fecerunt. Nam cæteri ex equis desilientes, Dariū adorauerunt. Sunt qui hoc dicāt Oebarem fuisse machinatum, sunt qui aliud. Viroque enim modo refertur à Persis. Volunt namque Oebari atrectatis manu huius equæ genitalibus, ipsam manum intra subligaculum tenuisse abditam: & sub ipsum statim solis ortum, cum equi degressuri essent, eam naribus equi Darii adnouisse, equūque ad odoris sensum infremuisse, atque hinniisse. Darius itaque Histaspis filius declaratus est rex: eique omnes Asiæ audientes dicto fuerunt, præter Arabes, qui à Cyro, & rursus à Cambyse populos subigente, nunquam tamē in seruitutem redacti sunt, sed hospites extiterunt, qui Cambysi in Aegyptum transitum præbuisent. Inuitis enim Arabibus Persæ Aegyptum inuadere non possunt. Darius matrimonia ex Persis auspicatus est, duclis duabus Cyri filiabus, Atossa, quæ Cambyse fracti, & rursus Mago nupsit, & Artystona uirgine. Præterea alia Smerdis Cyri filia nomine Parmis. Nec non filiam Otantis duxit, quæ Mdagum prodidit. Idem uiribus omni ex parte stabilitis, ante omnia simulachrum ex lapide factum statuit hominis equo insidentis, inscriptis in hæc uerba literis: DARIUS HYSTASPIS, TVM EQVI VIRTUTE, cuius nomē leges

Darius re- bat. TVM OEBARIS EQVISONIS PERSARVM
 gni res con REGNVM ADEPTVS.

Situit. *His apud Persas actis, uiginti provincias (quas ipsi Sa-
 trapeias uocant) constituit: earumq; singulis praesides prae-
 cit: taxato quod penderetur tributo per nationes, alijs finis-
 timis transcribens, alijs transferens, alijs remotiores gentes
 attribuens, distributo prouincijs hunc in modum tributo,
 quod exigebatur cum hoc edicto ut qui argentum, hi Ba-
 bylonici talenti pondere: qui aurum, hi Euboico pondere
 afferrent. Valet autem Babylonicum talentum septuaginta
 minas Euboicas. Etenim sub Cyro, atq; deinde sub Cam-
 byse, nihil dum fuerat circa tributa institutum, sed munera
 afferebantur. Ob hanc tributi ordinationem, & alia huius-
 modi, Persae aiunt, Darium fuisse institutorem, Cambysem
 autem dominum, Cyrum uero patrem quoniam Darius res
 omnes quaestui habebat, Cambyses asper erat ac morosus,
 Cyrus mitem agens, & omni ratione de illis bene mereri
 studens. Ab Ionibus igitur & Magnetis, qui in Asia incolunt
 & Acolibus, & Caribus, & Lycijs, & Melyensibus, & Pam-
 phylijs (unum enim erat, idemq; impositum his tributum)
 pendebantur quadringenta argenti talenta: Haec erat ab
 eo prima portio instituta. A Mysijs, & Lydis, & Alysonijs,
 & Cabalijs, & Hygennensibus quingenta talenta. Secunda
 portio haec erat. Ab Hellespontijs, qui ad dexteram illuc
 nauigantium siti sunt, & Phrygibus, & Thracibus, qui As-
 siam incolunt, & a Paphlagombus, & Mariandenjs, & Sy-
 ris, trecenta & sexaginta talenta: Haec erat tertia portio.
 A Cilicibus equi albi triceni sexageni, in dies singulos sin-
 guli, nec non talenta argenti quingenta quorum centum &
 quadraginta erogabantur in eam Ciliciae regionem, qua
 equos*

equos producebant: trecēta autem & sexaginta ad Darium ibant. Hæc quarta portio. Ab urbe Possideo, quam coloniā Amphilocho Amphiarai filius deduxit in finibus Cilicem, ac Syriorum, ab hac ad Aegyptum usq; præter Arabū partem (hæc enim erat immunis) 350. erat tributum: Quinta portio hæc. Cui annumeratur omnis Phœnicia, & Syria, qua dicitur Palæstina, & Cyprus. Ab Aegypto & Afris, Aegypto conterminis, & Cyrena, & Barca (in portione nāque Aegypti hæc ordinantur) 700. proueniebant talenta, præter pecuniam è piscario prouentu lacus Mærios. Excepta hac pecunia, & certo frumenti numero, 700. talenta obueniebant. Nam centum uiginti millibus Persarum, qui in albo muro Memphitico stationem habent, & eorum auxiliarijs admetiuntur illi frumentum: Sexta portio hæc. Satragida & Gandarij, & Dadica, & Apparyta, in idem constituti, 120. talenta pendebant: Septima portio hæc. A' Susis, & cætera Cissiorum regione, 300: Octaua portio hæc. A' Babylone uerò cæteraq; Assyria, mille talenta argenti proueniebant, & præterea pueri castrati 500: Nona portio hæc. Ab Erbatanis, & ab reliqua regione Medica, & Paricanis, & Orthocorybantibus, 450. talenta: Decima portio hæc. Caspij, & Pausica, & Panthimati, et Darita, simul conferentes, 200. talenta afferebant: Undecima hæc portio. A' Bactrianis ad Aeglos usq; 360. erat tributum: Portio duodecima hæc. A' Pactyica, & Armenijs, eorumq; cōterminis, Euxino tenus ponto talenta 400: Tertiadecima portio hæc. A' Sagarijs & Sarangibus, & Thamanais, & Vijs, & Mecis, & his, qui rubri maris insulas incolunt, ubi rex eos, qui relegati uocantur, collocat: ab his omnibus 600. talentorū proueniebat tributū: Quarta decima portio hæc.

Sacæ & Caspij, 250. talēta afferebant: Quintadecima portio hæc. Parthi, Chorasmijq̃, & Sogdi, & Arii, 300. talēta: Sextadecima portio hæc. Paricani, & qui ex Asia sunt Aethiopes, 400. talenta: Decima septima portio hæc. Mantenis, & Saspirib. & Alarodij 200. talenta sunt: Duodeuicesima portio hæc. Moschis, & Tybarenis, & Macronibus, & Mosynæcis, & Mardis, 300. talenta imperata sunt. Undecima hæc portio. Indi, ut sunt multitudine multò numero fissimi inter omnes, quos nouimus mortales, ita tributum super ceteros oēs afferebant 360. talenta aureorum ramentorum: uicesima portio hæc. Quod si Babylonica pecunia ad pondus Euboicum redigatur, fiunt 9346. talenta argenti. Aurum uerò, si terdecies tanto ramentorum taxetur, in summa reperietur ad rationem Euboicam esse 6680. talentorum. Quibus in unum contractis, ad Euboicum computum, exigebantur in summam annui tributi à Dario, talentorum 14560. Minorem his summam omittendam mihi, non referendam puto. Hoc tributum Dario ex Asia obueniebat, & aliquantulum ex Africa, precedente tempore & ab insulis obuenit aliud tributum: & ab his, qui Europæ Theffalia tenus incolunt. Id tributum rex hunc in modum thesaurizat, hoc est, reponit: liquefactum aurum, argentūq̃ tributum inficiles fidelias infundit. Expletas mox fidelias subinde quomodo frangi ex eoq̃ auro, argentiūque quoties pecunia indiget, tantum perfarum concidit, quantum usus postulat. Atq̃ hæc quidem pro rebus repositis uinciae erant, ac tributorum taxationes. Sola autem Persæ nat. Ideò inter tributarias à me prætermissa est, quod eam minime Persæ colunt. Isti tamen ad ferendum ullum tributum non adigebantur, sed munera portabant. Aethiopes Aegypto contermini, quos Cambyfes in expeditione contra Macrobios Aethiopes sumpta subegit, qui sacram Nisam incolunt,

colunt, & Baccho dies festos agunt: ibi Aethiopes, eorumque finitimi, eodem quò Indi Calandiae semine utuntur, subterraneasque obtinent domos: horum utrique terra quoque anno munera portabant: portantque ad meam usque memoriam binos semodios auri rudis, & ducentos fascies ebeni, & quinos Aethiopes pueros, & uicenos grandes elephantorum dentes. Colchi quoque inter dona ferentes, repositi erant, eorumque finitimi ad montem usque Caucasum. Ad hunc enim montem imperitatur à Persis. Nam, qui ad Aquilonem Caucasi habitant, eorum iam nulli Persas curant. Hi igitur dona sibi imperata, etiam ad meam usque aetatem, quinto quoque anno afferrebant, centenos pueros, totidemque uirgines. Afferebant & Arabes mille quotannis talenta iuris. Hac illi dona, praeter tributum, regi portabant. Sed id aurum tam multum, Indi, unde ramenta (quae dixi) regi afferunt hac ratione comparant. Indicæ regionis id, quod ad Indiam situs solem fertur fabulosum est. Nam Indi duntaxat eorum, quos & mores, scimus, de quibus aliquid pro certo narratur, primi sunt hominum, qui in Asia ad auroram, & solis ortum habitant. Indorum enim tractus qui auroram spectat, propter arenam vastus est. Eorum autem complures sunt gentes, atque ea lingua inter se dissonae, quarum aliae sunt deditae rei pecuariae, aliae non. Item aliae in palustribus fluminibus habitant crudis uiscitantes piscibus, quos aggressi, arundineis nauigijs ceptant. Singula autem nauigia è singulis arundinis internodijs fiunt. Isti ex Indis ferunt uestem è tegete: quam ubi è flumine messuerunt, incideruntque plectentes in modum storea, tanquam thoracem sibi induunt. His finitimi auroram uersus sunt Indi pecuarij, carnibus crudis utentes, nomine Paclai, qui tabus uui moribus narrantur. Quoties ciuium aliorum Indorum quis, aliquando egrotat, uirum quidem sui maxime familiae mores.

res interimunt: quod dicant illum morbo tabescentem, car-
 Indi humas nes ipsis corrupturum. Et licet se neget ille agrotare, nihil
 na carne ue oninus isti non ignoscentes necant eum, epulanturq̃. Mus-
 scuntur. licri uero sua maxime necessariq̃, idem quod uiri uiro facia-
 unt. Qui autem ad senium peruenit, eo iudem mactato, pā-
 scuntur. Ideoq̃, cum hac de causa, tum, quia omnes qui in
 morbum incidunt, necantur, non multi sanè eorum ad sene-
 ciutem perueniunt. Est aliorum Indorum hac diuersa con-
 suetudo, ut nullam animātem interimant, uiq̃ nihil ferant,
 nec domos parandas existiment, atq̃ herba uiculent. Est eis
 semen quoddam milij instar, sua sponte nascens è terra suo
 in calice quod cum ipso calice lectū coquunt, eduntq̃. Quo-
 rum quisquis in morbum incidit, is in locum desertum per-
 git, ibiq̃ decumbit, eius uel discumbentis, uel defuncti curā
 gerente nemine. Horum omnium, quos recensui, Indorum
 Cultus in coitus in propatulo est, sicut pecorum. Color similis ac pro-
 propatulo. ximus Aethiopico. Genitura, quam in mulieres emittunt, nō
 alba, quemadmodum ceterorum hominum, sed atra. ut co-
 Genitura lor corporis: qualem Aethiopes quoq̃ emittunt. Hi Indi lon-
 Indorum gius à Persis absunt, & uēto austro subiecti: eoq̃ Dario neu-
 atra. tiquam obtemperabant. Ceteri Indi Casbatyro urbi, & Pa-
 elica regioni contermini sunt, ad uenuum aquilonem habi-
 tantes. Ex omnibus Indis ij, qui proximam Bactrianis uitā
 degunt pugnacissimi sunt, & qui ad austrum præcipuè mit-
 tunt. Circa hanc enim plagam uasta sunt, p̃p̃ter arenam
 loca. In quā solitudine arenosa formica gignuntur, canum
 quidem magnitudine minores, u' p̃ium uerò maiores. Ea-
 rum nonnulla & apud eos, & apud regem Persarum uisun-
 Formica tur hinc uenatu capta. Hæ formica in faciendis sub terra
 Indica, domicilijs egerunt arenam, ut apud Græcos formica, atque
 eodem

eodem modo, ipsa specie corporis simillima. Ea autem, quæ egeritur arena, aureacea est: pro qua in desertum mittentes Indi, ternos singuli camelos iugunt, mares à lateribus, quos frenatos trahunt, feminam in media, in quam ipsi ascendunt: data opera, ut à receptissimis foetibus abstractas iungant. Etenim apud eos cameli, cum nihilo sint minori pernicitate quam equi, tum uerò ad ferenda onera multò ualentiores. Qualem habet camelus speciem, Græcis utpote scientibus, Cameli foemina non puto scribendum: sed quòd eius animalis uestitur, eloquar, Camelus in posteribus cruribus gerit quatuor femora, & totidem genua, & ueretrum inter posteriora crura caudam uersus spectans. Hunc in modum iunctis camelis, Indi ad aurum legendum tendunt: ut cum feruentissimus erit æstus, sint in rapina. Siquidem præ æstu formicæ sub terra se occultas tenent. Est autem illis hominibus sol ardentissimus matutino, non quemadmodum alijs meridie, eoque efferuescens, dum tempus est à foro discedendi, per quod spatium multo magis urit, quam meridianus in Græcia: adeò, ut dicantur illi, tum in aqua se abluere. Meridies uerò Indos urit per æquè atq; alios homines: declinante meridie, talis est illic sol, qualis alibi matutinus. Ac deinceps magis, ac magis frigesceat, dum ad occasum peruenit: quo tempore præcipuè friget. Vbi ad locum Indi perueniunt, culleis (quos attulere) arena còpletis, raptissime retrò se recipiunt. Quos protinus formicæ (ut à Persis fertur) olfactu percerunt. Arena autem pios insequuntur tanta pernicitate, quanta in alio est nulli: ita ut nisi uia, ad quã formicæ cògregantur, anticipent Indi, nemo sit ipsorù inde euasurus. Ideoq; camelos mares, quòd impares foeminis sunt in currendo, ne trahantur, dissolunt:

sed non utrunq; pariter. Famina uerò pulli (quem reliquit) memor, nihil sibi remittit. Hac ratione Indi maiorem auri partem nanciscuntur, ut Persæ memorant. Nam quod effoditur eadem regione aurum, rarius est. Et sanè pulcherrimas quodammodo res extremæ orbis habitati pars sortita est, quemadmodum Græcia (quod præstantissimum iudicatur) pulcherrimas regiones. Nam, ut paulò antè dixi, ultima plagarum, quæ ad orientem uergentes habitantur, Indica est: in qua & animantes, tam quadrupedes, quàm uolucres, multò sunt grandiores, quàm cæteris in locis, præterquàm equi (nam ab equis Medicis uincuntur, qui Nisai uocantur) & infinita uis auri, partim effossi, partim per flumina deuenti, partim (ut indicaui) surrepti. Præterea aggreges arbores pro fructu lanæ ferentes, ouilla ium pulchritudine, ium bonitate præcellentem, qua in uestiariū Indi utuntur. Ad meridiem ultima è regionibus, quæ habitantur, Arabia est, in qua solæ omnium nascuntur thus, myrrha, cassia, cinnamomum & ledanum. Cuncta hæc facilia ad nanciscendum, præter myrrham. Nam thus Arabes storace sufficientes, legunt ea, quam Phœnices ad Græcos exportant. Hac sufficiens thus capiunt. Etenim thuriferas arbores obseruant colubri subalati, exiguo corpore, discolori specie, permagno numero circa singulas arbores, eisdem uidelicet, qui aduersus Aegyptum facto exercitu tendunt. Nec ulla alio ab arboribus, quàm storacis fumo submouentur, uniuersam terram oppleturi (ut Arabes aiunt) nisi ut eisdem narrabant, simile quiddam istis contingeret ei, quod nouimus contingere uiperis, Leporis fœdè idq; (ut credere debemus) solerti diuinitatis prudentia. eunditas, le Nam quæ & timido animo sunt, & esculenta, ea omnia ge Plin. lib. fatuosa fecit, ne assiduo esu deperirent: contrò, quæ sœ-

Lana arbo-
res.

Storac.

Natura so-
lertia.

Leporis fœ-
eunditas, le
ge Plin. lib.
8. cap. 55.

ua,

ma, & maligna sunt, ea uoluit parum esse foetuosa. Unde fit, ut lepus, quem omnia uenantur, fera, ales, homo, tam ferax sit: sola quæ ex omnibus bestiis cum grauida est, etiam impleatur, & alium foetum in utero gestans pilis uestitum, aliud nudum, alium tantum non formatum, alium concipiat. Et lepus quidem talis est. At leana ualidissimum, ferocissimumque animal. Semel in uita unum parit. Nam una cum foetu uerum emittit. Cuius rei causa est hæc: quod catulus uide Gell. leoninus, ubi moueri in utero incipit cum habeat unguis long. lib. 13. cap. 7. & Arist. acutissimos, ex omnibus feris, uterum lacerat, augescens. 7. & Arist. quæ magis, ac magis, unguis imprimendo exulcerat. ita, ut 6. ani. ad postremum, dum partus adest, nihil uteri relinquebatur incolume. Quare si uiperæ, & alati Arabiæ serpentes ita gignerentur, ut ipsorum natura fert, non esset hominibus uiuendi facultas. Nunc autem cum libidine agitantur, & Viperæ coiper paria coeunt, scæmina collum maris in emittenda genitalis partitura comprehendit, sorbensque non prius dimittit, quam de quo. uorauerit. Et mas quidem hoc modo perit. Scæmina uero talem luit masculo pœnam: quod filij, dum adhuc intra uterum sunt, patrem ulciscētes, matricem ambedunt: eiusque aluo ambesa, ita partum faciunt. Cæteri serpentes, qui non sunt hominibus perniciosi, oua pariunt, & magnam uim foetuum excludunt. Atque uiperæ per uniuersum orbem terrarum uisuntur, alati uero serpentes nusquam alibi, alati. nisi in Arabia, aut certe non adeo frequentes. Hunc in modum Arabes thus comparant. Cassiam autem sic: Postquam Cassia col- sibi cum cæterum corpus, tum faciem præter oculos obli- lectio. gauerunt corijs, alijsque pellibus, ad cassiam pergunt. Ea nascitur in palude non alta, circa quam, & in qua degunt serp. & alati, uespertilionibus similis, stridore diro, & uiri-
P 5 bus

Cinnamo- bus prævalentibus, quas ab oculis arcuentes Arabes, sic cas-
mi colle- fiam metunt. Cinnamomum etiam, quàm superiora miras-
Atio. bilius legunt. Nam aut quo modo, aut qua in terra gigna-
 tur, illud nequeunt dicere, nisi quod probabili ratione ut in-
Hæc tiqui tur, quòd quidam uolunt id gigni in his regionibus, ubi Bac-
fabulosa chus educatus est: & ipsas cinnamomi festucas afferri à grâ-
confutat dibus quibusdam alitibus ad nidos è luto cõstructos, in præ-
Plin. ruptis montium, & homini inaccessis. Contra quas hoc Ara-
 bes excogitauerunt: Boum, asinorumq; defectorum, & ali-
 orum iumentorum membra minutatim concisa, in ea loca
 portant: & ubi iuxta nidos posuere, procul abscedunt. Ad
 hæc frustra delapsæ uolucres, ad nidos suos carnem com-
 portant: cui sustinenda impares nidi, ad terram discissi la-
 buntur. Tunc Arabes ad eos colligendos accedunt. Hæc
 ratione cinnamomū ab illis legitur, & illinc in alias regio-
 nes dimittitur. At Ledanum, quod Arabes Ladanū uocāt,
 etiam cinnamomo mirabilius comparatur. Quippe quod
 in grauescentissimo loco nascens, tamen fragrantissimè sa-
 let. In barbis hircorum inuenitur innatum, ueluti mæcor li-
 gni, cum ad cõficienda mulisaria unguenta utile, tum præ-
 cipue ad suffitionem, qua Arabes utuntur. Hactenus de thy-
 miamatis dictum sit. Redolet Arabica regio mirificè ius-
Quæ Ara- cundo quodam odore. Suntq; in ea ouium duo genera, ad-
bicæ. miratione digna, quæ nusquam alibi uisuntur, quorum u-
 num caudas habet tam longas, ut non sint tribus breuiorez
 cubitis, si quis trahi sinat, hulcera contrahuras, dum per
 terram attoruntur. Nunc unusquisque pastorum hæcte-
 nus est doctus arte fabili, ut plostella faciant, quæ singu-
 larum ouium caudis subligent, superq; plostella caudas in-
 psas

psas alligent. Alterum genus ad cubitalem latitudinem
 caudas gerit. Huic qua parte meridies ad solem occidentē
 uergit, contermina est Acithyopia terrarum habitatarum Aethiopia.
 ultima. Hæc, & auri multum fert, et uastos elephantes, pro-
 minentibus utrinque dentibus: & cum agrestes omnes arbo-
 res, tum uerò eburnum, nec non uiros maximos, pulcherrim-
 osq; & aui longissimi. Atque hæc quidem extrema sunt
 Asia, Africaq;. De extremis autem Europæ, quod pro com- Europæ ex-
 perto referam, non habeo. Neque enim assentior, fluuium treina,
 quendam esse, Eridanum à barbaris uocitatum, qui subeat
 mare ad Septentrionem spectans, unde electrum uenire nar-
 ratur. Ne Cassiteridas quidem noui insulas, hoc est, stannas
 rias, unde ad nos uenit stannum. Quam rem uel ipsum co-
 arguit nomen Eridanus, quod Græcum est, non barbarum, Eridanus.
 ab aliquo poetarum fictum. Sed etsi hoc studiose quæsiue-
 rim, à nemine qui ipse uiderit, accipere potui, quomodo se ha-
 beat mare ad illam Europæ partem. Ab extremis itaque ad
 nos uenit stannum, electrumq;. Cæterum, ad septentrionem
 Europæ quam plurimam auri uim esse constat. Sed quomo-
 do fiat, ne hoc quidem pro comperto dicere queo. Dicuntur
 tamen id à gryphibus auferre Arimaspi, uiri unoculi, quod Arimaspi.
 nec ipsum crediderim, ut uiri nascantur unoculi, cæterā na-
 turam habentes, alijs hominibus parem. Porro extrema ter-
 rarū cōcludunt aliā regionē, intusq; cohibent ea, quæ nobis
 pulcherrima putantur, illisq; rarissima. Est in Asia planities
 quedā, undiq; cincta monte, quinq; in locis interciso, quæ ali-
 quando fuit Chorasmiarum, cum ipsorum finibus, & Hyr-
 canorū & Parthorū, & Sarangæorū, & Thomaniorū. Sed
 posteaq; Persæ rerum potiti sunt, facta est regis, ex hoc cir-

cums

Aces am- cum ieflo monte ingens amnis profluit, nomine *Aces*, qui
nis. quondam per singulas undiq; intercisiones ductus, ac distri-
 butus, totidem quas dixi partium regiones irrigabat. Vbi
 uerò in potestatem regis Persæ uenerunt, hoc ab illo sunt
 passæ, quòd anfractibus montium ab rege abscissis, & ad
 eorum singulos por. is inditis, qua ab exitu interclusa est,
 interfluenteq; introrsum amne planities, qua intra montes
 erat, pelagus facta, cum fluat in interiora amnis, nulla ex
 parte exitum habens: atq; ita ipsæ gentes pristino aquæ usa
 fraudata, afficiuntur permagno detrimento. Nam hyberno
 tempore Deus illis, quemadmodum alijs hominibus pluit,
 Sed æstate cum ferant pisum, et sesamum, aquâ desiderant.
 Igitur cum nihil eis aquæ tribueretur, ad Persas uenerunt
 uiri, atq; mulieres, stantesq; pro foribus regis, et cum eiulatq;
 uce ferabantur. Tunc rex his, qui maximè indigebant, por-
 tas referari iussit, utiq; eas, quæ ad illos ferrèt, easdẽ cum
 illorum terra humore hausto satiata est rursus obserari: ita
 deinceps alias, ut quicq; caterorum populorũ maximè aqua
 indigerent. Id faciens, quantum ego auditu cognoui, pecu-
 niæ exigendæ gratia præter tributum. Atq; hæc quidem ita
 se habent. Cæterum, rex unum è septem uiris, qui aduersus
 Magum conspirauerunt, Intaphernem cepit, ac capite da-
 mnauit ob hanc noxam: Intaphernes statim post oppressos
 Magos regiam ingressus, uolebat admitti ad colloquium re-
 gis. Et enim hac lege conuentum erat inter Magi oppresso-
 res, ut eis ad regem foret aditus sine internuncio, nisi cuban-
 tem cum uxore. Itaq; non oportere sibi interuenire nuncium
 Intapher- censens Intaphernes, quia foret unus è septem, introire uti-
 nis facinus. que uolebat. Sed cum ianitor, & qui à responsis erat, in-
 troire non sinerent, quòd regem dicerent rei uxoriæ dare o-
 peram,

tam, eos mentiri ratus, educto acinace, aures utriq, naresq
 præcidit, ac loro freni equini ad ceruices ipsorum alligauit,
 hominesq dimisit. Qui cum sese regi exhibuissent, & facti
 causam exposuissent, Darius sigillatim quinq Persas accers
 siuit, ueritus ne id communi sex Persarum consilio factum
 esset, explorauitq, nunquid id quod actum foret, comproba
 rent. Vbi comperit siue horum consensu Intaphernem hæc
 fecisse, hominem comprehendit, eiusq liberos atque omnem
 familiam, multis de causis, credens illos cum suis cognatis
 rebellionem fuisse molituros: hoc comprehensos ad necem
 uinciri iussit. Tunc uxor Intaphernis ad regias fores accen
 dens, plorabat atq lamentabatur. Id assidue faciendo, ad
 sui misericordiam Darium cum adduxisset, misso ad eum
 nuncio, rex inquit: Mulier, offert tibi Darius unus electio
 nem, ex uinctis domesticis tuis, quem uelis liberari. Illa post
 quam secum deliberauit, ita respondit: Si unius omnino ani
 mam rex mihi gratificatur, eligo ex omnibus fratrem. Hæc Frater ma
 audiens rex, miratus huius orationem, misso nuncio, inquit: rito præ
 Percontatur te rex, qua de causa uiro, filiisq prætermisiss, fecit.
 fratrem delegeris, ut superesset, qui, & remotiori abs te est
 gradu, quàm filij, & minus iucundus, quàm maritus. Cui illa
 respondens: Rex, inquit, maritus mihi alius si Deus uoluerit
 atq alij liberi, si hos amiserò, esse possunt: alius frater pa
 rentibus meis iam uita defunctis. nulla ratione potest esse.
 Hanc secuta causam, ita locuta est, uisaq est Dario probè
 dixisse. Itaq ea re delectatus, rex, & eum quem mulier opta
 uerat, missum fecit, & filiorum natu maximum, ceteris o
 zambus inierfici iussis. Ita unus è septem Persis intra initia
 occubuit. Id autem ferè circa Cambysis ægrotationem con
 figit. Erat Sardibus præses quidam à Cyro præfectus, no
 mine

mine Orætes, uir Perſes, cui nefariæ rei cupido inceſſit: ſi-
 Polycratis quidem Polycratem Samum, à quo nullo nec factio nec dis-
 credis oc- cello, quantumcumque laſus eſſet, quemque ne uidiſſet quidem un-
 caſio. quam, tamen concupiuit capere ad interimendum ob hanc
 (ut plerique aiunt) cauſam. Cum aliquando pro foribus re-
 gis conſiderent Orætes, & alter quidam Perſes, nomine Mi-
 trobates, præſectus gentis, quæ eſt in Daſcyllo, è uerbis ad
 iurgia peruenerunt. Et cum de uirtute diſceptaretur, Mi-
 trobates obijciens Oræti, inquit. Tunc in precio uirorum es,
 qui inſulam Samum tuæ prouinciæ adiacentem regi nõ ac-
 quiris, ita facilem captu, ut quidam è popularibus quindecim
 armatis fretus occupauit, eiusque tyrânide potiauer? Hoc
 iurgium audienti Oræti adeo doluiſſe quidam aiunt ut af-
 ſectauerit, non de obiurgante uindictam, ſed Polycratem
 prorsus occidere, propter quem malè audiſſet. Alij ſed pau-
 ciores, inquirunt, caduceatorem in Samum ab Oræte miſ-
 ſum cuiusdam rei rogandæ cauſæ (cuius autem, nõ dicitur)
 Polycratem tunc fortè in conclauì cubantem fuiſſe, aſſiſte-
 re ei Anacreonte Teio. Idque ſiue conſultò, quòd res Orætis
 contemptui haberet, ſiue ſorte aliqua factum. Ad quem ac-
 cedens Orætis caduceator, cum mandata exponeret, Poly-
 cratem, neque ſe ad hominem conuertiffet (erat enim ad pa-
 rietem uerſus) neque quicquam reſpondiſſet. Hæ geminæ cau-
 ſæ mortis Polycratis fuiſſe memorantur, quarum utrilibet
 accommodare fidem quis poteſt. Itaque Orætes in urbe Ma-
 gneſia degens, quæ eſt ad Mæandrum flumè ſita, miſit Myr-
 ſum quendam Lydum, Gygis filium, cum nuncio in Samum
 ad Polycratem cuius animum nouerat. Etenim Polycrates
 primus exitiù Græcorum, duntaxat eorum quos nouimus,
 ſecundum Minoem, & ſi quis alius iſto prior maris imperio
 potitus

potitus est, qui in animum induxerit, ut mari posiretur Priamus, inquam, exiit ex eo genere, quod humanum uocatur, qui multam conciperet spem Ionia, atq; insulis dominandi. Hoc igitur, cum in animo habere certior Orætes factus, misit nuncium in hæc uerba: Orætes Polycrati ita inquit: Audio te res excellentes agitare animo, sed proposito rem pecuniarum non suppetere. Quod si ita feceris, ut suadeo, prospexeris, & tibi, & saluti meæ. Nam rex Cambyses ut mihi pro comperto renūciatur, de me interficiendo cogitat. Nūc igitur meipsum recipito, atq; pecunias, earū partem sibi habiturus, partem mihi permissurus: & ipsarum pecuniarū beneficio omni Græciæ imperaturus. De quibus, si mihi fidem non habes, mittito quempiam tibi fidissimum, cui ego fidem faciam. Quo audito, Polycrates gauisus est, atq; obsequi uolebat. Maiorem enim in modum pecuniam auebat. Mittit itaq; prius ad rem inspiciendam quendam ex popularibus suis Meandrium, Meandrii filium, scribam suum, qui non longo post hoc tempore ornatum conclauis Polycratis, spectatu dignū, templo Iunonis omnem dicauit. Hūc Orætes intelligens speculatorem esse circumspectum, ita sibi agendum putauit. Octo scrinia lapidibus implet, præter admodū par uam partem circa ipsas oras, ac superficiem lapidum auro inducit, eaq; scrinia alligata in expedito habet. Quæ adueniens Meandrius cum inspexisset, Polycrati renūciauit. Beniuero, ne illuc sese conferret, magnopere dehortabantur tum oracula, & amici, tum præcipue somnium hoc, quod eius filia uiderat. Videbatur sibi cernere patrem suum in Somnium aëre sublimem esse, qui à Ioue quidem lauaretur, à sole autem filius Polycratis inungeretur. Hanc uisionē conspicata, instabat omnino eras, dissuadere patri, ne à patria profisceretur ad Orætē, quin etiam

etiam ad biremem eunti male comminabatur. Cui cum ille minaretur, si hospes rediret, fore ut hæc per diu maneret uirgo: ipsa ut ita contingeret, sibi imprecata est. Malle enim se diutius uirginem esse, quam patre orbari. Polycrates omne consilium pro nihilo habens, ad Orætem nauigauit, cum alios secum ducens, tūm uerò Democedem Calliphontis Crotoniensem medicum, qui eam artem apud suos præclarissimè omnium exercebat. Vbi Magnesiam peruenit Polycrates, tetra morte est affectus, indigna quæ aut sua persona, aut suis cogitationibus. Nam neque eorum, qui Syracusis tyranni exiierunt, neque aliorum Græciæ tyrannorum ullus est

Polycrates ni exiierunt, neque aliorum Græciæ tyrannorum ullus est
cruci suffi- magnificentiæ cum Polycrate comparandus. Eum Orætes;
xus. quod indignum relatu est, cruci suffixit. Eorum uerò, qui illum comitati fuerant, Samos quidem dimisit, iubens eos, gratiam sibi habere, quod liberi essent: hospites autem, atque seruos iure captiuitatis sibi uendicans, retinuit. Polycrates ergo suspensus, omnem filia uisionem excōluit. Nam ab Ioue quidem cum plueret lauabatur: à sole autem exudante è membris abdomine, ungebatur. Hunc exitum habuerūt tot

Fortunæ prospera Polycratis, quem uaticinatus ei fuerat Amasis rex Aegypti. Verum non multo post tempore, Polycratis uilius Orætem excepit. Quippe post Cambyſis obitū occupato à Magis regno, Orætes cum esset Sardibus, nihil admodum de Persis, qui à Medis Imperio fraudati erant, meritus est: sed in ea perturbatione Mitrobatem à Dascylio præfectum (qui illi de Polycrate exprobrauerat) interemit: & eius filiū Craniapē, spectatos in Persis uiros: & cum alia quoque omnisfaria flagitia commisit, uim quendam à nuncijs, qui ad ipsum à Dario uenerat, quod parum iucunda nunciasset, trucidandam curauit, summis quibusdam, qui redeuntem aggredierentur,

derentur, quiq; trucidatum cum ipso equo occultarent. Darius, ubi principatu potitus est, Orætem ulcisci cum ob alia Orætes p[ro] scelera, tum præcipuè q[uod] Mitrobatē, filiumq; cupiebat. Sed Iycratis aduersus eum è professo mittere copias, consilij non erat, ut mortem utiq; rebus nondum satis fundatis, & imperio recens parto: luit. cum præsertim audire: Orætem multa ui nixum, mille Persarum satellitibus stipatum. Nam suæ prouinciæ habebat Orætes Phrygiam, Lydiam, Ioniæ. Itaq; Darius aduersus hæc, satellitum. hanc rationem iniuit. Accitis Persarum summit quibusq; proceribus, his locutus est uerbis: Persæ, quis hoc uestrum mihi repromittat executurus prudentia duntaxat, nulla ui, nullisq; copijs? Vbi enim opus prudentia est, ibi ui agere nihil attinet. Ergo qui uestrū mihi Orætem, uel adducat uiuum, uel interficiat, qui de Persis nihil omnino meruit, sed multa scelera admisit, uel hæc duo: unum quòd duos è nobis Mitrobatem, eiusq; filium interemit: alterum, quòd à missos ad se accersendum necandos curat, facinus profecto non tolerandum. Ideoq; , priusquàm maiora in Persas scelera admittat, comprehendendus est ad necem. Hæc Darius interrogabat Persas. Eorum triginta extiterunt, qui repromitterent, singuli uolentes ipsi id exequi. Quos inuicem contendentes Darius reprehendens, sortiri iussit. Id cū fecissent, fors Bagæum Artontis filium ex omnibus contigit. Hic fors Bagæus, se delectus hac ratione usus est. Complures literas uarijs de rebus ubi scripsit, sigilloq; Darij impressit, cum his profectus est Sardis. Eas posteaquàm in conspectum Orætis uenit, dedit separatim recitandas regio scribæ. Regios autem cuncti præsidēs habent. Reddebat separatim Bagæus literas. Scribæ res, explorandi gratia animos satellitum, nunquid annuerēt q[uod] Persæ ad rebellandum ab Oræte. Quos animaduertens magnopere rumore uenerari literas, & ea, quæ in illis dicerentur, etiam uehementius

mētius reddidit aliā epistolam in hæc uerba: Persæ, Darius rex interdicat uobis, ne apud Orætē fungamini satellitum officio. Hoc illi audito, lanceas deposuerunt. Tunc Bagæus cernens, illos obtemperantes epistola sumpta fiducia reddidit scribæ ultimū libellum, in hæc uerba scriptum: Rex Darius mandat Persis qui in Sardibus sunt, ut Orætē interis-
des. mant. Id ubi audiēre hastati satellites, eductis acinacibus sine mora Orætē interemerunt. Ita uindicta Polycratis Samij Orætē persecuta est.

Traductis atq; comportatis Susa bonis Orætis, contigit non diu post, ut in uenatu ferarū Darius rex, dum ab equo desilit, pedem intorserit, uehementerq; luxauit. Nam talus ē iuncturis amotus est. Existimans itaq; apud se, ut prius, habere se ex Aegyptijs eos, qui primi putarentur arte medicina, eorū opera utebatur. At isti retorquendo pedem, ac uio-
lenter tractando plus mali faciebant, adeo quidem, ut septē dies, totidemq; noctes Darius præ molestia, qua afficiebatur transegerit insomnes. Octauo die eidem malè habenti, quidam Democedis Crotoniensis mentionem facit, cuius de artificio prius iam inde in Sardibus audisset. Darius hominem quàm celerrimè accersit ad se iubet. Ille, ut inter capti-
Des à Das- uos Orætis inuentus, ubi pro neglecto habebatur, in mediū adductus est, sicut erat pannosus, ac compedes irahens. In
tio accer- medio positum Darius interrogauit, nunquid eam nossēt ar-
litur. tem? Democedes ueritus, ne si se proderet, usq; quaq; Græcia priuaretur, dissimulare. Sed cum uideretur notitiam artis præ se ferre, Darius iussit eos, qui hominem adduxerāt, uerbera & tormenta afferre in medium. Tunc ille dissimulatione missa, se planè scire artem illam negauit, sed aliquantulum ob eius consuetudinem, quam cum medico habuisset: factaq; ei potestate curandi, Græcis medicamentis utēs,
le-

& leuia, post acris adinuens, Darium compotem somni fe-
 tit, & breui tempore incolumem reddidit, cum iam se postea
 hac ualidum fore ad incedendum desperasset. Ob quam cu-
 rationem, postea cum eū Darius duobus aurearum compe-
 diis paribus donasset, interrogauit. Democedes, nunquid Democedes
 idē se duplici malo remunerandum putaret, quod ab eo so- des plena
 spes ipse foret effectus? Hoc dicto Darius delectatus, ad suas didis mu-
 uxores hominem misit. Eunuchi, qui eum deduxerunt ad nerib. do-
 faminas, dicebant hunc esse, qui restituisset animam regi. natus.
 Tunc earum singula auream phiala thecam suffringentes,
 Democedem donauerunt tam amplo munere, ut exidentes
 ex percussione phialarum stateres, famulus qui sequebatur,
 nomine Scythona aduertens, collegerit non parua auri sum-
 mam. Hic Democedes hunc in modum ē Crotonē profectus
 cum Polycrate consuetudinem habuit. Cum a patre san- Democedes
 racundo Crotone cohiberetur, nec eum tolerare posset, illo dis in me-
 relicto abiit in Arginam. Vbi commoratus unum annum, dicina pro-
 primos medicos transcendit, etsi imparatus erat, & nihil in- fecit.
 strumentorum habens, quae ad arte medicinae pertinerent. Ex
 quo factum est, ut in sequenti anno Aeginetae coduxerint eū
 talēto, Athenienses tertio anno 100. minis, Polycrates quar Medici
 to anno talentis duob. Ita in Samum profectus est. A quo clari.
 uiro non minimum medici Crotonienses primi numeraban-
 tur, secundi Cyrenaei. Qua etiam tempestate Argiui ceteris Musici Ar-
 Graecis praestare musica ferebantur. Tunc itaq; Democedes giui.
 Dario sanato, Susis maximas ades obtinebat, & cum rege
 ad mensam sedebat, omnib. rebus affluens praeter hanc unā
 quod in Graeciam redire non poterat. Quinetiā Aegyptios
 medicos regem curare solitos, cum essent patibulis suffigen-
 di, quod a Graeco mediro supati foret, impetrata ab rege ue-
 nia, liberauit. Itē uaticiniū quēdā Hicleū, qui Polycratē secu-

tus fueras, & inter captiuos pro neglecto relictus. Denique maxi-
mi apud regem momenti Democedes erat. Interiecto de-
inde breui tempore, inter alia contigit, ut Atossa Cyri filia
(quæ erat Darij uxor) in mamilla hulus exoriretur, deinde
rescissum porro grassaretur: quod ista quoad fuit exiguum
Atossæ equum præ pudore occultans, nemini indicauit. Sed ubi male iam
filiū apud habebat, acersito Democedi rem ostendit. Ille se redditus
Darium e rum sanam affirmans adiurat eam, ut sibi uicissim ipsa in-
suggestio- seruiat in eo quod orauerit. Oraturum nihil, unde dedecus
ne Demos- redundaret. A quo posteaquam curata est edocta, Darium
sedis. dum cum eo cubat, his uerbis allocuta est: Rex, cum tātum
tu habeas copiarum desides nullam neque gentem, neque po-
tentiam Persis acquirens. At qui par est uirum, & iuuenem,
& magnarum opum dominum, aliquid operis edendo se o-
stendere, quo etiam Persæ cognoscant sibi uirum præesse.
Quod ut facias, duabus causis interest ut Persæ, & eum qui
ipsis præest, uirum esse intelligant, & bello atterantur, ne os-
cium agentes, tibi insidias tendant. Nunc ergo aliquod os-
pus edas, quoad in ætate iuuenili es. Nam augeſcentie corpo-
re, ingenium pariter augeſcit: & consenescente consenescit,
& ad res omnes elanguescit. Hæc Atossa ex admonitu De-
Darij pro- mocedis. Ad quam Darius respondens: Quæ, inquit, uxor
positum. ipse facere destinaueram, eā omnia dixisti. Ego enim consti-
tueram Scythiæ bellum inferre, iuncto mari e nostra conti-
nente in alteram pōte, quod breui tempore perficeretur. Ad
eum Atossa: Animaduerte, inquit, nunc, omitte primum bel-
lum Scythiis inferre, qui, quandocumque uoles ui erunt, ad-
uersus Græciā mihi tu eas in expeditionē. Concupisco enim
Lacanas, & Argiuas, & Atticas, & Corinthias fando co-
gnitas, mihi fieri ancillas. Et ad hoc habes uirum & ex om-
nibus maximè idoneum ad demonstrandas Græciæ res, atque

expo-

exponēdas, hunc qui pedē tuum sanauit. Cui Darius: Quādoquidē, inquit, uxor tibi uidetur, nos primum Graciā tentare debere, mhi uidetur satius ante omnia mitti illūc exploratores Persas, unā cū isto, quē dicis, qui pcepta omnia illie & uisa renunciēt: & mox ego ab illis edoctus, aduersus Græcos tendā. Hæc locutus Darius, id quod locutus, rē quoq; aggressus est. Nāq; ubi primū illuxit, accitis 15. uiris Persarū spectatis, præcepit, ut sequentes Democedē, omnia Graciæ maritima collustrarent, neue committerent, ut Democedes ab illis aufugeret, sed rursus eum omninō reducerēt. Hæc illis ubi præcepit, secundo loco Democedem ipsum ad se ac. Democercsitum orat, ut exposita, atq; demonstrata Persis omni Grædes in Græcia rursus redeat, iubetq; eum dono ferre patri, ac fratrib. ciam cum omnia sua utensilia, affirmans se alia multo p'ura illi inui. exploratocem donaturum. Ac præter dona, missurum ait, quæ unā i. ribus ableter faciat, onerariam nauim, omnifarijs bonis refertā. Hæc gatur.

Darius nullo dolofo consilio (ut mea fert opinio) mādauit. Ille tamen uerius, ne se Darius tentaret tanquā fugitiuum, iuncta sibi oblata caperet: respondet se quidem sua illic uelle relinquere, ut ea reuersus sibi haberet: uerum nauim onerariam, quā Darius promitteret, domo fratribus accipere. Darius postquā hæc Democedi præcipit, homines ad mare dimisit. Illi, cum in Phænicē descendissent, & ex Phænice in urbem Sidonē, confestim duas triremes instruxerunt & simul ingentem onerariā omnifarijs, bonis impleuerunt: comparatisq; omnibus, in Graciā trañciunt. Et aduētes maritima eius loca, intuebantur atq; describebant. Tum pleraq; ac celeberrima Graciæ loca contemplati, in Italiā Tarentum transmiserunt. Ibi Aristophilides Tarētimorum rex, & ipse Crotoniensis, gubernacula Medicarum nauium resoluuit, simul & ipsos Persas detinuit tanquā certos exploratores.

tores. Interea dū isti patiūtur hæc, Democedes Crotonē ab-
iit ad domū suā. Quo abeūte, Aristophilides Persas missos
fecit, restituitis his q̄ de manib. abstulisset. Illinc Persæ na-
uigātes ac Democedē persequentes, Crotonē perueniunt, na-
uēq̄ in foro Democedemprehendunt. Eum Crotoniensium
quidam, rem Persicam reformidantes, tradere parati erant:
quidam iniectis ē diuerso manibus, Persas fustibus cades-
bant, his uerbis commonescentes. Viri Crotonienses, con-
siderate quid faciatis, qui hominem regis fugitiuum eripias-
tis. An ex usu erit uobis hanc iniuriam regi Dario intulisse,
ac uobis bene cedit ista fecisse, si nobis hominem hunc eris-
pueritis? Cui enim primū quā huic urbi bellum inferemus,
aut quam priorem diripere conabimur? Hæc dicendo nihil
magis Crotoniensibus persuasērunt. Quinimō non modō
Democede, sed etiam oneraria nauī, quam unā duxerāt, pri-
uati sunt, atq̄ in Asiam reuersi, omisso iā studio discendi ul-
teriora Græciæ, duce fraudati. Quibus tamen digressis ille
Milo Croto mandauit ut Dario dicerent, Democedem ducere uxorem,
Milonis filiam. Erat enim apud regē celebre nomen Milonis
luctatoris. Quas nuptias uidetur mihi eo tēpore properasse
magna erogata pecunia, ut ipsum etiā in patria sua specta-
tum esse Dario appareret. Profecti Crotonē Persæ ad Iapy-
giam, in quasdam naues inciderunt: à quibus in seruitutem
reductos Gillus quidam Tarentinus exul redemit, & ad res-
gem Darium reportauit. Ob quod meritum cum rex para-
tus esset donare ei quicquid uellet, optauit se in patriam res-
duci exposita prius sua calamitate, dicens ne omnem Græ-
ciam conturbaret, si classis ingens ipsius causa in Italiā mi-
teretur, contentum se esse, ut per solos Cnidos reduceretur:
existimans pro amicitia, quæ Cnidis erat cum Tarentinis,

se præcipuè reductum iri. Id Darius pollicitus, effecit. Nam misso Cnidum nuncio iussit, ut Gillum Tarentum reducerent. Cnidi Dario obsequentes id tamen à Tarentinis nõ impetrauerunt. Nam ad uim inferendam inualidi erant. Atq; hac hunc in modum administrata sunt. Hiq; Persæ primi extitèrè, qui in Græciam traiecerunt speculandi gratia, & ob hanc rem. Sanium uerò post hac rex Darius omnium ur Sami euerbium tam Græcarum, quàm barbararum primam, enertit, fionis causa ob hanc causam. Dum Cambyfes in expeditione aduersus sa.

Aegyptum ageret permulti se illuc Græcorum conferebāt, partim (ut credibile est) negociandi, partim militandi, partim ipsius regionis oculis subiiciendæ gratia. E quibus fuit Syloson, Acacis filius, Polycratis germanus, extorris patria. Huic Sylosoni felicitas huiusmodi contigit: Sumpto hic amiculo rutilo, ac sibi circumdato, apud forum Mempheos spaciabatur. Quem cum uidisset Darius Cambyfis satelles, Darius Cās nullus admodum conditionis uir, captus amore amicali, a: bysis satelē dit hominem, ut mercetur amiculum. Syloson animaduertēs lea. Darium magnoperè cupere amiculum, diuina quadam for Sylofontis tuna usus. Ego, inquit, amiculum hoc nulla pecunia uendo, amiculum sed tibi largior, si modò tuum omninò debet esse. Hac ap: prouerbiū, probans Darius, accepit indumentum. Syloson, qui putaret sibi illud stultè petisse interiecto tempore, cum Cambyfes decessisset, & septem illi Magum oppressissent, & ex septem Darius regnum adeptus esset, ubi certior factus est, ad eum uirum peruenisse regnum, cui ipse precanti dedisset in Aegypto uestimentum, Susa ascendit, sedensq; in uestibulo regiae, ait se eum esse, qui de rege sit bene meritus. Hac audiens ianitor, regi renunciauit, ad quem mirabundus rex. Et quis est, inquit, Græcorum, qui in me beneficus extitea

rit, cui ego reuerentiā de eam recens regno potitus, ecquis uerò, an potius nullus eorum ad nos ascendit, nec ulli Græcorum ut ingenuè loquar, quicquā deo: tamen hominem introducite, ut sciam, quid hæc dicendo uelit sibi. Vbi à ianitore introductus est Syloson, ac stans in medio, interrogatur ab interpretibus, quis nam esset, aut quo facto beneficus in regem extitisset. Ipse rem omnem gestam circa amiculum referri, seseq; illum esse qui id donasset. Ad hæc respondens

Darius ad Sylosonē. Darius: O, inquit, uirorum generosissime, tu ne ille es, qui mihi nullam potentiam habenti, donasti ea, quamuis parua

tamen perinde grata, ac si nunc aliquid magnum acciperet. Quia de re immenso te auro, argentoq; renumerabor, ut nunquam pœniteat te liberalem in Darium Hystaspis extitisse. Cui Syloson: Mihi, inquit, rex, neq; aurum, neq; argentum dederis, sed patriam meam Samum, ubi eam liberaueris, quam nunc post necem fratris mei Polycratis, ab Orate inaccessibili, occupat seruus noster, hanc mihi donato circa eandem atque direptionem. His Darius auditis, misit exercitum, duce Otane, uno è septem uiris, iusso, ut quæ Syloson rogasset, ea effecta redderet. Otanes ad mare degressus, contrahebat exercitum. At Sami imperium obtinebat Mæ-

Mzandrius andrius Mæandrii acceptum à Polycrate, ut illud procura-

Samii pro- ret, cui iustissimo uirorum uolenti esse, non licuit. Nam ubi curator, de Polycratis interitu allatus est nuntius, ante omnia Ioui

liberatori statuit aram, eiq; fanum in circuitu designauit, id quod nunc quoq; in suburbis extat. Deinde ubi hoc perfecit, aduocata omnium ciuium cōcione, ita uerba fecit: Mihi sceptrū atq; omnis potētia Polycratis (ut uos etiā nōstis) demā data fuit: in meo quoq; arbitrio suū est uobis dominari: sed quod in uicino rep̄hendo, id ipse quoad potero, nō faciā. Nā

neq;

neq; Polycrates placebat mihi, in uiros sibi ipsi pares dominatum habens, neq; alius quispiam talia faciens. Et Polycrates quidem fatum suum expleuit: ego autem deposito in medium dominatu, iuris æquabilitatem suadeo, postulans iure optimo mihi ipsi hoc honoris tantummodo, ut è pecunia Polycratis sex demum talenta peculiariter mihi cedât. Et præterea Iouis liberatoris (cui ego templum extruxi) sacerdotium tam meis in perpetuum liberis, quam mihi, qui libertatem uobis restitui. Hæc Mæandrius à Samijs postulabat. Tunc eorum quidam surgens: Tu uerò, inquit, indignus es, qui nobis imperes, tu qui malus existiisti, ac funestus: sed dignus potius, qui pecuniarum, quas interuertiisti, rationem reddas. Hæc Telesearchus, ita enim uocabatur, dixit, quod inter eis Telesearchus ues erat expertæ uirtutis. Quæ Mæandrius in animum accipiens, reputansq; fore, ut si dominatum ipse deponeret, alius quispiam in eius locum tyrannus constitueretur, non deponendum sibi dominatum statuit. sed in arcem regressus, accitum unumquemque eorum, tanquam rationem pecuniarum redditurus, comprehendit, alligauitq;. Post hæc, dum hi in uinculis sunt, Mæandrius morbo corripitur: quem decessurum credens frater eius nomine Lycaretus, quo facilius Sami rerum potiretur, omnes uinctos interemit. Neque enim uidebantur uelle liberi esse. Igitur ubi in Samum peruenere Persæ Sylofontem reducentes, nemo aduersus eos manum leuauit. Atque hi qui contrariæ Mæandrio factionis erant, deditionem se facere uelle dixerunt: quin ipse Mæandrius ex insula discedere. Approbante hæc Otane, atque inito fœdere eminentissimi quique Persarum positis sellis è regione arcis sedebant. Erat Mæandrio germanus uecordiusculus, nomine Charileus, qui quod delinquere solebat, in superterreno loco erat alligatus. Hic cum audisset, quæ agebantur,

tur, et per specum suspiciens uidisset Persas quietè sedentes, uociferando dicebat, uelle se in colloquium uenire Meandrii. Eum audiens Meandrius, insit solum ad se adduci. Vbi adductus est, confestim cōuiciando, maledicendoq; illi suadebat, ut Imperium daret in Persas: Hæc, inquit, Me tu ô deterrime uirorum, qui sum tuus frater, quiq; nihil uinculis dignum peccaui, in superterreaneo carcere alligandum putasti: Persas autem, quos cernis te adorientes, atq; extorrem facientes, ultum ire non audes, tam faciles tibi ad capiendum? Quos si tu reformidas. præbe mihi auxiliares tuos, ut istos ob suum huc aduentum ulciscar, paratus te ipsum ex insula amittere. Hæc Charileus. Quem sermonem Meandrius admisit, quantum ego sentio, non quia eò insipientie uenisset, ut putaret suas uires regijs superiores esse: sed quia inuidens Sylofonti, si ciuitatem, & integram, & sine labore esset accepturus, maluerit res Samias debilitari. Persis irritatis, atq; ita tradi: probè intelligēs, Persas prius iniuria tacefactos, scuituros esse in Samios, et sibi tutū ex insula excessum esse, quodcumq; uellet. Foderat enim sibi occultum cuniculum, ex arce ferentem ad mare. Itaq; ipse qui dem Meandrius è Samo profectus est, Charileus autem armatis cunctis auxiliarijs, patefactisq; portis, egrediunt in Persas, nihil tale expectantes, sed omnia pacata existimantes. In hos Persas, qui fellas attulerant, et plurimi momenti erant, dato impetu auxiliarij grassantur. Dum hæc isti agunt, ceteræ Persarū copiae auxilio ueniunt: à quibus repulsi auxiliarij, rursus in Otanes Das arcem se recipiunt. Otanes Imperator cernens, tantam clarij præcedem accepisse Persas, etsi memor erat præceptorum Darij, prorū ob: dum ipsum mittebat, ne quem Samiorum, aut occideret, aut litus. caperet, sed insulam immunem malorum Sylofonti traderet, tamen horum præceptorum oblitus est, iussitq; milites,

ut quæque Samum adipiscerentur, occidere, uiros pariter, Samus Sy-
 & pueros. Tunc pars copiarum arcem obsidet, pars obuium lofonti tra-
 quæque sine discrimine trucidat, tam in delubris, quam ex ditur.
 tra delubra. Mæandrius è Samo profugiens, Lacedæmo-
 nem nauigauit. Eò ubi peruenit, habens, quæ in discessu
 exportauerat, dat negocium famulis, ut pocula argentea, et
 aurea proponant. Dum illi ea promunt, interea ipse Cleo-
 menem Anaxandridæ filium, Spartæ regem, colloquendo
 deducit ad ædes suas Cleomenes, ubi popula inspexit, præ Cleome-
 admiratione admonitus fuit. Mæandrius cum iubere, quæ nes rex
 cunque liberet, illinc asportare. Idq; cum etiam atque etiam Spartæ.
 Mæandrius diceret, tamen Cleomenes uirorum iustissimus
 extitit: qui ea, quæ sibi donabantur, recipienda non puta-
 uit. Sed cum sensit eadem nonnullis ciuium Mæandrium
 elargiri, quomodo puniri deberet excogitauit. Aditis enim
 ephoris, hoc est, tribunis plebis, ait, satius esse Spartæ hospi-
 tem Samum è Peloponneso ablegari, ne cui Spartanorum,
 aut ipsi, aut alij, cuiquam persuadeat fieri malum. Illi Cleo- Strabo in
 meni obsequentes Mæandrium ablegarunt. Persæ ubi di. 14. tradit
 ripuere Samum Sylofonti tradiderunt, uiris desolatam. In Samum hos-
 teriecto tamen tempore Otanes Imperator frequentem in minis. uis
 colis effecit, è uisione per quietem morbo correptus, quo la- duatâ, Sy-
 borauit circa pudenda. Dum Samum nauticus proficisci lofontis o-
 tur exercitus, interea Babylonij rebellauerunt, rebus probè pera acer-
 admodum comparatis. Nam quandiu Magus imperauit, bius impe-
 & septem coniurati rem aggrediuntur, per hoc omne tem- rantis.
 pus, & per occasionem rerum turbatarum, se ad ferendam
 obsidionem instruxerunt, & in his apparandis usque latue- Babylonij
 runt. Verùm ubi è professo descenderunt, hæc sibi facien- rebellantes
 da statuerunt. Matres expellunt: mulierum unam, quam mulieres
 sibi quisque uoluit è domesticis delegit, & hanc ad panem strangulat.
 sibi

sibi faciendum : cæteras in unum contractas strangulant: hoc idcirco facientes, ne rem frumentariam ipsoꝝ illæ absumerent. His rebus cognitis, Darius aduersus eos contrahens omnibus copijs contendit. Eò postquam peruenit, urbem obsidione cingit. Sed illi nihili pendere obsidionem. Nam consensu propugnaculis, tripudiare, probraque ingerere Dario, atque exercitui: quorum quidam ita inquit: Quid istic desideratis Persæ, quin potius ascenditis, tunc expugnaturi nos, cum pepererint mulæ. Hoc quidam Babyloniorum dicebat, credens nunquam parere mulam. Anno, ac septem mensibus in obsidione consumptis, iam Darium atque uniuersum exercitum tædere, quod Babylonios expugnare non posset, licet aduersus illos omnia machinamenta, atque omnes insidias expertus, cum alias, tum illas, quibus eosdem Cyrus expugnauerat. Omnia hæc frustra fuerunt, quia Babylonij uehementer excubijs incumbebant. Sed cum ne sic quidem capi possent, uicesimo quàm circumuallati sunt mense, Zopyro Megabyxi filio, uni è septem, qui Magum sustulerunt, hoc contigit portentum, ut quædam mularum eius, quæ frumentum subuehebant, pepererit. Quod ei renunciatum, cum non crederet, ipse factum inspicere uoluit. Eo uiso, uelut seruo Theophrastus tamen cuiuspiam rem aperire, reputans illius Babylonij uerba, qui inter initia dixisset, postquam mulæ peperissent, fore ut mularum uulsi expugnarentur. Ex hac fama Zopyro uisa est expugnabilis Babylon. Diuino enim numine, et illum locutum, et suam in Cappadocia didicit. Vide perquam magni faceret, expugnare Babylonem? Audiens Plinium in perquam magni ab illo fieri, aliud consultat, quomodo ipsæ foret urbis expugnator, et suum hoc opus (beneficia eius lib. cap. 44. nam apud Persas per multum ad incrementa honorum consequenda

sequenda ualent.) Eoq; nemini expromens, se suffecturum
 rei faciendæ, si seipsum cum mutilasset, ad hostes transfuge
 ret: sese deformissima mutilatione affecit, prorsus cum id
 minimi faceret. Quippe nares sibi præcidit: auriculasq; eo: Zopyrus
 mam deformiter circumtondit, plagas imposuit, atq; ita ad ipse se m^u
 Darium perrexit. Quem ille intuens, uirum, scilicet, specta^u tilat.
 tissimum sic truncatum, adeo grauit^{er} tulit, ut exiliens è so
 lio, exclamaret, interrogando, quis eum ob quod facinus
 mutilasset? Ad eum respondens Zopyrus: Nemo, inquit, rex
 præter te, cuius tanta potentia est, ita me potuisset afficere.
 Neque alienus quispiam hoc mihi fecit, sed ipse ego: quod
 indigno animo fero, Assyrios Persus illudere. Cui rex: O
 uirorum miserrime, inquit, turpissimo facto pulcherrimum
 nomen imposuisti, inquiens. propter eos, qui obsidentur, te
 metipsum indignè lacerasse. Nunquid o demens te mutila
 to, protinus hostes deditionem facient? Quid in teipsum la
 niando sensus amisisti? Ad eum Zopyrus: Si, inquit, tecum
 communicassem, quæ eram factur^{us}, tu me non permisisses.
 Nunc me met ego adhibens in consiliu^m, id feci. Itaque iam
 Babylonem capiemus, nisi tu tuis parces. Ego enim ita, ui
 sum, ad muros ut transfuga fugiam: dicãq; ad illos, me hæc
 abs te esse passum: & ut opinor, ex hoc corporis habitu fidẽ
 eis faciens, consequar exercitus præfecturam. At tu decimo
 die, quàm muros fuero ingressus mille milites ex eo genere,
 cuius amissione nihil admodum damni fiat, colloca aduers^{us}
 sus portam, quæ uocatur Semiramidis. Rursus interiectis se
 ptem diebus, colloca duo millia ad portas, quæ dicuntur Ni
 niorum. Atq; tertio, uiginti diebus interiectis è regione por^{te} Græc^æ m^u
 tarum, quæ dicuntur & Chaldaeorum, alios statue, numero m^u legitus
 quatuor millia, dum neq; priores, neq; posteriores habeant, χαλκίδε
 quo se defendant, præter gladios: hæc tantum sinas eos u^{ir}
 habere.

habere. Post diem uicesimum reliquas copias iubere rectâ muros undiq; subire. Verum ad portas quæ Belides, ac Eissia Zopyri uas uocantur, Persas mihi statuito. Etenim, ut ego sentio, Basylonia ad Babylonem mihi, qui magna opera ediderim, committent, cum byl. profus alia, tum uero portarum clauis. Illinc mihi atque Persis cuius-
 giura erit operam nauare. Hæc ubi mandauit ad muros perrexit, subinde respectans tanquam uerè persuga. Eo conspecto, qui in turribus ad id dispositi erant, deorsum decurrerunt, & alteram portam aliquantulum reclinantes, seiscitabantur quisnam esset, & cuius rei indigens ueniret. Cumq; hic dixisset se Zopyrum esse, & se ad illos transfugere, eum ad Babyloniorum magistratus deduxerunt. Ante quos ubi stetit Zopyrus, conditionem suâ miserebatur, referens à Dario se passum, quæ à semetipso passus esset: idq; ob eam causam, quod suasisset illi discedere cum exercitu, quoniam nulla uia ostenditur urbis expugnandæ. At nunc, inquit ad uos uenio Babylonij, futurus uobis in maximo bono, Dario autem, & copijs eius maximo malo. Neque enim quod ita me mutilauit, feret impune, cum habeam exploratos omnes consiliorum eius exitus. Hæc Zopyrus commemorabat. Quem Babylonij utiq; uirum apud Persas spectatissimum cernentes, naribus atq; auribus priuatum, uibicibus, ac sanguine conspersum sperantes omnino uerè loqui, & ad ipsos uenire socium, inducti sunt ad permittenda ei, quacunque postulasset. Ille postulauit copias militum, quas ut accepit, perfecit ea, quæ cum Dario composuerat. Siquidem decimo die eductis Babyloniorum copijs, mille Darianos, quos collocari primus mandarat, circumuentos trucidauit. Eum Babylonij aduertentes consentanea uerbis facta præstare, maiorem in modum letabantur parati omni iure homini parere. Iste rursus interiectis diebus, de quibus erat conuentum, cum delectis

delectis Babyloniorum egressus, duo millia Darianorum militum interfecit. Babylonij cernentes hoc alterū opus, nihil aliud, quā Zopyrum in ore habere, eum laudibus tollere. Hic rursus constitutis diebus intermissis, ad prædictum locum copias educit, circumuentaq; quatuor millia occidit.

Quo tertio opere edito, Zopyrus apud Babylonios erat: & Babylon se omnia, ita ut & dux exercitus, & murorum custos declaratus cundò cas fuerit. Vbi uerò è cōposito Darius copias undiq; muris adpeditur.

monuit, ibi Zopyrus omnem dolum patefecit. Nam cum Babylonij conscensis muris copias Darij adorientes arcerent, ipse apertis Cissijs, ac Belidibus portis, Persas in urbem introduxit. Quod factum, qui Babyloniorum uidebant, hi in puluinar Iouis Beli confugerunt. Qui non uidebant, hi in Iouis Bel suo quisque loco permanserunt, donec & ipsi se proditos in puluinar.

uellexerunt. Ita Babylon iterum capta est. Qua potitus Darius muros eius circumcidit, & portas omnes amolitus est: quorum neutrum Cyrus fecerat, prius eidem à se captæ. Babyloniorum quoque procerum tria millia patibulis affixit, data cæteris uenia urbem incolendi. Atque ut iidem uxores haberent, unde succresceret soboles, prouidit. Nam fœminas Babylonij (ut superiùs demonstratum est) rei frumentariæ consulentes strangulauerant. Itaque Darius uicinis undique populis negocium dedit, ut fœminas Babylonie repræsenterent pro iniuncto quisque numero. In summa igitur quinquaginta millia fœminarum conuenerunt. Ex quibus, qui sunt Babylonij, originem duxerunt. Darij iudicio nemo Persarum Zopyri præstantia facta supergressus est, neque eorum, qui prius, neque eorum, qui posterius exiierunt, præter unum Cyrum, cui nullus unquam Persarum se dignum, qui compararetur, existimauit. Ferturq; Darius hoc dictum sapenūmero ussurpasse, præoptatum

turum se Zopyrum nihil esse cladis passum, quam uiginti
 Datij cele sibi Babylones, præter illam, quam haberet, acquiri. Eum
 bre de Zo tamen egregie remuneratus est, cum dando quotannis, quæ
 pyro elo apud Persas sunt honorificentissima, atque alia permulta:
 gium. rum tradita Babylone immuni, quoad uiueret, in peculia-
 rem portionem. Huius Zopyri filius fuit Megabyfus: qui
 dux exercitus extitit in Aegypto aduersus Athenien-
 ses, & socios. Atque huius Megabyfi filius fuit
 Zopyrus ille, qui ad Athenienses
 transfugit à Persis.

HERODO.

TI HALICARNAS.

SEI HISTORIARVM,

LIBER IIII.

Qui inscribitur.

MELPOMENE.

POST Babylonis expugnationem, Darius Darij in Scy-
 aduersus Scythas fecit expeditionē. Nam thas expedi-
 cū floreret uiris Asia, & magno pecuniæ tio.
 prouētu, cupido incessit ei Scythas ulcisci.
 cendi: quippe qui priores iniuriam intulisse-
 sent, ingressi Mediam, & his qui occurrerant pralio uictis.
 Etenum Scythæ (quemadmodum superius à me dictum est)
 32. annos superiori Asiæ imperitauerūt. Siquidē persequen-
 tes gentem Cimmeriam ingressi Asiam, abrogarunt impe- De his
 rio Medos, qui ante ipsorum aduentum Asiam obtinuerant. lib. r.
 Scythas, cum 28 annos peregrè abfuissent, in patriam re-
 uertentes, exceperit non minor, quàm Medicus fuerat, labor.
 Offenderunt enim non exiguum exercitum contra ipsos ue-
 nientem. Vxores namq; eorum diuturna uirorum absentia
 ad seruos accesserant uisu orbatos. Orbant autem Scythæ serui Scy-
 seruos omnes lactis gratia, quod potant, ita id faciētes: Suf-
 tharū quas
 flatoria ossea fistulis simillima sumuntur, eaq; genitalibus oculis or-
 equarum imposita ore inflantur. Hoc alijs facientibus, alijs bentur:
 equas emulgent. Hoc ideo se facere aiunt quòd uenæ equa-
 rum sufflatæ implentur, & mammae descendant. Posteaquā.
 emulxere lac, in concaua uasa lignea diffundunt. His cir-

R

cuma

Lactis emul-
gendi mo-
dus apud
Scythas.

cū positi caci, lac agitant. Cuius quod summū est delibatur, prāciosiusq; habetur: uilius aut quod subsidit. Huius rei grātia Scythæ quēcunq; capiunt, uisu orbant. Non. n. agriculatores sunt, sed pastores. Ex his igitur seruis ac mulierib. Scytharum progenita est iuuetus: quæ suorū natalium cōditione cognita obuiā perrexerit his, qui reuertebantur ē Medis: & primū regionem interserpit ducta lata fossa, quæ à Tauricis montibus pertingebat ad Mæotim paludē omnīū maximā. Deinde in his cōsistens, Scythis introire conantib. repugnabat. Sæpē cōmissa pugna, cū nihil tamen Scythæ proficerēt, quidā ex eis, inquit: Quid' nā rei facimus uiri Scythæ, cū nostris ipsoꝝ seruis dimicātes: qui & cū interficimur, ipsi pauciores efficimur: & illos interficiēdo, pauciorib. deinceps imperabimus: mihi uidetur hastis, arcubusq; omisiss, sumenda flagella, quib. equos uerberamus, & ad illos propius eundū.

Scythæ fe-
stium con-
filiū.

Nam quoad uident nos arma habentes, arbitrātur se similes nobis, atq; ē similib. esse: ubi nos pro armis uerbera tenentes uiderint, tunc se nostros seruos esse intelligentes, atq; id agnoscetes nō perstabunt. Hoc Scythæ cum audissent, ita sibi faciendū putauerunt. Qua ex re perculsi illi, pagna immemores fugā capefferūt. Ita Scythæ imperio sunt Asiæ potiti: & rursus à Medis eiecli, ad terrā suā hunc in modū reuersi. Hac de causa Darius ulciscendi cupidus, comparauit exercitum. Scythæ gentem suā omnīū nouissimā esse aiunt, idq; hoc modo extitisse. Virū quendā in hac terra, cū deserta esset primū fuisse, nomine Targitaū, et eius parētes (quod tamen mihi nō probatur) Iouem Borysthenis fluuij filiā. Tali genere ortū aiunt Targitaū, eiusq; treis liberos fuisse, Lipoxain, Arpoxain, & nouissimū Colaxain. His regnantibus demissa cœlitūs in Scythicā regionem ex auro facta aratrū cum iugo, securum, phialam. Quæ cum primus omnium in-

Scytharum
erigo.

spexisset

spexisset natu maximus, accessisse, & itidē animo illa sumen
 di: sed eo accedente, aurum arsisse. Hoc digresso, secundum
 accessisse: & itidem aurū arsisse. Ambobus ab ardenti auro
 summotis, tertio loco, cum minimus natu accederet, aurum
 fuisse extinctum, & ab illo deportatū. Ea q̄ re maiores fra-
 tres animaduersa, totum regnum ad minimum detulisse. Et
 à Lipoxai quidem progenitos esse Scythas, quæ genus Au-
 chatae appellantur. Ab Arpoxai uerò, qui mediū fuit, eos q̄
 Catiari & Traspios nominātur, & omnib. nomē esse Scolo-
 tis regis cognomen. Sed Scythas Græci appellauēre. Hunc
 in modū se extitisse Scythæ memorant, & ex quo extiterunt
 à primo rege Targitao, usq̄ ad Darij aduersus ipsos transi-
 tum, annos omninò mille non amplius fuisse. Aurum uerò
 illud sacrum in primis custodire à regib. placariq̄ maiorib.
 hostijs, & adiri quotannis solenniter, & qui aurū sacrū ha-
 bet, die festo dormire sub dio, & cum nunquā perennare: &
 ob id dari ipsi tantum soli, quantū uno die uectus equo. per-
 agrare potest. Et cum regio sit ingens. Colaxain constituisse
 trifarium filijs suis regnum. Vnum quidem (quæ maxima
 portio est) ubi aurum asseruatur. Superiora autem ad uen-
 tum aquilonem uergentia, ultra quā regionem nulli inco-
 lere possint, neq̄ prospicere, neq̄ transire, propter interfusas
 pennas. Pennis enim tum terram, tum aërem oppletum esse:
 et has præsepire uisum. Hæc Scythæ de seipsis, pariter ac de
 regione superiore narrant. Sed Græci, qui Pontum incolūt,
 ad hunc modum: Herculem Geryonis uaccas agentem, in
 hanc peruenisse terram, quæ deserta esset, quam nunc Scy-
 thæ incolunt. Geryonem autem habitasse extra Pontum, in
 terra, quā Græci uocant insulam Erythiam, contra Gades,
 quæ sunt extra columnas Herculis in oceano. Oceanū uerò

Aurum
sacrum.

Hercules
Geryonis
uaccæ.

ab ortu solis incipientem, circumfluere terram, uerbis quidem affirmant, sed re tamen non demonstrant. Illinc Herculem, cum ad regionem, quæ nunc Scythica uocatur, uenisset, subtracta sibi pelle leonis obdormisse (deprehēderat enim cum uehemens pluuia, & gelu) & dum dormit, inter eā equas eius à curru pascentes, diuina quadam sorte amotas, non comparuisse. Eas experrectus cum indagaret, omnem regionem collustrans, tandem in terram, quæ dicitur Hylæa deuenisse, ibiq; in antro quandam inuenisse uirginem ancipitis naturæ, humanæ ac serpentinæ: supernè quidem femina

Fœmina se- rum tenuis fœminam, inferius autem uiperam. Eam conspi-

miuipera. catum Herculem atq; admiratū interrogasse, nuncubi suas equas errabundas uidisset? Illamq; respondisse, se quidem illas habere: sed non prius reddituram ei, quàm cum ipsa coisisset: Herculem sub ea mercede cum fœmina concubuisse. Sed cum illa deferret reddere equas, cupida diutissimè cum Hercule concumbendi, & hic cuperet receptis equis abire, ad postremum illis redditis mulierem dixisse: Has ego tibi equas, quæ hūc uenerant seruari, tu earum seruatarum pretium mihi persoluisti. Concepi enim ex te filios tres: qui ubi

Mercuris tium mihi persoluisti. Concepi enim ex te filios tres: qui ubi

Ælij. adoleuerint, expone quid facere debeam, nunquid hic habere domicilium (nam ipsa huius regionis imperium teneo) an ad te mitti. Hæc percontata respondisse: Posteaquam eos in uirilem ætatem adoleuisse uideris, si ita facies, non delinquas: Quem animadverteris eorum hunc arcum ita tendentem, & hoc baltheo ita percinctū, cum tu huius regionis incolam effice. Qui autem his operibus, quæ mando, non erit par, cum hinc ablegabis. Hæc exequendo & ipsa læta-

Mercuris beris, & præceptis meis obtemperaueris. Atque ita locutum

arcus. Herculem, tetendisse alterum arcū (duos enim gestabat) & baltheum præmonstrasse, atq; utrumq; mulieri tradidisse arcum

cum & balteum, qui balteus in cōmissura haberet, auream phialam: & his donatis abiisse. Illam pueris natis nomina imposuisse, uni Agathyrso, sequenti Gelono, nouissimo Scythæ. Et cum in uirilem ætatem adoleuerunt, eandem mandatorum memorem illa peregrisse: & duos quidem filiorum Agathyrsum ac Gelonum, qui proposito certamini nō suffecissent à matre ablegatos è regione excessisse: Scytham uerò, qui rem complexset, ibidem remansisse: & ab hoc rege progeneratos deinceps reges Scytharum: eoq̃ ab illa phiala Scythas ad hanc usq̃ ætatem phialas in balteis ferre: & id solum Scythæ matrem excogitasse. Hæc Græci qui habitant Ponto, referūt. Fertur & alius sermo, ita habens, cui ipse præcipuè assentior: Scythas pecuarios qui Asiam incolunt, cum à Massagethis bello uexarentur, Araxe transmissos, in Cimmeriam abiisse. Nam regio, quam nūc Scythæ incolunt ea fertur olim fuisse Cimmeriorum. Sed inuadentibus Scythis Cimmerios cum deliberarent, ut qui magno inuaderentur exercitu, in sententia discrepasse: hinc reges, inde plebem, utraq̃ quidem ualida, sed regum meliore. Nam populus sentiebat abstinentium bello, nec oportere cum multis adire periculum: reges autem pro regione cum inuasoribus dimicandum. Ita cum neutris alteri obtemperare uellent, & populares censerent sine prælio demigrandum, tradita inuasoribus regione, reges in sua potius patria occumbendū, nec unā cum plebe fugiendum, reputantes quot bona habuissent, & quot mala euidentia habituri essent patria profugii: hæc illi è diuerso sentientibus inter se decertasse, utrosq̃ numero pares: & omnes qui mutuis ictibus cōcidissent, fuisse à plebe Cimmeriorum sepultos ad flumen Tyram, quorum adhuc sepulchrum extat. His humatis, ceteri è regione migrarunt: quam desertam supernæ Scythæ occupauit.

Agathyrsus.

Gelonus.

Scythæ.

Phiala in

balteis Scy

tharum.

Cimmerij.

Cimmerij re. Extantq; adhuc in Scythia tum muri Cimmerij, tum por-
 muri. toria Cimmeria, tum loco cuiusdam nomen Cimmerio, tum Bo-
 Bosporus sphorus, quod Cimmerius appellatur. Constat autem Cimmes-
 Cimmeris. rios in Asia fugisse Scythas, quod Chersonnesum condide-
 runt, ubi nunc Sinope Græca urbs sita est. Apparet etiam
 Scythas in illis persequendis Mediam intrasse, uia aberran-
 tes. Nam Cimmerij quidem fugientes iter semper secundum
 mare tenebant. Scythæ autem eos ad dexteram Caucasum ha-
 bentes insequabantur, ingressi Mediam, itinere in mediter-
 ranea conuerso. Alia quoq; fertur communis Græcorum, bar-
 barorumq; narratio. Aristeus quidam Proconnessius, uersifi-
 cator. Castrobij filius, memorat se Phæbo instinctum ue-
 nisse ad Issedonas: & supra hos incolere Arimaspos homi-
 nes unoculos, et item supra hos esse gryphas, qui aurum assidu-
 uent: ac supra hos esse Hyperboreos, id est, supra aquilonas
 res, ad mare pertingentes. Hos autem omnes, præter Hyper-
 boreos, Arimaspi autorib. assidue finitimis bellum inferre,
 & ab Arimaspi exterminari Issedones, ab Issedonib. Scy-
 thas, à Scythis uexatos Cimmerios, qui ad australe mare in-
 colebant, regionem relinquere. Itaq; ne Aristeus quidem cum
 Scythis de ea regione consentit: qui unde fuerit, qui hac res-
 tulit dictum est à me. Dicitur item, quæ nam de eodem uiro,
 De Aristeo in Proconneso & Cyzico audierim. Aristeam aiunt, qui nul-
 mirum. lo suæ ciuitatis esset inferior genere, ingressum in Procon-
 neso fullonicam officinam decessisse: fullonemq; oclusa offi-
 cina, abisse denunciatum rem propinquis defuncti. Dissipatoq;
 iam per urbem rumore, Aristeam esse uita functum, super-
 uenisse sermoni de hac re disputantium quendam Cyzicenum,
 ex urbe Artacia profectum, qui diceret sese fuisse congres-
 sum cum Aristeo apud Cyzicum, atq; collocutum. Et cum
 id iste cõtendendo asseueraret, propinquos mortui ad fullo-

nā prastō fuisse, habentes quæ ad efferendos homines per-
 tinent. Aperta domo, Aristeum nec uiuum apparuisse, nec
 mortuum, septimoq; deinde anno, cum in Proconneso appa-
 ruisset, eos uersus fecisse, qui nunc à Græcis Arimaspei uo-
 catur: quib. cōditis, rursus euauisse. Hoc illæ ciuitates com-
 memorant: quod scio cōgruisse cum Metapontinis, qui sunt
 in Italia 340. annis postquā iterū euauit Aristeus, quem
 admodum coniiciens, & in Proconneso, & apud Metapon-
 tinos inueni. Metapontini aiunt, Aristeū cum apud ipsos ap-
 paruisset, iussisse aram Apollinis extrui, quæ cognomen ha-
 beret Aristei Proconnesi: & iuxta eam erigi statuam, quod
 diceret Apollinem ad eos solos ex Italicis in ipsorū terram
 uenisse, illum se affectante. Et qui nunc Aristeus esset, cum
 Deum affectatur, tum fuisse coruum: & hæc locutum, è con-
 spectu abisse. Eoq; aiunt Metapōtini se Delphos ad Deū mi-
 sisse sciscitatum, quod'nam illud hominis esset proloquium,
 sibiq; iussisse Pythiam, ut dicto audiētes essent. Melius enim
 cū illis aelium iri, si parērent, & hæc se admittentes perfecis-
 se. Et nūc statua extat cognomine Aristei iuxta aram ipsam
 Apollinis, in foro extructam, circumstātibus uirinq; lauris.
 Hæc hætenus de Aristeo. Regionis autē, de qua nos dicere
 institueramus, quænam sint ulteriora, nemo exploratum ha-
 bet. Neq; enim id ego ab aliquo audire potui, qui se diceret
 nosse, quod ipse uidisset. Ac ne Aristeus quidem ipse (cuius
 paulò antè feci mentionem) in his quos fecit uersib. ait se ul-
 tra Issedonas processisse: sed ulteriora fando sibi esse cogni-
 ta, quod Issedones diceret ista commemorare. Verū nps,
 quoad lōgissimè rem inuestigare potuimus, omnē referemus.
 Ab emporio Borysthenitarū (hoc enim ex maritimis totius
 Scythiæ est maxime medium) primi incolunt Gallipidæ, qui
 sunt Græcoscythæ, id est, è Græcis facti Scythæ, super hos

Arimaspei
uersus.

Aristei Pro-
connesi.

Borystheni-
tarū empor-
rium.
Callipidæ.

aliud genuse eorum, qui uocantur Halixones. Horum utriq-
 cum in ceteris seruant ritum Scytharum, tum in serendo
 atque uescendo cepe, allio, lente, milio. Supra Halixones in-
 colunt Scythæ aratores, qui non ad panem conficiendum
 serunt triticum, sed ad illud torrendum. Supra hos incolūt
 Neuri. Neuri, quorum tractus, qui ad Aquilonem uergit, quantum
 nos scimus, uastus est. Atq; hæc quidem nationes iuxta flu-
 men Hypanim colunt, ad occidentalem partem Borysthe-
 nis. Verum, transmissio Borysthene à mari in primis est Hys-
 læa. Dehinc habitant Scythæ agricolæ, quos Græci, qui sub
 Hypane incolunt, Borysthenitas appellant: ipsi uerò se Ol-
 piopolitas. Hi igitur agricolatores Scythæ colunt eum qui-
 dem tractum qui uergit ad auroram, trium dierum itinere
 pertingentes ad flumen nomine Panticapem: eum uerò qui
 ad uentum aquilonem, undecim dierum nauigatione Bo-
 rysthenem uersus. Nam tractus, qui ulterior est, in ma-
 Andro- tum sanè spatij desertus est. Ultra quam Jolitudinem An-
 drophagi. drophagi habitant, id est, uirorum carne uescentes sepa-
 rata natio, ac nequaquam Scythica. Et supra horum
 iam proculdubio omnia: nec ulla gens, quantum scia-
 mus. At horum Scytharum, qui agricolæ sunt, plagam
 quæ ad auroram uergit, transmissio flumine Panticape, No-
 mades, id est, pecuarij Scythæ incolunt, neque serentes
 quicquam, neque arantes. Nuda arboribus est omnis hæc
 Nomades. plaga præter Hyleam. Nomades isti incolunt tractum quas-
 tuordecim dierum longitudinis, auroram uersus, ad Ger-
 rhum usque flumen. Trans Gerrhum autem sunt ea quæ
 uocantur regia, & Scythæ optimi pariter & plurimi, & qui
 suos seruos esse ceteros Scythas arbitratur: à meridie qui-
 dem ad Tauricam regionem pertingentes: aurora uerò ad
 fossam, quam dixerunt illi, qui ex cæcis geniti fuerant, &
 ad empor

ad emporium paludis Maotidis, quod uocatur Cremni, id Cremal.
 est, prærupta. Quorum pars ad flumen Tanaim porrigi-
 tur. Quæ superiora sunt ad uentum aquilonem Scytharum
 regionum, ea incolunt Melanchleni, alia non Scythica Melanch-
 gens. Et supra Melanchlenos paludes sunt, & deserta ho- lani.
 minibus regio, quantum nos scimus. Trans flumen autem
 Tanaim non est regio Scythica, sed prima Laxiorum, Sau Laxij.
 romatarum, qui à secessu Maotidos paludis incipientes, in- Sauroma-
 colunt tractum qui spectat aquilonem, itinere dierum quin- tz.
 decim, uacuum prorsus arboribus tam agrestibus quàm fru-
 ctiferis. Supra hos habitant (quæ secunda portio est) Bu-
 dini, terram colentes totam omni arborum genere frequen-
 tem. Supra Budinos aquilonē statim excipit solitudo octo
 dierum itineris. Post hanc solitudinem declinando potius
 ad uentum subsolanum, incolunt Thyssageta, natio copio-
 sa, & propria, & è uenatu uisitans. His contigui, & in eis-
 dem habitantes locis his, quibus nomen inditum est Iryca,
 & ipsi è uenatione uisitantes, hunc in modum: Conscensis
 arboribus, quæ per omnem regionem frequentes sunt, insi-
 dianter. Singulis adest canis, item equus, in uentrem cui Venandi
 bare edoctus humiliter, subsidendi gratia. Vbi quis ab ar- modus.
 bore feram uiderit, sagittaq; percusserit, conscenso equo il-
 lam persequitur, comitante cane. Super hos qua uergit ad
 auroram, incolunt alij Scythæ, qui à regijs Scythis deficien-
 tes, ita in hunc locum peruenerant. Ad hos usque Scythas
 omnis regio Scythica est campestris, & spissi soli. Reliqua
 hinc lapidosa, atq; salebrosa. Cuius regionis magno trans- Calui à na-
 misso spacio, incolunt sub excelsum montium radicibus tali.
 hi homines, qui ab ipso natali dicuntur esse calui, mares pa-
 riter, & femine, simis quoq; naribus, & ingēti mento, præ-
 prio quodam oris sono, Scythicam gestantes uestem, ex ar-
 boribus

Ponticū ar-
boris ge-
nus,

Aschy liquo-
ris genus.

Argippai.

Capripe-
des.

Issedonum
mores.

boribus uisitantes, cui generis arboris nomen est Ponticū cum magnitudo ferè eadem, quæ fico, fructus fabæ similis, instarq̃ nuclei habens. Id ubi mite est, uestibus exprimunt & quo ab eo crassum; & nigrum defluit, nomine Aschi, id aut lingunt, aut lacte commixtum, potant, Ex ipsius quoq̃ crassitudinis fece massas ad esum componunt. Neq̃ enim multum est eis pecorum, utpote non studiosis rei pecuariæ. Sub arbore quisque cubat: per hyemem quidem, arbore pileo albo, firmoq̃ contexta per æstatem uerò, sine hoc pileo. His nemo mortalium iniuriam infert, Sacri enim dicuntur esse, nihilq̃ Martiorum armorum possident. Idem finitio morum controuersias dirimunt. Ad quos quisquis con- fugit, is à nemine læditur. Nomen eis est, Argippai. Ad hos usq̃ caluos ingens quoquò uersus prospectus est regionis, & gentium, quæ in conspectu sunt, ex Borysthenis, atque ex alijs Ponticis emporijs. Scythæ, qui ad hos conueant, per septem interpretes, totidemq̃ linguas perueniunt. Horum tenuis notitia rerum habetur. Quod supra caluos est, nemo pro comperto referre potest. Nam montes edui, atq̃ prærup- ti transitum interdicunt, quos nemo transcendit. Est tamen calui referunt, quæ apud me fidem non habent, incolæ mon- tes ab hominib. Capripedibus: quos ubi transieris, esse alios, qui senos menses dormiant, quod ego in primis non admitta- to. Sed tractum illum, qui ad auroram caluis est, ab Issedo- nibus habitari sine ambiguitate compertum est. Ille uerò su- perior, qui uergit ad aquilonem, tam Issedonibus, quàm cal- uis ignotus est, nisi quatenus isti ipsi dicunt. Issedones tali- bus moribus uti feruntur. Quoties pater alicui dece sit, om- nes eius propinqui pecora adducunt: quæ ubi maculaue- runt, concideruntq̃, concidunt, & mortuum patrem illius, à quo in conuiuium accipiuntur, commixtisq̃ omnibus carni- bus

bus, conuiuium exhibent. Caput tum defuncti denudatum, purgatumq; inaurant, eoq; pro simulachro utuntur, agentes illi quotannis maiores hostias, caeremoniasq;. Hac filius patri facit, quemadmodum Græci natalitia. Dicuntur præterea, & hi iusti esse, & ipsorum uxores per æquæ fortes, ac uiri. Hi, & ipsi cognoscuntur. Quod supra hoc est, ibi aiunt Issedones esse homines unoculos, & gryphes auri custodes. Hoc ab eis acceperunt Scythæ, à Scythis nos ceteri acceptum, uerum putamus, ac Scythicè eos appellamus Arimaspi. Nam arima Scythæ unum uocant, spu uerò oculum. Arimaspi unde ap- pellati. Omnis autem quam dixi regio, adeò infestatur hyberna sæuitia, ut octo mensibus tolerari non possit: tantum illic gelu est. Sicubi aquâ effundas, non facies ibi lutum: facies autem, si ignem accenderis. Ibidem quoq; mare glaciatur, & Frigoris mira uis. omnis Cimmerius Bosphorus, super quam glaciem, omnes, qui intra fossam incolunt Scythæ, exercitus ducunt, & plaustra agunt trans mare, usq; ad Indos. Ita uis hyberna octo mensibus perstat, quatuor tamen mensibus reliquis frigora illic sunt. Vbi etiam aliam, quam in ceteris regionibus, conditionem habet hyems. Nam cum tempus pluendi est, nihil ibi, quod sit ullius momenti, pluit. Aestate pluerè non cessat. Quinetiam tonitrua, cum alibi, tum ibi nulla existunt, æstas nubila est: hyeme si fiant tonitrua, pro ostento habetur. Ter remotus in Scythia si existat, seu æstate, seu hyeme, tanquâ prodigium admirantur. Eam uim hyemis equi perferunt, muli, asiniq; ne incipientem quidem ferunt, cum tamen alibi stantes in gelido equi labefiant, asini uerò, ac muli durent. Et hæc mihi uidetur esse causa, cur omnino cornua bouino generi ibi non succrescant, astipulante sententiæ meæ. Homeri carmine in Odyssæa, quod ita habet:

Et Libyen, ubi sunt cornuti protinus agni.

Quod

Odyss. 4. Quod rectè dicunt, in locis calidis maturè cornua existerè. Nam in uehementibus frigoribus, aut non oriuntur statim pecoribus cornua, aut si oriuntur uix oriuntur. In Scythia itaq; hoc propter frigora contingit. Quo magis miror (ab initio enim oratio mea indagare instituit) cur in omni Helæo agro muli nequeant gigni, cū neq; locus sit frigidus, neq; ulla alia causa appareat. Aiunt Helienfes ipsi ex impressione quadam id sibi contigisse. Cumq; tempus adueniat cōceptus equarum se in loca finitima illas educere. Ibi postquam admisserint animos, donec cōceperint, tunc rursus eas reducere. De plumis autem, quibus aiunt Scythæ oppletum esse aërem, & idcirco non posse prospici longius continenti, nec ulterius transiri, hæc est mea sententiā: Quod ultra eam regionem assidue ningit, & (ut credibile est) minus æst quam hyeme. Nam ut cuiuslibet eminens intuenti cadentem niuem copiosam, liquet quod dico, nix plumis assimilis est: & propter hanc talem hyemem inhabitabilia sunt eius continentis loca, ad aquilonem spectantia. Eoq; opinor, plumas niuem esse interpretantes Scythas, ac circumiectas gentes ita loqui. Verum hæc, quæ reperiantur, longissimè dicta sunt.

De Hyperboreis. De Hyperboreis autem hominibus, neq; Scythæ quippiam, neq; alij ulli illic incolentium memorant, præter Issedones, nec ipsi quidem (ut mihi uidetur) dicentes aliquid. Dicerent enim, & Scythæ de hoc, quemadmodum de unoculis dicunt. Quāquam & ab Hesiodo de Hyperboreis mentio fit, quinetiam ab Homero in Epigoniis, si tamen Homerus reuera fecit hos uersus. Sed multo plurima de his Delij memorent, sacra alligata in triticea stipula ex Hyperboreis desacra Hy-lata uenisse ad Scythas: à Scythiis deinceps finitimos accerpisse, gradatimq; per singulos ad occasum usque, atque illinc meridiam uersus dimissa, à primis Græcorum Dodo-

nais esse accepta, et ab his descendisse ad Meliensem sinum,
 peruasissèq; in Euboiam, & oppidatim usq; ad Carystum, et
 illinc reliquisse Andrum. Carystios enim esse, qui in Tenum
 portarint: Teros uerò in Delum, atq; ita hæc sacra in De-
 lum aiunt peruenisse. Sed primum Hyperboreos misisse du-
 as puellas, quæ ferrent hæc sacra, quas Deli aiunt Hypero-
 cham, & Laodicem, & cum his tutelæ gratia quinque suis
 popularibus, qui eas deducerent, nunc Peripherees uocatos
 in Delo, ubi in magno honore habentur. Et cum isti ab Hy- Delix puel-
 perboreis missi rursus non redirent, indignè ipsos Hyperbo- lx sacræ.
 reos tulisse, si eos quos assidue mitterent, non reciperent. Ita
 misisse, qui ferrent ad confines suos sacra in stipula tritici li-
 gata, iuberentq; illos consideratè mittere ad aliam nationē.
 Atque ita hæc gradatim missa, aiunt deuenisse in Delum.
 His quidem sacris simile quiddam fieri animaduerti à fœmi-
 nis Thracijs, atque Pæonijs, quæ in sacrificando regiæ Dia Dianæ re-
 næ, non sine stipula triticea id faciunt, atq; ipse uidi eas fa- gix sacræ.
 cientes. Cæterum, his uirginibus Hyperboreis uita funclis
 in Delo, parentat puellæ Delix, ac pueri, tonsis utriq; crimi-
 bus, quos puellæ quidem fuso inuolutos, supra monumen-
 tum aliarum deponunt: pueri autem ad quandam herbam
 applicantes, & ipsi sepulchro imponunt. Est autem monu-
 mentum intra Artemisium ad sinistram intransibibus, olea il-
 lic superenata. Hoc honore ab incolis Deli afficiuntur hæ
 uirgines. Aiunt idem Argin, & Opin uirgines ex Hyperbo- Argis
 reis, eorundem hominem ætate in Delum uenisse, etiam pri- Opis.
 ores Hyperocha & Laodice: & has quidem uenisse ad red-
 dendum. Lucinæ tributum pro partu maturando, quod in-
 stituerant, Argin uerò, & Opin, unà cum ipsis deis aduenis- Lycinæ tri-
 se & honoribus alijs ante illas fuisse donatas. Ad eas enim butum.
 congregari cœtū mulierum, quæ hymnum canant ab Ole-
 ne

- Olen. ne Lycio conditum, in quo hymno nomina Argis, & Opis
 Lycius. nuncupantur. Deinde à Delijs edoctos insulanos, & leones,
 cætus agere instituisse, & nominatim Argin, & Opin decan
 tare. Hic Olen è Lycia profectus, alios quoq; uetustos fecit
 hymnos, qui cantantur in Delo, dum cinis, qui supra sepul
 chrum est, Argis, & Opis, dispergitur super infinitã agro
 torum turbam, qui ad aram sunt. Est autẽ sepulchrum earũ
 post Artemisiũ, ad aurorã spectãs, proximẽ Ceiorum cœna
 Ciiorũ cœna
 naculum.
 Abaris fabu
 la.
- Haec enim de Hyperboreis dictum sit. Nam de fabu
 la Abaris, qui fertur esse Hyperboreus, nihil dico, qui sagit
 tã dicitur per uniuersam terrã circumtulisse, nihil comedit.
 Quod si qui sunt Hyperborei, id est, superaquilonares, erũt
 aliĩ, & Hypernotiĩ, id est, supra australes. Nempe rideo, cum
 multos uideo iam descripsisse ambitum terræ, nullũ habena
 tes in exponẽdo sensum, qui Oceanũ scribunt circumfluere
 terrã, tanquã tornũ factam esse orbiculatam, & Asiam fa
 cientes Europæ parem. Nam ego singularum magnitudinẽ
 breui patefaciam, & quanta sint singula ad describendum.
 Vbi Persæ incolunt, id ad australe protenditur mare, quod
 dicitur rubrum. Super hos ad uentum aquilonem habitant
 Medi, super Medos Sapires, super Sapires Colchi ad septen
 trionale pẽtingentes mare, in quod influit flumen Phasis.
 Asia. Hæ quatuor nationes à mari ad mare incolunt. Dehinc ues
 peram uersus, ab ea duæ ora terrarum ad mare protendum
 tur, quas ego exponam. Hinc quã ad aquilonem uergit, ora
 una à Phasi incipiens, porrigitur ad mare per Pontũ, & Hel
 lespontum, usq; ad Sigeum Troicum. Quã uerò ad austrum
 uergit, eadem ora à sinu Mariandico, qui Phœnici adiacet,
 tenditur secundũ mare ad promontoriũ, usq; Triopiũ. Inco
 lunt autẽ in ora hac hominũ nationes triginta. Talis est una
 ora. Altera uerò à Persis incipiens, porrigitur ad rubrũ ma
 re.

re, quod & Persicū uocatur: deinde gradatim Assyria, atq;
 inde Arabia, desinitq; in sinu Arabico: & si nō desineret, nisi
 quod Darius ē Nilo riuos in illum sinū induxit. A Persis ad
 Phœnicē tractus amplius est, ac multus. A Phœnicē hęc ora
 tendit secundū hoc mare per Syriā Palestinā, & Aegyptū,
 in qua terminatur, intra quā tres sunt omninō nationes. Atq;
 hęc sunt, quę à Persis occasum uersus in Asia continentur.
 Quę supra Persas sunt, & Medos, & Sapires, & Colchos,
 auroram uersus, & solem orientem hinc mari rubro abluun-
 tur, æquilonem uersus, à mari Caspio. & flumine Araxe, quī
 contra solem orientem fluit. India tenus habitat Asia. Il-
 linc iam auroram uersus deserta sunt: nec qualia sint, dicere
 quisquā potest. Et Asia quidem talis, & tāta est. Africa autē Africa
 ab altera ora est, ab Aegypto enim iā excipitur. Hęc ora cir-
 ca Aegyptū iā angusta est. Nā ab hoc mari ad rubrū, inter-
 capedinis est, centiū milliū ulnarū, quę sunt mille stadia. Ab
 his deinceps angustijs spaciōsa sanē ora excipit, quę Africa
 na dicitur. Itaq; admiror eos, qui determinarunt atq; distin-
 xerunt Africam, Asiam, Europā: inter quas nō parū est dif-
 ferentię. Siquidem Europa longitudine quidē ceteras asse- Europa,
 quitur, latitudine uerō nō uidetur mihi comparari digna.
 Nam Africa seipsam mōstrat circumfluā mari esse, excepto
 dumtaxat ubi Asię contermina est, Neco Aegyptiorū rege,
 eorū quos nouimus primo in hoc demonstrando. Is postquam
 destitit à deprimēda fossa, à Nilo ad Arabicū sinū misit na-
 uib. quosdā Phœnices, præcipiēs, ut transuecti colūnas Her-
 culeas penetrarent ad septentrionale usq; mare: atq; ita ad
 Aegyptū remearent, Phœnices igitur ē rubro mari soluētēs, Phœnices
 abierunt in mare australe, qui postquam autumnus aduen- ad Africam
 rat, applicitis ad terram nauibus sementem faciebāt: ut as- cognoscens
 sidere Africani legerēt, ac messēm expectarent. Deinde mes- dam misit.

so frumento nauigabant. Ita biennio consumpto ad Herculeas columnas, anno tertio declinantes in Aegyptum remeant, referentes, quæ apud me fidem non habent, fortè apud aliquem alium: prætereuntes Africam, se habuisse solem ad dextram. Atque hunc in modum Africa primum est cognita. Secundo loco fuere Carthaginenses, qui dixerunt quendam Sataspem. Teaspis filium, uirum Achæmenidem, qui Africam non pernauigauit, cum esset ad hoc ipsum missus: sed tum nauigationis longitudine, tum terræ solitudine deterritus retrò rediit, non impleto labore, quem ei mater inuicem Zopyri sis rat. Etenim uitiauerat filiam uirginem Zopyri filij Megabyria. Si, quem ob hanc causam à Xerxe rege suffigendū cruci mæster sua, quæ fuerat Darij soror, liberauit: quòd diceret se maius illi supplicium irrogaturam, quàm rex pararet. Quippe necesse ei fore pernauigare omnem Africam, dum perueniret ad Arabicum sinum. His annuente Xerxe, Sataspes in Aegyptum abiit, sumptaque illinc naue, ac socijs, nauigauit ad columnas Herculis: quibus transmissis, circumuectus Africa promotorium nomine Syloes, in meridiem cursum tenebat. Emensusque permultum maris intra complures menses cum assidue pluri tempore opus esset, conuerso cursu in Aegyptum rediit. Et illinc ad regem Xerxem regressus, aiebat se in præternauiganda remotissima ad quam ierint ora, uisuisse homines pusillos, Phœnicea utentes ueste, qui quoties ipsi terræ nauim applicarent, ad montes se fuga proriperent relictis urbibus. Ipsos autem illos ingressos nihil iniuriæ intulisse, pecora tamen illic excepiisse. Quòd autem totam Africam non pernauigassent, hanc causam afferebat, quòd cruci sufficiens. Hunc Xerxes negans locutum uera, quòd certamē sibi propositum non exoluisset, in crucem sustulit, irrogata quam destina-

destinauerat pœna. Huius Sataſpis eunuchus audita dñi ne
 ce Samum cū magna pecunia profugit, quā Samius quidā
 interuerit. Eius nomē cū ſciā, tamē uolens obliuiſcor. Aſia
 bona pars à Dario inueſtigata eſt. Is cupidus cognoscendi,
 ubi nam Indus (qui ſecundus omnium fluminum crocoda-
 los præſtat) mare influat, miſit nauib. cū alios quosdā, quos
 uera renunciaturus confidebat, tum Scylacem quēdam Ca-
 riandem. Illi à Caſpatyro urbe, & à terra Pactya proſecti,
 ſecundo flumine auroram uerſus atq; ſolem orientem nauia-
 gantes in mare, dehinc per ipſum mare, 30. demum menſe
 tenuerunt eum locum, unde rex Aegyptiorum eos Phœni-
 ces, quos antea dixi, miſerat ad Africā per nauigādā. Poſt
 horum per nauigationem, Darius Indos ſubegit, & eo mari Indi à Da-
 potitus eſt. Ita Aſiam (præter eam quæ orientem ſolem ſpe- rio ſubacti.
 ſtat) compertum eſt parem Africæ eſſe. Europa à nemine Aſia.
 inueſtigata eſt, neq; quā ad orientem, neq; quā ad aquilonē Europa:
 uergit, an mari claudatur, Longitudine tamen cognoscitur
 ad utraq; accedere. Neq; poſſum coniectura colligere, una
 de ſit: & cum una ſit terra, trifaria ſint ei nomina indita ē
 mulierum cognominib. eiusq; fines ponantur Nilus, fluuius
 Aegyptiacus, & Phæſis Colchidicus. Alij aiunt eſſe fines Ta-
 haim & Maotidem, fretumq; Cimmerium: ſed negant ſe au-
 diſſe nomina eorum, qui hæc diſtinxerunt, & unde nomina
 impoſuerint. Iam enim Lybia quidē, id eſt, Africa, à pluriſq; Lybia un-
 Græcorum fertur ſortita nomen à Lybia quadā muliere in de.
 digena. Aſia uerò ab uxore Promethei: quanquā Lydi hoc Aſia unde.
 ſibi nomen uendicant, aſſerentes ab Aſio Manei filio, Aſiam
 appellatam non ab uxore Promethei. Vnde & Sardibus ſa-
 miliam quandam eſſe uocatam Aſiadem. Europa autē, Europa una
 neq; an ſit mare circumflua, neq; unde hoc nomē acceperit, de appella-
 neq; quis nominis auctor extiterit, ab aliquo mortalium com ta.

* Aliter petiū est, nisi quod dicimus ab Europa * Tyria nomen ac-
 Syria. cepisse regionem: nec antè, sicut ceteras nomen habuisse. Ta-
 men illam ex Asia fuisse constat, neq; in hanc commisse ter-
 ram, quæ nunc à Græcis uocatur Europa, sed è Phœnice id-
 eum in Cretam, & è Creta in Africam. Hæc hætenus de
 his dicta sunt. Nam quæ sentimus de his, hæc dicimus. **Pon-**
tus Euxinus. Euxinus, in quem Darius fecit expeditionem, nationes
 exhibet omnium imperitissimas, Scythica dūtaxat excepta.
 Nullius enim nationis eorum quæ sunt infra Pontum, aut
 aliquid ad sapientiā pertinet, proferre possumus, aut aliquē
 uirum pro erudito habitum nouimus, præter Scythicā gens
Anacharsis. tem, & Anacharsim. In gente Scythica ex omnibus humā-
Scytharum nis negocijs unum maximum, quantum nos scimus, excogita-
 mores, tatum est. Nam cætera non admiror. Quod maximum ab
 eis excogitatum, id est, ut neq; quispiam qui ad eos se conu-
 lerit, aufugere: neq; ipsi capi possent, aut ne inueniri quidē, si
 nolint, atq; deprehendi. Siquidem nullæ sunt eis urbes, nulla
 mœnia extructa. Domos secum ferunt singuli: equestresq;
 sunt sagittarij, non pæ uiclitantes, sed ex pecoribus: pro
 domibus plaustra habētes: quid hi, imbelles alioqui futuri,
 & ad dimicandum inhabiles? Hæc sunt ab eis inuenta, cum
 opportunitate terræ, tum fluminū beneficio. Nam hæc ter-
 ra cum sit campestris, sua sponte uliginosa est & humida,
Flumina eamq; interfluunt flumina nō multò pauciora numero, quā
Scythiz. in Aegypio fossæ. Quorum quæ sunt celeberrima, & à ma-
 ri nauigabilia, ea recensebo. Ister quinq; ostia habens, post
 hinc Tytes & Hypanis, & Borysthenes, & Panticapes, &
 Hypacrys & Gerrhus, & Tapais. Hi horsum fluunt. At
 Ister, omnium quos nouimus fluuiorū maximus, semper si-
 bi ipsi par, tam æstate, quā hyeme, fluit ab Hesperio primus
 omnium qui sunt in Scythia. Ob id omniū maximus, quod
 aliq;

alijs in eum influunt, qui ipsum ingentem reddunt per Scythiam delapsi numero 5. Vnus, quem Sorata Scythia appellant, Græci Pyrethron, alter Tiarantus, tertius Ararus, quartus Napares, quintus Ordissus. Horum primo loco dictus fluuius magnus est, ad auroram fluens, cum Istri aqua communicat. Minor est Tiarantus ad Hesperum magis uergens. Inter quos cæteri fluentes Ararus, Naparis & Odissus, in Istrum infunduntur. Hi sunt uernaculi Scythiæ amnes, qui illum augent, in quem etiam euoluuntur. Ex Agathyrsis quidem fluens unus, Maris: ex Hæmi uerò iugis tres alijs ingentes ad aquilonem uentum, Ailas, & Auras, & Tibesis. Per Thraciam uerò & Crobyxos Thraces, Athres et Noas, & Atarnes. Et ex Pæonijs, ac monte Rhodope, medium inter semdens Hæmum, Cius. Quin ex Illyris in aquilonem tendens Angrus, planitie Triballiam interfluens, Brongum intrat Brongus Istrum. Ita utrunque per se magnum Ister Triballiam excipit. Præterea ex Vmblicorum regione Carpis, & aliud planities aduentum aquilonem Alpis in Istrum exeunt. Omne enim Europam Ister emetitur (sumpto ex Cælis initio, qui omnium Celtæ: in Europa ad solis occasum extremi sunt post Cyneras) totamq; permensus Europam, ex transuerso ingreditur Scythiam. His quæ dixi fluminibus, & alijs aquas ferentibus, Ister fit omnium maximus. Quod si aliterius cum alterius aqua cõparetur, profectò Nilus copia aquæ antecellit, quod in eum nullus neque fluuius, neque fons ingrediens, ad incrementum aquæ confert. Quod autem Ister sibi semper par fuit, tam æstate quàm hyeme, ob id fit (ut mihi uidetur) quod hyeme est, quantus est, aliquantulo maior quàm sua Ister semper natura fert. Nam per hyemem paululū in ea regione pluit, per pat: sed ubiq; nungit, æstate uerò nix, q̄ sub hyemē decidit pmul: ita, indiq; in Istrum liquefacta dilabitur, eumq; implet, nec

ipsa solum, sed cum ea imbres multi atq; uehementes. Quippe p æstatem pluuit, quo tẽpore quãtò plus aqua sol ad se at-
 trahit quã hyeme, tantò plus aqua cum Istro miscetur æsta-
 te, quã hyeme. Ita cum paria faciat Ister datis aquis &
 acceptis, fit ut semper uideatur sibi esse similis. Ex fluminib.
 ergo quæ apud Scythas sunt, unum est Ister. Post hunc Cy-
 res, qui ab aquilone means, ortum trahit ex ingenti palude,
 quæ Scythicã terrã à Nebride separat. Ad ostium huius in-
 colunt Græci, q Tyritæ uocantur. Tertium flumen est Hypa-
 Equi sylue- nis, ex Scythia ueniens, & ex magna palude profluens, circũ
 fires can- quã pascuntur equi syluestres candidi, relictq; uocatur hæc
 didi. palus mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hypanis, fluit fe-
 rè 5. dierũ nauigatione, angustius & adhuc dulcis, sed mox
 4. à mari dierum nauigatione sanè quã amarus propter a-
 marum, qui in eum fluit, fontem: adeò inquã amarum, ut cũ
 sit exiguus magnitudine, tamen inficiat Hypanim flumen,
 Aratores in paucis magnũ. Est aut̃ hic fons in finib. regionis Scythas
 Scythæ. rum aratorum, & Alixonum, codẽ nomine quo locus, unde
 Alyzones. emanat, Scythica lingua Amarãpe⁹, id est, sacra nix. Apud
 Alyzonas cõtrahunt terminos suos Tyres & Hypanis, mox
 deinde in diuersum abeuntes, mediã intercapedinem laxãt.
 Quartus fluius est Borysthenes, secundum Istrum omniũ
 maximus, & nostra sententia, non modò Scythicorũ fluuius
 rum lógè huberrimus, sed etiã cæteris huberior præter Aeo-
 Borysthe: gyptium Nilum, cum quo non licet alium cõparare. Cætero
 aeo. rum huberrimus est Borysthenes pascua præbens amœniss-
 sima & accommodatissima pecoribus, necnon optimorum,
 ac singularium affatim piscium, idem ad potandum suauis-
 simus liquidus inter turbidos fluens iuxta quem sementis op-
 ptima fit, & herba non satiua, etiã altissima. In cuius quoq;
 ostia ingens uis salis sua sponte concrefcit. Præbet idem in-
 gentia

gentia cete ad falsurā, spinis carentia, quæ antacæos appellānt. Alia præterea præstat admiratione digna 40. dierum nauigatione usq̃ ad locum nomine Gerrhū, cognoscitur ab aquilone fluere. Superiora per quæ fluit, nemo hominum eloqui potest. Apparet tamē fluere per solitudinem ad Scytharum agricolantium plagā. Nam hi Scythæ 10. dierum nauigatione accolunt hoc flumen. Cuius tātum ac Nili fontis fontes, nec ipse possum, nec ullum Græcorum reor posse dicere. Idem cum ad mare aduentat, Hypanis cum eo miscetur: eodem in loco mare irrumpens. Quod inter hos amnes in confluentem tendentes intercapedinis est, Hyppoleo promontorium uocitatur, ubi delubrum Cereris extructum est. Ultra quod delubrum sub Hypani incolunt Borysthenis. Hactenus q̃ ab his fluuijs. Post hos alius, qui quintus est, nomine Panticapes, & ipse ab aquilone fluēs, atq̃ ē palude. Inter quem & Borysthenem incolūt Scythæ agricolatores. Idem in Hylaam ingreditur qua transmissa Borystheni immiscetur. Sextus est Hypacaris, qui ē palude manans, mediusq̃ Scythas pecuarios influens, in mare uoluitur, iuxta Carcinitum oppidum, ad dexteram coercens Hylaam, & Eursum, qui dicitur Achillis. Septimus est Gerrhus, nomen à loco obtinens, qui à Borysthene dirimitur circa ea loca, apud quæ Borysthenes cognoscitur: cui loco nomen est Gorrho, determinatq̃ regionē Scytharum pecuariorum ac regionū. Et dum in mare fluit, in Hypacarium dilabitur. Octauus est Tanais qui superius ē uasta palude profluens, in aliam uastiore diffunditur, nomine Meotim, qui discludit regiones Scythas à Sarmatis. In hunc Tanaim alius influit, nomine Hyrgis. Ita Scythæ celeberrimis annib. muniti sunt. Gramē quod in Scythia germinat, omnium quæ nos nouimus germinum.

minum aridissimum est quod ita se habere dissectis pecori-
 bus licet discernere. Et ea quidem quæ maxima sunt, ita apud
 eos abundant. Cateri eorum mores huc in modum in-
 stituti. Deorum hos solos propitiatur: Vestiam ante omnes,
 Tellus dea. deinde Iouem ac Tellurem, existimantes Tellurem Iouis con-
 Venus cœ- iugem esse. Post hos Apollinem, & cœlestem Venerem, &
 Iestis. Martem, & Herculem. Hos cuncti Scythæ deos arbitratur:
 Vesta. Sed qui regij Scythæ uocantur, etiam Neptuno sacrificant,
 appellantes Vestiam lingua sua Tabiti, Iouem Papeum, mea-
 sententia rectissime: Tellurem Apiam, Apollinem Octosy-
 rum cœlestem Venerem Artimpasam, Neptunum Tamina-
 sadem. Simulachra & aras, & delubra facienda non putat,
 praterquam Marti. Idem sacrificium prorsus apud omnia
 Victimæ ex- templa fieri, eodem modo est institutum, qui talis est: Vitis
 dendæ ri- ma ipsa primoribus implicita pedibus sistitur, cuius à tergo
 tus. stans immolator, amota imprimis infula, pecudem ferit, eaq;
 concidente deum inuocat, cui illam mactat: deinde circum-
 dat laqueum collo, tum iniecto baculo circumducit, hostis
 amq; strangulat non incenso igni, non uotis nuncupatis, nō
 sumptis libamentis: sed ubi pecudem strangulauit, eiq; pellē
 detraxit, ad coeluram se conuertit. Verum cum Scythica
 Scythia li- regio lignorum sit admodum inops, hoc ab illis ad carnem
 gnorum in- coquendam excogitatum est: Vbi uictimam pelle denuda-
 ops. runt, denudant ossa quoq; carnibus, dehinc illas in lebetes
 eius gentis, Lesbij crateribus asimiles, nisi quod sunt multo
 capaciores, inijciunt. Subiectis atq; succensis ossibus hos-
 tiarum, coquunt. Si autem nō adfuerit lebes, omnes carnes
 in aluos illatum, & cum aqua commiscunt, atq; ossa succen-
 dunt. Quibus pulcherrime ardentibus, & aluis facile capie-
 ntibus carnes ossibus separatas, ita fit, ut bos seipse coquat, et
 uen

item cætera pecora immolata, per semetipsum quodq; elixū fiat. Coctis carnib. is qui immolauit, earum atq; intestinorū libamenta ante se porrigit. Immolant aut̃ cum alia pecora, tum præcipuè equos. Et alijs quidem djs hūc in modum, et alias pecudes immolant. Marti uerò sic prisco ritu apud quosq; tale extruitur templum: Sarmentorum fascēs aggeruntur trium in longum latumq; stadiorum, minoris tamen sublimitatis, desuper quadrata planities efficitur, tria latera prærupta sunt, quartum accliuè, per quod ascendatur. Eo quotannis comparant 150. plaustra sarmentorum. Nā semper propter cœli tempestatem illa marcescunt. Sed hoc aggestu ferreus Acinacis, qui singulis uetustus est statuitur. Idq; est Martis simulachrum, cui annuas hostias offerunt, cū Martis simulachrum aliorum pecorum, tum equorum, & plū huic Acinaci, quā lachrum Alijs cæteris djs. Ex captiuis centesimum quenq; immolant, non cū acinacis, eodem quo pecora modo, sed diuerso. Nam ubi eorum capitib. uinum libauerunt, ipsos ad quoddam uas mactant de hinc eisdem in congeriem sarmentorum sublatis, Acinacem cruore perfundunt. Hæc quidem supra conferunt, inferius autem ad templa illa faciunt. Virorum interemptorum omnes humeros dexteros præcidunt, quos unā cum manibus in aërem iaciunt, quocunq; deciderit manus, ibi iacet & forsus mortuus. Cæteris deinde solennibus confectis, abeunt. Et sacrificia quidem hæc ab eis sunt instituta. Sues pro nihilo putant, quos nec alere omnino in sua regione uolunt: Sues apud quæ uerò ad bellū attinent, hunc in modū sunt ab eis compa Scythas. rata. Quem primum uirum ceperit uir Scythæ, eius sanguinem potat: quoscunque in prælio interemerit, eorum capita Scytharum regi offert. Nā capite allato, sit prædæ quācumq; ceperit par mos in ho- riceps, alioqui expers. Caput hoc modo præcidit. In orbem res. illud amputat circa aures, uerticeq; sumpto, excutit, de-

inde pellem detrahit: & ubi sicut bouis corium manib. mol-
liniit, tanquam mantile possidet, eaq; & habenis equi sui ap-
pensa gloriatur: qualia mantilia quisq; ut plurima habeat,

Mantilia
Scytharū. ira uir iudicatur præstantissimus. Sunt multi quoq;, qui co-
ria hæc humana tanquam brutorum consuant, quibus pro
amiculis induantur. Multi etiam caesorum hostium manus
dextras cum unguibus excoriant, eisq; opercula pharetraru
Coria hu-
mana. integunt. Est autem inter omnia coria humanum ferè &
crassum maxime & candore splendidum. Multi totos homi-
nes excoriatos, & super ligna extentos, supra equos circum-
ferunt. Hæc ab illis in mores sunt recepta. Non tamen de om-
nium, sed de inimicissimorum capitib. hoc faciūt, ut illud
quisq; infra supercilia recisum prorsus extenderet: & crude
tantum bouis corio, si pauper sit: sin diues, non modò exte-
rius inducat bouino corio, uerū etiam interius inuaret, &
sic utroq; pro poculo utatur. Idem agunt de domesticis, si in-
ter eos extiterint discordiæ, dū apud regē uictoria sunt po-
siti. Hæc capita hospitib. qui ad eos ueniūt, uiri alienius exi-
stimationis, exhibent: referuntq; illos, cum essent domestici,
& ad pugna lacefissent, ab ipsis esse superatos, id spemita-
tis loco ponentes. Semel quotannis singuli regionum princi-
pes miscent unum crateri: de quo Scythæ oēs hostium homi-
cida bibūt, nemo gustat, qui nihil præclari operis ediderit,
sed sine honore seorsum sedet: quæ res apud eos maxime est
ignominia. Qui uerò complures cades fecerunt, hi duobus
pariter quos habent calicib. potant. Apud eosdem permulti
Vaticinato
res cū sali-
gnis uirgis
diuinātes, sunt uaticinatores, qui cum plurib. uirgis salignis diuinant,
ad hunc modum: Grandes uirgarum fascies cum attulerūt,
humis positos, dissoluunt, ac separatim ponentes illarum sin-
gulas uaticinantur. Atq; hæc dicendo, uice uersa uirgas pre-
hendūt, ac rursus sigillatim cōponunt. Hæc est illis tradita à
maioribus

maioribus diuinitas. Sed Enaries, qui sunt androgyni, aiunt sibi à Venere traditam diuinationem, tilia fronde uaticinantes. Tiliam ubi quis trifariam sciderit, digitis suis eam implendo, ac resolucendo tractat, atq; hunc in modum uaticinatur. Horum tres maxime probatos accersit rex quoties agrotat: cui isti semper ferè dicunt hunc, aut illū ciuem (nominat aut hominem, de quo loquuntur) peierasse, iurantē p regiiū soliu. Est aut Scythis mos plerūq; iurandi per regium soliu, Scytharum cum maximum uolunt interponere iusiurandum: protinusq; iusiurandū, is quem dixerint peierasse, adductus, coarguitur scientia diuinandi, tanquā compertus falsò peierasse per regium solium, & ob id regem agrotare. Si ille inficiatus se negat peierasse, atq; rem grauius fert, rex duplum uaticinorum accersit. Qui inspecta diuinandi ratione, si & ipsi hominē per iurij conuincerint, sine mora caput excidunt: eiusq; facultates Vaticinorū inter se partiuntur primi uaticini. Sin uerò illi, qui superue falsorum nerūt, uaticini homines absoluerint, alij atq; alij præstò sunt: pœna. quorum si plures absoluerint, decernitur primis illis uaticinis esse pereundum, eosq; hunc in modum necant. Plaustrū concameratū ubi sarmentis referferunt, bobusq; iunxerunt, uaticinos pedibus implicatis, & manibus post tergum reuinctis, atq; ore obstructo, extendunt in medium sarmentorum: incensisq; sarmentis territando agitat boues. Quorū bouum multi cum uaticinis concremantur, multi ambusti utiq; cremato plaustri temone aufugiunt. Hoc, quem dixi, modo uaticinos comburunt, etiam ob alias causas, appellantq; falsos uaticinos. Sed quos morte rex afficit, eorum ne liberos quidem relinquit, sed uniuersos mares interficit, fœminis nihil lasis. Fœdera cum quibuscunq; ineunt Scythæ, hoc modo ineunt: Infuso in grandem calicem fictilem uino, cômiscene

eorum sanguinem, qui feriunt fœdus, percussorum cultellor
aut incisorum gladio aliquantulum corporis. Deinde in ca
lice tingunt acmacem, sagittas, securum, gladium. Hæc ubi
fecerunt, sese multis uerbis deuouent, postea uinum epotât,
non modò ñ, qui fœdus fecerût, sed etiã comites hi, qui sunt
Regum se: maxima dignitatis. Regum sepulchra apud Gerrhos sunt,
pulchra, ubi Borysthenes iam nauigabilis est. Ibi cum rex eorum de
cessit, ingentem scrobem effodiunt forma quadrata. Hoc ubi
prepararunt, accipiunt mortuum corpore incerato, aluo ca
uulsa atq expurgata, quam silere contuso, & thymiamate,
abijq semine, & anisi, cum expleuerunt, resuunt rursus, imo
Lustratio possumq plaustro cadauer, ad aliam gentem ferunt. Quod
Regij cada: qui excipiunt, eadem agunt, quæ regij Scythæ: aurem decia
metis. dunt, crimem circumtendenti, brachia circûcidunt, frontem,
nasumq consauciant, sinistram manum sagittis trañciunt.
Postmodum regis cadauer carpento ferunt ad aliam geniẽ,
cui imperitant. Sequũtur aut eos ñ, ad quos prius uenerunt.
Postq mortuum circumferentes perlustrarunt omnes, uentũ
est ad Gerrhos, quæ gens extrema est eorũ imperij, et in qua
est sepultura. Deinde postquam mortuum super torum in lo
Sepultura co posuerunt, hastis hinc, atq hinc defixis, de super ligna dia
regũ Sey: sponunt, deinde pallio contegunt. In reliqua loculi spaciosi
tharum. tate aliquam eius pellacum strangulatam f: peliunt, & eum
Argentum qui uina miscebat, & cocum, et equi agasem, & ministrũ,
atq; es Scy- & qui erat à nuncijs, nec non equos & aliarum rerũ omniũ
thz in usu primitias, quinetiã phialas aureas. Nã argenteũ, et æreum
non habet. nihil in usu habent. His aëlis humum certatim atq auidẽ
Famuli res inijciunt, cupientes tumulum quam maximum efficere. Cir
gum Scys: cum actio anno, rursus hoc agunt: E' famulis regis inimicos
tharum. sumunt. Sunt autem famuli regum ingenui Scythæ, & quos
ipse

ipse rex iusserit. Nam nullus uenalitius ei ministrat. Horum ministrorum quinquaginta cum strangulauerūt, ac totidem præstantissimos equos, eductis intestinis, expurgatis paleis implent, ac consuunt. Et ubi dimidium orbis rota super duo ligna resupinatum statuerint, alterumq; dimidium super altera duo ligna, & item alio multa huiusmodi defixerint, iū super ea equos imponunt, crassis tignis in longum ad ceruicem usq; traiectos, ita ut priores orbes sustineant armos equorum: posteriores uerò iuxta femora suscipiant uetros, utrisq; cruribus supernè pendentibus. Equos infrenant, eorumq; habenas ad palos extensas alligant. Dehinc super eorum singulos statuunt, singulos quinquaginta iuuenum strangulatorum, hunc in modum: Vnicuique eorum rectum stipitem per spinam ad ceruicem usque transfigunt: quod inferius stipitis extat ultimum, insigunt tigno illi, quo equus traiectus est. His equitibus sepulchro circumpositis abeunt. Hunc in modum reges sepeliunt. Alios autem Scythas, cum decesserunt, proximi quique in plaustris collocatos ad amicos circumferunt. Eos singuli amicorum excipientes, epulū cadauer comitantibus præbent, tam propinquis quàm cæteris. Ad hunc modum quadraginta diebus priuati homines circumaguntur: dehinc humantur, tali tamen ratione prius purgati: Vbi caput eximauerunt, ablueruntq; circa corpus ita agunt: Tria ligna statuunt mutuo inclinata, circa hæc prætendunt lanea pilea, quam maximè possunt constipantes, & in scapham, in medio lignorum, pileorumq; positam, lapides coniungunt ex igne candentes. Nascitur autem apud eos cannabis lino similima, præterquàm crassitudine, ac magnitudine. Sed quàm nostra est multò præstantior, uel sua sponte nascens, uel satq;

Thracum ex qua Thraces uestimenta conficiunt, lineis similima: quæ uestimenta nisi quis admodum terat, lineæ sint an cānabacea, non queat cannabacea. dignoscere: & qui non uiderit cannabem existimet lineū esse uestimentū. Fluius cannabis sumptū semen Scythæ sub pileis occulunt, supra lapides ignē candentes: unde fit thymiam. Thymiamata, tantum reddens uaporem, quantum apud Græcos nullū vis genus. iuribulū reddit. Hoc odore stupentes Scythæ, eiulāt, quod apud ipsos loco lauacri est. Neq̃ enim lauant omninō corpus, sed uxores eorum infundentes aquam, corpora ad lapidem aliquem scabrum conterunt cypresso, & cedro, & thus ris ligno. Deinde perfrictum corpus cum intumuerit, illud faciemq̃ medicamentis oblinunt. Id eas simul bene olentes facit, simul postero die, medicamentis amotis, mundas, æ splendidas. Externis hi ritibus uti magnopere cauent, ne in tuo quidem inter se: sed Græcorum præcipuè, utiq̃ posteaq̃ Anacharsis. deprehenderunt Anacharsim, & deinde iterum Scylem. Siquidem Anacharsis cum multum orbis terrarum contemplatus esset, & multum in sapientia profecisset, eam ad mores Scytharum pertulit. Is cum in Hellespontum nauigans peruenisset Cyzicū, nouit matri deorum (offendit enim Cyzicenos eius diem festum magnifico sanè apparatu celebrantes) si saluus, sospesq̃ domum reuertisset, sacrificaturum se eodem ritu, quo Cyzicenos sacrificantes uidisset, & peruigiliū noctis instituturum. Cū abisset in Scythiam, uenit ad lo Achillis cum, qui dicitur Hylæa, iuxta Achillis cursum, sita, ubiq̃ vauisus. multifarijs arboribus referta. In hæc abstrudens se Anacharsis, omnem festi ceremoniam deæ persoluit, tympanum tensens, exutisq̃ simulacris. Hæc cum agētem quidam Scythæ animaduertens, indicium detulit Saulio regi. Rex cū & ipse cōtulisset se eò, et Anacharsim ea faciētē inspexisset, excussa sagitta,

sagitta, necauit. Et nunc si quis de Anacharsi interrogat, Scythæ negant se nouisse hominem, ob id, quòd in Graciâ peregrinatus est, externosq; sit mores sectatus. Vt uerò ego audiui ex Timne Spargapithis tutore, fuit patruus Indathyrsi Scytharum régis, filius Dnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Itaq; si ex hac familia extitit Anacharsis, constat eum à patruuele fuisse interceptum. Indathyrsus enim fuit filius Saulij, Saulius autem fuit, qui Anacharsim interemit. Quanquam & aliud quiddam Peloponneses audiui referentes, Anacharsim ab rege Scytharum missum. Graciæ factum esse discipulum, et cum rursus redisset, dixisse ad eum, qui se miserat, cunctos Græcos esse in omni sapientia occupatos, Lacedæmonijs exceptis, qui soli rationem haberent dandi, & accipiendi prudenter. Verùm hæc narratio aliter ab ipsis Græcis ficta est. Hic igitur uir (quemadmodum antea dictum est) mortem oppetit, & ipse quidem ita agit propter externos ritus, & Græcorum consuetudinem. Multis autem sanè annis postea interiectis, ita passus est Scyles, Aripithis filius. Etenim Aripithes Scytharum rex, cum alios filios multos, tum Scylem sustulit ex uxore Istrina, haudquamquam indigena quæ filium Græcam, linguam, literasq; edocuit. Interiecto deinde tempore. Aripithe per dolum occiso à Spargapithe Agathyrforum rege, Scyles regnum suscepit & uxorem patris, nomine Opream. Erat autem Opæa hæc ciuis, ex qua erat Aripithis filius Oricus. Scyli regnum Scytharum obtinente, Scythicus tamen uiuendi mos nihil prorsus cordi erat, sed Græcus, in quo fuerat imbutus à puero. Ideoq; multo magis ad hunc exercendum se cōuertebat. Vtiq; tum ad urbem Borysthenitarum Scythicum ducebat exercitum. Borysthenita autem se à Milesijs aiunt esse oriundos.

*Anacharsis
ezdes.*

*Scyles in
tutus à Græ
cis.*

hoc

hos quoties Scyles ueniebat, relicto in suburbanis exercitijs, ipse muros ingressus portas obserabat, depositaꝫ Scythica stola, Græcum sumebat uestimentum: & eo inducus, per forum spaciabatur, nullo neꝫ satellitum, neꝫ populi comitatu, appositus qui portas custodirent, ne quis Scytharum cerneret eum gestatē huiusmodi stolam, & cū cæteris Græcorum institutis utebatur, tū in faciendis deorum sacris. Et cum ibi tempus menstruum, aut amplius cōiuerat, abscedebat, induta sibi Scythica stola. Idꝫ sæpenuerò faciebat, extructis sibi ædibus illic, & uxore illinc accepta. Sed cum foret ei malè euenturum, ex hac occasione malè euenit.

Dionysij Affeclanti ei Dionysium Bacchanalem initiari, ac hostiam
Bacchanalia sacra. initiationis ianniam sumpturo in manibus, oblatum est in
Portentum. gens ostentum. Erant ei in urbe Borysthenitarum circum
 ædes suas, quarum paulò antè habui mentionem, magnas
 atꝫ magnificas, è lapide candido sphinges, & gryphes stan
 tes. In has ædes deus fulmen iaculatus est, totæꝫ deflagra
 uerunt. Scyles nihilominus initiationem peragit. Enimuerò
Bacchanandi consuetudo. Scythæ Græcis probro dant bacchanandi consuetudinem,
 negantes esse credibile deum inuenisse, quo homines ad dea
 mentiam adigantur. Posteaquam Bacchanalibus sacris in
 itiatu est Scyles, quidam Borysthenitarum Scythi indis
 cium detulit, inquiens: Vos quidem Scythæ nos irridetis,
 quòd Bacchanalia agamus, quodꝫ nos deus occupet. At
 nunc deus hic uestrum quoꝫ regem occupauit. Nam Bac
 chanalia exercet à deo in demetiam actus. Quod si mihi nò
 habetis fidem, sequimini me rem uobis ostensurum. Primor
 res Scytharum hominem secuti sunt, quos Borysthenita ille
 deductos clanculum in turri collocauit: Vbi affuit Scyles
 cum thyaso, id est, cum choro illo, bacchabūdus: Scythæ eo
 cons

conspecto, rem ingenis calamitatis esse duxerunt, digressi
 ea quæ uiderant, omni exercitui indicarunt. Post hæc, ubi
 ad lares suos redijt Scyles, defecerunt ab eo Scythæ, delecto Oetamasa-
 fratre eius Oetamafade ex filia Teris genito. Scyles cognis-
 des. to quid de se fieret, & quam ob causam profugit in Thra-
 ciam. Id cum audisset Oetamafades, cum exercitu aduersus
 Thraciam contendit, cui ad Istrum progresso, Thraces oc-
 currerunt. Et dum conflaturi erant, Sitalces ad Oetamasa-
 dem misit caduceatorem, cum his mandatis: Quid opus est
 inter nos tentare fortunam? Tu quidem sororis meæ es filia-
 us, sed habes germanum meum, quem si mihi reddideris, es-
 go uicissim Scylem tradam tibi. Ita neq; tu, neq; ego pericli-
 tabor exercitum. Erat autem apud Oetamafadem frater Si- Sitalces
 talcis ab eo profugus. Hanc à Sitalce oblatam conditionem
 Oetamafades accepit, redditoq; Sitalci fratre, eodẽq; auun-
 culo suo, Scylen recepit fratrem. Et Sitalces quidẽ recepto
 fratre, reduxit exercitum. Oetamafades autẽ eodem die ca- Scyllis mont
 put Scylli dempsit. Adeo sua instituta Scythæ obseruant: &
 his, qui externos ritus asciscunt, tales irrogant pœnas. Mul-
 titudine Scytharum nõ potui exacte indagare, cum de eius
 numero uaria referentes audia, & permultos illos, & rursus
 paucos esse, utiq; Scythas: Quantum autem sub aspectum
 meum uenit, est inter Borysthenem, & Hypanim flumina
 locus, nomine Exampæus, cuius etiã aliquãto antea habui Exampæus
 mus mentionem, cū dicebam fontẽ in eo esse aquæ amara, locus.
 Hypanim, in quem fluit, impotabilem reddentis. Hoc in lo-
 co iacet ahenum sexies tantum quàm crater, qui est in ostio Athenum
 Ponti, à Pausania, Cleombroti filio dedicatus, quod si quis Exampæi
 non inspexit, hunc ei in modum declarabo: Sexcentarũ est Crater in-
 amphorarum facile capax, crassitudine digitorum sex. Id ostio Ponti
 aiunt

aiunt indigenæ ex aculeis sagittarum esse factum. Regem enim suum, nomine Ariantem, cum numerum Scytharum scire uellet, iussisse singulos Scythas conferre singulos sagittarum aculeos proposita morte ei, qui non ferret. Ita magnam uim collatam esse aculeorum: et ex his aliquod confectum opus, placuisse ei pro monumento relinquere, atque inde fecisse id ahenum, et in hoc Exampao dedicasse. Hoc de multitudine Scytharum audiebam. Hæc regio miracula nulla habet præter flumina, cum multo maxima: tum numero plurima.

Si quid tamen præter flumina, et magnitudinem campi exhibetur admiratione dignum, id dicitur: Vestigium Her-
 culis ue-
 stigium. lis ostendunt, petra impressum, uirili uestigio simile, bicubis
 Tyres flu- tali magnitudine, iuxta fluuium Tyrem. Et hoc ita se ha-
 bet. Redeo ad eam, quam ab initio institueram orationem:

Dario aduersus Scythas exercitum comparanti dimisit nuncijs ad imperandum, alijs ut peditatum, alijs ut classent præstarent, alijs ut Bosphorum Thracium iungerent: Atlas banis Hystaspis filius, Darij frater, nolebat illum ullo pacto Scythis inferre bellum, commemorans Scytharum ingentem utilia suadens. Cum tamen non persuaderet illi, desistit à dissuadendo. Darius ubi omnia ei in expedito fultre, copias eduxit ex urbe Susis. Ibi eum Oeobazus quidam Persa cui tres filij erant, omnes in militiam euntes, obsecrabat, ut unus sibi ex illis relinqueret: Cui Darius tanquam amico, et modesta obsecranti, respondit se omnes eius liberos relicturum. Eo responso Oeobazus magnopere letabatur, sperans liberos suos missionem habere militiae. At ille præpositos filij

Oeobazi li- Oeobazi iussit, ut omnes eos interimerent. Ita filij Oeobazi
 ori. obrutcati, illic sunt relictæ, Darius Susis profectus, puenit ad
 Bosphorū Calchedonis, ubi pos iungebatur. Illic cōscisa m-

ui transmisit in insulas, nomine Cyaneas, quas Græci prius Darij crude
errabundas fuisse aiunt. Ibi sedens in templo, subijciebat oculis Pontum rem spectaculo dignam. Nam inter omnia Cyanez.
maria est maxime admirabile. Cuius longitudo est 11200. Pontiam-
stadium, latitudo qua latissimū est, 3200. Huius pelagi- plitudo.
os latitudinis est 4. stadium, longitudo oris, quod est col-
lum, quæ Bosphorus dicitur, ubi pons connectabatur, circi- Bosphorus.
ter 20. stadia, ad Propontidem usq; pertingens. Propontis Propontis.
autem 500. stadium est, 1400. longitudinis, influens in
Hellespontum. Ipse Hellesponius ubi angustissimus, stadijs Hellespon-
septem latus est, quadringentis longus, intrans pelagi uastia- tus.
tatem, quod Aegæum uocatur. Hæc autem ita dimensa
sunt. Nauis ferè meat omnino septuaginta millia passuum
longo die, nocte uerbò sexaginta. Itaq; è faucibus Ponti ad
Phasim, hoc est enim Ponti longissimum, nouem dierum est
nauigatio, & octo noctium, quæ fiunt mille centum ac de-
cem millia passuum, hoc est, stadium undecim millia ac
centum. E Scythica autem ad Themiscyram, quæ est super Themiscy-
flumen Termodontem (hic namq; Ponti latissimum est) tria- ra.
um dierum, duarumq; noctium est nauigatio, quæ fiunt pas-
suum trecenta ac tria millia, stadium uerbò tria millia &
trecenta. Hunc igitur in modum Pontus, ac Bosphorus, &
Hellespontus à me dimensa sunt, & secundum ea quæ dixi,
situm habens. Quin etiam Pontus hîc paludem habet, in-
fluentem in se, non multò, quàm ipse est, minorem, quæ Mæ- Mæotis
otis appellatur, & mater Ponti. Darius ubi pontem contem-
platus est, renauigauit ad pontem, cuius architectus extitit
Mandrocles Samius. Contemplatus item Bosphorum, duos Mandros
super eum cippos erexit à candido lapide, literis incisit, unū cles.
quidem Assyrijs, alterum uerbò Græcis, omnes gentes, quas
T secum

Cippi Darij secum ducebat. Ducebat autem omnes gentes, quibus impedit in Bosphoro erat, continentibus numero septingenta millia hominum, 10 erecti. cum equitatu, præter classem, quæ constabat è navibus sexcentis. His postea cippis Byzantiij in urbem suam translatis, usi sunt ad aram Dianæ erectæ, præter unum lapidem, qui iuxta Bacchi delubrum, eadem urbe relictus est literis Assyrijs oppletus. Bosphori locus, quem rex Darius ponte commisit, coniectanti mihi uidetur medius inter Byzantium, Byzantium. & templum quod supra fauces est. Post hæc Darius ponte sublicio delectatus, autorem eius Mandroclum Samium donavit decuplo. Ex cuius primitiis Mandocles pictis animabus commissionem Bosphori, & regem Darium Medico Mädroclis folio sedentem, ac suas copias traducentem, effinxit, eamq. monumens. picturâ templo Iunonis dedicavit, cum hac inscriptione:

tum.

Qui ratè piscosum coniunxit Bosphoron, implens
Darij regis vota iubentis opus:

Iunoni Mandrocles hæc monumenta dicavit,
Esset honor Samijs unde corona sibi.

Hæc igitur monumenta extiterunt eius, qui pontem contempnit, quem ubi remuneratus est Darius, transiit in Europam, iussis Ionibus nauigare in Pontum usque ad Istrum atque ubi eò peruenissent, se illic præstolari, fluvium ponte iungentes. Ducebant enim classem Iones & Acoles, & Hellepontij. Hi præteruecti Cyaneas, rectâ ad Istrum navigant, subuecti q. duorum dierum itinere ad mari fauces fluminis, ubi in diuersa scinditur, illud ponte iungunt.

Darius transmissio per ratem Bosphoro faciebat per Thraciam. & eiam iter, & cum ad fontes Teari amnis peruentum est, tria eius fontis duo hic habuit statua. Tearus fertur ab accolis omnium tes. amnium esse optimus, cum ad alios morbos, tum ad scabiem

curandam, uel hominum, uel equorum. Eius fontes 42 sunt
ex eadem petra manantes, partim frigidi, partim calidi.
Ad hos tantundem uite est à Iunonis templo eius urbis, quæ
iuxta Perinthum est, & Apolloniæ quæ est in Ponto Euxi-
no, 2. dierum utraque. Fluit autem Tearus hic in flumen
Contadesum, Contadesus in Agrianem, Agrianes in He-
brum, Hebrus in mare iuxta urbem Aenum. Ad hunc igitur
amnem cum peruenisset Darius, castraq; posuisset, ob-
lectatus amne, cippum erexit, his literis inscriptum:
TEARI AMNIS CAPITA OPTIMAM AQVAM,
ATQVE PVLCHERRIMAM CUNCTORVM AM-
NIVM CONTINENT, ET AD EA PERVENIT,
EXERCITVM DVCENS ADVERSVS SCYTHAS,
VIR OPTIMVS ATQVE PVLCHERRIMVS CUN-
CTORVM HOMINVM DARIVS, HYSTASPIS
FILIVS, PERSARVM, CUNCTAEQVE CONTI-
NENTIS REX. Hæc sunt illic inscripta. Darius hinc
profectus, uenit ad alium amnem, nomine Artiscum, qui Artiscus fl.
per Odryses fluit: quò, ubi peruenit, ita agendum sibi præ-
cauit: Ostenso certo loco copijs suis iussit illic singulos acervus à
quosque prætereuntes ponere singulos lapides. Id cum Dario con-
spicere exercitus fecisset, grandes acervi lapidum effecti sunt gestus.
quibus relictis, Darius illinc mouit. Sed priusquam ad I. Getæ.
flumen perueniret, primos subegit Getas, qui immortales * animum
faciunt. Nam Thraces qui Salmidesum, quiq; supra A. Steph.
polloniam & Mesambria in urbem incolunt, & qui * Cyr. * Aliæ
myriæ, & * Nipsæi uocantur, sine pugna sese Dario de-
diderunt. Getæ uerò per imperitiā resistentes, in seruitutē Zamolxis.
sem redacti sunt cum sint fortissimi Thracum, atq; iustissimi. Getarū ad-
m. Immortales autem faciunt hoc modo, quod se minori Zamolxi
non putant, sed eum qui defunctus est, meare ad Zamolxin nuncij.

eum, quem nonnulli eorum opinantur eundem esse Gebeleizem. Ad hunc enim mittunt assidue cum naui quinque remigum nuncium quempiam, ex seipsis sorte delectum praeicipientes ea, quibus semper indigent, eumque mittunt. Quibusdam eorum datur negotium, ut tria iacula teneant: alijs ut comprehensis, eius qui ad Zamolxin mittitur, manibus pedibusque hominem agitanter in sublime iactent ad iacula. Qui si in praesentia extinguitur, propitium sibi deum arbitrantur, sin minus ipsum nuncium insinulant, assueverantes malum illum esse uirum. Hoc insimulato, alium mittunt, dantes adhuc uiuenti mandata. Idem Thraces, dum tonat, fulguratque, in caelum sagittas excutiant, deo minitantes, quod nullum alium praeter suum esse arbitrantur. Verum ut ego à Gracis accepi (Hellepontum & Pontum incolentibus)

Thracees ad Zamolxis hic homo fuit, Samique seruitutem seruiuit Pythagorae Mnesarchi filio. Illinc nactus libertatem, cum multum uersus tonitrua sagittas excutiant. uerteret Thraces male uiuentes, & inscite, ipse edoctus Ioni-
tunt. cum uiuendi genus & mores quam Thracum liberaliores, ut qui uersatus esset cum Gracis, cumque Pythagora non infimo inter Gracos sophista: domicilium extruxit, in quod primos quosque popularium in conuiuium accipiebat, & inter conuiuandum docebat, neque suos conuiuas, neque illos qui illic assidue gignerentur, interire: sed in eum locum ire, ubi superslites omnium bonorum compotes essent. Dum ea quae commemorata sunt, agit atque dicit, interim subterraneum aedificium struit. Quo prorsus absoluto è Thracum conspectu subducit, descendens in illud subterraneum aedificium. Vbi circiter triennium degit, desiderantibus eum Thracibus, ac dentibus tanquam mortuum, quarto anno se eisdem in conspectum

Etum dedit. Atq; ita credibilia sunt effecta, quæ illis exposue-
 rat: Hæc Zamolxim aiunt fecisse. Ego uerò de hoc, & de
 subterraneo ædificio neq; non credo, neq; ualde credo. Arbi-
 tror autē multis eum ante Pythagoram annis exitisse, qui
 siue quispiam fuerit homo, siue deus Getarum indigena, ua-
 leat. Getæ hoc ritu utentes, ubi sunt à Persis subacti, ceterū
 sunt exercitum secuti. Darius ubi ad Istrum peruenit, & u-
 na pedestres copias, cunctiq; flumen transmiserunt: tunc ue-
 rò iussit Iones, postquam ratem soluissent, sequi se pedestri
 itinere cum nauticis copijs. Qui cum ratem soluturi essent,
 & imperata facturi. Coes Erxandri filius, Mitylenæorum
 præfectus, ita apud Darium uerba facit, sciscitatus antea, **Coer.**
 nunquid ei gratum foret audire sententiam dicere uolentis:
 Cum aduersus eam terram rex facias expeditionem, in qua
 fertur nihil arari, nullas urbes coli, finito tunc pontem hoc
 loci stare, relictis ad eius tutelam custodibus ijs, qui eum cō-
 texuerunt: per quem siue ex sententia rem geremus Scythis
 inuentis, siue illos inuenire nequibimus, tutus nobis sit redi-
 tus. Neq; enim uereor, ne prælio commisso, à Scythis uerta-
 mur in fugam: sed potius eis non inuentis, aliquid patiamur
 erratici. At enim credat me quispiam me à ipsius causa hæc
 dicere, ut hic subsistam ego uerò quod in tuam rem esse sen-
 tio, rex, id in medium profero. Ipse te sequi uolo, neq; hic re-
 linqui. Delectatus admodum eo consilio Darius, ita respon-
 dit: Hospes Lesbie, fac omnino cum sospes domum rediero
 præsto mihi sis ut te ob egregium consilium egregijs factis
 remunerer. Hæc locutus, ubi sexaginta nodis lorum innoda **Nodi à Da-**
 uit, accitis ad colloquium tyrannis Ionibus, ita locutus est: **rianis ex-**
 Viri Iones, quam prius habueram de ponte sententiā, eam tincti,
 missam facio. Vos sumpto loro, hæc ita uelim agatis. Quo

ex tempore uideritis me rapidissime iter-intendentem in Scythas, ex eo tempore incipientes, soluite singulis diebus singulos nodos. Intra quod tempus nisi afferro, sed dies non dorum exierit, uela facite in patriam uestram: interea quoniam cōsiliū mutauī agite custodiam ratis, omne studium illi conseruanda tuenda adhibentes: quod facientes maiorem in modum mihi gratificabimini. Hæc locutus Darius promouit Thraciam uet exercitum. Thracia tellus in mare intendens, Scythica tellus prætenditur, qua sinum faciente Scythica excipit: et illuc Ister mare subit ostio in uentum Eurum conuerso. Quod Scythia uetus autem ab Istro soli Scythici secundum mare est, id metuentus. do indicare aggrediar. Ab Istro hæc iam uetus Scythia est ad meridiem, uersus austrum proposita usque ad urbem Carciatidem, eiusdem deinceps quod ad mare fert montosa re-Taurica gionis, et in pontum porrectum, incolit gens Taurica Cherogens. sonnesso tenuis, nomine Trachea, id est, aspera. Hæc ad mare Thorica pertingit, quod ad uentum subsolanum uergit. Sunt autem tribus. finium Scythicae partes duæ ferentes ad maria: una ad mare Anaphlyridianum, altera ad orientale, quemadmodum Attica regionis, atque similium, quod sic partem Scythiae Tauri incolunt, ut si Attica iugum Suniacum alia gens non Atheniensis incoleret, quod a tribu Thorica usque ad Anaphlystam magis Iapygia. in Pontum porrigit promontorium. Talis est, ut parua cum Apulia. magnis comparem, Taurica regio. Qui autem non est hanc Iapyges. Attica partem præteruectus, huic alio modo planum faciā. Apulia. Ut si Iapygiae non Iapyges, sed alia gens imperans, eam di Brundisium. uisa terra a Brundisio usque Tarentum promontorium incoleret. Cum hæc duo dico, multa millia dico, quibus Taurica gens est comparanda. A gente Taurica deinceps Scythia supra Tauros, et orientale uersus mare incolunt, quæ Bosphori

phori Cimmerij sunt ad uesperam uergentia, & quæ palu. Bosphorus
 dis Mæotidos Tanai tenus, qui influit in huius paludis seces Cimme-
 sum. Itaq; ab Istro iam quæ superiora sunt ferentia in me rius.
 diterranea, discludunt Scythiam ab Agathyrsis, deinde à Agathyrsi.
 Neuris, deinde ab Androphagis, postremo à Melanchlæms. Neuri.
 Itaq; Scythia, ueluti forma quadrata duæ partes, quæ ad Androphas
 mare pertingunt: altera ad mediterranea ferens, altera ma- gi.
 ritima, usquequaq; sunt pares. Nam ab Istro ad Borysthe-
 nem decem dierum est iter tantundem à Borysthene ad Mæo-
 tidem paludem. A mari mediterranea uersus, usq; Melan-
 chlænos, 20. dierum iter. Supputantur autem à me in singu-
 los dies itineris ducena stadia. Ita transuersa Scythia erunt
 quatuor millium stadiorum recta, quæ ad mediterranea fe-
 runt, totidem stadiorum. Tantæ est hæc terra magnitudi-
 nis. Scythia inter se collocuti, cum soli impares essent copijs
 Darij prælio repellendis, nuncios ad finitimos misere. Eorū
 reges ubi conuenere, consultabāt, ut sit ingenti exercitu in-
 uadente. Erant autem qui conuenerant reges Taurorum,
 & Agathyrforum, & Neurorum, & Androphagorum, &
 Melanchlanorum, & Gelonorum, & Budinorum, & Sau-
 romatarum. E quibus Tauri huiusmodi moribus utuntur: Taurorum
 Virgini naufragos immolant, & quoscunq; Græcos illius mores.
 delatos. Hoc modo postquam preces peregerint, hominis ca-
 put claua feriunt, truncum eius quidam aiunt deturbari è
 rupe. Nā in rupe prærupta templum est eorum situm Cruci
 affigunt caput. Quidam de capite suffigendo consentiunt,
 sed truncum è præcipito deijci negant, sed humo contegi di Iphigenia
 cunt. Deū, cui immolant ipsi Tauri, aiunt esse Iphigeniam, apud Tan-
 Agamemnonis filiam. In hostes quos ceperint, hoc agunt: eos colitur,

Agathyrso- *Amputatum quisq; caput hostis domum reportat, fusti sus-*
 rum mores. *fixum admodum sublimè supra testa statuit, & plerunq; su-*
 Amicitia *praefumarium: ideò in sublimi locantes, quòd dicant eos to-*
 inter Aga- *tius domus esse custodes. Viuunt autem è rapto & ex bello.*
 thyrso co- *At Agathyrsi excelsissimi uiri sunt, & aurum plerunq; ge-*
 munis. *stantes, in commune cum mulieribus coeunt, ut inter se gera-*
mani sint, ac domestici omnes. nihil neq; liuoribus, neq; odij
mutuò exercentes, cætera ad Thracum consuetudinem ac-
 Neutorum *cedentes. Neuri Scythicis utuntur moribus, qui unà ante Da-*
 mores. *rii expeditionem à state coacti fuerant solum uertere, pro-*
pter serpentes. Nam serpentum cum magna uis ex ipsorum
solo est edita, tum maior supernè è locis desertis ingruat,
quibus usq; adeò fuerunt infestati, ut relicto suo loco cù Bu-
dinis habitauerint. Idem uidentur homines esse malefici: di-
cuntur enim à Scythiis, & ab ijs qui in Scythia incolunt Græ-
 Lupi ex ho- *cis. semel quotannis singuli ad aliquot dies effici lupi, & rur-*
 minibus. *sus in pristinum habitum redire, quod tamen dicentes mihi*
 Androphag- *non persuadent. Ipsi tamen aiunt ita esse, ac deierant. An-*
 gorum mo- *drophagi agrestissimos omnium hominum mores habent,*
 res. *non iudicij, non legibus utentes, pecuariam exercentes, ne*
 Melanchla- *stem Scythica similem gestantes, propriam linguam habent.*
 norù nomē *tes. Melanchlani omnes indumenta nigra gerunt, unde &*
 elatura, & *cognomen habent, qui soli ex his humana carne uescuntur,*
 mores. *inslitutis Scythicis utentes. Budini ingens natio, atq; nume-*
 Budinorù *rosa, uehementer casijs oculis omnis ac rufa, quorù urbs no-*
 mores. *mine Gelonus, è materia constructa est, muro alto è materia*
totò, cuius singula latera 13. stadiorum sunt. Aedes quoq;
cùm priuatæ, tum sacræ, sunt è materia. Nam uisuntur
ibi deorum Græcorum templa, græcanicè extructa, simus
lachris

Lachris, aris, delubris ligneis. Libero trieterica, id est, triēna
lia agunt, & bacchanalia exercent. Quippe Geloni quon- Gelonorū
dam Græci fuere, sed summati inter Budinos habitauerūt, mores.
lingua partim Scythica, partim Græca utētes. Budini à Ge-
lonis, & lingua, & fictu sunt dispares. Nam cum indigenæ
sint, pecuariæ operam dant, soliꝑ eius regionis pedunculas
edunt. Geloni agriculturæ operam dantes, frumento victi-
tant, & hortos possident, nihil illis, neꝑ aspectu, neꝑ colore
simili. Budini à Græcis Geloni uocantur, non rectē uocan-
tibus. Horum regio omnis est arboribus frequens, & ubiꝑ
plurimum consita, ubi est lacus ingens, & mulius, & palus,
ac multum circa arundinis. Ex quo lacu lutræ capiuntur,
& castores, & aliæ feræ. forma oris quadrata, quorum pel-
les ad renones faciendos consuuntur, & testiculi ad curāda
posteriora sunt. De Sauromatis ita memoratur.

Dum Græci praliati sunt cum Amazonibus, quas Scy- Amazones.
thæ æorpata uocant, quod nomen potest transferri uiricidæ
(æor enim uirū uocant, pata autem occidere) feruntur post
uictoriam prælii ad Thermodontem facti, abiisse, portantes
tribus in nauibus quasꝑ potuerunt ex Amazonibus cape-
re: quibus illæ in pelago insidiatæ, cunctos trucidauēre. Sed
cum naues haberent incognitas, nec gubernaculo, aut uelis,
aut remis uti scirent, interfectis uiris, ferebantur secundum
tempestatem & uentum. Delatæꝑ sunt ad paludis Mæoti-
dis prærupta, quæ Scytharum liberorum telluris sunt. Ibi è
nauibus egressæ Amazones ad loca habitata iter habentes,
quod primum nocte sunt equorum armentum, diripuit, con-
scenduntꝑ: & obequitantes, è Scythiis prædas agunt. Scy-
thæ quid hoc rei esset, conijcere nequibant, cum neꝑ uo-
cem, neꝑ uestem, neꝑ gentem agnoscerent: admirabundū

unde uenirent, rati cūctos esse uiros eiusdem ætatis. Sed cōmissa cum eis pugna potiti cadauerib. illarum, ita demum nouerunt fœminas esse. Itaq; consilio habito, uisum est eis, nullo pacto post hac quampiam illarum esse occidendam: sed ex se, qui maximè iuuenes essent, ad eas mittendos, eodẽ numero, quo illas esse coniectabant, qui sua propè earum castra haberent, & eadem, quæ illæ facerent. Si inuaderentur, pugnarent, neu subterfugerent: ubi subsisterent illæ, & ipsi proximè accedentes, castra ponerent. Hoc Scythæ iccirco decreuerunt, quòd prolem ex illis suscipere cupiebant. Adolescentes, qui missi sunt, mandata peregerunt. Quos ubi Amazones intellexerunt, neutiquam ad se lædendas uenisse, ualere sinebant. Quotidie tamen castra castris propius admovebantur. Ne ipsi quidem adolescentes aliquid habebāt, quemadmodum Amazones præter arma, & equos, & eandem uitam, quam illæ uiuebant, uenando, atque prædando. Circa meridiem Amazones solebant, aut singula, aut bina, separatim à reliquis, ad uentrem leuandum, longius uagari. Ea re Scythæ cognita, & ipsi diem faciunt. Quorum cuidā una illarum, quæ soliuaga erat, propinqua cum fuisset, non se auertit, sed de colloquendo deliberabat, nec appellare poterat eum, quo cum non esset prius congressa, tamen manu significauit, ut ad eundem locum postridie redires, adducto secum altero, ut duo essent, se quoq; alteram adducturam. Digressus ab ea adolescens, hæc enarrat cæteris: posteroq; die socium secum ducens, ad locū præstō fuit, ac reperit Amazonem expectantem sociam. Eius rei certiores facti, reliqui adolescentes, & ipsi seducunt cæteras. Post hæc commixtis castris pariter habitant, eam quisq; uxorem, cū qua primum coierat, habentes. Earum uocem, cum ipsi disce-

re non

re non possent, ipsorum illæ discebant. Et cum u'riq; inter Sauromata
 se conuenissent, uiri ad Amazonas ita dixerunt: Nobis pa- rum cum
 rentes sunt pariter, & facultates. Proinde non agamus diu: Amazonib.
 uis hanc uitam, sed hinc digressi, in hominum frequentia cōmixtio.
 degamus, ubi uos habebimus uxores, nequaquam alias. Ad
 hac illæ responderunt. Nos uerò non possumus uestris cum
 fœminis habitare, quibus non ijdem, qui nobis sunt mores.
 Nos enim arcu tela excutimus, & iaculamur, & equitamus,
 muliebria opera indoctæ. Vestræ fœminæ nihil eorum, quæ
 recûsumus, sed opera muliebria faciunt, desidentes in plau-
 stris, non ad uenationem, atque alia huiusmodi prodeuntes.
 Proinde non possumus illis esse similes. Quod si uobis cordi
 est, habere nos coniuges, & uiros uideri esse iustissimos, ite
 ad parentes uestros, & facultatum sortiti partem, rursus re-
 dire, ita femotî ab illis habitabimus: Id approbantes ita fa-
 cere adolescentes, acceptaq; facultatum, quæ ipsis continge-
 bat, portione, rursus ad Amazonas redierunt. Ad quos illæ:
 Duplex, inquit, metus nos tenet in his locis habitandi: uo-
 nus, quod nos parentibûs uestris uos priuauimus, alter, quod
 terram uestram magnopere uastauimus. Sed quoniam dis-
 gnamini nos habere uxores, hoc unâ nobiscum agatis. Age-
 dum profisciscamur è regione hac, & Tanai transmissio il-
 lic habitemus: Huic quoque rei obtemperauere adolescen-
 tes. Traiectoquæ Tanai, & à Tanai trium dierum orientem Amazonum
 tem uersus, totidemquæ à Mæotide palude, & aquilonem sedes,
 itinere confecto, peruenierunt ad eum locum, quem nunc in-
 colunt, ubique subsederunt. Ideoque prisca consuetudine
 uiuendi fœminæ Sauromatarum utuntur. Venatum unâ
 cum uiris, ac sine uiris eunt, equis insidentes, atque adeo
 in præliû eandem, quam uiri stolam ferunt. Sauromata pu-
 tantur

Solœcia tantur lingua Scythica solœcizare, id est, corruptè uti, quod
tes Saurus eam ab initio non probè didicere Amazones. Quod ad
matz. coniugia pertinet, ita ab eis est institutum: Nulla uirgo nu-
 bit, priusquam aliquem hostium interemerit. Ideoq; non
 nulla earum decedunt iam uetula, antequam nubant, quod
 lege satisfacere nequeant.

Ad harum igitur quas dixi gentium coactos reges, num-
 erij Scytharum cum peruenissent, certiores eos fecerunt, Per-
 sam ubi omnia, quæ sunt in interiore continente, in suam di-
 tionem redegit, faucibus Bosphori pome iunctis, in citerio-
 rem traiecisse cōtinentem, subactisq; illis Thracibus, flumi-
 nem Istrū iunxisse, animo hæc omnia in suā redigendi potestate.

Scytharum Proinde nos (inquiunt) nolite ullo pacto de medio cedere,
 regum cōsumentes ad perniciem nos deuenire, sed idem sentientes, ob-
 confinibus uia eamus inuadēti: quod nisi facitis, nos in ultimum discri-
 deliberas: men adducti, aut regionem deseremus, aut manētes deditiō-
 nis. nem faciemus. Quid enim cladem subeamus nolentibus uo-

bis auxilio nobis esse? quanquā non commodius agetur no-
 bis cum, aduersus quos non minus uenit Persa, quā aduersus
 nos, neq; nos subegisse contentus, à uobis abstinebit. Cuius
 rei magnum hic accipite documentū, quod si nobis solis in-
 ferret ille bellum, animo superioris seruitutis ulciscendæ, de-
 bebatur à ceteris hominibus abstinere, & sic in nostrā tendere
 regionem, ostendens omnibus se aduersum alios ire. At nūc
 ubi primum traiecit in hanc continentem, ut quisq; ei occur-

Getz. rit, pacat: ceteros, ueluti Thracas, & nobis confinet Getas,
 suo subiectos imperio habet. Hæc cum Scythæ denuncia-
 sent, ij, qui è nationibus uenerant, reges deliberabant, sed di-
 scordes eorum erant sententia. Nam Geloni quidem, & Bu-
 dini, & Sauromatæ concordī animo receperunt se Scythis

auxilia

auxilio futuros. Agathyrsus autem, & Neurus, & Androphagus, & Taurorum, Melanchlenorumq; reges ita Scythis responderunt: Si uos iniuria inferenda, ac laceffendo, bello priores non fuissetis, rectè uideremini precari, quæ proeamus: & nos uestris precibus morem gerentes, idem quod uos ageremus. Nunc sine nobis illorum terram ingressi uos imperitastis Persis, quoad Deus uobis indulgit: & illi, quandoquidem eos idem deus in uos excitat, uicem uobis reddūt. At nos, neq; tūc quicquam intulimus iniuriæ his hominibus, neq; nunc quicquam conabimur priores inferre. Quod si hic nostram regionem inuasit, & prior iniuriam fecerit, nos haudquaquam tolerabimus. Id donec cernamus, apud nos metipfos manebimus. Neq; enim in nos uenire Persæ uidentur, sed in eos qui fuerant auctores iniuriæ. Scythæ, ubi hæc relata audiēte, statuerunt nullam sibi pugnam rectā, atq; ex aperto conferendam, quando ipsis illi ad societatem nō accedebant. Itaq; digressi, clam, ac longius progressi, puteos, quos ipsi offenderant, ac fontes, obstruunt, bifariamq; diuisi herbam è regione atterunt. Et ad unam è partibus, ubi regnabat Scopasis iubent Sauromatas pergere, qui se subdu Scopas, cerent, si eò Persa declinaret, fugientes rectā ad flumen Tanaim, secundum Maotidem, iudem Persam abscedentem inuadendo persequerentur. Hæc erat una pars regni ordinata ad hanc uia, quemadmodū dictū est. Reliquarū duarū una, cui imperabat rex Indathyrsus, quæ magna est, & tertiā, in Indathyma qua regnabat Taxacis, in unum coeuntes, accedentibus Ge. sua. lonis, atq; Budinis, iubent hos quoq; unius diei itinere præ Taxacis gressos exercitum Persarū seducere, hostē laceffendo, & ea, quæ decreuissent exequendo, et ante omnia hostem seducere in agros illorū, qui societate ipsorū habuissent: ut eos, si mi-

nus uolentes, bellū aduersus Persas susciperēt, cerēt inuisos redderent istis hostes. Deinde in suam terram deflectere, & tentare, si quid ipsis tēandum esse uideatur, ac libeat. Hæc ubi decreuere Scythæ, copijs Darij ex occulto occurrebant, præstātissimis equitum præcursoribus missis. Carros autē, in quibus eorum nati, uxoresq; omnes degunt, unā cum pecoribus, præterquā ad uictū suppeditiāibus, præmiserāt, dato suis mandato, ut semper aquilonem uersus tenderent. Hoc cum præparassent Scythæ, eorum emissarij, posteaquā compererunt Persas ab Istro trium ferē dierum, & ante se unius diei itinere abesse, positis castris, germina terræ uasstant. Persæ, ubi Scytharum equitatus in conspectum se dedit, eum insequi maturant, à uia sese semper subducentem et eum ad unam partium uentum est, auroram uersus, & Tanaim, & Scythiis tendentibus, & insequentibus Persis, Scythæ Tanaim traiciunt, eo, & Persæ iracūdo, illos insequuntur, donec peragrata Sauromatarum plaga, perueniunt in

Mœnia li- Budinorum. Quam diu Persæ fuerunt in Scythia, ac Saue-
 gnea. romaide regione, nihil ei detrimenti inferre potuerunt, ut
 Thyssagetæ: pote uasta. Vbi uerò Budinicā ingressi sunt ibi nati lignea
 Mæotei. mœnia à Budinis deserta, et omnibus rebus uacua, incende-
 Lycus, Hoarunt. His actis ipso itinere ire porro tendunt, dum eam rea-
 rus. gionem peruagati, in uastam solitudinem deueniunt. Hæc
 Tanais, Syr: solitudo à nemine hominum incolitur, posita supra Budino-
 ges. rū regionē septem dierum itineris magnitudine: ultra quam
 Vrbes. à Dæ: Tyssageta incolunt, à quibus quatuor ingentes amnes, per
 rio: in Scy: Mæoteos fluunt, & in paludem nomine Mæotim se insinuāt,
 ubi condi- quibus hæc sunt indita nomina: Lycus, Hoarus, Tanais, Syr-
 tz. ges. Darius, ut ad solitudinē peruenit, cursu omisso, copias
 super fluuium Hoarum locauit; Post hæc octo urbes, easq;
 ingena

ingentes condidit, pari inter se spacio distantes, sexagenorū
 ferē stādiōrum, quarum ad meam usque memoriam adhuc
 ruinæ extabant. Dum in his Darius accupatur, interim Scy-
 thæ, quos ille insequēbatur, circumitis locis superioribus, re-
 uerterunt in Scythiam. Quibus ē conspectu omnino semo-
 ris, nec se amplius exhibentibus, ita Darius urbibus illis relā-
 ctis, dimidiatis conuertit iter ad occasum, ratus, & hos esse
 cunctos Scythas, & ad occasum fugerē. Proinde cum exer-
 citu maturans ire in Scythiam, eō deuenit, ubi in duas Scya-
 tharum incidit partes. Hos nactus insequēbatur unius diē
 spacio, nunquam intermittens subterfugientes. Subterfug-
 giebāt autem de industria in terram eorum, qui societatem
 ipsorum respuerant, & primum in Melanchlenorum. Quos
 cum perturbassent, tam Persæ, quàm Scythæ eorum terram
 ingressi, Scythæ in loca Androphagorum Persas adducūt. Scythæ
 Perturbatis autem Androphagis, hostem in Neuridem du- hostem in
 cunt. Neuris quoq; consternatis, tendunt subterfugiendo ire confines
 ad Agathyrfos. Agathyrsi cernentes fugari finitimos à Scy pelliciant,
 this, ac perturbatos priusquam à Scythis ager ipsorum in-
 uaderetur, misso caduceatore, Scythas ingressu suorum fia-
 nium prohibent: prædicentes, si conarentur inuadere agrū
 suum, cum eis primum se prælium commissuros. Hoc inter-
 minati Agathyrsi, in fines procurrūt, animo arcendi ingredē
 uolentes. At Melanchleni, & Androphagi, & Neurī, inua-
 dentibus Persis unā cum Scythīs, neq; uirium, neq; minarū
 memores, sed timore perculsi, regem cepserūt aquilonem
 uersus, ac solitudinem. Scythæ partim ad Agathyrfos iā nā
 recusantes societatem se conferebant, partim, ē Neuride re-
 gione in suas, Persas præibant. Id cum diu faciliaretur, neq;
 desisteretur, Darius ad Indathyrsum Scytharū regē missa
 equite,

Darius. *equite, inquit: Homo tu qd assidue fugā facis, cū liceat tibi.*
 Indathyrso. *horum facere alterutrum? Si tibi uideris idoneus ad resistē-*
dum rebus meis, siste decursum, ac perstans mecum fac prae-
lium: sin agnoscis te imparem esse, sic quoq; siste cursum, &
 Terra & a: *hero tuo munera offerens, terram, atq; aquam, in colloquiū*
 qua mune- *ueni. Ad hæc Scy. harum rex Indathyrsus ita respondit: Sic*
 ra. *res meæ habent, o Persa, ut neq; ullum mortalium ego mea*
 Indathyrsus *tuens ante fugerim, neq; tunc fugiam te, neq; quicquam fa-*
 ad Darium. *ciam diuersum nunc, atq; in pace facere cōsueueram. Quod*
autem non protinus tecum in eo prælium, huius rei te certio-
rem faciam: Nobis neq; oppida sunt, neq; agri culti, quorum
uel admittendorum, uel uastanderum metu properemus uo-
biscum conferre pugnam: ad quam, si opus est, continuo de-
uenire, sunt paterna sepulchra: quæ age dum inueneritis,
tentate labefactare: & tunc intelligetis, pugnaturi uobis-
scum simus pro sepulchris, nec' ne prius autem (nisi nos rati-
o traxerit) tecum prælium non conferemus. Hactenus
quod ad pacem pertinet, dictum sit. Quod autem ad cæ-
 Heri Scy- *tera, ego solos mihi heros arbitror Iouem progenitorē meū,*
 tharum. *& solum Scytharum regium. Tibi autem pro terra, & a-*
qua, quæ dono poscis, mittam, quæ decet ad te uenire dona,
pro eo quod herum te meum esse dixisti, iubeo te flere. Hoc
à Scythis responsum est, quod caduceator reuersus, Dario
renunciauit. Scytharum reges, audito nomine seruitutis,
indignatione perfuncti, partem illam, quæ cum Sauromatis
ordinata erat, cui præerat Scopasis, mittunt ad colloquē-
dum cum Iombus, qui Istrum ponte iunctum asseruabant.
At Persæ, non amplius sibi agendum esse statuerunt, ut
hospitiibus, qui ipsorum commeatum eripiebant, insidias
tenderent, distributis, qui aduersus creptores frumentariæ
 rei

rei iussa exequerentur. Enimvero equitatus Scytharum semper in fugam uertebat equitatum Persarum, sed fugientes incidendo in peditatum, ab ea defensabantur. Ita Scythæ summoto equitatu, hostili tamē metu peditum abscedebāt, & nihilo minus noctibus quoq; incursiones faciebant. Aduersus quos quid Darianis auxilio fuerit, referam, res in primis admirabilis, asinorum, uox ac mulorum species. Nam (ut superius à me demonstratum est) nullus in terra Scythiæ ea, neq; asinus, neq; mulus gignitur, ac ne ullus quidem uisitur propter frigora. Itaq; rudētes asini perturbabāt Scytharum equos, & eum Scythæ sæpenumero Persas adorirentur, eorum equi ex audita asinorum uoce, consternati auerseebantur, arrectis auribus stupefacti, utpote insolentia tum uocis, quam prius non audissent, tum formæ, quā nunquam inspexissent. Atq; hoc quidem paululum quiddam momenti ad bellum afferebat. Caterum Scythæ ubi animaduertunt Persas tumultuantes, quò diutius in Scythia illi commorarentur, & commorantes ad omnium necessariarum rerum inopiam redigerentur, faciendum ita sibi putarunt, ut pecoribus suis unā cum pastoribus relictis, in alium ipsi abscederent locum. Persæ illuc se conferentes, excipiebant pecora. Quo factō, cum sæpius idem tentarent, ad ultimū Darius inopiā rerum laborauit. Id reges Scytharum intelligētes, mittunt ad eum cum munerib. caduceatorem, aue, mus Scytharum re, rana; & quinque sagittis. Persæ eum, qui munera ferebat, munera adpercontabantur quid illa significarent. Iste negare sibi a Dario, aliud esse mandatum nisi cum illa tradidisset, celerrimè rediret. Iubere tamen ipsos Persas si solertes forent, interpretari Mus, utri quid sibi dona uellent. Hoc cum audissent Persæ, consulabant. Et Darij quidem sententia erat, Scythas seipsos ei sagittas donare, & terram atq; aquam hac ratione coniectans, quòd

mus quidem in terra gignatur, & eodem quo homines *aita*
Elites: rana autem in aquis nascatur, auis uerò sit equo assis-
 milis, sagittis dandis, quod seipso tradere uideatur. In hæc
 sententiâ Darius interpretabatur. At Gobryas unus è septē
 Munerum qui Magos sustulerant, hoc dicere dona cōiectabat: O' Per
 Scytharum *sa*, nisi effecti, ut aues subuoletis in cælum, aut mures sub
 Interpreta- eatis terrâ, aut rana insiliatis in paludes, non remeabitis, un
 tio. de uenistis, his sagittis confecti. Et Persæ quidem munera
 interpretabantur: At una pars Scytharum, cui datû ante e-
 rat negotium Mæotidis paludis custodiendæ, tunc aut Ionis
 bus, qui ad Istrû erant colloquendi, ubi ad pontem uenit, ita
 uerba fecit. Viri Iones, libertates uobis offerentes. uenimus,
 si modò nos exaudire uolueritis. Accepimus enim Darium
 uobis præcepisse, ut ad 60. duntaxat dies custodiam pontis
 ageretur, et nisi intra id tempus ipse non afforet, d' *am* abire
 tis. Itaq; si id feceritis, & apud illum, & apud nos culpâ de-
 uitaueritis. Proinde cum ad præstitutû diem permanseritis,
 iam licet abscedatis. Hæc se facturos recipientibus Ionibus,
 Scythæ raptim retrò abiêre. At ceteri Scythæ post missa
 Dario dona, cum peditatu ac equitatu aduersus Persas in
 acie instructi steterunt, tanquam conflaturi. Cû iterum
 lepus in medium profuit, quem, ut quisq; uidit, insequen-
 tur. Perturbatis Scythiis ac uociferantibus, sciscitabatur Da-
 rius, unde hostium tumultus existeret: & cum audisset illos
 leporem insequari, inquit ad eos Persas, cum quibus cetera
 colloqui consueuerat: Hi uiri uidentur mihi magno nos ha-
 bere contemptui, & nunc Gobryas rectè dixisse de Scythi-
 cis donis, quo magis cum mihi quoq; ipsi res ita se habere ui-
 deantur, bono consilio est opus, ut tutus nobis eò unde ueni-
 mus, sit receptus. Ad hæc Gobryas, Equidem, inquit, ô rex,
 horum

horum ego uirorum inopiam uidebar mihi ferè fama habere cognitam, sed ubi adueni, euidentius intellexi, animaduertens eos habere nos ludibrio. Proinde mihi uidetur, cum pri Gobryæ & dnum nox aduenerit incensis è more ignibus, & alijs quæ cõ. filium de sueuerunt fieri actis, imbecillissimis quibusq; militũ ad hostẽ reuertẽdo, fallendum relictis, asinisq; omnibus alligatis abeundũ, prius quam ad Istrum rectã tergant Scythæ ad pōtem soluendũ, aut Ionibus soluere libeat, quod nobis factũ faciliẽ erit. Hæc Gobryas Consiliũ dabat Cui assentiens Darius, ubi nox affuit, reliquit in castris homines defatigatos, & eos, quorum amissio minimi facienda esset, nec non omnes asinos alligatos: asinos quidem ut uocem ederent: infirmos autem homines hoc titulo, ut dum ipse cum flore copiarum adoriretur hostem, isti interea castra tulerentur. Hæc ubi persuasit his qui relinquebantur, Darius accensis ignibus, quàm maxime ad Istrum contendit. Asini, quòd multitudine destituti essent, eò magis rudere. Quos audientes Scythæ, credere omnino Persas in eisdem permanere castris. Verũ, ubi illa luxit, ij qui relictis erant, cognito se proditos esse à Dario, manus extendere ad Scythas, & quæ contigerant referre. His illi auditis repente retractis duabus Scytharum partibus, & una Sauromatarum cum Budinis ac Gelonis, Persas rectã Istrum uia persequuntur, utpote plerosq; pedites & itinera nescientes, ea præsertim quæ diuortia habebant, ipse quites & compendia uiarum scientes. Sed cum utriq; ab alteris aberrarent, multo priores ad pontem Scythæ peruenere, quàm Persæ. Ibi cognito se præuertisse Persas, ita ad Iones, qui in nauibus erant, uerba fecerunt: Viri Iones, cum dierum numerus iã ptransierit, iniuriy estis, qui adhuc permanetis,

Ionum de- sed quoniam haftenus timore mansistis, nunc soluite quàm
 liberatio celerrimè traiectum, atq; abite sospites, liberiq; dñs pariter,
 de ponte ac Scythis gratiam habentes. Nam eum qui antea dominus
 Darij de- uester erat, ita trahebimus, ut aduersus nullum mortaliū
 ferendo. sit facturus expeditionem. De hac re consultantibus Ionib.
 Miliadis quidem Atheniensium ducis & Chersonnesium,
 qui sunt in Hellesponto, tyranni sententia erat, Scythis ob-
 temperandum esse, & Ioniam seruitute liberandam. At His-
 tiae Milesij diuersa, quòd diceret, nunc quidē eos suæ quēq;
 urbis tyrannos esse ob Darium. Potentia uerò Darij subla-
 ta, neq; se Milesijs, neq; alium quenquā usquā praeesse posse.
 Fore enim, ut singulae ciuitates popularem statum, quàm ty-
 rannicum mallerent. Hanc sententiam cum dixisset Histiaeus.
 omnes confestim, qui Miliadi assensi fuerant, in eam trans-
 fuerunt. Fuere autem qui disceptauerunt, duntaxat alicuius
 apud regem existimationis Hellespontinorum quidam ty-
 ranni, Daphnis Abydenus, & Hippoclus Lampfacenus, &
 Erophantus Parienus, & Metrodorus Procónesius, & Aristagoras
 Cizicenus, & Ariston Byzantius, & hi quidem ex
 Hellesponto Ab Ionia autem Stratias Chius, & Aeacidea
 Samius, & Laodamas Phocensis, & Histiaeus Milesius cui-
 us sententia praelata est sententiæ Miltiadae. Acolum uerò
 unus affuit, q; esset autoritate praeclitus, Aristagoras Cymæ
 Histiaei sen- us. Hi posteaquā Histiaei probauere sententiā, hoc sibi agen-
 sentia. dum, dicendumq; censuerunt, ut pontem quidem ab ulterio-
 re ipsa eatenus soluerent, ut extra sagittæ iactum essent, ne
 nihil facere uiderentur, cum tamen nihil faceret, neue Scy-
 thae uim asferre tentarent, & Istrum ponte transire, sed solu-
 uentes illinc pontem, quasi omnia ad totum Scytharum fa-
 cerent. Hoc sententia Histiaei addendum cum decreuissent,
 ita pro uniuersis ad Scythas Histiaeus uerba fecit: Viri
 Scythæ,

Scythæ, iucundam nobis rem attulistis, & opportunè instat. Histiazus
 is. Atq; ut uos nobis probè uiam ostenditis, ita nos uobis ob ad Scythas.
 sequenter obtemperabimus. Vt enim cernitis, traiectum re-
 scindimus adhibaturi omnem diligentiam, cupiditate asse-
 quenda libertatis. Caterùm, dum nos hæc dissoluimus in-
 terea uos illos inquirere tempus admonet, & inuentos tam
 uestro, quàm nostro nomine ita ulcisci, ut merentur. Scythæ
 Ionibus iterum fidem habentes, tanquã uera elocutis, ad in-
 quirendos Persas reuerterunt, atq; ab omni illorum itinere
 aberrarunt, ipsi sibi huius rei causa, quòd pabula equorum
 illis in locis corruperant, fontesq; obstruxerant: quod nisi fe-
 cissent, facile si uoluissent, Persas inuenturi: nunc ita facien-
 do, uisi sibi sunt optimè consuluisse, ob quæ tamẽ eos res fru-
 strata est. Quippe in sua regione eam partem consecrantes,
 in qua cibaria equis atq; aquæ forent, hostem indagabant:
 rati illum eadem parte fugam intendisse. At ille obserua-
 to, quod prius tenuerat iurare, abierat, atq; ita quoq; aggre-
 traiectus, reperit locum. Et cum noctu peruenisset, natus
 pontem solutum, animo profusus concidit, ueritus ne se reli-
 ctio Iones abissent. Erat apud Darium Aegyptius quidam
 omnium hominum uocalissimus. Hunc Darius supra ripam Vocalissi-
 Istri positum iubet inclamare Histiazum Milesium: Histiazus mus qui-
 cum sæpius inclamantem, ad primam tamen inclinationẽ dam Aegy-
 exaudiens, omnes naues admouit, & ad trañciendum exer-
 ptius. citum pontem iunxit. Atq; hunc in modum Persæ profuge-
 runt, quos indagantes Scythæ iterum aberrarunt, & ob id Iones à
 Iones tanquam non liberos, sed pessimos & ignauissimos o-
 Schytis ho- minum hominum iudicant, deq; eis tanquam de seruis lo-
 minum i- quentes, mancipia dominos amantia esse aiunt, & insectas
 gnaui simi- tione dignissimos. Hæc in Iones Scythæ probra iaciunt. Da-
 iudicantur. rius per Thraciã iter faciens, Sestum Chersonesi peruenit,

atq; illinc Asiam nauibus ipse transiuit, relicto in Europa exercitus duce Megabyzo homine Persa: cui Darius aliquādo hūc honorē habuit, ut hoc uerbum inter Persas diceret, cū esset esurus mala punica, simul ac primum malū aperuit, interrogatus à fratre Arbano, nō tantū hominum sibi optaret, quātum illic esset acinorum: respondit, se optare tot sibi esse Megabyzos, quā Graciā subditā. His uerbis apud Persas hominem honorauit, quem tunc prætorem reliquit cum 80000. militū. Megabyzus autē hic immortalem sui memoriam apud Hellestōtios reliquit hoc dicto, quod cum apud Megabyzi Byzantiū agens audisset Chalcedonios 17. annis ante Byzantium urbē condidisse: inquit, Chalcedonios eo tēpore cæcos fuisse, qui cum pulchrior adesset locus ad urbem condendam, nequaquā turpiorem elegissent, nisi cæci fuissent. Hic igitur Megabyzus in Hellestontia plaga pro prætore relictus, eos qui diuersarum à Medis partium erant, subigebat: & is quidem talia agebat. Per idem autem tempus, alia in gens aduersus Pænos extitit expeditio, ob eam quā ego cōmemorabo causam, his prius expositis: Argonautarum posseti cum à Pelasgis, qui scēminas Atheniensiu, & ex Braronie prædati sunt, essent eiecti à Lemno, Lacedæmonē nauigauerunt, confidentesq; apud Taygetum ignem accenderunt. Quos Lacedæmonij cū aspexissent, nūtiū misere, sciscitatum qui nam & unde essent. Illi nuncio sciscitanti respondērunt, se Mmyas esse, ab his heroibus oriūdos, qui in Argo nauigassent, quiq; cum Lemnum appulissent, illic eos procreassent. Hanc orationem stirpis Minyarum cum audissent Lacedæmonij, misso iterum nuncio sciscitatur, quid sibi uelit ipsorum aduentus, atq; ignis accensio? Illi uerò se respondent, à Pelasgis eiectos, redire ad parentes (æquisimū enim id factū esse) orareq; ut sibi liceret unā cum eis habitare.

bitare, tum bonorum, tum agrorum participib. eos recipere in ea q̄ ipsi uellent, Lacedæmonij placuit, cū ob alia ad hoc faciendum inductis, tū præcipuē, quod Tyndarida Castor & Pollux in Argo nauigauerant. Receptos Minyas & agris impertierunt, & in tribus coaptarunt. Ibi confestim in alios ablocatis, quas in Lemno duxerant uxorib. matrimonia contraxerunt. Longo deinde interiecto tempore, statim elati superbia cum alia flagitiosa perpetrarūt, tū regnū affectarūt.

Quo nomine eos Lacedæmonij morte mulcandos cum cen-
 fuissent, cōprehensos in carcerē coniecerūt. Quoscunq̄ La- Lacedæmo-
 cedæmonij morte plectendos censent, eos noctu plectūt, in- niorū mos
 terdiu neminem. Cū essent animaduersuri, exorati sunt ab in sumen-
 eorū uxorib. quæ ciues erant, & primorū Spartanorū filia, dis noctu
 ueniā ingrediendi carcerē, & cum suo cuiusq̄ uiro colloquē supplicijs.
 di, nullum in illis dolū esse suspicantes Horum permissu Mi Minyz uxo-
 nyarum uxores ingressæ carcerem, omni ueste quam gesta- rum com-
 bant uiris tradita, illorum uestem illæ sumpserunt. Ita mento li-
 Minyæ muliebri ueste amicti, ueluti mulieres, è carcere berati
 prodierunt, rursusq̄ apud Taygetum confederunt. Hæ
 eadem tempestate Theras Autestionis filius, Thisamenine-
 pos, Thersandri pronepos, Polynicis abnepos, missus est in
 coloniam Lacedæmonijs, genere Cadmeus, auunculus Ari-
 stodemii filiorum Euristhenis & Proclis, qui cum pupilli
 essent, tutelam gerebat regni Spartani. Adultis mox pupil-
 lis, ac recepto imperio, Theras ita grauiter tulit sibi ab alijs
 imperari, quoniam imperium degustasset, ut negaret se La-
 cedæmone moraturum, sed ad cognatos nauigaturum. Er-
 rant autem in insula, quæ nunc Thera, quondam Callista
 uocabatur, homines Phœnices à Membliare Pœcilis filio o-
 riundi. Cadmus enim Agenoris filius Europam quæris-
 sans, in insula quæ nunc Thera uocatur, appulsus cum esset,

siue regionis more captus, siue qua alia uoluntate, reliquit illic cum alios quosdam Phœnices, tum Memblia rem consanguineum suum. Illi ante aduentum Theræ Lacedæmonæ octo ætatib. hominum, insulam (quæ Callista, id est, pulcherrima uocabatur) incoluerūt. At quos Theras cum multitudine tribulium missus est, nequaquā ad illos eijciendos, sed ad unā habitādum, & ad insulam ualdè frequentandā. Postea uerò quā Minyas è carcere elapsos, & apud Taygetum confidentes, Lacedæmonij tamē necare statuerant, Theras necē eorū deprecabatur, recipiens, se illos ex ea regione abduclurum. Et huic postulato Lacedæmonij assentiētib. cum tribus biremib. ad posteros Membliaris nauigauit, ducens secum non uniuersos Minyas (pleriq; enim ex ipsis ad Parorcatas, Cauconasq; diuerterūt) sed paucos, quos in sex partes distribuerunt, & totidē illic oppida condiderunt, Leperum, Magistrum, Trixas, Pyrgum, Epium, Nudiū. Quorū plana Helei memoria deleuerunt. Insula autē à conditore Thera nomen est inditum, hic filio, quod negaret se nauiga-

Ouem lus turum cum eo. Relinquam ergo, inquit, ouem lupis? Ex quo **pum** relin- dicto nomen adolescenti impositum est Oilycus, id est, ouis quere pro lupus, & id nomen alteri præualuit. Oilycus natus est filius uerbium. Aegæus, à quo uocantur Aegidæ, in Sparta ingēs tribus. Ex Oilycus hac tribu uiri, cum eis non permanerent filij, ex Erinyum unde ap- oraculo, delubrū Laio & Oedipodæ extruxerunt: quod popellatus. stes apud eos Theræos mansit, qui ex his uiri procreati fuēs Laij delu- re. Hæcienus Lacedæmonij cum Theræis consentiunt: quod brum. deinceps extitit, soli Theræi factum hoc modo esse memo- Nedipodæ rant. Grinus Aesani filius ab hac Thera oriundus, cum es- delubrum. set Theræ insula rex, contulit se Delphos, ducens ex urbe so- lennes hostias, cū alijs ciuibs eum comitantibus, tum uerò Batto, qui erat de genere Polymnesti, apud Minyas gratiosus

gratiosus. Cōsulenti Grino Theræorum regi de alijs rebus, Pythia respondit, ut urbem in Africa cōderet. Cui uicissim ille: Equidē, inquit, ego, ô princeps. senior sum, & grauis ad moliedum, tu uerò quempiā horum iube ista faceres, simul hæc dicens, Battum ostendebat. Hæc hæcienus. Tūc ubi res. Battus. uersi sunt, pro nihilo habuere responsum: neq; ubi terrarum Africa esset gnari, neq; ex incerto oraculo coloniam mittere audentes. Septem post hæc annos in Thera cum non pluisset, & omnes (præter unam) arbores exaruiscent, consulentibus Theræis Pythiam, respondit, mittendam in Africam esse coloniam. Illi, quoniam nullū mali remedium erat, mittunt in Cretam nuncios inuestigatum, si quis aut indigenarum, aut aduenarum illic esset, qui in Africam nauigassent. Nancij cum Cretam pererrassent, et ad urbem Itanum per. Itanus oppiuenissent, in ea contraxerunt cum purpurario quodam, cui dum. nomen erat Corobio. Is aiebat, se uentis abreptum in Africam applicuisse, & ad Platæam insulam Africa. Hunc nun. Corobius. cij mercede inductum in Theram duxerunt. Verum non multum ad rem explorandam, ex Thera initio profecti sunt, duce ipso Corobio: quo in ea insula relicto, cū aliquot mensium cibarijs ipsi quam celerrimè reuerterunt ad cæteris, de insula renunciandum. Quibus ultra præstitutum tempus redire differentibus, omnia Corobio deficiebāt. Sed appulsa eò naui Sama, quæ ab Aegypto redibat, cuius gubernator erat Colæus Samij, omni re gesta à Corobio audita, in Colæus. annum homini cibaria reliquerunt. Ipsi ex hac insula cum soluiscent, Aegyptum optantes uento subsolano abrepti ferrebantur: nec intermittente flatu, Herculeas transuecti co. Hercules columnas, peruenerūt in Tartessum, pompam ferentes ad rem columne diuinam. Erat ea tempestate id emporium, id est, nundinæ, Tartessus. intemeratum, adeo ut inde reuertētes isti ex mercibus quæ.

stum maximum fecerint, inter omnes quot nouimus Græcos
 Sotrates, duntaxat post Sotratem Laodamantis, cum quo nemo pos
 Ahenū Sa- sit contendere. Ex hoc quaestu Samij decima (id est, sex to-
 miorum, lentis) selecta, fecerunt ahenum ad exemplum crateris Ara
 golicī, gryphinis capitibus in circuitu altrinsecus obuersis:
 & in templo Iunonis collocarunt, sustententibus illud tribus
 colossis, id est, humanis simulacris, septenū cubitorum ge
 nu nixis: & hoc primum factō ingens amicitia Cyrenais,
 Theraisq; cum Samijs contracta est. Therai, ubi relicto
 insula Corobio, ad Theram reuersi, renunciarunt esse illis
 insulam ē regione Africæ sitam: placuit Therais, ut ē singu
 lis oppidis, quæ septem erant, uiri mitterentur, fratribus in
 Therzoru ter se sortitis quis potius mitteretur, duce eorum rege Bata
 colonia. to: ita duas biremes in Plateam miserunt. Hæc Therai mes
 Cyrenazi. morant. Cætera iam Therais cum Cyrenais constant. Nam
 Oaxus. quoq; ad Battum pertinet, Cyrenai nequaquam cum The
 Etearchus. rais consentiunt. Sic enim narrant: Est in Creta oppidum
 Phronima. Oaxus, in quo fuit Etearchus rex. Hic amissa uxore, indu
 xit filia nomine Phronima, nouercā: quæ domum ingressa,
 ut erat, ita re ipsa se nouercam præstitit, cum lædendo, atq;
 omne genus iniuriarum excogitando, tum ad extremum in
 pudiciam impingendo: idq; ita rem habere uiro persuasit.
 Ille ab uxore deceptus, rem de filia nefariam cōmentus est.
 Themison. Erat in Oaxo negociator quidam Theræus, nomine The
 mison: hūc in familiaritatem acceptum Etearchus adiurat,
 ut quam rem oraretur, in ea se ministrum præberet. Vbi ho
 minem iureiurando adegit, adductam ei tradidit filiam suā:
 iubens, ut eam abductā in mari demergeret. Themison ana
 cipiti animo inter nefas operis, & hospitij perfidiam, ita sibi
 faciendum putauit. Accepta puella mare ingressus, cum in
 alto fuit, ut iureiurando Etearchi satisfaceret, reuinctam
 funibus

finibus puellam demisit in pelagus: ea deniq; retracta, Theram peruenit. Ibi Polymnestius uir inter Theræos spectatus, in concubinatum Phronimā accepit, ex qua interiecto tempore natus est ei filius sono uocis exili, ac balbutienti, cui nomen impositum est Batto, ut Theræi, & Cyrenæi aiunt: ut autem ego sentio, aliud aliquid: sed eum cognominatū Battum, postquam in Africā abiit, cum propter oraculū apud Delphos ei reddiūm, tūm propter honorem, quem affecutus est. Battum enim Pœni regem appellant, & ob id reor Py- Battonomē thiam lingua Punica, quam nouerat, cum oraculum reddi- unde insti- dit, uocasse Battum quod futurus rex esset in Africa. Hic tutum. ubi in uirilem adoleuit ætatem, Delphos adiit, ob linguæ uis- tiūm. Cui consulenti Pythia respondit:

Batte uenis uocis causa, dux te iubet ire

Lanigeram in Libyen habitatum Phæbus Apollo.

Apollinis
oraculum.

Ad hæc Battus sic uicissim inquit: O princeps, ego ad te ueni gratia consulendi de uoce, tu de alijs mihi respondens, quæ nequeunt fieri, iubens migrare in Africā, quæ copia, quæue manu? Hæc loquens non persuasit illi, ut alia responderet, sed eadem, quæ prius respondente Pythia, ille hinc digressus abiit in Theram. Mox deinde cum & huic ipsi, & ceteris Theræis malè eueniret, nec mali causa deprehenderetur, ob hæc mittunt Delphos sciscitatum. Quibus cum respondisset Pythia, melius cum ipsis actū iri, si Cyrenem in Africa cōderent cum Batto, miserunt Theræi Battū cū duab. biremib. Illi in Africā (quādoquidem nō aliud habebāt quod agerent) retrò ad Theram se receperūt. Sed eos Theræi arcētes accessu terræ repellebāt, ac rursus reuerti inebāt Ita necessitate adaacti remisso iterū mari, cōdiderūt opidū in insula Africa adiacēti, noīe ut pri⁹ dictū est, Plataea quæ fertur par esse Cyrenais magnitudine. Hæc biēnio incolentibus,

lentibus, cum nihilo melius cum eis ageretur, uno è suis realisto, ceteri Delphos nauigarunt ad oraculum consulens Platæ op: dum. Eò postquam uenerunt sciscitantibus, quid ita secum pidum. in Africam profectis, nihilo tamen melius ageretur, Pythia respondit his uerbis:

Lamigera Libyes scis quam nec adiueris urbem

Me melius, tuum ego ingenium mirabor euntis.

His auditis, ñ, qui cum Batto erant, rursus redierunt. Neq enim sinebat eos deus aliò migrare, priusquam in Africam concessissent. Reuersi ad insulam, recepto quem reliquerat,

Aziristus incoluerunt locum in Africa, è regione insule, nomine Aziristus locus. ristum, amœnissimis collibus utrinq conclusum, & utrinq

flumine præterlabente. Hunc locum sex annis cum incoluissent, septimo deserendum putauerunt, admonitu Pænorum, ut in meliorem transirèt. Ita illinc eos Pæni uesperum uersus & ad locorum speciosissimum abduxerunt, & quidem noctu, ne Græci interdium facientes iter, diurnum spatium metiendo animaduertent. Est autem huic loco nome-

Irasa locus. Apollinis men Irasa. Eos ubi ad fontem, qui Apollinis esse fertur, duxerunt, inquit: Viri Græci, hic uobis incolere commodum est, ubi cælum uocaliter sonat. Sub Batto igitur, qui condidit Zoam, & annos quadraginta regnauit, & sub eius filio Arcesilao, qui regnauit annos sexdecim, Cyrenæi habitauerunt tot omnino, quot in coloniam ipitio missi fuerant. Sub tertio autem Batto, qui felix est appellatus, cunctos Græcos ad nauigandum in Africam cum Cyrenæis habitatum induxit Pythia. Nam accersebant eos Cyrenæi ad agri partitionem. Induxit autem hæc uerba, respondens:

Senior in Libyen quisquis peruenit alnam,

Discernendi agri mox hunc affirmo pigebit.

Cum ergo ingens multitudo Cyrenam se contulisset, finiti-

morum

morū Pœnorū agros uastabat, atq; int̄ se partiebatur. At Pœni Aegy
 illi, eorūq; rex, nomine Adrican, agris exuti à Cyrenais, mis̄ ptijs se sub
 sis in Aegyptū quibusdā, sese dediderūt Aprij Aegyptiorum dunt.
 regi. Ille cōparatum grandē Aegyptiorū exercitū, mis̄ ad Adicran.
 uersus Cyrenas. Cyrenai instructa apud Irasa locum, & ad Aprics rex.
 fontē Thestin acie, cū Aegyptijs cōfluxerunt, eosq; superauē Thestis
 runt, utpote inexpertos antea, atq; cōtemptores Græcorū: a. fons.
 deoq; profligarūt, ut pauci ex eis in Aegyptū redierūt. Qua
 de re Aegyptij succensentes Aprij, ab eo descuerunt. Huius
 Battis filius extitit Arcesilaus, q regnum adeptus, inter initia
 cū fratribus suis seditiones exercuit, donec illi relicto eo, in
 aliū Africa locū migrauerunt, ubi cōtracti urbē hanc cōdis
 derūt, quæ & tūc, & nūc Barca appellatur. Et inter cōdens Barca oppi
 dū Pœnos sollicitabāt ad deficiendū à Cyrenais. Arcesilaus dum.
 tā suis defectoribus, quā eorū receptoribus bellū intulit, quē Arcesilai re
 reformidātes Pœni, fugā ad orientales Pœnos intenderunt. gnum.
 Sed fugientibus Arcesilaus usq; institit insequendo, dum ad
 Leuconem Africa puenit, et Pœnis uisus est opportunus ad Leucon,
 inuadendū. Itaq; congressi eò Pœni, adeò superauēre Cyre
 naos, ut ex illis septem millia ceciderint. Post hanc cladem,
 Arcesilaum agrotantem epoto medicamento frater ipsius
 Aliarchus strangulauit. Sed cum dolo uxor Arcesilai inter: Aliarchus.
 fecit, nomine Eryxo. Arcesilao successit in regno Battus, pe Battus elap
 dibus nō ualens, sed claudus. Cyrenai ob acceptam calamit. dus.
 tatem, Delphos miserunt, per quosdam interrogatū, qua ra
 tione inita, præclarissimē habitarent. His Pythia respo
 dens, iussit ex Mantinea Arcadum adducerēt moderatorē.
 Itaq; petētibus Cyrenais, Mantinei dederūt quendā, nomine Cyrenensem
 Demonacem, uirum inter populares probatissimū. Hic igit. distributio.
 tur uir Cyrenen profectus, ubi singula quæq; edoctus est in
 tres

tres tribus distribuens illos ita digessit, ut unam quidem partem faceret Theraorum, atque confinium, alteram autem Peloponnesium, atque Cretensum, tertiam uero cunctorum insularum. Qui etiam huic Batto regi, cum alia omnia, quae superiores reges obtinuerant, contulit, tum uero pecuniaria sana ac caeremonias in media urbe instituit: quae instituta sub hoc quidem Batto sincera permanserunt. Verum sub eius filio Arcesilao uehementer sunt perturbata, negant Pheretima te Arcesilao Batti illius claudi, et Pheremita filio se laturus, Arcesilaus quae Mantineus Demonax constituisse, ac reposcente honoris eiicitur. res suorum maiorum: hinc seditione orta, eiectus profugit Salamin. in Samum, mater eius in Salamirem Cypri. Obtimebat ea Euelthon. tempestate Salaminis imperium Euelthon, qui Delphis dedicauit thuribulum spectaculo dignum, quod in thesauro Corinthiorum situm est. Ad hunc profecta Pheretima precabatur, ut se, filiumque Cyrenen cum exercitu reduceret. Ille omnia potius quam exercitum huic dabat. Pheretima id quod dabatur accipiens, dicere bonum id quidem esse: sed melius facturum eum, sed quod obsecraretur, daret exercitum. Cumque idem ad omnia, quae dabantur, hoc dicto fusso fecerit, tandem misit ad eam Euelthon dono fuso aureum, atque tractans colum penso circumdatam: dicenti quoque, quae consueuerat uerba. haec: Pheretima, inquit, talibus rebus donari feminas, non exercitu. Arcesilaus interea Sami agens, unumquemque sollicitabat ad spem rei agrariae: coactoque ingenti exercitu, missus est Delphos ad consulendum de reditu in patriam. Cui Pythia ita respondit: Ad quatuor Battos, ac totidem Arcesilaos octa hominum aetates dat uobis, Apollo Cyrene regnare, ulterius uos conari dehortatur. Tibi uero suadet, ut ingressus in domum tuam, quietem agas. Quod si fornacem inueneris

Inueneris plenam amphorarum, ne eas excoquas, sed ad aus-
 ram emittas. Sin fornacem incenderis, ne committas, ut cir-
 cumfluum intro eas: alioqui peribis tu pariter, & taurus, op-
 tume opus faciens. Hæc Arcesilao Pythia respondit. Ille Arcesilaus
 sumptis ijs: quos contraxerat è Samo, redijt Cyrenen: recu-
 peratoq; rerum statu, immemor oraculi facti, uocatis ad di-
 cendam causam ijs, qui contra ipsum in partibus fuerant, ob-
 iecit culpam fugæ suæ. At illorū alij exilio solum uertebāt,
 alij ab eo cōprehensi, in Cyprū ad necem mittebantur, quos
 Cnidij ad suam terram appulsos liberauerunt, ad Theramq;
 dimiserunt. Quosdam, qui in grandem quandam, & priuam
 eam Aglomachi turrim refugerant, circumdata materia Ar-
 cesilaus igni cremauit. Hoc perpetrato agnoscens id esse or-
 aculum, quo Pythia non sinebat eum inuentas in fornace
 amphoras excoquere, excessit ultrò ex urbe Cyrene, extimes-
 cens necem oraculo prædictam, & quòd Cyrenen existimas-
 set esse circumfluam. Contulitq; se ad regem Barcæorū, no-
 mine Alacerim, cuius filius in matrimonio habebat cognatū
 eius. Et quidam tūc Barcæi, tūm Cyrenæi exules, cum in fo-
 ro agentem animaduertissent, obtruncarunt, & insuper eius
 socerum Alacerim. Ita Arcesilaus, siue uolens, siue inuitus, Arcesila-
 oraculo non obsecutus, fatum suum impleuit. Mater eius mors
 Pheretima, dum filius mali sui sibi autor Barcæ agit, ipsa pheretima
 interea honoribus filij Cyrene fungebatur, ac munera obi-
 bat, cum alia, tūm in senatu præsidendo. Vbi cognouit filiū
 in urbe Barca oppetisse mortem fuga se proripuit in Aegy-
 ptum. Nam Arcesilaus fuerat de Cambyse Cyri bene merita-
 tus quòd is extitisset, qui Cyrenen Cābysi tradiderat, ac tri-
 butum instituerat. Hæc in Aegyptiū cū peruenisset, supplex
 Aryandi affedu; hortans eum ad se ulciscendam, prætendēs Aryandeo-
 titulum,

titulum, quòd filius, quia cum Medis sentiret, interemptus
 Aryandes. esset. Erat hic Aryandes Aegypti prator à Cambyse consti-
 tutus, qui aliquàto pòst tēpore, cum amulari Darium uela-
 let, ab eo est interfectus. Siquidem audiens atq; animaduer-
 tens Dario cordi esse memoriam sui relinquere, opere quod
 à nullo alio regum factum esset, id sibi iminandum putauit,
 Darij mo- donec mercedem accepit. Etenim Darius ex auro, quàm po-
 neta. tuit purgatissimo monetam percussit. Idem Aryandes Aes
 gyp̄ti prator ex argenti fecit. Et nunc quoq; extat purissis-
 Aryandicū mum argentum Ariandicum. Ea re comperta, Darius infu-
 argentum. mulatum quasi rebellare uellet morte affecit. Tunc tamen
 Aryādes hic misertus Pheretimæ, omnes ei copias Aegypti
 tradidit, pedestres simul, & nauticas, præposito quidem pe-
 Badra. destribus Amasi homine Maraphio, nauticis autem Badra
 generis Pasargadi. Sed priusquā copias mitteret, caduceato-
 re Barcam misso percontabatur, quis' nam percussor Ara-
 cesilai extitisset. Barcai se omnes extitisse respōdent, multa
 enim se ab illo mala esse perpeffos. His auditis Aryandes ita
 exercitum unā cum Pheretima mittit. Atq; hic quidem titus
 lus inferendi belli extitit. Verū (ut mea fert opinio) exera-
 Pænoram citus mittebatur ad Pænos subigendos. Pænorum multæ
 mariz na- sunt, & uariæ nationes, quarum pauca regi obtemperabāt,
 tiones. pleraq; Darium cōtemnebant. Colunt aut Aegyptū uersus,
 ut hinc, incipiamus, Pænorum primi Adyrmachidæ, q; eis dē
 ferē, quibus Aegyptij, moribus utuntur. Vestē gestant qualē
 & alij Pæni, uxores eorum in utroq; crure armillam æream.
 Eadem capitis comam alunt, quarum quaq; suos (quos cas-
 Adyrmachi pit) pedunculos præmordet, atq; ita abijcit. Hoc isti ex om-
 darū mo- nibus Pænis soli faciunt, soli q; uirgines nupturas regi ex-
 res. hibent, quæ illi placita fuerit, eam deuirginat. Pertingūt hi
 Adyrmachidæ

Adyrmachida ab Aegypto ad portum usq; nomine Plynū.

His confines sunt Gygama, locum qui occasum spectat, incolentes, Aphrodisiade tenus insula. In huius loci medio est insula Platea, ubi urbem condidēre Cyrenai, & in continēte est portus Menelai, & Axiris, quam Cyrenai incoluere.

Aphrodisi-
as insula.

Et dehinc Silphium incipit, ab insula Platea pertingēs usq; ad fauces Syrtis. Apud hos idem penē ritus, qui apud alios sunt. Gigamas ab occasu contingunt Asbystae, qui supra Cyrenen incolentes pertingunt ad mare. Nam maritima Cyrenai colunt. Idem non postremi, sed praeicipui Pœnorum sunt, qui quadrigis uehantur, studiosi in Cyrenaeorum moribus maxima ex parte imitandis. Horum sunt occasum uersus confines Aufchisae, qui supra Barcam incolentes ad mare, pertingunt ad Euhesperidas. Circa mediam Aufchisae

Gigamæ.
Asbystæ.

satum plagam habitant Cabales, exigua natio, ad mare pertingētes ad Tauchiram oppidum agri Barcaei, eisdem, quibus ij, qui supra Cyrenen sunt, moribus utentes. Auchisaru quod ad occasum uergit, contingunt Nasamones, grandis natio, qui sub æstatem relicta ad mare pecoribus, conscendunt ad locum Aegilen, decerpturi palmulas. Nam palmae illie, & permultae sunt, & spaciose, & fructiferae omnes. Ex quibus, ubi palmulas prae maturas decerpserunt, ad solē sicantes maturefaciunt, deinde lacte maceratas sorbillāt. Vxorē plures singuli ē consuetudine habent, & cū his in propatulo coeunt, eodem penē quo Massagetae modo, prius scipione pratento. Nasamonibus mos est, cum quis primū ducit uxorem, prima nocte, ut sponsa singulos conuiuas obedi

Euhesperides.
Cabales.
Tauchira.

Veneris gratia, & ut quisq; cum ea concubuit, donum det illi quod secum habet domo allatum. Iureiurando, ac diuinatione tali utuntur per eos uiros, qui iustissimi atq; optimi

Nasamonū
mores.

apud illos fuisse dicuntur, jurant illorum sepulchra tangentes. Diuinant ad suorū accedentes monumenta, & illis, ubi preces pergerunt, indormiunt. Vbi quodcunq; per quietem insomnium uiderunt, eo utuntur. Fidei danda consuetudo hac est. De manu alterius uterq; sumptio in uicem poculo bibit. Quod si nihil humoris habuerint, sumptum ē terra cinerem lingunt. Nasamonibus confines sunt Psylli, qui hunc aduersus austrum expeditionem fecere aduersus austrum. Quae Paxi memorant, refero. Hos, cum ad arenas uenissent, auster spirans illic obruit. Psyllis extinctis, eorum terram Nasamonones obtinent. Super hos austrū uersus in loco feris frequenti, Garamantes habitant, qui omnium hominum commercium, aspectumq; refugiunt, nihil bellicae armaturae habentes, ac ne defendere quidem sese audentes. Hi supra Nasamonones incolunt. Circa maritima uerò occasum uersus, confines sunt Macae, qui summum capitis uerticem radant, in medio capillos crescere sinentes, hinc atq; hinc in orbem tendentes. In bellum pelles subterraneorum struthionem ferūt pro tegumento. Per eos flumen Cinyps ē colle, qui uocatur Gratiarum, fluens in mare influit. Hic collis Gratiarū nemoribus frequens est, cum caetera (cuius memini) Africa sit arboribus nuda, ducentorum ab ea ad mare stadiorum intercapedine. Horum Macarum finitimi sunt Gindanes, quorum uxores fuerūt simbrias pelliceas singula multos. Ob hoc (ut memorauit) quod ut a quoq; uero Venerē passa est, simbria orat, & ut quaq; plurimas habet, ita praeclarissima censetur, tanquam a pluribus uiris adamata. Horū Gindanorū

oram

Gram in mare porrectam incolunt Lotophagi, qui è solo lo-
 ri fructu uiciunt, qui fructus est instar fructus lctiisci, sua-
 uitate asimilis fructui palmarum. Ex hoc fructu Lotopha-
 gi uinum conficiunt. Lotophagis secundũ mare uicini sunt
 Machyes, loio & ipsi uescētes, sed minus quàm superiores.
 Pertingunt autem usq; ad ingentem amnem, nomine Trito-
 nem, qui in grandem paludem Tritonidem influit, in qua est
 insula, quæ dicitur Phala. Flane insulam aiunt dici à Lace-
 demonijs habitari debere. Aiunt autem hunc in modum, Phala insu-
la.
 Iasonem posteaquã sub Pelio Argo exædificauit, impositis Iason.
 in ea cum alijs solennibus hostijs, tum uerò tripode æreo, cir- Argus ædis
ficatio.
 cuisse Peloponnesum animo Delphos eundi, eumq; cum te-
 neret cursum circa Maleam, abreptum à uento aquilone, &
 abductum in Africam, & priusquam tellurem cerneret, in
 aspretis paludis Tritonidis astutisse, eiq; hæsitanti de egres-
 su apparuisse Tritonē, ac iussisse dari sibi tripodem, quod di-
 ceret ostensurum se illis exitum, atq; incolumes remissurũ.
 Assentiente Iasone ita demum Tritonem ostendisse qua ra-
 tione è breuibus enauigarent, & tripodem ab illis in templo
 positum esse in eoq; tripode oraculum reddidisse, & ijs, qui
 cum Iasone erāt, omnem rationem indicasse. Fore enim, ut
 cum quis tripodem accepisset ex omnibus, qui in Argo na-
 uigarent, necessario centum Græcæ ciuitates, accolerēt pa-
 ludem Tritonidem. Hac cum audissent Pæni, qui montem
 Gratiarum colunt, tripodem occultasse. Iuxta hos Mach-
 lyes habitant Aufes circum paludem Tritonidem. Ita utri- Aufes.
 quæ habitant, ut medio Tritone dirimantur. Quorum Ma-
 chyles quidem occiput erinitum gestant. Aufes uerò ante-
 riorem capitis partē. Horũ uirgines anniuersario Minervæ
 festo in honorem ipsius deæ, indigenæ inter se bisariã diuisa
X 2 pralis

Virginum
anniuersa-
rius confi-
ctus.

præliantur lapidibus, fustibusq̃, dicentes se morem patrum
seruare ei, quam Mineruam nominauimus : & quæ uirgines
è uulneribus decedunt, eas falsas uirgines appellant: sed pri-
usquam à pugnando desistant hoc faciunt : Quæ uirgo in
pugnam optimam operam nauauit, eam semper communi
consensu ceteræ uirgines exornant, cùm cetera armatura
Græca, tùm crista Corinthia, & currui impositam circa pa-
ludem circumferunt. Quibus autem rebus ornabantur o-
lim uirgines antequàm accolerent Græci, non habeo dicere.
Arbitror ornari fuetas armis Aegyptijs, nã ab Aegypto as-
firmo, & scutum, & galeam ad Græcos esse tradita. Miner-
uam aiunt Neptuni esse filiam, ac paludis Tritonidis, eamq̃
nescio quid à patre reprehensam, donasse se ipsam Ioui, &
Iouem sibi illam asciuisse filiam. Hæc illi aiunt. Idem pro-
miscuè cum mulieribus non unà habitantes, sed pecudũ mo-
re concumbunt. Vbi apud mulierem puer robustus est sa-
ctus, apud quem uirum habitare sustinet (nam tertio quoq̃
mense uiri conueniunt) eius filius censetur, & hi quidem ma-
ritimi Pœnorum pastoralium, Nomades dicuntur. Supra hos
in mediterraneis Africa feris est frequens. Supra hanc par-
tem efferatam supercilium soli sabulosum est, porrectum à
Thebis Aegyptijs ad columnas Herculis. In hoc supercilio
fermè decem dierum itinere sunt grumi grandes salis, con-
creti in collibus, & singulorum collium uertices è medio sa-
le eiaculantur aquam dulcem, pariter & gelidam. Circa
quam homines habitant ultimi solitudinem uersus, & supra
plagam feris inaccessam, à Thebis itinere dierum decem,
primi Ammonij, habentes templum ad Thebanum Iouis effi-
giem. Etenim Thebes, quemadmodum à me memoratũ est,
aspectu arietino Iouis simulacrũ est. Apud hos est alia quo-
que

Nomades.

Ammonij.

que aqua fontana, quæ sub matutinum quidem tepet, sub horam, qua forum frequentissimum est, frigescit, sub meridiem multo frigidior est. Eaq; hora hortos irrigant. Declinatio iam die remittitur frigus, donec sol occidit: tunc tepescit, magis ac magis calefcens ad mediam usq; noctem, quo tempore feruens exastuat: præterita nocte media, ad auroram usq; refrigescit. Cognominatur autem fons ipse solis. Post Ammorios per supercilium sabuli, decem rursus dierum iunere est collis salis, & aqua illi Ammonia par, hominibus Salis collis. circum habitantibus, cui loco nomen est Aegila, ad quem locum Nasamones commeant palmulas decerptum. Rursus decem dierum spacio ab Aegileis alius collis est salis, & aqua, & palmularum fructiferarum magna uis, quemadmodum apud alios, incolentibus illis hominibus, quibus nomen est Garamantibus, natione sanè magna, qui inducta super Garamantes. salem humo ita ferunt, ab his ad Lotophagos breuissimum iter. A quibus triginta dierum spaciū est ad eos, apud quos gignuntur boues præposterè pascentes. Ideo autem præposterè pascentur, quod cornua inflexa antè habent, & ob id retrorsum euntes pascentur. Nam offensantibus in terræ cornibus, progrediendo pasci nequeunt, alioqui nihil differentes à cæteris bobus, præter crassitudinem pellis, atq; duritiam. Garamantes hi Troglodytas Aethiopes quadrigis uenantur. Nam Troglodytæ Aethiopes, omnium quos sanè do cognouimus perniciosissimis pedibus sunt, serpentibus, la Troglodytæ certisq; & alijs id genus reptilibus uescètes, lingua nulli al. serpentibus teri simili utentes, sed uespertilionum more stridentes. A uescètes. Garamantibus decem quoque dierum itinere alius collis est salis, & aqua, accolentibus hominibus, quibus nomen est Atlantibus, solis omnium hominum, quos ipsi nouimus, in Atlantes.

- Solem ex-
erantos.** nominatis. Nam salis quidem apud eos uocantur *Atlantes*, singulis autem eorum nullum nomen imponitur. Hi solem transcendentem execrantur, eiq; præterea omnia conuicia ingerunt, quòd torridus, & ipsos, & regionem perdat. Post totidem dierum iter, alius tumulus salis est, cum aqua, & hoc
- Atlas mōs.** minibus accolentibus. Cui confinis est mons, nomine *Atlas*, exilis, & undiq; teres: & (ut ferunt) adeò celsus, ut eius cacumen ne queat cerni, quòd à nubibus nūquam relinquatur, neq; hyeme, neq; æstate. Columnam cœli illum esse indige-
- Atlantes un-
de appella-
ti.** nā aiunt. Ab hoc monte cognominantur hi homines, nam *Atlantes* uocantur: dicunturq; nec ulla animante uesci, nec ulla somnia cernere. Ad hos usq; *Atlantes* possum recensere nomina eorum, qui in supercilio *Africa* habitant, post hos nihil amplius: Porrigitur autem id supercilium ad colum-
- Metallum
salis.** nas usq; *Herculeas*, atq; ulterius. Intra quod est metallum, id
- Domus ex
sale.** est, effosso salis, decem dierum itinere, & homines incolentes domicilia sua facientes ex micis salis. Isti enim iam tractus
- Imbribus
uacantes.** *Africa* uacant Imbribus. Nam si plueret illic, non possent manere parietes salis. Est autem sal qui ibi effoditur, colore albus, & purpureus. Supra hoc supercilium, austrū uersus, ac mediterranea *Africa*, deserta etiam plaga est, & sine aqua, ferisq; sine pluuiā, ac lignis, omni prorsus humore uacans. Ita ab *Aegypto* ad *Tritonidem* lacum pastorij *Afri* sunt, carne uictitantes, ac lacte, nihil uaccinū gustātes, quia nec *Aegyptij* gustant suem, ne alentes quidem uaccam. Nec *Cyrenæ* scæminæ ferire sibi fas putant, ob *Isidem*, quæ est in *Aegypto*, cui etiam ieiunia, & dies festos agunt studiose. At mulieres *Barcæ* non modò gustu uaccinæ carnis, sed etiā suilla abstinent. Atq; hæc quidem ita habent. Ad occasum uerò *Tritonidis* lacus iam non sunt pascuales *Pæri*, neque eisdem

eisdem moribus utentes, neq̃ idem circa infantes (quod pa-
 scuales solent) facitantes. Nam Pœnorum, qui pastores
 sunt, an omnes, non queo pro certo dicere, sed pleriq̃ hoc fa-
 ciunt. Vbi filij ipsorum quadrimi effecti sunt, uenas uerticis
 illorum lana succida inurunt, nonnulli uenas temporū, eam
 uidelicet ob causam, ne ullo unquā tēpore phlegma, id est,
 pituita defluens ē capite, officiat, eaq̃ de re se aiunt esse opti-
 ma ualitudine. Et sunt re uera Pœni inter omnes, quos nos
 nouimus homines saluberrimo corpore, incertum mihi an
 ob hanc causam, certē optima ualitudine sunt. Quod si pu-
 ris inurendis spasmus existat, inuenta est ab eis medicina. Cyrenearū
 Urina enim hirci aspersa eos liberant. Eā refero, quā ipsi ob Isidem
 Afri narrant. Apud pastoritios Afros talia sunt sacrificia: superstitio.
 Vbi pro primitijs autem pecudis præciderunt, eam supra Vaccinum
 domum abijciunt: hoc acto, ceruicem eius auertunt. Solis non gustam
 omnium deorum immolant Soli & Lunæ, & his quidem u-
 niuersi Pœni sacrificant. At qui circa Tritonidem, paludem Sue abitis
 incolunt, etiam Mineruæ, Tritoniq̃, ac Neptūno, sed Miner-
 uæ præcipuē. A quibus Afri Graci uestem, & ægidas simu-
 lacrorum Mineruæ mutuati sunt, præterquam quod apud Minervæ s-
 Afros pellicea uestis est, & pendentes ex eius ægidibus fim-
 briae nō sunt serpētes, sed ē lorifacīa. Catera uerō omnia
 ad idē exemplar effecta sunt, nomine quoq̃ ipso testificāte,
 uenisse ex Africa Palladiorum stolam. Quippe Afræ mu-
 lieres super uestem amiciuntur nudis pellibus caprimis fim-
 briatis, ac rubrica delibutis, à quibus ægeis, id est, caprimis
 pellibus, ægidas denominauēre Graci. Quin etiam hinc pri-
 mum mihi uidetur eiulatus in tēplis extitisse, quod eo Afri-
 canæ mulieres uehementer utuntur, ac bellē. Erat ab Afri
 quadrijugos equos iungere Graci didicere. Sepeliūt autē pa-
 storales Afri defūctos, ut Graci, præter Nasamones, q̃ illos
 sedeno

sedentes sepeliunt, obseruantes, ut dum quis coepit agere animam eum sedentem constituent, ne supinus expiret. Domicilia eorum sunt uirgulis compacta, suspensis circa lentiscos, & ea quoquò uersus uersatilia. Et illi quidem talibus utuntur moribus. Contingunt autem hos ab orientali parte

Aufes aratores.

Maxyes.

Tritonis fluminis hi Aufes, qui sunt aratores: qui uerò Pæoni domos possidere consueuerunt, ijs nomen impositum est, Maxyes, qui dextram capitis partem comatam gestant, sinistram radunt corpus minio tingunt, asserentes se à Troianis esse oriundos. Regio hæc, & reliqua ad occidentem uergens, multo frequentior est feris, siluisq, quam regio pastoralis. Nam quæ ad auroram respicit, quam pastorales incolunt, Tritone flumine tenus, & depressior est, & arenosa. Hinc deinceps quæ aratorum est, uesperâ spectans, montana ualde est, ac nemorosa, ferisq, frequens. Siquidem apud hos, & serpentes sunt supra modum grandes, ac leones: elephantes quoq, & ursi, & aspidēs, & asini cornibus præditi. Et cynocephali, id est, capita canina habentes, & acephali, id est, non habentes capita, sed in pectoribus oculos, ut ab Afris memoratur, necnon uiri, fœminæq, agrestes, & aliæ permulæ ferae haud ementitæ. Quorum nihil apud pastores est, sed alia, ueluti pygargi, & caprae, & bubali, & asini: non illi quidem cornua habentes, sed alij impoti, nunquam enim bibunt: & oryes, quibus ulnales palmæ pro cornibus fiunt. Huius feræ magnitudo est ad æquiparationem bouis: & bassaria, & hyenæ, & hystrices, & arietes agrestes, et dictyes, & thoyes, id est, ex hyæna, & lupo geniti, & pætheræ & boryes, & crocodili tricubitali ad summum magnitudine, terrestres, læcertis assimiles: & struthij subterranei, & serpentes pusillitum singulis cornibus. Hæ sunt illic ferae, & uem quæ alibi,

præter

Cynocephali.

Acephali.

Oculos in pectoribus gestantes.

præter ceruum, & aprum. Ceruus enim, & aper prorsus in Africa nullus est. Sunt ibidem quoque tria murium genera, Tria muria genera. quorum alij bipedes uocantur, alij xegeries Punica lingua, quod in nostra pollet idē quod colles, alij echines. Sunt præterea mustelæ, quæ in Silphio nascuntur, murænis similimæ. Tot habet feras Pænorum pastoralium regio, quantum nos maximè scrutando longissima inuestigare potuimus. Maxymum Pænorū confines sunt Zabeces, ubi fœminæ aurigan tur currus in bellum. His finitimi sunt Zygentes, Zygentes. ubi magnā uim mellis apes conficiunt, sed multo plus opifices uiri face re dicuntur. Omnes minio inficiuntur, ac simijs uestiuntur, quarum affatim gignitur ijs, qui in montibus degunt. Iuxta hos aiunt Carthaginenses sitam esse insulam nomine Cyra nem, ducentorum stadiorum longitudine, arctam in latum, Cyrænis insula; in quam iri è continente potest, oleis refertam, ac uitibus. Et in ea esse portum, unde uirgines indigenarum pennis uolu crum pice illitis ramenta auri referunt è limo. Hæc an uera sint, haud equidem scio: sed quæ narratur, scribo. Fuerit aus tem totum, ut ipse ego in Zacyntho uidi picem è lacu, & a qua referri. Sunt eo loco complures lacus, quorum, qui ma ximus, septuaginta quoquò uersus pedum est, altitudinis duū passuum, in hunc uirgines cōtum, cuius in summitate myrtus alligata est, demittunt: deinde referunt myrto picē, odorem quidem asphalti habentem, sed cætera præstantio rem pice Pieria, eamq; in scrobem, quem iuxta lacum fode runt, effundunt: & ubi multum illius aggrefferunt, ita è scro be in amphoras transfundunt. Quicquid autem in lacum decidit, id sub terram means redditur in mari, quod à lacu quatuor stadijs abest. Ita id quod de insula adiacētī Africæ dicitur consentaneum est ueritati. Aiunt præterea Cartha

Pix Picis.

ginenses locum esse Africae extra columnas Herculis habitatum hominibus eo quoties ipsi applicuere se, merces è nauibus exponere, easque in crepidine terrae deinceps collocare: tum conscensis nauibus fumum excitare: fumo autem conspecto, indigenas ad mare contendere: dehinc auro pro mercibus deposito, rursus illinc abscedere, sed non extra conspectum: tum se illinc è nauibus egressos precium considerare, & si dignum mercibus uideatur eo sumpto abire: sin minus, conscensis iterum nauibus conspicerere. Illos uero accedentes, plus auri ad id quod deposuerunt addere, donec persuaderant. Neutros autem alteris iniuriam inferre: neque enim, aut se contingere aurum, priusquam mercium pretio sit adaequatum: neque illos prius merces attingere, quam ipsi aurum suum perferant. Atque hi sunt Pænorum, quos nominare possum: quorum plerique neque tunc de rege Medorum curabant quicquam, neque nunc curant. De qua regione eatenus quæo dicere. à quatuor eam nationibus (quantum nos scimus) non amplius incolunt: quarum duæ sunt indigenæ, totidem non indigenæ. Indigenæ quidem Pæni, atque Aethiopes, quorum alteri ad aquilonem Africae, alteri ad austrum incolunt. Aduenæ uero, Phœnices, & Græci. Neque uero uidetur mihi bonitas Africanae terrae, cum bonitate Asiae, atque Europae comparanda, præter unam Cinypem, quæ tellus fluuio cognominis est. Hæc optima cuique telluri par est prouentu fructus cerealis, nec ulla re similis est cætera Africae. Est enim pulla, & uda fontibus, ac secura siccitatis aëris, ac ne imbre quidem, qui sit uehementior, læditur. Nam in eo tractu Africae pluit, & ex prouentibus fructuum terræ, totidem mensura illic, quot è Babylonia telure percipiuntur. Bonum solum, & illud est, quod Eubesperita colunt. Nam quoties id eximie seipsum habertate sua

Pæni atque
Aethiopes
indigenæ.
Phœnices,
& Græci ad
uenæ.

Cinypis for
sunditas.

Eubesperita.

saperat, centuplum reddit. At solum Cinipum, circiter trecenta. Porro Cyrenaica regio, quæ huius Africa editissima est, quam pastorales incolunt, treis inter se plagas continet admiratione dignas. Primam, quæ maritima est, quod in eam iam fructus maturi metuntur, vindemianturq. His compositis, in plaga, quæ supra maritimam est, medios fructus legunt, quam plagam colles appellant: ac dum hi fructus adornantur, ij qui sunt in editissima plaga, coquuntur, atque, maturescunt. Itaq. dum primi fructus bibuntur, atque eduntur, ultimi aduenant. Atque hunc in modum ad octo menses perceptio fructuum Cyrenæos occupat. Hæc hætenus de his dicta sunt. Persæ ad ulciscendam Pheretimā ab Aryande missi ex Aegypto, Barcam perueniunt, oppidum obsederunt, missis ilico qui denunciarent dedi autores necis Arcefilai. Eos oppidani, ut qui cædis omnes participes essent in colloquium non admisierunt. Ita octo menses Barcam cum obsedissent Persæ, nono mense cuniculos suffoderunt ad murum ferentes, & ualida tormenta admouerunt, seu cuniculos quidem faber quidam ætarius depræhendit, æreo scuto hunc in modum: Circumferēs illud intra murum admouebat pavimento urbis: quod ubicunq. admouebatur alibi, illinc è solo nihil soni reddebatur: ad locum autem, qui suffodiebatur, æs clypei resonabat. Ibi è diuerso fodientes Barcæi, Persas suffossores interemerunt. Tormenta autem Barcæi ipsi repulsabant. Verum cum multum temporis contriuisent, & multi utrinque caderent, nec pauciores ex Persis: Amasis dux peditatus talem rem commentus est: Animaduertens Barcæos ui non posse superari, sed dolo, latam fossam per noctem depressit, eaq. fragilia superstrauit ligna: & super ea humum induxit, reddens solum catero æquabile.

Cyrenaica
regionis fecunditas.

Persæ Barcæ
obsident.

Cuniculi
depræhensi.
sio.

æquabile. Simulatq; illuxit, Barceos in colloquium euocat.

Illi libenter obtemperauêre, quod eis cordi erat ad pactionem

foedus frauentem deuenire. Pactionem autem in hanc formulam incunt, dulcentum. ferientes foedus super occultam fossam. Quoad humus ea

ita haberet, tandiu foedus in ea regione ratum foret. Barceis quod æquum foret se pensuros regi promittentibus, & Persis se nihil rerum nouarum aduersus Barceos esse molituros. Barcei dehinc foederibus freti, & ipsi ex urbe prodiebant, & ex hostibus cuicunq; libebat intrandi urbem faciebant potestati, patefactis omnibus portis. At Persæ rescisso

Barczorum ponte occulto, in urbem proruperunt. Ideo autem pontem, foedus. quem fecerant, resciderunt, ut foedus soluerent, quod cum

Barceis percusserant, tandiu ratum fore foedus, quandiu maneret terra, ut tunc manebat. Refracto enim ponte, non manere foedus in ea regione amplius. Pheretima traditos sibi à Persis Barceos, qui faciendæ cædis principes fuerant, sudibus suffixit per ambitum murorum. Fœminarum quoq; decisas mamillas circa muros appendit. Cæteros Barceos Persis ut diriperet imperauit, præter Battiadas, & qui cædis affines non exiiterant. His urbem permisit, reliquis in seruitutem abreptis. Persæ redierunt: qui cum ad urbem Cyrenen redissent, Cyrenæi eos, oraculi cuiusdam seruandi gratia, per

Barcz expu urbem deduxerunt. Sed inter transeundum præfectus naua gnatio. lis exercitus Bares illis præcepit, ut urbem diriperent, recu-

Pheretimæ sante Amasi peditum duce, se enim aduersus unam Barcam in Barczas Græcam urbem esse missos. Verum postquam transierunt,

crudelitas. & ad rupem Lycæi Iouis subsederunt, pœnitentia eos subiit, quod Cyrenen non occupassent, eamq; iterum adoriri conati sunt, Cyrenæis eos contemptui habentibus. Et licet nemo contra ferret arma, tamen incesit eis metus: illincq; cursu se

se proripientes, sexaginta circiter stadia confederunt. Vbi
 stativa habentibus, ab Aryande nuncius aduenit ad eos re-
 uocandos. Cum à Cyrenais còmeatum sibi præberi prece-
 rentur, eo accepto, in Aegyptum reuertebantur. Quos de-
 inde Pæni excipientes, uestitus, atq; utēsiliū gratia, ut quisq;
 relinquebatur, trahebaturq;, interficiebant: donec in Aegy-
 ptum peruentum est. Hic Persarum exercitus in Africam
 longissimè ad Euhesperidas processit. Quos autem Bar-
 caeorum cœpère, quosq; ex Aegypto eiecere ad regem, ijs Da-
 rius rex ad incolendum dedit uicū Bractianæ regionis, cui
 uico nomen imposuere Barca, ad meam usq; memoriam et Barca ui-
 tiam incolis frequentem. Verum ne ipsa quidem Pheretima cus.
 probè uita excessit. Nam simul ac ex Africa, ultra Barcaeos
 in Aegyptum redijt, malè perijt. Vt enim existunt acres ad. Deorum a-
 modum, et inuidiosa ultiones deorum in homines, uiuenti-
 ueribus computruit. Talis ac tanta Phe- et.
 retima Baisi filia in Barcaeos uina
 dicta extiit.

HERO-

HERODO.

TI HALICARNAS.

SEI HISTORIARVM,

LIBER V.

Qui inscribitur

TERPSICHORE.

Megaby-
zus.
Perinthij
Pæones.

T Persæ, qui in Europa sub Megabyzo relictî à Dariô erant, primos ex Helleſpon-
tijs Perinthias, Dario subeſſe recusantes,
subegerunt, antea quoq; à Pæonibus malè
affectos. Siquidè Pæones, qui ſunt à Strys
mone admoniti diuino reſponſo, ut bellum Perinthijs infer-
rent: & ſi quidem à Perinthijs, ex aduerſo confidentibus
prouocarentur, nominatim compellentibus, eos inuaderent:
ſin minus, ab inuadendo abſtinerent, ita fecerunt. Conſi-
dentibus Perinthijs è regione Pæonum in ſuburbanis, ibi ſin-
gulare certamen ex prouocatione commiſſum eſt, uiri cum
uiro, equi cum equo, canis cum cane. Et cum uictores duos
Pæan car- bus certaminibus Perinthij præ gaudio carmen Pæana can-
men. tarent: tunc Pæones hoc ipſum eſſe reſponſum Dei conie-
ctantes, inter ſe dixère. Nunc oraculum Dei perfectum eſt,
nunc noſtrum eſt opus. Atque ita in Perinthios canentes
Perinthi impetum fecère, egregieq; uicerunt, & ex illis paucos reli-
expugna- quère. Ac quæ quondam à Pæonibus geſta fuerunt, hunc in
tio. modum geſta ſunt. Tunc Perinthij pro libertate ſtrenuè pu-
gnantes,

gnantes, tamen multitudine à Megabyzo superati sunt. Perimtho capta, Megabyzus per Thraciam armâ circumferens, omnes eius urbes, atq; omnes nationes pacatas regi reddebat. Hoc enim illi à Dario fuerat imperatum, ut omnem Thraciam subigeret.

Gens Thracum secundum Indos omnium maxima est, De Thracibus quæ si aut unius imperio regeretur, aut idē sentiret, ut mea bus.

fert opinio, inexpugnabilis foret, & omnium gentium multo ualidissima. Sed quia id arduum illis est, & nulla ratione contingere potest, ideo imbecilles sunt. Habent autem multa nomina singularum regionum singula. Moribus tamen ac opinionibus consimilibus imbuti sunt, præter Getas, & Trausos, & qui supra Crestonæos incolunt. Ex quibus, quod Getæ se pro immortalibus gerant, à me commemoratum est. Trausi uerò in cæteris quidem omnibus idem quod Thracæ: uerum circa natalia suorum atque obitus hoc fastidant: Edito puero, propinqui cum circumsidentes, cum ploratione prosequuntur, recensentes quascunque necesse est illi, quod uitam ingressus sit, perpeti humanas calamitates. Hominem fato functum, per lulum atque laticiam, terra demandant, referentes quod malis liberatus in omni sit felicitate. At qui supra Crestonæos incolunt, hæc agunt: Singuli plures uxores habent, quorum ubi quis decessit, disceptatio magna fit inter uxores, acri amicorum circa hanc rem studio, quæ nam dilecta fuerit à marito præcipuè.

Quæ talis iudicata est, & hunc honorem adepta, ea à uiris, Vxoribus ac mulieribus exornata, ad tumulum à suo propinquis, statio ad mo mactatur, und' que cum uiro humatur, cæteris uxori, mariti sumbus id sibi pro ingente calamitate ducentibus. Nam id eis nus.

summo dedecori datur. Reliquis Thracibus hic mos est: Liberos

Liberos in mercatu uenundant. Virgines non afferuant, sed quibus libuit, cum uiris concumbere sinunt. Vxores afferuant uehementer, easq; magno ære à parentibus coëmunt. Punctas notis esse frontes, nobile iudicatur: non esse notatas punctis, ignobile. Ociosum esse, pro honestissimo habetur. Agriculatorem uerò, pro contemptissimo. E' bello, atq; rapto uiuere, pulcherrimum. Atq; hi quidem sunt eorum insignissimi mores. Deos autem hos solos colunt: Martem Liberum, Dianam: sed reges præter populares etiam Mercurium: cumq; è dijs præcipuè, per quem solum iurant, à quo Thracum progenitos quoq; se aiunt. Optimatibus eorū tales sunt sepultura. Prolato triduum cadauere, mactatisq; omnifarijs hostijs, conuiuuntur. Illudq; defletum prius, deinde combustum sepeliunt, aut alioquin humo contegunt. Aggreſtoq; defuper tumulo, cum alia omnis generis certamina proponant, tum præcipuè certa cum ratione monomachiam, id est, singulare certamen. Et sepultura quidem Thracum huiusmodi sunt. Quod autem huius regionis ad aquilonem uertigit, nemo potest pro cōperto referre, qui nam homines eam incolant, sed illam quæ trans Istrum plaga est, constat uastam esse, atq; ignotam, ubi solos audio habitare homines, Sigynæ nomine Sigynas, ueste Medica utentes, eorumq; equos totū pop. corpore hirsutos esse, ad quinque digitos altitudine pilorum, eosdemq; pusillos, ac simos, inualidosq; ad uiros gestandos, sed currui iunctos, esse perniciosissimos: atq; his curribus indigenas inuehi. Horum fines proximè accedere ad Henetos, Adria, qui sunt in Adria. Eos quoq; se colonos Medorum dicere, qui quo pacto coloni Medorum fuerint, equidem non queo dicere: sed fieri quidlibet potest intra longum tempus. Sigynas Patni, qui supra Mafsiliam incolunt, institores appellat:

pellant: Cyprii iacula. Verum, ut Thraces aiunt, apes loca Transistrana obueniunt, & ob illas ulterius pergi non potest: quæ cum dicunt, haud credibilia apud me dicunt, quoniam hoc animal constat frigoris intolerans esse. Mihi tamē loca quæ septentrionibus subsunt, uidentur ob gelu inhabitabilia esse. Hactenus de hac regione: cuius oram maritimā Megabyzus Persis obedientem reddidit. Darius transmissoratipidissimē Hellesponto, postquā Sardis uenit, recordatus est beneficii in se ab Histiaeō collati, & consilij Cois Mitylenæi. Quibus accersitis Sardis, obtulit electionē. Histiaeus, ut qui Histaeus. esset Milesi tyrannus nullam sibi tyrannidem poposcit, sed Myrcinum Hedonidem animo urbis in ea condendæ. Et is Myrcinus. quidem hanc elegit. Coes autem, ut qui non tyrannus, sed Goes. priuatus esset, optauit Mitylenes tyrannidem. Impetrato uterq; quod optauerat, eod se contulit. At Dario res huiusce modi oblata est, ut illam uidenti incesseſſet cupido iubendi Megabyso, ut Pæonas ex Europa in Asiam transportaret. Erant Pigres et Mastyes uiri Pæones, qui postquam Darius Pigres. transmisit in Asiam, & ipsi Sardis uenēre, cupidi tyrannidis Mastyes. apud Pæonas potiundæ, ducentes unā sororem procera statura, atque speciosam. Hi obseruato tempore dum in suburbanis Lydorum Darius præsideret, talem rem sibi agendam putarunt: Sororem quā optime poterant cum exornassent, ad aquam mittunt, uas capite continētem, equumq; è brachio trahentē, linumq; nentem. Eā prætereuntem Darius attentē considerabat, quod neq; Persica erant illa, quæ ageret mulier, neq; Lydica, neq; ullarum ex Asia foeminarū. Hæc cōsiderans, misit quosdā suorū satellitū, iussos obseruare in quā rē uteretur mulier equo. Illis obsequentiū. foemina ubi puenit ad flumē, equo satisfecit, uas aqua impleuit. His actis, eadem uia regreditur, aquam capite suscinens, equū è

brachio trahens, ac fusum uersans. Admiratus Darius tum
 qua ab exploratoribus audisset, tum qua ipse uidisset, addit
 ei coram feminam iubet. Ea adducta, adolescentes fratres,
 qui aderant, non procul rem ipsam speculantes, interrogan-
 ti Dario cuius illa esset, aiunt se Paonas esse, & illam suam
 sororem. Ad quos Darius, qui nam homines essent Paones,
 & ubi locorum habitarent, & cuius rei gratia illi uenissent
 Sardis, percontari. Adolescentes se uero uenisse dicere, ut
 Paonia. se ei donarent. Paoniam autem esse ad flumen Strymonem
 Strymon. sitam, qui Strymon non procul abesset ab Helle ponto, Pa-
 nes esse coloniam Teucrorum, qui à Troia fuerunt. Haec su-
 gularum illi referebant. Interrogantiq; Dario, num omnes
 illic feminae tam laboriosae essent, affirmare promptè id ita
 habere. Huius enim rei gratia illud fiebat. Ibi Darius lite-
 ras ad Megabyzum dat, quem in Thracia praefectum reli-
 querat, iubens è sedibus suis Paones ad ipsum transferri, cum
 liberis pariter & uxoribus. Eques cum hoc nuncio cõfestim
 ad Hellepontem cucurrit. Hellepontoq; transmissis, literas
 Megabyzus Megabyzo reddidit. Quibus ille lectis, sumpto è Thracia
 in Paonia. duce, aduersus Paoniam exercitum ducit. Paones cognito
 exercitum Persarum in se aduentu contraëtis copijs processere ad ma-
 ducit. re, rati Persas illac ingressuros ad dimicandum. Et Pa-
 nes quidem ad arcendum exercitus Megabyzi ingressum,
 parati erant. Persae autem certiores facti, Paones cõuenisse
 Syropzoz. se ad intercludendum ab ora maritima ingressum, sum-
 nes. ptis ducibus iter ad superiora conuertunt, hostemq; latentis
 Prasias. in eius oppida irrumpunt, & illa utpote uacua facillè occu-
 Pzopla. pant. Quod ubi rescuere Paones, protinus dispersi ad sua
 Pangzus quisq; dilabuntur, seq; Persis dedunt. Ita è Paonibus Syro-
 mons. paones & Paopla, & qui ad Prasiadem usq; paludem in-
 Doberzi

colunt è suis sedibus emori, in Asiam sunt abducti. Qui uerò circa Pangæum montem incolunt, Doberasq; & Agrianas, & Odomantos, & ipsam Prasiadem paludem, à principi Palus Præpio non cepit Megabyzus, tentauit tamen expugnare eos, si adis, qui paludem incolunt. Incolunt autem hunc in modum: In media palude compactæ erant sublicæ, tenuem à continente ingressum uno ponte habentes. Has sublicas tabulata sustinentes, olim communiter omnes ciues statuebāt. Mox è legē hunc in modum statuendum censuerunt, ut pro singulis uxoribus, quas quisq; duceret (ducunt autem singuli multas uxores) ternas defigeret sublicas è monte sumptas, cui nomē est Orbelus. Hoc habitantes modo, obtinent singuli super ea tabulata tugurium, in quo tegunt, & fores inter tabulata compactas, deorsum ad paludem ferentes. Paruulos liberos per pedem recte illigant, metuentes ne illi in aquam deuoluantur. Piscium èo iur. Equis autē & subiugalibus, pisces pro pabulo præbent. pia mira. Porro piscium est tanta copia, ut quoties quis ianuam compactam reclinauerit, demissam fune sportam uacuum, alios pisces, quanto post retrahat piscium plenam. Quorum duo sunt Tilonæ genera, unum quod uocant Papraces, alterum Tilonæ. Et pisces. Paonibus ij, qui capti fuere, in Asiam sunt abducti. Paonibus captis, Megabyzus nuncios in Macedoniam septem Persas, qui post eum erant in exercitu spectatissimi, misit ad Amyntam petiituros regi Dario terram & aquam. Est autem è palude Prasiade breuis admodum in Macedoniam uia. Nam in primis paludis confine est metallum, id est, fossa æris. Vnde postea tempora Alexandro in singulos dies singula talenta proueniebant. Post metallum, superato monte, quem uocant Dyforum, Macedonia intratur. Eò Persæ ubi peruenere, & in conspectum Amyntæ, ad quē mittebatur, regi Dario tera

Amyntas. ram & aquam petiêre, Amyntas & ea dedit, & homines in hospitium uocauit, instructaq; splendide cœna, percomiter accepit. Persæ postquam à cœna ad potum peruenêre: **Hon**
Perfarum spes, inquit, Macedo, nobis Persis consuetudo est, quonies
conuiuia. magnam exhibuimus cœnam, tunc etiam concubinas & adolescentulas uxores ad assidendum introducere. Proinde tu nunc, quoniam libenter excepisti nos, & liberali hospitio prosecutus es, regi& Dario & terram das & aquam, sectare consuetudinem nostram. Ad hæc Amyntas: Nobis, inquit: Persæ ista consuetudo nō est, sed uiros è fœminis semouendi. Verùm quandoquidē uos exigitis qui domini estis, hoc quoq; uobis præstabitur. Hactenus locutus Amyntas, fœminas accersit. Illæ, ut iussæ præstō fuerunt, & è regione Perfarum deinde confederunt. Quas Persæ conspicati formosas, Amyntam alloquuntur, negantes omninō id factum esse sapienter. Satiùs enim futurum fuisse, ab initio non uenire fœminas, quàm postquàm uenerant, nō assidere, sed ex aduerso sedere in oculorum dolorem. Ita coactus Amyntas, illas assidere iussit. Quæ cum obtemperassent, illic Persæ mamillas illarum tractare, utpote plusculo uino temulentis nonnulli etiam tentare suauari. Hæc Amyntas intuens, eis iniquo ferebat animo, tamen præ metu Persici nominis quiescere. Verùm eius filius Alexander cūm adesset, atq; hæc cerneret, utpote adolescens, & malorum inexpertus, nequas quam ampliùs tolerare posse. Itaq; grauiter ferens, ad Amyntam inquit: Tu uerò pater cede ætati, abiq; hinc ad requiescendum, neq; indulgeas nimium potationi. Ego hic remanens, omnia hospitibus quæ oportet, exhibebo. Amyntas eum rei nouæ aliquid facturum animaduertens, ad hæc respondit: Fili, inquit, uerba tua hinc me summouentis penè intelligo. Ideò enim dimittis, quòd aliquid noui agere in animo

animo habes. Quare nolo te quicquam noui in hos uiros
 perpetrare, futurum in perniciem nostram, sed tolera spe-
 ctans quæ geruntur. Nam quod ad discessum meum peri-
 net, parebo. His responsis Amyntas abiit. Et Alexander ad
 Persas: Vobis, inquit, hospites, cum his fœminis, uel omnib.
 si libet, facillimè licet concumbere: sed cum quæ earum con-
 cumbere libeat, indicate. Nunc enim, ferè tempus cubandæ
 adueniat, & uos bene potos esse, temulentosq; uideo. Proin-
 de has fœminas, si uobis cordi est, finite ire ad lauandû,
 quas cum lotæ fuerint, accipiat. Hæc locutus Alexander,
 approbantibus Persis, egressas fœminas in muliebri remittit. Viri pro mu-
 lit conclaue ac totidem uiros leues malas habentes, mulie- licrib. exor-
 tribus uestibus exornat: traditisq; pugionibus introducit, nati.
 admonetq; Persas, inquiens: Vos uerò Persæ, à nobis in con-
 uiuium estis omni munificentia accepti: quippe quibus, &
 quæ habeamus, & quæ inuenire potuimus, ea omnia repre-
 sentauerimus: & quod omnium maximum est, etiam nostras
 ipsorum matres & sorores liberaliter exhibuerimus: ut om-
 ni honore affecti à nobis, intelligatis quibus rebus digni es-
 sis: utiq; regi, qui uos misit, renunciatis, à Græco quodā Ma-
 cedonum principe uos & mensi, & lecto bene acceptos esse.
 Hæc locutus Alexander, singulos Macedonas, quos fœminas
 esse aiebat, afsidere iussit singulis Persis. Qui posteaquàm à
 Persis attrectari cœpère, illos obtruncauère. Et hac quidem Persarum
 morte affecti sunt Persæ ipsi, pariter & eorum comitatus. exdes in
 Comitabantur enim eos & uehicula & familia, & dmnis ge conuiui-
 neris apparatus, quæ cuncta cum illis omnibus pariter inter-
 cepta sunt. Non multo deinde interiecto tempore, cum ma-
 gna horum uirorum inter Persas inquisitio fieret, Alexan-
 der illos prudenter occupauit, tum multa alijs pecunia, tum
 sorore sua nomine Gygæa Bubari data, uiro Persæ, uni ex

inquisitoribus interfectorum. Ita horum Persarum cedes
 Perdica, deprehensa, sed silentio suppressa est. Esse autem Græcos,
 q̄ hac fecere, à Perdica progenitos, quemadmodum ipsi aiunt,
 & ego assentior in ijs, quæ postea dicam. Id ita esse proba-
 tur: & ij qui in Olympia certaminibus Græcorum præsumt,
 consentiunt. Nam cum Alexander certandi gratia ad hoc
 ipsum descendisset, à cōcurforibus prohibebatur, quòd nes-
 garent barbarorum id esse certamen, sed Græcorum. At
 ubi palā fecit sese Argiūū, Græcus esse indicatus est: & sta-
 dium currens, primus primo extitit. Et hæc quidem ita ge-
 sta sunt. Megabyzus autem Pæonas ducens, abiit in Helles
 Megabyzus spontum: & illo transmissio, peruenit Sardis. Cum interim
 Histiazus. Histiazus Milesius iam muris cingeret locum, quo à se petito
 donatus à Dario fuerat in precium seruatae ratis, qui locus
 Myrcinus. est ad flumen Strymonem nomine Myrcinus. Megabyzus
 cognito quod fiebat ab Histiaeo, cum primum uenit Sardis,
 primum ducens, Pæones ita est allocutus: Rex, quid nam tu
 rei fecisti dato loco ad urbem condendam in Thracia uiro
 Græco, eidemq̄ solerti atq̄ industrio: ubi affatim materia
 est ad naues edificandas, multumq̄ remigium atq̄ pecunia
 multis etiam cum barbaris, tum Græcis incolentibus: qui na-
 tū ducem facient quicquid ille uel diē, uel nocte præceperit.
 Nunc tu uirum hunc ita fauentem inhibe, ne domestico bel-
 lo afflueris: inhibe autem miti modo accersitum, quem cū
 acceperis, da operam ne quando in Græciam reuertatur.
 * In Aldi Hæc locutus * Megabyzus per facile Dario persuasit, tan-
 hoc loco, quam probè prospiciens quid esset euentuum. Darius misso
 & dein— in Myrcinum nuncio, ad Histiaum hæc inquit: Histiaee, rex
 cept Mega- Darius hæc dicit: Mihi rebusq̄ meis melius consulētens quā
 basus legis te, inuenio neminem, quod nō uerbis, sed factis comperium
 ter. habeo: proinde cum res magnas agere destinem, præsto mi-

hi sis, ut eas tibi aperiā. His uerbis fide habita Histiaus, et simul magnificēs consiliarium regis fieri, Sardis profectus est. Cui Darius Histiae, ego (postquam aduenit, dixit) ca de causa te accersui, quod posteaquam à Scythiis redire mē iuravi, & tu ab oculis meis abfuissti, nullius rei desiderium tē me tenuit breui, quā ut tu in aspectum & colloquium meū uenires: cum scias omnium possessionū preciosissimam esse Amicus sor-
 virum amicum solertem, bene sentientem: quā tibi ambo ad lers precio-
 esse, ego testimonio esse possum ē reb. meis. Quare tibi ego fissimam o-
 qui fecisti probē quod uenisti, hoc gratificandum putauī, ut unum pos-
 omīssa Mileto, & recens condita in Thracia urbe, me sequa sessionum.
 ris Susa, eadem quā ego habitaturus, meusq; conuictor, ac Artaphers
 consiliarius futurus. Hæc locutus Darius, unā secum Histia- nes.
 cum ducens, Susa uersus iter intendit, præfecto Sardibus Otanes.
 Artapherne, fratre suo ex eodem patre: item præfecto Otia- Sisamnea.
 ne ora maritima: cuius patrem Sisannem, unum ē regis iu-
 dicibus, quod iniuste ob pecuniam iudicasset, rex Cambyses
 interemerat, interemptoq; detractum corium in lora concidi-
 dit, quibus tribunal in quo ille sedens iudicarat, intendit: is
 bidenq; eius filium Otanem sedere iudicē præcepit, atq; in iudicis eor
 memoria habere, in quo tribunali iudicaret. Hic igitur Otia rapti uindī
 nes in eo tribunali sedens, tunc Megabyxi successor exerci- etz exema-
 tus, Byzantios ac Chalcedonios cepit. Cepit nem Antan- plum.
 drum, qui est in terra Troade, cepit quoq; Lamponium.
 Sumpta etiam à Lesbys classe, cepit Lemnum & Imbrum,
 à Pelasgis tunc quoq; utranq; habitatam. Sed Lemni quo-
 miam prælio contenderant, & aliquandiu repugnauerant,
 mala perpepsi sunt: quorum qui superfuere, ijs præfectum
 Persa imposuere Lycaretum, Maandri eius, qui Sami re-
 gnauit, germanum. Hic Lycaretus cum Lemno præ-

esset, hac de causa mortem appetijt, quòd omnes in captiuitatem redigebat, atq; euertebat, alios insimulans desertores Scythica expeditionis, alios uexatores copiarum Darij à Scythiis reuertentium. Hac ille in sua praefectura perpetrabat. Sed non diu in malis faciendis delituit: & ceperunt iterum è Naxo atq; Mileto calamitates Ionibus fieri. E' Naxo quidem, quòd inter insulas felicitate praestabat: è Mileto autem, quòd ea tempestate propè seipsam superans maximè florebat. eratq; Ioniae propugnaculo. cum latorasset duabus superioribus etatibus morbo se litionis, donec eam seditione Parij sedauerunt, ex omnibus Graecis corretores à Milesijs delecti. Hunc autem in modum eos Parij correxere: Cum Miletijs uenissent uiri inter Parios praestantissimi, cernerentq; domos uehementer labefactatas, dixerunt uelle se regionem ipsorum peragrarè. Id facientes & omnem agrum Milesium lustrantes, ut quenq; fundum animaduertebant bene cultum, fructuumq; emittentem, conscribebant domini nomen. Peragrata omni regione, cum paucos huiusmodi fundos comperissent, quàm maturrimè ad urbem descenderunt, coactosq; ceteros decreuerunt urbem ab ijs esse incolendam, quorum fundos bene cultos inuenissent. Videri enim illos ita curaturos publica, ut sua ipsorum curauissent. Ceteros Milesios, qui prius seditiosi fuissent, iusserunt his dicto audientes esse. Ita Milesios Parij correxerunt. Ex his tunc urbibus hoc modo ceperunt Ioniae rebelles mala contingere: Ex Naxo quidam locupletes è plebe in exilium missi, Mileti se contulerunt. Mileti autem tempe procurabat Aristagoras Molpagorae filius, idemq; gener ac consobrinus Histiaei Lysagorae filij, quem Darius Susi distimebat. Nam Histiaeus Mileti erat tyrannus, & per id tempus Susi degebat, dum Naxij Mileti uenire. Iam prius Histiaei hospites, cum Mileti Naxij aduenire, obsecrauerunt

crârunt Aristagoram, ut aliquantulum copiarum ipsis præstaret ad redeundum in patriam. Illi futurum suspicans, si per eum isti in patriam redirent, fore ut Naxo imperaret, tamen prætendens Histiaei hospitium, ita eos est allocutus: Meæ quidem uires ad tantum copiarum præbendum non suppetunt, ut inuitis his, qui Naxum tenent, uos possim reducere: cum audiam 8000. scutatorum Naxijs, ac multum longarum nauium esse, tamen omne studium ad istud efficiendū adhibebo, hoc scilicet in animo uersans: Est mihi amicus Artaphernes Histaspis filius, Darij regis frater, qui præses Artapher-
est omnium in Asia maritimorum, multo exercitu præditus, nes.
ac multa classe. Hunc ergo uirum opinor facturum omnia ex animi nostri sententia. His auditis, Naxij instare Aristagoræ, ut rem quàm optime posset, cõficeret: uisq; munera homini polliceretur, dicere, & se exercitui sumptum suppeditaturos, ut ipsi pacisceretur, magnam uidelicet spem habentes, cum ipsi in Naxo apparuissent: Naxios omnia quæ iuberetur esse facturos, atq; adeò ceteros insulanos. Nulla dum enim Cycladum insularum sub Dario erat. Profectus Sardis Aristagoras, demonstrat Artapherni, esse insulam Naxum, non spaciosam illam quidem, sed pulchram alioqui & bonam, Ioniaeq; uicinam, multis præterea & pecunijs, & seruijs præditam. Proinde tu aduersus hanc regionem ducito exercitum per causam illuc exules reducendi. Quod facienti tibi magnæ sunt penes me in expedito pecuniæ, præter illas quæ in exercitum erogabuntur. Has enim æquum est nos præbere, qui aduentus uestri authores sumus, & te insula Naxus.
las regi acquirere ipsam Naxū, & quæ ex hac pendent, Parū & Andrum, ceterasq; quæ Cyclades nominantur. Vnde profectus, haud difficile inuades Eubœam, insulam magnā

ac beatam, ne inferiorem Cypro, ac facilem sanè ad capiendam, centum omninò nauibus ad has occupandas suffecturis. Huic respondens Ariaphernes: Tu uerò inquit, quæ sunt ex utilitate regia domus exponis, & probè ista suades omnia, præterquam de numero nauium. Nam pro centū nauibus ducta tibi incute statim uere in pròptu erūt. Oportet tamè de his rebus auctoritatem quoq; regis accedere. His auditis, Aristagoras latus Miletum redijt. Ariaphernes autè misso Susa ad Darium nuncio, per què de rebus ab Aristagora dictis cum certiore faceret, ubi ille rem approbauit, ducenas naues instruxit, tum Persum tum aliorum sociorum, magna sanè multitudine, præfecto eius duce Megabate; uir Persa, ex familia Achæmenidarū, suo, ac Darij consanguineo: cui (si uera sunt quæ narrantur) post hoc tempus filiam Pausanias. desponderat Pausanias Lacedæmonius, Cleombroti filius, Gracia tyrannidem affectans. Delecto itaq; duce Megabate exercitum Ariaphernes ad Aristagoram misit è Mileto. Megabates Aristagora assumpto, atq; Iadum exercitum cum Naxijs profectus est, per simulationē eundi in Hellepontū. Atq; ubi Chium peruenit, classē continuū apud Caucaſa. ut illinc uento Aquilone traieceret in Naxum. Sed quoniam non erat fatale Naxios ea classe deleri, hoc negotij contigit: Megabates in circumeundis nauium excubijs offendit nauem Myndiam à nemine custodiri. Quam rem indignè ferēt, iussu satellites inuentum eius nauis principem nomine Scylacem, uincire traiectum per scalmum, ita ut caput extaret, corpus intus esset. Aristagoras à quodam factus certior hospitē suum Myndum à Megabate uinctum afflictari, Per Scylacis sam adit, hominē excusat, reposcit: cum nihil exoraret, ipse supplicis. adit Scylacem, atq; soluit. Id ubi resciiuit Megabates, graui-

ter admodum ferens, Aristagoram inuasit cui Aristagoras. Quid tibi, inquit est cum istis negocij. Nonne te misit Artaphernes, ut me sequereris, atq; eo nauigares, quocunq; ego iuberem: quid multa agis? His uerbis indignatus Megabates ubi nox adfuit, misit Naxum quosdam cum naui, ad re Naxijs quæ impenderet exponendam Naxij, ut qui nihil minus quam hanc aduersus se classem uenturam expectabant, ubi id audierunt, omnia confestim ex agris in urbem comportare: & se tanquam obsidendi essent, instruere cibarijs, potu, murorum refectiione. Et hi quidem tanquam instante sibi bello, sese apparabant: illi uero posteaquam è Chio in Naxum traiecerunt, iam pramunitos aggressi sunt. Consumptisq; quatuor in obsidione mensibus, assumptaq; quam secum attulerant pecunia ab Aristagora maxima, cum plura desideraret obsidio, ubi mœnia Naxijs exulibus edificauerunt, in concionem reuerterunt male affecti. Aristagoras (quando quod Artapherni receperat prestare non poterat, nec exercitui stipendium exigenti dare, præsertim Megabate insimulante, apud milites male affectos, præterea ne regno Mileti fraudaretur) his de causis trepidus de defectione consultabat. Contigit enim è Susis ab Histiaeo uenire quendam compuncto notis capite, quibus Histiaeus Aristagoram commonefaciebat, ut ab rege deficeret. Id namq; uolens Histiaeus Aristagoræ indicare, quia alia ratione facere non poterat, utpote uimeribus custoditis, fidelissimo è seruis caput erasit, literasq; impressit, & homine retento, quoad capilli refruicarent: ubi illi renati sunt, raptissime dimisit Miletum, nihil aliud mādans, nisi ut cū Miletū peruenisset iuberet Aristagorā eraso suo capite inspicere. Ea autē stigmata significabant (ut à me superius dictū est) defectionem. Hoc ideo Histiaeus faciebat,

faciebat, quòd magnam sibi iacturam ducebat se Susis distineri: etiam atq; etiam sperans fore, ut si ab Aristagora rebellaretur, ad mare proficisceretur. Sin Miletus nul novu moliretur, nullam sibi viam amplius esse ad eam reuertendi intelligebat. Eum Histieus quidem hæc consideras, nuntium misit. Aristagoras autem, cū ei hæc omnia consentanea per idem tempus contigissent, retulit ad seditiosos, tam de sua sententia, quàm de Histieus mandatis. Cui cum ceteri omnes

Mecatrus, assensi essent, iubentes ut rebellaret, Hecateus tamen scriptor initio dissuadere bellum summi aduersus regem Persarum, enumerans cūctas nationes, quibus Darius imperaret, omnemq; illius potentiam. Sed cum hoc persuadere non posset, secundo loco suadere, ut classe mare occuparent, negans se uidere qua alia ratione id esset euenturum. Scire enim se Milesiorum vires esse imbecilles: si tamen pecuniæ è templo quod est in Branchidis, tollerentur, quas Cræsus Lydus reposituisset, multum spei recipere maris potiundi, atq; ita pecuniam & ipsos habituros ad utendum, nec hostes eam dire-

Cræsi pecupturos. Erant autem hæc ingentes pecuniæ, quemadmodum aia. à me in primo libro demonstratum est. Verum ne hæc quidē sententia obtinuit, sed illa, ut omninò rebellaretur, utq; unus eorum Myntem nauigaret ad exercitum, qui è Naxo resuersus illic agebat, ut conaretur duces classiariorum com-

Atragoras. prehendere. Missus ad hoc ipsum Iatragoras, dolo cepit Oliatus. liatum Ibanolis Mylassensem, & Histieum Tymnis Terme. pes. nensem, & Coem Erxandri, quem Darius Mitylenæ donauerat, & Aristagoram Heraclidis Cumanum, compluresq; alios. Ita ex professo Aristagoras defecit, omnia in Darium commentus. Et primum quidem, uerbo tyrannidem immutans, statim rempublicam Mileti constituit, ut secum liben-

xer Milesij rebellarent. Idem dehinc in reliqua Ionia facit,
 tyrannorum alios ejiciens, alios utiq; quos ceperat è nauib.
 ijs, quæ aduersus Naxum undè ierant, ut ciuitatibus gratula
 retur, alium in alia urbe diuendens, ex qua quisq; illorum
 erat. Quorum Coem Mitylenæi ut acceperunt, sine mora
 productum lapidibus interemerunt: Cumani suum dimise-
 runt. Posteaquam et alij complures tyranni fuga solum uer-
 tere, passim per ciuitates tyrannorum abdicatio facta est.
 Tyrānis summotis, Aristagoras Milesius secūdo loco iussit
 in singulis ciuitatibus constitui singulos magistratus: moxq;
 ipse Lacedæmonem triremi pro legato missus est. Opus ea-
 nim erat magnam aliquam comparare societatem. Spartæ
 regnum idm non tenebat Anaxādrides, Leontiae filius, quia **Anaxandrides**
 nō superstes erat, sed eius obitu filius Cleomenes regnabat: **des.**
 nō ille quidem propter uirtutis specimen, sed propter genus.
 Etenim Anaxandrides ducta in matrimonium sororis filia,
 cum illa ei cordi esset, ex ea liberos non suscipiebat. Id cū
 ita esset, Ephori his eum uerbis incusauerunt: Si tu tibi non
 prospicis, cerē nobis hoc nō est despiciendum, Euristhæi **Euristhæi**
 genus labefieri. Tu quandoquidem uxorem habes, quæ non **genus.**
 concipit, aliam ducito, gratissimam rem ex hoc Spartiatis
 facturum. His illæ respondens, negat se earum rerum alterus-
 tram esse facturum: sed hos non rectè consulere, qui ipsum
 hortentur repudiata (quam haberet) uxore innoxia, alterā
 ducere: eoq; se non esse obsequuturum. Cui Ephori atq; opti **Ephori.**
 mates, consilio inter se habito retulerunt: Quoniam te cer-
 nimus amore coniugis, quam habes implicitum, facito quod
 dicimus, ac noli repugnare, ne quid de te Spartiatæ grauius
 consulant. Coniugem quam habes, ut repudies, non postula-
 mus: quæcunq; ei præstas nunc, ea omnia præstato: alteram
 tamen

tamen ducito præter istam uxorem, quæ sit fecunda. Hæc
 Anaxandri. dicentibus assensus est Anaxandrides, duas dehinc uxores
 dz uxores. habens, binis ædibus habitabat, haudquaquam Spartiaticè
 faciens. Non longo interiecto tempore, uxor quæ postèrius
 Cleomenes ducta est, parit hunc Cleomenem, quem mater successorẽ
 natus. regni Spartiatarum nuncupat. At uxor prior, quæ hæctenus
 sterilis fuerat & ipsa concepit, hoc fato usa: quæ cum re ue-
 ra prægnans esset, domestici tamen posterioris uxoris id au-
 dientes, ac molestè ferentes dicere, iactari hoc ab illa, animo
 subiiciendi sibi partum. Itaq; his indignè ferentibus, exacto
 tempore pariendi, Ephori increduli fœminæ parturienti cu-
 Doricus. stodes assederunt: quæ Doricum peperit, moxq; Leonidem
 Leonides. & post hunc gradatim Cleombrotũ. Sunt qui dicant Cleo-
 Cleombro- brotum atq; Leonidem fuisse geminos. Quæ Cleomenẽ pe-
 tus. perit secundo loco in matrimonium ducta, Perinetade Des-
 Perineta- marmeni filia, aliũ filium amplius non genuit. Et Cleo-
 des. menes quidem non compos (ut fertur) sed inops mentis: Do-
 ricus autem inter æquales omnes primus erat, ac satius inteli-
 gebat se ob uirilitatem regno potiturum. Hic ita affectus,
 defuncto Anaxandrida, eum Lacedæmonij Cleomenem ex
 lege, quod maximus natu esset, creassent, indignè tulit id, si-
 biq; à Cleomene imperari indignans, petita à Spartiatis ple-
 be, coloniam duxit, neq; Delphico usus oraculo, in quam ter-
 ram ad urbem condendam tenderet, neq; quippiam consue-
 torum executus, ad eò rem indignè ferebat. Iam Africam
 Cinyrs. nauigans ducibus Theræis ad Cynipem delatus, locum cõ-
 munijt totius Africæ pulcherrimum, iuxta flumen. Sed hæc
 linc tercio eiectus anno à Macis & Afris, & Carthaginensibus,
 Antichases. bus, in Peloponnesum abiit. Vbi Antichares Cleonius ei
 consue-

consiliū dedū ex *Lañ* oraculis, ut *Heracleam* in *Sicilia* conderet, affirmans *Erycis* regionem esse *Heraclydarum*, ipso *Heracle*, id est. *Hercule* conditore. Hoc illi audito, *Delphos* se contulit ad oraculum consulendum, numquid regione, ad quam mittebatur, potiturus esset. *Pythia* cum potiturum respondit. Sumptaq; *Doricus* classe, quam & in *Africam* duxerat, *Italiam* præteruehebatur. Ea tempestate, ut ferūt, *Sybaritæ* cum *Tely* regi suo *Crotoniatis* erant illaturi. Id *Sybaritæ* metuentes *Crotoniatæ*, *Doricum* ut sibi opem ferret, orauē. *Tely* reorē. Hic precibus inductus, unā cum illis aduersus *Sybarim* contendit, eamq; cæpit. Hæc *Sybaritæ* *Doricum*, & qui cū eo erant, fecisse aiunt. *Crotoniatæ* negant quempiam se peregrinum in bello aduersus *Sybaritas* ascivisse, præter unū *Calliam* *Heleum* *Iamudeorum* uaticinum: & hunc à *Tely* *Callias*, *Sybaritarum* tyrāno ad ipsos tuans fugisse, hoc modo, quod *Heleus*, sacrificans de cundo aduersus *Crotonem* non litaret. Hæc illi aiunt, quarum rerum utriq; testimonia hæc adferunt: *Sybaritæ* quidem sanum ac templum propè *Crastin*, lapidum mæeriam, quod *Doricum* capta urbe aiunt extruxisse *Minervæ*, cognomine *Crastitæ*. Et hoc ipsius *Dorici* necis uolūt *Crastitæ* *Minervæ* esse maximum testimonium, quod præter uaticinia agens, interemptus est. Si enim nihil nisi id ad quod mittebatur, fecisset, nec transgressus esset, *Erycinam* regionem obtinuisset, & obtentam possedisset, non ipse cum exercitu absumptus esset. At *Crotoniatæ* multa monstrant peculiariter donata *Calliæ* *Heleo* in agro *Crotoniensi*, quæ etiam ad memoriam usq; memoriam prognati *Calliæ* colebant: *Dorico* autem & eius posteris nihil omnino fuisse donatum. Cui, si in bello *Sybaritano* fuisset *Crotoniatis* auxilio, multo plura & *Calliæ* fuisse donanda. Hæc pro se utriq; eorum testimonia referunt

referunt: quorum utris accedere, ut quisque mauult, his accedat licet. Navigarunt autem cum Dorico, & alij duces co-
Theſſalus. lonie Spartiatarum deducendæ, Theſſalus, & Parabates,
Parzbates. & Celeas, & Euryleon, qui cum omni claſſe Siciliam tenuerunt. ſuperati à Phœniciis atq; Acceſtians, in prælio occu-
Celeas. Euryleon. buerūt, uno tantum ex hac aduerſa pugna ſuperſiſſite Euryseliuſij. leonte. Qui collectis eorum reliquijs occupauit Minoam Se-
Minoas. linuſiorum coloniã, Selinuſioſq; liberauit monarchia Py-
Pythagoras. thagoræ. Hunc cum ſuſtuliffent, ipſe tyrannidem Selinantis princeps. inuaſit, & princeps ad breue tempus exiitit. Nam Selinuſij
Iouis forenſis ara. impetu in eum factio, cum ad Iouis forenſis aram confugiſſet, obtruncarunt. Doricum ſequutus, & unã mortuus eſt
 Philippus Butacides, Crotomata: qui deſponſa ſibi filia Telyes Sybarita, Crotone profugerat, abnegatoq; matrimonio nauigauit Cyrenen. Ex hac proſectus, ſectatus eſt familiarẽ
 triremem, ac familiarium uirorum ſumptum, quod eſſet: Olympionices, id eſt, uictor certaminis ad Olympia, & omniũ
 illinc Græcorum ſpecioſiſſimus. Ob quam corporis ſpeciem
Aegeſtani. ab Aegeſtani ea quæ nemo alius reportauit. Nam ſepultus
Cleomenis. ræ eius heroico monumento extructo. Aegeſtani hoſtias im-
roſnum. molant. Hunc in modum Doricus uita functus eſt. Qui ſi in
 animum induxiſſet ſibi ferendum eſſe Cleomenis regnum,
 & in Sparta permanſiſſet, regno fuiſſet Lacedæmoniorũ po-
 ſitus. Neq; enim diu Cleomenes imperauit, ac ſine liberis de-
 ceſſit, una duntaxat relicta filia, nomine Gorgo. Cleomene
 igitur imperiũ tenente, Spartam uenit Ariſtagoras Mileti ty-
 rannus, Cleomenemq; allocuturus conuenit, habens (ut La-
Tabella to- cedæmonij aiunt) arcem tabellam, in qua totiũs terræ am-
uius orbis. bitus erat inciſus, cunctũq; mare, atq; omnia flumina. Huius
 in colloquium ubi uenit, ita ad eum inquit: Studium meum
 Cleo-

Cleomenes, qui huc aduenerim, ne mireris. Non enim ab re hoc fit. Prolem Ioniam pro libera seruam esse, cum nobis ipsis dedecus, dolorq; maximus est, tum uerò uobis, et eo maior, quo magis ceteros in Græcia antecellitis, Proinde nunc per deos Græcos eripitis Iones à seruitute cōsanguineos uestros, quod facile est ad præstandum. Nam neque Barbari sunt uiri strenui, & uos in summum rei bellicæ per uirtutem euasistis, & genus pugnandi eorum huiuscemodi est: Breues arcus, ac breuia spicula, longasq; in capitibus cristas, unde faciles capti sunt, gerentes in pugnam eunt. Ad hæc tantum bonorum est his, qui eam incolunt continentem, quantum non est ceteris uniuersis, tum auri (ut ab hoc incipiamus) tum argenti, tum aris, tum uariæ uestis, tum iumentorum, tum mancipiorum: quibus uos si potiri libuerit, potiemini. Sunt quoq; inter se confines, ut ego disseram. His Ionibus confines sunt Lydi, qui terram incolunt, tum aliarum rerum, tum uerò argenti feracissimam. Hæc autem dicebat, ostendens ex ambitu terræ in tabella, quam attulerat, descripto. Lydis uerò (dicebat Aristagoras) cōfines sunt hi Phryges auroram uersus pecorum copia, & terræ hubertate, omnium, quos ego noui, longè beatissimi. Phrygibus confines sunt Cappadoces, quos nos Syros appellamus. His confines sunt Cilices, huius maris accolæ, ubi hæc Cyprus insula est sita, qui tributum annuum regi pendunt quingenta talenta. His Cilicibus confines sunt ij Armenij, & ipsi re pecuaria abundantes. Armeniorum hanc regionem contingunt Matieni, quorum terræ Cissia hæc confinis est. In qua iuxta fluuiū hunc Choasperm sita sunt hæc Susa, ubi rex magnus domicilium habet, atq; hic pecuniarum thesauri sunt. Hanc uos urbem, si animose ceperitis, iam cum Ioue de diis

uitiis licet certetis. Neq̃ uerò operæ precium est, nos suscipere prælia pro terra, neq̃ multa, neq̃ ita feraci, & pro exiguis finibus aduersus Messenios uestros consortes, & Arcades, & Argiuos, quibus nihil est, neq̃ auri, neq̃ argenti, quarū rerum cupiditate quis inducitur ad mortem subeundam. Ergo cum offeratur occasio totius Asiæ faciliè potiūda, aliud quicquam præoptabitis? Hac Aristagoras dicebat. Cui respondens Cleomenes: Milesie, inquit, hospes, in triduum tibi differo respondere. Tūc quidem hætenus processum est.

Aristagoras Vbi uerò dies responsioni præstituta affuit, & ad locum, de sapientiæ quo conuenerant, uentum est, interrogauit Aristagoram p̃sus est. Cleomenes, quot dierum ab Ionio mari ad regem sit iter. Aristagoras alioqui solers, & ualde illum antecellens prudens ad Aristagoræ tiam, in hoc tamen lapsus est: qui cum non deberet rem, ut se ram respon habebat, illi aperire, uolens Spartiatis in Asiā educere, dixit.

xit trium mensium necesse iter. Cleomenes interpellata reliqua Aristagoræ oratione, quam ordiri instituerat de uisneris spacio, inquit: Hospes Milesie, abscede è Sparta ante solem occidentē. Nihil enim rationis dicis, cum istud faciliè non sit Lacedæmoniis, qui uis eos trimestri itinere abducere à mari. Hac locutus Cleomenes, domum abiit. Aristagoras sumpto oleæ ramo, ad domum Cleomenis se contulit, eamq̃ ingressus iubebat precabundus, ad se audiendum mitti illius filiam. Assisteat enim Cleomeni filia, cui nomen erat Gorgo, unica proles, eaq̃ octo, aut nouem annos nata. Cleomene iubente eum dicere quæ uellet, filioli enim gratia nolle prohibere, Aristagoras incepit polliceri illi undecim talenta, si precibus suis annueret. Abnuente Cleomene, subinde adiijciendo eò peruenit, ut quinquaginta talenta polliceretur. Ad quod puella: Pater, inquit, hospes te corrumpet,

pet, nisi hinc abis. Consilio puellæ delectatus Cleomenes, in Puellæ mi-
 aliud conclave abiit: & Aristagoras è Sparta prorsus ab- rû dictum.
 scepsit, non facta ei amplius potestate indicandi itineris, quod
 erat usq; ad regem: ea namq; itineris ratio ita habet: Vbiq;e
 sunt regiæ mansiones, ac diuersoria pulcherrima. Iter omne
 per lora culta, atq; tutum, idq; per Lydiam, & Phrygiam,
 uiginti mansionum, hoc est, uicendrum castrorum est, para-
 sangæ nonaginta quatuor, & dimidius. E' Phrygia excipit
 fluuius Halys, cui imminet portæ, quas trāsire omnino ne-
 cesse est, atque ita fluuium transmittere, et præsidium, quod
 supra illum est. Transgresso in Cappadotiam, & eam per-
 metiēti usq; ad fines Cilices, duodetriginta mansiones sunt,
 parasangæ centum quatuor. In horum montibus positas du-
 plices portas, ac totidem præsidia pertrāsitis. Hæc tibi trans-
 gresso, & per Ciliciam iter facienti tres mansiones sunt, pa-
 rasangæ quindecim, ac dimidius. Ciliciam autem ab Arme-
 nia disternit flumen, quod nauibus transitur, nomine Eu Euphras
 phrates. In Armenia mansiones sunt diuerseriorum quin-
 decim, parasangæ quinquaginta sex, & dimidius, in qui-
 bus & præsidium est. Eam fluij, qui nauibus transseun-
 tur, quatuor influunt, quos transmittere prorsus necessa-
 rium est. Primus Tigris, secūsus dehinc, ac tertius eiusdem
 nominis, etsi non idem fluuius, nec ex eodem fluens loco.
 Nam horum, quos enumerauī, primus Tigris, ex Armenijs
 fluit, alter ex Mantienis. Quartus fluuius nominatur
 Gyndes, quem Cyrus aliquando in trecentos, sexaginta dis-
 duxit alueos. Ex hac Armenia in terram Mantienam ten-
 denti mansiones sunt quatuor, unde in regionem Cisi-
 fiam transeunti, sunt undecim mansiones, parasangæ uerbō
 quadraginta duo, & dimidius, ad fluuium Choaspem, &

eum non nisi nauibus transmittendū. Supra quem urbs Susa est sita. Omnes autem hae mansiones, sunt centū undecim. Tot diuersoria mansionum sunt, ascendenti Sardibus Susa. Quod si iter regium recte metiamur parasangis, & parasanga ualet, quantū triginta stadia, ut ualet, sunt à Sardib. ad regiam, quae dicitur Memnonia tredecim millia stadiorum, & quingenta: cum sint parasanga quadringenti quinquaginta. Itaque peragrandō singulis diebus cetera, & quinquagena stadia, consumuntur omnino nonaginta dies. Hunc in modum ab Aristagora Milesio apud Cleomenem Lacedaemoniū dicēte triū mensum iter esse, recte dicebatur. Quod si quis exploratius ista inquirat, hoc quoque ego indicabo. Nā iter ab Epheso ad Sardis, hac ratione decet computari. A Græco mari ad Susa (hæc enim urbs Memnonis uocatur) dico esse tredecim millia stadiorū, & quadraginta. Ab Epheso ad Sardis quingenta, & quadraginta stadia, atque ita tribus omnino dieb. producitur iter trimestre. Digressus Sparta Aristagoras, Athenas cōtēdit, tyrannis liberatas hoc modo: Postquā Hipparchū Pisistrati filium, Hippiaeque tyranni fratrem, qui in somnis uisionē cladis suae euidentissimam uidisset, interfecere Aristogiton, & Harmodius, prisco genere Gephyraei: post hæc nihilominus Athenienses, imò magis, quam prius, tyrannidem quadriennio pertulerunt. Visio au-

Hipparchi tem in somniū Hipparchi hæc erat: Pridie Panathenæorum in somniū, uidebatur Hipparchus cernere uirum astantem sibi, procerum atque speciosum, hos uersus per ænigma dicentem:

Intoleranda leo patienter ferre memento.

Nullus namque nocens pœna non afficietur.

Vbi dies illuxit, confestim prae se ferebat, referre hæc uelle ad somniorū coniectores: sed mox spreta uisione misit pompam,

pam, ubi mortem appetijt. Gephyraei, è quibus erant percussores Hipparchi, ut ipsi aiunt, fuere à principio ex Erethria oriundi. Verùm ut ego interrogando comperio, fuere Phœnices ex his, qui cum Cadmo in terram, quæ nunc uocatur Bœotia uenere, atq; eam incoluere, sortiti Tanagricum tractum. Vnde Cadmeis primum per Argiuos exactis, iterum per Bœotios hi Gephyraei expulsi, Athenas diuenterunt. Ab Atheniensibus recepti, sub conditionibus sunt, ut ciues inter eos essent, multis nec memoratu dignis, quas agerent rebus impositis. Phœnices illi, qui cum Cadmo aduenerunt, quorũ Gephyraei fuere, dum hanc regionem incolunt, cum alias multas doctrinas in Græciã introduxere, tum uerò literas, quæ apud Græcos, ut mihi uidetur, antea non fuerant. Et primũ quidem ijs omnes Phœnices utuntur. Progressu deinde temporis, unã cum sono mutauerunt modum literarũ. Et cum ea tempestate in plerisq; circa locis eorum accola Iones essent, qui literas à Phœnicibus discendo acceperant, eas illi cum suis pauculis collocantes, in usu habuerunt, et in utendo confessi sunt, ut ratio ferebat, uocari Phœnices, quia essent à Phœnicibus in Græciam illatæ. Priscæq; consuetudine biblos appellans pelles, quod aliquando penuria librorũ, hoc est, stirporũ, pellibus caprinis, ouillisq; utebantur. Ad huc quoq; ad meam usq; memoriã multi barbarorum talibus in pellibus scribunt. Quin ipse uidi apud Thebas Bœotias in Ismenij Apollinis templo, literas Cadmeas in tripodibus quibusdam incisas, magna ex parte consimiles Ioniciis. Quorum tripodum unus habet hoc epigramma:

Theleboo natus genere Amphitryon posuit me.

Hæc fuere circa ætatem Laij, qui fuit filius Labdaci, nepos Polydori, pronepos Cadmi. Alter tripus hexametro

Gephyraei, id est, Pontani, qui & Thanagzi dicuntur, inquit, Strabo in 9.

Cadmus. Literæ apud Græcos ex Phœnicibus Phœnices literæ.

Bibli quid Ionibus.

Cadmeæ literæ.

carmine ait:

Scaus in affueto pugilum certamine uictor,

Me tibi sacrauit speciosum munus Apollo.

Sczus. *Scaus hic Hippocoonis filius fuit, qui tripodem dedicauit, nisi alius fuit, idem quod hic nomen habes, circa aetate Oedipodis Laio geniti. Tertius, et is hexametro carmine ait:*

Laodamas ipsum tripodem sua in urbe monarchus,

Hoc insigne decus tibi magne dicauit Apollo.

Sub hoc Laodamante Eteoclis filio, qui princeps fuit, eiectiones sunt Cadmei ab Argiis, et se ad Echeleas contulerunt.

Gephyrai autem postea in suspensionem Boeotiorum cum u-

Ceres nissent, Athenas commigrarunt: ubi sunt ab eis templa ex-

Achea. *tructa seorsum à ceteris, cum alia quaedam, tum Cereris Achea, et templum, et origa. Quod fuerit uisum Hipparchi*

somnis, et unde fuerint oriundi Gephyrai, ex quibus fuere percussores Hipparchi, à me commemoratum est. Ceterum

oportet ad eum redire sermonem, quem à principio institue-

ram, qua ratione sint Athenienses liberati tyrannis. Hippia

tyrannidem obtinente, et infenso eis propter eadem Hip-

Orgia. *parchi, Alcmaeonida, qui genere sunt Athenienses, profugi*

Alcmaeonida. *patria propter Pisistratidas, quoniam ipsis una cum ceteris*

exulibus res de redeundo tentata, omni ope frustrata fuit:

Athenarum *conatiq; Athenas reuertendo liberare grauitè offenderat,*

tyranni. *Lipsydrium super Pezoniam communiuerunt. Dehinc o-*

Hippias. *mnia aduersus Pisistratidas comminiscendo, mercede con-*

Lipsydriū. *duxerunt, ab Amphictyonibus templum Delphis edificans*

Amphicty- *dum, id quod est, tunc autem non erat. Enimuerò cum be-*

nes. *ne numerati essent, ac uiri spectati iam inde à suis maioribus,*

extruxerunt templum exemplari pulchrius, quam cete-

ra omnia. Nam cum ex lapide Porino conuenium esset, ut

illud

illud facerent, tamen anteriora eius Pario lapide effecerūt. Ut igitur Athenienses aiunt, hi homines Delphis sedentes Pythiæ pecunia persuaserunt, ut & quoties Spartiata uenirent, siue priuato, siue publico agmini petentes oraculum, proponeret ipsis liberare Athenas. Lacedæmoniꝝ aut, postquam sibi idem semper diceretur, mittunt Anchimolium Anchimolius. Anchimolius filium inter populares eximium, cum exercitu ad expellendos Athenienses Pisistratidas, tamen si hospites suos, & in Scitè disprensos amicos. Antiquiora enim duxerunt, quæ ad deum, etiam quàm quæ ad homines pertinent. Hos itaq; mari nauibus miserunt, cum quibus Anchimolius ad Phalerum appulsus, copias eduxit. Id præscientes Pisistratidæ, auxilia Thessalia euocauerunt. Societatem enim cum Thessalis fecerant. Quibus rogantibus, communi decreto Thessali miserunt mille equites cū suo rege Cineæ, homine Comæo. Hos socios ubi habuere Pisistratidæ, hoc excogitauere: Panicè Phalerorum detergunt, eumq; locum equitabilem reddunt, atque illac equitatu in castra hostium immittūt. Equitatus in Lacedæmonios irruens, cū alios multos, tū uerò Anchimolium interemit. Cæteros, qui superfuere, ad naues repulit. Hūc in modū primus Lacedæmoniorū exercitus abscessit. Extat in Alopecis Atticæ bustū Anchimolij, iuxta Herculis Alopecæ templū, quod est in Cynosargi. Post hæc Lacedæmoniꝝ maiores copias cōtra Athenas miserūt, nō mari, sed terra, præfecto illis duce Cleomene, Anaxādridæ filio: cū quib. oram Atticā inuadētib. cōgressus primū Thessalorū equitatus, nō diu post in fugā uersus est, fusis supra quadraginta è suis. Qui superfuere, quæ quisq; potuit, rectā in Thessaliā rediēte. Cleomenes ad urbē pergens, unā cum ijs Atheniensibus, qui liberi esse cupiebant, obsedit tyrannos intra murum

Cineas
rex.

Alopecæ.
Anchimolius
lij cades.

*Pelasgicum redactos. Neque tamen omnino Pisistratidas eis-
 cere Lacedæmonij, quippe qui de facienda obsidione nō co-
 gitauerant, et Pisistratidæ cibo, potuq̃ bene instructi erant.
 Itaq̃ cum aliquot dies Lacedæmonij tyrannos obsedissent,
 Spartam abiere. Hic tamen casus, qui alijs infastus, idem
 Pisistratidæ alijs faustus extitit. Nā filij Pisistratidarum, qui clam extra
 Athenis regionem seponebātur, intercepti sunt. Quo ex facto omnes
 pulsi, eorum res perturbata sunt, et pro redimēdis filijs ad uolum-
 tatem Atheniensium transegerunt, ut intra quinque dies ex
 Attica excederent. Moxq̃ in Sigeum, quod est supra Sca-
 mandrum, concesserunt, cum sex, et triginta annos regnass-
 sent, oriundi à Pylo, atq̃ à Nelo ex eisdem prognati, ex quib-
 us ij, qui fuere cum Codro, ac Melanitho, qui prius aduen-
 titij, tamen Atheniensium reges euasere. Ea q̃ de re Hippo-
 crates Pisistrati pater, repetita memoria, Pisistrati, filij Nea-
 storis, idem nomen filio suo imposuit. Hoc Athenienses mo-
 do tyrannis liberati sunt. Qui recepta libertate, quæcumque
 aut fecere, aut passi sunt memoratu digna, antequam Ionia
 defecisset à Dario, et Aristagoras Milesius Athenas oratum
 auxilia uenerit, hæc prius edisseram: Athenæ cum magnæ
 fuissent antea, tunc tamen tyrannis liberata, extiūere maio-
 res. In quibus duo uiri præpollebant, Clisthenes, Alcmanis-
 des, qui (ut fama fert) Pythia persuaserat, et Isagoras Tia-
 sandri filius, illustri quidem familia, sed quā uetusta non
 Peleon. queo affirmare: eius tamē cognati Ioui Cario immolant. Hi
 Aegicores homines per factiones de potentatu contendebant. Clisthe-
 Argadeus nes cum uinceretur, populū amplectendo ex quatuor tribu-
 Coplea. bus mox decem effecit, cognominibus Iouis filiorū: Peleoni-
 tis, et Aegicoris, et Argadei, et Hopletis, in alia cōmutatis,
 quæ ipse inuenit, aliorum heroum indigenarum, præterquā
 Aiacis.*

*Aiacis:quem etsi hospitem,tamen adiecit,utpote finitimum ac socium. Qua in re uidetur mihi Clisthenes hic auum suū maternum Clisthenem Sicyonis tyrannum fuisse imitatus. Ille enim,quia cum Argijs bellum gessisset,summouit è Sicyone certamina canētium poēmata, ob Homeri carmina, in quibus Argos atq; Argij tantopere celebrātur. Neq; hoc modo summouit, sed etiam optauit monumentum Adraști calamitosi,quod erat in ipso Sicyoniorum foro,quia fuerat Argius,exterminare. Ideoq; Delphos adiit ad oraculū consulendum,num Adrastrum eijceret. Cui Pythia respondens, inquit Adrastrum quidem Sicyonum regem esse,ipsum uerò lapidatorem. Id non concedente sibi deo, Clisthenes reuersus excogitabat,quo pacto Adrastrus ipse demigraret. Quod ubi excogitasse sibi uisus est,misit ad Bæotias Thebas nunciatum,uelle afferre Sicyonem * Menalippum Astaci filiū. Menalippus Eumq; tribuentibus Thebanis in urbem intulit: atq; ei factum (uide num num in ipsa curia designatum exædificauit munitissimo iā legendum loco,in quem intulit Menalippum. Quod factum deberet sit Menalip existimari inimicissimum Adrasto, quod & Mecestem fratrem eius, & Tydeum generum Menalippus interfecisset. filius. Mecestes. Tydeus. Polybus.*

Clisthenes,ubi fanum extruxit,hostias & dies festos Menalippo dedit ab Adrasto ereptos, quibus illum Sicyoniū magno cum honore prosequi consueuerant. Etenim regio Polybi fuerat, qui cum sine liberis decederet,imperium Adrasto legauit nepoti suo ex filia. Eum Sicyoniū cū alijs honoribus prosequerentur,tū uerò tragicis choris, ita ut non Bacchum, sed Adrastrum uenerarentur. Clisthenes choros quidem Libero,cæteras uerò cæremonias Menalippo dicit. Hæc ille in Adrastrum egit. Tribus autem Doriensium, ne forent eadem Sicyonijs quæ Argijs,in alia nomina com-

mutauit: ex quibus Sicyonios plurimum ridiculos reddidit. Quippe suis, & asini ultima cognomina pro pristinis imposuit, præterquam tribui suæ, cui à suo ipsius imperio nomen indidit, id est, ab Arche. Itaque hi tribules Archelai uocabantur. Cæterorū alij Hyata, id est, suales, alij Oneata, id est, asinales, alij Chæreatæ, id est, porcales. His tribuum nominibus Sicyonij, & Clisthene imperante, & eo defuncto, ad sexaginta annos usi sunt, quæ postea inter se reputantes in alia transtulerunt, Hylleas, Pamphylos, Dyamanates: quarta tribui quam adiecerunt, imposito cognomine Aegiales, ab Aegialo Adrastii filio. Hæc Sicyonius Clisthenes fecit. Atheniēsis uerò Clisthenes, huius Sicyonij ex filia nepos, & ipse (ut mihi uidetur) præ contemptu Ionum, ne forent eadem ipsis, & Ionibus tribus, Clisthenem sibi cognonem imitatus est. Cū enim populus Atheniensis fuisset antea exagitatus, posteaquā omnium auctoritatem ad suam unius redegit: tum tribuum nomina censuit immutanda, & plures ex paucioribus faciendas, decē pro quatuor, & totidē Phylarchos, id est, tribunos à tribuū præfectura. Ita populo in tribus distributo, atque cōposito, erat multo superior his, qui erant contrariæ factionis. Superatus in partibus Isagoras, hoc inuicem excogitauit, ut Cleomenem Lacedæmoniū aduocaret, iam inde obsidione Pisistratidarum sibi hospitium factum, qui tamen culpabatur, quod ad uxorem Isagoræ uentitaret, is misso primum Athenas caduceatore, Clisthenem eiecit, & cum eo alios complures Athenienses, quos piaculi insimulabat, uidelicet admonitu Isagoræ hæc dicens. Nam Isagoras, atque amicitius nō erāt affines cædis, cuius insimulabantur Alcmaeonide, & qui erant enagees: ita nominabatur, qui Atheniensium piaculo obstricti erant. Cylon quidā

Athen

Atheniensis, uir Olympionices, affectata tyrannidis cōperatus est. Simulato nanque æqualium sodalizio arcem occupare conatus est. Id cum efficere non potuisset assedit simulachro dei supplex ipse, ac socij. Hos illinc summouerūt quidem magistratus Naucratiorum, qui tunc Athenas incolebant, data fide puniendi eos citra mortem: sed culpa horū mox interfectorum fuit penes Alcmaonidas. Hæc ante Pisistrati ætatem gesta sunt. Vbi Cleomenes per nuncium eiecit Clisthenem, atq; piaculares, quamuis Clisthenes ipse profugisset, nihilo secius Athenas uenit, non magna cum manu, atq; illinc septingentas familias militares Atheniensium, tanquam piaculo contaminatas, relegauit, quas ei suggererat Isagoras. Hoc actō conabatur secundo loco senatum dissoluere, & magistratus trecentis Isagoræ militibus mandare. Verū reluctante senatu, atq; obicere nolente, Cleomenes, Isagorasq; cum suæ factionis hominibus arcem occuparunt. Quos ceteri Athenienses cum senatu sentiētes, bi duo obsederunt. Tertio die, quicumq; Lacedæmonij ibi erāt, accepta fide, regione discesserunt, rato effecto, quod Cleomeni dictum est. Nam ei ad occupandam arcem ascendēti, & ad dei penetrale consulendi gratia eunti, exurgens è sella sacerdos, antequā ille ualuas referaret: Lacedæmonie, inquit, hospes, retrocede, neūc templū introeas. Non enim Doribus hic introire fas est. Cui Cleomenes: Ego, inquit, mulier, Dore non sum, sed Achæus. Itaq; admonitu uiti nolens, atq; in conatu pergens, tunc quoq; iterum à proposito cum Lacedæmonijs decidit. Ceteros ad necem uinxere Athenienses, & in ijs Timesitheum fratrem eius, cuius manualia opera, atq; strenuitatem in primis referre habeo. Atque hi quidem in uincula coniecti, mortem oppetiēte. Athenienses

Clisthenes
atq; piacular
lares Arhes
nis eieci.

Arcis Atheniensis occupatio.

Timesitheus
us.

Athenien-
ses legati
ad Darium.

Artapher-
nes Sardi-
um prætor.

Oenoem
Bæotij oc-
cupant Hy-
sies.

Demaratus
rex.
Spartiatarū
rex.

ses autem post hæc reuocatis cum Clisthene septingentis nu-
litum familijs, quos Cleomenes exagitaauerat, Sardis mittūt
ad contrahendam cum Persis societatem. Intelligebāt enim
sibi cum Cleomene atq; Lacedæmonijs esse bellandum. Vt
Sardis uenēre nunciū, mandataq; exposuēre, percōtatus est,
eos Artaphernes Hystaspis filius, Sardiū prætor, quānam
homines essent Athenienses, & ubi terrarum incolentes, qui
socij Persarum fieri orarent? Vbi id exnuncijs audiuit, ita
eis ingenuē respondit: Si regi Dario terram darēt, & aquā,
se contracturum cum eis societatem: sin minus, illos abscē-
dere præcepit. Nunciū inter se collocuti, quōd societatem fa-
cere cuperent, daturos se esse dixerunt. Quo nomine, ubi re-
uersi sunt domum, uehementer accusati sunt. Cleomenes in-
telligens ab Atheniensibus se, & uerbis, & factis ladi, ex o-
mnī Peloponneso copias cōgīt, dissimulans quem ad finē,
cū haberet in animo, tūm populum Atheniensem ulcisci,
tūm Isagoram constituēre tyrannum, qui unā cum eo ex ar-
ce decesserat. Comparato exercitu ingenti, ipse Eleusina in-
uasit, & ex composito Bæotij Oenoem occupauit: & Hy-
sies ultimos Atticæ populos, & ab altera parte Chalcidēses
oræ Atticæ loca populabantur. Athenienses etsi ancipiti bel-
lo districti, Bæotiorum, & Chalcidensium ulione dilata,
arma contra Peloponneses in Eleusina agentes, ferunt.
Dumq; ambo exercitus cōserturi praliū essent, Corinthij
primi omnium secum reputantes iniussē à se agi, auerterūt
se, atq; abcesserunt. Secundum hos idem fecit Demaratus
Aristonis filius, qui & ipse erat rex Spartiatarum, & è La-
cedæmone copias contraxerat, nec à Cleomene superiori tē-
pore dissenserat. Ob quam regum dissensionem lex apud
Spartam lata est, non licere utriq; regi cum exercitu prodire (nam

ve (nam prius prodibant) sed his seiunctis, alterum è Tyn-
 daridis relinqui, qui & ipsi antehac ab eis euocati, exercitiū
 ambo comitabantur. Tunc ceteri socij, qui erant in Eleus-
 sine, cernentes nō conuenire inter reges, & Corinthios aciz
 deseruisse, & ipsi dilapsi, abierunt. Quartò tunc Dorei in
 Atticam profecti sunt, bis ad bellandum ingressi, bis ob A-
 theniensium multitudinis commodum. Primò, quia Megar-
 ram coloniam deduxerunt, quæ expeditio rectè uidetur sub
 Codro Atheniensium rege. Iterum ac tertio, dum ad expel-
 lendos Pisistratidas ex Sparta uentum est. Quartò dum
 Cleomenes Peloponneses ducens, Eleusum inuasit. Ita
 quartò Dorei aduersus Athenas expeditionem sumpserūt.
 Dilapso igitur indecorè hoc exercitu, ibi Athenienses uolen-
 tes ultum ire iniurias, primam expeditionem fecerūt aduer-
 sus Chalcidenses, quibus Bæotij ad Euripum ière suppeti-
 as. His conspectis, Athenienses putarunt sibi cum eis prius
 quàm cum Chalcidensibus pugnam conferendam. Itaq; con-
 gressi cum illis, egregiè superant, permultiq; eorum casis,
 septingentos capiunt. Eodem die transgressi Euboiā, cū
 Chalcidensibus conflixere: quibus etiam uictis, quatuor mil-
 lia colonorum in prædijs equitum reliquerunt. Equites au-
 tem apud Chalcidenses uocabantur locupletes. Horum
 quoscunq; ceperūt, unā cum Bæotiorum captiuis uinctos in
 carcerem coniecerunt, quos aliquantò post, binis mulctato-
 minis soluerunt, eorumq; quibus alligati fuerant, uincula in
 arce suspenderunt, quæ ad meam usq; memoriam extabāt.
 pendentia è muris, à Medæ ambustis, è regione cœnaculi ad
 occasum spectantiis. Decimā quoq; redēptionis cōsecrarūt,
 facta arca quadriga, quæ ad sinistram manum intrantium
 statim

statim in propylaea arcis stabat, cum hac inscriptione.

Attica perdomitis acri sub Marte iuuentus

Bæotûm populis Chalcidicâq; manu,

Damna rependerunt uinclis, & carcere cæcò.

Quorum hæc de decima stant tibi Pallas æque.

Et Athenienses quidem aucti sunt, iuris autem æquabilitatem esse rem bonam, non ex uno tantum, sed undiq; perspicitur. Siquidem Athenienses quândiu tyrannis subiecti fuerunt, nullis finitimorum in bello præstantiores erant. Liberati uerò tyrannis, multò omnium primi extitère. Unde liquet, eos dum tyrannis parebant, de industria peccasse tanquam domino laborantes: at libertate parta, sibi ipsi quisq; rem gerere properabat. Et Athenienses quidem ita agebant Thebani autem post hæc ulciscendi illos cupidi sciscitatum ad deum miserunt. Quibus respondens Pythia negabat per sese eos posse illos ulcisci, iubebatq; ut ad famæ celebritatem referentes rogarent proximos. Reuersis qui missi ad oraculum erant, ac responso exposuero Thebani illud nihili facientes, quod referebatur, ut rogarent proximos, dicebant: Ergo proxime nos incolunt, Tanagrai, Coronæiq; & Thespienses, qui nostri assidue commilitones, alacri, atq; concordii in partes animo bella nobiscum tolerant. Quid hos rogari oportet: fortassis hoc non est oraculum. Hæc illis ratiocinantibus, quidam re audita, inquit: Ego quid sibi uelit: oraculum uideor mihi intelligere. Asopi duæ filiæ factæ traduntur, Thebe, & Aegina: quæ quoniam sorores sunt, opinor deum respondere nobis, ut Aegmetas rogemus, qui uicem nostram ulciscantur. Thebani, quoniam nulla quàm hæc uisa est, dicti potior sententia, protinus misère ad Aegmetas orandos auxilia, tanquam proximos ex dei oraculo.

Atheniensium præstantia.

Thebanis oraculum redditum.

Asopus.

oculo. Illi petentibus his auxilia, dixere se mittere cum eis
 Aeacidarum. Societate Aeacidarum freti Thebani, cum lace-
 sissent Athenienses, accepta offensione aduersa pugna, ue-
 rum auxilio uirorum remissis Aeacidis orauerunt. Quo-
 rum prece moti Aeginetae, tum magnitudine opum inflati,
 tum pristinarum inimicitiarum, quae eis cum Atheniensib.
 erant, memores, bellum illis haud indictum intulerunt. Nam
 cum Athenienses Boeotijs imminerent, ipsi longis nauibus
 in Atticam traiectione, cum alios multos populos in caetera o-
 ra maritima, tum Phalerum diripuerunt, magnam ex hac
 re calamitatem Atheniensibus afferentes. Inimicitiae autem,
 quas Aeginetae aduersus Athenienses habebant, ex hoc mi-
 nio extiterunt: Epidaurij, cum sua ipsis terra nihil redderet,
 de hac calamitate Delphicum consulere oraculum. Qui-
 bus Pythia iussit, ut Damiae, & Auxesia simulacra erige-
 rent: & postquam erexissent, melius secum actum iri. Scisci-
 tantibusque Epidaurijs, utrum ex aere facerent illa, an ex la-
 pide: respondit se neutro fieri sinere, sed à ligno oleagino,
 oleae tamen, non oleastri. Rogabant igitur Epidaurij Athe-
 nienses, sibi permitterent oleam incidere, qui scilicet oleas il-
 las facerrimas esse existimarent. Fertur etiam nusquam ge-
 titum nisi Athenis, illa tempestate oleas fuisse. Athenienses
 se uero dixerunt concessuros, hac duntaxat lege, si quotan-
 nis illi sacra Mineruae urbanae, & Erechtheo afferrent. Ac-
 cepta conditione Epidaurij, quae rogabant impetrauerunt,
 & simulacra ex his oleis fabricata statuerunt: terraeque sua
 fructum eis ferente, quod conuenerant, Atheniensibus per-
 soluebant. Eo tempore, atque superiori, Aeginetae Epidaurijs
 parebant, tum in alijs, tum uero in litibus, quas Aeginetae inter se
 uel actores, uel rei illuc se conferentes, agebant. Verum ex eo te-
 pore

Aeginetarum
 odia in A-
 thenienses.
 Damiae &
 Auxesia si-
 mulacra
 Olea tantum.
 Athenis es-
 se diceban-
 tur.

Simulacra
 ex oleis,

pore fabricatis nauibus, nullo consilio usi, ab Epidaurijs de-
sciuerunt. Pacti q̄ hostes, ac mari potiti, cū alias clades in-
ferebant, tū simulacra Damiae, & Auxesia surripuerunt:

Chori mu- ea q̄ asportata, in regiois suae mediterraneo loco statuerūt,
lierum Ae- cui nomē est Oeae, uiginti ferme procul ab urbe stadijs. Hoc
ginetarum, in loco illis erectis, supplicabant sacrificijs, atq̄ iocabundis
choris mulierum, denis uiris utriq̄ deorum assignatis, qui
choris praessent. Nam chori neminem uirū nuncupabāt,
sed indigenas feminas: quae ceremoniae apud ipsos quoque
Epidaurios fuerant. Surreptis statuis, Epidaurij quod fue-
rant pacti Atheniensibus, non soluebāt: cuius rei cum à na-
uijs Atheniensium admonerentur, reddidere rationem, cur
iniurijs non essent. Se enim quandiu apud se statuas habuis-
sent, quod conuentum erat exoluisse, eisdem iam uiduatas

Athenienses
Aeginā ad
repetenda
simulacra
missi.

non debere exoluere, sed Aeginetas, qui illas haberēt, à quib-
us id exigi iubebant. Ad eas repetendas Aeginatam Atheni-
enses misere. Aegineta negare quicquam negocij esse cum
Atheniensibus. Post repetita simulacra Athenienses aiunt
triremem missam publicē cum ciuibus quibusdam: qui Ae-
ginatam cum uemissent, simulacra, tanquam è suis lignis facta
conati fuerint suis sedibus emoliri ut asportarent. Cumq̄ eo
pacto eis potiri nequirent, circumdatis funibus trahere tenta-
rassent. Sed dum trahunt, tonitruum, & cum tonitruo terrae
motum excuisse: ea q̄ de re illos remiges, qui trahebant simu-
lacra, ab his in amentiam esse conuersos: & hoc morbo sese
tanquā hostes mutuo trucidasse, donec unus ex omnib. reli-
ctus esset, qui ad Phalerum se recepit. Athenienses ita rem ge-
stā esse memorāt. Aegineta negant illos unā cū nauī uenisse
se. Facile enim se unā nauim, atq̄ adeo cōplusculas, etiā si si-
bi nullae fuissent naues, fuisse propulsaturos: sed cū complu-
ribus

ribus in ipsorum terram inuasisse, se uerò cessisse, nec pugna nauali contendere uoluisse: qui tamen planū facere nequeunt, an quia impares esse ad pugnandum agnoscerent, cesserint: an uolentes permiserint illos facere quod fecerunt. Athenienses quoque, quoniam nulli propugnatores obstarēt, egressos ē nauibus, ad simulacra se conuertisse: & cum ea ē suis uestigijs arroliri nequirent, ita circumdatis restibus trahere conatos, donec tracta simulacra hoc, quod iam dicam fecerint, id quod mihi uerisimile non sit. Aiūt enim illa procubuisse sibi in genua, atque ex eo tempore semper genu nixa permanuisse. Et hæc quidem Athenienses fecisse. Se uerò, quod audirent sibi bellum ab Atheniensibus illatū iri præparasse Argiuos, ut sibi aduersus Athenienses in Aeginam degressi adessent auxilio: eosque cum latuissent hostē in traiciendo ex Epidauro in insulā, in Athenienses, qui nihil præscissent, cum nauibus disclusos irruisse: & interea tonitruū ipsis, terramotumque extitisse. Hæc ab Argiuis, Aeginetisque commemorantur. Athenienses quoque confitentur, unum opinandū ē suis incolumem in Atticam reuertisse. Cæterum, Argiui dicunt, profligato ab ipsis Attico exercitu, unum ex eis supersitem fuisse. At Athenienses diuinitus profligatum fuisse exercitum perhibent, sed ita, ut ne illi quidem unus superfuerit, quin perierit in hunc modum: Cum Athenas se recepisset, clademque renunciasset, uxores eorum, qui aduersus Aeginam profecti fuerant, indignè ferentes unum ex omnibus esse reducem, circumfusas hominemprehendisse, at fibulis æstimenarum pupugisse, percontantes singulas, ubi suus uir esset, atque hoc modo hunc fuisse confectum. Idem factum mulierum, uisum esse Atheniensibus ipsa clade tristius. In quas cum alia ratione animaduertere nō possent, uestem Doridem uelut in Iadem mutauerunt: nam antea Doridem uestem timonā,

gerebant Atticæ sæcæ sœminæ similimam Corinthiæ. Itaque mutauerunt in lineam ne fibulis uterentur, quanquam
 Saria ue- reuera si ratione utamus, non las olim uestis fuit, sed Cas-
 sis. ria, quoniam omnis prisca uestis sœminarum Græcarum
 eadem erat, quæ nunc, quam Doridem appellamus. Præ-
 terea Argiui, & Aeginetæ idem adhuc faciunt, apud quo-
 rum utrosque mos est, fibulas faciendi sefcuplas, quam tunc
 mensura consueuerat: quas præcipuæ sœminæ eorum tem-
 plis deorum consecrare solent, neque aliud quicquam At-
 ticum illuc asferre, neque scitilia, sed ex ollis eius loci in pos-
 sterum ibi potare. Eoq; contentionis processere Argiui,
 Aegineta- atque Aeginetæ mulieres cum Atticis, ut ad meâ usq; atas-
 rum in A- tem fibulas gestauerint, quàm antea grandiores. Odiorum
 thenienses principium Aeginetarum, ut Athenienses hoc, quemadmo-
 odiorum dum commemoratum est, extitit. Cuius rei circa statuas ge-
 principiu. ste, memoriam retinentes Aeginetæ, libenter Thebanorum
 rogatu auxilium tulere Bæotijs: Qui cū maritima Atticæ
 uastarent, Atheniensesq; aduersus Aeginam expeditionem
 inirent, aduenit à Delphis oraculum, ut ab Aeginetis læden-
 dis triginta annos abstinerent, tricesimo anno cum sanum
 Aeaco dicassent, bellū cum Aeginetis inchoarent, ad uotū
 eis re successura. Sin bellū cōtinuò inferrent, fore ut interea
 multa detrimenta acciperent, & inferrēt, sed ad extremum
 illos subigerēt. Hoc oraculū ad se Athenienses allatum ubi
 Aeaci fa- audiēre, eatenus ei obtemperandum censuerūt ut Aeaco fa-
 num. num dicarent, quod nunc in foro extructum uisitur, sed tri-
 ginta annos non tulerint, cum audissent bello super sedendū
 esse aduersus Aeginetas, à quibus tamen indigna passi fuis-
 sent. Sed eis ad ulciscendum se parantibus, Lacedæmoniu
 factum extitit impedimēto. Siquidem Lacedæmonij, audito
 cōmento Alcmaonidarū erga Pythiam, & quæ egisset Py-
 thia

thia in ipsos atq; Pisistratidas, duplicem se iacturam fecisse animaduvertebant: quod & suos hospites in patriam eiecissent, & nulla sibi ex hoc facto gratia ab Atheniensibus haberetur. Præterea oraculis urgebantur, denūciantibus multa ipsis, & indigna ex Atheniensibus futura, quorum antea hac securi fuissent, præsertim ex eo quod à Cleomene Spartā reuerso didicerant. Etenim Cleomenes positus est ex arcē Atheniensium oraculis, quæ à Pisistratidis prius possessa, cū expellerentur, relicta fuerant in templo. Ea Lacedæmonij, ubi p̄ Cleomenem accepere, & animaduiterunt Athenienses augescentes, nec ad ipsis obtemperandum ullo modo esse animatos: præterea genus Atticū, quod sub tyrannis fuisset infirmum, & ad parendum promptū, nūc parta libertate ipsis par existeret: hæc omnia cōsiderantes, accersierunt Hippia p̄ Pisistrati à Sigeo Hellesponti, quō Pisistratidæ confugerant. Postquā Hippias accersitus adfuit, accitis etiā aliō: Hippias autē sociorū nuncijs, ita Spartiatæ apud eos uerba fecere: A. cerisur à gnoscamus uiri socij, nos haud recte egisse q̄ emēitis oracu. Lacedæmonij inducī, uiros qui erāt nostri in primis hospites quīq; in animū inducebant præbere nobis Athenas obnoxias, è patria eiecimus. Et cū hæc fecerimus, tamen ingrato populo urbē tradidimus: qui posteaquā per nos liberatus est, nos pariter, ac regem nostrum per dedecus, detrimentumq; eiecit, & gloriā adeptus crescit. Itaq; didicerunt hoc ab eis maxime eorū finitimi Bæotij atq; Chalcidenses: fortassis etiam alius quis idem discet, si peccauerit. Quare, quoniā in illis agendis peccauimus, nūc demus operam ut illuc unā uobiscum euntes, supplicium de illis sumamus. Hæc enim de causa Hippia, & uos è sua quosq; urbe accersimus, & publico consensu, & communi exercitu reducentes hunc Athenas, reddamus ei,

quæ abstulimus. Hæc Spartiæ. Quæ cum alij socij non
 soficles probarent, cumq; silentium agerent, Corinthius Soficles ita
 oratio. locutus est: Iam cælû sub terra, ac terra superior cælo erit,
 hominesq; domicilium in mari habebunt, & pisces ibi habita-
 tabunt, ubi antea habitauerunt homines, postquâ uos Lacedæ-
 monij rebus publicis euersis, tyrânides in urbes introducere
 conamini: quo nihil est in rebus humanis, neq; iniustius, neq;
 magis mortiferum. Quod si bonum uobis uideatur ciuitates
 subesse tyrannidi, ipsi uobis principes tyrânû constituite:
 Tyranni in- atq; ita, ut alijs constituatis, operam date. Nunc ipsi tyrana-
 conimoda. norum expertes, & ne id in Sparta contingat uehementissimè
 cauêtes, hoc in socios studetis efficere, q si essetis, ut nos
 sumus experti, meliorem (quam nunc facitis) de hac re dice-
 retis sententiam. Nam Corinthiorum, reipublicæ status hic
 fuit: Erat apud eos paucorum regimen, & hi, qui Bacchiadæ
 uocantur, urbem incolebant, ultrò citroq; inter sese ma-
 Amphion trimonia contrahentes. Horum, uni nomine Amphioni, na-
 Labda. ta est filia clauda, cui nomen erat Labda: quam quomâ ne-
 mo Bacchiadarum ducere uolebat, duxit Eetion, Echecra-
 tis filius, natu Petreus, sed oriundus à Lapithe, ac Cæride.
 Oraculum Qui cum neq; ex hac muliere, neque ex alia tolleret liberos,
 Corinthijs. missus est Delphos, ad consulendû de prole. Eum introcun-
 tem statim Pythia his uersibus compellauit:
 Eetion te nemo (licet sis tantus) honorat,
 Conceptum pariet saxum graue Labda, monarchos
 Qui cadet in ciues, emendabitq; Corinthum.
 Hoc oraculum, quod Eetioni redditum est, eodem tenden-
 bat, quò alterû antea Bacchiadis redditum, haud prius in-
 tellectum quàm hoc renunciatum est, in hæc uerba:
 Concipit in Petris aquila enixura leonem

Robustum, sæuum, genua, & qui multa resoluet.

Hæc bene nunc animis uersate Corinthia proles,

Qui colitis pulchram Pallenem, altamq; Corinthum.

Id oraculū, cū ad eā diem fuisset indeprehensum, simul atq; ex hoc Eetionis patuit eōdem utrunq; pertinere, silentio suppressière, animo futurum Eetionis filium extinguendi. Et ut primum mulier enixa est, miserunt è suo numero decem uiros ad tribum, in qua habitabat Eetion, qui puerum extinguerent. Illi postquā Petrā peruenère, & ad Eetionis atriū accēsière, puerum petunt. Labda cur uenissent ignara, paterneq; beneuolentiæ causa uenisse eos rata, affert filium, et in unius eorum manum porrigit. Erat autem inter uiam cō- Labdæ
stitutum, ut qui primus eorum puerū cepisset, is humi illum filius.
allideret. Verū diuina quadam fortuna, puer ei uiro, cui à Labda traditus erat, arrisit. Quam rem illi cōsideranti misericratio subiit pueri occidendi. Sic misertus alteri tradidit, et ille tertio, atq; ita deinceps per manus traditus infans, per oēs decem transiit: ac nemine interimere uolente, rursus matri est redditus. Illi egressi, atq; ante ianuā stantes, alius aliū incusabant, castigabantq;, sed primum præcipue, qui ex conuento non fecisset, donec interiecto temporis spacio placitū est, ut rursus introgressi, oēs fierent participes cædis, sed ne necesse erat ex Eetionis stirpe germinari Corinthis perniciem. Nam Labda stans pro foribus, hæc omnia exaudiebat. Eoq; metuens, ne illi immutata uoluntate acceptū rursus puerum interimere, asportauit, & in mēsara frumētaria occultit, qui locus uisus est minimè inuestigabilis, cum sciret illos, si redirent ad inuestigandum puerum, omnia scrutaturos, ne & contigit. Nam introgressis, & scrutantibus, ubi non paruit, uisum est eis abeundum, atque hīs, à quibus missi

essent dicendum, se cuncta, quæ illi mandassent, perpetrassent, atque ita reuersi dixerunt. Post hæc Eetionis filio crescenti in Cypselus positum est nomen Cypselo, ob periculum hoc quod deuita unde appel uerat in cypsela, id est, mensura frumētaria. Vbi in uirilem latuq. adoleuit ætatem, consulenti oraculum Delphis, anceps est redditum, quo fretus, Corinthū aggressus occupauit. Oraculum autem hoc erat:

Vir locuples nostras hic qui descendit ad ædes

Cypselus Eetides, claræ rex esto Corinthi.

Ipse, & eo gnati, sed nulli deinde nepotes.

Et oraculū quidē hoc erat. Cypselus uerò tyrannide potius talis extitit, ut Corinthiorū multos exegerit: multos pecunia longè plurimos anima priuauerit. Cui cū triginta regnasset annos, bene uita defuncto successit in tyrannide filius Periander, qui inter initia mitius agebat quā pater: sed ubi per nuncios consuetudinē habuit cū Thrasybulo, Mileti tyranno, multò magis quā pater cruentus effectus est. Misso enim præcone, Thrasybulum interrogauit, qua ratione ipse rebus Spicarum tutius cōstitutus, ciuitatē pulcherrimē gubernaret. Thrasy- detrunca- bulus, eo qui à Periandro missus erat, extra oppidū edueto, tio. ingressus est rus quoddam satum: & unā cum nuncio segetem interambulans, sciscitabatur hominem de suo aduentu apud Liuiū ē Corintho, detrūcans, atque abijciens, ut quamq. uidebat spi- de papaues eam inter alias extantem, donec segetem formosissimā, atque tam decus. densissimā, hunc in modū corripit, prædiumq. illud peruas- sione. gatus, nullo uerbo reddito præconem remisit. Reuersus Corinthū præco, audio præceptionis audiendæ Periandro, negauit sibi quippiā respōdisse Thrasybulū, mirari quod se ad uirū uesantum Periander misisset, & sua ipsius destruentē, exponitq. quæ ex Thrasybulo uidisset. Periander id Thra- sybuli

sybuli factum intelligens, atq; interpretās sibi ab illo præce-
ptum, ut eminentissimos quosq; populariū interimeret, tunc
uerò omnē in ciues sæuitiam exercuit, interficiendo, ac per-
sequendo, consumās id quod à Cypselo fuerat ommissum: ad: Epistola
eò quidem, ut uno die uniuersas mulieres Corinthias exue- Thrasybuli
rit, propter Melissam uxore suā. Nam cū ad Thesprotos, q ad Perian-
sunt ad flumē Acherontē, misissent nuncios, sciscitatu mor- dūm extat
tuorū oraculū de hospitii deposito, Melissa apparēs, negauit apud D. La
se indicaturā aut dicturā ubi nā depositum esset collocatū, ertiū in 1.
quoniā ipsa algeret, quia nuda esset. Nihil enim sibi prodes- Melissa.
se uestes, cū quibus sepulta fuisset, utpote nō cōcrematas. Cu
iūs rei, quod uera loqueretur, testimonio foret, quod Perian
der in frigidū furnū panes ingessisset. Hæc Periandro renū In frigidum
ciata, ob illud argumentū fidē fecēre, quod ipse cū Melissa furnum pas
quāuis defuncta, coierat. Itaq; statim post eum nunciū per nes inge-
præconē edixit, ut oēs Corinthiæ mulieres ad Iunonis tem- rere.
plū prodiret. Eò tanq ad diē festū, q ornatissimē poterāt cū Periander
issent mulieres, ille dispositis clā satellitibus, eas omnes sine cū defun-
discrimine exiit ingenuas pariter, & ancillas, atq; eas uestes sta concu-
ad foueā cōportatas Melissam precādo cremauit. Hæc ubi buit, Corin-
fecit, & nuncios iterum eosdem misit, tunc ei Melissa idolū, thiæ mulie
hoc est, inanis imago, exposuit, ubi nā depositū hospitii col res denuda
locasset. Talis est tyrannus, Lacedæmonij, & tale opus. Eoq; tæ.
nos Corinthios, cū magna admiratio cepit, simul atq; uidi
mus uos accersisse Hippiam, tū uerò maior nunc dum ista
dictis. Propterea deos Græcorū inuocatus testamur apud Hippia reā
uos, ne uelitis tyrannides in ciuitatib. cōstituere, quas nō ex- sponsum &
tinguitis, sed excitatis præter æquitatē, dū Hippia reducitis, reditus.
in quo scitote Corinthios uobis nō assensuros: Hæc Sōsicles
Corinthiorū legatus. Quin excipiens Hippias, eosdē quos il
le deos inuocando dixit, cū ceteros, tū p̄cipuē Corinthios

desideraturos Pisistratidas, dū uenissent dies, quib. expiare se ab Atheniensibus nequirent. Haecenus respondit Hippias, quoniam oracula illa ipse prae ceteris nota haberet. Ceteri socij, qui antea silentium tenuerant, audito Sosicle liberius pro se quisque in uocē erumpentes, accedere sententiæ Corinthiorum, obtestariq. Lacedaemonios, ne quid agerent noui aduersus Græcam ciuitatem. Ita ab ea re cessatum est Hippigoum. pias illine profectus, offerente ei Amynta Macedone Antho Amyntas, muntem & Thessalis Iolcon, neutrum accipere uoluit, sed rursus ad Sigeum cōcessit, quod armis Pisistrato à Mitylenæis egerat, ripuerat. Eoq. capto, tyrannū ibi cōstituit Hecgestratū filium, nothū ex muliere Argia, qui tamen, quæ à Pisistrato acciperat, nō tenuit sine praelio. Nam dum inter Mitylenæos, ac Athenienses pugnatū est, hos ex oppido Achilleo, illos è Sigeo prodeuntes, hos repetētes regionem, illos refellentes haec ratione, quod dicerēt nihilo plus iuris esse Acolibus in agrum Iliensem, quam sibi, ac ceteris Græcis qui Menelao in raptu Helenes operam nauassent. His assidue bellantibus, cum alia in praelijs gesta sunt, tum illud, quod Alcaeus poeta in praelio, quid collatis signis gerebatur, uincētib. Atheniētib., ipse qdē fugæ se mādans euasit: sed armis eius potiti sunt Athenienses, quæ apud templū Mineruæ in Sigeo suspenderunt.

Alceus Hanc rem Alcaeus carmini mandās, in Mitylenem reposuit, poeta. indicans Menalippo sodali suam calamitatem. Mitylenæos Menalippus tamen, atq. Athenienses reduxit in gratiam Periander Cyprus. pseli, qui delectus arbiter, ita eos recōciliauit, ut utriq. ea cōluerent, quæ haberent. At hoc modo Sigeum factū est Athenienses nunciij niensum. Hippias, posteaquā Lacedaemone in Asiā abiit, ad Artaxerxes cuncta agitabat insimulando Athenienses apud Artaphernem. nem: atq. omnem operam dando, ut Athenæ in illius, ac Darius uenirent potestate. Quæ agitantem Hippiam cū accepissent

sent Athenienses, mittunt Sardis nuncios, ad dissuadendum Artapherni Persis fidē habere exulibus Atheniensibus. Sed Artaphernes nis ad Athē iubere, Athenienses (si salui esse uellent) rursus Hippia reuersiones recipere. Athenienses eā cōditionem recusare, & malle pro se sponsum. fessi esse Persarum hostes. Dum ita apud Persas insimulantur, atq; ita animati sunt Athenienses eam conditionem recusare, hoc interim tempore Milesius Aristagoras à Cleomene Lacedæmonio reiectus à Sparta, Athenas uenit. Nam ea Persarū bellica arma. inter ceteras præpollebat. Ad quam urbem ubi uenit Aristagoras, eadem quæ in Sparta commemorauit de commodis, quæ essent in Asia, deq; Persico bello, quod neq; scutum, neq; lanceā in usu haberent, facilesq; essent ad capiendū. Hac ille referēs, illa quoq; addebat, Milesios esse Atheniensium colonos, quos æquum esset ab eis liberari, qui multum pollerent. Deniq; nihil non pollicebatur, omnibus precibus obsecrans, quod tantopere cupiebat, donec eos induxit. Multos enim permouere facilius uidetur esse, quàm unum: quando ille unum Cleomenem Lacedæmonium permouere non potuit: Atheniensium triginta millia potuit. Itaq; Athenienses persuasi, decreuēre uiginti naues Ionibus auxilio mittendas, Melanthio illis præfecto, uiro inter populares omni in respectato. Hac classis initium malorum extitit Græcis pariter, & Barbaris. Ante eius egressum Aristagoras reuersus Miletum, excogitauit cōsiliū, quod in nullam Ionum uilitatem erat redundaturum: quanquam ne ille quidem hac ratione faciebat, sed ut regi Dario molestiam afferret. Etenim misit quendam in Phrygiam ad Pæones, qui à flumine Strymone erant in captiuitatem abducti à Megabazō, locum, atq; uicū per sese incolentes, ad quos, ut peruenit nuncius, ita uerba fecit: Viri Pæones, misit me Aristagoras

goras Mileti tyrannus, ad ostendendam uobis (si obtinere uelitis) salutem. Nunc enim cuncta Ionia ab rege defecit, eademq; uobis præstat facultatem salutis paranda patriam nostram: per uos quidem usq; ad mare, deinceps nobis iam cura erit. His auditis. Pæones magnam sanè uoluptatem acceperunt: sumptisq; liberis, atq; uxoribus, ad mare fuga se proripuerunt: nonnulli eorum præ metu illic remanserunt. Vbi ad mare peruenire illinc in Chium transiuerunt. Quò postquam applicuere, eorū inuestigia insecutus adfuit ingens equitatus Persarum: & quia eos assequi non potuit, misit in Chium ad illos, ut eodem rediret. Cuius oratione repudiata, à Chijs sunt in lesbum transportati, mox à Lesbjs in Doriscum, unde terrestri itinere se in Pæoniam res Atheniensium ceperunt. Post hæc ad Aristagoram Athenienses, uiginti cum quinque naues nauibus uenire, ducentes unam quinque triremes Erethriorum: ad Aristagoram qui non Atheniensium gratia commilitium præstabant, sed debita ipsi Milesijs gratia reddebant. Nam Milesijs aliquando pro Erethrijs in Bello Chalcidensi operam suam præstiterant, cum Samijs contra Erethrios, atq; Milesios Chalcidensibus opem ferrent. Aristagoras, ubi illi, atq; alij socij adfuere, expeditionem fecit aduersus Sardis, non tamen ipse proficiscens, sed Mileti remanens, præfectis alijs ducibus Milesiorum Charopis fratre suo Charapimo, cæterorumq; ciuium Hermophanto. Hac classe Iones, ubi peruenire Ephesum, relictis nauibus apud Hermophantem. Coresum, quod est agri Ephesij ipsi cum ingenti manu sumptibus ducibus. Ephesijs, ad superiora tendebant, secundum flumen Caystrum tenentes iter. Illinc superato Tmolo Sardis adueniunt, easq; occurrente nemine capiunt, omniaq; eius urbis loca præter arcem, quam Artaphernes ipse tutabatur, habere non exiguas uirorum copias: quæ res fuit impedimento, quo mi-

nus qui ingressi erant urbem, diriperent. Erant Sardibus do Sardis crea
 mus pleraque arundinacea, quae uero lateritiæ, tamen ex aru matz lunt.
 dimibus lacunaria habebant. Harum unam quidam è mliis
 tibus cum incendiisset, repente ignis è domo in domum ela
 psus totam urbem absumpsit. Ardente urbe, & uasstante iam
 extrema incendio, nec habente regressum, Lydi & Persarum,
 quicumque in urbe erant, undique circumeunti, ex urbe in forum
 confluunt, & ad amnem Pactolum, qui medium forum in. Pactolus.
 terfluens, aramenta auri è Tmolo illis defert, de flumi. Hermus.
 ni Hermo immiscetur, & ille mari. Ad hunc amnem, & ad Tmolus.
 hoc forum conglobati Lydi pariter, & Persæ, sese defende
 re cogebantur. Iones uidentes hostium alios sese tutantes, a
 lios magna multitudine se obuiam ferentes, metu perculsi, ad
 montem, qui dicitur Tmolus, sese recipiunt, atque illinc noctu
 ad naues. Crematis Sardibus, deflagrauit una templum Cy
 beles indigenæ deæ: Cuius prætextu postea Persæ, templa
 quæ in Græcia erant, cremauerunt. Hoc ubi Persæ, qui intra
 Halym domicilia habebant, rescuerunt, tunc uero ad feren
 dam Lydis opem conuenerunt: nec adepti Sardibus Iones Ionu fuga.
 iam illinc profectos, eadem uia insecuti, comperiunt Ephesi:
 congressique cum illis ex aduerso instructis, in fugam eos uer
 tunt, multosque occidunt, & in his cum alios illustres uiros,
 tum Eualcidem Erethriorum ducem, qui donatus laurea Eualcides.
 in certaminibus fuerat, & à Simonide Ceio maiorem in mo Simonidea
 dum celebratus. Ex ea pugna, qui euasere, per urbes poëta.
 fuere dissipati. Et tunc quidem ita dimicatum est. Atheni
 enses autem post hæc desertis prorsus Ionibus, etsi per num
 cios Aristagoræ magnopere rogabantur, negauerunt se
 auxilio futuros. Quorum societate fraudati Iones, ta
 men quoniam illa aduersus, Darium egerant, nihilo
 segnius

segnius bellum aduersus regem parabant: Helleſpontumq̃ inuecti, Byzantium ac ceteras circa urbes in ſuam poteſtatem redegerunt. Inde enecli magnam Cariæ partem, in belali ſocietatem aſciuerunt.

Nam Camus quæ prius ſocietatem facere recuſauerat, ubi Sardis conflagrarūt, & ipſa Ionibus acceſſit. Præterea Cyprij. Cyprij omnes ultrò exceptis Amathuſijs. Deſecerunt autem Onesilus. Cyprij à Medis in hunc modū. Erat Onesilus quidā, Gorgi Gorgus. Salaminiorū regis frater, natus minor, Cherſis filius, Siromi nepos. Euclihōtis pronepos, hic uir, cum ſepenumero ante a Gorgum ſolicitaffet ad rebellandū ab rege, tunc audiens Ionas rebellaffe, uehemētis urgere hominē inſtitit. In quo quia nihil proficiebat, obſeruato tēpore, dū Gorgus oppidū egredetur, unā cū ſuis militibus eū portis excluſit. Gorgus oppido exutus, ad Medos transfugit. Eo poſitus Onesilus, omnibus Cyprijſ ut rebellarent ſuadebat: perſuaſis ceteris, Amachuſios rebellare abnuentes obſidione circundedit. Dū hic Amathuntem obſidet, Darius, ut ei nunciatū eſt, Sardis captas, incēſasq̃ ab Athenienſibus, atq̃ Ionibus, & huius cōparandæ claſſis, atq̃ rei contexendæ fuiſſe autorem Ariſtagorā Mileſium, fertur cum primum hæc audiuit dixiſſe: Ionæſ nihil feciſſe probè ſciens, nō fuiſſe illos præ contēptu ſui rebellaturos: deinde interrogaffe qui nā eſſent Athenienſes. Id cū audiſſet, tū arcū popoſciſſe, eo ſumpto ſagittam impoſitam in cælum excuſſiſſe: & ea in aērē excuſſa dixiſſe, ō Iuaſagitta ad piter, cōtingat mihi, ut Athenienſes ulciſcar. Atq̃ hæc locutionem exitum, cuidam famulorum præcepiſſe, ut ſibi ſemper appoſita euſſa. cœna, ter diceret: Here, memento Athenienſium. Et cū hoc præcepiſſet, accito ad ſuum conſpectum Hiſtiæo Mileſio, quem ipſe diu diſtinuerat, ita cum fuiſſet allocutum: Audis

Hiſtiæo

Histiæ, procuratorem tuum, cui tu Miletum demandasti, *Darius* Ed-
nouas aduersum me res esse molitum. *Viris* enim ex altera fixo.
continēte persuasit, ut *Iones* sequerentur, qui mihi commis-
sorum pœnas dabunt, eosq̃ induxit ad me Sardibus priuanda-
dum. Num igitur uidentur hæc tibi bene habere? Quorum
quid' nam sine tuis consilijs actū est? Proinde uide ne rursus
teipsum in culpam inducas. Ad hæc *Histiæus*: Quod' nam *Histiæus* ad
inquit rex protulisti uerbum: Mene consulere rem, quæ tibi *Dazium*.
sit tantum, tantulumuē molestiæ allatura? Quid mihi qua-
rens ista facerem? aut cuius rei indigens, cui omnia adsunt,
quæ tibi, quem tu omnium consiliorum tuorum communio-
ne dignaris? Quod si istud quod ais egit procurator meus,
sic habito, id cum fecisse suo consilio. Principiò rationem
istam non admitto, Milesios, ac meum procuratorem quipa-
piam rerum nouarum fecisse aduersus statum tuum. Siquid
tamen huiusmodi faciunt, & tu uera audisti, rex, intellige
quid rei egeris, quod me à mari ablegandum putasti. Nam
Iones id agere aggressi sunt, postquam ego ex ipsorum cō- Callida ad
spectu sum amotus, cuius aggrediendi iam pridem libidine fallendum
tenebantur. Quod si ego in Ionia fuisset, nulla profectò se regem ora-
cinitas commouisset. Proinde nūc properè dimitte me, ut in tio.
Ioniā contendam, illic omnia negocia tibi in integrum re-
stiturus: & hunc Mileti procuratorem, harum rerū machi-
natorem, in tuā potestatem redacturus. Hæc cum ex animi
tui sententia cōfecero, iuro per deos regios me nō prius exu-
turū hanc uestem, qua indutus in Ioniā descendā, quā Sardi-
niam insulam maximam tibi tributariam reddidero. Hæc *Histiæus* ablo-
Histiæus fallendi gratia dicebat. Quibus persuasus *Darius*, tio.
hominem dimisit, præcipient, ut posteaquā ea, quæ spon-
derat præstitisset, ad se Susa reuertereur. Dum nuncius
de

de Sardibus ad regem uenit, Dariusq; illam rem arcu fecit,
 & Histiaeu est allocutus, Histiaeuq; ab eo dimissus, ad mare
 se contulit: hoc interea omni tempore hæc gesta sunt.

Artybius. filo Salaminio Amathusios obsidenti nuncius affertur, Artybium uirum inter Persas eximium cum magna ui Persarum cursum tenere in Cyprum. Quo accepto, Onesilus legatos passim in Ioniam dimittit ad Iones euocandos: qui non diu in deliberando cunctati, cum magna classe ad eum se cō-

Claues Cy- tulerunt. Et cum Cyprum tenuissent, Persæ eodem è Cilicia
 pri. traiecerunt, terrestriq; itinere Salaminē contenderunt, Phœnicibus classe circumueuntibus promontoriū quæ Claues Cy-

Cypriorum pri uocantur. His ea facientibus. Cyprii tyrāni conuocatis
 oratio. Ionum ducibus dixere: Viri Iones uobis nos Cyprii optionē
 damus cum utris dimicare uelitis, cum Persis, an cum Phœnicibus. Si terra mauultis cum Persis acie confligere, iam tēpus est è nauibus egrediendi, & in acie standi, ut nos uestras ingressi naues, cum Phœnicibus dimicemus. Sin cum Phœnicibus fortunam tentare mauultis, facite: quoniam altern-
 trum opus est erigatis, ut quantum in nobis situm est, Ionia, atq; Cyprus in libertatem uindicerentur. Ad hæc Iones: Comune, inquit, Ionie consiliū nos misit ad mare tutandū, non ad naues tradendas, quo ipsi cum Persis in terra confli-
 geremus. Itaq; ubi collocati sumus, ut operam nauemus etiā temur. Vos uerò debetis qualia ab imperantibus Medispas-
 si estis reminiscetes, uiros egregios uos ostendere. Hæc Iones responderunt. Post hæc Persii in campum Salaminium tendentibus, Cyprii reges aduersus alios hostes cōstituerūt, alios Cyprios: aduersus Persas, optimum quemq; Salaminiorum, ac Soliensium, aduersus Artybium Persarum ducem Onesilus ultrò constitit. Insidebat Artybius equo, in arma-

tum erigere se docto. Quod audiens Onesilus, ad satellitem Artybij suum (erat enim ei satelles sanè quam peritus rei bellicæ, & quus. alioqui solertiæ plenus:) Audito, inquit, Artybij equum edoctum se erigere, & pedibus simul, atq; ore eū, in quem agitur rem gerere: proinde tu properè mita ratione dicito, utrū malis obseruare, equū ne tibi feriendū, an ipsum Artybiū. Ad quem seruus: Ego uerò, inquit, rex paratus sum, & utrunq; & aliterutrū, & omninò quicquid imperaueris, facere. Pro mām tamen, quod rebus tuis esse conducibilius sentiā, regem ac ducē oportere cū rege, ac duce certare. Siue enim talē occidas, decori tibi fore: siue à tali, quod absit, occidaris, quod secundū est, dimidium mali esse: hos uerò famulos cū famulos hostiū debere cōfligere. Nā quod ad equū attinet, non est causa, cur ei⁹ artificiū extimescas. Recipio enim tibi eū post hac aduersus neminē se erecturū. Hæc illo locuto, mox exercitus cōflixere, terrestres, naualesq;. Et classe quidem Iones eos die strenuè pugnantes superauere Phœnices. Samiorum tamen præcipua uirtus extitit. In terra, ubi concursus est, dum acies dimicant, circa imperatores hoc actum est. Vbi Artybius equo cui insidebat, in Onesilum inuectus est, Onesilus, ut conuenerat cum satellite, ipse inuadentem Artybiū ferit: eius satelles equi sublatis pedes in Onesili scutū iactā. Artybij caecis, falce percussos abscidit. Quo ictu Artybius Persarū imperator illinc unā cum equo corruit. Cæteris pugnando occupatis, Stefenor, Cyprij tyrannus, nō parū circa se copiarū Curienses, habens, prodidit socios Curienses. Hi Argiuorū coloni di. Onesili cuntur esse. Post horū proditiōē, statim Salaminij, qui cur moribus uehebantur, idem fecere. Quo ex facto Persæ Cyprij Aristocys superiores extitere. Horum acie in fugā uersa, cū alij multi prus. occubere, tū uerò Onesilus Chersis, q Cyprios ad defectio. Philocys nem prus.

nem induxerat, Soliorum rex Aristocyprus, Philocyprī filius, eius inquā Philocyprī, quem Solon Atheniensis Cyprū
Onesili ca: profectus inter tyrānos maximē uersibus celebrauit. Onesili
 put. caput Amathusi, quoniam ipsos obsederat, excisum in op-
 pidum retulerunt, ac supra portas suspenderunt. Quod sus-
 pensum cum iam exinanitum esset, ingressum apum examē
 fauo referfit. Ea de re oraculum Amathusijs (nā oraculum
 consuluere) redditū est, ut deposuū caput humarent. One-
 siliq; quotannis tanquā heroi sacrificarent. Hoc faciētibus,
 melius cū eis actū iri. Quod Amathusi ad meā usq; memo-
 riam faciebant. Iones, & ali, qui ad Cybrū pugna nauali di-
 micauerant ubi didicere res Onesili perditas & cæteras Cy-
 pri urbes obseffas, præter Salaminem, eam aut Gorgo pristini
 regi Salaminios restituisse, in Ioniā redire maturauerūt,
Soli urbs. urbiū Cypriarum diutissimē obsidionē Soli pertulit, sed eā
 Persæ quinto mense quā obsidere cæperunt, circumfusa
 Cyprii in fosso muro expugnauerunt. Ita Cyprii cum annum liberi su-
 seruitutem issent, denuò in seruitutem sunt redacti. Ac Daurises, qui si-
 redacti. liam Darij in matrimonium habebat, Hymeesq; & Otanes.
 Dardanus atq; ali Persarum duces, & ipsi filias Darij in matrimonio
urbs capta. habentes, persecuti eos Iones, qui aduersus Sardis expeditio-
 nē fecerant, postquā in naues repulerunt prælio uictos, de-
 hinc inter se partiti sunt urbes, quas expugnarent. Daurises
 quidē cōuersus ad urbes in Hellespōto sitas cepit Dardanū,
Abydos. cepit Abydū & Percotē, Lampscā, et Pason, singulas dies
Percotes. bus singulis. Cui à Pæso ad urbē Pariō cōtendenti nuncius
 Pzsus. adfertur, Cares cū Ionibus sentiētes, à Persis defeçisse. Igi-
 Parion. tur conuerso itinere ex Hellesponto, aduersus Cariam co-
Columnæ piæ duxit. Sed antequā perueniret, de eius aduentu cæ-
 sibus, uiores facti Cares, ad columnas (quæ albæ dicuntur) con-
 ueniunt,

ueniunt, atq; ad amnem Marsyam, qui ex Hydriadae regio Hydrias.
 ne defluit in Mæandrum. Ibi coactis Caribus, multæ sunt à
 multis dictæ sententiæ: sed optima omnium meo iudicio à
 Pixodora Mausoli filio, Cindysensi, qui Syennesis Cilicū re. Pixodoras.
 gis filiam in matrimonio habebat. Ab hoc sententiā dicta est,
 ut transmissio Mæandro Cares flumen à tergo habentes, ita
 demum cum hoste congrederentur, ut sublata spe retrò fu-
 giendi, atq; ibidem manere coacti, redderentur meliores quàm
 natura essent. Verùm hæc sententiā non peruenit, sed illa, ut
 Persis potius à tergo Mæander esset, ut si Persæ fugam fa-
 cientes euaderent, in flumen incidentes abire non possent.
 Post hæc cum adessent Persæ, ac Mæandrum trāsissent, ibi
 super amnem Marsyam Cares prælium cōseruere cū Persis Carum cū
 acriter atq; diuturnum. Ad postremum multitudine hostium Persis præ-
 terga uertit. Quo in prælio Persarum cecidere duo millia. lium.
 Carum decem millia. Ex quibus qui effugerunt ad Labran-
 tem, in Iouis militaris templum se receperunt, in magnum, Lucus pla-
 atq; sacrum lucum platanorum. Sunt autem ex his (quos no tanorum Io-
 uinus) Cares soli, qui Ioui militari hostias offerat. Huc Ca uis militas
 res cū se recepissent, de salute cōsultabant, utrum sese Persis tis templū.
 dedere, an Asiam penitus relinquere satius esset. De hac re
 consultantibus subsidio uenere Milesij cum socijs. Ibi Carēs Milesij &
 immutata priori uoluntate, rursus ad bellum instaurandum Cares fugā
 animantur, & cum inuadentibus Persis occurrunt: & cum tur.
 diutius quàm prius dimicandum esset, fugantur multis cæ-
 sis, Milesyorum præcipuè. Post acceptam calamitatem hanc
 Cares copijs reparatis repugnauerunt. Audientes enim ura-
 bes suas inuasum iri à Persis, insidias illis in uia, quæ in My-
 lassa fert, collocauerunt, autore Heraclide Ibanoleo, My-
 lassensi. In eas insidias Persæ noctu illapsi, obtruncati sunt
 B b cum

Heracli- cum ducibus suis Daurise, & Amorge, & Sisamace, nec non
des. Myrse Gygis filio. Hunc in modum interiêre hi Persæ. Hys
Daurises. mees autem, qui & ipse erat ex insequentibus Ionas, qui ad
Amorgea. uersus Sardis militauerant, ad Propontidem conuersus ces
Myrses. pit Cion, ac Mysiam. Hæc expugnata, audiens Daurisen res
Sisema- lieto Hellesponto tendere aduersus Cariam, ommissa Propon
ces. tide, in Hellespôtum duxit exercitum, cepitq; Aeoles omnes
 qui oram Iliadem incolunt. Cepit item Gergithas, qui à pri
 scis Teucris relikti fuerant. Has gêtes cum cepisset Hymeas,
Gergithæ. morbo decessit Troade, & hic quidem ita mortem obiit. At
Hymæz o- taphernes autē Sardinum præfectus, & Otanes tertius dux,
bitus. aduersus Ioniam, confinemq; Aeolidem delecti imperatores,
 cepere ex Ionia quidē Clazomenas, ex Aeolia uerò Cym
 mam. Quibus oppidis captis, Aristagoras Milesius ubi hoc
 accepit nō erat compos mentis, ut qui perturbasset Ioniam,
 & magna negocia confudisset. Itaq; cernens hæc, ubi consti
 tit ei rem effici non posse, nec Darium regem superari, desu
 giendo deliberabat: conuocatisq; suæ factionis hominibus,
 consulebat satius fore eis, si Mileto expellerentur, in septena
 trionalia loca aliqua profugere, ducentes coloniam, uel in
 Sardiniam, uel in Myrcinum Hedonum, quam Histiaus à
 Dario donatus mœnibus struxerat. Hæc Aristagoras per
Hecataus. contabatur. Verum Hecataus Hegesandri scriptor, nega
 bat coloniam alterutro deducendam, sed si Mileto eijceretur
Leros. tur, mœnia in Lero insula edificanda, atq; illic quiescendū.
 Deinde illinc Miletum esse remeandū. Hoc consulebat He
 cataus. Sed Aristagoras, cuius sententia præcipue erat ab
Pythago- eundi in Myrcinum, demandata Mileto Pythagoræ, uiro
ras inter populares probato, procuratore Mileti, ipse sumptis se
Mileti pro- cum omnibus uoluntarijs in Thraciam nauigauit, regio
curator. nemq;

nemq; obtinuit, ad quam concesserat. Ex ea profectus, dum
urbem obsidet, tam ipse, quam eius exercitus à Thracibus,
tametsi illic accepta fide excedere uolentibus, interemptus Aristagoræ
est. Et Aristagoras, qui dem, qui Ioniam ad mora.
defectionem induxerat, ita
oppetiit.

Bb 2 MERO.

HERODO-

TI HALICARNAS-

SEI HISTORIARVM,

LIBER VI.

Qui inscribitur

ERATO.

ARISTAGORAS quidem Ionicae rebel-
lionis autor, ita oppetijt. Histiaus autem
Mileti tyrannus, à Dario commeatum ad-
eptus, Sardis uenit. Eò cum uenisset è Su-
sis, interrogatus ab Artapherne Sardium
præfecto, quid'nam ei uideretur Iones ad rebellandũ, indu-
xisse: cum negaret se id scire quinimò mirari quod actũ es-
set, tanquam eius rei prorsus ignarus, Artaphernes uidens,
eum esse artificem, & rebellionis ueritatẽ sciens, inquit: **Hic**
Prouerbiũ. *stiae, sic res hæc se habet. Hunc alceum tu quidem consue-*
sti, Aristagoras autem sibi induit. Hoc Artaphernes ad rea-
bellionem pertinens dixit. Quem Histiaus tanquam rei gna-
rum ueritus, prima statim nocte fuga se ad mare proripuit,
regem Dariũ frustratus, cui Sardinia insulam maximam in
illius potestatem redacturum se pollicitus, subiit primas par-
tes Ionici belli aduersus Darium gerendi. Is cum in Chium
Histiaus à transmississet, à Chijs in uincula coniectus est, exploratũ hæc
Chijs in bentibus cum à Dario illie isse ad res nouas moliendas. Sed
uincula cõ ubi omnem cognouere rationem, quod regi hostis esset, ho-
iectus. minem soluerunt. Ibi interrogatus Histiaus ab Ionibus, cur
ita

ita promptè, ut à rege deficeret Aristagoræ delegasset, & ita clade Iones affecisset. Verà causam nò admodū aperuit, sed dixit, se regem Darium constituisse, Phœnices è sedibus suis amotos in Ioniam transferre, & Ionas in Phœnicen, & hac causa literas se misisse. Cumq; hæc non omninò rex constituisset, ipse Ionas terrefaciebat. Post hæc ad Persas, qui Hermip-Sardibus erant, literas dat, tanquam secum antea de rebel- lione collocutos, quas literas fecit per nuncium quendam Literæ Hi- Hermippum Artanireum. Eas Hermippus non ijs, ad quos stizi pro- debantur reddidit, sed Artapherni. Ille omnibus quæ age- duntur. bantur cognitis, iubet Hermippum, & eas reddere, quibus Histiaus mittebat et quæ uicissim à Persis ad Histiaum res- sponderetur sibi dare. Ita rebus palam factis, Artaphernes de multis Persarum supplicium sumpsit, & Sardibus quidē tumultus exiit. Histiaus autem hac spe lapsus, exoratis Chij Milesium reductus est: sed Milesij libenter etiam Aristagora liberati, nullo pacto animū inducebant ad aliū tyrānum illuc recipiendū, utpotè gustata libertate. Histiaus sub Histia nuls noctem conatus introire Miletum, à quodam Milesio in fe- nus. more uulneratus est. Ità reiectus à patria sua, rursus se rece- pit in Chium, atq; illinc quoniā Chios ad tradendas sibi na- ues inducere nò poterat, traiecit Mitylenen: Lesbijq; ut sibi traderet naues persuasis, octo illorū triremibus armatis Byzantiū remigauit. Ibiq; subsidens, nauigia quæ è Ponto pro- dibat interceptabat, præter eorū, qui se paratos Histiaeo ob- sequi dicebāt. Histiaeo, & Mitylenæis hæc agentibus, aduer- sus ipsam Miletū ingens exercitus hostium, classiarius pariter, & terrestris in expedito erat. Duces enim Persarū coa- ctis in unū copijs cuncti in eā contendebant, minoris cetera oppida facientes. Inter classiarios promptissimi erāt Phœ-

nices, cum quibus militabant, & Cyprij recens subacti, & Cilices, & Aegyptij. Hos aduersus Miletum, & ceteram Ioniam uenturos cum accepissent Iones, miserunt suos quique primores ad commune Græciæ concilium. Quibus in eū locum coactis, atq; deliberantibus, uisum est nullas debere terrestres copias aduersus Persas contrahi, sed Milesios maxima per seipsos pro uiribus tutari, ceteros classē instruere nulla naui prætermissa. Instructa q; classe, primo quoq; tempore contractos apud Ladam ante Miletum pugna nauali decernere. Lada autem parua quædam est insula, urbi Milesiorum obiacens. Post hæc impletis ydem nauibus ad locū præstō fuerunt, comitantibus Aeolibus, qui incolunt Lesbū. Atq; ita aciem instruxerunt. Cornu quod erat auroram uersus, ipsi Milesij cum octoginta nauibus tenebant. His contigui Prienenses erant duodecim cum nauibus. Miusij cū tribus nauibus. His contigui Theij decem, & septem nauibus, Chij cum centum. Ultra hos locati erant Erythrai, & Phocenses Erythrai quidem cum octo nauibus, Phocenses uerò cum tribus. Phocensibus adhærebant Lesbij cum nauibus Iontearum septuaginta. Ultimo in loco erant Samij cum sexaginta nauium eas uibus, tenentes cornu occasum uersus. In summa, omnium talogus. numerus, trecentæ sexaginta tres triremes. Tot fuere Ionice naues Barbaræ uerò numero sexcentæ. Quæ ubi & ipse ad Milesiam uenere, omnisq; eis peditatus affuit, tum uerò duces Persarum audita multitudinē nauium, iamdum extimuerūt, ne illos superare, neue Miletum, nisi mari potiti essent, capere non possent, & ob id apud Darium adirent periculum pœna subeunda. Hæc reputantes, contractis Ionie tyrannis, qui ab Aristagora Milesio deiecti principatu, ad Medos persugerant, & tunc aduersus Miletum militabant, ho-

rum quicumq; aderant conuocatis, ita uerba fecerunt: *Viri Persæ ad Iones, qui uestrū de domo regia bene meritus est, nunc ap- Ionum ty- pareat. Suos enim populares quisq; uestrū conetur abdu- rannos. cere ab reliquis focijs, eliciendo illos hac promissione, nihil eos quòd rebellarent molestiæ sensuros, nullas eorum, uel sa- cras, uel priuatas ædes incensum iri, nihil uiolentius, quàm antea passuros. Sin minus hæc facere, sed omninò decerne- re prælio uoluerint, hæc eis damna dicite euētura, quæ cerit̃ euenient. Ipsos prælio uictos in seruitutem rapiēdos, liberos eorum à nobis castrandos, uirgines in Baëtra asportandas, terram alijs tradendam. Hæc locutis Persarum ducibus, Io Persarum num tyrāni sub noctem ad suos quisq; populares denuncia- minx lo- tum miserunt Iones, ad quos ij nunciij peruenerunt, contem- nibus in- nere hæc, nec animum ad proditionem faciendā inducere, tentant̃. sibi quisq; soli illa à Persis denunciari existimantes. Hoc si- mul atq; Miletum Persæ applicuēre, gestum est. Mox cum ad Ladam Iones coacti essent, cōciliaq; haberentur, & alia ab alijs sententiæ dicerentur, Dionysius, Phocensis dux, ita Dionysij locutus est: Quoniam in summo ancipiti res nostræ sunt, uir. Phocensis ri Iones, ut aut liberi simus, aut serui, & quidem tanquam su oratio. gitui, si uultis deuitare calamitates, subeundus est nobis in præsentia labor, ita superatis hostibus liberi esse poteritis. sin autem ignaui fueritis, & ab ordine recesseritis, nullam uestri spem habeo, quò minus pœnas regi rebellionis detis. Sed assentiāmini mihi, & uosippos mihi permitte, & ego dijs, & æquo iuuantibus, recipio uobis, aut non con- cursuros hostes, aut si concurrent, multò inferiores fu- turos. His auditis, Iones sese Dionysio permiscere. Ille classē assiduè in cornua producens, ut remiges exer- ceret, subinde loca inter nauigandum uariare cogitabat;*

Iones labo-
rum infue-
ti.

quinetiam propugnatores armatos esse, & reliquum diei na-
ues in ancoris stare, quotidie laborem Ionibus exhibens ad
septimum usq; diem cōtemperantibus, atq; imperata facien-
tibus. Post eum diem Iones, utpote talium laborum insueti,
tūm defatigatione, tūm sole afflictati, inter se dixere: Quo-
nos deorum offensi; hæc patimur, qui deficientes, ac mente
capti, uiro Phocensi superbo treis naues habenti, omnino
nos permisimus, eumq; toleramus? Quos ille sumptuos per-
dit intolerabilibus ærumnis, quorum multi in morbum incia-
derunt, multi idem passuri uidentur, quibus satius est, quid-
uis aliud, quàm hæc mala pati, atq; adeò seruitutem, si qua
futura est expectare, quàm præsentii afflictari. Agite dein-
ceps huic ne obtemperemus. Hæc inter se locutis, mox dein-
de nemo illi parere uelle, sed tētorijs more militari in insula
defixis, frui umbraculis, ac nolle naues ingredi, neq; ad mu-
nia sua redire. Id animaduertentes Samorum duces, & ma-
gnam Ionum confusionem, putauerunt sibi admittendam
orationem Persarum, quam per nuncium aperuerat Aeaces
Sylofontis filius, rogans, ut à socijs deficerent, cum præse-
tim non fieri posse uideretur, ut regis potentiam superaret,
ac probe scirent, si præsentem Darij classē superassent, al-
liam quincuplo maiorem affuturam. Nacti igitur occasio-
nem, ubi primum uiderunt Ionas negantes se in officio futu-
ros, lucrifaciendam putauerunt suorum sacrorum, atq; pri-

Aeaces uatorum conseruationem. Aeaces autem, cuius orationem
Samius. admiserunt Samij, filius Sylofontis Aeacis, fuit Sami tyrana-
nus, ab Aristagora Milesio exutus principatu, quemadmo-
dum alij Ionie tyranni. Itaque posteaquam Phœnices na-
uigare aduersus Ionas cœperunt, Ionesq; & ipsi naues in
cornua digestas producere, ac propius uentum est, prælia-
umq;

umq̃ confertum, tunc qui nam Iones ignauī, quiue egregij fuerint, haud queo pro comperto scribere, quia alius in aliū reijcit culpā. Dicuntur tamen Samij, quemadmodum cum Aeace composuerant, sublati uelis ex acie excessisse, Sa- Trierarcho-
munq̃ abisse, prater decem naues, quarum trierarchi per- rum nomi-
manferunt, dimicaruntq̃, nolentes dicto audientes esse suis na lapidi-
ducibus. Quo ex facto commune Samiorum concilium eis bus inseri-
donauit, ut ipsorum nomina à maioribus repetita, tanquam pta Chiorē
egregiorum uirorum, in lapide scriberentur, extatq̃ is lapis constantia,
adhuc in foro. Lesbij uidentes Samios, qui iuxta erant, fu-
gam capeffere, idem fecēre quod Samij. Cum id plerique Io-
num facerent, eorum qui pugnando perstiuere, Chij prae-
pue circumuenti sunt, & quia nolebant perfidē agere, edita
egregia opera oppressi. Qui (ut superius dictum est) cen-
tum naues cum adduxissent, singulas cū quadragenis pro-
pugnatoribus delectorum ciuium, etsi cernerent permultos
sociorum esse proditores, tamen inique se facturos censue-
runt, si illorum similes essent. Sed relictī cum paucis discurs-
sando dimicauerunt, donec compluribus captis hostium na-
uibus, pluribus suarum amissis, cum ceteris in terram suam
perfugerunt. Quorum uerō Chiorum naues inualidae, quia
laceratae erant, ij insequente hoste ad Mycalem fugerunt, &
impactis terrae nauibus ac relictis, per continentem pedestre
iter fecerunt. Et cum in agrum Ephesium ingressi essent,
sub noctem ad urbē cōtendebant, cū illic à mulieribus sacra
legiferae Cereris fierent: quos armatos Ephesij ingressos a-
grum suum uidentes cum de eis nihil audissent, suspicati fu-
res esse, & ad mulieres tendere, uniuersi ad uim arcendam Chiorum
procurrerunt, Chiosq̃ interemerunt. Et hi quidem hoc casu ex des.

occiderunt. Dionysius autem Phocensis: posteaquàm res Io-
num perditas intellexit, captis tribus hostium nauibus, abiit
non iam in agrum Phocensem, probè sciens, cum in cætera
Ionia direptum iri, sed ut erat, rectà contendit in Phœni-
cen. Vbi nauibus onerarijs spoliatis, raptâq; ingenti pecu-
nia, in Siciliam nauigauit, atque illuc prodeundo, latroci-
nia agitauit, in nullum quidem Græcorum, sed in Cartha-

Miletū cas- ginenses, ac Tyrrenos. At Persæ uictis pugna nautali Io-
pta. nibus, Miletum à terra atq; mari obsederunt. suffossisq; mu-
ris, & omni genere tormentorum admoto, eam ab arce acce-

perunt sexto quàm rebellauerat Aristagoras anno atq; diris
puerunt, ut defuncta sit ea calamitate quam oraculum præ-
dixerat. Siquidem Argiuis apud Delphos de ciuitatis suæ sa-
lute consulentibus, oraculum promiscuum redditum est,
quod in ipsos quidem Argiuos tendebat, sed ex adiectione

● **Oraculum** ad Milesios. Quod quatenus ad Argiuos pertineat, cum ad
pro misceū. eum locum uenerimus, referemus: quatenus autem ad Mile-
sios, ita habet:

Tunc quoq; commentrix operum Mileta malorum,
Per multis cæna, & præstantia munera fiet,
Crinitisq; pedes tua pluribus abluet uxor,
Nostri erit est alijs delubri cura gemellis.

Porro crini Hac tunc Milesijs contigerunt, cum ex ijs pleriq; uiri à Per-
ui. sis, qui criniti erāt, sunt cæsi, uxores, ac liberi in prædam ces-
serunt, templumq; quod erat in geminis, & delubrum, atque
oraculum deflagrarunt. Nam pecuniarum, quæ in hoc tē-
plo erant, sæpe alibi mentionem fecimus. Milesij conseruati
è cæde, dehinc Susa perducti sunt. Quos rex Darius nulla
alia pœna afficiēs collocauit in urbe Ampa ad mare (quod
rubrum uocatur) sita, ubi fluuius Tigris eam præterfluens
exit

exit in mare. Agrum Melesium urbi circumiectum, atque Pedasenses. Planiciem ipsi Persæ obinuere, montana Caribus Pedasen Cares. sibus, possidenda cesserunt. Hac Milesijs à gente Persarum Laos. passis, non reddiderunt uicem Sybaritæ, qui urbe exiit, La Scydros. on & Scidron incolebant. Nam Sybari à Crotoniatis dire Sybaris. pta, uniuersi Milesij (qui puberes erant) capita deraferunt, & ingentem luctum indixerunt. Ex omnibus enim ciuitati bus, quas nouimus, hæ præcipuè mutuo hospitio iungeban tur: At non item Athenienses, sed Milei expugnationem se permolestè tulisse, cum alijs multis rebus declararunt, tùm uerò hac, quod Phrymicho docente actum, quem de Mileto Phrynichi direpta fecerat, theatrum illachrymauit & Athenienses eū, comœdia. quòd domestica mala refricuisset, mille drachmis multa uerunt, adiecto interdicto, ne quis postea eo actu uteretur. Et Miletus quidem Milesijs desolata est. Samijs autem ijs, qui aliquid habebant, adeò non probatum est id, quod eorū duces erga Medos fecerant, ut initio secundum pugnam na ualem consilio, uisum fuerit prius quàm eò tyrannus Aeaces ueniret, in coloniam proficisci, ne manentes, & Medis serui rent, & Aeaci. Etenim per hoc idem tempus Zanclei (qui Zanclei sunt Siculi) missis in Ioniam nuncijs, sollicitabant Iones ad pulchrum littus, cupientes illic urbem Ionum condere. Hoc autem littus quod pulchrum dicitur, Siculorum quidem est, Litus puls sed ad Tyrrhenum Siciliae uergit. His ergò sollicitantibus, chrum. soli ex Ionibus Samij cum ijs (qui effugere) Milesijs eò con cesserunt. Quibus in Sicilia tendentibus, iamq̃ appulsi Lo. Locri epixæ tros, qui sunt in Zephyris, hoc rei contigit, ut interea Zan phryij. elai, unà cum suo rege (cui nomen erat Scythes) obsiderent Scythea urbem Siculorum, ut eam expugnarent. Idq̃ cum audisset rex, Anaxiles.

Anaxileus tyrannus Rheginus, quod erat Zancleorum hostis, aggressus Samios, suavitius esse ut pulchrum litus, ad quod nauigarent, ualere sinerent, & Zanclam occuparet uiris desertam. Samii persuasi, Zanclam occuparunt. Id Zanclei cum audissent, urbi suae suppetias ferunt, aduocato Hippocrate Gelae tyranno. Erat enim is eorum socius. Qui postea, steaquam ad illos iuuandos cum exercitu uenit, Scythae Zancleorum principi tanquam urbis desertori, & fratri eius Pythagorae, uincula indidit, eosque in oppidum Inycum relegauit, ac ceteros Zancleos Samiis (cum quibus publice locus Inycum optus fuerat) dato & accepto iureiurando, prodidit pacis mercedem. cede, ut dimidium omnis praeda urbanae, atque captiuorum ipse haberet: item omnia, quae in agris essent, quanquam plerisque Zancleorum titulo captiuorum in uinculis habebat, quorum summos quoque trecentos Samiis occidendos tradidit, quod tamen illi facere noluerunt. Ceterum, Scythis Zancleorum princeps, ex Inyco profugit in Himeram, atque illinc transmisit in Asiam, ascenditque ad Darii regem: quem Darius iustissimum uirorum omnium censuit, qui a Graecia ad se ascendisset. Nam cum exorato rege in Siciliam abiisset, rursus a Sicilia ad regem rediit, donec natu gradior, ac beatus apud Persas excessit a uita. Samii itaque Medis liberati, Zanclam urbem pulcherrimam nullo negotio adepti sunt. Post nauale praelium pro Mileto gestum, Phoenices iubentibus Persis Aeacem Sylofontis tanquam de ipsis bene meritum, et qui egregiam operam nauasset, Samum reduxerunt. Quae ciuitas sola ex omnibus, quae a Dario rebellauerunt, Caria caesa fuit, cuius neque urbs, neque templa incenderentur, praeter quod in pugna nauali a sociis defecisset. Statim expugnata Mileto, Persae Cariam cepere, ciuitatibus partim se ultro

altrò dedentibus, partim ui adaftis. Et hæc quidem ita ge-
 ſta ſunt. Hiſtiao autem Mileſio, dum circa Byzantiũ agit,
 & Ionum onerarias naues, quæ à Ponto curſum tenebant,
 intercipit, affertur nuncius de rebus ad Miletum geſtis. Ita-
 que negocijs ad Hellespontum pertinentibus, Biſaltæ Apol-
 lophanis Abydeno delegatis, ipſe habens Leſbios Chium
 nauigat, & apud locum quendam agri Chij, ubi uocant con- Concaua re-
 caua regionis, quòd ab eius præſidio non reciperetur con- gionum.
 greſſus, permultos interficit, tam eorum, quàm cæteròrum
 Chiorum: & ex oppidulo quodam progrediens cum Leſbijs,
 Chios ex pugna nauali malè affectos, ſubegit. Sed uidelicet
 quoties ingentes ſunt euenturæ calamitates, uel ciuitati, uel
 nationi, ſolent ſignis prænunciari. Etenim Chij ante hanc ſigna uen-
 cladem ingentia ſigna contigerant. Vnum, quòd ex choro turæ cala-
 centum iuuenum, quos miſerant Delphos, duo omninò redi mitatis.
 ere, nonaginta oſto peſtilentia abſumptis. Alterum, quòd Chorus iu-
 ſub idem tempus, paulo antiè naualem pugnam, tectum ſu- uenum pe-
 pra pueros literas diſcentes corruit, ita, ut ex centum uigin- ſilentia ab
 ti pueris unus omninò euaserit. Hæc eis ſigna Deus præ- ſumptus.
 monſtrauit. Poſt hæc excepit pugna naualis, quæ ciuitatem Scholz te-
 ingenua deiecit. Acceſſit ad cladem pugna Hiſtiaus cum etũ in pue-
 Leſbijs, qui Chios iam exhaustos facilè ad excidium dedu- ros collas
 xit. Hiſtiaus illinc cum multa Ionum, & Acolum copia ad- pſum.
 uerſus Thaſum contendit. Cui Thaſum obſidenti, cum eſ- Thaſus.
 ſet nunciatum Phœnices à Mileto in reliquam Ioniam pro-
 ſectos eſſe, Thaſum inexpugnatam reliquit, atq; in Leſbum
 traiecit cum omnibus copijs: & illinc quòd copias ſuas for-
 midabat, traiecit in prouinciam Atarnis, tanq̃ frumentandi
 gratia, tam illinc, quam ex agro Caico, qui erat Myſorum.

Erat in ijs locis forè Harpagus, uir Persa, non parui exercitus dux: qui cum Histiaeo egresso in terram, certamine cōmissus ca-
 misso, & ipsum Histiaum uiuum cepit, & maiorem exercitum eius partem occidit. Hunc autem in modum captus est Histiaus: Dum Græci cum Persis pugnarent apud Malend regionis Atarnitidis, ac diu perstarent, mox equitatus emissus, in Græcos impetum dedit. Quo ex facto uersis in fugā Græcis, Histiaus haud credens ob præsentem noxam se interfectum iri ab rege, ob quadam uiuæ cupiditatem captus est: qui ut fugiens capiebatur à quodam Persa: uicq; ab eodē erat transfodiendus, sese Milesium Histiaū esse lingua Persica utens indicauit. Quem opinor, si seruatus ad regem Dariū perductus fuisset, nihil tale fuisse passurum, remissa ei à Dario culpa. Nunc ne id contingeret, neue fuga elapsus rursus apud regem magnus existeret, Artaphernes Sardium Histiaus in prætor, & Harpagus qui ceperat eum, Sardis perductum in crucē sub crucem sustulerunt, sed truncum. Nam caput sale cōdinum latus. Susa ad regem Dariū detulerunt. Ea re audita, Darius obuiurgatis qui id fecerant quod hominem uiuum in conspectū suum non adduxissent, iussit Histiaei caput eos elotum, atq; obuolutum sepelire, tanquam de ipso hominis, ac de Persis benemeriti. Ita res Histiaei habent. Persarum nauticæ copię circa Miletum cum hybernassent, altero à profectione anno haud difficulter insulas continenti adiacentes ceperunt, Chium, Lesbium Tenedum quarum insularum ut quaque euerri-
 culas capiebant, euerri-
 culabant. Euerri-
 culant autem hunc in
 modum: Viri manum mutuo tangentes, à mari aquilonari ad australe pertranscunt. Post hæc omnem insulam peragrant, uenando homines. Ceperunt quoq; in continente urbes Iades eadem ratione, præterquam quod non euerri-
 culant homi-
 nes

nes: neq̃ enim poterant non falsò cesserūt ea, quæ duces Per
 sarū minati sunt Ionibus, cū ex aduerso castra haberent. Nā
 posteaq̃ potiti sunt urbibus, formosissimos quosq̃ puerorū
 seligentes castrauerunt, ex electis testibus facientes eunuchos.
 Virginesq̃ speciosas ad regem transportarunt: et super hæc
 urbes cum ipsis templis cremauerunt. Ita tertio Iones sunt in Castratio in
 seruitutem redacti, primum à Lydis, bis deinceps à Persis. uenum.
 Profectus ab Ionia naualis exercitus, omnia quæ ad leuam
 sunt in Hellespontum nauigantibus subegit. Nam quæ sunt Iones ters
 ad dextram, iam subacta erant à Persis per continentē. Hel
 lespontii autem hæc in Europa sunt: Chersonesus, in qua fre
 tutem acti.
 quentes sunt urbes, & Perinthus, & super Thraciam muri,
 & Selymbria, & Byzantium. Quorum Byzantiij, & qui ul
 teriori in litore sunt Chalcedoniij, ne expectauerunt quidem
 aduentum Phœniciaē classis: sed relictis suis urbibus, in inte
 riora Euxmi ponti recesserunt, ibiq̃ urbem Mesambriam cō
 diderunt. His urbibus quas commemorauī incensis, Phœni
 ces ad Præconnesum, & Artacem conuertuntur. Quibus et Miltiades
 ipsis igni traditis, rursus in Chersonesum reuehuntur, euer
 Cimonis
 furi ceteras urbes, quas superiore accessu non euerterāt. Nā filius.
 Cyzicum ab initio ne accesserant quidem, quòd ipsi Cyziā Absinthij.
 cerni iam ante aduentum hūc classis Phœnicū sub rege erāt: Dolonco
 cū se Oebari filio Megabyxi, qui Dascylii præses erat, dedis
 rum oracus
 sent. Ceteras Chersonesi urbes, præter Cardiam, Phœnices
 lum.
 subegerunt quarum ad id tempus tyrannus fuerat Miltia
 Pisistratus.
 des, filius Cimonis nepos Stefagoræ, cuius imperij autor fu
 Theetippe
 erat Miltiades Cypseli filius, ad hunc modū: Dolonci Thra
 trophus.
 ces, qui Chersonesum hanc tenebat, cum ab Absinthijs bel
 Miltiades.
 lo uexarentur reges suos, ut de bello consulerent, Delphos Cypseli
 miserunt. Quibus Pythia respondit, ut colonie in suam Philæa
 terram

terram deducendæ cum autorem asciscerent, qui primus eo
 templo abeuntes hospitio inuitasset. Dolonci sacram uiam
 ingressi, per Phocenses, atq; Bæotios iter fecerunt. A quo-
 rum nemine inuitati, Athenas diuertunt. Ea tempestate A-
 thenis omne quidem imperium tenebat: Pisistratus domina-
 batur tamē, & Miltiades Cypseli, è familia Tetrippotrophi,
 ab Aeaco, & Aegina oriundus, nuper familia facta Athe-
 niēsi, cuius autor extitit Philæus Aeaci filius. Miltiades hic,
 ut sedebat in domus suæ uestibulo, cernens Doloncos præ-
 tereuntes, non illius loci uestem gerentes, neq; tela, homines
 inclamauit: accedentibusq; obtulit domicilium, et hospitum
 congiarium. Illi in domum excepti, & hospitaliter accepti,
 apperuerunt ei oraculum, precesq; addiderunt, ut deo obse-
 queretur. Miltiades ea ratione audita, confestim persuasus
 est, ut qui pertæsus imperiū Pisistrati, cuperet illinc emigrā-
 re, protinusq; Delphos se contulit oraculum cōsulturus, nū-
 quid facere deberet, quod à Doloncis rogaretur. Iubente
 Pythia, ita Myltiades Cypseli, qui quadrigario curriculo
 prius Olympiacam palmam reportauerat, unā cum Dolon-
 cis nauigauit, sumptis Atheniensium uoluntarijs, quibusq;
 ad expeditionem ineundam: & ubi locum tenuit, ab ijs, qui
 se deduxerant, tyrannus creatus est. Is ante omnia Chersos-
 nesi Isthmum, id est, breuem inter duo maria intercapedia-
 nem, ab urbe Cardia ad Pactyam muro præcepit, ne ab
 Absinthijs regionem incurstantibus infestari posset. Est au-
 tem Isthmus hic sex, ac triginta stadiorum. Ab Isthmo in-
 trorsus, omnis Chersonnesus quadringentorum uiginti sta-
 diorum est longitudinis. Inter septis igitur faucibus Cher-
 sonnesi Miltiades, atq; hoc modo Absinthijs cohibitis, primis
 capitur. cæterorum Lapsacenis intulit bellum. Illi dispositis insidijs
 cum

eum uiuum excepere. Ea re Cræsus Lydus audita (erat autem Cræso Miltiades charus) per nuncios Lampsacenis præcepit, ut hominem missum facerent: alioqui se illos in more pini extriturum comminatus est. Hac oratione nutantibus Lampsacenis quid sibi uellet, quod Cræsus minabatur se illos in morem pini extriturum, uix tandem quidam è maioribus natu intelligēs, quid illud esset, exposuit inquitens Pisi. Reprehensum ex omnibus arboribus solam esse, quæ excisa nullam foli-
 bolem remittat, sed prorsus emoriatur. Ea propter ueriti co Herodo Cræsum Lampsaceni, solutum Miltiadem remiserunt. Ita tum Aulus Miltiades ob Cræsum euasit: qui postea sine liberis moriēs, Gell. cap. 3. imperium atq; opes tradidit Stefagoræ, Cimonis sui è matre lib. 8. germani filio. Ei defuncto, Chersonitæ (ut mōs est condito. Pini natus ri uerbis) sacrificant, certamenq; equestre ac gymnicum statu-
 tuo tempore celebrant, in quo nulli Lampsaceporum certa re permittitur. Durante cum Lampsacenis bello contigit, ut Stefagoras quoq; liberis orbus decederet, apud curiam percussus securi in capite à quodam, qui se transfugam uerbis simulabat, sed re ipsa hostis erat, & quidem atrox Stefagora hunc in modum defuncto, Pisisstratidæ Miltiadem Cimonis filium fratrem defuncti cum trireme ad suscipiendas in Chersomeso res dimiserunt: in quem etiam Athenis beneficia contulerant, tanquā non sanè conscij mortis Cimonis patris eius: de qua morte alio in libro qualis fuerit commemorabo. Miltiades ut uenit in Chersonesum, domi sese continebat, in honorem uidelicet Stefagoræ fratris. Quod Stefagoræ audientes Chersonitæ, undiq; ex omnibus ciuitatibus primæ cades. cipes contraxerunt ad lugendam cum Miltiade fratris necem. Hi postquam uenerunt illuc in uincula coniecti sunt: & Miltiades Chersonesum obtinuit conductis auxiliarijs:

C c filiamq;

Olorus rex. filiamq; Olori regis *Thraciæ* *Hegesipylam* duxit uxorem.

Hegeli- Quem etsi nuper illuc profectum, tamen non mediocria, sed
pyla. grauiâ sanè negocia exceperunt. Nam tertio quàm hæc ge-
 sta sunt anno, è *Chersoneso* profugit, nò ausus expectare ue-
 nientes *Scythas Nomades*, qui ab rege *Dario* irritati, coac-
 tis copijs ad hanc usq; *Chersonesum* proccesserunt. Illis dis-
 gressis, eum rursus *Dolonci* reducere, tribus annis antequàm
 alijs curis implicaretur. Tunc *Phœnices* apud *Teunedum* es-
 se cum audisset, quinq; cum triremibus (quas præsentibus
 facultatibus impleuerat) *Athenas* nauigauit profectus ab

Niger urbe *Cardia*. Qui dum per sinum nigrum transmissa *Cher-*
onius. *soneso* cursum tenet, à *Phœnicum* classe circumuentus, ipse
 quidem cum quatuor triremibus ad *Imbrum* euasit: quin à
Phœnices insecuti ceperunt: cui præerat *Miltiadis* filius, na-
 tu maximus *Metiochus*, non ex filia *Olori Thracum* regis,
 sed ex alia muliere. Eum *Phœnices* cū *Miltiadis* filium esse
 se cognouissent, ad regem perduxerunt, rati se magnam a-
 pud eum gratiam mituros: quoniam *Miltiades* in dicenda
 apud *Iones* sententia suassisset, ut *Scythis* rogantibus *Iones*

Metio- soluta rate, domum abire, obtemperarent. Oblato sit-
chus. bi *Metiocho*, *Darius* tantum abest, ut quicquam ma-
 li fecerit, ut permultis eum bonis affecerit. Donauit es-
 nim domo, facultatibus, uxore etiam *Perside*: ex qua libe-
 ri geniti sunt, qui inter *Persas* censentur: *Miltiades* aus-
 tem ex *Imbro* *Athenas* peruenit: neq; hoc anno quicquàm est
 à *Persis* amplius in *Ionas* sauitum. sed benignè sanè cum eos
 actum. Hoc anno *Artaphernes* *Sardiam* præses, accitis ho-
 stium nuncijs, adegit *Iones* ad pactiones inter se faciendas,
 de tradendis mutuò ijs, qui iniurias intulissent: nèue alijs in a-
Parasanga. lios grassarentur. Ad hoc adactis *Ionibus*, per *parasangas*
 (ita enim *Persæ* tricena stadia appellant) regiones diuisit:

regio-

regionatimq̄ uectigal instituit, quod regi penderent: quod uectigal ab Arthapherne institutum, ad meam usq̄ ætatem Artapher- qui illic fuere, perpenderunt, eadem penè quæ prius condi- nes Ionib. zione institutum. Et hæc quidem illis pacata erat. Cæterum uectigal ineunte statim uere, alijs ducib. à rege abdicatis, Mardonius imposuit. Gobrys filius, adhuc adolescens, & recens in matrimonium accepta Darij filia Artozostra, ad mare descendit, per magnas ducens peditum, classiariorumq̄ copias. Quo cū exercitu postquam in Siciliam peruenit, ipse cōsensa naui cum classe abiit, alijs ducibus pedestres copias in Hellespontum ducentibus: ubi præteruectus Asiam, in Ioniā peruenit Mar Mardos donius. Miram hic rem ego referam ijs Græcis, qui non as- nius. sentiuntur, Otanem inter septem Persas suasisse potiozem Otanis sen- esse Persis statum populare, abdicatis tyrannis. Mardonius tentia, statum popularem in ciuitatibus cōstituit. His actis, in Hellespontum ire contendit: ubi coacta ingenti ui nauem ac peditatus, eas copias traiecit Hellespōtum, perq̄ Europam iter Erethriam uersus atq̄ Athenas faciebat. Hæ igitur ciuitates prætextu Dario erant belli inferendi: sed in animo habebat quamplurimas posset Græcarum ciuitatū subigere. Nam & classe Thasios, qui in eum arma non sumpserāt Thasij sub- subegit: & peditatu Macedonas, ultra eos qui iam seruie- acti. bant, in seruitutem redegit. Etenim quæ intra Macedones Macedonij sunt nationes, iam subactæ erant. Hæc classis à Thaso pro- subacti à fecta, ac terrā legens ad Acanthum usq̄ processit: & ex A. Dario. cantho profecta, dum Athon circumuehitur, uentus aquilo uehemens, atq̄ admodum atrox & intolerandus dicitur in- eam ingruisse, nauiumq̄ plerasq̄ in Athon propulsas, ad tre- centas afflixisse, ut supra uiginti millia hominum interie- riat: partim à feris rapti, partim quod natare nescirent, par- tim petris allisi (nam sanctissimum circa Athon est mare)

partim gelu absumpti Et cum nautico quidem exercitu ita actum est. Mardonium autem cum pedestribus copijs in Ma Brygi. cedonia statiuu habentem, Thraces Brygi sub noctem inuas Mardonius] sere: & cum alios multos ex eis occiderunt, tum ipsum Mardonius] mulneratus. donium uulnerauerunt. Sed non ideo seruitutem Persarum deuitare potuerunt. Nam Mardonius non prius ex ijs locis decessit, quam illos in suam redegit potestatem. His subactis rursus reduxit exercitum, tum ob acceptam apud Thasiorum Brygos calamitatem in exercitu terrestri, tum ob maiorem prouocatus. in classe ad Anton. Ita hic exercitus pugna turpiter gesta, redijt in Asiam. In sequenti anno Darius ante omnia Thasios à uicinis insimulatos tanquam defectionem molientes, misso nuncio iussit diruere muros, & naues in Abdera recipere. Nam Thasi, ut qui ab Histiae Milefio fuerant obfessi, & prouentus magnos habebant, pecunia multa utebantur cum in compingendis nauibus longis, tum ualidioribus muris urbi circundandis. Erat autem eis prouentus ex continenti atq; ex metallis. Et fossitia quidem metallorum aureorum materia, 70. talentorum: ex Thrasij at metallis minus: sed tamen frequenter ita, ut si Thrasij fuissent immunes tributorum fuerint eis in summam prouentura quotannis ex continenti atq; ex metallis 200. talenta, & quando plurimum 300. Quae metalla ipse quoq; inspexi, & tamen longè admirabiliora fuere, quae Phoenices, qui cum Thaso eam insulã cõdiderunt, inuenere: quae insula ab hoc Thaso Phœnice nomen obtinuit. Haec autem Thasi Phœnicea metalla sunt inter locum, qui uocatur Aenyrorum & Cœnyrorum sita: atq; è regione Samothraciae ingens mons indagando euersus est. Et hoc quidem huiusmodi est. Thasij autem iubente Dario, & muros suos diruerunt, & naues omnes in Abdera receperunt. Post hæc Darius, quid in animo

Graci

Græci haberent, pugnarent secum, an sese dedere, tentandū ratur, legatos per Græciam dimittit, alios alibi inffos petere terram & aquam: Hos in Græciā, alios item ad tributarias sibi maritimas ciuitates mittit, imperans longas naues fieri, & hippophoras, id est, naues, quibus equi ferūtur. Dum hæc isti comparant, legatis per Græciam euntibus, & quæ Persas præceperat petentibus, terram multi in continente populi dederunt. Insulani quoq; cum alij omnes, ad quos eadem petiuri legati accessere, tum uerò Aeginetæ. Qua de re continuo Athenienses irritati sunt, quòd putarent hostili in ipsos animo dedisse terram et aquam Aeginetas, ut unā cum Persa aduersus Athenas militarent. Itaq; libenter occasionem contra Aeginetas amplexi, Spartam profecti illos insimulauerunt, quòd facto eo, Græciam prodidissent. Ad hæc delationem Cleomenes Anaxandridæ filius, Spartiatarum Cleomenes rex, Aeginam transmisit, animo præcipuos eius rei autores comprehendi. Conante illos comprehendere, cum alij Aeginetæ resistere, tum præcipuè Crios Policriti filius, negans eū gauisurum non quem abduceret Aeginetarum. Nam id eū facere sine communi consilio Spartiatarum, se ab Atheniensibus pecunia corruptum. Alioqui cum altero rege uenturū fuisse ad se comprehendendos. Hoc autem dicebat ex epistola Demarati. Eum Cleomenes ab Aegina discedens interrogauit, quod ei nomen esset? Ille respondit quod erat Crios, id est, aries. Cui Cleomenes: Crie, inquit, iam nunc præferrato cornua tanquam occursurus magno malo Spartæ. Per id tempus Demaratus Cleomenē insimulabat, & ipse rex Spartiatarum re alia nisi familia inferior Cleomene: (ab eodem enim oriundi) sed familia Eurysthenis, qui primigenius fuerat, nō nihil honoratior erat. Etenim Lacedæmonij nulli

poëiarum assentientes, negant se in eam quam nunc possident regionem deductos à filiis Aristodemi: sed ab ipso Aristodemo regnante, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodai, qui fuit Hilli filius. Nec multo post Aristodemi uxorem nomine Argiam mine * Aeginam, quam dicunt fuisse filiam Aurefionis, qui aliàs. fuit Tisameni, qui fuit Tersandri, qui fuit Polynicis filius, peperisse geminos: eisq; natis Aristodemum morbo decessisse. Lacedæmones autem qui tum erant, inito consilio creasse regem è pueris eum, qui esset primigenius, ut lex iubebat. Sed nescientes utrum puerorum eligerent, cum essent ge similes ac pares, id cum nequirent ipsi decernere, prius fuisse regno. se percontatos genitricem, eaq; negante se dignoscere: sed dissimulante, quòd uidelicet cuperet ambos effici reges, ita basitabundos Lacedæmonios Delphos sciscitatum misisse, quid in ea re agere deberent, & ijs Pythiam respondisse, ut utrunq; puerorum ducerent ad regem, sed primigenium magis honorarent. Hoc responso à Pythia edito, Lacedæmonios nihilominus incertos quo pacto primigenium reperirent admonitos fuisse à quodam Messenio nomine Panice, ut obseruarent, utrum puerorum mater priorem lauaret, cibarèq; quam si deprehenderent eodem semper modo factitare, habituros id omne quod quærerent, & inuéturos quod uellent: sin illa alternatò erraret, palàm fore ne ipsam quidem quippiam magis nosse, & isti aliam rationem inirent. Ibiq; Spartiatis ex admonitu Messenij obseruantes matrem puerorum, ignaram cur obseruaretur, animaduertenteq; illam præferentem alteri primigenium, tum cibando, tum lauando, accepisse puerum, qui magis honorabatur à matre, Eurysthè: tanquam primigenium, publiceq; alendum curasse, imposuere ei nomine Eurysthene, iuniori Procle. Hos autem fratres,

eres, ubi adoleuerunt, per omne uitæ tempus inter se dissensisse, & iidem eorum posteros perseuerasse. Hæc soli Græcorum Lacedæmonij aiunt. Nam quæ commemorantur à Dorienſiâ Græcis, ego scribo: hos Dorienſium reges usq; ad Perſeum principem Danaæ filium à deo genitum, recenseri rectè à Græcis, & o. origo. ſtendi Græcos eſſe. Iam tum enim illi inter Græcos cenſebantur. Ideò autem dixi, usq; ad Perſeum, nec alius reperij, quòd nullum Perſeo cognomen tum fuit mortalis patris, Perſeus quemadmodum Herculi Amphitrion. Itaq; à me rectam raſſyrius. tionem ſequentem, dictum rectè eſt. Usq; ad Perſeum. A' Danaæ uerò Acrifiſij filia, retrorſum patres eorum recensendo, Acrifiſius. conſtabit principes Dorienſium ex Aegypto oriundos. Hæc generis recensio ex commemoratione Græcorum facta eſt. Vi autem à Perſis fertur, Perſeus ipſe cum eſſet Aſſyrius, factus eſt Græcus, at non progenitores eius. Nam progenitores Acrifiſij recensere, ad progeniem Perſei nihil attinet: quid quidem (quemadmodum Græci aiunt) Aegyptij fuere. Hæc de his hætenus. Quod autem regnum Dorum, cum Aegyptij eſſent, ſibi traditum acceperint hoc (quoniam ab alijs eſt) omitemus. Quæ uerò alijs non attigerunt, eorum faciemus mentionem. Has dignationes regibus Spartiatæ tribuerunt: duo ſacerdotia Iouis Lacedæmonij, & Iouis cœleſtis, & ius belli in quamcumq; libuerit regionem inferendi, ut id nulli Spartiatarū prohibere fas ſit, alioqui piaculæ crimine teneatur: ut in expeditionibus adeundis primi eant reges, Spartanos in abeundo poſtremi ſint. Centum deſecti uiri eis in militia rum regū cuſtodes adſint. In egreſſibus utantur quotcumque pecora. tribus libuerit: quorum immolatorum pelles omnes ac terga accipiant. Bellica hæc. Alia ſunt, quæ pacis tempore eis tribuuntur: Quoties aliqua publica uiſceratio ſit,

primi in cœna reges discumbant: & ijs primis distribui incipiat utriq; eorum duplum omnium, quàm cæteris conuiuis: libaminaq; immolatorum & coria, eorū sint. Singulis quoq; calendis instantis mensis, singula pecora utriq; è publico dē-
 Medimnus. tur Apollini immolāda: & farinæ medimnum, id est, sex modia & uini Laconicus quartarius: & in spectaculis singulorum certaminum certis locis præsideant. Liceatq; quibuscunq; libeat ciuibus inuiti, & utriq; binos eligere Pythios: Pythij qui Sunt autem Pythij, qui Delphos ad consulenda oracula mittuntur, quiq; publice cum regibus pascuntur. Regibus ad cœnam non euntibus, mittantur binæ chœnices, id est, semodia Chœnices farina, & uini singulæ cottyla, id est, sextarij: præsentib. du Gorylæ. pla dentur omnia. Eadem ratione à priuatis quoq; inuitati ad cœnam, honorentur. Vaticinia, quæ edentur, ipsi custodiant, sed consçijs Pythijs. Iudicent autem soli reges ea quæ iam dicam, uidelicet de uirgine pupilla utri danda sit, ei ne cui mater, an cui pater desponderat: nec non de uijs publicis: & si quis adoptiuum filium facere uelit inuitis regibus. Liceat quoq; eis pro suo arbitrio assidere in senatu, qui constat ex duodetriginta senibus: Si eò non accesserint, eorum Senatus maximè propinqui duo senatores, ius regum obtineant duos Spartano- calculos ponendi, tertium pro seipsis. Viuentibus hæc regiarum. bus à republica Spartiatarū tribuuntur, illa defunctis. Equites per uniuersam Laconicam obitum regis enunciant: scæminæ per urbem circumeuntes, ollas pulsant. Cumq; hoc fit, necesse est ex singulis domibus duos ingenuos, matrem ac scæminam, luctu fœdari, magnis pœnis (nisi hoc faxint) imponi. Eadem circa funus regum consuetudo Lacedæmonijs est, quæ barbaris Asianis. Nam pleriq; barbarorum eodem ritu in moribus regum utuntur, Siquidem posteaquā mortem

mortem obiit Lacedæmoniorum rex, oportet eius exequijs Lacedæmo
 adesse ex omni Lacedæmonis regione necessarios quosque niorum re-
 Spartiatarum, qui sunt numero uicinarum. Quorum, & itē guui fune-
 seruorum, atq; ipsorum Spartiatarum, posteaquam multa ra-
 nullia in unum coacta sunt, promiscuè cum mulieribus fron-
 tes suas intrepidè pungunt, & ululatu immenso utuntur, ula-
 timum quenque regum dicentes fuisse optimum. Qui uerò
 regum in bello perijt, eius simulachrum cum expresserunt,
 in toto bene strato efferunt. Cuius tumulatione decem dies
 iustitium est: nullusq; magistratuum confessus, sed luctus cō-
 tinens. In hoc quoq; cum Persis illi conuiniunt, quòd defun-
 cto rege alter qui succedit, liberat are alieno, quicunq; Spar-
 tiata aliquid, aut regi aut reipublicæ debebat. Apud Persas
 qui rex creatus est, omnibus ciuitatibus tributum quod de-
 beant, remittit. Cum Aegyptijs etiam Lacedæmonij in hoc
 congruunt, quòd eorum præcones & tibicines, & coqui, in
 paterna artificia succedunt: & coquus è coquo, & tibicen è
 tibicine, & præco ex præcone gignitur. Neq; ulli propter uo-
 calitatem alijs insidiantes seipsos ingerunt, sed in paterno
 opere perseverant: atq; hæc quidem ita fiunt. Cleomenem
 tunc, cum apud Aeginam esset, communi Graciæ bono ope-
 ramdantem insimulabat Demaratus, non tam Aeginetis
 studeas, quàm inuidia & odio ductus. Quem Cleomenes
 ab Aegina reuersus consultabat, ut regno summoueret, ob
 hanc rem intendens in eum actionem: Ariston Spartæ re- Ariston rex
 gnum obtinens, cum è duabus uxoribus liberos non suscipe- Demarati
 ret, neq; in se culpam eius rei esse agnosceret, tertiam, duxit genitur,
 uxorem, & duxit hunc in modum: Erat ei amicus quidam
 Spartiata, cuius opera ex omnibus ciuibz maxime uteba-
 tur. Cui uiro erat uxor speciosissima, ex turpissima talis fa-

Etia. Si quidem hanc mala forma præditam esse cernens nutrix sua, idq̃ parentes eius, utpote locupletes ægrè ferre, hoc. **Mulier** ex- excogitavit, ut puellam singulis diebus baiularet ad He- turpissima lenæ templum, quod est in loco qui dicitur Therapne, super speciosissi- fanum Phœbi. Eo quoties nutrix intulerat puellam, stans **ma.** ante simulachrum, deam precabatur, ut alumnā de formi- tate liberaret. Cui aliquando exeun- ti de templo, mulier quæ- dam apparuisse fertur, atq̃ interrogasse illam quid nam in- ulnis gestaret? & cum nutrix se infan- tem gestare respondisset, iussisse sibi ostendi. Cumq̃ negaret nutrix se id facturā, quod infan- tem parentes sui uetuis- sent, ostendi cupiam, insti- tisse iubere prorsus ut sibi ostenderetur. Igitur nutricem, cū illam uideret id usq̃ adeo expetere, ostendisse infan- tem. Il- lam uerò demulcentem caput de infantis dixisse, futurā cā- omnium Spartanorum formosissimā. Atq̃ ab eo die pri- stinam speciem decidisse: quā cum ad nubilem peruenit ata- tem, duxit uxorem Aegetus Alcidis filius, ille amicus Aristo- nis. Eius mulieris amore titillatus cum esset Aristo, hanc rē commētus est: Aegeto sodali suo, cuius illa erat uxor, recepit **Aegeti** se dono daturum unam è suis rebus quamcunq̃ ille optaret: **uxor.** atq̃ inuicem iussit illum simile munus sibi dare. Aegetus ni- hil de re uxoria suspicatus, cum uideret Aristonem quoq̃ uxore rem esse, accepit conditionem: & in eam rem iusiurandum interposuit. Cui mox Aristo è suis rebus preciosis donauit, quam ille elegit. Ipse uicissim, cum eis partes petendi mune- ris ab illo fuerunt, ibi optauit uxorem eius adduci. Aegetus dicere, se præter unum cætera anuisse: iureiurando tamen adactus, ac dolo seductus, ad eam ducendam abiit. Ita ter- tiam hanc Aristo, repudiata secunda, duxit uxorem: quæ circa

circa legitimum pariendi tempus, nondum exactis decē mensibus, hunc ei genuit Demaratum. Aristoteli, cum ei sedenti in basilica cum Ephoris quidam famulus nuntium nati filij attulisset, sciens quo tempore duxisset uxorem, deductis in digi-
 gios mensibus, dixit iureiurando: Hic non est filius meus. Quod audientes Ephori, haud magni fecere in presentia. Sed posteaquam puer adoleuit, pœnituit Aristonem dicti, opinantem uti q̄ filium suum esse Demaratum: cui idcirco nomen impositum est Demaratus, id est, à populo uotis petitus quòd ante eum natum omnis populus uota fecit, ut Aristoteli omnium ante id tempus regum probatissimo filius gigneretur: ea de re id nomen impositum est. Interiecto demum tempore Aristoteli uita functo, Demaratus obtinuit regnū: sed uidelicet necesse erat, ut id quod auditum fuerat, homini Demarati nem regno priuaret. Ea propter à Cleomene uehementer in nomen simulabatur: cum antea quod ab Eleusine abduxisset exercitum, cum eo tempore, cum aduersus Aginetas cum Medo sentiens, traiecit Cleomenes. Ergo ingressus eum urgere Cleomenes, componit cum Leutychide Menaris filio, Argis nepote, ex eadem qua erat Demaratus familia, ea pactione ut si eum regem in locum Demarati constituisset, se aduersus Aginetas comitaretur. Erat autem Leutychides Demarato inimicus, ob hanc præcipuè causam, quòd cum Percales filia Chilonis filij Demarati ei desponsata esset, Demaratus in insidio se hominem coniugio priuauit, præoccupata & præcepta uxore ac retenta. Ob hanc causam Leutychidi inimicitia cum Demarato extitit. Is tunc Cleomene sollicitante contra Demaratum iurauit, negans eum ritè Spartanum esse regem, quòd Aristonis filius non esset: deinde quòd iurauerat institit confirmare, quod Aristoteli aliquando dixisset,

xisset, cum ei nunciasset famulus suus filium ei natū, & men-
 ses conferens, iureiurando negasset illum esse filium suum.
 Huic uerbo insens Leutychides, pronunciabat Demaratū
 neq; Aristonis filium esse, neq; ritē Sparta regnare: eisdem
 Ephoris adhibitis testibus, qui Aristoni assidentes tunc hæc
 ab illo audierant. Tandem re in contentionem deducta, ui-
 sum est Spartiatis oraculum (quod Delphis est) consulendū
 an foret Demaratus Aristonis filius, nec ne. Ibi Cleomenes,
 cum ex ipsius ad Pythiam prouidentia nihil suspicionis es-
 set, subornat Colonem quendam Aristophanti filium, homi-
 Perialla. nem maxima apud Delphos autoritate, ut persuadeat Peri-
 alla mulieri uaticinantium Antistiti, dicere ea quæ Cleome-
 nes uolebat, dici. Ita Pythia sciscitantibus ijs, qui ad oracu-
 lum erant missi, negauit Aristonis filium esse Demaratum.
 Quæ tamen res sequenti tempore palàm facta est, & Colo
 è Delphis profugis, & Perialla honore abdicata. Hactenus
 quæ ad deponendum regno Demarata acta sunt. Is è Spar-
 ta ad Medos profugit, ob hanc contumeliam, quòd eū eie-
 ctus regno gereret magistratum, adesse ei q; spectaculo gym-
 nopædiarum, id est, nudorum puerorum palestra, misit ad
 Leutichi- eum Leutychides, in locum Demarati rex factus, deridendi
 des rex. insultandiq; causa, ministrum, qui interrogaret qualis esset
 præfectura post regnum. Eam interrogationem agrè ferēs
 Demaratus, respondit se utrunq; expertum, illum uerò non:
 & eam interrogationem Lacedamonij futuram initiū plus-
 rimæ aut calamitatis, aut felicitatis. Hæc locutus, uelato ca-
 pite è theatro domum abiit, confestimq; præparatum Ioui
 bouem immolauit, quò immolato, matrem accersit: quæ cū
 aduenisset, positis in eius manus extis, mulierem his uerbis
 obsecrauit: Per ego te mater cū alios deos, tum Iouē hunc
 domea

domesticum quem tango precor, promas mihi ueritatem, quis' nam re uera meus sit pater. Nam Leutychides inter cō-
 uicia obijcit, te è priore uiro grauidam, ita ad Aristonem ue-
 nisse. Alij etiam dementius referentes, aiunt, te ad domesticū
 asinarium uentitasse, illiusq; me filium esse. Qua de re ego
 te audiens obsecro, ut uerum dicas. Si quid enim eorum quæ
 dicuntur fecisti, non sola fecisti, sed quod multæ. Et multus
 de hac re Sparta sermo est, negantium Aristoni fuisse geni-
 turam ad filios procreandos. Nam si fuisset, priores uxores
 fuisse concepturas. Hac Demaratus. Cui mater ita respon-
 dens: Fili, inquit, quoniam precibus mecum agis, ut dicam
 ueritatem, omne tibi uerum exponetur: Vt me domum Ari-
 sto duxit, tertia quam me duxerat nocte, simulachrum tan-
 quam Aristonis ad me uenit, quod posteaquàm ad mecum
 concubuit, corona quam gestabat, me circūdedit atq; abiit.
 Dehinc Aristō aduenit, qui cernens me coronas habentem,
 sciscitabatur quis' nam me illis donasset. Ego ipsum respon-
 di, eoq; id abnuente, iuravi asserens, non bene illum facere,
 qui negaret. Quippe qui paulò antè ingressus, ubi mecum
 coisset, coronis me donasset. Aristō cernens me iurantem, in-
 tellexit eam rem diuinam fuisse. Compertumq; est, illas co-
 ronas fuisse sumptas ex heroico conditorio, quod est iuxta
 ianuam aulae extructum, quod uocāt Astrobaci: Quates id
 esse hunc eundem heroem responderunt. Habes igitur fili
 ita, ut uolebas audire. Aut enim ex hoc heroe genitus es, pa-
 terq; tibi est Astrobacus heros aut ex Aristone. Nam ea te
 nocte concepisti. Verū hoc tibi præcipuè exprobrant inimi-
 ci, quod Aristō, cum ei te ortum nunciatum est, multis au-
 dientibus negauit te suam esse, quia tempus decem mēsum
 non exisses, per inscitiam talium rerum illic hoc uerbum ex-
 cidit,

Simulachrū

cum matre

Demarati.

Heroicorū

conditoriū.

cidit. Nam mulieres etiam nouem ac septem mensium partum edunt, non omnes decimum mensem explentes. Ego te fili septimestrem genui. Ipse quoque Aristo, non diu post agnouit se per imprudenciam id uerbum extulisse. Ita quoque alias orationes de tua genitura noli admittere. Omnia enim uerissime audiisti. Nam quod ad asinarios attinet, ipsi Leutychidi, et hijs qui talia loquuntur, suae uxores de asinarijs pariant filios. Haec illa dixit. Demaratus auditis, quae uolebat, sumptu uaticinio per speciem eundi Delphos ad oraculum consulendum, Helum contedit. Eum suspicati Lacedaemonij fugam capessiturum, insecuti sunt. Sed Demaratus iam ex Heli Zacynthum traiecerat, quem illuc transgressi Lacedaemonij prehenderunt, eiusque famulos, sed Zacynthi hijs eum dedere abnuentibus, Demaratus illinc in Asiam ad regem Dariū transiit. Demarati iecit: à quo magnifice exceptus est, territorioque ac urbibus donatus. Demarati natus. Ita in Asia Demaratus abiit, ac tali fortuna usus est, uir cum alijs in multis factis, dictisque apud Lacedaemonios illustris, tum quod illis olympiadem palmam quadriiugo certamine reportauerat, rem eius solius ad ea tempora regum Spartiatarum. Leutychidi Menaris filio, qui in regnum a mortui Demarati successerat, natus est filius Zeuxidemus, quem nonnulli Spartiatarum Cyniscon, id est, catulum uocabant. Is Sparta non regnauit, ante Leutychidem defunctus, relicto filio Archidemo, Leutychides orbatu filia, alteram duxit uxorem Eurydanē, Menij sororem, Diactoris filiam, ex Euridane. qua nullam prolem uirilem suscepit, sed filiam nomine Lam Lampito. pito: quam Archidemus Zeuxidem filius in matrimonium Zeuxides accepit, ab ipso Leutychide datam. Sed ne Leutychides quimus. dem ipse Sparta consenuit, sed has poenas Demarato penitus Archidemus. In expeditione Pharsalica dux cum omnia faciendi ius habet.

haberet, multum pecuniæ per corruptelam dono accepit: ipseque in re deprehensus cum sederet in castris, utraq; manu pecuniam tenens, in iudicium delatus è Sparta profugit, domusque eius excisa. Et Tegea in quam profugerat, mortè obijt. Sed hæc in sequenti tempore acta sunt. Tunc autem Cleomenes, cum sibi res in Demaratum bene cessisset, desumpto protinus Leutichide, concendit aduersus Aeginetas, maiorem in modum illis propter ignominiam insensus. Ita Aegineta in utriusque regis contra se aduentu, non repugnandum iam sibi esse putauerunt. Ex quibus reges abduxere decem, quos delegere, diuities ac genere eminentissimos, cum aliis, tum Crium Polycriti, & Casambum Aristocratis, qui pluri-
mū habebāt potētia. Eos in Atticā adductos, penes inimicos Aeginetis Athenienses deposuerūt. Post hæc Cleomenes, cum eū subiisset metās Spartatarū, iam manifestū maleficiū in Demaratū excogitati, in Thessaliā subterfugit: atque illinc in Arcadiā profectus, res nouas moliebatur, sollicitans Arcadas aduersus Spartā: adigensque eos iureiurādo ad se sequendū, quocunq; ipsos educeret. Quinetiā in animo habebat, primores illorum ad urbem Nonacrim ductos adigere adiurandum, per aquam Stygis. In hac autem urbe ab Arcadib. fertur esse Stygis aqua: & est uidelicet talis aqua: E' petra emanat aquula, distillans in uas quoddam, in gyrū Nonacris materia præseptum. Nonacris autem ubi fons hic uisitur, op-
urbs Arcadiæ est, ante Pheneon urbem. Talia molientem Per aquam Cleomenem Lacedæmonij cum animaduertissent, timentes Stygis iuræ sibiipsis, Spartam reuocarunt ad pristinam dignitatem. Sed re-
eum reuersus, statim morbus insanix cepit, & iam an- Cleomenis, ea subinsanum. Nam, ut cuique Spartatarum ob- infania.

uius erat, in eius faciem infligebat sceptrum. Hac illum facientem, ac desipientem, propinqui soleis ligneis illigaerunt. Ille custodem digressis alijs, solum remansisse cernens, te aliter tra petijt ab eo gladium. Custodem abnuente dare, ab initio co dit Plutar- minabatur quæ ei facturum esset, donec minis conterritus cu chus. stos (erat enim seruus quidam) gladium tradidit. Eo acce- Cleome: pio, Cleomenes à furis incipiens sese detruncabat. In longũ nes sei: nanq; discendens carnes, è tibijs ad femora processit, è femo psum la- ribus ad coxarum uertebras atq; ilia, quousq; peruenit ad niat. uterum, in quo rescindendo sic expirat: ut pleriq; Græcorũ memorant, qui Pythiam corruperat ad ea dicenda, quæ cir ca Demaratum acta sunt. Vt soli Athenienses, quod adoratus Eleusinam, sanum deorum fuerat depopulatus. Vt Ar giui, quia eos qui è pugna fugerāt, Argiuius ex Argi templo ipsorum abductos obiruncarat: & ipsum lucum quem in Argia occupasset, incenderat. Etenim Cleomeni Delphis o- Erasinus raculum poscenti, responsum fuerat, eum Argos esse captu Stympa- rum. Qui posteaquam ad flumen Erasinum copias Spartia lius lacus. rarũ duxit, quod flumen è lacu Stymphalio manare fertur (hunc enim lacum in uoraginem cõdi, & Argis postea exo- riẽtem apparere, illincq; iam eam aquã uocari Erasinum) ad hoc igitur flumen posteaquam peruenit, ei hostias immo lauit: & cum lata non essent exta de flumine transmitten- do, ait delectari se quidẽ Erasino, nolle prodere ciues suos, non tamen ideo Argiuos gauisuros. Moxq; illinc motis ca- stris ad Tyteam uenit, & mari taurũ cum mactasset, nauia bus copias ad regionem Tirynthiam ac Naupliam duxit. Id audientes Argiui ad eos arcendos obuiã tendunt ad ma- re. Et cum afluarent Tirynthũ, in loco cui nomen indiũ est Sepia, relictã non magna inter duas acies intercapedine, confede-

confederunt è regione Lacedamoniorum. Neque uerò illic Sepia lo-
pugnam ex aperto reformidabant, sed ne dolo exciperetur, cus.
Nam ad hanc rem attinebat oraculum quod Pythia edidea-
rat communiter eis atq; Milesijs, in hæc uerba:

Verum quando marem præuertet femina uiftrix,
Inter & Argiuos referes prælustris honorem,
Tunc Argiuarum reddet plerasq; gementes:
Ut uenturorum aiat quis quandoq; uirorum,
Telo seuus obit sinuoso corpore serpens.

Hæc omnia Argiuis cum contigissent, metum incutiebant.
Ideoq; eis uisum est, præcone hostium esse utendum, atq; ita
esse faciendum, ut quoties præco Spartiata quippiam Læce-
demonijs denunciaret, idem facerent ipsi: Cleomenes anim-
aduersus Argiuos facientes quicquid apud Lacedamones
præco denunciaffet, præcepit suis, ut cum præco denuncia-
ret prandendū, tunc raptis armis tenderent in Argiuos. Hoc
executi Lacedemonij, in Argiuos è uoce præconis pranden-
tes impetum faciunt, eorumq; cū multos occiderunt, tum
plures in lucum Argi fuga elapsos circumsederunt. Qui dū
asseruantur, Cleomenes hoc sibi faciendum putauit. Sciscia-
turus quosdam, quos secum habebat, perfugas, misit præco-
nem ad euocandū nominatim eos Argiuos, qui in luco præ-
clusi erant ad se redimendos. Est autē apud Lacedæmonios Redēptio
redemptio in singulos uiros, binæ minæ. Ita Argiuorū quin- apud Læce-
quaginta, ut quisq; euocatus fuerat, Cleomenes interemit: dæmon.
quod faciens, latebat ceteros qui in fano erant, utpote dēso
luco interiecto, nō cernentes, quid illi extrinsecus agerēt: nisi
postq; quidam conscensa arbore, quod fiebat inspexit. Itaq; Cleome-
nō amplius, qui euocabantur, prodiere. Ibi Cleomenes iussit nes lucū
numquenq; seruorum lucum materia circumdare: atque Argium
Dd illis incendit.

illis obtemperantibus, lucum incendit. Eoq; iam ardente, p^{er}contatus est quendam perfugarum, cuius nam deorum esset ille lucus. Perfuga Argi esse respondit. Quo audito, Cleomenes uehementer ingemiscens: O' Apollo, inquit, uates, **Argi lucus.** quanto pere me frustratus es, dicens me Argos esse capturū, coniugio iam exitum habuisse oraculū. Post hæc maiore consiliarum parte Spartam redire permissa, ipse cum mille delectis perrexit ad templum Iunonis, illic sacrificaturus. Sed sacrificare super aram uolens cum à sacerdote uetaretur, negante fas esse externo illic sacra facere, iussit seruos abduci et uerberare. Ac posteaquam immolauit, Spartam abiit. Reuersum inimici ad Ephoros citauerunt, crimini dantes, quòd pecunia corruptus, Argos cū facile posset nō cepisset. Quibus respondit Cleomenes (incertum mihi uerè an falso) se posteaquam templum Argi cepisset, putasse dei expletum esse oraculum, et proinde non prius tentandā urbem, quàm sacris operatus sciret, an sibi deus illam traditurus esset, an impedimento futurus. Sibi autem apud Iunonis templum tantanti effluxisse flammam è pectore simulacri: atque ita ipso intelligere, proculdubio eum non esse Argos expugnaturū. Si enim è capite simulacri flamma extitisset, fore ut urbē ab **Flamma** è arce caperet. Cum uerò è pectore fulgur extiterit, id omne Iunonis simulacrum fuisse confectum, quod deus confici uoluisset. Hæc dicens, credibilia, ac probabilia Spartiatis dicere uisus est, multoq; Argos à fer maiore parte sententiarum absolutos. Ceterum, Argos ita uis occupatus uiris desolatus est, ut serui eorū res omnes suscepissent, atq; magistratus administrarint, dum filij casorum ad puberem adoleuere ætatem: qui sese in suum ius asserentes, ac reuersi **Tirys.** Argos, mancipia eiecere. Serui eieceti, prælio Tirynthem obtinuere, eatenus quidem, dum fuit in eis mutua benivolentia,

lentia, & donec ad eos uenit uates quidam Cleander, genea Cleander
 re Phygaseus ab Arcadia. Is persuasit seruis, ut dominos ad uates.
 orirentur. Vnde bellum inter eos diuturnum exitit, donec Cleome-
 Argiui, agrè euasere uictoris. Ob hoc igitur aiunt Argi nis infania
 Cleomenem ad insaniam redactum, malè perisse. Ipsi autem unde.
 Spartiatæ negant ab ullo dæmonio Cleomenem ad insa Intemperā-
 niam redactum: sed commercio Scytharum, intemperātem tia meri.
 meri esse factum, & iccirco furiosum. Scythas enim Noma Scytharum
 des, post illatum sibi à Dario bellum, ad illum ulciscendum intempe-
 perstitisse: missisq; Spartam nuncijs ad societatem facien rantia.
 dam, ita pepigisse, tanquam ex utrorumq; utilitate foret, ut
 ipsi quidem Scythæ iuxta flumen Phasim conarētur Media
 cam regionem inuadere: Spartiatæ uerò ab Epheso ascen-
 dere, & ad certum locum utriq; occurrerent. Cum ijs Scy-
 this, qui ad hoc missi sunt, cōsuetudinem habuisse Cleomen-
 nem aiunt, atq; ex eo nimiam didicisse potandi intemperan-
 tiam: atq; ob id insanisse se arbitrari. Vnde quoties intem-
 perantius bibere uolunt, aiunt: Scythissato, id est, age Scy. Scythissas-
 tham. Ita de Cleomene referunt Spartiatæ. Mihi uerò ui. to.
 datur, ille has pœnas Demarato pependisse. Eum defun-
 ctum, ubi audiēre Aeginetæ, Spartam nuncios misere uo-
 ciferatum contra Leutychidem de obsidibus, qui Athenis
 tenerentur. His Lacedæmonij, consilio inito, multum iniu-
 ria ab Leutychide illarum esse censuerunt, hominemq; de-
 dendum, quem illi Aeginam deportarent, pro ijs, qui A-
 thenis tenerentur. Hunc cum essent ducturi Aeginetæ, tunc
 ad eos Theasides Leoprepis, uir Spartæ probatus: Quid, in Theasides.
 quit, uiri Aeginetæ, facere uultis, rem ne Spartiatarum de-
 ditum è suis ciuibus abducere? Si nunc præ iracundia Spar-
 tiatæ ita decreuerunt, caute ne quod exitiale malum in ue-

stram regionem (si hoc feceritis) inferant. His auditis, Aegina ab illo abducendo supersederunt, hac tamen conditione, ut secum profectus Athenas Leutychides, redderet sibi viros, qui illic depositi essent. Vbi Athenas uenit Leutychides, ac depositum repoposcit, Athenienses (ut qui reddere nollent) tergiuersari: quod dicerent duos in deponendo rege fuisse, ideoque iniquum esse id alteri sine altero reddi. Quibus negantibus se reddituros, Leutychides: Facite, inquit, Athenienses, utrum ipsi uultis, si reddetis sancte facturi: e contrario, si non redditis. Qualis autem res circa depositum contigerit Sparta, uolo referre. Dicimus nos Spartiatae fundi. isse tertia ab hinc aetate quendam Glaucum, Epicydidis filium, qui cum alijs summis laudibus excelebat, tum iustitia inter omnes optime audiebat, qui per id tempus Lacedaemonem incolebant, et huic procedente tempore contigisse, ut uir quidam Milesius Spartam uenerit, hominis conueniendi gratia, atque ita sit eum allocutus: Ego sum uir Milesius, qui ad tuam Glauce fruendam iustitiam uenio. Nam cum esset tua fama celebris, cum per omnem aliam Graciam, tum uero per Ioniam, apud memetipsum ratiocinatus sum: Ioniam quidem semper obnoxia periculis est, Peloponnesus autem tuto fundata, et ob id uidere licet eosdem homines non habere pecuniam. Hac reputanti mihi, atque consultanti, uisum est dimidium mei census in pecuniam redactum deponere penes te, quod probe intelligo hac penes te deposita mihi incolumia fore. Tu uero has pecunias accipe, et hanc notam, quam unam custodi: quam notam quisquis habens reposcet pecuniam, eam reddito. Hac hospes, qui Mileto uenerat, dixit: atque ea conditione depositum Glaucus accepit. Multo deinde tempore interiecto, filij eius, qui pecuniam deposuerat, Spartam ueniunt.

nūnt, Glaucum cōueniunt: exhibitaq̃ nota pecuniam repositunt. Ille enim uerò repellere homines, atq̃ his uerbis è contrario respondere: Neq̃ istius rei quicquam reminiscor, neq̃ ad me pertinet scire, quæ dicitis. Volo tamen reminiscens quicquid iustū fuerit facere, & si accepi, iure optimo reddere: sin à principio nō accepi, Græcorū legibus in uos uiti. Ad quod confirmandū prætuito uobis tempus hinc ad quatuor menses. Ita Milesij facta iactura, tāquam fraudati pecunia discessere & Glaucus Delphos se contulit ad oraculum cōsultandum. Cui consultanti an ὀρκω, id est, iureiurando, pecuniam prædari deberet, Pythia respondit his uersibus:

Glauce Epicydides equidem expedit ad breue tempus

Vincere iurando, & sit interuertere nummos.

Iura, quandoquidem castum quoq̃ dura manet mors.

Sed iusiurandi proles (quæ nominis experts,

Et manuumq̃, pedumq̃) uenit festina deinde,

Quæ genus, at domum subuertat funditus omnem.

At casti soboles hominis præstantior exit.

His auditis Glaucus ueniā sibi eorū, quæ dixisset, ut daret, deū obsecrabat. Cui Pythia inquit, idem pollere, tētare deū & facere. Tunc Glaucus accitis Milesijs hospitibus pecuniā reddidit. Cur aut̃ hæc oratio apud nos instituta sit, dicetur. Glauci nunc nulla supereſt, neq̃ soboles, neq̃ domus, quæ illius cenſeatur: sed ex Sparta radicitus extrita est. Ita bonum est, nihil aliud de deposito cogitare, quā ut repetentibus reddatur. Leutychides hæc locutus, cū nihilo magis ab Atheniēſibus audiretur, disceſſit. At Aeginetæ priuſquā ſuperiorū iniuriarum, quas Athenienſibus intulerant gratificantes Thebanis, darent pœnas, hæc fecēre: Cū Athenienſibus ſuccenſerent, quòd ſibi ab illis iniuriam fieri arbitrarētur, ſe ad

ulciscendum apparabant. Erat enim Atheniensium in Sunio biremis quadam, quam Delum inde à Theseo quotannis mittebant. Hanc Aeginetæ locatis insidijs interceptæ, plenam primoribus Atheniensium, uirosq; alligauere. Ea clade ab Aeginetis accepta, Athenienses non amplius differendum putauerunt, quin omnia in illos excogitarent. Etenim

Nicodromus. erat quidam Nicodromus, Cnæthi filius appellatus, uir in Aegina spectatus. Hic Aeginetas culpans, antea seipsum ex insula exegerat. Tunc uero cognito Athenienses esse animatos ad nocendum Aeginetis, composuit cum illis de prodenda Aegina ad certam diem, quo esset rem accessurus ipse, et illos oporteret uenire subsidio. Atq; ita ex composito urbem (quæ uetus uocatur) occupat. Sed Athenienses ad diem non affuerunt, quia classis eorum par Aeginetæ nondum erat comparata. Qui dum à Corinthijs commodari sibi naues rogant, interea res corrupta est, Corinthij per id tempus Atheniensibus amicissimi, dedere rogantibus naues viginti, sed dantes uendiderunt singulas quinque drachmis: quoniam eas dono dare uetabantur lege. His acceptis Athenienses, et

suis instructis in summam septuaginta numero, in Aeginam nauigauerunt, perueneruntq; postridie eius diei, qui erat destinatus. Qui cum ad diem non adessent, consensu nauigio Nicodromus ex Aegina profugit, alijs nonnullis Aeginetarum cum comitantibus, quibus Athenienses Sunium incolendum dederunt. Unde illi procedentes, eos qui in insula erant Aeginetas, depopulabantur. Sed hæc posterius acta sunt. Proceres Aeginetarum superata plebe, quæ unà cum Nicodromo tumultum fecerat, mox eos, quos ceperant ad necem exegerunt. Unde piaculum admiscere, quod nullo studio expiare potuerunt, præoccupatiq; prius ex insula sunt deie-

At, quàm deum sibi propiciauerint. Nam cum septingētos ē plebe, quos uiuos ceperant, ad necem educerent, unus eorum ē uinculis elapsus, fugit ad Cereris legifera uestibulū, eiusq; cardinibus prehensis adhærebat: quem illi cum auellere nō possent, abscissis uiri manibus ita deduxerunt, quæ manus cardinibus conferta manserunt. Hæc cum apud se fecissent Aeginetæ, classe septuaginta nauium cum Atheniensibus, qui superueniēre congressi, superantur. Victi nauali prætio, eosdem quos prius Argiuos in auxilium uocauerūt, sed illi noluēre eis amplius auxilio esse, causati, quòd & naues Aeginetæ necessario sumptæ à Cleomene oram Argolidem tenuissent, & ipsi cum Lacedæmonijs in terram descenderent, ut nonnulli quoq; ē Sicyonibus nauibus descendissent in eadem contra ipsos expeditione. Quo nomine utrisq; multa ab Argiuis iniuncta est mille talentorum, quorum quingena uterq; populus solueret. Et cum Sicyonij suam culpam agnoscetes, centum talentis cum Argiuis decidissent. Aeginetæ ne agnoscere quidē culpam uoluēre. Erāt enim superbiores. Eapropter rogantibus eis, nemo amplius Argiuorum publicè auxilium tulit: sed uoluntariorum circiter mille, duce quodam, cui nomen erat Eurybates, quinque certaminum uictori. Quorum pleriq; non remeauerē, Aeginetæ sed in Aegina ab Atheniensibus oecubuēre. Et ipse dux Eurybates singulari certamine ter uictor, quarto à Sophane superātus, Decelis filio oppetiit. Verūm Aeginetæ sua classe adorti incompósitos Athenienses superauerē, eorumq; naues quatuor cum ipsis pugnatoribus cepēre. Et Athenienses quidē bellum cum Aeginetis contraxerunt. Persæ autem, quæ ipsius partes erant, exequebatur, cum famulo assidue in memoriam redigente, ut reminisceretur Atheniensium:

tum Pisistratidis assidentibus, Atheniensesq; criminātibz, tum cupiditate per hunc pretextum subigendi Græcos, qui Mardonius ei terram, & aquam denegassent. Itaq; Mardonium, qui ma à præsctu- lē rem naualem gessisset, præfectura amouit, aliosq; designa ta semotus. eos duces aduersus Eretriam, & Athenas mittit, Datim ge-

Datis. nere Medum, & Artaphernem, Artaphernis fratris sui filiū, datis mandatis, ut Athenas atq; Eretriam diriperent, captiuosq; in conspectum adducerent. Postquam hi duces declarati ab rege digressi ad planitiem Ciliciæ maritimam deuenēre cum ingenti, ac bene instructo exercitu, & ibi castra posuēre, aduenerunt nauicæ copię omnes, ut singulis erant imperatæ. Ad hæc equestres naues, quas superiore Darius anno mandauerat tributarijs suis præparandas. In has introductis equis, atq; terrestri peditatu, sexcentis cum triremib. in Ioniam contenderunt. Hic non recto cursu secundum cōtinentem in Hellespontum, etiam Thraciam uersus nauigabant, sed è Samo unde soluerant, præter Icarium, interq; insulas, præcipuè (ut ego sentio) metu circumeundi Athon, quem superiori anno circumnauigantes, magnam iacturam fecerant. Præterea coacti sunt propter Naxos, quam antea non cepissent: ad quam posteaquam ex Icario pelago apulsi sunt (in hanc enim ut primum copię ducerentur, Persæ urgebant) Naxij memores priorum, fuga se in montes concitauerunt, non ausi resistere. Persæ ijs, quos adepti sunt in seruitutem raptis, delubra, atq; urbem incenderunt. His actis, ad cæteras insulas redeunt. Hæc dum illi agunt, Delij relicta, & ipsi Delo, fuga in Tenum abeunt. Eo tendentes naues præcedens Datis, non sinebat ad Delum habere stationem, sed trans Delum apud Rheneam. Et simul cognito, ubi Delij essent, misso caduceatore, his eos uerbis affatus

affatus est: Viri sacri, quid fuga abistis, non pro merito de Datis ad
 me male opinantes? Ego enim, & ipse mea sponte animatus Delios
 sum, & ab rege iussus, quo in loco duo dñi geniti sunt, ne qđ oratio.
 aut eum locum, aut eius incolas lædam. Redite igitur ad ue
 stra ipsorum, & incolite insulam. Hæc Delijs per caducea
 torem dixit. Mox trecenta iſuris talenta super aram com
 minuta adoleuit. His actis aduersus Eretriam primum na
 uigauit, simul omnē classē, simul Iones pariter, atq; Aeos
 les agens. Statimq; ab illius digressu Delos tremuit (ut De- Delos tre-
 lii aiunt) ad meam usq; ætatem, tunc & primum, & postre inuit.
 mum commota, deo mala uentura hominibus portendente.
 Nam sub Dario Hystaspis, & Xerxe Darii, & Artaxerxe
 Xerxis filia, tribus his deinceps ætatibus plus malorū passa
 est Græcia, quam uiginti alijs ante Darium ætatibus partim
 à Persis, partim ab ipsis primoribus de principatu bellantis
 bus, ut nō ab re Delos commota sit, prius immobilis, de qua
 in oraculis ita scriptum erat:

Et Delon, quamuis sit adhuc immota, mouebo.

Et sanē in nostra lingua pollent hæc nomina: Darius, quod
 coercitor: Xerxes, quod bellator: Artaxerxes, quod magnus
 bellator. Barbari postquā à Delo ad alias insulas profecti
 sunt, sumebant illinc tū copias, tū liberos insulanorum
 obsides. Ut uerō insulas præternauigantes Carystū appule- Carystus
 runt, Carystijq; negarūt se uel obsides daturos, uel militatu capta.
 ros aduersus uicinas ciuitates, uidelicet Athenas, et Eretriā
 significantes, Carystij tam diu obfessi sunt, eorumq; ager ua
 status, donec in deditionem Persarum uenerūt. Eretrienses
 audito Persarū exercitu aduersum se uenire, auxilia ab A
 theniensib. implorauere. Quibus nō deneganda auxilia rati
 Athenienses, miserūt subsidio illis ea 4. millia hominū, qui

Chalcidensium equitum obtinuerunt prædia. Sed Eretrien-
 ensium haudquaquam sincerum erat consilium, qui tamen si
 accersiebant Athenienses, tamen ancipiti sententia uacilla-
 bant: quibusdam eorum censentibus urbem deferendam, &
 in cacumina Eubææ eundum: quibusdam qui propria lue-
 ra à Persis expectarent, prodicionem molientibus. Horum
 utrorumque animos animaduertens Aeschines, Nothonis fia-
 lius, Eretriensum primarius, patefecit Atheniensibus om-
 nem præsentium rerum statum, orauitque, ut domum abiret,
 ne unà cum illis occumberent. Hæc consulenti Aeschmi ob-
 temperantes Athenienses, illinc in Oropum transgressi, sa-
 lutem sibi pepererunt. At Persæ eò aduecti, naues oræ Ere-
 tricæ ad fanum, & Chæreas, & Aegilia applicuerunt: po-
 titique his locis, continuo equos exposuere, & tanquam cum
 hostibus conflicturi se instruxere, aduersus quos non decre-
 uerant Eretrienfes sibi esse prodeundum. Sed quandoqui-
 dem sententia de urbe non deferenda euicerat, meritò da-
 bant operam, ut mœnia custodirent. Adorientibus ea Pers-
 is, acri pugna per sex dies certatum est: multisque utrinque ca-
 dentibus, septimo de Euphorbus Alcimachi, & Philagrus
 et Philagrus Cynei, inter populares suos uiri spectati, urbem hostibus pro-
 ditores. didere: quam ingressi Persæ, postquam templa spoliauere,
 Eretria ca- incenderunt, in ultionem eorum templorum, quæ Sardibus
 pta. deflagrauerant, hominibus iussu Darij in seruitutem captis.
 Potiti Eretria, aliquot illic dies morati, in Atticam nauiga-
 uerunt, tuncque magnam partem uastauerunt, rati idem fa-
 cturos Athenienses, quod Eretrienfes fecissent. Etenim ea
 rat locus Atticæ Marathon, proximè Eretriam, ad equitan-
 dum opportunissimus, quo illos Hippias, Pisistrati filius
 deducebat. Eòdem Athenienses, et ipsi re audita ad uim ara-
 cendam

cendam processerunt decem præfectis sibi ducibus quorum decimus erat Miltiades, cuius partem Cimonem, Stefagoræ filium fugere ex Athenis Pisistratum Hippocratis, tū filium contigerat: & dū fugit, obtinere Olympiadem quadriiugo certamine: quam uictoriam muneris gratia transtulit in Miltiadem ex matre germanum: proximaq; Olympiade eisdem equabus aliam Olympiadem cum uicisset, à filiis Pisistrati interfectus est, non iam uiuo Pisistrato. Interfectus est autē ad Prytanæum, noctu summis percussoribus: sepultusque ante urbem trans uiam, quæ uocatur Diacæle: & è regione sepulta sunt equæ illæ, quæ treis Olympicas uictorias repor- tarant. Idem quod istæ, iam aliæ equæ fecerunt, quæ fuerūt Euagoræ Laconis. Aliæ præterea nullæ. Per idem tempus maior natu filiorum Cimonis Stefagoras, apud Miltiadem patrum in Chersoneso educabatur. Minor autē apud ipsum Cimonem Athenis erat, nomen habens à Miltiade Chersonesi conditore. Hic igitur Miltiades è Chersoneso tunc profectus, dux Atheniensium erat è duplici cæde elapsus: semel cum eum Phœnices usq; ad Imbrum persecuti sunt, magni facientes capere hominem ut ad regē perducerent: iterū cū ab ipsis elapsus, domum suam reuersus, ac se reducem esse existimantem, inimici sui exceperunt, & ad iudicium deduxerunt, accusantes occupatæ in Chersoneso tyrannidis. Hoc reatu liberatus, suffragiis populi dux declaratus est. Duces cum adhuc in urbe essent, ante omnia legatum Spartā mittunt Phidippidem, illum quidem Atheniensem, sed tabella Phidippi- riam operam facitāntem. Huic Phidippidi, ut ipse retulit, des. & Atheniensibus renūciauit, circa Parthenium montem, Parthenius qui supra Tegeam est, obuius fuit Pan: compellatoque no- minatim Phidippide, iussit nunciari Atheniensibus, quid

ia Athenienses nullā gererent curam sui, qui bene ipsis uellet, quicq̃ iam sapenūmerò de eis benemeritis fuisset, atq̃ etiam futurus esset. His uerbis fide habita Athenienses, quod eorum iam status erat bene constitutus, extruxerunt sub ar-

Panos tem- ce templum Panos: illiq̃ annuis hostijs, ex quo nuncium ac
plum. cepere, sacrificant, & ardenti candelabro supplicant. Phia

dippides autem hic, qui sibi Pana dixit apparuisse, tunc cū à ducebis missus est, iterum Athenis egressus, Spartam peruenit, aggressusq̃ magistratus: Lacedæmoni, inquit orant uos Athenienses, ut sibi opem feratis, nec ciuitatē inter Græcos uetustissimam contemnatis in discrimen adductam, ne Barbaris uiris seruiat. Etenim Eretria direpta est, insigniq̃ ciuitate Græcia imbecillior reddita. His mandatis à Phidip

Lacedæmo- pide expositis, placebat quidem Lacedæmonijs opem ferre
niorū rex. Atheniensibus, sed id sibi impossibile confectum facere uide

batur, nolentibus legem rumpere. Nam erat nonus dies instantis mensis, quo die negabāt se progressuros, orbe lunari non impleto. Et illi quidem plenilunium expectabant. Hippiæ autem Pisistrati filio, qui Barbaros in Marathonem perducebat, uisum hoc in somnis superiore nocte oblatum est.

Hippiæ so- Videbatur sibi Hippias cum matre concumbere. Quo ex so
mnium. mnio coniectabat fore, ut reuersus Athenas, ac recepta domi-

minatu senex domi suæ obiret. Hunc in modum interpretabatur uisum suum. Ei tū (dum prædam Eritriensem, quam deposuerat in insula Styreorum, nomine Aegilea, reportate dumq̃ naues ad Marathonem appulsas in stationibus locat, ac Barbaros in terrā egressos disponit) talia administranti cōtiguit sternutatio, tussisq̃ solito uehementior. Vnde cōcussis eius, utpote senis, plerisq̃ dentibus, unus illorū ex uolentia tussuendi excussus est, & in arenā delapsus: qui magna adhi-
bita ad

bita ad inueniendū diligentia, cū tamen appareret, suspirās
 Hippias, ad eos qui aderant, ait: Hæc terra non est nostra,
 nec eam poterimus nobis subiectā efficere: sed tantummodò
 partem quantum spacij deus, qui mihi aderat, obtinet. Huc
 Hippias suam uisionem interpretabatur euasisse. Athenien-
 sibus apud Herculis fanū instructis superuenēre auxilio Pla-
 taenses, omni cum populo, qui sese Atheniēsisibus dederāt,
 & pro quibus frequentes iam labores susceperant Athenien-
 ses. Dediderant autē sese hoc modo: Cū à Thebanis preme-
 ritur Plataenses, primū Cleomeni Anaxandridæ, qui inter-
 uenerat, atq; Lacedæmonijs sese dederunt, à quibus tamē
 recepti nō sunt, hac oratione utentibus: A' nobis, qui procul
 habitamus, frigidū quoddā fueris uobis auxiliū. Nam pri-
 usquā nostrū quisquam audiat, possitis occupati ab hosti-
 bus sepe expugnari. Suademus autē, ut uos Atheniensibus de-
 datis, uicinis pariter, & ad tutandū non inualidis. Hoc La-
 cedæmoni nō tam consulebant Plataensibus, quod eis bene-
 uellent, quàm quod optarēt Athenienses defatigari Bæotio
 bello. Id suadentibus Lacedæmonijs non aduersati Plataen-
 ses, aditis Atheniensibus, dū rē diuinā duodecim dijs faciūt
 eis ad arā suppliciter sedentes sese dederūt. Aduersus quos
 Thebani re audita exercitū duxerunt, in eorū auxiliū Athe-
 nenses uenerunt. Sed dum conferturi prælium essent: Corin-
 thiū haud contemnendā sibi rem putantes, ad eos reconciliā-
 dos interuenēre. atq; utrorūq; permissu regionē hunc in mo-
 dum terminarunt, ut Thebani eos Bæotios, qui nollent inter
 Bæotios censerī, sinerent facere quod uellent. Hoc ubi de-
 creuēre Corinthiū, abscessere. Abscedētes quoq; Atheniēses
 aggressi Thebani sunt, cōmissaq; pugna repulsi. Itaq; Athe-
 niēses transgressi, quos Corinthiū statuerunt terminos, Aso-

pum fecerant limitem Thebanis. Ergo Plataenses Atheniensibus sese cum dedidissent, ad Marathonem tunc auxilio uenerunt. Erant autem in Atheniensium ducibus ancipites sententiae, alijs uetatibus fieri praeliũ, pauciores enim se esse quàm ut cum Medis confligerent: alijs quorum erat Miltiades, ad pugnandum hortantibus. Itaq; cũ essent bifariae sententiae, & deterior uinceret, ibi Miltiades Callimachum Amphidnaeum adiit, tunc fortè belli principem: qui magistratus per suffragia electus in danda faba, hoc est, in declaranda sententia, undecimus est. Nam quondam Athenienses in discordia sententia parem ducibus faciebant Polemarchũ. Ad hunc magistram in seruitutem Athenae redigantur, an tu eas liberando Athenien. memoriam tui in omne æuum relinquant, qualem ne Harmodius quidem, atq; Aristogiton reliquerunt. Nam Athenienses nunc in maximum omnium (ex quo nati sunt) uenire discrimen: qui si Medis succumbat, palam est, quae passuri sint traditi Hippiae: sin autem superent, poterit haec ciuitas urbium Graeciae effici prima. Quo autem pacto haec fieri, et quo modo ad te harum rerum arbitrium redire queat, nunc exponam. Nostrae, qui duces sumus, bifariae sunt sententiae de praelio committendo: alijs id suadentibus, alijs dissuadentibus. Qui nisi praeliũ committimus, uereor ne magna existat seditio, quae mentes eorum sollicitet ad sentiendũ cũ Medis. Si pugnamus antequam aliud uirij in nonnullis subeat, possumus dijs æquis cum uictoria discedere: Haec omnia ad te tendunt, & abs te dependent: qui si meae sententiae accesseris erit & tibi patria libera, et ciuitas omnium Graecarum princeps: Sin accesseris sententiae dissuadentium pugnam, eorũ, quae recensui, bonorum tibi contraria existent. Haec dicens Miltiades,

Miltiades, Callimachum induxit. Ita accedente sententia principis belli obtentum est, ut confligeretur. Post hæc ij duces, quorum sententia de confligendo fuerat, ut cuiusq; dies imperitanti uenerat, uicem suam Miltiadæ dabant: quam ille accipiens, non tamen prius decertandum putauit, quam dies imperij sua aduenit. Ita q; ubi uices eius fuere, tunc Athenienses hunc in modum instructi sunt ad cõfligendum: Dextro cornu præerat Callimachus princeps belli. Ita enim lex apud Athenienses tunc postulabat, ut is dextrum cornu teneret. Hoc duce sequebatur deinceps cætera tribus, ut quæque ordine erat. Nouissimi sunt collocati Plataenses, ijdem sinistram cornu tenentes. Quo factum est, ut ab huius pugna tempore, quoties Athenienses ferunt hostias apud pænegyrias, id est, publicos conuentus, qui quinto quoq; anno sunt, Atheniensis præco conceptis uerbis precetur bona Atheniensibus pariter, & Plataensibus. Igitur Atheniensium acies tunc apud Marathonem instructa idcirco sic erat, quod aciem Medicam imitabatur: sed in medio paucis conferta ordinibus, ideoq; illic debilior, utroq; autem in cornu confertior, quæ posteaquam ita instructa est, ac sacrificium litatũ esse Athenienses audierunt, tunc cursum in Barbaros tendunt. Erat autem inter utranq; aciem non minus octo stadiorum intercapedinis. Quos cursu ferri in se uidentes Persæ, aptabant se tanquam illos excepturi: insania dantes id, quod cererent cursu tendere, cum pauci essent, non equitatu, non sagittis fretos. Hoc ita Barbari interpretabantur. Athenienses, posteaquam conferti conflixere cum Barbaris, pugnam memoratu dignã ediderunt. Quippe primi omniũ Græcorũ (quos ipsi nouimus) cursu in hostẽ usi sũt, primi sustinuerũt cernere Medica ueste indutas: cũ antehac uel audire nomen Medoæ

Medorum Græcis terror fuisset. In Marathone cum diu pugnatum esset, Barbari circa mediâ aciem uicerunt, ubi Persæ stabant, & Sacæ: tāq̃ perrupta, hostem in mediterranea persequabantur. At in utroq̃ cornu uicere Athenienses, Platæensēq̃: ab Barbaris, qui terga dederant fugere permissis, contrahunt cornua, & cum ijs, qui mediam ipsorum aciem perfregerant, dimicantes superant, fugientes Persas urgent, caduntq̃, donec ad mare progressi, petito igne naues corripuerunt. Quo in certamine Callimachus belli deinceps interfectus. citur, egregia nauata opera. Occubuit è ducibus quoq̃ Stesileus. Ieus Thrasyli, et Cynægyrus Euphorionis filius, dū summâ Cynægyrus. puppim apprehendit, abscissa bipenni manu cecidit: nec nō alij Athenienses multi. & clari. Septem quidem naues obtinuerunt Athenienses hoc modo: Cæteris Barbari retractis, receptisq̃ captiuis Eretriensibus ex insula, ubi reliquerant, Sunium. circūuehantur Sunium, animo prauertendi Athenienses in urbem abeuntes. Cæterum Alcmaonida ab Atheniensibus insimulari fuit, quod uidelicet ex cōposito Persis adhuc apud Clypeus As. insulâ agentibus clypeū ostenderint. Dū illi Suniū circūuehantur, Athenienses euestigio abeuntes celesterrimè ad ferendam urbi opē properarunt. Barbarosq̃ eodem tendentes prauertuerunt, progressiq̃ ex Herculis templo, quod est in Marathone, in aliud Herculis templū, quod est in Cynosargi, castra posuerunt. Barbari superata classe in Phalero (hic enim Atheniensium naualia tunc erant) super eū locū aliquandiu pro Maratonis pter tempestatē morati, rursus in Asiā abierunt. Quorum in clades. hac pugna apud Marathonem gesta, occubere circiter sex millia trecenti: Atheniensium uerò centum, nonaginta duo. Tot ex utrisque cecidere. In qua pugna hæc res mira contigit, ut Atheniensis quidā Epizelus Cuphagoræ filius, dum

stante

stante acie pugnat strenue, luminib. caperetur, neq. saucius
ulla parte corporis, neq. ictus, atq. ita cæcus in reliquū uitæ
tempus, permansit. Quē audiui dicere solitum de sua clade,
uisum sibi esse resistere uirum quendā armatū procero cor-
pore, cuius mentiū omnem clypeum inumbraret: & hanc lar-
uam ipsum prætergressam fuisse, sed illum, qui sibi asiste-
ret occidisse. Hac Epizelum solitum cōmemorare audiui.
Datis in Asiam cum classe rediens, ubi Myconē tenuit, uidit
in somnis uisum. Id tamen quod fuerit, nō traditur. Vbi pri-
mū dies illuxit, naues rimatus est: cōpertoq. in naui Phœni-
cea simulachro Apollinis inaurato, sciscitatus est quo è tem-
plo sublatū esset. Et ubi audiuit, ex quo tēplo nauigans sua
naui in Delum. (Iam enim Delij in insulā redierant) ibi si-
mulachrū in templo deposuit, præcepitq. Delijs, ut illud in
Delium Thebanorū referrent, quod est supra mare è regio-
ne Chalcidis. Hoc ubi præcepit Datis, uela illinc fecit. Delij
tamen hanc statuā non reportauerūt, sed uicesimo post an-
no, eam Thebani ex oraculo in Deliū contulerūt. Datis, &
Artaphernes, posteaquā in Asiā nauigauēre, captiuos Ere-
trienses Susa perduxēre. Quos Darius rex, etsi in eos ante
captiuitatē multum contraxerat acerbitalis, quod se priores
iniuria lacefissent, tamen ut in conspectū suū adductos ui-
dit, ac sibi subiectos, nullo alio malo affecit, sed in sua Cis-
siae regionis mansione collocauit, cui nomē est Anderica, du-
cētis, ac decē stadijs procul à Susis, quadraginta à puteo, q.
exhibet trifarias rerū species. Nā ex eo asphaltū (id est, bitu-
men) & salē & oleū hauriūt, ad hunc modū: Hauritur qui-
dem celoneo (id est, instrumento ciconia) pro situla autē di-
midiato utre ad ciconiā alligato, quo in puteo decusso, quic-
quid hauritur, mox in cisternā diffunditur, atq. huic aliō es-

Epizeli

prodigiosa

cacitas.

Apollinis

simulachrū.

Et

fusum,

fusum, triplici uarietate cōcrescit. In asphaltum quidem, & salem, protinus. Hoc autem oleum Persæ Rhadimacem apellant, atrū, ac grauius olens. Hoc loci rex Darius locauit Eretrienſes: quem ad meam uſq; memoriam ignuere, seruantes pristinam linguam. Quod ad Eretrienſes attinet, ita ha-

*Lacedæmoni- bet. Post plenilunium duo millia Lacedæmoniorum Athe-
niorū post nas uenerunt, tanta festinatione adipiscendi hostem, triduo
bellum au- quā ex Sparta disceſſere, in Atticā puenerint: & licet ſea-
xilium. rius ad pugnam ueniſſent, tamen intuendi Medos cupidi, ad
illos intuendos in Marathonē perrexerunt. Quibus uisus, lau-
datisq; Athenienſibus ob præclarū facinus, rursus redierūt.*

*Alcmaoni- Tenet admiratio me, nec rationē inire poſſum, Alcmaoni-
dz an ſcutū das unquam Perſis ex cōpoſito, oſtendiſſe clypeū, quod uel-
perſis prodi- lent Athenienſes Barbaris, atq; Hippia ſubeſſe quippe quos
derint. cōſtat in habendis odio tyrannis, uehementiores eſſe, quā
Calliā Phæmippi filiū, qui fuit pater Hippomici. Nā Callias
eū alia omnia in Piſiſtratū inimiciſſimē cōmentus eſt, tum
uerò ſolus Athenienſiū omnium illius Athenis eiecti, cum
publicè ſub præcone uenderentur bona, emere auſus eſt. Hu-
ius Gallia mentionē crebrè pleriq; omnes habere debent, cū
ob ea, quæ dicta ſunt, ut uiri ſummopere patriam liberātis,
tum ob hæc, quæ in Olympia fecit. Nam & in equorū curſu
palmā obtinuit, & in quadrigario fuit ſecundus: & in ludis
Pythijs cum prunas obtinuiffent, in uniuerſos Græcos ſum-
ptuoſiſſimus extitit: tum ob id, qualem ſe in filias ſuas, quæ*

*Filix Cal- tres ſuerunt, exhibuit. Nam poſtea quā nobiles extirere, hoc
liz, eis magnificentiſſimum munus eſt gratificatus: ut quem ſibi
unaquæq; uellet ex omnibus Athenienſibus, cum deligeret:
atq; ita eam illi nuptam dedit. At Alcmaomda, aut perim-
de, aut nihil minus quā Callias perſi tyrannos fuere. Quo
maior*

maior me admiratio subit, minusq̃ admitto criminationem, eos clypeum Persis ostendisse: qui per omne tempus tyrannos effugerunt, & quorum astutia Pisistratidæ tyrannidem reliquerunt. Atq̃ ita multò magis Athenarum liberatores extiterunt meo iudicio, quàm Harmodius, & Aristogiton. Illi enim Hipparcho interempto, non tam ceteros Pisistratidas ab affectanda tyrannide represserunt, quàm ad illam irritauerunt. Alcmaonidæ autè proculdubio Athenas liberauerunt: siquidē ū uerè fuère, qui Pythiâ persuasère ad Lacedæmonios cōmonefaciendos, ut Athenas liberarēt, quem admodum superius à me cōmemoratum est. At enim forsitan succensentes Atheniēsī populo, patriā prodiderint. Imò nulli erant eis inter Athenienses uiri illustriores, neq̃ qui magis essent honorati. Neq̃ uerò sermo obtinuit, clypeum ab his fuisse ostensum, fuit enim ostensus clypeus id quod negari non potest, quippe quod factum fuerit. Sed quis ostenderit, non habeo iam dicere. Erant autem Alcmaonidæ iam pridem Athenis clari sanè usq̃ ab Alcmaone, atq̃ etiā Megacle. Etenim Alcmaon, Megacelis filius, ūs Lydis qui Sardibus à Cræso Delphos ad oraculum ierant, administrum se præbuit, eosq̃ cōmiter accepit. Cuius beneficentiam Cræsus à Lydis, quos ad oraculum miserat, cū audisset, hominē accersit, & ubi aduenit, eum donauit tanto auro, quanto semel corpore suo ferre posset. Ad hanc doni conditionem Alcmaon hāc astutiam attulit: Pergrandem tunicam amictus, ingenti in ea sinu relicto, cothurnisq̃ (quos laxissimos reperit) calceatus, ad thesaurū perrexit, ad quē ducebatur. Ibi in aceruū ramentorum procumbens, primum cothurnos quibus erat indutus, auro quantum ferebāt referjit. Deinde omnem sinum suum, atq̃ etiam crines ramenti subigens, &

parte in os desumpta, è thesauro processit, agrè trahens co-
 thurnos, cuius alteri rei quam homini similior: cuius os cum
 turgidum esset, & omnia onusta, id cernens Cræsus, in ca-
 chinnumq; erumpens, ea omnia illi donauit: nec minora his
 alia dona dedit. Ita domus hæc uehementer locupletata est.
 Et Alcmaeon quadrijugos equos alens, uicit Olympia. Sed
 eam domum deinde secunda ætate, Clisthenes Sicyonis ty-
 rannus euexit: ut multò magis quàm prius inter Græcos ce-
 lebris extiterit. Erat enim Clistheni, Aristonymi filio, My-
 agaristæ romis nepoti, Andrei pronepoti, filia nomine Agarista: quã
 proci. pater destinabat nuptiũ dare ei, quẽ præstâtissimũ Græcorũ
 omnũ cõperisset. Cũ igitur ludi Olympici celebrarentur, &
 ex eis Clisthenes curriculo quadrigali uictor exitisset, nun-
 ciari iussit uoce præconis, ut quisquis sese dignũ putaret, quĩ
 Clisthenis gener esset, is ad sexagesimũ diẽ, aut prius Sicyõẽ
 præstò foret: quoniã Clisthenes intra annũ à sexagesimo die
 incepturus exeq nuptias destinasset. Itaq; omnes Græci, aut
 sua ipsorũ, aut familiæ claritate sibi cõfidentes, eò proci con-
 tenderunt: quibus Clisthenes, & curriculum, & palæstrã ad
 certandum præparauerat. Ex Italia illuc se contulit Smin-
 dyrides, Hippocratis filius, Sybarita (florebat autem maxi-
 mè Sybaris ea tempestate) qui unus uir in plurimum delicia-
 rum processerat: & Siritanus Damas, Samyris filius, eius,
 qui sapiens appellabatur. Et hi quidẽ ab Italia uenerũt. Ab
 Ionio autem sinu Amphimnestus, Epistrophii filius, Epidan-
 nius. Aetolus uerò Males, germanus Titormi illius, qui Græ-
 cos robore fuerat supergressus, & in extrema Aetoliæ homi-
 nes fugerat. E Peloponneso Leocides. Phidonis Argiuorũ
 tyranni filius, eius inquã Phidonis, qui spacia Peloponnes-
 sibus statuit, lōgè omnũ Græcorũ insolentissimus: qui sum-
 motis

motijs Helienſiū agonotheſtis, id eſt, munerarijs, ipſe agonotheſta exiit in Olympia, id eſt, certamen, præmiūq; propoſuit, necnon Amiantus, Lycurgi filius, Arcas, ex Trapezunte: & Laphanes Azenus, ex urbe Pæo, filius Euphorionis eius, qui (ut in Arcadia fertur fama) in domum ſuam excepit Caſtorē, & Pollucē, & ob id in omnes homines hoſpitalis: & Heleus Agæi filius, uir præclarus. Hi ex ipſa Peloponneſo uenerunt. Ex Athenienſibus autem Megacles Alcmaeonis eius filius, qui ad Cræſum ſe contulerat: & alter Hippoclidus Tiſandri filius diuitijs, ac forma inter Athenieſes præcipuus. Ex Eretria, quæ p id tēpus florebat, Lyſanias: ſolus hic ab Buboia. E' Theſſalia à Scopadeis Diactorides Craſnonius. Ex Molofſis Alcon. Tot proci fuere. Qui cū ad diē præſtitutam adſuiſſent, Clithenes ante omnia patriam ſingulorum, familiamq; percontatur. Deinde eos annum apud ſe detinens, explorauit uniuſcuiusq; & uirilitatē, & iracundiam, & eruditionem, & mores: nunc cum ſingulis, nunc cū uniuerſis congreſſus, & iuniores in gymnaſia educens, præcipuē tamen in cōuiuijs experiebatur. Quandiu enim eos apud ſe tenuit, hoc fecit, ac magnificē accepit. Sed ei inter procos præcipuē cordi erant Athenienſes: & illorum magis Hippoclidem, Tiſandri filiū ſtrenuū eſſe iudicabat, cū præſertim eius maiores, Cypſelidis Corinthijs propinqui fuiſſent. Cum autē deſtinatus nuptijs dies illuxit, quo ipſe Clithenes edixerat iudicaturum ſe, quem ex omnibus deligeret, mactatis centū bobus, in conuiuium, tū ipſos procos, tū omnes Sicyonios accepit. Poſtea uerò quā cænatum eſt, proci certamen de muſica habere cœperunt, pariter, & de oratione habenda in medium, procedente potatione. Hippoclidus cum longē alios antecederet, iuſſit tibicinem ſibi

Ecce 3 canere

canere ἰμμίλααμ, id est, sedatum quoddam saltationis genus. Tibicine obsequente saltauit, sibi quidem placens, sed Clisthenes omnem rem cernens dissimulabat. Post hæc, cum aliquantulum inierquiuisset Hippoclidēs, iussit quandam sibi inferri mensam. Qua illata primum super eam Laconicos saltauit modulos, mox alios Atticos, tertio super mensam capite statuit, cruribus ueluti brachijs modulabatur. Ad cuius primam ac secundam saltationem, etsi stomachabatur Clisthenes tam impudentem sibi generum fieri, tamen sese continebat, nolens in eum erumpere. At ubi uidit cruribus ueluti manibus gesticulantem, iam se ultra continere non sustinens, inquit: Fili Tisandri, desaltaisti matrimonium. Cui excipiens ille ait, Non est istud curæ Hippoclidæ. Vnde pro uerbiū factum est. Non est istud curæ Hippoclidæ. Tunc Clisthenes silentio imposito, in medium hæc protulit: Viri proci meæ filiæ, uos equidem omnes laudo, uobisq; omnibus si fieri posset gratificarer, neq; unum è uobis præcipuū probans, neq; cæteros improbens. Verum fieri non potest, ut de unica uirgine deliberans, omnium noto satis faciam. Itaque singulis uestrum, qui compotes huius matrimonij non estis, tanquā dignis meæ filiæ nuptijs, quodq; domo peragrè abfuistis, singula argenti talenta dono do: Megacli autem Alcmaeonis filio meam filiam Agaristiam despondeo ritu Atheniensium. Annuente conditioni Megacle, nuptiæ apud Clisthenem celebratæ sunt. Hactenus quæ iudicandis procis gesta sunt. Atq; hunc in modum Alcmaeonidæ per Graciā celebrari cæperunt. Porro ex horum coniugio, Clisthenes auo materno cognominis procreatur, qui Atheniensium tribus, populariumq; statum instituit: item Hippocrates: ex Hippocrate uerò alius Megacles, & alia Agaristia, ab Agaristia Clisthenis

Megacles
Alcmaeonis
filius, gener
Clisthenis
factus.

Clisthenis nomen habens : quæ nupta Xanthippo Aripbronis filio , cum prægnans esset , uisa est sibi in somnis parere leonē , paucosq; post dies peperit Xanthippo Periclem. Miltiades cum antea probatus apud Athenienses, tum uerò post rem bonam gestam in Marathone , maioribus incrementis auctus, petit ab Atheniensibus septuaginta naues cum propugnatoribus, & pecunia, non promens eis, cui regioni bellum esset illaturus, sed tantummodò se illos locupleturum, si se sequerentur. Ad eam enim regionem se illos ducturum, unde affatim aurum nullo negotio reportarent. His uerbis Athenienses, erectis animis, naues (ut petierat) tradiderunt. Quibus Miltiades acceptis, in Parum nauigat, per speciem ulciscendæ iniuriæ, quam intulerant Parij, quòd triremi in Marathonem unà cum Persis uenissent. Hoc colore orationis utebatur. Cum autem insensus esset Parijs ob Lysagoram Tisei filium, genere Parium, qui ipsum apud Hydarnem Persam accusauerat : eò postquam peruenit Miltiades, Parios intra mœnia coactos obsedit, missosq; caduceatore poposcit centum talenta, negans si ea sibi non darèt, se prius illinc abducturum copias, quàm eos euertisset. Parij non ut quicquam pecuniæ Miltiadi dent cogitant, ut custodiant urbem, excogitant, cum alia loca intercipientes, tum maxime unde ea oppugnari poterat, adeò, ut noctu laborantes, murum duplo, quàm olim fuerat, excitarent. Hactenus Græci de hac re commemoranda consentiunt. Deinceps gesta ipsi Parij referunt hunc in modum : Miltiadem cum inops consilij esset, adisse, atque allocutum fuisse mulierem captiuam, genere Pariam, nomine Timûm, quæ esset indi- Timo faces genarum deorum administra. Hanc cum in conspectum uenisset, consiliû ei dedisse, si magnificaret, Parium capere, ex-

Ec 4 equeretur,

equeretur, quæ à se præciperetur. Eius deinde præceptis auditis, Miltiadem accessisse ad maceriam quandam ante urbem, qua in maceria sepelitur templum Cereris legifera: eamque, quia fores aperire non poterat, transiisse: et illam transgressum, solarium ascendisse ad aliquid intus faciendum siue admo- uendum aliquid, quod moueri nefas esset, siue ad aliquid, quodcumque sit, agendum. Et cum pro foribus esset, subeunte horrore præoccupatum, eadem uia reuertisse: deque maceria defilientem femur conuulsisse: alij in genua procidisse aiunt. Ita Miltiades male habens, domum remeauit, neque pecuniam Atheniensibus portans, neque Paro parata: urbe tantum per sex et uiginti dies obsessa, et agro populato. Parij, cognito quod ministra deorum Timo Miltiadem admouisset, uolentes ob id de ea supplicium sumere, postquam obsideri desierunt, Delphos miserunt sciscitatum, num ministram deorum condemnare deberent, quæ rationem capiendæ patriæ hostibus detexisset: quæque Miltiadi exposuisset sacra, quæ ad uirilè sexum efferrì nefas esset. Id Pythia fieri non permisit, negans Timæ earum rerum esse autorem: sed quia Miltiada non bene obeundum esset, ideo ei ducem malorum apparuisse. Hæc Parij Miltiades Pythia respondit. Miltiadem è Paro reuersum, cum alij Athenienses in ore habebant, tum præcipue Xanthippus, Arionis filius: qui eum apud populum accusauit, quod Athenienses circumscripsisset. Cui accusationi Miltiades non per se ipse respondit (neque enim poterat, quippe qui putrescente fere more iaceret in lecto) sed pro eo amici eius: allegantes cum alia multa, et Lemnum expugnatam, quam ultus Pelasgos Atheniensibus tradidisset, tum uero pugnam in Marathone Miltiadis gestam. Interuentu tamen populi, ne capitis dānaretur, quin- obitus. quaginta talentis culpa mulcta est. Post hæc Miltiades dis- soluto

soluto atq; marcescente femore decessit. Quinquaginta au-
 tem talenta Cimon filius exoluit. Porro Lemnum Miltiades
 hunc in modum obtinuerat: Pelasgi postea quam ex Attica
 ab Atheniēsisibus exacti sunt, siue iure, siue iniuria, nā de hoc
 nihil habeo, prater relata: quia Hecataus Egesandri in ser- Hecatzi ser
 monibus ait, iniuria. Athenienses enim, cū uiderent regionē mones.
 quæ erat sub Hymesso, quam illis habitandā dederant, mer-
 cedem muri circa arcem olim extructi bene excultam, quæ
 prius mala fuisset, & à nemine accipi digna, liuore captos
 fuisse, & libidine terræ potiundæ: & ita illinc exegisse illos,
 nulla alia re in excusationem allata. Vt autem Athenienses
 aiunt, iure eiecti: quippe cum essent sub Hymesso habitātes,
 illinc prodire solitos hanc iniuriam intulisse: Quoties filia,
 ac filij Atheniensium ad Nouem fontes aquarum pergerent
 (nulla dum enim, aut eis, aut ullis Græcis per id tempus mā-
 cipia erant) Pelasgos eis per contumeliam, & contemptum
 uim attulisse: neq; hoc fecisse contentos, ad extremum ma-
 nifestò deprehensos de inuadendis Atheniensibus cōsilia a-
 gitasse: Se uerò adeò meliores, quàm illi fuerāt, uiros fuisse
 ut cum haberent facultatem interimendi eos, quos sibi insi-
 diatos deprehendissent, tamē noluerint: sed eis præceperint
 ut è regione excederent: atq; ita illos solum uertisse, & tum
 alia loca, tum Lemnum obtinuisse. Illa Hecataus, hæc A-
 thenienses aiunt. At Pelasgi hanc Atheniensium iniuriam
 ulciscendi auidi, ij, qui Lemnum incolebant, gnari quando
 dies festi Atheniensium celebrarentur, biremibus instructis, Athenicas
 insidias manipulatim collocarunt uxoribus Atheniensium, um uxores
 diem festum Dianæ apud Brauronē agentibus: permultisq; raptæ.
 illarum illinc raptis abierunt, & in Lemnum delatas pro cō-
 cubinis habuerunt, Hæc femina posteaquàm filijs abunda-

uere, lingua eos Attica, ac moribus Atheniensium imbuerunt. Et illi consuetudinem cum Pelasgidum filiis habere abnuebant: & si quis è suis ab illorum ullo uapularet, cuncti auxilio aderant, & mutuo sese tutabantur: ac dignos se, qui alijs pueris dominarentur, existimabant, atq; adeò longè praualesbāt. Qua re animaduersa Pelasgi inter se collocuti sunt, considerantesq; rem esse indignā, inter se dicebant: Si nūc, dum pueri sunt, dignoscunt sibi opitulari aduersus filios uxorum legitimarum, quas uirgines duximus, & eis continuo præesse conātur, quid'nam facient in uirilem adultæ ætatē? Itaq; cum id eis alijs infedisset, placitum est, ut eos filios è matribus Atticis susceptos necarent. His necatis, addunt, et cædes maritum. Ex hoc facinore, & illo superiore facinororum, quæ uiros suos unā cum Thoante interemerunt, usu receptum est per Græciam, ut teterrima quæq; facinora Lemnia appellentur. Pelasgi cum eis post necem liberorum, atq; uxorum, neq; tellus fructum redderet, neq; uxores, neq; pecora, ut prius gignerent, pariter fame, & liberorum orbitate uexati, Delphos miserunt petitum aliquod laxamentū præsentium malorum. Iussi à Pythia pœnas Atheniensibus, quas illi uellent pendere. Athenas ire: pollicitiq; sunt daturos se pœnas illis omnis iniuriæ. Athenienses stratis incuria totis quam poterant splendidissimè, appositâq; mensa omnium bonorū refertissima, iusserunt Pelasgos ita se habentem regionem sibi tradere. Tunc Pelasgi excipientes dicere: Si naui uento aquilone, atq; uno die nos è uestra regione in nostram peruehet, ita demū uos quod petitis trademus. Hoc dixere, quod scirent fieri non posse. Nam Attica multò magis ad austrum uergit, quàm Lemnus. Hæc hætenus. Tunc compluribus deinde interiectis annis, ubi Chersonesus (quæ est

Lemnia facinora.

Athenien.
ad Pelasgos.
Pelasgorum
responsio.

est in Hellesponto) Atheniensium ditionis fuit, Miltiades Cimonis, uentis Etesis perflantibus, ex Eleunte (quæ est in Chersoneso) soluens in Lemnum delatus est, præcepitq; Pelasgis, ut ex insula excederent: redigens eis in memoriam oraculum, quod nunquam illi expletum iri sperassent. Quorum Hephæstiensis quidem obtemperauerunt: Myrinæ autem non agnoscentes Chersonesum esse Atticam, tamdiu

obsessi sunt, donec in deditionem uenerunt. Ita

Lemnos capta.

Lemno positi sunt Athenienses,

atq; Miltiades.

HERO.

HERODO.

TI HALICARNAS.

SEI HISTORIARVM,

LIBER VII.

Qui inscribitur

POLYMNIA.

Postea uerò quàm nuncius pugnae ad regē
 Dariū Hystaspis filiū allatus est, ad Ma-
 rathonem gesta, cū antea uehemēter ma-
 fensus esset ille Atheniensibus, quòd Sara-
 dis inuasissent, longè infensior factus est,
 ac propensior ad bellū Græciæ inferendū: missisq; continuò
 nūcijs ad ciuitates, edixit, ut singula multò quàm antea ma-
 iores copias, nec non naues, nauigia, equos, rem frumenta-
 riam compararent. His nuncijs Asia triennium exagitata
 est. Vbi cum delectus agitur optimi, cuiusq; aduersus Græ-
 ciam militaturi, et apparatus operum datur, quarto anno Aes-
 à Persis des- gytij (qui fuerant à Cambyse subacti) defecere à Persis:
 festio. quo magis aduersus utrosque Darius expeditionem sumere
 Darij liberi properabat, Aegyptios. atq; Athenienses. Dum hæc compa-
 de imperio rat, interea ingens inter eius liberos de principatu exorta dis-
 disceptan- sensio est, quoniam ex instituto Persarū, oportebat ita de-
 tes. mum ire in expeditionem, cum regni successorem declaras-
 Lex Persa- set. Erant autē Dario antequàm regnaret liberi tres, è prio-
 re uxore Gobrys filia suscepti, et post partum regnum alij
 quatuor, ex Atossa Cyri filia. Superiorum maximus natu
 erat

erat Artabazanes, posteriorum Xerxes. Qui cum ex eadem matre non essent, disceptabant: Artabazanes quidem, quòd omnis paternæ sobolis ipse maximus natus foret, cum apud uniuersos homines sit institutum, ut maximus natus liberorū obtineat principatum: Xerxes uerò, quòd ipse Atossa genitus esset filia Cyri, qui Persis libertatem acquisisset. Dario nondum ferente sententiam, aderat fortè Demaratus, Aristonis filius, qui per id tempus altercationis Spartano regno exutus, ac Lacedæmone profugus, Susa ascenderat. Hic uir audita liberorum Darij controuersia, adiit (ut fama fertur) Xerxem, admonuitq; ut ad cætera, quæ pro se dicebat, hoc adderet: se quidem genitum è Dario iam rege, & Persarum imperium obtinente: Artabazanem uerò è Dario cum erat priuatus: proinde, neq; æquum, neq; iustum esse, aliū quempiam potius, quàm se illam dignationem adipisci. Quoniā ^{Succes-} ^{sio-} ^{nis} ^{ius.} Spartæ quoq; sic usurparetur, ut si cui, antequàm regnet, filij nascantur, deinde regi iam alius nascatur, huius postea nati successio regni sit. Hac à Demarato subiecta ratione utentem Xerxem, tanquam iuste dicentem, Darius regem declarauit: quanquam etiam citra præceptum Demarati Xerxes rex (ut mea fert opinio) regnauisset: quippe cum omnis potentia penes Atossam esset. Declarato Darius Xerxe rege cū conaretur rebus apparatis, exire in expeditionem, altero ab defectione Aegyptiorum anno supremū diem obiit, sex & triginta annis expletis, haud compos uoti, ut Aegyptios, & Athenienses ulcisceretur. Eius morte regnum ad Xerxē Darij obit filium deuenit, qui ab initio nequaquam animatus erat ad bellum Græciæ inferendum, sed Aegypto. Cæterū, Maradonius consobrinus eius, Gobrys, & sororis Darij filius, cum aggressus, his uerbis est allocutus: Domine, haud deco-

tum

rum est Athenienses tam malè iam de Persis meritos, nò dare pœnas eorum, quæ perpetrauerunt. Tu uerò quod in manibus habes, perfice, tamè ubi Aegyptum, quæ dignitati tuæ iniuriã fecit, domueris, sume aduersus Athenas expeditio- nem: ut & bene de te loquantur homines, & post hac absti- neat alius à bello tibi inferendo. Et hæc quidem erat ratio ulsionis exigendæ. Illa autè rationis accessio, Europã esse re- gionè admodù speciosam, omniãq; genera feliciù arborum ferentè, ac summæ bonitatis, & dignã, quæ à solo inter mor- tales rege possideatur. Hæc Mardonius dicebat, ut iuuenis, ac nouarũ rerũ cupidus, imperijq; Græciæ pro rege admini- strãdi, quod etiã regi persuasit, cõditione temporũ adiutus. Nam alia, ut rex ad hoc faciendum induceretur, adiumentũ fuère. Primum è Thessalia nunciũ ab Alebadis, ad regẽ in- uocandum aduersus Græciam se enim omne obsequiũ præ- stituros. Alebada autem isti erant Thessaliæ reges. Deinde ij Pisistratidæ, qui Susa ascenderant, qui cum eadem uerba habuerunt, quæ Alebada, tũ uerò prætendebant Onoma- critum quendam Atheniensem, quem secum habebant, sor- tilegum, & Musæi sortium ediffertorem. Ascenderant au- tem cum eo reuersi in Græciam. Nam Onomacritus ab Hip- parcho, Pisistrati filio, Athenis fuerat eiectus: quod per La- sum Hermionis manifestò deprehensus fuisset, inter Musæi sortes hanc etiam inseruisse, fore ut insulæ Lemno adiacen- tes, mari submergerentur. Ob id Hipparchus hominem eie- cerat, cum familiarissimè illo antea uteretur: & tunc cum eodem, ut in conspectũ regis ueniret, ascenderat: deq; eo ho- norificè cum alijs Pisistratidis loquebatur. Onomacritus, si quæ sortes cladem Barbaro nunciabant, earum nullam re- citauit. Itaq; accedente hoc sortilego, & Pisistratidarum,

Musæi sor-
tes.

& Alebadarum suasionibus, Xerxes ad inferendū Graciæ
 bellū inductus est. Sed altero à morte Darij anno, primam
 expeditionem fecit aduersus Aegyptios, qui rebellauerant:
 quos subactos & in arctiorem, quàm sub Dario fuerant ser-
 uitutem redactos, tradidit gubernandos Achæmeni fratri
 suo Darij filio, quē præsidem Aegypti interiecto, deinde tē-
 pore interemit Inarus, Psammetichi filius, Pænus. Xerxes
 recepta Aegypto producturus aduersus Athenas exercitū
 præstantissimos quosq; Persarum in concilium uocauit, ut
 & illorū sententias audiret, & ipse diceret, quæ liberet. Qui
 bus coactis, ita locutus est: Viri Persæ, equidem ego nō ero
 huius instituti autor, sed ab alijs traditi imitator. Nā quem
 admodū à maioribus natu accipio, ex quo imperium hoc à
 Medis eripimus, Astyagæ per Cyrum amoto, nunquam cō-
 quieuius, sed ita Deus agit & multa nobis sibi obsequen-
 tius in melius confert, atq; ea quidem, quæ Cyrus, Camby-
 se s̄q; ac pater meus fecere, quas gentes imperio addidēre, nō
 attinet referre apud probè scientes. Ego posteaquam hanc
 sedem accepi, dedi operā, ne ab ijs qui hoc honore sunt fun-
 cti degenerarem, nèue minus potentia Persis acquirerem.
 Quod animo uersans, inuenio nobis accessurā gloriā paris-
 ter, ac honorem, & regionē neq; inferiorem, neq; deteriore,
 ea, quam recuperauimus, sed feraciorem, unā cum ultione
 iniuriæ, atq; uindicta. Ideoq; nūc ego uos cōtraxi, ut id quod
 agere cōstitui, uobis exponerem: Cōstituo iuncto Helle-
 sponto copias per Europam traducere in Graciā, ut Atheni-
 ensium ulciscar iniurias, quas cū Persis alijs, tū patri
 meo intulere. Scitis autem, & Darium aduersus hos homi-
 nes bellum mouere destinaſse, uerū ei morte præuento nō
 contigit, ut illos ulcisceretur. Ego uerò eius uicem, aliorūq;
 Persarum

Xerxis ora-
 tio ad Per-
 sas de bello
 Græciæ infe-
 rendo.

Perfarum ulciscens, nō prius desinam, quā expugnauero, incēderoq; Athenas: cuius ciues, & me, & patrē meū priores iniuria affecerunt. Semel cū Sardis unā cū Aristagora Milesio seruo nostro profecti cremauerūt lucos, ac delubra. Iterū in nos quid fecerint terrā suā ingressos, cum Datis, & Artaphernes duces fuēre, omnes scitis. Harum gratia rerum irritor ad inferendū eis bellum: quos atq; ipsorum finitimos, regionem Pelopis Phrygis incolentes, si in potestatem redegerimus, tot bona futura esse ratiocinando comperio, ut teatram Persidem ætheri Iouis conterminam reddituri simus. Nullam enim regionem spectabit sol finitimam nostræ, sed ego omnem permensus Europam, unā uobiscum cūctas regiones in unam redigam. Nam ita rem habere audio nullā reliquam esse hominū, neq; ciuitatem, neq; gentem, quæ nobiscū dimicare possit. Ita subactis his, quos dixi, & qui nos lacefferunt, iugū seruire sustinebunt. In quo si mihi uos gratificari uolueritis, ubi tēpus uobis indicauero, quo uos præsto esse oportet, tūc unusquisq; debet impigrè adesse. Quorum, qui ornatissimis cum copijs aderit, eū donabo his, quæ in nostra domo preciosissima habentur. Et hæc quidem ita agenda sunt. Sed ne solus uidear in concilio sententiam dicere, rem pono in medio, iubens unicuiq; quam libet sententiam dicere. His dictis loquendi finem fecit. Post quē Mardonius: Dōmine, inquit, tu uerò nō modò superioribus Persis, sed etiam uenturis es præstantior: qui cūm alia, & optima, & uerissima cōmemoras, tām uerò quòd Iones, qui Europam incolunt, non sines habere ludibrio nos, cum sint indigni. Etenim res indigna est, si Sacas, & Indos, & Aethyopes, & Assyrios, aliasq; multas, ac grandes nationes, quæ nīhil Persæ legere, tamen potentiæ prolatādæ gratia in pro-

Mardonij
sententia.

uincias

nuncios redegit: Græcos qui nos laceſcère iniuria inceperunt, non ulciſcemur. Quid nā metuentes, quas illorum copias, quam pecuniarum vim? Eorum pugnam nouimus, eorum nouimus uires eſſe imbecilles, eorum quos ſubegimus liberos, penes nos habemus: hos qui domi noſtræ habitantes, Iones, & Aeoles, & Doreſ appellantur. Quos ipſe quoq; expertus ſum, dum eis iuſſu patris tui intuli bellum, cumq; in Macedoniam uſq; proceſſiſſem, & penè uſq; ad ipſas Athenas nemo mihi pugnaturus occurrit: & ſanè cōſueuere Græci (ut audio) inconfultiſſimè inire bella propter imperitiā ac ſiniſteritatem. Nam cum bellum inter eos indiētū eſt, in locum quem pulcherrimum, planiſſimumq; inuenere deſcendentes, ibi prælia faciunt, ita ut magno cum ſuo malo uictores inde diſcedant. Deuiſti (ne longius repetam) ad interuencionem deueniunt. Quos oportebat, cum ſint eiſdem linguæ, interpoſitis caduceatoribus, ac nuncijs tollere controuerſias, & omnia alia potius agere, quā pugnare: aut ſi neceſſe habent inter ſe omninò pugnare, locum aliquem inuenire utriſq; difficillimum, & ibi fortunam belli tentare. Hoc itaq; ritu haud probo utentes Græci, nunquam mecum uerbis egerunt de dimicando, cum Macedonia tenus promouiſſem. Tibi autem rex, quiſ obuiam uenturus eſt bellandæ cauſæ, copias Aſiæ, atq; omnem claſſem agentium? Non eò audaciæ procedent (ut reor) Græcorum res. Quod ſi me falſa ſit opinio, & illi uecordia elati ad pugnandum nobiſcū uenient, diſcant nos eſſe in re bellica præſtantiſſimos hominū. Nihil igitur ſit quod non experiamur. Nam ſua ſponte nihil fit, ſed omnia ab experimento hominibus fieri conſueuerūt. His Mardonius ſententiæ Xerxis aſſentatus, loqui ceſſauit. Tum ſilentibus alijs Perſis, nec diuerſam ei, quæ dicta eſſet,

Artabani
gravis sen-
tentia.

Diuerſitatis
in ſentētijs
dicendis u-
tilitas.

Coniectura
ē praeſentis.

ſententiam dicere audentibus, Artabanus, Hyſtaſpis ſi-
lius, Xerxes patruus, uir circumſpectus, ita inquit: Rex niſi
d uerſa inter ſe ſententia dicantur, non poteſt quis eligere
melioſem. ſed neceſſe habet ea, quae dicta eſt uti. At cum
plures dicta ſunt, licet tanquam aurum purū deligere: quod
per ſe diſcerni cum nequeat, cōparatum cum altero diſcer-
ni poteſt. Ego patri tuo Dario, eidēq; fratri meo ſuadet, a,
ne ſumeret aduerſus Scythas expeditionem, uiros nulla uſa
quam oppida incolētes. Sed ille ſperans Scythas Nomades
ſe ſubacturum, mihi nō eſt aſſenſus. Itaq; ſumpta expeditio-
ne, multis & egregijs uiris de exercitu amiſſis abſceſſit. Tu
uerō rex bellum inferre deſtinās uiris multo quam Scythae
ſunt praſtantiſſimis, quiq; & mari, & terra, optimi eſſe di-
cuntur, quibus in rebus quid durum ſit, hoc me tibi iuſtū eſt
promere. Iuncto pontibus Hellesponto, ais te copias per Eu-
ropam in Graciam deducturum, atq; eōs conuenit, aut ter-
ra, aut mari, aut utrobiq; inuadi. Siquidem feruntur uiri eſ-
ſe fortes, cuius rei licet hinc argumentum capi. Si tot copias
a ductu Datis, & Artaphernis Atticam regionem ingreſ-
ſas, ſoli Athenienſes proſtigauerunt, ergo utraq; regione cō-
greſſi ſunt. Quod ſi conſenſus nauibus pugna nauali uictō-
res ad Hellespontum nauigauerint, ac deinde pontem ſolue-
runt, hoc durum fuerit rex. Neq; uerō hoc ex mea umis pri-
uata prudentia coniecto, ſed eo caſu, quo aliquando parum
abſuit. cum opprimeretur, cum pater tuus iuncto Boſpho-
ro Thracio, ac flumine Iſtro pontibus commiſſo traiecit ad
Scythas. Eum traiectum, Scythae omnino inſilitere precari
Iones, quibus cuſtodia pontium delegata erat, ut interſcinda-
derent. Quo tempore ſi Hiſtiaeus M. lei tyrannus aliorum
ſententiae acceſſiſſet, ac non contradixiſſet, actum erat de
rebus

rebus Persarum, res dictu quoque horribilis, omnem regis sta-
 tum in uno uiro positum fuisse. Quare noli te ullum tale
 adire discrimen, nulla subsistente necessitate, sed mihi po-
 tius obtempera. Hunc ceterum in praesens missum facito, ite-
 rumque dum tibi uidebitur re apud teipsum considerata, edis-
 cito, quod optimum esse arbitaberis. Bene enim consultare,
 comperio maximum esse lucrum. Nam etiam si quid est con-
 trario euenturum est, nihilo tamen minus bene consultum est,
 superauitque fortuna consilium. At qui turpiter consultauit, Consultati-
 si ei fortuna obstundauit, ille est quidem uoti compos, ni- onis usus,
 hilo tamen minus male consilium cepit. Vides ut pragra-
 dia animalia fulmine deus feriat, nec sinat insolefcere: para-
 ua uero nihil laedat. Vides ut magna semper aedificia, ma-
 gnasque arbores, huiusmodi fulminum tela percuciant. Gau-
 det enim deus eminentissima quaeque deprimere. Itaque in-
 gens exercitus ab exiguo profligatur, quoties deus his, qui-
 bus inuidet, aut metum incutit, aut tonitruum. Propterea
 quidam secus, ac eorum dignitas postulabat, in calamitas
 tem inciderunt, quia deus neminem alium, quam seipsum si-
 nit magnifice de se sentire. Omnis res properando parit er-
 rores, unde magna detrimenta fieri absolent. In cunctando
 autem bona insunt si non talia, quae statim uideantur esse
 bona, certe, quae suo tempore bona quis esse comperiat. Et Morz com-
 hoc quidem tibi rex suadeo. Tu uero Gobrys fili Mardonii, pedia.
 desine loqui stulta de Graecis, haud dignis, qui male audia-
 ant. Nam Graecis detrahendo, ipsum regem uis excitare
 ad bellum illis inferendum: ad quod tu omni auiditate
 contendis (quod absit) ut fiat detractio. Namque im-
 portunissima res est, in qua duo sunt, qui iniuriam facia-
 unt: unus, cui iniuria fit. Qui enim detrahit, iniurius est,
 Ff 2 quod

quod non praesentem accusat. Item qui huic credit, iniurius est, quod prius cedit, quā rem compertā habeat. Et illi, cui absenti detrahitur, ob id fit iniuria, quod ab altero insimulatur ut malus ab altero talis putatur. Quod si omninò bellū his hominibus inferre oportet, agetum rex ipse permaneat domi apud Persas, nostrum amborum liberi deponantur, tu in expeditionem ito, delectis (quos uelis) uiris, ac quātiscūq; copijs: & si ex sententia tua res succedent regi, interimantur liberi mei, & insuper ego, sin succedent, ut ego dico, interiamantur tui, & insuper tu si redieris. Quod si hanc subire cōditionem recusas, cupisq; in Grāciam prorsus deducere exercitū, affirmo fore, ut aliqui eorum, qui hic relinquentur, audiant Mardomium post allatam Persis magnam aliquam calamitatē, à canibus, uolucrisq; discerpi, aut in Atheniensium solo, aut in Lacedaemoniorum, nisi fortē antea interuiam, tunc agniturum, aduersus quales uiros suades regi, ut moueat bellum. Hac Artabano locuto, Xerxes ira percussus, his uerbis excepit: Artabane, quod patris mei frater es, hoc te subleuat, ne dignam stulta oratione mercedem recipias. Hac tamen te notabo ignominia, qui instrenuus es, & ignauus, ne comes sis mea in Grāciam expeditionis, sed hic unā cum fœmnis maneat. Ego etiam sine te (quā dixi) conficiam, neq; enim fuerim Darij, qui fuit Hystaspis, qui fuit Artamnis, qui fuit Ariamnis, qui fuit Teispei, qui fuit Cyri, qui fuit Cambyasis, qui fuit Achamenis filius, nisi Atheniensis ultius fuero: probè intelligens, si nos quieuerimus, non quietuiros illos, sed nostrā terram cum exercitu inuasuros: pro ut colligere licet ex ijs, quā illi facere cœperunt, qui & Sardis incenderunt, & Asiam incur sarunt. Itaq; neutris cedere licet, sed propositum est certamen agendi, aut patiēdi,

Xerxis ad
Artabanum
iuuenile re-
sponsum.
Xerxis ge-
nealogia.

ut aut hæc omnia sub Græcis, aut illa omnia sub Persis sint. Medium enim inimicitiarum nullum est. Quare honestum erit nos iam iniuria lacepsitos exigere ultionem, ut quam calamitatem passurus sum, intelligam, profectus aduersus eos uiros, quos etiam Pelops Phryx nostrorum maiorū seruus ita subegit, ut ad hoc usq; tempus, & ipsi homines, & eorum regio ab illius (qui subegit) cognomine appellentur. Hæc hætenus locutus est. Deinde sub uesperum, cum cum ueretur Artabani sententia, per noctem apud se consultans, compertum prorsus non esse sibi opus inferre Græciæ bellum, immutataq; rursus sententia cum obdormisset, uisus est in somnis Somnium (ut fertur à Persis) uidere quendam corpore ingenti, atque Xerxia specioso, qui sibi astans diceret: Reuocastinè sententiam Persa de inferendo Græciæ bello, cum prædixeris Persis te comparaturum esse exercitum, neq; si reuocaueris eam, bene facis: neq; qui tibi assentiatur, adest. Quare perge ire eam uiam, quam interdum ire destinauisti. Hoc locutus ille, uisus est Xerxi ab aspectu euanuisse. Vbi dies illuxit, huius insomniij nulla ratione habita, coactio eorundem Persarum, quos pri die coegerat concilio, Xerxes ita uerba fecit. Viri Persæ, ue Xerxem in-
 nam mihi date dicenti contrariam superiori sententiam. Stituti incia
 Nam & ego nondum ad summum, quod perueniendū est mihi perueni-
 hi, prudentiæ perueni: & qui ut illud faciam suadent, nullo re-
 unquam à me tempore abscedunt. Eoq; mihi Artabani sen-
 tentiam audienti, confestim iuuentus efferbuit, ut uerba in-
 uirum grandem natu effunderem petulāiora, quā debui.
 Nunc itaq; agnoscens erratum meum, utar illius sententia:
 & quoniam reuocaui expeditionis sumendæ sententiam,
 nos quieti estote. Hæc ubi audiēre Persæ, laticia afflicti

Ef 2 regem

regem adorauere. In sequenti nocte idem rursus in somnium quiescenti Xerxi assistens, inquit: Filij Darij, uideris expeditionem apud Persas reuocasse, uerbis meis pro nihilo habitis, quasi illa à nemine audisses. Hoc igitur nunc bene intellege, nisi extemplo inis expeditionem, hoc tibi ex ea re cōtinget: Quemadmodum breui magnus, & amplius effectus es, ita breui rursus humilis eris. Hoc uiso perterritus, è cubili exiit, simulq; nuncium misit ad accersendum Artabanum. Qui ubi aduenit, ita ad eum inquit: Artabane, ego statim cum in te bene consulentem mihi stultis uerbis inuectus sum, non fui compos mentis. Sed non multo post pœnitens, cognoui id mihi esse faciendum, quod tu præciperbas. Tamen id uolens exequi non possum. Nam mihi iam animo immutato, & prioris sententiæ pœnitenti apparuit in somnis uisio, dissuadent omnino hoc, quod posterius facere constitueram: quin etiam nunc interpositis minis abscessit. Quod si deus est, qui in somnium misit, eiq; prorsus est cordi expeditionem sumi aduersus Græciam, cōtinget idem tibi quod mihi in somnium, itidem ut mihi præcipiens. Quod ita fore coniecto, si omnem meum ornatum sumas, eoque indutus in sella mea cōsideas, & deinde in cubili meo capias somnum. Hac locuto Xerxi, Artabanus initio nolle obsequi, atq; negare se dignum, qui regio in solio sederet: tandem cum congeretur, fecit imperata, hæc prælocutus. Apud me rex tantum ualeat bene sentire per se, & alteri bonam dicenti sententiam accedere, quæ ambo tibi cum adsint, malorum tamen hominum colloquia te deprauant: quemadmodum mare, quod est hominibus omnium utilissimum, ferunt ab ingruentibus uentorum flatibus non sine natura sua uit. Ego uero cum ex te male audiui, non tam meam dolui uicem

sem quam tuam: qui cum proposita essent duae sententiae Persis: una quae detrimentum augetet, altera quae tolleret, dicens perniciosum esse unbiui animum usu plura semper ex petendi: his propositis sententijs, tu elegisti iam quae & tibi, & Persis est periculosior. Nunc autem cum ad te mutato in melius consilio, de sumenda aduersus Græcos expeditione ais accessisse in somnū, alicuius dei nutu, quod te uetat dis mittere exercitū, hoc non res diuina est fili. Insomnia enim Insomniorū ista sunt, quae aduentia homines frustrantur, quemadmodū ludibria. ego te docebo multis, quam tu annis natu grandior. Consue runt ipsa somniorum uisa plerūq; frustrari ob ea, quae quis per diem mente agitauit. Nos superioribus diebus expedi tionem hanc inter manus, & quidem uehementer habui mus. Quod si hoc non est cuiusmodi ego dico, sed aliquid diuini habens, tu ipse omnia in summa dixisti. Apparebit enim, ut tibi ita, & mihi eadem iubens. Verūm nihilo magis apparere mihi debet tuum amictum gerenti, quam non ge renti, sed meum: neque magis quiescenti in tuo toro, quam non, sed in meo: si etiam alias, uult se exhibere. Neq; eō ue sania peruenit illud, quicquid est quod sese obtulit in soma nis, ut me cernens putet esse te, ducto ē uestibus argumento. Id si me cōtemptui habebit, profectō nec aspectu suo digna bitur, siue mea gerentem uestimenta, siue tua, sed te adibit, quod iam animaduertendum est. Nam si frequentius accesserit, ipse quoq; fatebor diuinum esse. Ceterū si ita tibi ag gendum uidetur, neq; id reuocari potest, an ad cubandum in tuo cubili pergo. Age mihi quoque, cum ista perfecero, appareat. Hac tantum conditione tuae sententiae ac quiescam. Hac locutus Artabanus, quod speraret ea, à Xerxe sine ullis uerbis admissum iri, iussa executus est. Et cum

induta sibi Xerxis ueste, regali folio resedisset, moxq; recubisset, idem in somnium dormientem adiit, quod Xerxem adierat, eiq; superassistsens, ita inquit: Tunē ille es qui festināntem ire in Graciam Xerxem distines, tanquam eius curātor? Tu neq; in futurum, neq; in præsens consideras, qui dissuades id, quod est fatale contingere? Quid autem Xerxem pati necesse sit, nisi dicto audiens fuerit, ei ipsi demonstratum est. His uerbis Artabano uisus est ille uir in somnis mimitari, candeniibusq; ferramentis conari oculos ipsi eruere.

Artabani
somnia.

Concupi-
scere multa
malum est.

Qua de re uehementer exclamans Artabanus exiliit, adito quē Xerxi obseruatam sibi in somnis uisionem exposuit, secūdoq; loco hæc inquit: Equidem rex, ego ueluti homo, qui multa iam uideram, & magna negocia sub Hessonibus commigisse, non sinebam te omni ætati indulgere, gnarus re esse malam multa concupiscere: memoria tenens, quomodo cum exercitu Cyri contra Massagetæ actum fuerit, quomodo cum exercitu Cambyxis contra Aethiopes, qui etiam cum Dario militauit aduersus Scythas. Hæc sciens ego, sentiebā te (si quiesceres) omnium hominum beatissimum. Sed quoniam diuinus quidam instinctus est, & Græcos clades quādam (ut uidetur) missa diuinitus manet, ego quoq; cedo, ac sententiam muto. Tu uerō, quæ diuinitus missa sunt, indicato Persis, iubetoq; ijs, quæ ad apparatus pertinentia antè præceperas, operam dent. Hoc agito, ne quid tuorū deo tribuente desit. His dictis, & sublati uisione animis, ubi dies exiit, ibi confestum Xerxes hæc Persis exponit, Artabano, quem constabat prius solum omnium id fuisse dehortatum, tunc exhortante. Post hæc ineunti expeditionem Xerxi tertium in somnis uisum oblatum est: quod Magi auditum, conieclarunt ad uniuersam terrā pertinere, portēdereq; omnes homines

homines Xerxi seruituros. Visum autem tale erat: Videbat^{Xerxis} sibi Xerxes surculo oleagino coronatus esse, cuius olea^{nisi} ramus uniuersa tellus occuparetur, & mox corona capiti circundata, euanesce-
re. Hæc Magis interpretatis, sine mora Persæ, qui in concilio fuerant, ad suam quæ præsceluram digressi, omni studio incubuerunt ad exequenda iussa, cupidi dona, quæ proposita fuerant obtinendi, Xerxes ita copias suas cōtraxit, ut omnem continentis locum scrutaretur. Si-^{Xerxis} quidem à debellata Aegypto per totum quadriennium com-^{copiæ.} parauit exercitum: atque eius apparatus quinto anno incun-
te mouit cum ingenti copiarum manu. Nam omnium quos nouimus exercitum hic multò maximus extitit: adeò ut ad eum nihil fuisse uideatur, aut ille Darianus, qui aduersus Scythas ductus est: aut ille Scythicus, qui Cimmerios insequens, Medicam regionem inuasit, ac pene omnia superiora Asiæ subegit, ac tenuit: quo nomine Darius postea Scythas iuit ultimum, aut ille (ut fama fert) Atridæ aduersus Ilium: aut ille ante Troicum bellum Mysorum, Teucrorumque, qui per Bosporum in Europam transgressus, omnes Thraces in diuinam suam redegit, ad Ioniumque pontum degressus, ad Peninsum usque amnem, qui ad meridiem uergit, processit. Neque illi omnes exercitus, neque alij his adiecti, cum uno hoc comparari merentur. Quis enim non adduxit ad Xerxem ex Asia copias: quæ aqua præter ingentes amnes potando non defecit? Alij namque naues præstabant, alijs ut peditatum, alijs ut equitatum, alijs ut nauigia ad uectandos equos eorum, qui una militabant, alijs ut naues longas in usum pontium præstarent, iniunctum erat, alijs ut frumentum & naues, quæ triennio superiore præparatæ erant, præcipue propter Athon, ut in quo superior classis dum circumuehitur afflictata est. Ad

Eleuntem enim Chersonesi clasius habebat stationē, illincq̃ omnes copiae sub uerberibus coeperunt. Athon effodere per uices alijs succedentibus, adiuuantibus etiam in effodiendo accolis praepositis operi Bubare, Megabyxi, & Ariao, Ariachos chaei filio, Persis. Est autē Athos mons ingens, ac nobilis, ad mons, mare pertingens. Ab hac parte hominib. culius, ad continentem desinens in speciem Chersonesi, id est, peninsulae cū Isthmo, duodecim stadiorū. Haec planities, atq̃ tumuli, ē mari Acanthiorū ad mare, quod est cōtra Toronem, non sunt magni. In hoc Isthmo, ubi Athos finitur, sita est urbs Graeca nomine Sana. Quae autē extra Sanā, & intra Athon sita sunt urbes, eas tunc Perses ē cōtinenti insulanas facere aggressus est, quae haec sunt: Dion, Olophyxus, Acrothoon. Thyfus, Cleonae. Ista sunt urbes, quae apud Athon incoluntur. Hunc in modū Barbari locū nationatim effodiebant, recto limite iuxta Sanā. Posteaquā depressa erat fossa ab ijs, qui in imo fodiebant, alijs humum effossam assidue tradebant alijs super scalas stantibus, & hi exeipientes tradebant deinceps alijs, dum ad summos perueniebatur, qui illā efferebant atq̃ abijciebant. Quae in re tumuli effossi duplicem labori illis, praeterquā Phœnicibus praebant. Nā cum eandē facerent fossae mensurā superius in ore, quā inferius in fundo, id necesse fuit cōtingere. At Phœnices cū alijs in rebus, tūm uerō in illo prudentiam suam declarauerunt: qui partem, quae eis contigerat, ita excauauerunt, ut os fossae duplum esset, quā ipsam fossam esse oportebat, procedētesq̃ opere assidue illā coartabant, ut cū ad imū deuentū esset, fossa ceterorum partiū adaequaretur. Est autē hoc loco pratū quoddā, ubi illorū erat & mercatus, & pratorīū, quo multū etiā ex Asia frumenti moliti cōportabatur. Hanc fossam Xerxes

(ut ego coniectura colligo) iactantiae gratia deprimi iussit, potentiae ostentandae cupidus, ac memoriae relinquendae. Nam cum liceret nullo negotio naues per Isthmum transportare, iussit Isthmum intercidi, ad mare recipiendum in fossam, tantae latitudinis, ut duae triremes simul illac agitari possent. Eisdem imperatum est, ut fossam facerent, quibus fuerat, ut flumen Strymona pontibus iungerent. Haec Xerxes hunc in modum fecit. Comparauit item ad pontes armamenta sirpi, atque albulini, dato hoc Phoenicibus, atque Aegyptijs negotio, ut comitatum exercitus comportarent, ne homines, ne ue iumenta, quae ducebantur in Graciam, absumerentur. Sed admonitus iussit illum in loca, quae cuique opportunissima essent, alius alia uia comportaret, undique ex Asia nauibus onerarijs, et uecturis. Verum plurimi comportarunt in qua dicitur, *Album littus*, ut quisque praeceptum erat. Alij in Tyrodixam, *Album littus.* Periniborum oram, alij in Doriscum, alij in Eiona, quae est super Strymonem, alij in Macedoniam. Dum illi in imperato sibi traiectu occupantur, interea Xerxes, coactis omnibus pedestribus copijs, iter ingressus est Sardis uersus moueri ex Critallis Cappadociae. Illic enim edictum erat, ut cunctae copiae cogerentur, quae per continentem erant cum Xerxe iturae. In quibus quis nam praefectorum agmen pulcherrime instructum ducens, ab rege donatus sit proposito praemio, affirmare non possum, quia nec à principio, cum res in iudicium deducta est, cognoui. Posteaquam transmissso flumine Haly, attigerunt Phrygiam, itinere per eam facto peruenerunt. Caelenas, ubi fontes Maandri existunt: et alterius amnis non minoris Maandro, nomine Cataraetae, qui ex ipso foro Caelenarum exoritur influit in Maandrum. In qua urbe, et in qua foro uisitur suspensa Silei, Marsiae pellis, in utrem formata;

quam

quàm à Phrygibus fertur Apollo illi detractam suspendisse. In hac urbe residens Pythius Arys filius, Lydus, omnem regis exercitum, atq; ipsum Xerxem magnificentissimo hospitio excepit: sponditq; se pecuniam ei in bellum suppeditaturum. Ob quam sponsonē, Xerxes eos, qui aderant, Persas interrogauit, quis nā esset Pythius, & quantū possidens, qui hoc polliceretur. Illi, rex, inquit, hic ille est, qui Dariū patrem tuum aurea platano, ac uite donauit: quiq; nunc omnium hominū diuitijs princeps est secundū te. Hæc ultima Pythij facultates, uerba Xerxes admiratus, secundo loco percontatus est ipse Pythium, quantū ei pecuniarū esset. Cui ille: Neq; te, inquit, celabo rex, neq; dissimulabo me scire mea ipsius facultates, sed sciēs perinde exactē recēsebo. Etenim simul atq; accepi te ad mare Græcum esse descensurum, uolēs tibi ad bellum pecuniam dono dare, subducta ratione comperi mihi esse argenti quidē duo millia talentorū, auri uerò quadragies centena millia numū Daricorū septem millibus minus: quæ tibi dono do. Nam mihi ipsi uictus ē mancipijs, atq; ex agricolis suppetit. Hæc Pythius. Quib. uerbis delectatus Xerxes: Hospes Lyde, inquit, ego ex quo Persidē regionē egressus sum, neminē adhuc nactus sum, qui in exercitū meū hospitalitatē exercere uoluerit: aut qui in conspectū meum ueniens, sua sponte pecuniā mihi ad bellū cōferret, præter te: qui & exercitū meū egregia hospitalitate profecutus es, & ingentē pecuniā polliceris: ob quæ uicissim ego te hīs remunerandū duco: hospitē meum te facio, & ista quadragies centena millia numū meo ipsius explebo, datis septem millibus: ne quadrigentæ myriades, id est, quadragies centena millia sint imperfectæ, sed addito ē meis supplemento summa sit solida: quæq; possideas, ipse possideto, ac scito semper talis esse. Nam ita agentem

agentem te, neq; in præsens, neq; in posterū poenitebit. Hæc locutus, & quæ dixerat executus, perrexit assidue porrò ire: prætergressusq; urbē Phrygiā nomine Anaua, et ad stagnū ex quo conficitur sal, peruenit. Colossas Phrygiæ oppidum, ubi Lycus amnis hiatum terræ subiens occulitur, deinde ferè quicq; post stadia emergēs, elabitur, & ipse in Mæandrū. Profectus è Colossiis exercitus, uenit ad oppidū Cydra, quod est in sinibus Phrygū, ac Lydorū ubi cippus depactus, atq; erectus à Cræso est, indicans literis eos fines. Ex Phrygia in Lydiam uentum est ad diuortia uiarum, quarum sinistra in Cariam fert, dextra Sardis quam tenētibus necesse est prorsus Mæandrum transire, urbemq; Callatibum præterire, in qua sunt opifices mellis è myrica, & tritico conficiendi. Hæc uiam tenens Xerxes, cōperit platanū, quā ob pulchritudinē Platanus aureo monili. aureo monili donauit, eamq; tuendam uiro immortalī delegauit. Et ad urbem Lydorum altero die peruenit. Postquā Sardis aduenit, principio caduceatores dimisit in Graciā, petitum terram & aquam: edictumq; ut cœnas regi instruerent ad omnes ciuitates. Sed neq; Athenas, neq; Lacedæmonem misit ad terram, & aquam. Hæc quicunq; antea petenti Dario non dederant, eos tunc perterritos omninò duros arbitrabatur. Id igitur uolēs explorare, caduceatores dimisit. Secundum hæc sese apparabat, tanquā Abydum profecturus, cum interea ij, quibus negotium hoc datum erat, Hellepontum ex Asia in Europam coniunxerant. Est autem Chersonesi in Hellepontio, Sestum inter & Madytum urbes, ora salebrosa, quæ in mare procurrit Abydo tenus è regione. Vbi non longo pōst tempore sub Xanthippo Ariphronis filio Atheniensii duce, Artayctē hominem Persam Sesti præfectū cepère uiuū, stipitiq; suffixerūt: qui etiā in tēplum

Helleſpon-
to compe-
des Xerxes
inijcit.

plum Proteſilai, quod eſt in Eleunte, adductis ſœminis nẽ-
fanda perpetrabat. Ad hanc orã ex Abydo iungere pontem
inchoauẽre ij, quibus hæc munus erat delegatum: hinc Phœ-
nices abbo lino, illinc Aegyp̃ij ſirpo. Eſt autẽ ex Abydo ad
ulteriorẽ continentẽ ſeptẽ ſtadiorũ traiectus: quem pontibus
iunctũ, ingẽs adorta tempeſtas ea omnia dirupit, atq; diſſola-
uit. Quod cũ audiſſet Xerxes, indignẽ ferens, iuſſit trecenta
Helleſpõto uerbera infligi, & in eius pelagus par cõpedum
demitti. Iam audiui, miſſiſſe quoq; cum his etiã, qui ſtigmate
Helleſpõto inurerent certẽ mādauit, ut colaphos Helleſpon-
to incuterẽt, dicẽtes barbara uerba, ac ueſana: O' aqua ama-
ra, dominus hanc tibi irrogat pœnã, quod eum laſiſti, qui de
te nihil malẽ meritus erat. Te tamẽ Xerxes, uelis nolis, tranſa-
mittet: meritoq; nemo hominũ tibi ſacrificat, ut doloſo pa-
ritur, & amaro flumini. Hæc pœna mari Xerxes pleſti iuſſi-
ſit: atq; eis, qui præpoſiti operi erant caput præcidi. Et illos
quidẽ pontes fecerunt ij, quibus hæc ingrata merces propo-
ſita erat. At alij architecti, qui alios fecerũt, hoc modo iun-
xerũt: Biremes, triremesq; trecẽtas ſexaginta uerſus Põtum
Euxinũ cõpoſuẽre. Itẽ ab altero latere trecẽtas quatuorde-
cim: Ponto quidẽ tranſuerſas, Helleſpõto autẽ ſecundũ deflu-
xum, ut ſtabiliret funes armamentorũ, prægrãdes quoq; an-
coras, quas cõpoſuerant dimiſerunt, partim ab hoc latere cõ-
tra Pontũ, uentorũ cauſa, qui extrinſecus ſpirãt: partim ab
altero cõtra ueſperũ, & Argeũ, euri & auſtri cauſa: relictõ
ad aurorã tribus in locis inter biremes trãſitu: ut qui uellet,
in Põtum minutis nauigijs, & extra Pontum nauigare poſ-
ſet. His actis cõtenderunt à terra armamenta, contorquẽtes
machinamẽtis ligneis, nõ iã ſeparatim utraq; ſed bina ex ab-
bo lino hinc, quaterna à ſirpo illinc. Quorum quidẽ retinas
culorum

colorū crassitudo hæc erat, & species: sed proportionē lineæ
 erāt grauiora, singulis cubitiis singula talēta pendentib. Iun
 & pōtib. traiectu codices lignorū discissos, & ad latitudi
 nē ratis ad aquatos apicē instrauerunt semper armamēta ma
 tenta. Hos ubi gradatim disposuerūt, tūm uerō rursus desu
 per inuexerūt. Quod posteaquā fecēre, materiā attulerūt,
 cōcinneq. imposuerunt, deinde super materiā aggerem com
 portarunt: quo interiecto, semper hinc atque hinc, ne maris
 aspectu iumenta, & equi terrentur, prætenderūt. Perfectis
 his, quæ ad pontes pertinebāt, & itē circa Athon aggeribus
 ad fauces fossæ propter æstuaria maris ne ipsæ fauces aluei
 obstruerentur, Xerxes nunciato sibi prorsus alueo absoluto
 Sardib. ubi hybernauerat, ineunte uere instructio cū exerci
 tu profectus est Abydum uersus, cui mouenti sol sua in cælo Solis co-
 sede relicta, apparēre desiit, cum nulla nubes, uerūm serenif lipis.
 simus aēr esset: & pro die nox exiit. Id animaduertenti Xer
 xi cura incescit percontandi Magos, quid ostentum id uellet
 portendere: illi respondent, deum significare Græcis ciuita
 tum defectiōnem, quod dicerent solem Græcorum, lunam Sol Græco-
 ipsorum esse præsidem. Ea re audita, Xerxes maiorem in rū deus Lus
 modum lætatus, ire pergebat. Quem procedentē aggressus na Persarū
 Pythius Lydus cœlesti ostento perterritus, elato animo pro
 pter munera his uerbis allocutus est: Domine, concedes ne præsea.
 quiddam, quod impetrare cupio, tibi leue concessu, sed mihi
 pro magno futurū? Xerxes nihil non potius illū, quā quod
 petebat: petiturū ratus, se concessurū respōdit, & ut peteret
 proloqui iussit. Pythius ubi hoc audiuit, sumpta fiducia: Do
 mine, inquit, quinq. mihi liberi sunt, quos omnes cōtingit in
 militiam tecum ire aduersus Græciam: horum uni tu quæso
 rex misertus mei, qui huc processit ætatis, indulge militiæ
vacatio

macationem, ei qui natus est maximus, ut & mei ipsius, & census curam gerat: quatuor tecum unâ ducas: ita cōfectis, quæ in animo habes, rursus reuertaris. Rex ob id admodum indignatus, his uerbis respondit: Homo improbe, tu 'ne cū ego ipse in expeditionem eam aduersus Græciam, filiosq; meos, & fratres, domesticos, & amicos ducam, ausus es mentionē filij tui facere, qui meus es seruus, quē oportebat cum omni familia, & uxore me comitari? Probè nunc discito hoc, ani-

Aninus in mum in hominum habitare auribus. Qui bene audit, eius auribus hoc corpus uoluptate pfunditur: qui uerò malè, is exacerbatur. minum ha- Tu itaq; cum bene fecisti, & alia eiusdem generis promissisti, bitat. non gloriaris te supergressum esse regem munificentia. Pos-

stea uerò, quàm ad imprudentiora conuersus es, non tu quidem pro merito sed minora quàm pro merito accipies. Nam te, & quatuor liberos liberant tua munera. Vnius autē, quem præcipuè cōplecteris, damno mulctabere. Hæc cum respondisset, subito imperauit his, quibus delegatum erat hæc exe-

Pythij filij qui, ut maximum natu filiorum Pythij inuentū discenderēt dissecantur. mediū: eiusq; discissi dimidium ad dexterā uia, & dimidiū ad sinistram disponent, & illac transiret exercitus. Hoc illi ubi sunt executi, illac exercitus pertransiuit: in quo præce-

debant ij, qui sarcinas portabant, & impedimenta. Post hoc omnigenarum gentium non distinctæ, sed promiscuæ copię exercitus numero ultra dimidium exercitus. Post has intercedebat ordo. interuallum (neque enim cum rege miscebantur) quarum principes erant mille equites, è Persis omnibus delecti. Secundum hos totidem hastati, & ij delecti ex omnibus, uersus deorsum in terram spiculis. Post hos equi decem quam pulcherrimè ornati, qui Nisæi dicuntur: ideo sic dicti, quòd est ingēs Medicæ regionis campus nomine Nisæus, qui gran-

des fert equos. Hos 10. equos sequebatur sacer Iouis currus quem 8. equi albi trahebant, ponè auriga comitante, qui pedib. ingrediens habenas tenebat. Hanc. n. sellā nemo mortaliū inſcendit. Poſt quē ipſe Xerxes uehebatur curru equorum Niſaorum præcedente auriga, cui nomen erat Patirāphi, Otanis filio, hominis Perſæ. Hunc quidem in modum Sardibus proceſſit Xerxes: ſed è curru, quoties ratio exigebat, in eſſedum tranſcendebat. Eum ſequebantur haſtati Perſarum optimi, ac nobiliſſimi mille, è more pila geſtātes. Poſt hos alius delectus equitatus mille Perſarum. Deinde è cæteris Perſis decem millia peditum delecta, quorum mille in lanceis pro coronis geſtabant mala punica argentea, gerebant item aurea, & ij qui in terram uerſus ſpectantia ſpicula habebant, etiam mala ij, qui Xerxem proximè ſequebatur. Hæc decem millia ordine ſubſequebatur equitatus decem millia Perſarum, relictā poſt hos duorum ſtadiorum intercapedine, mox ibat cætera multitudo promiſcua: ita exercitus è Lydia perrexit ad flumen Caicum, & regionem Myſiam: à Caico autē à læua habens montem Canam, per Atarnem ad urbem Carinam. Ab hac per campū Thebanū ad urbem Atramittium & antandrū Pelasgidem prætergrediens & Idam ad ſiniſtrā manū ſtringens, ad terram Ilienſem peruenit: cui primum ſub Ida noctem agenti, tonitrua & fulgura ingruerunt, & complures ex eo exercitu perdiderūt. Deinde ad Scamandrum eſt uentum, qui fuit fluuiorū omnium primus, ex quo iter è Sardib. fieri ceptū eſt. Hunc profluentem ſua aqua deſtituit, nec hominibus, iumentisq. potantib. ſuffecit. Eò Xerxes poſtquam peruenit, Priami Pergamum aſcendit, loci uiſendi cupidus. Quod ubi contēplatus eſt, & ſingula quæq. eorū audiuit, Mimeruæ Iliadi mille boues immolauit: quarū libamine Magi heroibus parentauerūt. Hæc

Laurearum
coronæ.

Scamandri
aqua exerci
tui Xerxis
nō ſuffecit.

actis, terror per noctem exercitum inuasit, simul atq; illuxit illinc mouerunt, à læua stringentes Rhœtion urbem, & Ophryneon, & Dardanon, quæ Abydo contermina est: à dextra, Gergitas & Teucros. Vbi Abydon uenerunt, Xerxi incessit cupido omnem exercitum oculis subiiciendi. Itaq; in prætorio quodam, quod ei Abydeni prius ab illo iussi, è candido lapide in tumulo regio pro dignitate extruxerant, residens prospiciebat littus, & illic terrestres copias atq; classem. Quam dum intuetur, subiit cupiditas spectandi illius certamen. Id certamen postquam commissum est, in quo Sardonij uicere, uoluptatem Xerxes cepit, cū certaminis, tū conspectu spectaculo. Et cū intueretur omnē Hellespōtū nauibus obductū, omnia littora atq; Abydenorū plana hominibus referta, ibi se beatū esse iactauit, & post hæc lachrymas fudit. Quod animaduertens Artabanus eius patruus, qui liberè sentiens dissuaserat bellum Græciæ inferendum, his uerbis interrogauit: Quā diuersa rex inter se nunc facis, & dudum dixisti: qui te beatū esse dixeras, nunc lachrymas fundis. Et ille: Reputantē me, inquit, quā breuis sit omnis humana uita subiit horū miseratio: quorū cū tot sint, nemo ad centesimū annum supererit. excipiens Artabanus: Atqui, inquit, alia, q̃ istud est, uiuendo miserabiliora patimur. Ita tā breuī nullus hominū adeo felix extitit, neq; horū, neq; aliorū, cui nō crebro, nedum semel sibi beat animo moriendi uoluntas potius, quàm uiuendi. Nam incidentes calamitates & morbi uitam perturbant, efficiuntq; ut cū breuis sit, tamen per longa uiuatur. Ita mors optatissimum est per fugium ærumno sæuitæ, quā deus dulci gustu aspergens, ob id inuidius fecisse deprehenditur. Cui Xerxes: Artabane, inquit, quoniam humana uita conditio talis est, qualem tu exponis, eā commemorare super sedecamus: neq; tristitiam faciamus mentionem, cū

iucun-

Xerxes uiso
exercitu il-
lachryma-
uit.

Mors opta-
tissima pertugi-
um ærumno
sa uitæ.

iucūda in manibus habeamus. Hoc mihi potius ediffere: Nī si tibi ita euidentis in somnii uisio fuisset oblata, perstares ne adhuc in priore sententia, dissuadens mihi aduersus Graciā bellū, an in ea persisteres? agedum apertē hoc mihi dicito. Ei respondens Artabanus: Visio, inquit, rex, quæ in somnis obiecta est, ad uotum succedat amborum. Ego tamē adhuc metuo, & adeo metu perculsus sum, ut non sim apud me. Nā mecū reputās cū alia multa, iū uerō duo, & ea omnīū maxima, uideo tibi: esse hostilissima. Adhæc Xerxes: Heus tu, inquit, quæ nam ista ais mihi hostilissima esse: utrū horū tibi improbādū uidetur: tanquā nō satis copiosum, terrestris ne exercitus, quasi multo numerosior ille Græcus futurus esse uideatur: an classis, tāquā illorū classe inferior, an hæc amabo? Nā si ob hoc imbecilliores tibi uidetur nostræ res, celerimē possit alter exercitus cōparari. Respōdit Artabanus: Neq̃ hūc, rex, exercitū improbauerit quisquā, qui sit mentis cōpos, neq̃ hanc nauīū multitudinē, uerūm etiāsi cōgeris, duo dico esse tibi multo hostiliora, ea sunt, terra et mare. Neque enim usquā maris portus est eiusmodi, ut ego cōiecto, qui surgēte tempestate sit capax huius tuæ classis, idoneusq̃ ad eā tutandā: neq̃ uerō unū tibi portū esse oportet, sed uniuersam continentē esse portū, quō se recipiant naues. Itaq̃ cum portus tibi opportuni desint, intellige homines in arbitrio fortuitorū esse, non fortuita in arbitrio hominū. E' duo bus uno exposito pergam dicere alterū. Terra cum ob alia tibi hostilis est, tum eo hostilior, si nihil obstitit, quō longius processeris, assidue uiciora surripiciens. Nulla est hominibus rei bene gerendæ satietas. Et sanē etiam ut nemo tibi occurrat, dico regionem dum maior maiori in tempore fiet, famem esse allaturā. At uir ita demū fuerit opt. si in deliberando quidē omnē rem, quācūq̃ pati possit, reputans exi-

Xerxis & Artabani colloquia.

Duo Xerxis hostilissima.

nescit, in re aut agenda est audax. Cui Xerxes: Artabane,
 inquit, meritò tu quidem horum singula commemorasti. Ta-
 men non est, ut omnia reformides, omniaq; per æquè confide-
 res. Nam si uelis in rei consultatione semper omnia perinde
 considerare, nunquam aliquid efficias. Satiùs est omnia ala-
 criter aggredientem, dimidium ærumnarum pati, quam om-
 nini in re præsumpto metu nihil omninò pati. Quod si rea-
 pugnando omnibus quæ dicuntur, non ostendis quid firmũ
 sit, perinde peccas atq; is, qui contraria istis dicat. Et hoc
 æqualiter se habet. Scire uerò aliquem (cum sit homo) qua-
 ratione quid firmum esse oporteat, nequaquam arbitror. At
 ijs, qui facere quid uolunt, consuevit plerunq; succedere ex-
 molumentũ: rarò autem ijs, qui pensant omnia, & quos a-
 gere piget. Cernis quò res Persica potentia processit: quò nũ-
 quam progressam uideres, si ijs, qui ante me extiterẽ reges, is-
 tiusmodi consilijs quibus tu usi fuissent: aut non utentes i-
 stis sententijs alios suasores tales habuissent: nunc pericula
 contemnentes, tantoperè statum suum prouexerunt. Magna
 enim negocia, magnis cum periculis suscipi uolunt. Quare
 nos illorum facta æmulantes, optimo anni tempore ingredi-
 mur: subacta q; omni Europa, rursus reuertemur, nullã us-
 quam, neq; famem, neq; rem tristem passi. Nam & comnea-
 tus affatim ipsi nobiscum portamus: & ad quamcũq; uel re-
 gionem, uel gentẽ ueniemus, eius re frumentaria potiẽmur.
 Nam aratoribus, nõ pastoribus inferemus bellum. Post hæc
 Artabanus: Quandoquidem, inquit, non finis ullam re for-
 midari, & tamen meum admittis consilium, necesse est enim
 de multis negocijs in longius extrahi orationem: Cyrus Cã-
 byse genitus, omnem, præter Athenas, Ioniam Persis tribu-
 tariam reddidit. Quare suadeo, ne quo pacto hos homines
 aduer-

Magna cum
 periculis su-
 scipi.

aduersus patres suos ducas. Nam sine Ionibus satis superq̃
 sufficimus hostē superare: quos necesse est aut iniustissimos
 esse, si metropolim suam in seruitutem redigant: aut iustissi-
 mos, si illius libertatem adiuuent. Si iniustissimi erunt, nullo
 modo certē nobis magno usui futuri: si iustissimi, magnam
 poterunt suo exercitu asferre perniciem. Itaq̃ hoc uetus di-
 elum tanquam probum, rex in mente habet: non statim ab
 initio exitum omnem esse manifestū. Adhuc excipiens Xer-
 xes Artabane, inquit, sententiarum (quas dixisti) in hac præ-
 cipuē falleris, qui Iones metuis ne immutentur, quorum ma-
 ximum habemus comilitium, quorum & tu testis es, & alij,
 qui sub Dario aduersus Scythas militauerunt: cum in eorū
 esset potestate situm uniuerſas Persarum copias & perdere
 & seruare, fidē tamen, iustitiāq̃ præstitisse, nec quicquam
 nos læsisse. Præterea cum liberos suos atq̃ uxores in nostra
 terra reliquerint, non est causa cur eos aliquid rerum noua-
 rum moliri suspicemur. Quare ne hoc quidem extimescas,
 sed bonum habens animum, tutare meam domum atq̃ prin-
 cipatū. Tibi enim soli ego sceptrā mea permitto. Hæc locu-
 tus Xerxes, Artabanum Susa dimisit, iterūq̃ illustrissimos
 quosq̃ Persarum accersit: qui posteaquam præsto fuere, his
 eos uerbis allocutus est: Persæ, ego uos, quorum opera mihi
 opus est, contraxi, ut uiri præstantes existatis, neue res hæ-
 cenus gestas à Persis magnas, præclarasq̃ dedecoretis: sed
 tū singuli, tum uniuerſi exhibeamus nos alāces: cōmune e-
 nim hoc hominibus bonū est, strenuos esse. Etq̃ de re uos cē-
 sui præmonendos, ad bellum constanter tolerandum. Nam
 (ut ego audio) aduersus uiros egregios tendimus, quos si su-
 perauerimus, nullus unquam nobis alius exercitus obstat.
 Nūc igitur deos præſides terræ Persidis precati, trāſeamus.

Xerxis ad
 Persas ora-
 tio.

Xerxis libatio.

Ac eodem quidem die sese ad transeundum parauerunt. Postero aut tanisper morati sunt, dum solem exorientē cerne-
rent, omnifarios odores in pontib. cōgerentes, ac myrto iter
consternētes. Vbi sol exortus est, ex aurea phiala Xerxes li-
bans in mare, apud solem uota cōcepit, ne quid sibi aduersi
contingeret, quo prius desisteret Europam subigeret, quā-
ad illius terminos peruenisset. Hæc precatus, phialā in Hel-
lespōtum abiicit, aureumq; craterem, ac gladium Persicū,
quem acinacem uocant. Hoc pro comperto dydicare non
possum, utrum soli dedicans, gladium dimiserit in pelagus:
an Hellespontum, quōd cum flagellasse pœmiseret, in com-
pensationem gladio donauerit. His actis, per alterum pon-
tium, qui uergebat in pontium, peditatus omnis e quitatusq;
transiuit: per alterū, qui uergebat in Aegeum, iumēta at-
que seruitia, p̄cedentibus decem millibus Persarum, coro-
natis omnibus, quos promiscuus omnium nationum seque-
batur ex eo exercitus. Et hi quidem die: in sequenti autem
primi transiēre equites, quiq; spicula deorsum uersa gesta-
bāt, & ij etiam coronati, dehinc equi sacri, ac sacer currus,
tum ipse Xerxes. Post hastati & mille equites, & præterea
alius exercitus. Quinetiam naues pariter ad ulteriora litto-
ra agebantur: quanquam hic audiui, postremum omnium
pertransisse regem. Xerxes posteaquam in Europam traie-
cit, conspicabatur exercitum sub uerberibus transeuntem.
Transiuit autem eius exercitus septem per dies totidemq; no-
ctes, nullo tempore intermisso, ibi iam trāsgresso Hellespon-
tum Xerxe, fertur quidam uir Hellespontius dixisse: O Iupi-
ter, quid nā tu sub specie uiri Persæ, & accepto Xerxis pro
Iouis nomine, Graciam ē sedibus suis exigere uis, omnes ho-
mines ducēs, cum etiā citra hoc tibi liceret facere id? Trāsa
gressus

gressis omnibus, & iter ingredientibus, ingens prodigiū oblatum est, quod Xerxes nihili fecit, etsi coniectura discutien-
 dum. Siquidem equa leporem enixa est, quod facile erat ad
 coniectandum. Fore enim ut Xerxes exercitum aduersus
 Græciam cum maximo strepitu & ambitiosissimè duceret,
 rursusq; pro seipso solicius, ad eundem locum fuga recurre-
 ret. Alierius quoq; ei prodigium, dum Sardibus foret, exhi-
 bitum est. Mula enim mulum edidit, ancipitia genitalia ha-
 bentem, maris & fœminæ, sed maris superiora. Quorum
 prodigiorum utrunq; pro nihilo habens, ire pergebat, comi-
 tantibus cum terrestribus copijs, nauticis extra Helleston-
 tum nauigantibus, ac terram legentibus, & è diuerso atque
 terrestres agentibus. Nam ipsi quidem uesperum uersus ad
 promontorium Sarpedonis nauigabant: quò cum peruenis-
 sent, iussi erant permanere. Illi uerò ad aurorā, & solis ex-
 ortum, iter faciebant per Chersonesum, dextrorsum haben-
 tes sepulchrum Helles filiae Athamantis, sinistrorsum Cars-
 diam urbem, per medium oppidi, cui nomen est Agora, id
 est, forum. Illinc deflecentibus ad sinum nomine Melana,
 hoc est, nigrum, fluuius, cui idem est nomen, nō suffecit, sed
 alueum suum deseruit. Hoc fluuio transmissso, à quo sinus
 hic cognominatur, ad uesperum uersus contenderunt, Ac-
 non urbem Aeolidem & lacum Stendoridem prætereuntes
 dum ad Doriscum peruentum est. Est autem Doriscus Thra-
 cia littus pariter, & campus ingens, quem grande flumen
 Hebrus interfluit, ubi extructus est is murus, qui Doriscus
 appellabatur, cui impositum est Persarum præsidium à Da-
 rio iam inde cum Scythis inferebat bellum. Cum igitur lo-
 cus digerendis, recēsendisq; copijs idoneus ei uideretur, Xer-
 zes ita sibi faciendum putauit. Eius iussu nauarchi, cum eò

Ostenta Xer-
 xi oblata,

Mula mulā
 peperit.

Helles fe-
 pulchrum.

appulissent, omnes naues ad littus Dorisco contiguum receperunt ubi Sala urbs, Samothracia & Zona sitæ sunt: cuius ultimum promontorium Serrium nominatur, qui locus quodam fuerat Ciconum. In hoc littus appulsa classe, ac subducta, qui in ea subducenda laborauerant, respirauere. Per hoc tempus apud Doriscū Xerxes lustrabat exercitū, equidem quantū singuli attulerint copiarum, pro certo affirmare non possum: quoniam à nullis prorsus hominibus id refertur. Constat autem terrestrium copiarum numerū fuisse 170 myriades, id est, decies septies centena millia. Quorum numerum hoc modo inierunt: Contraxerunt unum in locum myriadem, quæ sunt decem millia hominum: qua coartata quàm maximè poterant, circulum extrinsecus descriperunt loco circumscripto, emissâq; illinc myriade, septem circumdederunt, eatenus excitantes, ut umbilico tenus pertingeret. Eam ubi fecere, aliam subinde atq; aliam myriadē introduxerūt, donec omnes connumerauerūt, cōnumeratos autem nationatim digesserunt. Ex quibus qui militabant, hi erant Persæ, hunc in modum ornati: Circa capita gestabāt pilea, quæ uocant tiaras, impenetrabilia: circa corpus tunicas, varijs squamis è ferro confertas in similitudinem pisciū. Femoralia circa crura pro clypeis, gerra, id est, cetras, pharetris subter pendentibus: hastas breues arcus grædes, sagittas arundineas. Ad dextrum femur pugiones è balteo suspensos. Hi ducem habebant Otanem patrem Amastris, quæ erat uxor Xerxis. Vocabantur autem quondam Persæ à Græcis Cepheneis: à se uerò ipsis atq; ab accolis, Artæi. Verū posteaquàm Perseus, Danaes & Iouis filius ad Cepheum Beli filium commeauit, & Andromedam eius filiam duxit uxorem, tulit ex ea filiū, quē Persen appellauit: cumq; ille

Perfarum
ornatus.

lis reliquit, à quo (nam Cepheus carebat uirili prole) cognomen sortiti sunt Persæ. Medi eodem ornatu instructi militabant. Nam hæc armatura Medica est, non Persica. Habebant autem ducem Tigranem Achæmenidæ. Ille quondam ab omnibus uocabatur Arius: sed ubi ad eos cõcessit ex Athenis Medea Colchis, immutauerunt et ipsi nomen: ita de seipsis Medi cõmemorat. Cissii in militia cætero ornatu, ut Persæ sume æmati, sed pro pileis mitras ferunt. Eis dux erat Anaphanes, Otanis filius. Hyrcani quoque Persica armatura ornati, ducem habebant Megapanum, qui postea Babylonis procurator fuit. Assyrii qui militabant, hunc habebant ornatum: Ferreas in capitibus galeas, barbarico quodam modo confectas, non facile penetrabiles: clypeos, hastas, pugiones, Aegyptiacis adsumiles: et præterea ligneas clauas ferro inductas, ac lineos thoraces: Hi à Græcis Syrii uocabantur: sed à Barbaris Assyrii sunt uocati, inter quos Chaldaei sunt. Iis præerat Hotaspes, Artachai filius. Bactrii capitis ornatu in acie similes illi Medico muniti erant, sed more gentis, arundineis arcubus, et hastis breuibus. Sacæ, qui Scythæ sunt, cristatas in capitibus cassides gestabant, in acutum erectas, atque cõpactiles, induti femoralibus: necnon arcus gentiles, atque pugiones, ad hoc dolabras, ac bipennes. Hos, cum sint Scythæ Amyrægi, Sacas appellant, quod cunctos Scythas Persæ Sacas appellant. Bactrii, et Sacis præerat Hystaspes Darii filius, et Atossa Cyri filia. Inde uestiti erant amictu è ligneis cõfecto: arcus arundineos gestabant, itaque arundineas sagittas ferro præfixas: ita instructi Indi, erant sub duce Pharnazatre, Artabatis filio. Arii Medicis arcubus muniti erant, cæteris quæ admodum Bactrii. Is præerat Sisamnes Hydarnis filius. Parthi, et Chorasmii, et Sogdi, et Gãdari, et Dadicæ, eadem in acie,

quam Baſtrij armaturam geſtabant. Quorum Parthis, & Choraſmijs præerat Artaboꝝis Pharnacis, Sogdis Azanes Artæi, Gandarijs, & Dadicis Artyphius Artabani filius. Caſpij ſiſyris, quod eſt genus penulæ, induiti arcus gentili more arundineos geſtabant, & acinaces, ducẽ ſui agminis habentes Ariomardum, Artyphij germanum. Sarangæ indumenta geſtates uerſicoloria decori erant, caligasq; genuum tenuis extentas, arma habebãt arcus, lanceasq; Medicas, ducẽ Pherendate Megabazi filio. Paſtyas, et ipſi ſiſyras ferebant & uernaculos arcus, atq; pugiones: quorum dux erat Atrasyntes, Itramitis filius. Viij, & Myci, & Paricanij, eodẽ modo quo Paſtyes armati erant. Sub his ducibus, Viij quidem, & Myci. ſub Arſamene Darij, Paricanij uerò ſub Siromatre Oebazi filio. Arabes ſuccincti erant Ziras amicali genus, arcusq; recuruos, habilesq; geſtabant. Aethiopes pardorũ pelibus, leonumq; amicti, arcus è palmarum ſpathis factos geſtabant, quatuor nõ minus cubitiis longos: & item prælongas ex arundine, ſagittas, pro ferro præfixas eo lapide acuminato, quo ſigilla ſculpunt: præterea haſtas caprea cornu præfixas, in modũ ſpiculi acuminato, & clauas præferratas. It cum eunt in pugnam, dimidiatũ corpus gypſo, dimidiatum minio illinunt. Arabum, Aethiopumq;, qui trans Aegyptum incolunt, dux erat Arſames, Darij filius, & Aryſtonæ, Cyri filia: quã Darius ex uxoribus maximè adamans, cum talari ex auro tunica effuxit: Arſames quidẽ Aethiopibus, q; ſunt trans Aegyptum, atq; Arabibus præerat. Ii autem Aethiopes, qui ſunt ab ortu ſolis (nam biſariam militabant) cenſebantur cum Indis, ſpecie nihil admodum à cæteris differentes, ſed ſono uocis dũtaxat atq; capillatura. Nã Aethiopes, qui ab ortu ſolis ſunt, promiſſos crines: q; ex Africa, criſpiſſiſſimos

smos inter omnes homines habent. Aethiopes, qui ex Asia sunt, pleraque arma, quae Indi gestabant, pellesque frontium equinarum, cum auribus atque iubis in capitibus, ut ipsae iuba pro cristis essent, et hirtae aures equinae rigerent. In locum elypeorum pelles gruum praetendebant. Panni corio armati ierere ac iaculis praestitis, duce Masange, Aorizi filio. Paphlagonum capitibus gerebant compactiles cassides, scuta exigua, hastas haud longas: praeterea iacula, pugionesque, pedibus caligas more gentis ad media crura subientas. Eandem quam Paphlagonum armaturam gestabant, Lygies, et Matieni, et Mariandini, et Syri. Hi Syri à Persis Cappadoces uocantur. Paphlagonum, et Matienorum dux erat Dotus, Megasidi filius: Matiandinarum, et Lygium, et Syrorum, Gobryes Darii filius, et Artystona. Phryges simillimam Paphlagonicam armaturam gerebant, paulum differentes: qui (ut Macedones aiunt) tam diu uocati sunt Bryges, quam diu Europaei fuerunt Macedonum accolae, transgressique in Asiam, una cum loco nomen immutauere in Phryges. Armenii horum cultu armati erant, utique Phrygum coloni. His utrisque praerat Artachmes, qui Darii filiam in matrimonio habebat. Lydi proxime ad Graecorum armaturam accedebant, olim Maones uocati: pristinoque nomine sublato, ab Lydo Atyis filio cognomen acceperunt. Mysi super capita gentiles galeas ferebant scutula quoque, ac praestita iacula. Sunt autem Lydorum coloni, à monte Olympo Olympieni nominati. Horum utrisque praerat Artaphernis filius, qui collega Dario apud Marathonem Artaphernem conflixit. Thracae è pelle uulpina cassides gestabant, tunicae induti, et insuper circumdati uariis sagulis, pedibus, ac tibiis. Thracum tibiis indutis caliga è pellibus hinnulorum: ferentes praeterea armatura iacula, et peltas, et pugiunculos. Hi transgressi in Asiam, uocati

Teucris,
Myſi.

eati sunt Bithyni, prius appellati (ut ipsi aiunt) Strymonij, quod Strymonem accolerēt: à suisq̃ sedibus exacti. Teucris, & Myſis, Thracibus, qui Aſiā incolūt, præerat Bagaffaces Artabani filius, geſtantibus breuia è corio ſcuta, & bima ſingulis ueruta ad lupos conſciendos apta, in capitibus areas caſſides, & ſuper caſſides ex ære factas aures bouis, & cornua, impositis etiā criſtis, crurib. panno Phœniceo indutis. Martis oraculum apud hos homines eſt. Cabalees Mæones, qui Laſini uocātur, eundem cultum geſtabant, quē Cilices: quem ego, dum ordine ad Cilices ueniam, indicabo Milue lanceolas gerebāt, & uestes fibulis ſubſtrictas, & eorū nonnulli Lycios arcus, in capitibus galeas è pellibus factas. Horum omnium præſectus erat Badres Hyſtani filius. Moſchi lineas circa capita caſſides gerebant, ſcutaq̃, ac haſtilia breuia, ſed longa in haſtilibus ſpicula. Eodem quo Moſchi ornatu militabant Tibareni, & Macrones, & Moſynæci, quos hi regebāt: Moſchos, et Tibarenos Ariomardus, Darij filio, & Parmyſi filia Smerdis filij Cyri. Macrones, & Moſynæcos Artayctes, Choraſmis filius, quā Seſti in Helleftō præſes erat. Mares in capitibus ligneas galeas gerebāt, ſcutulaq̃ è crudo bouis tergore, atq̃ lanceolas, præterea machæras, quibus atq̃ Colchis præerat Pherendates, Theaſpis filius. Alarodij, & Saſpires eodem, quo Colchi ornatu militabāt, duce Maſiſtio, Sirometris filio. Inſulanæ gentes, quæ rubro è mari ſecuta ſunt, & iſs inſulis, ad quas transportare rex ſolet, quos è ſuis locis ſummuet, gerebant ſimillima Medis, & uestimēta, & arma, quibus præerat Mardontes Bagæi, qui apud Mycalem dux altero anno in pugna oppetiit. Hæ erāt nationes, quæ per continentem ibant, ex quibus cōſtituitur pederſter exercitus, quibus ij præerant, qui commemorati ſunt, quiq̃

quique ordinabant milites, connumerabantque, et chiliarchas, id est, tribunos, qui mille: et myriarchas, qui decem millibus praesunt, delegerunt, myriarchae uero centuriones, decanosque creauerunt. Erant et alij agminum, et gentium praetores: uerum ij, qui nominati sunt, duces. Horum tamen, et totius exercitus imperatores, Mardonius, Gobryis filius, et Trintatachmes filius Artabani, qui dissuaserat bellum Graeciae inferendum, et Smerdones, Otanis filius, ambo hi fratrum Dario filij, Xerxis patruales, et Masistes Dario, et Atossa genitus, et Gerges Artagi, et Megabyzus, Zopyri filius. Hi erant imperatores omnium copiarum, praeter delecta Persarum decem millia, quibus praerat Hydarnes, Hydarnis filius, qui uocabantur immortales, ob hoc, quod si quis eorum, aut nece, aut morbo numerum imminueret, alius sufficiebatur: nec unquam plures erant, pauciores uel decem millibus, praecipuo inter omnes cultu decori: et iidem praestantissimi omnium, ut dictum est, et praeterea immenso auro conspicui, ducentes una carrucas cum pallacibus, ac familia permulta, eaque bellice ornata: nec non camelos, ac iumenta, praeter ceteros milites, qui comitatus supportabant. Equitant autem haec nationes, sed non omnes habebant equos, uerum haec sola: Persae, qui eadem erant, quae peditatus armatura ornati, nisi quod quidam eorum habebant in capitibus opera ex aere, ferroque ductilia. Sunt quidam Nomades homines, qui Sagartij appellantur, et gente, et uoce Persae: sed cultu inter Persicum, et Paphlagicum, qui adduxere equitatum octo millium equitum, armaturam, neque aeneam, neque ferream assueti ferre, praeter pugiones, utentes restibus est loris conferta, qua freti in praelium eunt. Est autem praedium eorum hominum huiusmodi: Vbi cum hoste congressi sunt, iniiciunt eas restes, in summa laqueos habentes, qui

Xerxis im-
peratores.

Restibus
instruita pu-
gna.

laqueus

Equestrium
Persarū co-
piarum nu-
merus.

laqueus, cum aut equum, aut hominem adeptus est, cū ad se trahunt: ita illi illaqueati, conficiuntur. Talis horum pugna est, ijdemq̃ inter Persas censentur. Medi eādem equites quā pedites armaturam gerunt: & item Cissij. Indi quoq̃ eandē quam peditatus suus gestant armaturam. Cæterum: equos desultorios agebant, & currus, quibus curribus suberant, & equi, & asini agrestes. Bactrij eodem ornatu instructi erant equites quo pedites, & item Caspij. Pæni, & ipsi eandē quā pedites armaturam gerebant: curruum quoq̃ cuncti agitatores. Itidem & Caspij, & Paricanij, ut peditatus instructi erant. Necnon Arabes eo quo pedites ornati cultu, agitabāt camelos, nihilo inferiores equis pernicitate. Hæ solæ gentes erant equestres. Fuitq̃ numerus equitum octo myriadum, id est, octoginta milliū, præter camelos, & currus. Et alij quidam equites in ordinem redacti erant. Arabes autem in ultimo locati, ob id postremi, ne equitatus consterneretur, equis camelos nō tolerantibus. Equitatus præfæcti erant Harma-mithres, & Tithaus filij Datis. Tertius horum collega Pharrunches, Sardibus erat relictus ægrotus. Nam cū Sardibus proficisceretur, in calamitatem incidit insciens. Equitante enim eo, canis sub pedes equi intercurrit: quo equus improviso deterritus, atq̃ erectum sese attollens, Pharnuchem excussit. Hic collapsus sanguinem euomit: inciditq̃ in morbum, qui in phthisim, id est, tabem euasit. Equo autem à casu statim domini, fecerunt famuli ut ille iusserat. Abducto namq̃ in eum locum, ubi dominū strauerat, crura cū genib. absciderunt. Itaq̃ Pharnúches à præfectura summiorus est. Triremes inito numero fuere mille ducentæ & octo, quas hi adduxere. Phœnices cum Syris, qui Palæstinam incolunt, trecentas, hunc in modum ornati; Circa capita galeas Græcamicis

panicis simillimas gerunt, induiti thoracibus lineis cum scutis umbone carentibus, cumq; iaculis. Hi Phœnices (ut ipsi memorant) quondam mare rubrum accolebant: illinc transgressi, maritima Syria habitât. Is tractus Syriae, & quicqđ Aegypto ienus est, Palestina uocitatur. Hi circa capita cassides forcipiculatas gerunt conuexa scuta magnis umbonibus prædita, ac grandia pila nautica, & grâdes bipennes. Eorum turba thoraces gerebat, ac magnos enses. Hunc in modum hi armati erant, Cyprij centum quinquaginta naues, hoc modo armati. Reges eorum nitris redmisti erant. Reliqui tunicas gestabant, cetera ut Græci. Quorum gentes sunt partim à Salamine, & Atheniensibus, partim ab Aethiopia oriundi, ut ipsi Cyprij aiunt. Cilices centum naues. Hi circa capita ferebant gentiles galeas, pro scutis parmulas è crudo bouis corio factas, laneis uestib. induiti: bina singuli iacula gestantes, enses machærae Aegyptiacæ persimilem, quondam Hypachæi appellati: sed à Cilice Phœnicæ Agenoris filio ita cognominati. Pamphilij triginta naues Græcanicis armis ornati, ab illis originem ducētes, qui cum Amphilocho, & Calchante è Troia disiecti fuerant. Lycij præbuerūt naues quinquaginta, thoracibus, ocreisq; armati, arcubus quoque è cornu factis, & arundineis sagittis, sine pennis, atque iaculis, gerentes ex humeris suspensas caprarum pelles, & in capitibus pilea pinnis coronata, quin etiam pugiones, & falces: è Creta oriundi, quondam Terimula nominati, sed à Lyco Atheniensi. Pandionis filio, Lycij cognominati. Dores, qui sunt ex Asia, naues triginta. Ii Græca gerebant arma, uti è Peloponneso propagati. Cares septuaginta naues cetera Græco more ornati: sed & falces, & pugiones gerebant: quos prius appellatos fuisse

*Cypriorum
uarium ge-
nus.
Cilices
unde.*

Ionum ap-
pellatio.

isse *Hælines*, in superioribus libris dictum est. Iones centum naues, armati Græco ritu: qui quandiu in Peloponneso regione, quæ uocatur *Achaia*, incoluerunt, & ante aduentum *Danai*, & *Xuthij* in Peloponnesum (ut Græci aiunt) uocabantur *Pelasgi Aegiales*, id est, litorales: sed ab *Ione Xuthi filio*, Iones sunt appellati. Insulani naues decem, & septem, armati, ut Græci, & ipsi *Pelasgica* gens: sed mox *Ionica*, ob eandem causam, ob quam & duodecim oppida sunt *Ionica* ab *Atheniësis* appellata. *Aeoles* sexaginta naues, ritu Græco armati, olim *Pelasgi* (ut apud Græcos fertur) uocati. *Hælespōij* centū naues præter *Abydenos* quibus mandatū erat ab rege, ut circa locū manerent ad pontes custodiendos. Cæteri è *Ponto* erant, Græco more armati, *Ionū*, ac *Dorū* coloni. In omnibus autē nauibus epibata erant *Persæ*, & *Medi*, & *Sacæ*. Quarū uelocissimas attulere *Phœnices*, & inter *Phœnices* optimas *Sidonij*. Harū singulis, & itē pedestribus eorū copijs præfecti erant uernaculi duces: quorum ego (quia ratio historię non exigit necessariū) non faciam mentionem. Neq; enim singularū nationū duces, digni memoria fuere, quarum quot urbes, tot duces extitere: sed non ut ductores, uerū ut serui, quemadmodum alij, qui ducebantur in militiam, uenere: quoniā duces, penes quos summa imperij erat ut singularū gentiū principes, qui nam eorū *Persæ* fuerint, à me cōmemoratum est. Nauticis hi præfere *Ariabignes Darij*, & *Praxaspes Aspathimis*, et *Megabazus Megabatis*, & *Achæmenes Darij filius*. *Iadica* quidem classi, & *Cariæ Ariabignes*, ex *Dario*, & filia *Gobryis* genitus: *Aegyptiaca* aut *Achæmenes*, *Xerxis* ex utroq; parēte germanus: reliqua autem classi reliqui duo. Porro biremes lembos quinquaginta, aut triginta remorū, & actuariaria nauigia, & alia minuta

cum hypagogis, quæ equos uehunt, contracta constat ad
 trium millium peruenisse. Eorum qui in classe erant, secun-
 dū duces illustrissimi fuere Sidonius Tetramnestus, Allefi
 filius, & Tyrius Mapen Sironi, & Aridius Nervalus Arba-
 li, & Cylis Cyennesis Horomedotis, & Lycius Cyberniscus
 Sicca. Cyprij autem Gottus Chersus, & Timonax Timago-
 ræ: Cariorum uerò Histiaus Timnis, & Pygres Seldomi, &
 Damasis thymus Candaulis filius. Aliorum nunc præfectorū
 mentionem facere supersedeo, tanquam non necesse habes:
 Verūm Artemisia præcipua me tenet admiratio mulieris,
 expeditionem aduersus Graciam secuta: quæ defuncto uiro
 ac pupilli filij principatū obtinens, nulla adalecta neces-
 site, sed præstantia animi, atq; uiriliter in militiā concessit.
 Nomen ei erat Artemisia Lygdamis filia, paternum genus
 ex Halicarnasso, maternum è Creta. Imperās hæc Halicar-
 nasseis, & Cois, & Nisyrijs, & Calydnijs, quinq; cum nauib.
 uenit omni copia instructis. Ita post Sidonias hæc naues fue-
 runt illustrissima. Eadem apud regem optimas inter omnes
 socios sententias dixit. Quas ciuitates recensui sub illius im-
 perio fuisse, earum uniuersam gentem aio Doricā esse, Ha-
 licarnasscorum quidē Træzeniā, caterorum autē Epidau-
 riā. Hactenus de nautico exercitu. Xerxes inito copiarū nu-
 mero, militibus instructis, cōcupiuit illo lastrādo oculis obia-
 re, quemadmodū & fecit. Itaq; incenso curru singulas na-
 tiones lustrans, quæ nam essent percontabatur: quarū pro-
 fessionē scribæ excipiebant, donec ad extremos equitum, pe-
 ditumq; perueniū est. Hoc perfectio, & nauibus in mare de-
 ductis, Xerxes è curru in nauim Sidoniā transcendit: resin-
 densq; sub aureo tabernaculo, præteruehēsq; nauium proras,
 sciscitabatur de singulis inidem, ut de terrestri exercitu sen-

Xerxes ad
Demaratū.

cerat, describiq; iubebas. Iam uerò nauarchi productas à litore quatuor ferè iugerum spacio, naues stabilierant, cōuersis à terra proris, & in unam frontē digestis, epibatis quoq; id est, propugnatoribus tanquam ad bellum armatis, quos Xerxes inter proras, & litus nauigans, conspicabatur. Vbi autem, & classē lustrauit, egressus naui, accersit Demaratū, Aristonis comitem aduersus Graciā expeditionis, eiq; accersito, ita inquit: Demarate, iuuat nunc me, quæ cupio abs te interrogare, qui & Græcus es, & non ex minima ciuitate, ut audio, tam ex te, quàm ex alijs Græcis, qui me alloquendi gratia adeunt. Nunc igitur hoc mihi expone, numqd Græci sustinebunt manus contra me leuare? Nam (ut ego opinor) ne omnes quidem Græci, ac cæteri mortales, qui ad Hesperū incolūt, si cōgregentur, pares fuerint nostris armis, nec me inuadentē expectauerint: cū nō sint inter se cōcordes, libet tamē mihi abs te audire, quid de hoc dicas. His uerbis interrogauit. Demaratus excipiens: Vtra, inquit, apud te rex utar ueritate ne an iucunditate? Ille ut ueritate uteretur, iussere. Neq; enim sibi ob id cū minus iucundū fore, quā ante

Demarati fuisset. Hoc ubi Demaratus audiuit: Quoniā, inquit, me iussit Xerxes cōbes rex omninō ueritatē proloqui, ea dicā, quæ nemo nisi mē fabulatio. tiēs apud te postea carpēt: Græcia semper alumna fuit paupertatis, hospes uirtutis, quā à sapientia acciuit, & à seuerâ disciplina quā usurpans Græcia, et paupertatē tuetur, & dominatū. Ita laudo quidē oēs Græcos, q̄ Dorica illa loca, uel Lacedæmonij, sed nō de cunctis eis uerba faciā, uerū de Lacedæmonijs solis. Iā primū nego fieri posse, ut tuā orationē admittant, afferentē Græciæ seruitutē. Deinde dico ueniuros tibi obuiā ad pugnandū, etiamsi cæteri Græci omnes sentiāt tecum. Neq; uerò de numero eorū quæras, quot illi sint qui

qui hoc facere possint. Nam si in exercitu eorum mille fuerint, ij tecum congregientur, & item siue pauciores, siue plures. Hac cum audisset Xerxes, sublato cachinno, inquit: Demarate, quod nam extulisti uerbum, mille omnino uiros cum tanto exercitu congressuros? Agedum dic mihi, non ne te ipsum ais istorum uirorum fuisse regem? Vis ne igitur sine mora tu cum decem uiris dimicare? Quod si uestri populares omnes tales sunt, quales tu prae dicas, profecto secundum uestra instituta debes tu, qui illorum es rex, duplum praestare, quam singuli eorum: qui si denis est meo exercitu pares sint, iure abs te posco, ut uiginti sis par: ita uerba, quae dixisti, comprobantur. Atqui si tales sunt illi, ac tanta statura, qualis quantusque tu, ac ceteri Graeci, qui in colloquium meum uenerunt, uidete ne cum tantopere gloriamini, frustra id, insolenterque faciatis. Nam age intelligam, quocumque argumento, unde fieri queat ut mille, aut decem millia, atque quinquaginta millia hominum, qui praesertim sint omnes liberi, nec unius imperio subiecti, tanto exercitui obsistant, cum simus non plures, quam milles ni ad singulos eorum si fuerint quinque millia. Nam sub uno (quemadmodum apud nos fit) imperatore milites, illius metu, etiam contra suam ipsorum naturam, meliores efficiuntur, adactique uerberibus, uel pauciores aduersus plures eunt: unde remisso libero sibi arbitrio, neutrum horum faciunt. Adeo opinor Graecos etiam pares numero Persis, aegre cum eis solis certaturos: quinimo istud apud nos solos est quod ais uerum non ita multum, sed rarum. Sunt enim et Persis meis satellitibus, qui uelint cum ternis Graecis simul dimicare, quorum tu inexpertus, multa blateras. Ad haec Demaratus. Intelligebam, inquit, rex ab initio, me uera dicentem, non iucundum tibi futurum. Sed quia tu dicere me uerissima coegisti, dixi quae

Milites imperatoris uirtute meliores.

eras è dignitate Spartanorum. Quanquã ipse optimè intel-
 ligis, quã opere nunc illos ego amem, qui me honore, & di-
 gnitate paterna exutum, extorrem, profugumq; fecerunt:
 quẽ pater tuus exceptum, uictu, ac domicilio donauit. Qua-
 re non est credibile, uirum prudentem respicere beneuolen-
 tiã exploratã, sed maximè obseruare. Ego enim, neq; cum
 decem promittam me posse dũicare, neq; cum duobus, ac
 ne singulari quidem certamine uolens certauerim. At si ne-
 cesse fuerit, aut uehemẽs discrimen insituerit, libentissimè cũ
 uno quolibet istorũ omniũ dũicarem, qui se singulos aiunt
 idoneos ad certandum cum ternis Græcorum. Etenim La-
 cedæmonij pugnando cum singulis, non sint illi quidẽ cate-
 ris deteriores uiris: at cõferti, cunctorũ uirorum sunt excelsi-
 mi. Lex do-
 lentissimi. Nã licet sint liberi, nõ tamen sunt usq; quãq; libe-
 mina. ri, quippe quibus præstet domina lex, quã multò magis me-
 tuunt, quam tui te. Faciunt ergo quacunq; illa cogit. Cogit
 autẽ idẽ semper, uetans semper eos ex acie fugere quantamo-
 uis hominũ multitudinẽ. sed iubens, ut ordinẽ non deserẽtes,
 aut uincant, aut occumbãt. Hæc ego loquens, si tibi blatera-
 re uideor, uolo posthac in cæteris silentium agere. Hæc locutus
 Demarato, Xerxes ad risum uersus, nulla indignatione per-
 motus est, sed comiter hominem remisit. Post Demarati colo-
 loquiũ, ubi Dorisco præfecit prætorẽ Mascamen, Megado-
 Mascamis
 ologium. sis filiũ, amoto eo quẽ Darius p̃fecerat, ire cũ exercitũ ad-
 uersus Græciã p̃git. Huic Mascami, quẽ illic reliquit Xerxes,
 uni tanquã omnium prætorum præstãtissimo, quos aut ipse,
 aut Darius constituisset, dona quotannis misit: & itẽ eius po-
 steris Artaxerxes filius Xerxis. Etenim ante hæc expeditio-
 nẽ, in Thracia, & ubiq; in Helleſponio prætores fuerãt, qui
 omnes

omnes post eandē expeditionē à Græcis eiekti sunt, et è Thracia, & ex Hellesponto, præterquā è Dorisco. Vnde Mascamē Græci permulta conati, tamen eijcere nequiuerūt. Ob id huic ab eo, qui in Persis regnat, semper dona mittūtur. Eorum uerò, qui à Græcis expulsi sunt, neminē rex Xerxes uirum egregium esse dixit, præter unū Bogem ex Eione, quē laudare nō desinebat, cuiusq̃ (qui superfuere) liberos maximo inter Persas honore prosequabatur. Siquidē magnis ferri laudibus Boges meruit, qui cū Atheniensibus, & Cimone Bogislaum Miltiadis filio obsideretur, liceretq̃ ei accepta fide egredi, et in Asiā remeare, tamen abnuī, ne regi pro metu superfuisse uideretur, sed ad extremum usq̃ perstitit, atq̃ ubi nihil in manibus cōmeatus reliquū fuit, accenso ingēti rogo, interemit liberos, coniugem, concubinas, familiā: eosq̃ in rogu m diecit. Dehinc omne aurū urbis, atq̃ argentum è muris dispersit in Strymonem. His actis, semetipse cōiecit in rogu. Ita hic merino à Persis ad hoc usq̃ tempus præconio celebratur. Xerxes è Dorisco in Græciam tendens, ut quosq̃ populos adibat, secum militare cogebat. Erat autem (ut superius à me expositum est) omnīs ad Thessaliā usq̃ tractus in diuionem redactus, & regi tributarius effectus à Megabazo, & mox à Mardonio. Digressus à Dorisco, præterijt primū Samothracēs muros, quorū ultimū oppidum ad uesperā situm est, nomine Mesambria, cui uicinū est oppidum Thasiotum, Stryma: quæ oppida interfluit amnis Lissus, cuius aqua tūc non suffecit copijs Xerxis, sed defecit. Hæc olim regio uocabatur Galaica, nunc autem Britannica: quæ tamē optimo iure Ciconū est. Transmisso profluente Lissi arefactio, Xerxes hæc Græcas urbes prætergressus est: Maronē, Dicæam, Abdera, eas inquā præterijt, & hos qui iuxta eas sunt, famosissimos

Samothracēs
muri

fiffimos lacus. Ifmeridem, qui Maroneâ, Strymamq̃ inter-
 iacet: Bistonidem Dicae contiguum, in quem duo flumina
 ingrediuntur, Tranus, & Compsatus. Qui iuxta Abdera sit,
 nullum nobilē lacum præterijt Xerxes, sed fluuium Nestum
 mare subruntem. Post has regiones perrexerit mediterraneas
 uersus urbes. In quarū una est lacus, triginta ferme stadiorū
 in circuitu, piscosus, & admodum salsus quem sola iumenta
 cum aquarentur, exicauēre. Huic urbi nomē est, Pissyrus.
 Has urbes, & maritimas, & Græcas, sinistrorsum relinquēs
 præterijt Xerxes. Per quas autē gentes Thraciæ provinciæ
 iter fecit, hæ sunt: Pati, Cicones, Bistones, Sapæi, Dersæi,
 Hedoni, Satra. Quorum qui maritimi erant, nauibus secu-
 ti sunt: qui uerò mediterranei à me sunt cōmemorati, præter
 Satras. Cæteri omnes terrestri itinere sequi coacti sunt. Sa-
 tra nulli adhuc hominum, quantum nos scimus, fuēre sub-
 iecti: sed soli ē Thracibus ad meam memoriam liberi semper
 persistēre. Editos enim montes incolunt, omnigenis arbori-
 bus, ac niuibz obsitos: uiri in re bellica eximij: apud quos
 oraculum est Bacchi, idq̃ in editissimis montibus. Eorum,
 qui in illo templo Bacchi uaticinantur, sunt Bessii. Antistes
 uerò, qui reddit responsa, quēadmodum Delphis, & nihilo
 magis uariē. Peragrata quam dixi regione. Xerxes secundo
 Pierum loco transijt muros Pierum, quorū uni nomen est Niphra-
 ge, alteri Pergamo. Hac iter præter eos montes faciebat, à
 manu dextra relinquens montem Pantæum magnum atque
 excelsum, in quo aurea sunt, & argentea metalla: quem cum
 Pieres, & Hodomanti, tum præcipuē Satra exercent. S. per
 Pangæum ad aquilonem habitantes Paones, Doberes, &
 Paoples prætergressus Xerxes ad uesperam uersus contē-
 dit, donec ad flumen Strymonem peruenit, & urbem Eio-
 nem,

nem, cuius prætor Boges (de quo paulò antè fecimus mentionem) adhuc uiuebat . Regio Pangæo monti circuniecta, nominatur Phillis. Hinc uesperum uersus, porrecta ad flumen Angiten, quod Strymonē subit. Hinc meridiem uersus ad ipsum Strymonē, ad quē Magi mactatis equis candidis litauerunt. His, & alijs cōpluribus medicamentis in flumen factis, per nouem uias Hedonorum ière: iuxta quas Strymonem pontibus iunctum inuenēre. Audientes aut eum locum nouē uias Hedonorum appellari, totidē illic pueros, ac uirgines puellarū indigenarum filios uiuos defoderunt. Persicū enim, defodere uiuentes. Nam & Amestrum Xerxis uxorem, viuos de iam prouecta etatis, audio bis septem illustrium Persarum fodere. liberos defodisse, ad referendā pro se gratiā deo, qui sub terra esse fertur. Vbi à Strymone progressus est exercitus, illic ad solis occasum uersus, est littus in quo sitā urbem Gracā, nomine Argilū præterijt. Hæc, & quæ super eam est regio, uocatur Bisaltia. Illic sinum Neptuni tēpli à læua manu habēs, perrexit ad cāpum, nomine Syleū, præteriens Stagyrum Gracā urbē, peruenitq; Acanthū, ducēs unā singulas harum gentiū, & itē accolæ mōtis Pangæi, & earum quas superius cōmemorauimus, qui maritimi erant, classe: qui procul à mari aberāt, terrestri iunere sequentib. Hanc uia, qua Xerxes duxit exercitum, Thraces neq; confundunt, neq; serunt, sed ad mea usq; tēpora magnopere uenerātur. Posteaquā Acanthum peruenit Xerxes, præcepit Acāthiis, ut hospitalitatem exhiberēt, eosq; Medica uesti donauit: laudās quòd alacres scriberet esse ad bellū quodq; audiret fossā esse absolutā. Xerxe apud Acāthū agente, cōtigit ut Artachæes, q fossæ faciendæ p̄suerat, morbo decederet, uir Xerxi spectat9, genere Achæmenides, statura inter Persas procerissima, quippe cui 4

omnino digiti deerrant, à longitudine quinque regionum cubitorum. Xerxes magno damno ducens maximum hominum fato functum, apparatusissime eum funeravit, exhibito etiam epulo, eiusque tumulum omnis exercitus extruxit: cui tanquam heroi ex oraculo Acanthij sacrificant, nomine eum nuncupantes. Et rex quidem Xerxes amisso Artachæ, iacturam se fecisse existimabat. At ij Græci, qui exercitum excipiebant, cum Xerxi cenam præberent, in omnem miseriam deveniēte, adeo quidem, ut suis laribus efficerentur extorres. Dum Thasiij pro suis, quæ in continente sunt, urbibus, Xerxianas accipiunt copias, Antipater, Orgis filius, elatus animo, vir inter populares illustis, erogavit in cœna quadringenta argenti perfecti talenta. Eam rem ubi accepere qui præerant, alijs circa urbibus (tale enim conviviū iam pridē indictum fuerat, & magni fiebat) hoc ubi accepere, præsertim præconibus passim prædicantibus, tum uero oppidani frumentum, quod in urbibus erat, inter se distributū molebāt, farinamque triticeam, hordeaceamque in complures menses faciebant. Ad hac excogitauere ob precium optima quæque pecora saginare, & aliuiles aues habere, terrestres, palustresque in cortibus, et in uiuarijs ad accipiendum exercitum. Quinetiā aurea, argenteaque pocula, & crateres faciebant, & cætera quæ mense imponuntur. Hæc omnia ipsi regi, & ijs, qui cum illo uescebantur, fiebant: cetero autem exercitui, quæ ad esum duntaxat præcepta erant. Sub aduentum exercitus, tabernaculū ubi Xerxes ipse maneret, statuebatur, reliqui sub dio agebant. Vbi tempus cœnæ aderat, tunc cōuiuatores laborem sustinebant. Si cum expleti noctem illuc exegerant, postero die reuulso tentorio, & omni apparatu sumpto ita abscedebāt, nihil relinquentes

Megacreon
tia dictum.

omnibus asportatis. Vnde Megacreontis uiri Abdætiæ elegans

gant dictum extitit, qui suasit Abderitis, ut uniuersi, mares pariter, ac fœmina, sua delubra adirēt, suppliciterq; dñs as-
 sidentes precarētur, ut posthac dimidium futurorum malo-
 rum à se propulsaretur. Nam de prætēritis magnam se gra-
 tiā illis habere; quòd rex Xerxes non bis quotidie cibum ca-
 pere consueffet. Fore enim ut Abderitæ, si iuberētur, ut etiā
 prandium simile cenæ instruerent, aut non prastolarentur
 Xerxem aduenientē, aut prastolati pessimē inter omnes ho-
 mines affligerentur. Et eis quidem quanquā grauati, tamē
 quod imponebatur, exequabantur. Xerxes uerò ex Acantho
 ducēs clasīs à se dimisit, iussos ad Thermam cum classe se
 opperiri. Est autē Therma in Thermæo sinu sita, à qua ipse
 sinus habet cognomē. Hac enim compendiariā magis uiam
 esse audiebat. Nam è Dorisco ad Acanthum usq; ita instru-
 ctus exercitus iter fecerat, tripartito diuisus omnis iussu Xer-
 xis: ut una pars secundū mare iret unā cum classe, cui parti uum strata-
 prærat, Mardonius, & Masistes: altera per mediterranea, ge-
 nua, cui prærat Tritatachmes, et Sergis: tertia inter has media,
 cū qua Xerxes ipse incedebat, ducibus Smerdone, & Mega-
 byxo. Nauticus exercitus ubi à Xerxe discessit, fossam ma-
 uigauit in Atho depressam, ac perductam ad sinum, in quo
 Assa, & Pidorus, & Singus, & Sarga urbes sitæ sunt. Ex qu-
 bus sumpto commilitio, pergit ire ad sinū Thermæo: circū-
 uectusq; Ampelon promontoriū Toronæū, præternauigauit
 has Græcas urbes, unde & naues, & cōmilitiū sumpsit, Tho-
 ronam, Calypsum, Sermylam, Mecybernam, Olynthū, quæ
 regio nunc Sitonia nominatur. Ab eo promontorio Ampeli
 præcidens mare usq; ad promōtorium Canastræum, totam
 ferè Pallenem præteruectus est. Illinc quoq; & naues, & cō-
 militium sumpsit ex Potidæa, ex Aphysie, Noua urbe, ex

Aegea, ex Therambo, ex Sciona, ex Menda, ex Sana. Haec sunt urbes sitae in Pallena, Phlegra prius appellata. Praeter nauigās hanc regionē, ad praestitutū locū tendebat, sumens etiā milites euicinis Pallena urbibus, ac Thermaeo sinu conterminis, quibus haec nomina sunt. Lipaxus, Cōbreā, Lissā, Gigonus, Camsa, Smila Aenea, quarū regio adhuc Cressēa nominatur. Ab Aenea, in qua finis enumerandarum urbium mihi factus est, iā ad ipsum Thermaū sinū cursus classis exitit, & ad terrā Mygdoniā, donec ad Thermā, quò praecipuū erat, puentū est ad urbē Sindhū, & ad Calestrā, sup Axiū sitā flumē, quod Mygdoniā terrā dirimit à Bottiaide: : cuius terrae Bottiaidis arcum ad mare locum obtinent urbes Ichma, & Pella. Hic nauales copiae circa flumē Axiū & urbē Thermā, & alias in medio horū urbes statua habuēre, regē opperientes. Huc peruenire uolens Xerxes, Acantho profectus cum terrestribus copijs per mediterranea incedebat, peragrās Paeonium agrum atq Cressonicum, super amnem Chidorū: qui ē Cressonaeis initio sumpto, per terrā Mygdoniam fluens, in paludem (quae est supra Axiū) euoluitur. Hāc iter faciente Xerxe, leones impetum dederunt in camelos qui commeatum portabant. Sub noctem enim relictis locis consuetis eò descenderunt: nulloq alio neq iumento, neque homine tacto in camelos grassati sunt. Cuius rei causam admiror, quòd leones, quoties aliunde eis est quod indigent, abstinent ab inuadēdis camelis, quod animal nunquam antea, nec experti fuerant illic, nec uiderant. Sunt autem per ea loca leones multi, & boues agrestes praegrandibus cornibus, qui ad Gracos ueniunt. Leonum terminus est Abderorum flumen Nestus, & Achelous, qui per Acarnaniā fluit. Nam nemo aut ad aurorā trans Nestum usquam gentium uidit

Leonum natura atque loca,

viderit leonem in Europa, aut trans Acheloum ad Hesperū
 in reliqua cōtinente: sed in horum fluuiorum medio leones
 gignuntur. Postquam Thermam uenit Xerxes ibi substitit,
 tantum maritimi spacij occupantibus castris, quantum est
 ab urbe Therma, & Mygdonia, usq; ad confluentem Lydai
 & Haliacmonis: ubi agrum Bottiaidem, Macedonicumq;
 disternant. In his locis statua habuere Barbari: quibus
 potantibus solus ex ijs (qui cōmemorati sunt) amnibus, Chi
 dorus ē Crestonæis fluens non suppetijt, sed defecit. Xerxes
 ē Therma prospiciēs Thessalicos montes, Olympum & Osa
 sam, præcelsæ magnitudinis, audiensq; in medio eorum an
 fractum angustum esse, per quem fluit Peneus: & illic uiam
 esse, quæ in Thessaliam fert, cupidine captus est, nauigandi
 ad ostium Penei inspicendum: quia superiorem uiam te
 nenti erat eundū per Macedones supernè habitantes ad Pe
 rabos, præter Gonnum urbem. Nam hac tutissimū iter esse
 audiebat. Atq; ut concupiuit, ita & fecit. Itaq; conscensa na
 ui Sidonia, quam semper conscendebat, quoties ei tale ali
 quid facere libebat, extulit signum cæteris nauibus profici
 scendi relictis illic terrestribus copijs. Eò postquam perue
 ni, ostia Penei contemplantem ingens admiratio cum subis
 ret, accitos uiaē ductores interrogauit, num flumen posset a
 uerri, ut alibi mare ingrederetur? Narratur autem Thessa
 lia quondam lacus fuisse, uisq; conclusa undique præaltis
 montibus. Nam quod Thessaliæ ad auroram spectat, id Pe
 lion, & Ossa iunctis inter se radicibus præcludunt: quod ad
 uentum aquilonem, id Olympus: quod ad Hesperum, id
 Pindus: quod ad meridiem, & uentum austrum, id Ochrys:
 quod inter hos montes medium, id Thessalia est, ita deuexa,
 ut cum alijs frequentes amnes in eam defluant, tum ij quinq;
 præcis

Chidori as
 qua Xerxia
 nis copijs
 nō suffecit.

præcipue, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Panis-
 sus: qui è montibus Thessaliam ingentibus in eam planiciem
 confluentes, per unum anfractum, & cum arctum in mare
 euadunt, in unam aquam omnes redacti: qui simul, ac con-
 fluentem fecerunt, Peneus retento suo nomine ceteros inno-
 minatos reddit. Fertur quondam, cum nōdum esset hic an-
 fractus, per quem flumina mearent, hos fluuios, et præterea
 lacum Babeidem, non fuisse nominatos, quemadmodū nūc
 & tamen non minus quam nunc fluxisse: sed suis fluentis or-
 minem Thessaliam effecisse pelagus. Ipsi quidē Thessali me-
 morant Neptunū fecisse cōuallem, per quam meat Peneus,
 haud absurdè sentientes. Qui enim arbitratur Neptunum
 terram quaterere, & quæ terræ motu discussa sunt, huius deī
 esse opera, ei cernenti hunc locū uidetur Neptunus id fecisse.
 Namq̃ diductio illa montiū (ut mihi uidetur) terramotus
 est opus. Xerxi interroganti, num alibi essent in mare ostia
 Penei, ductores sui rem compertam habentes. Rex, inquit,
 nulli sunt huic flumini alibi in mare tendentes exitus, quān-
 hic ipse. Cuncta enim undiq̃ montibus redimita Thessalia
 est. Ad hoc Xerxes dixisse fertur: Solertes sunt uiri Thessali,
 qui suæ sibi imbecillitatis conscij, iampridē cum alia prauis
 derūt, tū uerò hoc, quòd regionem habeant facilem occupa-
 patu, & maturè expugnabilē. Solū enim hoc esset negociū,
 flumen obstructo anfractu, auersoq̃ alueo, per quem meat,
 in eorū terrā inducere, à quo omnis Thessalia præter mōtes
 aquis obduceretur. Hæc ita se habere Xerxes apud filios A-
 lei dixit, quoniā Thessali è Græcis principes regi sese tradid-
 derant, ratus id illos per totā nationē diuulgaturos. Hoc lo-
 cutus, & locum contemplatus, Thermam renauigauit. Vbi
 cōplures dies circa Pieriam est cōmoratus (nam montē Ma-
 cedonicum,

cedonicū, ut illac in Perabos omnis transfret exercitus, terra eius pars repurgabat) eodē legati, qui dimissi in Graciā fuerant ad terrā petendā regressi sunt partim inanes, partim terram & aquam asferentes. Quam qui dederunt hi fuēre: Thessali, Dolopes, Eniensēs, Perebi, Locri, Magnetes, Meliensēs, Achai, Phthiotæ, & Thebani, ceteriq; Bæoti, præter Thespienses, & Plataenses: cū quibus ij Graci Perabi per cussērāt fœdus qui bellū aduersus Barbarū sumpserāt. Fœdus autē ita habebat: Quicūq; Graci sese dedidissent Persæ, nō adacti necessitate, eorū decimū quemq; rebus bene cōstitutis, se deo qui Delphis est deuoturos: ita apud Gracos iusiurandū habebat. Xerxes neq; Athenas, neq; Spartā legatos terrā petiturū miserat: ob id, quod quos antē Darius ad hoc ipsum misisset, eorū alios illi in barathrū, alios in puteū deicerant, iubētes eos illinc terrā, & aquam ferre ad regē. Hac de causa Xerxes nullos illuc ad petendū misit. Et Atheniensibus quidē, quod ita legatos tractarint, quid triste contigerit, non quæ dicere, nisi quod eorū solum cū urbe uastatum est: quod tamen ipsum nō ea causa suspicor cōtigisse. Lacedæmonijs uerò ira Thalthybi, qui fuit Agamemnonis præco, incubuit. Est autē Sparta Thalthybi templū, cū eius posteris, qui Thalthybiadæ nominantur, quibus honos legationis Spartanorū semper tribuitur. Itaq; post eā rem Spartiata cū læta exta eis nō essent, idq; diu cōtingeret, pertæsi huius calamitatis Lacedæmoniorum, catu frequenter coacti hoc edictum proposuēre: Si quis Lacedæmoniorum uelit pro Sparta occumbere. Tunc Sperthius Aneristi, & Bulis Nicolai filius, uiri Spartiata, & natalibus, & opib; inter primos, ultrò se obtulerūt ad satisfaciendum suæ pœnæ Xerxi, Darii filio, ob legatos apud Spartā interēptos. Ita hos Spartiata tanquam mortem obituros, miserunt ad Medos. Di-

Legati Darii in puteū coniecti.

Thalthybi ira.

gna admiratione, tūm audacia horū uirorū, tūm uerba ab eis habita. Nā Susa tendentes, ad Hydarnē Persam Asiāne ora maritimā praeuectū uenerūt, qui eos hospitaliter munificēq; acceptos, his uerbis interrogauit: Viri Lacedaemonij quid ita respuitis effici amici regis? Cernite enim ex me, & meo statu, quā sciat honore prosequi rex uiros egregios, uos itidē honoraturos, si uos ipsi ei dederitis. Videamini modō apud eū esse uiri egregij: quoniā singuli uestrū, rege donante, principatū Graciae obtinebūt. Ad haec illi respōdentes: Hy-

Lacedaemoniorum deuotorū responsū ad Hydarnem Persam. Adorare regem,

darnes, inquit, nō ex aequo cōsiliū tuū ad nos spectat, atq; ad te, qui cōditionis, quā suades, expertus es, nostrae inexpertus. Nā seruitutē quidem nostrī: libertatē autē nondum expertus es, utrum sit dulcis an non. Quae si tibi experta foret, non ut hastis, sed ut securibus pro ea dimicaremus, nobis suaderes. Haec Hydarni responderunt. Dehinc ut ascenderunt Susa, & in conspectum regis uenerūt, principio iubentib. satellitibus, ac uim afferētibus, ut procubentes regē adorarēt, & per capita eos ad id agendū impingentib. negauerunt, se unquā id esse facturos: neq; enim sibi esse cōsuetudinem adorandi, neq; se ad id uenisse. Posteaquam in hoc repugnauerant, secundo loco haec illis, & his similia dixere: Rex Medorum,

Xerxis magnanimitas. Legati non uiolandi,

nos miserunt Lacedaemonij ad luendā pœnam pro ijs legatis, qui Sparta interiēre. Haec illis dicentibus, Xerxes praemagnanimitate negauit se fore Lacedaemonijs similem. Illos enim interimendis legatis, ius omnium hominum confusse: se uerō, quod illis exprobraret, id non esse facturum, neque eos occidendo, Lacedaemonios culpa soluturum. Haec re per Spartiatis gesta, in praesens ira Thalib. cessauit: etsi Spartam reuersis Sperthio, & Bule, longo deinde tempore interiecto, excitatū est inter Pelopōnenses, & Aethienses bellum, ut Lacedaemonij aiunt, quod mihi diuinitas

maximè

maximè uideatur esse gestū: quia ira Thalybyj nuncios corripuerit, nec prius quieuerit. Quod aut ira inciderit in eorū, qui ad regem ascenderunt filios, Nicolaū Bulis, & Aneristū Sperthij filium, qui pisces Tirynthios in nauī oneraria plena uiris nauigātes cepit, manifestū est apud me diuinitūs id factū esse ex ira dei, quod nuncj, qui in Asiā à Lacedæmonijs mittebātur, proditi à Sitalce Tyrei Thracū rege, et à Nymphodoro Pythei filio. Abderita, excepti sunt iuxta Bisanthem, quæ est in Hellepōto: & abducti in Attica ab Atheniēsis. necati sunt: cūq; ijs Aristēas Adimāti Corinthius. Verū hæc multis post regis expeditionem annis gesta sunt. Quæ expeditio, ut ad superiorē orationē redeā, nomine qui dē tenebat cōtra Athenas, re tamen uera cōtra cūctā Græciā. Ea diu ante Græci cū audissent, nō perinde oēs affecti sunt. Nā ij qui terrā & aquā dederāt Persæ, fiduciā animo psumebant, tanq; nihil ingrātū passuri à barbaro: qui nō deerant magno in metu uersabantur: quippe cum nulla tanta classis esset in Græcia, quæ posset accipere inuadētē, præferum plerisq; bellū detrectantib. & libēter ad partes Medorū inclinantib. Hoc ego loco necesse habeo ferre sententiā apud multos quidē homines inuidiosam, nō tamen quod mihi uidetur uerū, dissimulabo. Si Athenienses formidātes periculū quod impēdebat, patriā deseruissent, aut nō deserētes, sed pmanentes sese dedissent Xerxi, nihil omninō aduersus regē in mari quisquam conatus fuisset. Quod si in mari nemo Xerxi restitisset, idem in continenti factum fuisset. Et quāuis multæ lorice essent muris inductæ à Peloponnēsis per Isthmum, proditi à socijs Lacedæmonij, ijsq; nō uolentibus sed per urbes à classe barbara occupatis deserti fuissent: deserti uerò, aut magna opera aggressi generosè occubuisēt,

aut

aut uidentes iam alios Græcos cū Medis sentiētes, cū Xerxe
de pacti fuissēt: atq; ita utrinq; sub Persis Græcia fuisset. Nā
Atheniēses: murorū apud Isthmū loricatorū, quæ nā utilitas fuisset re-
Græcia libe ge mari potiēte, à nemine qui audire. Nūc aut si quis Atheni
vatores. enses Græcia liberatores extitisse dicat, profectō nō aberrā
uerit à uero. Nā utro se illi applicassent, hæ partes erāt præ
poderaturæ. Cū uerò prætulerint Græciā præstare liberam,
nimirū ipsi fuere, qui quirit quid Græciæ reliquū erat cū Me
dis nō sentiētes, erexerūt: quicq; secundū deos regē repulerūt:
ne oraculis quidē horrēdis, ac terribilibus, quæ è Delphis ue
niebāt: inducti ad Græciā deferendā: sed persistentes cōstia
tuerunt excipere hostem sua inuadentē. Siquidē cōsultorib.
Delphos missis, uti oraculo parati erant: & nunciū factis a
Pythiæ ora- pud templum quæ ritus postulabat, eodem ingressi confedes
culum ad rūt: Quibus Pythia, cui nomē erat Aristonice, ita respōdit
Athenien- Quid statis miseri: extrema relinquitte terræ
ses. Teſta fuga, atq; urbis fastigia celsa rotundæ:
Nam caput, & corpus minime ſyncera manebunt
Extremiūq; pedes poterunt ſupereſſe, manuſūe:
Aut medium, ſed ea ignis edax deformia reddet,
Et Mars acer equis urgens Aſiægena curru.
Atq; alias pleraſq; tuas non ſolius arces:
Permultaſq; deūm ſauis dabit ignibus ædes,
Quas ego præuidi iam nunc ſudore madentes,
Atq; meū tremere, & de laquearibus altis
Nigrantem cogente malo manare cruorem:
Ite, ſed ex adyto, atq; malis effundite mentem.

His auditis Atheniēſiū cōſultores maximo ſūt mœrore affe
Timon illu- ſti. Quib. inter ſeſe agitātib. tā triſte reſpōſum, Timon Ane
ſtris. drobuli filius, uir apud Delphos illuſtris ſuaſit hæc ferè, ut
ſumptis

ut sumptis oleæ ramis de integro reuenterentur ad consulendum suppliciter oraculum. Obtemperantes ei Athenienses dixere: O princeps, redde nobis oraculum melius de patria in honore horum palmitum, quos gestantes ad te uenimus, alio qui hinc abs te non abituri, sed in hoc adyto ad obitum usque permansuri. Hæc dicentibus, auisistes iterum hoc modo respondit:

Pallas Olympia cum multis hortatibus usa,
Et precibus blandita Iouem placare ne quiiit,
Hoc tibi fabor item responsum, adamantina fata.
Nam captis reliquis, quæ limes Cecropis ora.
Intus habet, quodcumque facer penetrare Cithæron.

Pythiæ alterum
oraculum ad Athe-
nienses.

Iupiter è ligno dat mœnia facta Mimeruæ:
Quæ tibi sola tuisque ferant inuicta salutem.
Tu uero aduentum peditumque, equitumque quietus,
Terrestresque acies ne præstolare; sed hosti
Terga dato, ueniet tibi sic tamen obuius ille.
Diuina ô Salamis mulierum pignora perdes;

Usquam uel Cerere sparsa, coeunte uel usquam.

Hæc legati ut erant, ita arbitrati prioribus mitiora, postquam conscripserunt, Athenas redire: reuersique ad populum recitauerunt: cum aliæ multæ sententiæ essent oraculum interpretantium, & eæ plurimum perplexæ: quidam à maioribus nam dixere, uideri sibi deum respondere saluam fore arcem.

Olim enim Atheniensium arcem præseptam uallo fuisse. Et non quidem interpretabantur uallum esse hunc ligneum murum. Alij uero dicebant deum significare naues: easque ceteris omisissis edificare iubeant. Verum hos, qui aiebant naues esse ligneum murum, falsebant, duo ultima Pythiæ dicta:

Diuina ô Salamis mulierum pignora perdes,

Usquam uel Cerere sparsa, coeunte uel usquam.

Circa hos uersus confundebatur eorum sententia, qui classem uolebant esse ligneum murum. Nam oraculum qui interpretabantur in eam sententiam accipiebant, fore ut ipsi instructa classe ad Salaminem pugna nauali succumberent. Erat autem inter Athenienses quidam, qui in primores reuolvens peruenerat, nomine Themistocles Neoclis filius: qui negabat interpretes omnia recta coniectare: quod diceret, si clades, quæ prædicitur, ad Athenienses spectaret illo modo, non ita placide nobis deum fuisse responsurum: sed sic, ô Salamis misera, pro eo quod dixit, ô diuina Salamis, si circa eam sui incolæ forent oppetituri. Sed rectè coniectantibus sentiendum à deo contra hostes editum esse oraculum, non contra Athenienses. Itaque suadebat ut sese instruerent tanquam prælio nauali certaturi, & tanquam hic esset ligneus murus. Hanc Themistoclis sententiam Athenienses potius rem esse censuerunt, quàm illorum, qui interpretantes oraculum, dissuadebant apparatus pugnae naualis: sed hanc esse in summa sententiam dicebant, nõ leuandam in hostem manum, sed ex Attica regione demigrandum, & aliam incolendam. Exiit & alia (ante hanc Themistoclis) sententia ad Græcorum tempus egregia. Cum magna uis pecunie è prouentu metallorum, quæ sunt è Laurio, esset in arario Atheniensium, & arando con- quæ diuidenda uirittim denis in singulos puberes drachmis: tunc Themistocles hæc dissuasit Atheniensibus distributionem, sed ex pecunia classem ducentarum nauium compararent ad Argineticum bellum. Hoc enim bellum constatum Græciæ salutem attulit, cogens Athenienses nauticos fieri. Et quanquam hæc classis in eum usum, in quem comparata fuerat, non uenit, tamen in uilitatem Græciæ cessit. Ipsa iam præparata cum præstò esset, et altera exedificari oporteret, placuit Atheniensibus in illo post oraculæ consilio, barbarum

Varum Graciā inuadētē cum nauib. opperiri uniuersos deo
 obsequentes unā cum Gracorum uoluntarijs. Et hæc quidē
 oracula Atheniensibus sunt reddita. Coactis autem in eun-
 dem locum Gracis, qui per Graciā meliūs sentiebant: in-
 terq; se collocatis interposita fide ibi consilio habito, uisum
 est ante omnia missas faciendū pecunias debitas, & inimici-
 cias, & hostilitates. Erant autem cum alia aliorum bella, tū
 uerō maximum inter Athenienses & Aegimetas. Posteaquā
 Xerxem cum exercitu Sardibus esse audire, Atheniēses des-
 creuēre cū aliquot in Asiam mittendos ad res regis explo-
 randas, tum nuncios partim Argos ad contrahendam ada-
 uersus Persam belli societatem, partim in Siciliam ad Gelo-
 nem Dmomenis filium: partim in Corcyram, partim in Cre-
 tam, iubētes opem Graciæ ferri, eo animo, ut si fieri posset,
 omnis uis Græca unum esset: & ad idem agendum omnes
 incumberent, tanquā calamitate cunctis Gracis impendena
 eo. Ferebantur autem res Gelonis magnæ esse: nec multō mē-
 uores quā Gracorum. Vbi hæc eis placuēre, & in gratiam
 inter se rediēre, principio speculatores in Asiā tres uiros mi-
 sere. Qui cum Sardis uenissent, in speculando regis exerci-
 tu deprehensi sunt: & à ducib. pedestrium copiarū torti des-
 ducebantur tanquam perituri, lata in eos mortis sententia.
 Id ubi Xerxes audiit, reprehensa ducum sententia mittit
 quosdam è satellitibus iubens, ut si uiuos adipiscerentur spe-
 culatores, ad sese deducerent. Bos adhuc superstities, adepti
 satellites, prehenso in regis conspectum adduxerunt. Scia-
 scitatus rex, qua de causa uenissent, præcepit satellitibus, ut
 homines circumducerent peditatum omnem, equitatumq;
 ostentātes: & eos ubi contemplando illa expleti fuissent, sine Xerxis ada-
 noxa dimitterent quocunq; locorum ire libuisset. Hoc Xer-
 ces ea ratione imperauit, quod cogitabat fore, ut si specula-

tores necati fuissent, neq; Græci præciseret potentiâ suam, esse fama maiorem, neq; quippiam ipse laderet hostes tribus, uiris interemptis, sed iisdem in Græciam regressos, Græci ut se opinari dicebat, auditis rebus suis antequam exercitum, compararent, propriam libertatem traderent: atq; ita non oporteret suscipere molestiam de exercitu in eos ducendo. Hæc sententia Xerxis cum altera quadam congruit. Nam cum Abydi ageret Xerxes, uidi naues cursum tenentes per Hellespontum, quæ frumentum è ponto in Arginam Peloponnesum portabant. Quas ubi audire eius assessores esse hostium, sese ad eas corripiendas accingebant, inuenerunt in regem, quando id agi præciperet. Xerxe eos interrogauit, quonam illæ tenderent: qui cum respondissent, ad hostes tuos domine, & frumento onustæ: Tunc Xerxes excipiens, inquit, Non ne eodem quò isti, & nos nauigamus, tum rebus alijs, tum uerò frumento instructi? Quid igitur hi offi ciunt nobis, quibus commeatum portant? Ita speculatores rebus inspectis dimissi in Europam rediêre. Post quorû reditum Græci, qui contra Persam coniurârunt, nuncios iterum Argos miserunt. Quibus Argiui respoderunt, res suas ita habere, audisse se iam inde ab initio Barbarum excitasse aduersus Græciam bellum: & cum accepissent, intellexisse seniq; Græcos sese colligere, iēturos: Persæ obistere, principes fuisse mittendi Delphos, qui deum consulerent, quid sibi optime facientibus esset euenturum. (Nuper enim sex millia fuisse interempta à Lacedæmonijs, & Cleomene Anaxandrida) eaq; de causa se misisse, & ijs qui missi fuerant interrogantibus, sic Pythiam respondisse:

Argiuorum
oraculum.

Finitimis inuise, deis dilecte beatis.

Interius tu tamen habens impune maneto,

Et tutare caput, nam membra tuebiur illud.

Hæc

Hæc illis Pythia prius responderat. Postea uerò quàm nuncijs Argos uenerunt, senatumq. ingressi mandata retulerunt, Argiui responderunt ad ea quæ dicebantur se paratos esse in 30 annos pacificare cum Lacedæmonijs percusso fœdere: sed ea conditione imperij, ut dimidium imperij penes se esset, quanquam ius imperandi ipsorum sit, tamen dimidio imperij sese esse contentos. Hoc aiebant suum senatum respondere, quamuis dissuadente oraculo societatem contrahere cum Græcis: quod etsi formidarent, tamen cupere ut fœdus 30. annorum feriretur, intra quos annos liberi sui in uirilem ætatem adolerent: hac uidelicet ratione, ne si quæ calamitas ad superiorem accederet in bello Persico, nisi fœdera forent, in posterum subiecti Lacedæmonijs essent. His dictis à senatu, quidam è nuncijs Spartanorum ita respondit: Quod ad fœdera quidem attineret, se ad eos qui plures essent, relegare: quod autè ad imperium, id uerò sibi datum esse, ut responderent, dicerentq. Spartanis duos esse reges, Argiuis unum, ideo non posse fieri, ut alterutro Spartæ regi abrogetur imperium: & nihil ob stare quò minus cū ijs duobus rex Argiuis parem dignitatem obtineat. Ibi Argiui negare se perpeffuros insolentiam, sed præoptare à Barbaro imperari sibi, quàm Lacedæmonijs cedere. Atque ita Argiui Xerxes edixerunt nuncijs, ut priusquam occideret sol, ex agro Argiui subdi magno excederent, alioqui hostium loco futuri: hoc ipsi Argiui iunt, quàm uis sic se habere memorat. Aliter tamen per Græciam narratur Lacedæmoniorum, Xerxem antequam bellum Græciæ inferret, misisse Argiui esse ingos per caduceatorem, qui cum peruenit, ita fertur uerba se fertores. cisse: Viri Argiui, Xerxes rex hæc uobis inquit: Nos arbitramur Persen, ex quo nos progeniti sumus, fuisse filium Persæ Danaes filij ex Andromeda genitum, quæ fuit Cephei filia: ita ex nobis oriundi sumus. Quod cū ita sit, nefas est,

& nos propagatoribus nostris inferre bellum, et uos alij opẽ
 ferendo nobis aduersarios fieri: sed potiùs domi uetstra uos
 confidentes ocium tenere. Nam si mihi ex sententia succedit
 Argiuorum nullos pluris quàm uos faciam. Hæc Argiui cùm audissent,
 cum Persis rem confecisse dicuntur, & à principio dissimulantes quod
 affinitas, actum esset, nihil poposcisse Græcos: sed cum ab illis repre-
 henderentur, tunc partem imperij poposcisse, gnaros id La-
 cedæmonios non concessuros, ut hoc prætextu ocium agerent:
 cui rei cõpetit, quod quiddã Græcorũ multis postea annis ge-
 stũ fuisse memorant. Cũ Susus Mænonijs alterius negotij gra-
 tia essent Atheniensium nuncij Callias Hipponici filius, & cob-
 legæ qui unã ascenderant, contigit ut Argiui & ipsi per id
 tempus Susa mitterent nuncios, qui Artaxerxem filiũ Xer-
 xis interrogarent, an amicitiam, quã cum Xerxe contraxis-
 sent, putaret adhuc durare, an ab illo pro hostibus haberen-
 tur. Quibus Artaxerxes, imò uerò maximè perdurare respõ-
 dit: nullamq; sibi ciuitatem amiciorẽ putare, quàm Argos.
 Verũ anteduceatorem Xerxes Argos miserit ad ea dis-
 cenda, & an Argiuorum nuncij qui Susa ascenderant, Ar-
 taxerxem de amicitia interrogauerint, pro comperto dicere
 non possum: nec ullam de his aliam proferre sententiã, ni-
 si quam Argiui proferunt. Id demum scio, si omnes homines
 domestica mala in medium contulissent, & cum uicinis mu-
 tare uolentes, mala uicinorum intuiti fuissent, libenter re-
 portaturos rursum singulos ea, quæ ipsi attulissent. Ita non
 turpissimè ab Argiuis actum. Ego uerò quæ dicuntur dice-
 re debeo, attamen non omninò omnibus credere: quod in u-
 niuersum à me dictum sit: quoniam & hoc narratur, Argio-
 uos exiisse, qui Persam in Græciam accersuerint, postea
 quam cũ Lacedæmonijs malè pugnassent, pro dolore præ-
 senti

fenti quiduis praecipiantes: & de Argiuis quidem dictū est. In Siciliam autē ad agendum cum Gelone, tum alijs nuncijs à socijs iēre, tum uerò à Lacedaemonijs Syagrus. Huius Gelonis progenitor fuit Oecetor: qui in Gela erat ex insula Telo; quae ad Triopium sita qui dum Gela cōderetur à Lynaeijs, qui erant à Rhodo & Antiophemo, assumptus non est. Interiecto tamen tempore, posterī eius deorum inferorum sacerdotes illic perseverauerunt, oriundi à Thelme uno ex familia, qui eos illic collocavit hunc in modum: Quidam Geloni per seditionem eiectioni, in Mastorium urbem (quae sita est super Gelam) profugerunt. Hos Telmes Gelam deduxit nullis uirprum copijs adiutus, sed horum deorum sacris: quae unde acceperit an ipse possederit, id uerò dicere non possum. His sacris fretus, eos deduxit illos, ubi posterī sui deorum sacrificuli essent. Quae res mihi admirationi fuit praeter ea quae audio, tantum opus Telmem effecisse: qualia opera non à quolibet uiro effici consueverunt, sed ab eo qui sit casti ingenij, robustaeque praestantiae. Quanquam fertur ab incolis Siciliae, fuisse natura effeminatum, ac uiro molliorem. Hunc in modum ille dignitatem hanc adeptus est. Cleandro Patareo, qui septem annos Gelae tyrannide potitus est, uita functo: à Sabylo autem Gelone fuit interfectus. Ibi frater eius Hippocrates suscepit imperium. Quo tyrannidem obtinente, erat illic Gelo prognatus Teline uates cum alijs multis, quorum unus erat Aenesidemus Patariensis, satellites Hippocratis. Hic diu post, ob uirtutem declaratus est totius equitatus praefectus. Nam quibus in bellis Hippocrates obsedit Callipolitanos, Naxios, & Zancleos, & Leontinos, pugnavitque cum Syracusanis, & permultis Barbarorum, in ijs bellis Gelo exiit uir praestantissimus.

Elorus flu-
uius.

Mybla urbs.

adeò ut ulla omnium (quas retuli) ciuitatem effugerit Hippocratis dominationem, præter Syracusanos. Quos pugna ad flumen Elorum superatos, Corinthij, Corcyraiq; liberauerunt: sub hac tamen conditione, ut Syracusani Camarinam quæ ipsorum quondam fuisset, Hippocrati traderet. Hippocrates cum totidem annos, quot frater Cleander tyrannidem obtinisset, illato Siculis bello, ante urbem Hysblam perijt. Ita Gelon per causam tuendi liberos Hippocratis, Euclidem & Cleandrum, ubi ciues, quod abnuerent dicto amplius audientes esse, prælio uicit, ipse Gelonorū imperium adeptus est, liberis Hippocratis dominatu fraudatis. Post hoc commentum, quosdam Syracusanos qui Gamorij uocabantur, à plebe suisq; seruis, qui Cyllyrij nominabantur, eiectiones in patriam ex urbe Casmena reducendo, positus etiam est ipsis Syracusis. Nam ei ueniens plebs Syracusana, & urbem & seipsam dedit. Quam Gelo ubi accepit, Gelam aquam tenebat minoris faciens, Hieroni fratri demandauit, sibiq; Syracusas habuit, & quidem pro omnibus urbibus. Ideoq; ea ciuitas confestim aucta atque propagata est. Nam deductis eò Camarinæ Gelo ciuitatem dedit, Camarina euersa. Itemq; dimidio & eò amplius Gelonorum itidem ut Camarinæ fecit. Necnon Megarensium qui sunt in Cilicia, cum obsessi ad deditionem uenissent, locupletissimos quosque, qui bellum ei intulerant, & ob id se interfectum iri putarent, Syracusas traduxit, ac ciuitate donauit. Nam plebem Megarensē, quæ belli mouendi fuerat exars, quæq; nihil mali se passuram spectabat, Syracusas adductam uenundedit, ex Sicilia asportandam. Idem hoc fecit Eubojs, qui sunt in Sicilia procures à plebe distinguens. Hoc ideo de utrisq; fecit, quòd arbitraretur contubernium plebi

plebis rem esse molestissimam. Ea ratione magnus tyrannus Græcorum effectus est Gelo. Ad quem legati Græcorum, posteaquam legati ad Syracusas, coramq; uenerunt, ita locuti sunt: Lacedæmonij, Gelonem. & unâ Athenienses, eorumq; socij nos misere ad te in societate assumendum aduersus Barbarum, quæ audisti prorsus bellū Græciæ inferre, iuncto pontib. Helleſponto, hominem Persam, secum omnes Eoas ex Asia copias ducentē, per simulationem belli Athenis inferendi, nos inuadentem, cum in animo habeat omnem Græciā redigere in suā potestatē. Tu igitur, cui magna potentia adest, nec minima Græciæ portio, Siciliæ princeps, ferro opem ijs, qui Græciā à seruitute uindicant, eamq; unâ cum illis liberato. Coacta enim cuncta Græciæ, eamq; magna manus, pugnaq; pares inuadentibus nos. Quod si è nobis alij proditores fuerint, alij oculos sedent, necerum quod supererit Græciæ, exiguum erit unde periculum est, ne omnis Græciā pessum eat. Neq; enim speraueris Persam, si nos prælio superauerit, ad te non esse uenturum: quin uero hoc ante caueris: nobis namq; opem ferendo temeipsum tutaris. Rei cōsilio gesta latus plerumq; exitus. Hac legati dixere. Quibus respondens Gelo, multis Gelonis rebus orationē, qui ausi estis me adire hortātes ad ineundā aduersus Barbarū societate: cum ipsi me orantem prius aduersus exercitū Barbaricū recusaueris socium. Nam dum mihi erat cū Carthaginensib. certamen, incūbenti ad ultionē necis Doris Anaxādrida de Aegestanis exigendā, offerebāq; Doris Anaxandrides me adiutorē ad liberādā emporia, unde uobis magna emolumenta, atq; uoluptates prouenerāt, uos uenire nolulistis, neq; mei adinuādī gratia, neq; ultionis de nece Doriana exigendæ. Itaq; quātū in uobis est, omnia hæc à barbaris possidentur.

tur. Verū nobis hæc in melius reciderūt. Nūc quāniā circū
 uenit uos, atq; attigit bellū, ita demū Gelonis memoria facta
 est. Sed cōtempnus à uobis, non ero uestri similis, sed paratus
 ad opem ferendam ducentarum triremium, & uiginti mila-
 rium armatorum, ac duū millium equitum, totidēq; feren-
 tariorū, totidēq; leuis armaturæ totidē sagittariorū, totidē
 funditorū, ac rei frumentariæ cunctis Graciæ copijs suppe-
 ditaturæ, donec furris debellatū. Hæc me præstiturum recia-
 pio, sed ea lege polliceor, ut ego sim aduersus Barbarū Gra-
 eorū imperator. Aliter neq; ipse ueniam, neq; alios mittam,
 ea Syagrus audiens non tulit. Sed ô quā eiularet, inquit, Pe-
 lopides Agamēnon, si audires Spartiatis imperiū subdidisse
 Geloni, atq; Syracusanis. Tu uerò ne feceris huius rei men-
 tionem amplius. Sed si tibi animus est opem ferendi Graciæ
 esto sub imperio Lacedæmoniorum. Si dedignaris subesse,
 Gelonis ma non habes animā opē ferendi. Ad hæc Gelo ubi uidit uerba
 sua imperiū Syagri auersa, hanc ad extremum protulit orationē. Hospe-
 di libido. Spartiata, contumeliæ homini factæ solent irritare indigna-
 tionem. Verū tu cōtumeliosis in me uerbis inuehens, non
 tantē induxisti me ad uicē contumeliosè reddendā. Sed quā-
 do uos ita imperiū amplectimini, multò me magis quam uos
 decet illud amplecti, qui multò maiorū copiarū, ac plurium
 nauium imperator sum. Caterū quoniā ista oratio uestra
 in contrariū nititur, nos aliquantum à superiore nostra ora-
 tione decedemus. Si uos terrestribus copijs præfueritis, ego
 nauticis præero. Sin uos mari imperitare iuuat, ego terrestri-
 bus copijs imperitare uolo. Ex quo oportet uos, aut alteru-
 muncij re- tra harū rerū esse contentos, aut his socijs destitutos abste-
 dere. Hæc Gelo conditionē offerrebat. Cui nuncius Atheni-
 ensis Lacedæmonios animaduertens, ita respōdit: Rex Syra-
 cusanus

iustanorū, Græcia nos ad te misit non imperatorum indige,
 sed exercitus: Tu uerò pra te fers non missurū te exercitū, nō
 si sis Græciæ imperator: uidelicet, ut illi imperes affectas. Ita
 que quātum ad eam partem pertinet, quod cūcto Græcorū
 exercitui praesse postulas, suffecerit nobis Atheniensibus si-
 lentium agere, intelligentibus Laconē fore idoneum ad red-
 dēdam pro utrisq; rationem. Quantū ad illud attinet, quod
 poscis ut uniuersa classi praes, ita habeto: nos, etiam ut La-
 co permittat, nō esse permissuros praesse te classi, nostrū mu-
 nus hoc est, nisi Lacedæmonij id uelint: quibus praesse clas-
 sa uolentibus, non contradicemus, alteri uerò cōcedemus nō
 mini. Nam alioqui frustra plus nauium quā ceteri Græci pos-
 sideremus, si Syracusanis imperiū cederemus, qui sumus A² Athenien-
 sēs, & antiquissimæ originis, soli q; Græcorum, qui ses nunquā
 nunquam solum uertimus, ē quibus uirum instruendo ornā, solum uer-
 doq; exercitu apertissimum Homerus uersificator ait illū isse, tisse.
 ut nō sit dedecus nobis hāc commemorare. His Gelo ista rea-
 spondit: Hospes Atheniensis, apud uos qui praesint habetis,
 qui subsint non habetis. Quocirca cūm nihil cedere sed totū
 tuū obtinere uelit: quā celerrimē hinc retrō abscedatis,
 renunciaturi Græciæ, uer ex anno illi exaruisse. Cuius dictū
 sensus hic est: Cum constet probatissimam anni partem esse
 uer, talem esse suum exercitum innuebat, quo Græcia priua-
 retur, quasi quodam uere: quod illi exaresceret, non inita se
 cum societate. Hoc responso Gelonis accepto, nunciū Græco-
 rū profecti sunt. Post hāc Gelo, timens quidē ille Græcis, ne
 impares Barbaro essent tamen indignū, atq; intolerandum
 sibi ratus ut profectus in Peloponnesum subesset Lacedæ-
 monijs, qui Sicilia tyrannus esset, omissa hāc uia, aliam in-
 iit. Nam ubi primū audiit Persam transmisisse Hellestpon-
 tum,

cum, misit cum tribus biremibus Cadmum, Scythæi filium, Coum, multa cum pecunia, ac placidis uerbis, ad obseruandum, quò casura esset pugna: ut si Barbarus uinceret, ei pecuniam traderet, terramq; & aquâ eorum locorum, quibus Gelo imperaret: sin uincerent Græci, rursus pecuniam reponeret. Huc Cadmus, ante id tempus, cum tyrannidē Coorum à patre accepisset satis ualidâ, nullo aduerso casu, sed ob iniustitiam suâ sponne eam in mediâ urbe deposuit, atq; in Siciliam abiit: ubi unâ cum Samiis urbem Zanclem, cuius nomen in Messanam mutatum est, tenuit atq; incoluit. Hunc Cadmum, atq; hunc in modum eò profectum, Gelo ob iniustitiam quâ illi ex alijs rebus adesse nouerat, Delphos misit: cuius hominis inter alia, quæ edidit opera iusta, hoc non in postremis reponitur, quod tantum pecuniæ à Gelone commissum interuertere cum posset, noluit: sed posteaquam Græci pugna nauali superiores extitere, Xerxesq; cum exercitibus abiit, & ipse in Siciliam rediit cum omni pecunia. Fertur autem & hoc ab ijs, qui Siciliam incolunt, Gelonem inducto ad obtemperandum Lacedæmonijs animo fuisse laturum Græcis auxilia, nisi Terillus, Crimopi filius eiectus ex Hîmera, abierat tyrannus, à Therone, Aenosidemii filio, Agraganti-norû principe, accersisset per id tēpus Phœnicū, & Pœnorū, & Iberorum, & Ligyorū, & Blisycorum, & Sardonum, & Cyrnorū trecenta millia, duce eorū Hamilcaro, Hannonis filio Carthaginienſium rege: quot Terillus abduxerat, cum persuasos hospitij necessitudine, tum præcipuè proptia animi uoluntate Anaxilei, Critenei filio, Rhegini tyranni, qui filios suos Hamilcari obsides dedit, ulciscendi soceri causa. Habebat enim Anaxileus in matrimonio Terilli filiam, nomine Cydippam. Ita Gelonem, cum nequiret auxilia Græcis ferre,

cis ferre, Delphos misisse pecuniam. Præterea aiunt h̄dem contigisse, ut eodem die Gelo, & Thero Hamilcarem Carthaginiensem in Sicilia superârint, quo Græci in Salaminæ Persam. Quinetiam Hamilcarem, qui à patre quidem Carthaginiensis, à matre uerò Syracusanus erat, & ob uirtutem Carthaginiensium rex, cum conflisset pralio, uictū è conspectu fuisse ablatū audio, nec unquā gentium, aut uiuum, aut mortuum cōparuisse. Omnia enim Gelonē indagando collustrasse. Apud ipsos autem Carthaginienses illius imaginem colētes, hæc fama est: Dum Barbari cum Græcis in Sicilia ab aurora ad crepusculum sine intermissione pugnarent (tamdiu enim extractum fuisse prælium) interea Hamilcarem in castris permanentem sacrificasse, atq; litasse, solida corpora aggerentem in ingentem pyram: sed conspectis suis in fugam uersis, ut erat in faciēdis sacris occupatus, sese in ignem misisse, atq; ita combustum è conspectu sublatum. Cui siue hoc modo, ut Phœnices, siue alio, ut Carthaginienses, & Syracusani memorant, ex oculis ablato, nunc Carthaginienses sacrificant, extructis monumentis, cum alibi in omnibus suis colonijs, tūm præcipuè in ipsa Carthagine. Hæc ænus, quæ ad Siciliam attinent. Coreyræi aliud nuncijs responderunt, aliud fecerunt. Nam cum eos h̄dem nuncijs, qui in Siciliam ierant, adissent, & eisdem, quibus Gelonem uerbis allocui fuissent, polliciti sunt cōfestum se auxilia misuros, ac præsidio futuros, negantes sibi Græciam neglectū habendam de salute periclitatē. Quæ si collabereur, nihil aliud sibi superesse, quàm ut primo quoque die seruerent. Ideoq; sibi quoad possent, illam esse adiuuandam. Hæc illi aspectu speciosa responderunt. At ubi ferre opem oportuit, aliud habentes in animo, sexaginta naues instruxerunt:

agreg

agræq; digressi, Peloponneso applicauere, ac circa Pyloni,
 ac Tanaron, quæ terra est Lacedæmoniorum, naues in sta-
 tione statuere: obseruantes, et ipsi bellum quod caderet, despe-
 rantes fore ut Græci superarent, sed opinantes Xerxem mul-
 to superiorem, uictæ Græciæ imperaturum. Itaq; citrauere,
 ut hæc uerba apud Persam facerent: Adhortantibus nos
 ad Xerxem. Græcis ad hoc bellum rex, quod non minimum, & copiarum,
 & nauium. sed plurimum secundum Athenienses habemus,
 tamē aduersum te ire noluimus, aut quippiam tibi molestiæ
 facere. Hæc dicendo sperauerunt se plus aliquid quàm cæ-
 teros allaturos, quod etiam (ut mihi uidetur) contigisset. Ad
 Græcos autem excusationem parauere, qua etiam usi sunt.
 Accusantiibus enim Græcis, quod opem non attulissent, di-
 xere sexaginta se triremes armauisse, sed per uentos etestas
 superare Maleam nequisse. Atq; ita ad Salaminem se non cō-
 tulisse, nec ulla malitia à pugna nauali abfuisse. Et illi qui-
 dem ita Græcos à se summouerunt. Cretes postquàm adit
 sunt ab ijs Græcis, quibus hoc negotium datum erat, hoc sibi
 faciendum putarunt, ut certos homines publicitùs Dela-
 phos mitterent deum consulturos, num sibi expediret Græ-
 ciam defendere. Quibus Pythia respondit: O' stulti, impu-
 rate uobis quas cunq; lachrymas ob ultionem Menelai uobis
 Minois ex- Mimos iratus immisit. Quoniam illi quidem nō sint uli cæ-
 des. dem Minibis, in Cannico factam. Vos autem uli estis illis mi-
 lierem è Sparta à uiro Barbaro raptam. Hæc Cretes allata
 ubi audiēre, ab auxilio ferendo supersedēre. Siquidem fer-
 tur Minoem, cum Dædalum uestigans in Sicamā, quæ nunc
 Sicilia dicitur peruenisset, ui eius uitæ allata occubuisse. In-
 teriecto deinde tempore, omnes Cretes præter Polichinitas
 nos, & Prasios diuinitus instructos, cum magna classe in Si-
 ciliam

satiam traiecit, & quinquennio obsedisse Camicum, quā
 (ut mea fert opinio) Agragantini incolunt. Ad extremum
 cum neq̃ illam expugnare possent, neq̃ permanere fame co-
 necti, ea relicta abiisse: & dum circa Lapygiam cursum ten-
 nerent, ingenti eos tempestate adorta, in terram fuisse eie-
 ctos: laceratisq̃ nauibus, cum nullus in Cretam receptus o-
 stenderetur, illic subsidentes urbem Phyriam condidisse: &
 mutato nomine pro Cretibus Lapyges Messapios esse effe-
 ctos, & pro insularis continenticos: & ab urbe Phyrā alias
 incoluisse. Quas diu post Tarentini cum euerissent, ma-
 gnā in rumam deuenēre, ut hac maxima cades omnium
 (quas nouimus) extiterit, tū ipsorum Tarentinorum, tū
 Rheginorum: qui à Miccytho, Chari filio, ad tria millia ci-
 uium adacli opem ferre Tarentinis, interiēre. Ipsorum uerò
 Tarentinorum, qui cāsi sunt, numerus non est initus. Miccy-
 thus, quā Anaxilei famulus erat, & procurator Rhegij reli-
 ctus, ubi ex ea urbe excidit, Tegeam Arcadum incoluit: cō-
 pluresq̃ statuas in Olympia consecrauit. Sed mihi Rhegino-
 rum, & Tarentinorum excessus ob oratione factus est. In
 Cretam igitur desolatam Prasi aiunt, cum alios homines,
 tū praeipue Gracos immigrasse: tertiaq̃ ab excessu Mi-
 nois aetate, res Troianas gestas fuisse, in quibus non deterri-
 mos extitisse Cretenses Menelai defensores: & ob id eos
 Troia reuersos una cum suis ouibus fame, pestilentiaq̃ cor-
 reptos, iterumq̃ desolatā Cretā cum reliquis, nunc à tertijs
 Cretensibus habitari. Harum rerum memoriam refricāda,
 Pythia illos ad ferenda Gracis auxilia animatos cohibuit.
 Ad Thessali necessitate subacti, circa initia Medorū partes
 fouerunt, cū expectarent non placere illis, quae Aleuada ex-
 rogitaissent. Nam cum primum audire, Persam traicere in
 Europam,

Europam nuncios ad Isthmū mittunt: ubi prouiso- res Græ-
cia delecti ē ciuitatibus, coacti erant ad rebus Græciae pro-
spiciendum. Ad quos postquam uenēre nuncj Theſſalorum
ita uerba fecēre: Viri Græci, Olympiacum ingressum custo-
dari expedit, ut Theſſaliae pariter, atq; omni Græciae sit belli
tutamen. Nos equidem ad custodiendum praparatī sumus,
sed uos quoq; debetis multum illuc mittere copiarum: quas
nisi mittatis, scitote nos pacificationem uiuiros esse cum Persa.
Neq; enim oportet nos adeo ante ceterā Græciam posuiros,
pro uobis solos occumbere. Quibus ferre opem si recusatis,
nullam potestis iniungere necessitatem. Nulla namq; fortior
necessitas est, quā imbecillitatis. Itaq; per nos sine aliqua
ratione salutē nobis comparare conabimur. Hæc Theſſali.
Ob quæ Græci illuc mittendum decreuēre exercitum pedes-
ſtrem, ad maris ingressum custodiendum. Exercitus ubi con-
actus est, per Europum nauigat. Qui postquam ad Algas
Achaia peruenit, egressus illic relictis nauibus, in Theſſaliā
cōtendit, & ad Tempe peruenit, ad ingressum, qui ab infe-
riore Macedonia Theſſaliā fert, iuxta amnem Pencum, in-
ter Olympum, & Oſſam montes. Ibi castra posuēre Græci,
ad decem millia armatorum coacti, quibus aderat Theſſa-
lorum equitatus, ducib; Lacedæmonijs quidē Eueneto Ca-
rini delecto ex polemarchis, quanquā non esset ē regio gene-
re: rex Atheniensib; autē, Themistocle, Neoclis filio. Verum
paucos illic dies morati sunt. Aduernerūt enim ab Alexandro,
Amyntæ filio, Macedone nuncj, suāsum eis, ut illū decede-
rent, ne ingressu perstantes, ab exercitu irrupente procul
carerēt, uidelicet, multitudinem terrestrē, nauticāq; indi-
cando. Horū consilio Græci (nā & bene sibi consuli, et bono
erga ipsos animo Macedo esse uidebatur) obtemperauerunt.

Quam

Quamquam mihi uidentur metu quoque id suasisse, quod audierant alium etiam esse in Thessaliam ingressum per Peræbos, in superiori Macedonia, iuxta urbem Gonnon, quam et transiit exercitus Xerxis. Ita Græci ad naues regressi, rursus ad Isthmum se receperunt. Hæc fuit in Thessaliam sumpta expeditio, dum rex in Europam ex Asia transiturus erat, sed Abydi iam agebat. Thessali à socijs deserti, iam nihil ambigentes, ita prompti ad Medos transire, ut in rebus gerendis sese regi præstiterint utilissimos. Græci ad Isthmum reuersi, ob ea quæ ab Alexandro dicta erant, consultabant et quæ ratione bellum gerendum statuerent, et quibus in locis. Euicitiq; hæc sententia, ut præsidio aditum Thermopylarum custodirent: quippe, qui uidebatur et angustior quam ille Thessalia, et solus ipsorum terræ propinquior. Nam semitam, qua Græci intercepti postea fuere apud Thermopylas, haud nouerant prius, quam ducibus Trichinijs ad Thermopylas hostis peruenerit. Hunc igitur aditum ut tueretur decreuere, ne Barbarus transiret in Græciam, usq; classis permearetur Histiaotidem oram super Artemisium. Hæc enim loca inter se uicina sunt, ut audiri utrinq; possint, quæ apud alteros gerantur: quæ loca ita se habent: Artemisium quidem à pelago Thracio, ex laxitate in arctum cogitur traiectum, qui est inter insulam Sciathum et continentem Magnesiæ. Ab angustijs autem Euboia, iam Artemisiū excipit littus, in quo est Artemidis, id est, Dianæ templum. Ingressus uero in Græciam per Trichinum, ubi arctissimus, dimidiij iugeri est, quamquam ad dexteram regionem non est hic locus arctissimus, sed ante postq; Thermopylas. Iuxta Alpenos tergo sitos, tantummodo ad agendum uehiculum patet: antea rursus iuxta flumē Phænicem, prope urbem Anthelam, solum

Histiazotis
ora.

agendo uehiculo sufficit, Thermopylarum quod montis ad Hesperum uergit, inaccessum est, & præditi præcipitijs protentum usq; ad Oetam. Quod aut uia uergit ad auroram, id à mari excipitur, ac uadosis. In hoc ingressu sunt calida lauacra, quæ ollas indigenæ uocant: & desuper ara Herculi extructa. Ad hos ingressus murus est ædificatus super quem olim portæ erant. Eum autem ædificauerāt Phocenses metu Theſſalorum, ex quo illi ex Theſprois terram Aeolidem ière habitatum, quam nunc possident. Et quia Theſſali conabantur eos subigere, præsidio imposito tutabatur: aquâq; calidâ ingressuri induxere, ut esset lacunofus locus: omnia excogitantes, ne in suam terram Theſſali incursarent. Hic tamen murus quondam extructus, maiori ex parte iam uetustate erat collapsus: quo rursus excitato, uisum est illis faciendū, ut illic Barbarum arcerent à Græcia. Est autem proximè uiam uicus nomine Alpeni, unde frumētari Graci stauerant. Et hæc quidem loca uisa sunt Græcis oportuna. Cūcti enim rimati atq; ratiocinati sunt, ut ubi Barbari neq; multitudine, neq; equitatu uti possent, ibi illos Græciā inuadentes exciperent. Postea uerò quam Persam in Pieria esse audiēre, ex Isthmō digressi sunt: peditatus ad Thermopylas insidendas, ceteri mare ad Artemisium. Dum Græci (ut cuiq; præceptum erat) properè ad succurrendum tendunt, interea Delphi deum cōsuluēre, de seipsis pariter, & de Græcia solliciti. His responsum est, ut uentos precarentur: illos enim maximos fore Græciæ auxiliares. Delphi quod accipere oraculum, cum ijs primum Græcis communicauēre, quibus libertas cordi erat: quo nuncio illos, quod Barbarū magnopere timerent, immortalī beneficio demeruēre. Deinde statuta uentis ara in Thyia, ubi fanum est Thyiæ Cephiſiæ filia,

Ventorum
ara.

Scia, à qua & locus hic habet nomē, hostias illis immolauē-
 re: propter quod oraculum etiā nunc Delphi uentos propi-
 ciant. Nauticus Xerxis exercitus ex urbe Therma mouens,
 decem ex omnibus nauibus uelocissimas rectā misit in Scia-
 thum, ubi erant tres præsidiariae naues Græcorum, Træce-
 nia, Aeginetica, Attica: quæ præuisis Barbarorum nauibus
 in fugam se proripuerunt. Sed ex ijs Træceniam, cui præe-
 rat Paxinus, insecuti Barbari, continuo excipiunt. Deinde
 strenuissimum quenq; propugnatorum eius ad portam ad-
 ductum, deinceps mactāt. Eorum qui capti, mactatiq; sunt
 & primo, & strenuissimo erat nomē leoni, quod nomē non-
 nihil fortasse nocuit. Aeginetica uerò, cuius trierarchus e-
 rat Asonides, nonnihil tumultus hostibus præstitit: quod
 eius epibata erat Pythius Ischenoi filius, uir eo die præstian-
 tissimus: qui capta nauī, tamen eousq; pugnando restitit, do-
 nec totus dilaniatus est: quem collapsum non mortuum, sed
 spirantem, Persæ qui nauim cæperant, admiratione uirtu-
 tis, magnum operæ precium putauerunt, ut seruarent, uulne-
 ribus myrra medentes, sindoneq; byssina, & fascijs ea obli-
 gantes: ac rursus in castra sua reuersi, hominem uniuerso
 exercitui ostentabant admirabundi, ac probè obseruantes:
 cum alios quos in eadem iam nauī cæperant, tanquam man-
 cipia adseruarent. Duabus nauibus interceptis, tertiā, cui
 præerat Phirmus uir Atheniensis, dum fugit ad hostia Pe-
 nei, impacta est, quā sine uiris Barbari potuit sunt. Nam A-
 thenienses simulatiq; nauem impegerunt, ab ea desilierunt,
 & iter Thessaliā intenderunt, scq; Athenas receperunt. Huius
 rei per ignes à Scia tho editos facti certiores Græci, q; ad
 Artemisium castra habebāt, & ob id perterriti, illinc Chal-
 cidem concesserunt ad Euripū tutandum, relictis per edita

Bubonia loca diurnis speculatoribus. Ex 10. Barbarorum nauibus tres ad Herma, quod est inter Sciathum & Magnesiā nonnē Myrmeca, prouectæ sunt. Quem locum ubi tenuere Barbari, lapideam illic columnā imposuere. Qui ex Therma soluerunt, ubi litus oculos effugit, cum omni classe nauigabāt 11. dieb. ex quo rex à Therma discesserat, inter se dissipati: sed eos Herma ducebat, quod erat in traiectu ferē Scyris Pammorū. Hinc totum diem nauigātes Barbari, orā Magnesiā tenuerunt super Sepiadem, & litus quod est inter urbem Casthanæam & oram Sepiadem. Ad hunc usque locum Thermopylas, exors malorum Xerxis exercitus fuit:

Xerxiana & adhuc classis, quēadmodū ego supputādo inuenio, mille classis. ducentarū septē ex Asia nauīū. In quib. à principio ē singulis nationib. erāt millia ducēta, et quadraginta unū ac quadringēti ducentos supputādo uiros in singulis: & præter indigenas propugnatores, addēdo Persarū, Medorumq; ac Saccarū tricenos epibatas. Reliquus autem hic exercitus cōstabat ex triginta sex millibus, ducentisq; ac decem. Adiciam huic & superiori numero eos qui sunt ex biremibus: in quarum singulis plures fecerim 80. potius quā pauciores uiros. Quarum nauium summa, ut superius dictum est, 3000. fuit. Ita in eis fuerūt uirorū 24. myriades, id est, ducentæ & quadraginta millia. Hac igitur erat classis ex Asia, unius & quinquaginta myriadum uirorum in uniuersum: & præterea septē millia sexcēti decē. Peditatus fuit decies septies cētena millia: equitatus 80000: quib. addo Arabes, & camelos: & Pænos, qui currus agitabāt, quæ facio uiginti millia. Quæ copię classiariæ, et terrestres in summā redactæ, fiunt ter & uicies cētena, & præterea decē & septē millia, sexcenti & decē. Has copias ex ipsa Asia fuisse contractas dictum est,

est, præter seruitia, quæ sequebantur, & eos qui in frumētarijs nauib. uehebātur. Huic omni enumerato exercitui adi-
ciendus est ille ductus ex Europa, de quo ex opinione dicere
oportet. Ii Græci, qui sunt è Thracia, ex insulis Thraciæ ob-
iacentib. adduxerūt naues 120. quarum uiri fiunt 34000.
Terrestres copias adduxerunt Thraces, & Pæones, & Heor-
di, & Bortiaei, & genus Chalcidicū, & Brygi, & Pieres, &
Macedones, & Perabi, & Emienses, & Dolopes, & Magne-
tes, & Achai, & qui maritima Thraciæ habitabāt. Harum
nationū reor 300000. hominū fuisse, quæ miriades illis As-
iaticis adiectæ, sunt in summam uirorum pugnātium du-
centa sexaginta quatuor; & præterea mille sexcenti ac de-
cem. Hoc tanto pugnatorum numero non pauciora, sed plu-
ra fuisse arbitror, qui hos comitabātur seruitia, & eos qui
frumētarijs in nauigijs erāt, & alijs nauib. unā cū militari-
b. uiris uehebantur: quos neq. plures, neq. pauciores facio, sed
totidē. Ita æquati numero pugnatorū, explebūt totidem my-
riadas: fientq. 528. myriades, & 3220. uiri, quos Xerxes
Darij filius duxit ad Sepiadē, & usq. ad Thermopylas. Hic
fuit uniuersus copiarum Xerxis numerus. Nam mulierum
pmsentium, & pallacum, & eunuchorum numerum, nemo
pro comperto queat dicere: ac ne impedimentorum quidem
aliorumq. iumentorum sarcinariorum, neq. canum Indico-
rum exercitum comitantiū, præ multitudine quisquam ini-
re numerum possit. Quo minus miror, proditum esse, fluen-
ta quadam non suppeditauisse: magis miror unde tot my-
riadibus cibaria suppetierint. Nam subducta ratione com-
perio, si singuli quotidie singulas frumenti chænicas, id est,
semodia non amplius acceperint, absumpta fuisse singulis
diebus centum millia medūnorum, & trecentos, ac quadra-

Formæ in
Xerxe di-
gnitas.

Hellespon-
tias uentus.

ginta medimnos, qui singuli constant è senis modijs, haud
annumerando mulieres, eunuchosq, & iumenta, atq canes.
In quo exercitu cum tot uirorū millia essent, nemo aut spe-
cie, aut magnitudine corporis erat, qui cū Xerxe ipso posset
contendere, tanquā dignior qui illud imperium obtineret.
Nauales copiae, postquā è statione soluerunt, profectaeq orā
terrae Magnesia tenuerunt, quæ est inter urbem Castaneam
& oram Sepiadem. primæ quæq naues ad terram habuère
stationem, aliæ deinceps in ancoris stetère, ad octauum usq
ordinem intra mare procedentes, utpote angustiore littore
quam ut classē caperet: atq ita per noctem stetère. Sub
ipsum uerò diluculū, ex sereno cælo & tranquillo, cū mare
efferuesceret, incidit in eam atrox tempestas, ac uehemens
uentus subsolanus, quem Hellespontiam nuncupant, qui cir-
ca illa loca habitabant. Eum uentum quicumq angescere
animaduertenterunt, & quibus per conditionem stationis lia-
cuit, n̄ tempestatē prauenerūt, reuulsisq nauib. sese atq illas
incolumes præstiterūt. At quas naues uentus exteriores nau-
flus est, earum alias ad loca, quæ dicuntur furni, quæ sunt in
Pelio, extulit, alias in littus, alias in ipsam Sepiadem illisit,
alias in urbem Castaneam, alias in Melibæam expulit: erat
enim intoleranda uis eius. Enimuero feruntur Athenienses,
Boream inuocasse ex oraculo alio, quod eis redditum est, ut
generum suum ad sibi opitulandum inuocarent. Habet aut
(ut apud Græcos fertur) Boreas in matrimonio Orithyiam
Atticam Erichthei filiam. Ex hoc cōiugio, ut fama est, A-
thenienses inducti sunt ad coniectandum Boream sibi gene-
rum esse: & dum in Chalcide pro Europa excubarent, cum
intelligerent augeri tempestatem, aut etiam anit̄, inuocauē-
re Boream, cui prius sacrificauerant, & Orithyiam, ut sibi
auxilio essent, & Barbarorum nauē corrūperent, quemad-
modum

modum prius fecerant circa Athon. Num ob id Boreas ingruerit in Barbaros apud stationē agentes, non queo dicere: certē Athenienses aiunt et ante fuisse sibi auxilio Boreā, & tunc illud effecisse. Atq; digressi illinc, delubrum Boreæ extruxere ad amnem Ilisum. In hac tempestate, qui paucissimas naues, ij non pauciores 400. perisse aiunt, uiros quoq; innumerabiles, ac uim pecuniarū immensam: ut Aminoclis Cratineo Magneti maiore in modū fuerit fructuosum hoc fortuna. naufragiū qui aliquātō post, dum circa Sepiadē humum fodit, multa pocula aurea eiecta, multa argētea percepit, thesaurosq; Persarū inuenit, affatimq; aliarū ex auro rerum lucratus est, & cū alioqui nō essent fortunatus, è rebus reperijs mirificè est ditatus, uexebatur enim is quoque ingrata quadā calamitate, uidelicet liberis orbat. Nauiū autē one rariarū, aliorumq; nauigiorū quæ perierunt, numerus miri nō potest. Itaq; præfēcti classis ueriti, ne sibi post acceptā calamitatē Thessali incurfarent, excelsum sibi uallū è naufragijs circūdederunt. Triduo enim tēpestas perstitit. Quarto tandem die Magi incisiones faciendo, & ueneficijs incātan-
dauentum, ad hęc Theti, ac Nereidib. sacrificando, tempestatem cōpescuerunt, siue alioquin tempestas ipsa sua spēte cessauit. Theti autē ideò Magi sacrificauēre, quòd ab Ionib. acceperāt Thetim ex eo loco raptā fuisse à Peleo, omnemq; eam oram Sepiadem illius esse, aliarumq; Nereidū. Et uentus quidem quarto die conqueuit. Atque Græcis diurni sui speculatores, ex Eubæicis uerticibus decurrentes, altero ab exorta tempestate die indicāunt omnia quæ circa naufragium contigerant. Quæ illi, ubi audiēre, fusi prius liberatori Neptuno libamentis celerrimè rursus ad Artemisium reuehuntur, sperantes sibi paucas aliquas naues fore contrarias. Ita ad Artemisium prouecti, iterum stationem

Xerxis na-
ues 400.
submersæ.

Neptunus
liberator.

Hercules
ab Iafone
relictus.
Aphetæ lo-
cus.

habuere ad templum Neptuni cognomine liberatoris: quod
nomē ab illis inditum, ad hoc usq; tempus perdurat. Barba-
ri, posteaquam uentus conquieuit, & fluctus constrati sunt,
reuulsis nauibus ad continentē enauigabant, circumuehen-
tesq; promōtorium Magnesiæ, rectum cursum in sinum, qui
ad Pegasæa fert, tenebant. In hoc Magnesiæ sinu locus qui-
dam est, in quo fertur Hercules, cum è naui Argo aquatum
missus esset, derelictus fuisse ab Iafone atq; à socijs, dum in
terram Colchidem ad uellus nauigarent. Illinc enim aqua-
ti in pelagus erant abituri, eaq; de re nomen loco fertur esse
Aphetæ, id est, dimissæ. Hoc in loco Xerxianæ naues statio-
nem habuerunt: quarum 15. quæ longæ ultimæ appellaban-
tur, prospectis Græcorū ad Artemesium nauibus, ratæ suas
esse, in medium earum, & ad hostes delatæ sunt, quarū dux
erat Sandoces Thaumasi filius, Cumæ Aeolidis præfectus:
quem antè Darius ob hanc causam captum cruci affixerat,
quòd cum è regijs iudicibus esset, iniquā sententiam ob pe-
cuniam tulerat. Sed eius in cruce suspensi Darius reputans,
plura peccatis esse beneficia, in domum regiam collata, hoc
reperiens, agnoscensq; properantius se quā prudentius egisse
se, hominem soluit. Ita regem Dariū elapsus, ac uitæ resti-
tutus, tunc in Græcos delatus, non iterū erat elapsurus. Hos
ad se cursum tenentes Græci ubi uidere, cognito hominum
terrore, aggressi repenti cepere. In quarum nauium unā ca-
ptus est Aridolis, Alabandensium, qui sunt in Caria, tyrani-
nus: in altera Penthylus Demonoi, dux Paphius, qui Pa-
pho duodecim naues cum duxisset, amissis earum undecim
tempestate, quæ ad Sepiadem extiterat, cum unā quæ super-
rabat, tendens ad Artemesium, captus est. Hos Græci quæ
uolebant de Xerxis exercitu sciscitanti, unctas ad Corinthio-
rum Isthmum dimiserūt. Cetera Barbarorum classis, præ-

ter quindecim naues, quibus præfuisse Sandocē dixi, ad As-
 phetas peruenit. Xerxes cum terrestribus copijs per Thessa-
 liam, & Achaïam iter faciens triduo, euasit in. Melienses: Thessaliæ
eque.
 cum in Thessalia certamen curule fecisset, suas equas expe-
 riendi gratia, quod illic optimas Græcarum equas esse au-
 diebat. In eo certamine multo inferiores fuere Græcæ. Flus-
 uiorum qui sunt in Thessalia solus Onochonus potanti exer Onochos
 citui non suffecit. Xerxi ad littoralia Achaïæ tendenti, per. nus defecto
 ductores sui cuncta referre cupientes, enarrabant id, quod Xocxi.
 de templo Iouis Aphlystij ab indigenis enarratur: Athamā-
 tem, Aeoli filium, inito cum Ino consilio, necem Phryxo ma-
 chinatum. Deinde Achæos ex oraculo tale certamen illius
 posteris proposuisse, ut q ex eo genere maximus natus esset,
 huic aditu curiæ, id est, prytanei (quā leitum Achæi uocāt)
 interdiceretur: ipsis excubias agentibus, si quis adisset, nō pri-
 us exire posset, quā mactandus esset. Ita multos, cum iam
 mactandi essent, eo metu in aliam profugisse regionē. Inter-
 iecto deinde tempore, cum reuersi essent, & in prytaneū in-
 gressi, si essent deprehensi, toto corpore cooperto & cū pom-
 pa eductos mactari consueſſe. Hoc posteros Cytissori Phry-
 xo geniti ob id pati, quod cum Achæi expiationem loci faci-
 entes, ex oraculo Athamantē, Aeoli filiū essent immolaturi,
 Cytissorus iste, cū è terra Colchide uenisset, illum liberauit:
 eoq factio posteris eius irā dei fuisse iniectā. Hæc cū audisset
 Xerxes, ubi ad lucū adfuit, & ipse ab eo abstinuit, et idē suis
 copijs imperauit: domūq itē propugnatorū Athamantis, ac
 fanū ueneratus est. Hæc in Thessalia, Achaïaq, à quib. locis
 processit Xerxes in Melidē iuxta maris sinū, ubi totū diē æ-
 stus, atq reciprocatio fluctuū fit. Huic sinui circumiectus est
 locus cāpeſter, alibi ſpacioſus, alibi arctus admodū. Et ipſe

campo circumiecti montes editi, atq; inaccessi, omnem Meliadem cingentes regionem, quæ petra Trechinia nominantur. Prima in sinu urbs ab Achaia euntib. est Anticyra, quæ amnis Spherchius præterlabēs, ex Eniensib. in mare defluit. A quo alter amnis 20. ferme stadijs abest, cui nomē inditū est Dyrras: quæ fama est emeruisse ad ferendā Herculi opē. Ab hoc totidē stadiorū intercapedine alius amnis est, qui uocatur Melas, id est, niger. Unde urbs Trechis quinque stadia abest, sita in amplissimo regionis spacio, à mōtib. à mare, uti pōtē duobus, & uiginti millibus iugerum planicie mōtis, qui terrā Trechiniā circumdat. Ad Trechinis meridiē anfractus est, p̄ quē Asopus circa radices mōtis defluit: ad cuius meridiē alius nō magnus amnis est, nomine Phœnix ex his mōtibus in Asopū defluēs. Iuxta Phœnicē angustissimū uia est: quippe qua muri coarctata modo, plastrū agi potest. A flumine Phœnice ad Thermopylas quindecim stadiorū est interuallū, in quo uicus est, nomine Anthela: quæ præterfluens Asopus, in mare inuoluitur: & ei locus spaciosus est circumiectus, ubi tēplum Cereris Amphictyomidis extructū uisitur, & sedilia Amphictyomb. & ipsius Amphictyonis delubrum. Rex Xerxes quidem in Trechinia Melidis castra habebat, Græci uerò in transitu, qui locus à plerisq; Græcorum uocatur Thermopyla: ab indigenis aut, atq; accolis Pylæ. Hæc erant utrorumq; castrorū loca, Xerxe omnibus, quæ ad uentum boreā spectant, usq; ad Trechinem potito: Græcis, quæ per hanc continentiē ad austrum, & meridiem ferunt tenentibus. Qui hoc in loco Persam Græci opperiebantur, hi fuere, Spartanorū trecenti armati, Tegeitarū, & Mantienorum mille, totidem ex utrisq;. Ex Orchomeno Arcadia, centum uiginti, ex reliqua mille. Tot quidem ex Arcadia. A

Corina

Cereris Am
phictyoni-
dis fanum.
Amphictyo
nū sedilia.
Græcorum
Persam op-
perientium
enumeratio.

Corintho aut quadringenti. A Phlyunte ducenti, & Mycenæorum octoginta. Hi Peloponneso aderant à Bæotijs: Thespenses septingenti, Thebani quadringenti. Præter hos euocati erant Locrenses Opuntij cum omni copia, & Phocensium mille. Ipsi enim Græci eos euocauerunt, missis nuncijs, qui dicerent se quidē præcursores aliorū uenisse, cæteros aut socios propediem expectari: tutelā uerò maris esse in Atheniensium præsidio, Arginetarumq, & eorum, quibus res nautalis iniuncta esset, nec sibi quippiā esse formidolosum. Non enim deum esse, qui bellum Græciæ inferret, sed hominem: nec mortalem quempīā, aut esse, aut fore, qui ex quo natus est, mali exors sit: & ut quisq, maximus est, ita ei deberi maxima. Itaq, cū mortalis sit, qui bellū inferat, ab opinione esse casurū. Hæc illi audientes, in Trechinē auxilio iēre. Erant his cū alij duces suæ quisq, ciuitatis, tū uerò penes quē summa imperij erat, quē maximè admirabantur Lacedæmonius Leonidis Leonides Anaxandridæ filius, qui Leontis, qui Eurycratis: regis Spardæ, qui Anaxandri, qui Eurycratis, qui Polydori, qui Alcarnanæ, qui Telecli, qui Archelai, qui Egesilai, qui Doriagi, qui Leobotis, q Echestrati, qui Hegesis, qui Eurysthemis, q Aristodemi, qui Aristomachi, qui Cleonidai, qui Hilli, qui Herculis filius fuit, adeptus ex inopinato regnū. Nā cū duo forēt ei fratres natu maiores, Cleomenes, et Doricus, aberat à cura regni. Verū Cleomene sine uirili sobole defuncto, & Dorico iā nō superstitē, sed & ipso in Sicilia uita functo, ita regnū ad Leonidē puenit, qui Cleombroto maior natu erat. Is enim nouissimus fuit Anaxandridæ liberorū, habebatq, in matrimonio Cleomenis filiū: qui dum se ad Thermopylas contulit, delegerat trecentos è primoribus uiros, & quib. filij erant: assumpseratq, eos Thebanos, quorum de numero

fecti

feci mentionē, quorum dux erat Leontides, Eurymachi filius. Hac de causa Leonides dedit operā, ut ex Græcis sumeret eos solos, quod eos maximè insimulabat, quod cū Medis sentiret. Euocabat igitur eos ad bellum sciendi cupidus, an unā mitterent auxilia, an manifestò renūtiarent Græciæ societatem. Sed illi aliud sentientes, tamē auxilia miserunt. Eorum qui cum Leonide fuere, primos miserūt Spartiatæ: ut his inspectis, alij socij in militiā proficiscerētur, ne 'ue cū Medis sentirent, si eos superari audirēt. Ipsi autē celebratis

Carnia
seka. Carnijs: (hæc enim sacra morabantur eos) relictis Sparta cunctodibus, erant cū omni copia illuc celerrimè ituri auxilio. Reliqui etiā socij ad id agendū itidē animati (nam tempus Olympiadis in hæc negocia inciderat) haud suspicati tam cito apud Thermopylas bello decernendū, præcursores miserāt. Ita illi sibi faciendū statuerāt. At ij Græci, qui apud Thermopylas erāt, ubi ad ingressum Persa aduētabat, metus perculsi, de decedēdo consultabāt. Cæteri Pelopōneses censebāt faciendū, ut reuersi in Peloponnesum, Isthmi custodiā agerent. Huic sentētiæ cū infensi essent Phocenses, & Locerj, Leonides suadebat illic perstandū, & nuncios ad accersendas subsidio ciuitates dimittēdos, tanquā se paucioribus, quā ut Medorū exercitū arcerent. Hæc istis consultatibus, Xerxes equitē quendā ad speculandū, quot illi essent, & qd agerent, mittit. Audierat enim iam tū cū in Thessalia esset, eod loci contractā esse exiguā copiam, eiusq; duces esse Lacedamonios, atq; Leonidem, è genere Herculis. Eques, ubi ad stationem Græcorū successit, contemplatur, aspiciq; nō ille quidē omnes milites (nā eos qui cōtra murū, quem excitauerant, excubabāt, intueri nequibat) sed eos qui extra murū agebant. Erant autē eo tempore, exterius manendi in Lacedæ

sedæmoniorū statione uices. Eos animaduertit partim se ludogymnastico exercentes, partim comā peñtentes. Hæc cū admiratione intuitus, eorū numero, ac cæteris omnibus planè cognitis, per ociū sese recipit. Nemo enim illorū insequēbatur, sed hominē magno cōtemptui habebāt. Regressus ad Xerxē, cūcta quæ inspexerat refert. Quæ Xerxes audiēs, nō poterat coniectare eos ad id sese præparare: ut pro uirilī, & perirēt, & perderēt. Sed cū ridiculā rē sibi facere uiderētur, accersit ad se Demaratū, Aristonis filiū, q̄ in exercitu erat: quē, ut uenit, interrogauit horū singula, cupiēs nosse quid ab Lacedæmonijs ageretur. Et ille: Audisti, inq̄t, antea me, dū aduersus Græciā proficisceremur, de his uiris. Et cū audisset loquentē hæc, quæ euentura prouidebā, derisui habuisti. Quanquā mihi summū discrimē est aduersus te rex ueritatē tuenti, audias tamē nunc quæ ueritatē: Hi uiri ad nobiscū pugnandū de ingressu uenēre, atq̄ hoc apparāt. Nā ita sese apud eos habet cōsuetudo: Quoties adiuuri sunt animæ periculū, capita comūt: ac scito si hos, & qui Spartæ manserūt, subegeris, nullā hominū gentē aliam esse, quæ contra te rex audeat tollere manus. Etenim nūc aduersus regnū inter Græca pulcherrimū, atq̄ uiros præstātissimos tēdis. Xerxe, quòd hæc ei admodū incredibilia uiderentur, interrogante, quo pacto tātille copię cū suis pugnaturæ essent: rursus, inquit, pro uano me ducas, nisi hoc tibi, ut ego annuo, usu uenerit. Hæc dicēs, tamen Xerxi non persuasit. Itaq̄ quatrīduū Xerxes supersedit, ratus eos illinc fugā esse faciuros. Quinto die cū putaret impudentiā illorū, atq̄ temeritatem esse in permanēdo, ira percitus, Medos in eos, ac Cissiōs mittit, imperās, ut illos caperēt uiuos, & in conspectū suū abducerēt. Medi, ubi factō impetu in Græcos impresionem fecerunt,

nulli

Perfarum
cū Lacedz-
monijs con-
gressio.

multi cadebant, alijsq; superuenientibus nihil tamen promouebant, etsi uehementer ingruiebant: palam facientes, cū alijs omnibus, tūm uerò ipsi regi, se quidem multos homines esse, at paucos uiros. Fuit autem hic pugnae congressus inter diu. Post ubi Medi se agere iutabantur, tum uerò ipsi se subduxere: Persæq; subeuntes excepere ij, quos immortales rex appellabat, quorū dux erat Hydarnes, tanquam facile hostem profligaturi. Vbi & hi cum Gracis congressi nihilo plus quam Medi proficiebant, sed eodem modo pugnabāt, utpote lōgiorib. hastis quā Graci utētes, & in locis angustis, ubi nullus multitudinis erat usus. Ibi Lacedæmonij dignam memoratu pugna edebāt, cū alijs in rebus ostentantes se perire inter imperitos pugnare, tūm uerò quod quoties terga uertebant, conferti fugiebant. Quos Barbari, dum fugientes cernerent, cū uociferatione, & strepitu ingruiebant. At Graci rursus se cōuertentes, aduersis pectoribus eos excipiebant: ac tum innumerā Persarū multitudinem prostrauerunt cū quidē ex Spartiatis quoq; pauci aliquot occubētre. Persæ, posteaquā et cateruatim, et uniuersis copijs iter occupare conati, nihil tamen promouebant, iterū sese receperūt. Fertur Xerxes, cū ad spectaculū adesset, in ipso cōgressu pugnādi ter ē solio resiliisse, quōd uidelicet exercitui suo timeret. Postero die nihilo melius Barbari praliati sunt. Nā sperātes fore ut illi, qui pauci essent, & sauci, nequirēt manus leuare ad pugnādū, cū cōfluxissent, eos Graci excepere, instructis ordinibus, & in suo quisq; loco, ac per nationes digesti, prater Phocenses, qui in mōre ad iter obsidendū locati erant. Persæ ubi nihil aliud quā pridie agi uident, abscedūt. Ibi regē ancepitē, quod nā in re praesenti consiliū capefferet, Epialtes, Euridemi filius allocuturus adiit, tāquā magna ali

quā

quare ab illo remunerandus, & indicauit ei tramitē, qui per
 montē ad Thermopylas ferebat: quare Græcos, qui illic cō
 stiterāt, euerit. Is postea Lacedæmoniorū metu in Theſſa
 liā profugit: cuius profugi Pylagoræ Amphictyones apud
 Pylæā cōgregati, caput pecunia proſcripſerūt: q̄ interiecto
 deinde tēpore, ab Athenade uiro Trechimio, Anticyræ (nam
 illuc redierat) interemptus est. Quē eſi ob aliā cauſam, quā
 ego in ſequentib. reddā, Athenades hic interemit, nihilo ta
 mē ſecius ab Lacedæmonijs præmio affectus est. Hūc in mo
 dū Epialtes poſtea interiit. Eſt & alia quæ fertur fama: O
 netē, Phanagoræ filiū, Carastiiū, & Corydalū Anticyrēſem,
 fuiſſe qui ea dixerint regi, & circū mōtē Perſas deduxerint:
 quod apud me prorſus fide caret. Nā hinc licet cōiectemus,
 primum, quod Græcorū Pylagoræ, nō Onetæ, & Corydali,
 ſed Epialtæ Trechimi caput pecunia proſcripſerūt, quod ſcī
 licet eū cōpertiffimū haberēt: Deinde quod Epialtē ob hanc
 cauſam ſcimus ſe fuga proripuiſſe: Poſtremò, quod Onetes
 q̄ nō erat Melienſis, ita demū tramitē illū nouiſſet, ſi in ea re
 gione permultum diuerſatus fuiſſet: ideoq̄ Epialtæ culpam
 aſcribo, quod Perſas per montem circunduxerit, & ad tra
 mitem perduxerit. Xerxes ea, quæ Epialtes ſe confeſſurum
 ſpondebat probans, maiorem in modū lætus, ſine mora Hy
 darnem cum ijs, quibus præerat, copijs miſit. Ille circa lucer
 narū incenſione, id eſt, ſub crepuſculū, è caſtris proſectus eſt
 & tramitē ingreſſus, quē tramitē indigenæ Meliēſes ueſtiga
 uerunt: eoq̄ inueſtigato Theſſalos deduxēre aduerſus Pho
 cænſes eo tēpore, quo Phocænſes interſepto muris trāſitu, ad
 arcendum bellū in præſidio erant. Extrinſecus nihil admo
 dum præſeptus tranſitus erat, cum nihil eſſet utilis Melienſi
 bus. Etenim ſic ſeſe habet ille callis. Ab Aſopo fluuio, q̄ per
 montis

Thermopy
 larū callis,

monis meat anfractum, incipit, cui monti, ac uia idem nomen est inditum Anopæa. Hac Anopæa per dorsum montis extenta, desinit iuxta Alpenū urbem, quæ prima est ex Lorridibus. Melienses uersus, ac iuxta lapidem nomine Melampyrum, id est, nigrum fontem, ac iuxta malitiosorum sedes: ubi angustissimus callis est. Hac uia, atq; ita se habēte, Persæ Asopo traiecto, iter tota nocte fecerūt, à dextra Oetaeos montes, ad sinistrā terrā Trechimiorū habentes: ac sub exortum auroræ in cacumē montis euaserunt: quo in loco (sicut superius ostensum est) mille Phocensium armatorū præsidium excubabat, tūm ad suam terrā, tūm ad uiam tutandam. Nam trāsitus inferior, à quibus dictum est custodiebatur. Illam uerò per montē uiam Phocēses sua sponte Leonidæ custodiebāt: atq; hoc modo Persas ascendisse animaduertērunt. Cū eos illi toto monte conscendendo propter frequentiam quercuum latuissent, tamen edito multo strepitu (ut res postulat) frondiū subter pedes constratarum (erat enim celi tranquillitas) Phocenses recurrerunt: & dum sibi arma induunt, confestim Barbari adfuere: qui conspicati uiros arma sibi circumdantes, obstupere: quippe qui (ut in exercitu asseruatū fuerat) neminē sibi sperabant occursum. Ibi Hydarnes perterritus, ne Phocenses Lacedæmonii foret, Epialtē percōtatus est, quis nā ille esset exercitus. Mox certior rei factus, Persas tanquā in aciem instruxit. Quorū missilibus multis, crebrisq; Phocenses cum feriretur, fugam fecerunt in uerticem montis, gnari aduersum se ab initio illos uenisse, & se præparabant tanquā perituri. Ita illi sentiebant. Verum eis spretis, ij qui circa Epialtē, & Hydarnē, erāt Persæ, Megistię rapidi de monte descēdunt, At ij Græcis, qui apud Thermopylas erant, primum uates Megistias extis inspectis, indica-

uit mortem illis pariter, & sibi impendere. Deinde trās fuga
notum fecere, Persas montem circuire: sed hi adhuc per no-
ctis tempus. Tercio loco significauere speculatores diurni,
quia uerticibus montis decurrerunt iam die illucescere. Hic
inter se consultantes Græci, sententijs discrepabant. Alij e-
nim stationem non deferendam suadebant, alij ab eis dissi-
debant. Postea separati partim discedunt, dilapsiq; in suam
quisq; urbem se recipiunt: partim, qui cum Leonide erāt, ad
illic perstandum se accingunt. Pertur autem ipse Leonides
eos qui abscessere, dimisisse, de illorum uita solicius. Se
uerò & Spartiatas, qui adessent, non facturos è sua digni-
tate, si stationem defererent, ad quam tutandam initio ue-
nissent. Caterum ego magis illi opinioni accedo, Leonidem
posteaquam animaduertit socios ignauos, & inuitos esse ad
periculum subeundum, ueniam eis abeundi de disse, sibi ue-
rò decedere inhonestum putasse: permanenti autem illic, ma-
gentem gloriam futuram, & Sparta nunquam defuturam
felicitatem sperasse. Siquidem iam inde ab initio moti bel-
li Spartiatas à Pythia redditum erat oraculum, fore, ut aut Spartiatarū
Sparta euerteretur à Barbaris, aut rex eius occumberet. oraculum.
Quod oraculum hexametris illa uersibus reddit, in hæc
uerba:

Vobis, ampliuaga colitis qui mœnia Sparta,
Aut urbs clara dabit Persa uictore ruinam,
Aut si non erit hoc, oriundus ab Hercule quidam,
Flebitur extinctus rex in Lacedæmonis ora.
Nam neq; taurorum, neq; uim feret ille leonum:
Sed Iouis, & cuius reor haud tolerabile robur.
Alterum donec passim discerpserit horum.

Hæc reputantem Leonidem, cupidumq; gloriæ comparan-
da, crediderim solum ex Spartiatas remisisse socios potius,

Ll quàm

quam illos qui abierunt in sententijs dissidentes tam deforme abisse. Cui rei nō minimo id mihi testimonio est, quod uatē Megistiā huius expeditionis comitē, q̄ ferebatur Acarnas esse, & à Melāpode oriūduſ praelo cuiū ex extis ea, quæ erāt euentura: uoluit propalā Leonides dimittere, ne secum periret, sed ille noluit abscedere filiū modò, q̄ ei unicus erat, unā militātem dimisit. Ita socij, quos Leonides remittebat, ei obicēperantes abiēre. Thespienses tantū atq̄ Thebani perſistere cum Lacedæmonijs, Thebani quidem inuiti ac nolentes, quippe quos Leonides loco obsidum distinebat: Thespiēs uerò libentissimi, qui negauerunt se Leonide, & qui cum erant desertis, abscessuros: permanentesq̄ unā cum illo occubuerunt, quorum dux erat Demophilus Diadromei. Xerxes sub exortum solis libaminibus factis, tātis per moratus, dum tempus esset, quo forum solet maximè frequēs esse hominibus, è castris mouit. Etenim ita ab Epialta erat mandatum. Nam descensus à monte erat compendiarius magis, ac breuioris multò spacij, quàm circuitus mōtis atq̄ ascensus. Barbari, qui circa Xerxem erant, ad Leonidem & ad Gracos, qui cum eo erant accessēre: & illi tanquam ad necem iam multò magis, quàm à principio fecerant, progressi sunt ad fauces introitus laxiores. Nā munitiones muri eos tutabantur. Et cum superiorib. diebus in loca arctiora prodeuntes dimicassent, tunc extra angustias facto concursu permulti Barbarorum cadebant. Nam duces à tergo sui quisq̄ agminis uerberibus, quæ gestabant, unumquemq̄ cadebant, assidue ad procotendum adhortantes. Multi eorū in mare decidentes, absumebantur, multò plures inuicem uiui proculcabantur, cum nulla pereuntis ratio haberetur. Cumq̄ scirent impendēre sibi necē ab ijs, qui montem circuirent, quod

roboris

Spartiatarū
cades ad

● Thermopy-
las.

roboris habebant, id omne in Barbaros ostendebāt, ingruen-
 tes, ac sese intrudentes. Quorum plerisq; cū iam lanceæ
 diffractæ essent, nonnulli gladijs Persas obtruncarent, tunc
 Leonides in hoc labore cecidit, nauata strenuissimè opera **Leonidæ**
 & cum eo alij insignes Spartani: quorum ego tanquam stre-
 nuorum uirorum nomina audiui, & quidem trecentorum
 omnium. Persarum quoq; illic cum multi alij tam celebres
 ceciderunt, quàm incelebres: tum uerò duo Darij filij, Ab-
 rocomes & Hyberanthes: quos Darius & Phratoguna A-
 tarnis filia tulerat. Atarnes autem erat Darij regis frater,
 Hystaspisq; Arsamæi filius: qui dum Dario filiam nupium
 dedit, omnem insuper ei domum tradidit, ut qui esset unicæ
 pater. Hi duo Xerxis fratres super cadauer Leonidæ pugnā-
 tes occubuerē, adeò uehemēti Persarum, Lacedæmoniorūq;
 conflictu, ut Græci, ter hostibus in fugam uersis, cadauer **Græcorum**
 Leonidæ uirtute subtraxerint, & eousq; perstiterint, dum ij, **uirtus.**
 qui cum Epialte erant, adsuere: quos ubi audiēre Græci,
 tum uerò pugnandi ardor immutatus est. Nā ad angustias
 uiaē sese recepere, & introgressi murum, tumulum quendā
 occupantes, addensati insedere cūcti, præter Thebanos. Est
 aut tumulus in ingressu, ubi nunc super Leonidem stat lapi-
 deus leo. Hoc in loco defensantibus sese gladijs, qui adhuc **Leo lapi-**
 eis supererant, Barbari circumfunduntur, & manibus, & **deus.**
 uocibus incessentes. Alij ex aduerso urgentes, & munitionē
 muri subruentes, alij undiq; circumuenientes ac circumstan-
 tes Lacedæmoniorū, atq; Thespensium, cū tales existerint,
 præstāissimus tamē exitisse fertur Dieneces Spartano: quē **Dienecis**
 antequā cum Medis confligeretur, hoc dixisse aiunt, cum à **præstantia.**
 quodā Trichinio audisset Barbaros præ multitudine sagit-
 tarum, quas emitterent, solem obducere, tantam eorum esse

copiam, adeò non expauesfactus est, ut parui faciens Medorum turbam, responderit: Omnia sibi dona Trichinium hospititem nunciare: si Medi solem obducerent, se sub umbra cù illis non in sole pugnatu-
ros. Hæc & alia huiusmodi dicta memoratu digna, aiunt Dienece-
m Lacedæmoniũ reliquisse. Secundum hunc è Lacedæmonijs duo fratres præstantissimi feruntur fuisse Alpheus & Maron, Orsiphanto geniti. E' Thespiensibus Dithyrambus Harmatidei. His eo loco ubi ceciderunt sepultis, & ijs qui primus, quam socij à Leonide remissi sunt occubuerant, epigrammata his uerbis inscripta sunt:

Terdecies centum hic certarunt millibus olim

E' Peloponneso bis mortò mille uiri.

Hæc uniuersis superscripta sunt, illa peculiariter Spartiatibus

Nos Lacedæmonijs refer hic peregrine iacentes,

Exhibito illorum uocikus obsequio.

Hoc Epigramma inscriptum est Lacedæmonijs, illud uatis:

Megistæ Nobilis hoc bustum est (Medi occidere) Megistæ,
epigrāma. Sperchion ad fluuium, non sed inultus obit.

Qui uates obitum quamuis præsciret adesse,

Spartæ haud sustinuit deseruisse duces.

*Qui hos epigrammatis, & cippis exornarunt, Amphictyones fuere, præter epigramma uatis Megistæ, quod Simonides Leoprepis filius, propter hominis familiaritatem inscripsit. Ex his trecentis duos Eurytus & Aristodemus, feruntur ob extremam lippitudinem è castris ab Leonida remissi, & in Alpenis decubuisse: & communicato inter se cõsilio, cum liceret, aut salutem sibi parare Spartam uersus, aut si reuer-
ti recusarent, unà cum alijs occumbere, in neutro horum, quæ licebat eis facere, inter se conuenisse: sed cum senten-
tijs à se reparent, Aristodemus quidem præ ignauia reman-
*sisse:**

fisse: Eurytus uerò audita Persarum circuitione, petisse arma seque eis indutum iussisse seruum, ut ad pugnares deduceret. Ille ubi deduxit, fugae se mandauisse: hic dato in agmine impetu, occubuisse. Quod si uel Aristodemus solus redire Spartam neglexisset, aut si ambo reduces fuissent, uidentur mihi Spartiatae nullam ipsi poenam irrogaturi fuisse. Nunc altero eorum extincto, in hunc, qui habens eandem occumbendi occasionem, tamen occumbere noluerit, necessario debuisse magnoperè irasci. Quidam hunc in modum, et ob hanc causam Aristodemum sospitem rediisse Spartam aiunt. Alij enim, cum ab exercitu pro nuncio mitteretur, et posset pugnae fiebat adesse, tamen recusasse, sed moratum in uia, fuisse superstitem, sociumque eius, qui una mittebatur, in pugnam profectum oppetisse. Aristodemus Lacedaemone regressus, probro, et ignominia notatus est: probro, quod eum nemo, neque igni, neque alloquio impertiuit: ignominia, quod Aristodemus fugax appellatus est. Verum hic omnem sibi obiectam culpam, in pugna apud Plataeas gesta deleuit. Fertur item alius ex eisdem trecentis superfuisse, in Thessaliam pro nuncio missus, cui nomen erat Pantita: sed Spartam reuersus, cum opprobrio esset, sese strangulasse. Thebani, quorum dux erat Leontides, ui retenti aduersus regis copias, tamen à patribus Graecorum, è quibus erant, dimicauerunt. At ubi res Persarum superiores esse animaduertuerunt, ibi à Graecis qui cum fuerant ad tumultum ire properantibus se dissociantes, manus ad Barbaros protenderant, ad eosque propius accesserunt, referentes (quod uerissimum erat) sese Thebanicum Medis sensisse, terramque et aquam regi inter primos dedisse, ac ui coactos ad Thermopylas uenisse, et à culpa elatendunt. Hae regi allegantes, quorum etiam Thesalos testes habebant, seruati sunt: non tamen usquequaque

Thebanis
stigmata re-
gia inurun-
tur.

Cythera
insula.

fortunati. Nam Barbari, qui eos capere, aliquot ut accedebant obtruncauerunt: pluribus iussu Xerxis regias notas inusserunt, à duce Leontida exorsi. Cuius filium Eurymachum postea Plataenses 400. Thebanorum ducem, quod urbem ipsorum occupasset, interemere. Hunc quidem in modum Graeci ad Thermopylas dimicauerunt. Xerxes autem accersitum Demaratum interrogauit, hunc orsus: Demarate, uirum te bonum esse indicio ueritatis experior. Quae enim dixisti, ea omnia perinde tenere. Nunc hoc mihi pandito, quos nā sunt Lacedaemonij, quos ue eorum tales in re bellica, an et uenerunt? Cui Demaratus: Multitudo rex, inquit, Lacedaemoniorum omnium magna est, et urbes multae. Quod autem discere uis à me, scies: Est in Lacedaemone urbs Sparta octo nullum ferme uirorum, qui omnes his qui hic pugnauere sunt similes; ceteri Lacedaemonij non illi quidem similes, sed tamen uiri sunt strenui. Ad hunc Xerxes: Demarate, inquit, agetum, expone, quo pacto hos uiros minima cum difficultate subigamus. Tu namque calles, quod tendant eorum consilia, utpote quorum rex fuisti. Cui Demaratus: Cum tu, inquit, me rex libenter consulas, æquum est me tibi quod optatum sit expromere. Id quod uis hoc pacto fiet, trecentas naues cum suis propugnatoribus in oram Lacedaemonicam miseris. Adiacet autem illi insula nomine Cythera, quam obrui mari, quam extare conducibilius esse Lacedaemonijs Chilon aiebat, uir apud nos sapientissimus: uidelicet expectans semper ab ea aliquid tale futurum, quale nunc ego expono: non ille quidem tuam classem prauidens, sed quamcunque similiter extimescens. Ex hac igitur, insula proficiscentes tui Lacedaemonios terrent. Ita illi domestico occupati bello, neque tibi erant infesti; neque ceterae Graeciae, cum à tuis pedibus

stribus copijs expugnabitur, auxilia ferent. Subacta reliqua Græcia, Lacomici per se reddentur inualidi. Quod nisi feceris, hoc fore expecta: Est Peloponnesi arctus Isthmus, quo in loco Peloponnesibus omnibus coactis, alia tibi prælia superioribus atrociora futura prospicio. At si illud feceris, & Isthmus hic citra præliū, & cætera urbes ultrò tibi se dedet. Post hunc Achæmenes Xerxis frater, clas̃is præfectus, cum ei colloquio interesset, ueritus ne Xerxes ad id agendū induceretur: Animaduerto, inquit, te rex uerba admittere iuri, quā tibi prosperè agentī inuidet, aut etiā res tuas prodit. His enim moribus uti Græci gaudent, ut & fortunato inuideāt, & meliorē oderint. Quod si è præsentī conditione, cum naues 400. naufragiū fecerint 300. alias è cætera classe miseris ad obeundam Peloponnesum, profectō fient nobis aduersarij pares ad decertandū. At si coniuncta clas̃is fuerit, inexpugnabilis reddetur, & antè omnia nobis illi impares erunt: simulq̃ omnis exercitus nauticus terrestri, & inuicem terrestris unā iter faciēs, nautico erit auxilio. Quos si distraxeris, neq̃ tu illis usui eris, neq̃ illi tibi. Tu uerò tua ipsius bene constitueris, si aduersariorū res apud te non agitaueris. Hic illi bellū sistens, hæc agēs, tot numero sunt. Illi enim per sese ad sibīp̃sis prospiciendū sufficiunt, & nos itidē ad prospiciendū nobis. Quod si Lacedæmonij aduersus Persas in pugnam ibunt, impendentē sibi cladē hauđquaquam deuītābunt. Adhæc subiiciens Xerxes: Rectē, inquit, Achæmenes uideris dicere, quod & faciam. Demaratus quod optimum illic quidem mihi sperat esse, id suadet: eius tamen sententia à tua superatur. Neq̃ uerò illud admitto eum nolle rebus meis bene cōsultum, ut ex ijs quæ antea ab hoc dicta sunt, &

Achæmenis
cōsiliū.

Græcorum
iniquis.

ex ipsa re coniecto. Quoniam cuius quidem cui in secundis eius rebus inuidet, eumque malè odit: ac ne consulenti quidem se cui, cui ea subiecerit, quæ putat optima, nisi singulari virtute præditus, quales pauci sunt. Hospes autem hospiti prospera fortuna uentii omnium est beneuolentissimus, ei que consultanti optimè consulit. Quapropter ab insectatione, quam Demaratum ueris hospitem meum, posthac abstinere te iubeo. Hæc Xerxes locutus, inter cæsos transijt, ubi Leonides erat. Leonides: quem cum audisset Lacedæmoniorum regem, in crucem eundemque ducem fuisse, iussit abscisso capite in crucem tollitur, li: ut mihi cum alijs multis inditijs, tū hoc præcipuè manifestum sit, regem Xerxi maximè omnium excanduisse in Lacedæmoniam uiuentem. Nam alioqui nunquam in defunctum hoc genere deliquisset: cum ex omnibus (quos ego noui) hominibus Persæ soleant uiros in re militari præstantes, honore afficere. Illi quibus imperatum erat, id executi sunt. Redeo ad eam narrationem, unde mihi discessum est. Lacedæmonij primi regem aduersus Græciam tendere acceperunt, atque ita Delphos ad oraculum miserunt. Vbi responsum est, id redduum, cuius paulò antiè memini. Acceperunt autem mirum in modum. Demaratus enim Aristonis, qui profugit ad Medos, non ille quidem Lacedæmonij beneuolus, ut ego arbitror, ratio dictat tamen hoc fecit, siue in hoc bene illis consultum uolebat, ut coniectare licet, siue quòd insultaret. Nam posteaquam Xerxes statuit aduersus Græciam summere expeditionem, id Demaratus, qui Susis erat, cum accepisset censuit Græcis esse indicandum, sed cum aliter nequireret, quippe periculosum erat, ne depræhèderetur, hanc rem commentus est: Sumptis duarum tabellarum pugillaribus, serà illinc eradit. Deinde in eorū ligno consiliū regis exarat.

Quod

Quod literis exaratum, rursus cera inducit, ne quid negocij
 apud uiarũ custodes exhiberẽt pugillares, qui ferrẽtur. Quĩ
 ubi Lacedamonem allati sunt, non poterãt eos Lacedamo
 niĩ interpretari, antequã (ut ego accipio) Cleomenis filia,
 eademq; Leonida uxor Gorgo, illos admonuit, ipsam rem
 interpretata iubens ceram effringi. Fore enim, ut literas in
 ligno reperirent. Ita ei auscultantes Lacedamonĩ,
 literas repertas relegerunt, easq;
 deinde ad Græcos dimis
 serunt.

EL, HERO.

HERODO.

TI HALICARNAS,

SEI HISTORIARVM,

LIBER VIII.

Qui inscribitur

VRANIA.

Græcorum
classis ad-
uersus Xer-
xem.

TQVE hæc quidem ita gesta dicuntur
esse, Græci autē, quibus res classiaria dele-
gata erat, hī fuere: Athenienses, qui naues
centum, uiginti septem præbuere, iunctis
sibi Plataënsibus: qui etsi rei nauticæ inex-
perti, tamen strenuè, alacriterq̃ pro se illorum naues arma-
uerant: Corinthij præbuere naues quadraginta, Megaren-
ses uiginti: Chalcidenses totidem sibi ab Atheniensibus præ-
bitas armauerunt: Aeginetæ undeuiginti: Sicyonij duode-
cim: Lacedæmonij decem: Epidaurij octo: Eretrienses se-
pte: Træzenij quinque: Styreës duas: Chij totidē, cum totidē
penteconteris, id est, nauigijs quinquagenū remorum, qui-
bus auxiliares erant Locri: Opuntij cum septē penteconte-
ris. Hæ naues ad Artemisium in statione erāt: quarum quot
quiq̃ præbuerint, mihi dictum est. Vniuersarū uerò, præter
penteconteres, ad Artemisium coactarum numerus fuit du-
centarum septuaginta unius. His ducē, penes quem summa
imperij esset, Spartiata præbuerunt Eurybiadē Euryclidæ
filium. Nam socij negauerūt se, nisi Lacon esset imperator,
secuturos esse Athenienses ductores, sed exercituum, qui su-
tus

turus erat soluturos. Etenim iam inde ab initio, antequam in Siciliam ad societatem ineundam mitteretur agitatū sermōnibus erat, tanquam expedirēt rem nauticam Atheniensibus permittere. Ceterū recusantibus socijs, cessere Athenienses, quod magnifacerent Græciam superesse, quā intellegebant esse perituram, si de principatu contenderent, rectē sentientes. Nam intestina seditio tanto deterior est bello, quod concorditer geritur, quanto bellum deterius est pace. Hoc itaq; ipsum intelligentes, non repugnandum putauerunt, sed tantisper concedendum, quoad magnopere illis indigebant, quemadmodum constituerant. Siquidem postea quā expulso Persa iam de illius terra decertabant, superbiā Pausaniæ causati, Lacedæmonios ducatu abdicauerunt. Verū hęc posterius gesta sunt. Tunc autē q̄ Græci, qui ad Artemisiū se cōtulerant, ubi uiderunt, q̄ multū nauium ad Aphetas esse contractū, et omnia plena exercitu hostili, percussi metu, quod præter opinionē suam, expectationemq; res Barbarorum succederent, consultabant de facienda fuga ex Artemisio interiorē in Græciā. Quorū consultatione cognita Eubœi obsecrabant Eurybiadem, ut aliquantulū temporis præsolaretur, dum ipsi liberos, atq; domesticos sibi ducerent. Vbi non persuadent, ad ducem Atheniensium Themistoclem transgressi, paciscuntur cum eo triginta talentis, ut tamdiu ante Eubœam perstarēt, donec pugna nauali discernētur. Themistocles hac ratione Græcos retinuit. Eurybiadem ex hac, tanquam ex sua ipsius pecunia, quinque talentis imperiit. Hoc persuaso, Adimantum Ocyti Corinthiorū ducē, qui solus reluctabatur, negans se permansturū, sed ab Artemisio profecturum, ita allocutus est iureiurando interposito: Tu uerò haudquaquam nos deseres, quem ego maioribus

Themistoclis corruptio.

Adimantus,

ioribus donabo muneribus, quàm quæ rex Medorū tibi mitteret socios deferenti. Hæc locutus, statim ad nauē Adimanti tria misit argenti talenta. Illis pecunia corruptis, cum Eubœis gratificatus est Themistocles, tūm reliquū pecuniæ quā acceperat lucriserit, quam eum interuertisse ideo latuit, quā acceperant, quod putabant eam ab Atheniensibus ad hoc ipsum uenisse. Ita in Eubœa perstirere, ac plūū secere, quod ita gestum est. Barbari cum ad Aphetas circa diluculum uenissent, cumq; id quod etiam ante audierant cernerent, paucas Græcorum naues ad Artemisium stationem habere, libidine tenebantur aggrediendi, si fortè eos intercipere possent. Caterū, ex aduerso inuadendum non uidebatur, ne se conspectis obuiam tendentibus Græci fugam capefferēt, noxq; fugientes exciperet. Sed euenire oportebat, ut hi effugerent, & illorum insidiātium, ne ignifer quidem euaderet. Igitur ad hanc rem transigen tam hoc sunt machinati. Ducentas ex omnibus nauibus delectas extra Sciathum circumagunt, iuxta Capharea, & Gerestum, ad Euripum, ne circumuehentes Eubœam ab hoste cernerentur, sed cum circumuenirent: ducentis quidem nauibus, quæ hæc irent, uiam (quæ retrò ferebat) obsepientibus, reliqua uerò classe ex aduerso ingruente. Hoc capto consilio, quas constituerant naues miserunt, non habentes in animo ipsi eo die Græcos adoriri, nec priusquā signum, quod cōuenerat cum ijs, qui circumuehebantur, ab illis ederetur iam de suo aduentu. His circummissis nauibus, reliquarum apud Aphetas numerum inibāt. In quibus recensendis dum occupati sunt, Scyllias quidā Scyonæus, qui iisdem in castris erat, omniū ea tempestate hominum optimus urinator: qui etiam in naufragio ad Pelium factō, multam pecuniam Persis serauit,

multa

Scyllias uri
nator.

multa & sibi lucratus est: hic Scyllias iam pridem in animo habuerat ad Græcos transire, sed cum ad eam diem non fuisset nactus occasionem, tunc ad Græcos transfugit, sed incertum, quo nam modo illinc transierit. Demiror tamen, si uerum est quod refertur. Refertur enim cum ex Aphetis mare subisset, non prius emeruisse, quàm ad Artemisium peruenit, octoginta ferme maris stadia emensus. De hoc uiro, & alia memorantur, partim mendacijs similia, partim uera: de quo mihi ea probatur opinio, eum nauigio ad Artemisium peruenisse. Is ubi eò peruenit Græcos certiores fecit, & naufragij facti, & nauium ad circumeundam Eubœam dimissarum. Hoc illi audito inter se collocuti sunt: & cum multæ essent sententiæ dictæ, illa euicit, ut eum diem illic maneretur, & in statione perstaretur: dehinc media nocte solucentes proficiscerentur, & classem hostium, quæ circumageretur, occurrerent. Post hæc ubi nemo ex aduerso fert, obseruato diei crepusculo ipsi feruntur in Barbaros, animo experiundæ fortunæ, cum in pugnando, tum in perumpendo. Quos Xerxiæ milites, ducesq; paucis cum nauibus uenientes in se conspicati, magnæ hoc illis dementiae dantes, & ipsi naues educunt, sperantes facile se illos ire interceptum. Merito sanè sperantes, quod uiderent paucas esse Græcorum naues, suas uero multo plures, atq; uelociores. Itaq; præ contemptu illos in medio cōcludunt. Ex Ionib. uero ij, qui Græcis bene uolebant, inuiti militabant: magnæ calamitatis loco ducētes, quod uiderent circūueniri illos, quorum neminem animaduertirēt esse rediturum. Adeo eis infirma res Græcorum esse uidebatur. At ij Iones, quibus id quod fiebat uoluptati erat, pro se quisq; adnuebatur, ut ipse primus aliqua nauis Atheniensium caperet, donum ab rege acciperet. Nā apud exercitum plurimus erat pro hoc de
Atheniensium

Navalis pu-
gna Græco
rum cum
Persis.

Græcorum
victoria.

Atheniensibus sermo atq; respectus. Græci, ubi eis signum datum est, primum conuersis in Barbaros proris, puppes in medium coëgerunt. Deinde secundo signo dato opus capeſſunt, quanquam in exiguo ſpacio depræheſi: & à frôte mox triginta Barbarorum naues excipiunt, in quibus & Philaonem Cherſis filium, Gorgi Salaminiorum regis germanum, & in eo exercitu uirum eximium, Græcorum autem primus nauem hoſtium cepit. Athenienſis Lycomenes Aefchrei filius, idemq; palmam rei bene geſtæ retulit. In hac pugna, cū inuicem nunc hi, nunc illi ſuperiores eſſent, interuētū noctis dirempti ſunt: & Græci quidē ad Artemiſium reuecti. Barbari uerò ad Aphetas, multò maius opinione ſua certamen experiri. In hoc prælio ſolus ē Græcis, qui cum rege erant, Antidorus Lemnius ad Græcos transfugit: quem Athenienſes ob eam rem tractu ſoli in Salamine donarunt. Vbi nox affuit (erat autem anni tempus mediæ æſtatis) immenſa uis aquarum extitit per totam noctem, et dira tonitrua à Pelio. Cadauera quoq; ac naufragia ad Aphetas efferebantur, & circa nanium proras excipiebantur, & remorum palmulas perturbabāt. Hæc audientes qui illinc erāt milites, metu conſternebantur, credentes ſe eſſe utiq; perituros, ut qui in tantum malorum deueniſſent. Quippe quos antequā reſpirafſent ē naufragio, & tempeſtate, quæ ad Pelion exiiterat, excepſſet atrox pugna naualis, ex pugna nauali uehemens imber, & ualidi aquarum in mare diſcurſus, ac dira tonitrua. Et iſtis quidem huiusmodi nox contigit. At ijs, quibus negotium datum erat, ut Eubœam circumirent, quanquā eadem nox, tamen multò etiam atrocior erat: tanto quidem, quanto maius eſt, quod eos dum in pelago ferrentur inuaſit, & triſtis exitus fuit. Vt enim eos curſum tenentes tempeſtas, ac
pluuia

pluuia adorta est, cū essent ad concaua Eubœæ, ac flatu ferrentur, ignari quo efferebantur, ad petras impingebantur. Et id omne à Deo fiebat, quo Græcæ classi par redderetur id nauū quod supererat, nec multò plus foret. Atq; hi quidem circa Eubœæ concaua perièrè. Barbari uerò, qui apud Aphetas erāt, ubi ipsis libentibus dies illuxit, naues suas stabilierunt, satis habentes, cum malè rem gessissent, quietem agere in præsens. At Græcis auxilio tres, & quinquaginta naues Atticæ superuenère: quæ suo aduētū illis tū animū addiderūt, tū nunciū attulerunt, eos Barbaros, qui Eubœam circumuehebantur, tempestate illa, quæ exiiterat, cunctos interisse. Itaq; Græci eadem, qua pridie obseruata hora profecti, naues Cilicū inuasère. Quas ubi corrupère, & nox aduenit, iterū se ad Artemisium receperunt. Tertio die Barbarorum duces, tū indignè ferentes, à tantula se classe uexari, tū à Xerxe supplicium timentes, nō expectandum sibi amplius censuerunt, ut Græci priores pugnā capefferent, sed instruktas naues circa meridiem eduxerunt. Contigit autem, ut per hos eosdem dies, & hæc naualia prælia, & illa in Thermopylis terrestria gererentur. Erat autem omne certamen his, in mari de Euripo, quemadmodum illis, qui cum Leonida erant, de transitu arcendo. Græci quidem sese adhortabantur, ne Barbaros intrare Græciam sinerent: Barbari uerò, ut Græcorum copijs profligatis, transitū potirentur. Procedente Xerxianorum classe in aciem ordinata, dum Græci se apud Artemisium immotos tenerent, tunc eos Barbari, ut comprahenderent, lunata classe circumdabant. Ibi Græci ex aduerso prodeuntes, conflixère. Qua in pugna pari Marte pugnatum est: Nam Xerxiana classis præ magnitudine, & copia sua in se incidebat, perturbatis nauibus,

uibus, & mutuo incurfantibus: resistebat tamen, neq; cedebat. Indigna enim res uidebatur, à paucis nauibus in fugam conuerti. Itaq; multæ Græcorum naues interibant, multi etiam uiri, sed multo plures Barbarorum, & naues, & uir: atq; ita dimicantes, utriq; ab alteris abscessere. Hoc in prælio Xerxianos inter milites optimam Aegyptij nauauirunt operam, cum alijs magnis editis operibus, tum hoc quod quinq; Græcas naues cum ipsis propugnatoribus cepere. Et Græcis eo die præstantissimi extirere Alibemenses, & inter Athenienses Clinias Alcibiadis filius: qui domestico sumptu ac propria nauì, cum ducentis uiris militabat. Vbi utriq; libenter in diuersum abiire, ad suas stationes sese recepere.

Themistocles com-
mentum.

Græci dirempto prælio reuecti, et si casorum corporibus, ac naufragijs potiri erant, tamen quod à male affecti essent, præcipueq; Athenienses, quorum dimidium nauium uulneratis erat, de fugiendo in ulteriora Græciæ deliberabant. Themistocles, reputans si ab amicitia Barbari Iones, et Cares abduceret, fieri posse, ut reliquos superarent: dū Eubœi pecora ad mare propellunt, illuc duces contraxit: eisq; dixit, se astutiam quādam habere, qua speraret optimos quosq; sociorū ab rege abductum iri. Hactenus rem enudauit, addiditq; ad eam transigendam hoc ab illis agendum esse, ut Eubœicorū pecorum quantum uellet quisq; mactaret. Satius enim esse suorum copijs illos potiri, quā hostem. Ac monuit, ut suis quisque popularib; præciperet ignem accendere: sibi autē de discessu sub tempus opportunum curæ fore, ut sine noxa abiret. Hoc illis probatum cū esset, accensis ignibus ad pecora est itum. Nam Eubœi cōempto Bacidis oraculo, tanquam nihil dicente, neque exportauerant quicquam, neque importauerant, uelut impendente eis bello, res sibi quoque ipsis

deirio

detrimentosas effecerant : Ita enim habebat de his oraculum Bacidis:

Dum iuga Barbaricus canabacea iaciat in æquor

Eubœa capræ mugientes fac procul absint.

His uersibus cum nihil illi niterentur, tamen si mala tum aderant, tum impendebant, fiebat, ut in plerisque aduersa fortuna uterentur. Dum hæc isti agebant aduenit ex Trechine speculator. Nam ut erat apud Artemisium speculator Polyas, genere Anticyræsis, cui datum erat negocium cum expedito nauigio ætuario, ut renunciaret his, qui apud Themopylas erant, an classem non discessisset. At Abronychus Lysiclis filius Atheniensis, apud Leonidam, paratus cum lembo ad nunciandum ijs, qui ad Artemisium agebant, si quid noui pedestribus copijs contigisset: hic inquam Abronychus adueniens indicauit ea, quæ circa Leonidam & eius exercitum gesta erant. Quæ illi re audita, non iam sibi differtendum abitum putauerunt: sed ut quicquid locati erant abscesserunt: primi Corinthij, postremi Athenienses. Quorum Atheniensium uelocissimis nauibus delectis, Themistocles ad aquas potabiles se conferens, in lapidibus literas incidit: quas postero die Iones ad Artemisium uenientes, legerunt in hæc uerba: Viri Iones, haud iuste facitis, militantes aduersus patriam ad Iones tres, & Græciam redigentes in seruitutem. Sed quod præcipuum fuerit, state à nobis. Sin hoc facere non potestis, saltem inciscite: nunc sitis in medio: quod & ipsi facite, & Cares nunc faciunt obsecrate. Quod si horum neutrum agere licet, & maiori necessitate estis obstricti, quàm ut possitis desiscere, in re gerenda, dum pugnam conferimus, sponte agatis instrenue, memores à nobis uos esse oriundos, & inimicitiarum nobis cum Barbaro principium à uobis extitisse. Hæc Themistocles (ut arbitror) ancipiti consilio scripsit, ut si literæ

M m regem

regem laterent, Ionas induceret ab rege ad se deficiendum
 su ad eum deferrentur, darenturq; crimini, infidos eidē red-
 deret Iones ut à praelijs naualibus summonerentur. Postquā
 hæc Themistocles inscripsit, extemplō uir quidam Histiaeus
 nauigio aduectus, Barbaris nūcium attulit, Græcos ab Ar-
 temisio profugisse. Illi homine quid fidem non haberent, ser-
 uari iussu, naues ueloces ad rem explorandā miserūt. Qua
 per illos renunciata, ita simulatq; reuulsit sol, omnis classis
 addensata, ad Artemisium contendit. Vbi ad meridiem usq;
 immorata, mox ad Histiaeu processit. Eò appulsi, urbe His-
 tiaeorum potiti sunt, & optimam portionem agri Histiaei,
 maritimosq; uicos omnes percursauerunt. Dum illi hoc in
 loco agunt, Xerxes preparatis, quæ ad casus pertinebant,
 præconem ad classiarios mittit. Hæc autem præparauerat:

Histia urbs Quicumq; è suo exercitu apud Thermopylas cæsi (erant autē
 capitur. 20000.) eorum mille fermè relictis, cæteros depressa fossa
 humauit: & ne à classiario exercitu cerni possent, eam hu-
 mum exagitauit, folijsq; constrauit. Præco, ubi ad Histiaeu
 peruenit, facto totius exercitus cœtu hæc dixit: Viri socij,
 rex Xerxes dat ueniam cuicumq; libet, relictis ordinibus ire
 uisum, quemadmodum pugnatur eū amentibus hominib.
 qui se superaturos sperauerant copiis regis. Hæc ubi denun-
 ciauit præco, mox nihil infrequentius, quàm nauigia fuit, i-
 ta multi uisere cupiebant. Profecti eò, omnes Lacedæmoni-
 os esse, ac Thespenses credebant, qui strati iacebant, cum
 etiam seruos cernerent. Neq; uerò eos, qui eò transierant, la-
 tuit quid Xerxes circa suorum cadauera fecisset. Etenim
 ridiculum erat, quod mille iacentes extaret, cæteri uerò cō-
 Xerxis ridis ferti eundem in locum quater milleni comportati sitiq; es-
 culum. sent. Atq; hunc quidem diem in spectaculo consumpserunt.

Postero

Postero autem die classiarj Histiaam ad classem rēmeauerūt. Reliqui qui cum Xerxe erant, iter ingressi sunt, ad quos pauci quidam ab Arcadia perfuga uenerunt, uictus inopes & operam suam pręstare cupientes, qui in conspectu regis adducti, interrogatq; cum ab alijs Persis, tum uerò à quodam præcipuè de Græcis, quid' nā illi agerent? responderūt, eos agere Olympia, & spectare certamē gymniciū, atq; eque stre. Rursus eodem percontante, quid' nam illis præmiū esset Olympicū propositum, propter quod certarent? Oleaginam coronam præmiū. inquirunt esse quā donarentur. Ibi Tigranes Artabani filius Tigranis generosissimam dixit sententiam, quæ apud regem pro timi dictum. da est habita. Audiens enim præmiū illis coronam esse, nō pecuniam, silentium tenere non potuit, quin coram omnib. Certamen diceret: papa Mardon, in quos uiros induxisti nos ad pu. non pecu. gnandum, qui non pecuniarum certamen agitent, sed uirtu. niarum, se d. tis? Hoc ille dixit: Eo interim tempore post acceptam apud uirtutis, Thermopylas calamitatem, cōfestim Thessali caduceatores ad Phocenses mittunt, utpote ijs infensi, cum semper antea, tum præcipuè post nouissimam cladem. Etenim non multis ante hanc regis expeditionem annis, cum ipsi Thessali & eorum socij omni cum copia bellū Phocensibus intulissent, à Phocensibus fugati sunt ac malè mulctati. Nam cum ad Parnasum usq; processissent Phocenses, secū habentes Teliā uaticinum illum Helaū, ibi Teliās hic huiusmodi rem eis commentus est: Sexcentos uiros è Phocensibus præstantissimos gypso, tam ipsos, quā arma illinit: eosq; sub noctē in Thessalos dimisit, dato præcepto, ut quemcumq; albicantem non cernerent, cum obtruncarent. Hos primum Thessalorum excubitores, aliud quoddam prodigium esse arbitrari, deinde ipse exercitus adeò exhorruerunt, ut tribus milli-

bus caesorum atq; scutorum Phocenses potiti sint : quorum
 Abs op. scutorum dimidium apud Abas, alterum dimidium apud
 Delphos dedicauerunt: & ex decima pecuniarum huius pu-
 gnæ factæ sunt statuæ grandes, quæ circa tripodem è regio-
 ne delubri Delphis uisuntur: & alteræ eiusmodi, in Abis res-
 posita. Hoc Phocenses in peditatum Thessalorum, à quibus
 obsidebantur, egerunt. Equitatum quoq; eorundem, qui in
 suum agrum incurfauerat, insanabili clade affligerunt. Ad
 ingressum enim, qui est iuxta urbem Hyampolim, depressa
 ingenti fossa, amphoras illic inanes deposuerunt, humumq;
 desuper iniecerunt, eamq; reliquo solo exæquauerunt: ubi cū
 Thessalos expectarent incurfuros, in eos Thessali impetu da-
 to, tanquam rapturi in amphoras inciderunt, ibiq; equorum
 crura confRACTA sunt. Ob hæc ambo Phocensibus insensī
 Thessali, missō caduceatore ita dixere. Nū dissimulatis am-
 Thessali ad plus Phocenses agnoscere non esse uos nobis pares, qui &
 Phocenses. antehac inter Græcos, quandiu partes illorum nobis placue-
 runt semper uobis antecelluimus, & nunc apud Barbarum
 adeò pollem⁹, ut penes nos sit & agro uos exuere, et in serui-
 tutem redigere? Quam facultatem etsi obtinemus, tamen
 iniuriarum non sumus memores, nisi ut eo nomine 50. talen-
 ta rependatis: & nos uobis recipimus, omnia nos ab agro ue-
 stro damna auersuros. Hæc Thessali Phocensibus denuncia-
 bant, quòd soli Phocenses inter eius loci homines cum Me-
 dis non sentiebant: idq; nulla alia causa, ut ego coniectura
 comperio, quàm Thessalorum odio, partes Medorum, ut mi-
 hi uidetur, secuturi, si Thessali partes Græcorum fouissent.
 Hæc deferentibus Thessalis, negârunt se Phocenses pecu-
 Phocenses niam daturos: & sibi uidem ut Thessalis, facultatē esse sen-
 ad Thessa- tiendā cū Medis, si aliter sentire uellent: sed nequaquā fore,
 los. ut spontē essent proditores Græciæ. His uerbis renunciatis,
 adeò

adeò Theſſali ſunt in Phocenſes indignatione petiti, ut Barbaro duces itineris extiterint, & ex Trechina Doridem regionem incurſauerint. Nam eius regionis Podion anguſtus illic, 80. non amplius ſtadia in latum protenditur. Inter Melidem ad Phocenſem regiones ſitus urbis olim Dryopie erat. Hæc aut regio, Doru, qui ſunt in Peloponeſo, metropolis eſt. Hæc igitur Doridem regionem ingreſſi Barbari, nihil admodum laſerunt: cū Medis. n. eſſi Theſſalis non uidebatur, ſentiebāt. Poſteaquā è Doride in Phocidem ingreſſi ſunt Barbari, ipſos quidem Phocenſes nō ſunt adepti: quorum nonnulli cacumina Parnaſi conſcenderant (qui uertex eſt iuxta urbem Neonē illic ſitam nomine Tithorea) eoq; ſe receperant: ſed plures ad Locros Ozolas in urbem Amphifſam, quæ ſupra Criſæū ſita eſt campū: omnē in agrū Phocēſem incurſauerunt (ſic enim ducebantur à Theſſalis) & omnia quæ naſci ſunt, igni, ferroq; uaſtarunt. Urbes etiā ingreſſi, ignes in ſacras ædes iniecerunt. Nam peragrātes eā iuxta Cephiſſum amnem cuncta populati ſunt, & hinc urbē Drymon incenderunt, illinc Charadeam & Erochū, & Teithronium, & Amphicæam, & Neonē, & Pedicas, & Triteas, & Elatea, & Hyampolim, & Parapotameos, id eſt, fluminis accolæ, & Abas, ubi delubrum Apollinis erat locuples, & theſauris, donarijsq; compluribus exornatū: in quo ut tunc, ita nunc redduntur oracula. Hoc delubrum poſteaquā diripuere, incenderunt. Phocenſium etiā quosdam per montana inſecuti ceperunt, & mulieres aliquot, quas præ multitudine ſtuprantiū extinxerūt. Prætergreſſi quoq; fluminis accolæ: peruenere ad Panopeas. Vnde biſariam copię iam diuiſæ fuerunt: quorū plurima pars ac ualidiſſima, cum ipſo Xerxe Athenas uerſus tendens in Bæotios, in agrum Or-

Podion

Doridis.

Criſæus

campus.

Mulieres

ſtuprando

extinctæ.

chomeniorum ingressa est. Bæotij cum Medis uniuersi sentiebant: quorum urbes uiri Macedones in eis collocati, quæ ab Alexandro missi fuerant, seruauerunt, uolentes planum facere Xerxi, Bæotios sentire cū Medis. Et hi quidem Barbari hâc iter intenderūt. Cateri uerò cum suis ducibus Parnassum à dextra perstringentes, ad templum quod est Delphis processerunt, quicquid agri Phocensis nansciscébatur id omne fædantes. Nam & Panopeorum oppidum cremauerunt, & Dauliorū, & Aeolidensiu. Ideò aut̃ hâc ab alijs se iuncti pergebant, ut direpto quod Delphis est, templo, pecunias repræsentarēt Xerxi regi: qui omnia, quæ in eo templo erāt memoratu digna, melius norat (ut ego audio) quā quæ in ædib. suis reliquerat, permultis assiduè referentibus cum alia tū præcipuè Cræsi Haliatis filij donaria. Hoc Delphis cū audissent, in extremā prorsus deuenire formidinē. Quæ attoniti, deum de sacra pecunia consultârunt, num eā huiusmi defoderent an alium in locū transportarent? Eam deus illis interdixit, ne amouerent: se enim suffeclurū esse ad res suas tutandas. His auditis, Delphi de semetipsis curandum putauerunt, liberis, uxoribusq; in Achaiam traieclis. Pleriq; uertices Parnassi suprauerūt, & ad Corycium antrū, quidam ad Amphissam Locridem se subduxerunt: deniq; omnes Delphi urbem deseruerunt præter 60. uiros, ac prophetam, id est, uaticinum. Postea uerò quā Barbari subeuntes, appropinquabant, templumq; cernebant, interim propheta Aceratus cui nomen erat Aceratus, inspicit ante delubrum sacra arma prolata è conclauī, quæ intus proposita fuerant, quæ nefas erat cuiquam mortali contingere: quod ostentū ijs Delphis qui aderant perrexit nunciatum. Vbi Barbari properantes peruenire ad sanum Mineruæ, quod est ante templū,

tum uerò etiam maiora quàm superius prodigia representa-
 ta sunt, res profectò hæc ualdè miranda. Nā arma Martia,
 sua sponte extra delubrū proposita apparuerunt. Quod ta-
 men secundo loco actum est, ex omnibus miraculis, maxima
 est admiratione dignum. Cum enim Barbari ad sacellum
 Minervæ, quod est ante templum accederent, interea è cœ-
 lo fulmina in eos deciderunt: & à Parnasso duo abscissi uer-
 tices, magno cum fragore sunt deuoluti, permultosq; eorum
 interceperunt. Atq; ex ipso sacello Minervæ uociferatio iu-
 bilatioq; extiterūt. Quibus omnib; pariter ingruentibus, ter-
 ror incussus est Barbaris, ut fugæ se mandarent. Ea re co-
 gnita, Delphi descendentes magnam eorum stragem edidē-
 re. Qui superfuere, rectà ad Bæotios effugerunt: & cum re-
 dissent, referebant (ut ego accipio) alia se præter ea quàm dis-
 xi miracula uidisse duos armatos humana natura angustio-
 res instituisse, sibi cadem facientes atq; insequentes. Hos duos
 Delphi aiunt indigenas heroas esse Phylacon & Autonon, Delphorum
indigenæ
heroes.
 quorum fana uisuntur Phylaci quidem, secundum ipsam ui-
 sam super eadem Minervæ: Autonoi uerò prope Castaliam
 sub Hyampeo uertice Saxa, quæ à Parnasso deciderunt, ad
 huc ad nostram usq; memoriam integra extant in sano Mi-
 nervæ protemplaris locata, ad quod per Barbaros deuoluti, Protempla-
ris Minerva
uæ.
 ta peruenere. Atq; hic receptus à templo horum uirorum
 fuit Græcorū classis ab Artemisio profecta, rogatu Atheni-
 sū ad Salaminē substituit. Quod ut facerent, ideò rogauerāt
 Athenienses, tum ut liberos atq; uxores ex Attica subduce-
 rent, tum ut consuliarent, quid sibi agendū esset. Nam in re-
 bus quæ cōtigerant, consilium capiendum habebāt, tanquā
 opinione frustrata: quippe qui putassent inuenturos se Pelo-
 ponnenses, ad excipiendum Barbarum in Eubœa subsidem-
 tes: horum nihil inuenerant sed audiebāt illos Isthmū puro

sepire hoc ante omnia curantes, ut ipsi superessent, & terrâ
 suam obtinentes tutarentur, omisisis ceteris. Hæc Athenien-
 ses cum audissent, ita socios obsecrârunt, ut ad Salaminem
 sisterent classem. Quò alijs appulsis, Athenienses in terram
 suam profecti proposuere edictum, ut qua quisq; Athenien-
 sium ratioe posset, seruaret liberos atq; domesticos suos. Ibi
 plurimi eorum suos in Træzenem miserunt, quidam in Aea-
 ginam, nonnulli in Salaminem, pro se quisq; properâtes sua
 pignora exportare, quòd uellent oraculo obsequi: & ante or-
 theniensis minia, quod Athenienses aiunt, ingentem anguem arcis cus-
 tosus. Istodem in templo fuisse obseruatum. Et tanquam reuera
 essent quæ dicunt, serpenti menstrua non cessant libamina
 proponere quæ sint è melle confecta: quæ cum semper supe-
 rioribus temporibus depascerentur, tunc illibata manserât.
 Id cum ipsa templi antistes indicasset, eò magis Atheniens-
 ses, eoq; promptius deseruere arcem, tanquam à deo etiam
 destitutam. Exportatis itaq; rebus omnibus, ad castra nauis-
 gauerunt. Posteaquam eos qui ab Artemisio soluerant, ad
 Salaminem substiuisse audierant, reliqui classiarj, qui ad
 Pogon Træzeniam erant eòdem confluxere. Nam in Pogon Træ-
 portus. zeniorum portum coiretur, erat edictum. Pluresq; multò
 contractæ sunt naues, quàm ad Artemisium decertauerât:
 & à pluribus ciuitatibus eodem, quàm ad Artemisium dua-
 ce Eurybiade Euryclidis filio, uiro Spartiata, non tamen è
 genere regio quarum multò plurimas ac maximè ueloces ob-
 tinebant Athenienses: quæ classis ex his constabat: Ex Pe-
 que gentes Ioponneso Lacedamonj sedecim naues præstabant: Corin-
 Græcæ na- thj totidem quot ad Artemisium præstiterant: Sicyonj 15.
 ues præbue Epidaurj 10. Træzenj 5. Hermionenses 3. Hi Dorici ge-
 rint ad neris ac Macedoniae gentis, Hermionensibus exceptis, ex Eri-
 classem. neo, & Pindo, & Driopide nouissimè profecti. Hermionen-
 ses

ses Dryopes sunt, ab Hercule, & Meliensibus, e regione, quæ Doris nunc uocatur abducti. Hæ copiæ Peloponnesium erant. Eorum, qui sunt in exteriori continente, Athenienses supra quam cæteri naues præstabant, soli cæterum octoginta quippe quibus non affuerunt in pugna ad Salaminum gesta Plataenses ob hanc causam, quod cum Græci ab Ariemisio digressi sunt, ubi ad Chalcidem peruenerunt, Plataenses descendunt, in ulteriorem regionem Bæotia, & ad recipiendos domesticos suos se conuerterunt. Ita dum in suis conseruandis occupantur, relictæ fuere Athenienses sub Pelasgis, eam, quæ nunc Græcia nūcupatur, tenentibus, Pelasgi erant Cranai nominati: sub rege uerò Cecrope, Cecropida cognominati. Erechtheo autem adepto imperium, immutato nomine Athenienses appellati: deinde Iones ab Ione Zuthi filio, qui dux extiit Atheniensis exercitus. Megarenses tantūdem copiarū, quantū ad Artemisiū attulerūt. Ampracij septem cū nauibus auxilio uenerunt: Leucadij cū tribus, Doricæ gēs, & à Corintho oriunda. Ex insularis Aeginetæ triginta naues exhibuerunt, quibus aliæ quoque erant naues instructæ, sed ijs oram suā tutabantur. Verū cū triginta omninō nauibus præcipuè uelocitatis, ad Salaminē dimicauerunt. Sunt autem Aeginetæ Dores, ab Epidauro. Cui insulæ nomē antea fuerat Oenone. Post Aeginetas easdē, quas ad Artemisiū 20. naues Chalcidēs, & 7. Eretriēs, hi Iones sunt. Deinde Chij easdē adduxere, gens ab Atheniēsis Ionica. Naxij naues adduxere quatuor, quæadmodū & cæteri insulari, à popularibus ad Medos dimissi: sed illorū iussa aspernati, transiēre ad Græcos, discessu Democriti, uiri inter ciues illustis, & tūc trierarchi. Naxij Iones sunt, ab Atheniēsis. du ceteros originē. Styreēs quoque easdē quas in Artemisio naues

præbuere. Cynthij unam omnino, et unū penteconterem. Horum utriq; Dryopes sunt. Seriphij etiam, et Siphnij, & Melij fuere in partibus. Hi enim soli ex insularis terrā Barbaro, & aquam negauerunt. Intra Thesprotos hi omnes, & omnē Acherontem incolunt. Siquidem Thesproti cum sint contermini Ampraciotis ac Leucadijs, ex ultimis regionibus in mē Naulum litiam uenerunt. Eorum qui extra hos habitant, soli fuere Græcarum Crotoniata, qui Græcia periclitanti auxilium una naui tum summa ad lēre: cui præerat Phayllus, is qui ter Pythico certamine uis Samalinē. cerat. Sunt autem Crotoniata genere Achæi. Et cæteri quidem ex hac classe triremes præbuerūt. Melij aut, & Siphnij & Seriphij penteconteres, id est, biremes: Melij duas, Siphnij Seriphijq; biremem utriq; Melij ab Lacedæmone genus ducentes: Siphnij, & Seriphij ab Atheniensibus Iones. Summa nauium præter biremes, fuit trecentæ, quinquaginta octo. Quæ posteaq; ex ijs, quas dixi, urbibus, ad Salaminem cōueuerunt, inter earū duces cōsultabatur, Eurybiade rogāte, ut qui uellent sententiā dicerent, ubi nam ex ijs locis, quibus ipsi potirentur cōmodissimum foret pugna nauali decernere. Id enim Attica pro derelicta erat: itaq; de cæteris deliberabatur. Pleraq; illorū sententiæ in hoc congruebant, ut profecti ad Isthmum, ante Peloponnesum decertarent, hac uidelicet ratione: quod si malè pugnassent, ad Salaminem quidē sibi in insula obsessis nullū subsidiū ostendebatur: ad Isthmū uerò, dabatur ad suos effugium. Hæc ratio cum à ducibus Peloponnesum redderetur, aduenit quidā Atheniensis, nunciatum iam Atticā Barbarum esse ingressum, eamq; omni igne uastare. Nam copię, quæ cum Xerxe erant, Boeotiā per spia urbs agrantes, incensa tūm Thespiensium, qui in Peloponnesum uastatur, descesserant, tūm Plataensium urbe, Athenas peruenerāt, et omnia

omnia illa peruastabant. Ideo autem Thespiam, & Plataea incenderunt, quod à Thebanis acceperant illas ciuitates non consentire cum Medis. A traiectu Hellesponti, ex quo iter ingredi cœpere Barbari, unum mensem triuere transeundo in Europam, tres alios dum in Atticam peruenire, Calliade summum Athenis magistratus gerente: urbemque desertam cepere, paucis quibusdam Atheniensibus in templo repertis, nec non quæstoribus ærarijs, & hominibus egenis, qui præsepta foribus, atque lignis arce, subeuntes arcebant, qui non exierant illinc ad Salaminem simul præ inopia uictus, simul opinione oraculi comprobandi, quod reddiderat eis Pythia, murum ligneum inexpugnabilem fore, id interpretantes ex oraculo effugium esse, non naues. Hos Persæ, castris ex aduerso arcis positus in promineti colle, quem Areium pagum Athenienses uocant, huc in modum obsederunt: Sagittas stupæ circumdatis, ubi incenderant, mittebant in illorum uallum.

Athenienses, quanquam obsessi, & ad ultimum malorum de Athenienducti, etiam consensu uallo tamen resistebant, ac ne uerba sium uirtus quidem Pisistratidarum conditionem deditiois offerentiū, in propuadmittebant: & cum alia ad repugnandum excogitarunt, quando arrium uero hoc, quod in Barbaros portis subeuntes deuoluere ceabant saxa molaria: adeo ut Xerxes per diu inopi consilij fuerit, quod eos expugnare non posset. Tandem ex difficultatibus, accessus quidam apparuit Barbaris. Necesse enim erat secundum oraculum omnem Atticam, quæ in cōtinente est, subijci Persis. Igitur à frōte arcis, à tergo autem portarum & ascensus, qua parte nemo excubabat, quæque nemo credebat quempiam hominum ascensurum, hac parte (etsi loco prærupto) quidam consederunt iuxta templum Aglauriæ filia Cecropis: quos ubi in arcem ascendisse uiderunt Athenienses,

menses, partim è muro sese præcipitauerunt, atq; extincti sunt
 partim in ædem refugerunt, At Persæ qui ascenderunt, pri-
 mum ad portas contendunt, eisq; patefactis supplices truci-
 dant. Atq; ubi omnium stragem fecerunt, direpto templo ar-
 cem incendunt. Athenis omninò Xerxes potitus, equitè quæ-
 dam Susa ad Artabanum mittit, nunciatum res bene gestas,
 Athenarum ac præsentem statum. Postero die quàm nunciam miserat.
 arx incēsa. conuocatis Atheniensium exulibus expeditionis suæ comiti-
 bus, iussit ut conscensa arce, hostias suo ritu immolarent si-
 ue aliquo somnijs uiso, siue sua sponte facti pœnitēs, quòd
 templum concremasset. Exules Athenienses id quod iussi
 erant, executi sunt. Cuius rei cur mentionem fecerim, expo-
 nam. Est in arce hac Erechtheios (qui fertur fuisse terria-
 gena) templum, in oleo est, & mare, ut apud Athenienses
 prædicatur, Neptuno & Mineruæ in testimonium posita,
 Olea in ars quòd de regione decertassent. Hanc igitur aleam unà cum
 ce Atheniē catero templo contigit, ut Barbari exurerent, quam Athe-
 sium. nienses, qui ab rege iussi erāt rem diuinam facere, altero ab
 incensione die, cum in templum ascēdissent; aspexerunt fru-
 ticasse, edito à stipite uirgulto, cubiti instar. Et hæc quidem
 illi narrauerunt. At Græci qui apud Salaminem erant, ubi
 nunciatum est, uti res circa Atheniensium arcem haberent,
 eo perturbationis deuenēre, ut nonnulli è ducibus non expe-
 ctarent, dum propositum negotium constitueretur, sed in
 naues irruerent, ac uela tollerent tanquam profecturi. Cæ-
 teriq; qui relinquebantur, statuerent sibi ante Isthmum præ-
 lio nauali decernendum. Et cum nox adfuisset, digressi è
 concilio, naues conscenderunt. Ibi Themistoclem pergentē
 ad nauem sciscitatur Mnesiphilus, uir Atheniēsis, quid nam
 ab ipsis decretum esset, et cum ab eo audisset decretum esse,
 ut ad

ut ad Isthmum proficiscerentur, et ante Peloponnesum dimicarent: Si isti, inquit, à Salamine proficiscantur, iā tu pro nulla amplius patria dimicabis. Ad suam enim quisque patriam remeabunt: ut nec Eurybiades, nec alius hominum quispiam cohibere possit, quo minus copiae dilabantur: Græciaq; peribit consilij inopia. Quare si quid comminisci potes, age, quod decretum est conare irritum reddere, et Eurybiadem à sententia reuocare, ut hic præstet. Themistocles, cum hæc admonita ei admodum præbaretur, nullo reddito responso, ad Eurybiadis nauem perrexit. Vbi hominem conuenit, ait uelle se de negotio cōmuni cum eo colloqui. Hūc ille in nauem ingressum iubet loqui, quæ uellet. Cui Themistocles assidens, quæcunq; à Mnesiphilo acceperat, tanq; à semetipso refert, & alia adiicit multa, donec Eurybiadem à sententia reuocauit: persuasitq; ut è naui prodiret, & duces ad consilium contraheret. Ij posteaquam congregati sunt, priusquam ad eos Eurybiades referret id, cuius gratia ipsos coëgerat, Themistocles multis agebat uerbis, prout magnopere expediebat. Quam interfatus Corinthiorum dux Adimantus Ocyti: Themistocles, inquit, in certaminibus ij, qui ante alios urgent, colaphis cāduntur. Eum refellens Themistocles: Atqui, inquit, reliqui non coronantur. Comiter Corinthio cū respōdisset, ad Eurybiadē cōuersus, nihil eorū dicebat, quæ dixerat prius: illos posteaq; è Salamine profecti fuissent, dilapsuros. Præsentibus enim socijs, nō putabat sibi de eorum quempia accusare: sed aliunde oratione sumpta: In te nunc, inquit, situm est seruare Græciam, si mihi accedens, nauale hic prælium facias, & non horum quibusdam credens, classē ad Isthmum abducas: utrunque cum audieris,

Adimanti

dictum.

Themisto-

clis cōsiliū.

audieris, inter se comparato. Si ante Isthmum confliges, in
 patenti pelago dimicabis, ubi nobis minimum expedit, naues
 habentibus, & grauiores, & numero inferiores. Ex quo etiam
 amisi in alijs feliciter nobiscum agatur, tamen amittes Salami-
 nem, & Megara, et Aeginam. Nam illos una comitabitur
 suus pedester exercitus: atque ita tu eos in Peloponnesum ages,
 omnemque Graciam in discrimen adduces. Sin autem id fe-
 ceris quod suadeo, haec in eo reperies commoda: Primum si
 in arcto conflixerimus nos paucae naues cum multis, pro-
 fecto si aequa belli contingent, multo superiores erimus: quod
 nam in arcto pugnare, pro nobis est: in spacio so, pro illis.

Salamis As Prater ea Salamis seruat, ubi nostri nunc liberi collocati
 thenici sunt, & uxores. Est & alia hic causa, propter quam item de
 profugium. bes praecipue hic manere, quod pro Peloponneso, & Isthmo
 pugnabis: quod caue (si sapias) ne istos ducas. Si id quod spe-
 ro continget, ut classe uincamus, Barbari, neque ad Isthmum
 nobis aderunt, neque usquam longius ab Attica procedet, sed
 nullo ordine abibunt: unde nobis lucrifaciemus quae serua-
 uerimus Megara, Aeginamque, atque Salaminem, apud quam
 credibile est nos hostibus fore superiores. Credibilia enim
 suadentibus hominibus ferè prosperè cedit. Secus facientes,
 ne deus quidem uult adesse, & humanae sententiae indulgere.
 Haec dicentem Themistoclem, rursus interpellans Adia-
 mantus, iubeat silere eum, cui patria non esset: quin etiam
 Eurybiadem non sinere uirum extorrem sententiam dicere:
 & ita demum id sinere, cum urbem Themistocles haberet:
 uidelicet exprobrans, quod Athenae captae essent, teneren-
 turque ab hoste. Tunc Themistocles, & ille Corinthijs mul-
 ta ingerens probra, ratione ostendit, sibi esse, & solum, &
 urbem multo maiorem, quam illis, unde naues ferme dua-
 centae

gentē essent armata, quas nulli Græcorum inuadentes pos-
 sent propellere. Hæc cum ratione significasset, ad Eurybi-
 adem transiens, maiori cum acrimonia loquebatur, inqua-
 ens. Tu uerò si hic manes, uir eris egregius: sin minus, Græ-
 cia euerfor (totum enim belli momentum nobis naues susti-
 nēt) sed mihi crede, nisi hoc feceris, nos sicuti sumus, ubi do-
 mesticos receperimus, in Sirin, quæ in Italia est, profecturos,
 quæ olim iam nostra est: quanquam (ut oracula aiunt) à no-
 bis condi oportet. Vos autem talibus socijs destituti, meorū
 uerborum reminiscimini. Hæc dicente Themistocle, Eury-
 biades edocebatur: & ob id edocebatur, ut mihi uidetur,
 quòd maximè formidabat, ne si ad Isthmum classem redue-
 xisset, ab Atheniensibus defereretur, quibus deserentibus iā
 reliqui non essent in pugnando hostibus pares. Ita senten-
 tiam eam probauit, ut illinc permanentes, pugna nauali de-
 cernerent. Quod ubi Eurybiadi placuit, qui altercationi-
 bus uelitati fuerant circa Salaminem, cum illic sese appa-
 rarent, tanquam prælium nauale facturi, dies illuxit: & si-
 mul oriente sole, extitit terræ motus, & maris, propter quod
 uisum est faciendum, ut Acacidæ in auxilium inuocarent.
 Id ubi fecerunt, & omnibus qui illinc è Salamine sunt, dijs
 nota fecerunt, & Aiacem Telamonis filium inuocauerunt: Ajax Telæ-
 neuemq; ad Acacum, et ad alios Acacidæ inuocandos Ae-
 ginam miserunt. Narrabat autem Dicæus Theocydis, uir
 Atheniensis, atque idem exul, & apud Medos factus illu-
 stris, per id tempus, quo Attica regio Atheniensibus deso-
 lata, à pedestri Xerxis exercitu uastabatur, se fortè fuisse
 unā cum Demarato Lacedæmonio apud campum Thria. Thriasius
 suum, uidisseq; puluerem triginta fermè millium uirorum campus,
 capacem ab Eleusine: & cum demerarenter, quorum nam
 hominū

hominum esset ille puluis, statim se audisse uocem, quæ uox ipsi uideretur Iacchus mysticus: et Demaratum, ut qui esset sacrorū, quæ ficerent in Eleusine ignarus, interrogasse quid nam esset quod ita sonaret: seque dixisse Demarate, nō aberit quin grandis aliqua clades contingat regis copijs. Hoc autē palam est, cum Attica sit desolata, numen ab Eleusine resonans, uenire auxilio Atheniensibus, ac socijs. Quod si in Peeloponnesum incumbat, periculū regi erit, eiusque copijs, quæ sunt in continente: sin ad classē, quæ ad Salaminē est cōuertetur, periculū adibit rex, ne nauticū amittat exercitū. Hæc solennia Athenienses quotannis celebrant Cereri atque Proserpinæ: & his sacris, quicūque uult, & Atheniensium, & aliorū Bacchantiū Græcorum, initiatur: & uox quā audis, est in hoc festo Bac-
 uox. chantium. Ei ad hæc dixisse Demaratū, sile, neue alteri cui quam hoc uerbum dixeris: quod si ad regem referatur, capite plectaris, ut nec ego te, nec alius quæspia hominū queat eripere. Quamobrē tene silentiū de hac expeditione dijs curæ erit. Hoc Demaratū admonuisse aiebat. Ex illo autē puluere ac uoce factā esse nubem, eamque in sublime elatam, Salaminē uersus ad Græcorū exercitū fuisse delatā. Ita se didicisse, nauticas Xerxis copias esse perituras. Hæc dicens Theoclydis filius referebat, Demaratum atque alios testes citans.

Classiarij autē Xerxis copiae, ubi conspecta strage Lacōnicorum, ex Trechinia in Histiaeā traiecerūt, triduum illic moratæ, per Euripū nauigabant, totidemque diebus ad Phalerum præstō fuerunt. Nec enim minori, ut mihi uidetur, numero, uel pedestres copiae, uel nauticæ Athenas promotæ sunt, quàm ad Sepiadē atque Thermopylas. Nā in supplementū eorū, qui aut tempestate ad Thermopylas, aut in naualibus ad Artemisium prælijs interierunt, eos substitutam, qui
 nondum

nondum regem affecuti fuerant, Melienses, Dorienses, Loeros, Bæotios: qui cū omni copia aduenerunt, exceptis Thepiensibus & Plataënsibus: necnon Carystios, Andrios, Teamos, ac ceteros omnes insulanos, præter quinque ciuitates, quarum nominum superius habui mentionem. Nam quo magis penetrabat in Græciam Persa, eò plures eum nationes sequebantur. Qui omnes, exceptis Parijs, postquam Athenas uenêre, & ad Phalerum (Parij autem in Cythno relictī, quò bellū caderet, spectabant) ibi Xerxes ipse ad classem descendit, animo cætum classiariorum faciendi & eorum audiendi sententias. Eò profectus ubi præsedet, assidētibus, qui accitu eius aderant, suæ quoque gentis tyrannis, ac nauium præfectis, ut cuique rex honorem dederat, quorū primus erat Sidonius rex, tum Tyrius, deinceps alij gradatim: misit ad eos Mardonium tentandi gratia, sciscitatum singulorum, præliū nauale faceret, nec ne? Posteaquā Mardonius à Sidonio exorsus, singulos circumiens interrogauit, ceteri à Xerxe de quidem eandem dixêre sententiam, iubentes fieri prælium. Artemisia uerò: Hæc, inquit, Mardoni quæ dico regi referas, me neque in prælijs ad Eubœam gestis ignauissimam extitisse, neque minima contulisse in te domine. Ideò cum talis sim, æquum esse ea quæ in rem tuam maximè esse sentio, demonstrare. Itaque hoc tibi suadeo, ut nauibus parcas, nec prælium nauale facias cum ijs uiris, qui tanto sunt tuis in mari præstantiores, quanto fœminis uiri. Quid enim necesse habes omninò uenire in discrimē pugnae naualis? Nō ne Athenas habes, quarum gratiam in expeditionem sumpsisti: non ne reliquam Græciam? Nemo tibi obstitit. Qui tibi obsistebant, ita summoti sunt, ut eos decebat. Quo autem ego recasuras hostium res arbitrer, id exponam. Si nō instabis pugnae nauali committendæ, sed classem perges hic continere

ad terram, ac tendere ipse in Peloponnesum, tunc tibi domine succedent ea quorum gratia uenisti. Neque enim diu tibi resistere Græci possunt, sed dilabentur, & abs te ad suas quisque urbes defugient. Quorum neque commeatus est eis in hac insula, ut ego audio, neque esse credibile est: neque si tu in Peloponnesum pedestres copias duces, hic eos præstituros, qui illinc huc aduenerunt, neque de pugna pro Atheniensibus facienda curaturos. Quod si pugnam naualem gerere approperabis uereor ne copiarum nauticarum male re gesta, pedestribus sunt exitio. Præterea hoc etiam rex in animum dimitte, usum uenire, ut bonis quidem hominibus mali serui sint, malis autem boni. Ideoque tibi (qui uirorum est optimus) serui sunt mali qui numero sociorum censentur Aegyptij, Cyprij, Cilices, Paphlarij, quibus nulla utilitas est. Hac loquente Artemisia, quicumque ei beneuolebant, noxiam illi rebantur ipsius orationem, tanquam aliquid mali passura ab rege, quem uicta ret pugnam facere naualem. At illi quidem qui male ei consulum uolebant, inuidebantque, utpote cui inter primos sociorum omnium honos haberetur, gaudebant eius (quam dixerat) sententia, tanquam peritura. Xerxes, postquam ad eum sunt relata sententiarum, magnopere delectatus est Artemisiae sententia: & cum iam antea officiosam esse sensisset, tunc multo impensius collaudauit. Nihilominus ut pluribus stare plures uidentur, iussit, ratus ad Euboeam sua sponte male pugnassee, quod uidelicet ipse abfuisse. Itaque constituit spectaculo pugnae nautalis interesse. Classiarum ubi nunciatum est illinc esse soluendum, classem Salaminem uersus ducunt, & per otium in aciem sunt digesti. Sed cum eos dies defecisset, quo minus praelium committerent (nox enim interuenit) in posterum diem sese instruebant: cum interim Græcos metus, formidoque cœ-

pit, cum alios, tum uerò Peloponneses: quod ipsi desidentes in Salamine, pro Atheniensium terra essent certaturi. Qui, si superarentur, in insula deprehensi forèt obsidendi, sua terra sine praesidio relicta. Per eandem noctem pedester exercitus Barbarorum contendebat in Peloponnesum: quanquā cuncta quæ poterant, excogitata erant, ne Barbari per consistentem ingrederentur. Nam ubi Leonidam cum suis apud Thermopylas occubuisse accepere Peloponneses, celerrimè ex urbibus concursu facto, Isthmum insederunt, duce Cleo- Cleombroto Anaxandridæ filio Leonidæ fratre. Ibi confidentes, primum uiam Scironidem obstruxerunt, deinde consilio in Scyronio Isthmum muro inædificabant, opusq; perficiebant: quip- uia. pe nemine (cum tot milia uirorum essent) cessante. Nam & lapides & lateres, & ligna, et cistas sabulo plenas afferebāt, nullo temporis momento opus intermittentes, neq; diurno, neq; nocturno. Qui à Græcis ad Isthmum auxilia cum omni copia uenerunt, hi fuere Lacedæmonij, & Arcades, & Pelæi, & Corinthij, & Sicyonij, & Epidaurij, & Phliasij, & Træzenij, & Hermionenses: Hi fuerunt, qui auxilio uenerūt metuentes periclitanti Græciæ. Cæteris enim Peloponnesibus id nihil admodum curæ erat, & Olympia iam & Carania præterierant. Incolunt aut Peloponnesum gentes septem: Peloponnesi quarum duæ indigenæ, eundem quem habitârunt olim loci gentes secum nunc habitant, Arcades, & Cynurij. Vna Achaia, quæ ptem. nunquam quidem è Peloponneso excessit, sed pristino loco egressa, alienum incolit. Reliquæ quatuor è septem aduentitiæ sunt, Dorienses, Aetoli, Driopes, Lemnij. Doriensium multæ sunt & insignes ciuitates: Aetolorum sola Helis: Dryopum Hermiona, & Asina, quæ ante Cardamy-

lam Laconicam sita est. Lemniorū omnes paroreitani. Cynurij, cum sint indigenæ, soli putantur Iones esse, sed esse cū sunt Diores, ipsa die sub imperio Argiuorū impositi, cū esset Orneata & Pericæci. Harū igitur septē gentiū, cætera pter eas, quas recensui, è medio cesserunt. Et, si ingenuè loqui fas est in medio sedentes cū Medis sentiebāt. Apud Isthmū quidem in tali labore isti occupati erant, utpote pro omni iam cursu, quòd nulla spes è classe effulgeret, currentes. Quæ audientes illi, qui in Salamine erant, formidine afficiebantur, non tam pro seipsis, quàm pro Peloponneso solliciti: adeò ut alius alium audiens, summissa uoce admiraretur in Eurybiade consilij inopiam. Tandem res erupit in medium, conciliumq; contractum est, & multa de hoc ipso dicebantur, ab his quidem oportere in Peloponnesum nauigare, & pro illa adire periculum, non autem pro regione captiua manentes pugna nauali decernere. Ab Atheniensibus uerò, & Aeginetis, & Megarensibus satius esse illic manētes dimicare.

Themistoclis com-
mentum. Ibi Themistocles, postquam sententia Peloponnesium cuius cit, clanculum è concilio egressus, misit ad classē Medorū nauigium, cum quodam iusso dicere quæ oporteret, cui nomen erat Sicino, contubernali suo, atq; eodem pædago liberorum suorum: quem post has res gestas ipse Thespiensem fecit (ubi Thespienses in ciuitatem sunt recepti) atq; locupletem. Is tunc nauigio ad duces Barbarorum prouectus hæc inquit: Dux Atheniensium, quod partibus regis fauet, præoptatq; res uestras quàm Græcorum esse superiores, misit me iam clām alijs Græcis indicatum uobis illos metu percultos fugam facere uelle, & nunc offerri uobis occasionem exequendi rem omnium præclarissimam, nisi per negligentiam eos dilabi sinatis. Nam neq; inter se consentiunt, neq;

uobis

uobis amplius obsistent, quum cernatis inter se dimicantes eos qui uobiscum, & eos qui contra uos sentiunt. Hac re Sicanus indicata, ab illis abscescit. Cui fidem habentes Barbari tum in insulam paruam nomine Psyttaleam, quæ inter Salaminem & continentem sita est, multos Persarum traiciunt: tum mediam circa noctem cornu quod ad uesperam spectabat, producunt Salaminem uersus, eam circumituri. Producunt item, quæ circa Ceon & Cynosuram instructa erant, occupantes omne fretum Munychia tenus. Ideo autem & naues producebant, ne qua Græcis liceret effugere: sed circumuenti pœnas darent præliorum ad Artemisium gestorum. Ad insulam uero Psyttaleam traiciebant aliquot Persas, ut commisso nauali certamine, cum plurimum & uirorum, & naufragiorum eò efferretur (erat enim insula in traiectu pugnae futurae sita) uel Persæ suos seruarent, alios interimerent. Hoc ne hostis sentiret, clanculum egere, nulla noctis parte concessa somno. In has ego res intuens, non habeo aduersari oraculis tanquam non ueris uolens euidenter loquentia conari refellere:

Auricomæ postquam Dianæ littora iungent
 Nauales pontes cum littoribus Cynosuræ,
 Spe stolidi fortes, quod Athenas Marte subegit,
 Compescet iuuenem meritisima pœna superbum,
 Instinctum furij, sibi cedere cuncta putantem.
 Nam miscebitur æs æri, Mars sanguine pontum
 Inficiet: Graij tunc libera tempora reddet
 Saturno gemitus, simul & uictoria pollens.

Bacidis
 oraculum.

Cum ita euidenter in his à Bacide dicatur, profecto neque ipse de fide oraculis deroganda ausim dicere, neq; ab alijs dici sustineam. Inter duces, qui in Salamine erant, ingens conflatu est tumultus nondum scientes à Barbarorum nauibus

bus circumueniri. Vbi aut orio sole inspexerunt hostem instructum, censuerunt ibidem sibi manendum. Quibus congregatis, applicuit ex Aegina Aristides Lysimachi filius Atheniensis quidem, sed in exilium à populo eiectus, quem ego (ut eius mores accepi) uirum optimum Athenis atq iussissimum fuisse censeo. Hic uir concilio assistens, Themistoclem euocauit, non amicum sibi, sed in primis inimicum. Verum præ magnitudine præsentium malorum oblitus simulatatum, euocauit hominem colloquendi gratia: præsenferat enim Peloponneses maturare ad Isthmum classem reduce.

Themistocles re. Qui cum prodisset Themistocles, ad eum inquit: Nos et alio tempore, et hoc ipso contendere debemus inter nos hac **Aristide** si- de re, uter nostrum de patria præclarius mereatur. Te uero multas & certiores facio, per æquæ esse Peloponnesibus multa uerba colloquiū. facere, aut pauca, de abducendis hinc nauibus. Ego tibi quod ipsemet uidi, refero: nunc, ne si uelint quidem, Corinthios atq ipsum Eurybiadem enauigare posse, quoniam circumdati ab hostib. undiq sumus. Quare ingressus ad eos, hoc indicato. Cui respondens Themistocles: Iucunda sanè (inquit) iubes, bonum afferens nuncium. Nam quod ego precabar, ut fieret, id ipse tu cōspicatus fieri, uenisti nunciatum. Ut enim si ias, quæ sunt à Medis propter me sunt: quoniam opus factum fuit, ut Græci, qui nolebant sua spontè ad pugnam descendere, descenderent inuicti. Tu uero, quando quidem iucunda nunciatum uenisti, per te ipsum nunciatum. Quæ si ego retulero, uidebor rem commeniitiam dicere, nec ipsis persuadebo, tanquam non hoc agentibus Barbaris. Itaq tute ingressus, uti res habet, ipse referas. Quod ubi fecerit, si tibi fidem habebunt, optime habet: sin minus, perinde

inde nobis erit. Neque enim si undique circumdati sumus, ut tu
 ais, amplius isti defugient. Aristides, concilium introgressus,
 eadem retulit, dicens se ex Aegina uenisse, & aegre elapsus,
 quod latuerit stationem hostium. Omne enim classem
 Græcorum, à Xerxis classe circumuentam. Ideoque hortari se,
 ut ad defensionem sui, illi sese præpararent. Hæc locutus
 Aristides, retrò abiit. Rursus inter duces altercatio orta, ple-
 risque eorum fidem nuncio non habentibus: quibus non cre-
 dentibus, aduenit triremis transfuga Teniorum, cui præerat
 Panetius Sosimonis filius, quæ omnem ueritatem attulit. Ca-
 ius facti nomine, Tenij in tripode, qui Delphis dedicatus est
 inter eos, qui Barbarum debellârunt, scripti fuere. Ex hac
 naui, quæ ad Salaminem, & altera, quæ ad Artemisiû trans-
 fugit, expleta est Græcorum classis 380. nauium. Duæ nan Græcorum
 quæ prius ad explendum numerum defuerant naues. Græci classis sunt
 ci, ubi eius uerba Teniorum fecerunt fidem, sese apparuerunt ma-
 tanquam dimicaturi. Et sub diluculum cum propugnatorum
 cætum fecissent, Themistocles ex omnibus quæ expedirent,
 præcipiebat: cuius orationis summa erat, meliorum cum peio-
 ribus comparatio, quæcunque in hominis natura atque industria
 existunt, exhortatus, ut meliora eligeret. Vbi perorauit, iussit
 illos ingredi naues. Quibus ingressis, rediit ab Aegina tri-
 remis, quæ profecta ad Aeacidas erat. Moxque omnes naues
 Græci soluerunt. In quos mouentes, continuè Barbari sunt
 inuecti. Ibi ceteri quidem Græci cum inhiberent remos, cessa-
 simque irent, Aminias Pallenius, uir Atheniensis, euectus na-
 ui in hostilem incurrit: cui implicitus cum hæreret, nec ab-
 strahi posset, ita ceteri uenientes auxilio conferti sunt.
 Hunc in modum aiunt Athenienses exitisse initium pugnae,

Pugnæ ini- Aeginetæ uerò nauim, quæ ad Aeacidæ abierat, fecisse initium ad Salaminem. Quamquam etiam refertur, simulachrum mulieris fuisse laminem. se eis oblatum: & cum apparuisset, ita illos exhortatum, ut omnis Græcorum exercitus exaudierit, sed prius his uerbis conuiuiatum: Heus uos, quousque remos inhibebitis? Aduersus Athenienses instructi erant Phœnices. Nam ij cornu tenebant, quod ad Eleusinam, hesperumque uergebat. Aduersus Lacedæmonios instructi erant Iones. Hi cornu tenebant, quod ad auroram spectabat & Piræum, quorum pauci admonitu Themistoclis, de industria ignauiter agebant, plerique minimè. Enimuerò complurium trierarchorum nomina commemorare possem, qui Græcas naues expugnauère, sed neminem nominabo præter Theomestorem Androdamanitis, & Phylacon Histiaei filium ambos Samios. Quorum duntaxat ideò mentionem non facio, quod Theomestor ob hæc nauatam operam à Persis Sami creatus: Phylacus, inter bene de rege meritos ascriptus est, & multo tractu soli donatus. Benemeriti autem de rege, Persica lingua Orosangæ uocantur. De his quidem ita res habet: Multitudo autem regiarum nauium ad Salaminem expugnabatur, partim ab Atheniensibus corrupta, partim ab Aeginetis, utpote Græcis seruato ordine à loco certantibus. Barbaris & incôpositè & inconsultè agentibus. ut non mirum fuerit talem eis rem contingere, qualis contigit: quanquã eo die fuerunt atque exiiterunt longè seipsis præstantiores, & quã ad Eubœam exiiterant, pro se quisque admittentes, ac Xerxè reformidantes, quod ab eo singuli conspici arbitrabantur. Et de alijs quidem uel Barbarorum, uel Græcorum singulatim, quomodo dimicauerint, non possum pro comperto referre: circa Artemisiam uerò hoc rei gestum; Ex quo impensius illa regi commenda-

data

data est (nam posteaquam regiae res in multiū tumultuationis deuenerant, hoc interim tempore Artemisia, cum nauem eius Attica insequeretur, nullum habens effugium, quia ante ipsam naues amicorum, sua uero proxima hosti erat) hoc sibi putauit faciendum, quod & fecisse profuit. Nam ut fugiebat Atticam nauem, in nauem sociam, quae erat uirorum Calyndensium, impegit, quāq; rex Calyndensium Damasthymus uehebatur. Cum quo, etsi huic iam inde, dum essent in Hellesponto, cōtentio intercessit, tamen incertum, an cōsulto id fecerit, an fortuito nauis Calyndensium oblata fuerit. Eam Artemisia, ubi incurrit, pariter demisit, prospero Artemisiae casu usa, & duplex hinc sibi bonum adepta. Nam tricarachus Atticae nauis eam conspiciatus incurrisse Barbarorum nauem, existimans, hanc aut Gracam esse nauem, aut è Barbaris profugisse, & à Gracis pugnare, ab hac ad alias se cōuertit. Ita ex hoc facto contigit Artemisiae, tum ut pestem euitaret, tum ut è malo opere praecipue se probatam Xerxem redderet. Si quidem fertur, cum rex spectans animaduertisset hanc nauem alteri incurrisse, quendam eorum qui aderant dixisse: Cernis Artemisiam domine, ut bene praeliatur, utq; nauem hostilem depresso. Et regem interrogasse, nunquid uere id opus Artemisiae esset: et illos, qui plane noscent insigne nauis Artemisianae, ita rem habere adfirmasse, ratos eam nauem, quae corrupta esset, hostilem fuisse. Nam praeter cetera, quae mulieri (ut dictum) prosperè cefferunt, hoc quoque accessit, quod è nauis Calyndensi nemo seruatus est, qui existeret accusator. Vnde Xerxem ferunt, ad ea quae narrabantur, dixisse: Viri quidem extiterunt mihi facinae, facinae autem uiri. Haec aiunt dixisse Xerxem. In eo praelio, cum alij multi, & illustres uiri, tam Persarum, Medo-

rumq̃, quàm aliorum sociorū occubuerē, tūm uerò dux Ariabignes Darij filius, Xerxisq̃ frater, è Græcis pauci. Quippe qui gnari erant natandi, cum suæ naues corruptæ essent, nec ipsi pugna perissent, ad Salaminem enatabant: cuius rei quia imperiti erant Barbarorum pleriq̃, in mari periēre Posteaquam eorum primæ naues in fugam uersæ sunt, tūm uerò plurimæ corrumpebantur. Nam quæ in posterioribus locata erant, dum earum propugnatores conantur præterire, ut & ipsi aliquam operam regi nauarent, undiq̃ in suorum naues incidebant. Quo in tumultu etiam hoc actum est, ut quidam Phœnices quorum naues corruptæ fuerant, regem adeuntes, insimulauerint Iones tanquam proditores, quòd propter eos amissæ naues essent. Vnde id contigit, non ut Ionum duces interficerentur, sed ut ij Phœnices, qui illos insimulabant, eam acciperent mercedem. Etenim illic adhuc ea loquentibus, Samothracia nauis Atticæ impacta, eam demersit: & in hanc Aegimetica impulsæ, ipsam depresso. Verum Samothraces, ut qui iaculatores essent, epibatas nauis, quæ suam depressoerat, iaculorum ictibus deturbarunt: eorūq̃ conscensa nauis potiti sunt: quod factū Iones liberauit.

Ionum præstantia. Nam Xerxes, ubi id egregium facinus Ionum aspexit, conuersus ad Phœnices, ut erat supra modum mœstus, et omnes arguēs, iussit eorum capita præcidi, ne cum ipsi imbelles essent, meliores criminarentur. Quoties autem suorum quempiam aliquod opus edentem cernebat de eo homine percontabatur, sedens sub monte, qui est è regione Salaminis, nomine Aegaleo, & scribæ trierarchum illum, à familia, & urbe scripto annotabant. Et cladi Phœnicum, qui aderant, additus est Ariaramnes Persa, quanq̃ amicus regis. Et illi quidē in Phœnices conuertebantur. Barbaris autē in fugā uersis, et
ad

ad Phalerum elabentibus, Aeginetæ in freto subsistentes, operam memoratu dignam ediderunt. Nam Athenienses qui dem in tumultuatione naues sibi obsistentes, fugientesq; expugnabant. Aeginetæ uerò eas, quæ elabebantur: ac quoties Aeginetæ aliqua effugiebat Athenienses, eo ipso cursu in Aeginetas in strenuitas. eidebat. Cum interim conflixerunt naues duæ, unâ Themistoclis insequens aliam, altera Polycriti Crio gen. i. Aeginetæ, dum nauim Sidoniam inuadit, illam uidelicet, quæ speculatoriam in Sciatho Aegineticâ ceperat, qua uehebatur Pytheas Ischeni: quem Persæ seminecem plagis, tamen admiratione uirtutis seruatum in naui habebant: Sidonia quæ hunc circumferebat nauis, unâ cum Persis est intercepta, ut Pytheas ita sospes redierit in Aeginetam. Polycritus ubi inspexit Atticam nauem, agnito signo nauis imperatoriae, inelamans Themistoclem, iocatus est, exprobrans Aeginetis, quod cum Medis sentirent. Hoc Polycritus sua naui incurrens, in Themistoclem iaculatus est. Barbari, quorum naues superant, fuga se proripnerunt in Phalerum ad pedestres copias. In hac pugna nauali è Græcis optimè audierunt Aeginetæ secundo loco Athenienses: è uiris Polycritus Aeginetæ, Atheniensesq; Eumenes Anagyrasius, & Aminias Paleneus, qui & Artemisiam est insecutus, non prius desiturus, quàm aut illam cepisset, aut ipse captus esset, si Artemisiam ea naui uehi animaduertisset. Quippe trierarchis Atheniensium præceptum erat, ut eam caperèt: propositumq; præmiũ decem millium drachmarum ei, qui uiuam cepisset. Indignè enim ferebant mulierem aduersus Athenas militare. At illa (antea dictum est) aufugit. Fuerunt & alij quorum naues incolumes in Phalerum euaserunt. Admanum Corinthiorum ducem, Athenienses ferunt statim in-

ter initia concursus nauium expauesactum, atq; perterritū
 sublati fugā se dedisse: Corinthiosq; inspecta fuga nauis
 Sciradis imperatoriae, itidem abiisse. Et cum fugiendo uenissent ad
 Mineruæ templum Mineruæ Sciradis, quæ est in Salamine, occurrisse
 templum. eis celocem diuina cum pompa: quæ quis nam misisset, cum
 nō constaret, scirentq; neminem suæ classis ad ipsos misisse,
 eos ob id coniectasse rem diuinam esse: & illos, qui in celoce
 erant, ubi propiores fuerunt, ita locutos fuisse: Adimante,
 tu quidem conuersis in fugam nauibus abscedere uis Græco
 rum proditor, at illi quantum uotis conceperunt, uictores
 hostium euadent. Et cum his uerbis fidem non haberet Adi
 mantus, hæc iterum dixisse: ipsos posse pro obsidibus ductos
 mortem obire, nisi constaret Græcos esse uictores: ita conuer
 sa nauis, Adimantum cum cæteris ad classē suorum, re iam
 ab alijs nauata, uenisse. Hic de illis apud Athenienses ru
 mor extitit, quod ipsi Corinthij negant, seq; inter primos pu
 gnatores extitisse affirmant, pro quibus testimonium dicit
 Aristidis fa reliqua Græcia. Aristides Lysimachi filius Atheniensis, cu
 ius paulo antè, ut uiri optimi, mentionem feci, per eum tu
 multum, qui circa Salaminem fiebat, hoc rei gessit: Permul
 tis eorum, qui ad littus Salaminis locati erant sumptis, ge
 nere Atheniensibus, & in Psyttaleam insulam traductis, o
 mnes Persas, qui in ea insula erant, interemit. Defuncti na
 uali pugna Græci, reductis in Salaminem nauibus, potiti
 sunt naufragijs, quæ illic supererant: parati ad aliam dimi
 cationem, quod sperarent regem ijs, et quæ ei reliquæ erant,
 nauibus usurum. Porro naufragiorū pleraq; uentus zephy
 rus ex Attica moliens, asportauit in oram, nomine Coliadē:
 ut impletum sit oraculum, cum de cæteris, quæ ad pugnam
 naualem pertinent, faciens mentionem, tum uerò de naufra
 gijs

gijs illuc euectis, à Bacide, et Musæo multijs annis antea prædictum, ac redditum Lysistrato Atheniensi, uiro sortilego, quod omnes Græcos latuerat:

Horrebunt remis mulieres Coliadenfes.

Hoc aut futurum erat in expeditione regis. Cognita sua clade Xerxes, ueritus, ne quis Ionum à Græcis subornatus, aut sua sponte, ad soluēdos pontes in Hellepontum nauigaret, unde ipse in Europa deprehēsus, de salute periclitaretur, de fugiendo cōsultabat: nolens tamen, neq; à Græcis, neq; à suis detegi, aggerē in Salamine tentabat educere, nauesq; Phœnicū onerarias, ut pro rate, ac muro essent, innectabat: & se tanquam aliam pugnā naualem facturum, ad bellum instruebat. Quæ agentem uidentes cæteri, pro certo habebant eū manendi animo, atq; bellandi illa apparare: sed nihil eorum Mardonium latebat, ut probè gnarum ingenij illius. Xerxes & hæc fecit, & simul in Persidem misit, qui præsentem cladē nunciarent. His nuncijs nihil pernicius transcurrit in rebus humanis, quod negocium hunc in modum est à Persis exco-
gitatum. Quot ex diebus tota uia constat, totidem equos ac Tabellionē uiros ferunt esse distinctos ad singulorum dierum iter faci-
endum, quos neq; uis niuiū, neq; imber, neq; æstus, neq; nox Perfarum
distinet, quin propositum sibi cursum celerrimè conficiant. modus.
Quorum cursorum primos mandata tradit secundo secun-
dus item tertio, & ita deinceps illa mandata in alium, atque
alium pertranscunt, quemadmodum apud Græcos fax, quæ
Vulcano per uices ferre cursores perseuerant. Hanc equo- Fax Vulcani
rum cursitationem Persa angareton appellant. Et primus ni-
quidem nuncius Susa perlatus, Xerxem Athenis potitum
esse, tāta Persas, qui relictī erāt, uoluptate affecit, ut omnes
uias myrto construerint, & per eas odores incenderint, &
ipse

ipsi in sacrificijs, ac gaudijs uersarentur. Secundus autē ita eos consternauit, ut uniuersi uesies dilaniarēt, uociferationēq; et eiulatu irrequieto uterentur, culpam in Mardomum refundentes, non tam de classe, quā de ipso Xerxe solliciti: idq; tamdiu, dum Xerxes illos ita affectos redeūdo sedauit. Mardomus cum uideret Xerzem magnam ē pugna naualis iacturam fecisse, suspicans agitare fugam ex Athenis, pro se ipso anxius erat, tanquam pœnas daturus, qui regi persuasisset inferre Græcis bellum, putabatq; sibi conducibilis esse periclitari, aut subigere Græciam, aut magna opera aggressum honestē uita defungi: quanquam opinio eius de subigēda Græcia propensior erat. Hoc cū secum agitasset, regē hac oratione est allocutus: Domine, noli mœrorem ob hanc rem gestam capere, aut pro ita magna hoc iactura ducere: Nō enim certamen, quo omnia nostra constant, in lignis est, sed in uiris, & equis. Itaq; nemo tibi, aut horum, qui tibi uidentur omnia confecisse, egressus ē nauibus, conabitur obuiam se ferre, aut ex hac continente: unde qui se obuios tulerē, pœnas dedere. Quod si tibi uidetur faciendum, ut Peloponnesum tentemus, continuo tentemus: sin uidetur super sedendū, supersedeamus licet, nec animo consterneris. Neq; enim ulla possunt ratione subterfugere Græci, quō minus rationē dent corū, quæ & nunc, & antea perpetrarūt, tuiq; sint serui. Et hoc quidē præcipuē tibi agendū puta: Quod si tibi constitutū est, ut ipse cū exercitu reuertaris, aliud quoq; habeo ex hac re consiliū: Rex, ne cōmittas tu, ut Persæ Græcis ludibrio fiāt. Nō enim res Persarū afflictæ sunt: neq; tu, ubi nā uiri fuerimus ignaui dicere potes, quales si Phœnices, & Aegyptij, & Cyprj, & Cilices fuere, nihil ista ad Persas attinget culpa. Quare, quoniam Persæ huius rei insones sunt,

iam mihi credito. Si tibi non uidebitur permanendū, remea ipse ad solum natale cū pleraq; parte copiarum. Ego cum delectis de exercitu trecentis millibus militū, debeo Graciā in tuam redigere seruitutē. His auditis Xerxes, ut ex malis, gaudisus est, uoluptatēq; cepit. & ad Mardoniū inquit se, ubi ad cōciliū retulisset, responsurū, utrū eorum esset facturur.

Et cum in concilium uocasset delectos Persarum proceres, placuit ei Artemisiam quoq; ad consultandum accersi: quā solam cōstabat antea, quā facienda essent intellexisse. Quā ubi aduenit, eam Xerxes summotis alijs Persarum consilia: Xerxes ad rixs, atq; satellitibus hunc in modum allocutus est: Iubet me Artemisiā.

Mardonius hic permanere ad tentandū Peloponnesum, negans ullam culpam huius damni esse penes Persas, atq; pedestres copias, sed eis uolentibus hoc tentari debere. Itaq; aut hoc me facere hortatur, aut sibi tradere trecenta millia delectorum militum, ad subigendam mihi Graciā, me uerò ad patrias sedes cum reliquo exercitu reuertii. Tu igitur, quā de pugna nauali non gerenda probē consuluisti, utrū mihi suades horum, quod eligendo bene mihi consuluerō. Artemisia

Hæc Xerxi consultantī respondens Artemisia: Arduum, in consiliū, quit, rex, me dicentem tibi optima prosperum consiliū dare, tamen à statu rerum præsentiū mihi uidetur esse faciendum, ut tu ipse domum remees: Mardonium uerò hic relin- quas cum ijs quos uult, si modò uelit ille, atq; recipiat se ista facturum. Nam siue ea, quā ait se uelle subegerit, & hæc ei ex animi sententia succedant, tua res domine agitur, quia id tui serui effecerint: siue Mardonius contra opinionem suam contingat, non magna sanè calamitas erit, saluo, & te & rerum domesticarum statu. Etenim si incolumis es, & domus tua, profectò Graci sæpenumerò pro seipsis multa ceratamina

tamina cursitabunt. At si quid contingat Martionio cladis,
 id nullius erit momenti, Græciq; uincendo non uicerint, ser-
 uo tuo interempto. Tu uerò Athenis incensis (cuius rei gra-
 tia expeditionem sumpsisti) reuerteris. Delectatus eo consis-
 Xerxis li: lio Xerxes, quod idem illa suasisset, quod ipse haberet in a-
 beri. nimo: quippe qui (ut ego opinor) non remansisset, si uel cun-
 cti, atq; cunctæ id ei suasisissent, adeò perterritus erat: Artemi-
 siam laudatam dimisit, ducentem secū liberos regios Ephe-
 sum. Nam aliquot eū filij nothi comitabantur, cū quibus ad
 eorum custodiā misit Hermotimū, genere quidem Pedasens-
 sem, sed apud regem inter eunuchos nulli secundū. Incolunt
 aut Pedasenses super Halicarnassum: apud quos hoc rei fer-
 tur contingere, ut quoties Amphictyensibus (qui circa eam
 urbem habitant) aliquid aduersi certum intra tempus est es-
 Barba sacri uenturū, tunc antistiti, quæ illic Mineruæ est, grandis barba
 sicz omino nascatur: quæ res bis apud eos accidit. Ex his Pedasensibus
 sa. Hermotimus erat, cui maxima ex omnibus (quos quidē ipsi
 nouimus) ultio contigit acceptæ iniuriæ. Siquidem eum ca-
 ptū ab hostibus, ac uenalem mercatus est Panionius Chius,
 ex hoc impurissimo quæstu, quem facitabat, uitam ducons.
 Nam quos pueros forma præditos coëmerat, eos castrabat:
 ductosq; aut Sardis, aut Ephesum, magna pecunia uenun-
 Eunuchi in dabat. Apud Barbaros enim præciosiores eunuchi sunt, quā
 precio habi qui non sunt castrati, in omni genere fidei gratia. Atq; ut a-
 ti. lios pmultos, ita hūc quoq; Panionius exercuit, ut q ex hac
 re uitam toleraret. Sed nō usq; quæ infelix Hermotimus, è
 Sardibus ad regem cum alijs muneribus deductus est, pro-
 gressuq; temporis ex omnibus eunuchus maximo in honore
 apud regem Xerxem est habitus. Cum autem rex aduersus
 Athenas moueret è Sardibus, per id tempus Hermotimus
 cuiusdam

cuiusdam negocij gratia descendit in agrum Mysium, qui
 à Chijs incolitur, sed Atarneus uocitatur. Ibi inuentum Pa-
 nionium atq; agnium allocutus est, & multis, & communia
 bus uerbis primum recensens ei, quòd per illum esset affecus
 tus bona, deinde pollicens, quam gratiam illius meriti foret
 relaturus, si homo cum domesticis illuc commigrasset. Eà
 oratione libenter audita, Panionius contulit se illuc cum u-
 xore & liberis. Quem posteaquam cum omni re familiari
 adeptus est Hermotimus, his uerbis affatus est: O' omnium
 post homines natos scelestissime, qui ex nefandissima nego-
 ciatione quæstum facis: quid aut ipse ego, aut meorū quis-
 piam, uel tuorum cuiquam mali fecit, quòd ex uiro neutrum
 me reddidisti? putabas fore, ut quæ nunc machinabaris, la-
 terent deos: qui iusta lege utentes, te infandorum opificem
 tradiderunt in manus meas, ut de pœna à me tibi irroganda
 queri non possis. Hæc ubi exprobrauit homini, filijs in con-
 spectum eius adductis, qui quatuor erant, cõggit patrem, il-
 lorum genitalia recidere: quod cum coactus fecisset filij ei-
 ius adacti sunt eius uirilia abscindere. Ita supplicium ab
 Hermotimo in Panionium redijt. Xerxes filiorū Ephesum
 deducendorum negotio Artemisiæ demandato, accitū Ma-
 donium iussit è copijs, quas liberet eligere, ut consentanea
 uerbis facta exequi experiretur. Hactenus eo die est actum.
 Noctu autem, regis iussu præfecti classis è Phalero profecti
 retrò Hellepontum uersus abierunt, prò se quisq; acceleran-
 tes ad custodiendas rates, quibus rex pertransiret. Qui cum
 ad Zosterem aduentaret, minuta quædam continentis pro-
 tenta promontoria, Barbari suspicati nauigia esse, perdit
 illinc aufugerunt.

Tẽpore deinde edocti nò nauigia esse, sed promòtoria, in
 agmen sese tetepèrūt. Vt dies illi uenit, Græci cernentes ibide

pedestres copias hostium perflare, rati classē quoq; circa Phalerum esse, ac pugna nāualē cōmittendam, sed ad resistendum apparebant. Sed cognito illā uela fecisse, cōfestim Græcorum insequendā sibi censebant: itaq; eam insecuti Andro tenus, de insequē cernere cum nequissent, ad Andrum profecti consultabant. de Zersa cō Quibus Themistocles suadebat, ut insulas uersus profecti, sultatio. classē hostium insequenti, rectā ad Hellepontū nauigarent, soluturi pontes. Huic contrariam Euribiades opponebat sententiam, quod diceret fore, ut si dissoluerent rates, maxima ob id calamitate afficerent Græciam. Persarum enim si deprehensus in Græcia manere cogeretur, non quietum, quod ibi ociū quidem agenti, nec ulla res posset procedere, neq; ulli retrō ostenderentur receptus, & exercitus eius fame conficeretur procedenti. At rebus gerendis operā danti, omnia possent per Europā succedere, tū in urbib. cum in nationibus, quæ uel caperentur, uel ante se dederent: quin etiam rem frumentariam habiturum ex annuis semper fructibus Græcorum: nunc aut uideri illum, utpote uictum nāuali prælio, non perstiturum in Europa: ideoq; permittendū fugere dum in terram suam fugiendo perueniat, de qua terra deinde certamen iam fieri iubebat. Huic sententiæ aliorū Peloponnesium duces assensere. Themistocles postquā animaduertit se non posse plerisq; persuadere, ut ad Hellepontum nauigarent, adiit Athenienses, qui præcipuē indignabatur hostem effugere: animatiq; erant ad nauigandū in Hellepontum, etiam per seipsos, si ceteri recusassent. Eoq; ita est allocutus: Et ipse multis iam huiusmodi casibus interfuit & de multo pluribus audiui talia contigisse, uiros ad necessitatem reductos prælium instaurare, & superiorem quam acceperant calamitatem emendasse. Itaq; nos, quoniam inuicimus quo pacto & nosipsos, & Græciam tueremur, res

pulsæ

pulsa tanta hominum nube, non insequamur eos fugientes: neque enim nos hoc efficimus: sed dii pariter ad heroes, qui in uiderunt unum esse uirum, & Asia regem & Europa, qui sit impiissimus atque scelestus: qui sacra perinde atque prophana habens, utraque incendit, deorumque simulachra sabuerit: qui & mare cecidit flagellis, & comedes in illud deiecit. Sed bene nobiscum in praesens tempus agitur. Ideoque nunc quidem ut & nostri ipsorum, & nostrorum domesticorum curam geramus, & ut spacium quis ad reficiendas aedes, faciendamque sementem habeat, in Gracia maneamus, Barbaro prorsus electo. Cum autem uer appetet, tunc in Hellespontum & Ioni am nauigemus. Haec dicebat Themistocles animo sibi apud Persam subsidium comparandi: ut si quid apud Athenienses accideret aduersi, sibi haberet, quod se conuerteret, prout & contigit. Haec dicenti Themistocli Athenienses, cum tamen ab eo deciperentur, assensi sunt.

Themisto-

Nam cum antea prudens habitus fuisset, postea uero prudens ac bona consulens comperitus esset, prorsus ad ei assentientem prompti fuere. Ille, ubi Athenienses ipsius sententiam probauere, misit euestigios uiros quosdam cum nauigio, ad exponenda regi mandata, iussos tacere, etsi in omne tormentum deuenirent: quorum unus erat Sicinus eius contubernalis. Hi posteaquam ad Atticam peruenere, caeteris apud nauigium remanentibus, ipse ad regem ascendit, atque ita cum allocutus est: Themistocles Neoclis filius, dux quidem Athenensium, sed inter omnes socios uir optimus ac sapientissimus, misit me tibi denunciatum, gratia tibi inferuendi, se retinuisse Gracos, classem tuam insequendi cupidos, ponentesque qui sunt in Hellesponto soluendi. Itaque nunc magno cum silentio re illuc recipias. Haec renunciata, illi abiire Graeci,

clis uasricies.

posteaquam decreuerunt, neq̃ persequendam sibi ulterius Barbarorum classem, neq̃ nauigandum in Hellespontum ad soluendum traiectum, Andrum obsederunt, animo illam delendi. Nam primi ex insularis Andrii pecunias poscenti Themistocli denegauerant, eiq̃ alliganti Athenienses illuc ire duobus magnis numinibus fretos, Suadela & necessitate, & ita sibi dandas utiq̃ esse pecunias, responderāt Athenas proportionem magnas esse atq̃ felices, & dijs propicijs bene processisse. Nam se ad maximam soli tenuitate redactos, Andriorumq̃ insulam totidem propitia numina nunquam derelinquere, sed semper incolere Inopiam et Impossibilitatem: quib. dijs obnoxios Andrios pecuniā non datuos. Nunquam enim Andriorum impossibilitate ualidiorem fore Atheniensium potentiam. Hæc illi cum respondissent, nec pecuniam dedissent obsidebantur. Themistocles uerò (neq̃ enim unquam acquirendo cessabat) ad cæteras insulas minacia uerba mittens, pecuniam flagitabat, eisdem nuncijs, eisdemq̃ uerbis utens, quibus apud Andrios fuerat usus: nisi pecuniam darent, quam poscerentur, exercitum se Græcorū illuc adducturum, & eam insulam obsessam deleturū. Hæc dicendo ingentem pecuniæ uim coëgit à Carystijs atq̃ à Parijs: qui audito tum Andrum obsideri, quòd cum Medis sensissent, tum Themistocle maximo in honore inter duces esse, hoc metu pecuniam misere. Aliarum aut̃ insularum aliqua pecuniam dederit, nec ne, affirmare nequeo. Reor tamen aliquas quoq̃ dedisse, non has solum. Quamquam Carystijs ne hac quidem re contigit effugere cladem ut Parijs, qui Themistocle pecunia delinito, hostem deuittarunt. Ita Themistocles ex Andro profectus, clām cæteris ducibus exegit pecunias ab insularis. At copia Xerxis illic aliquot post pugnam

gnam dies immoratae, mouerunt in Bæotios, eadem qua uenerant uia. Quippe Mardonio uisum est simul regem præmittere: intempestiuum enim propter anni tempus belligerari, simul in Thessalia satius esse hybernare, & deinde incuncte uere tentare Peloponnesum. Is ubi in Thessalam peruenit, ibi ante omnia decem millia Persarum (qui immortales uocantur) elegit, excepto eorum duce Hydarne, qui negauit se regem esse relicturnum. Item de alijs Persis torquatos, & mille equites: adhæc Medorum, Sacarum, Indorum peditatum, equitatumq̃. Has nationes sibi totas desumpsit: ex alijs autem socijs paucos, quorum duntaxat aut speciem animaduertebat, aut aliquod egregium facinus cognouerat: sed plurimos ex una gente Persarum delegit torquatos & armillatos. Secundo loco Medos, qui non numero Persis inferiores erant, sed robore: ita, ut uniuersi, 300000. unâ cū equitibus essent. Hoc interim tempore, quo Mardonius habet delectum copiarum & Xerxes circa Thessalam agit, oraculum è Delphis ad Lacedæmonios uenit, ut Xerxem pœnas necis Leonidæ reposcerent, et quod daretur, ex eo reciperet. Leonidæ Mittunt igitur quàm citissimè Spartiatæ caduceatorem. Is cædis uinæ adhuc in Thessalia nactus exercitum, ubi in conspectû Xerxis uenit, in ita uerba fecit: Rex Medorum, Lacedæmonij te & Heraclidæ (qui è Sparta sunt) pœnas cædis reposcunt, quorum regem ipsorum interemisti, dum Græciam protegit. Ad ea Xerxes cachinnos tollit, ac diu responso nō reddito: Hic, inquit, monstrato Mardonio, ut ei assisistebat Mardonius, pœnas tales dabit, quales illos decet. Caduceator hoc responso accepto, discessit. Xerxes Mardonio in Thessali relicto, ipse ad Hellepontû ire maturabat: intraq̃ 45. dies ad

traiectum peruenit, nullā propemodum partem copiarū dācens: quā quocunq; ueniebant, & ad quoscunq; homines, eorum direptis fructibus uescebantur. Vbi nihil fructuum repperiebant, ipsa herba, ut ē solo germinabat, nōnulli delibratis corticibus, & striclis frondibus arborum, tam agrestium Pestilentia quā mansuetarum, nihil omninō relinquentes, hoc prae fa Xerxis cos me facere coacti. Quos deinde pestilentia excipiens ac dyspias excis senteria, id est, tormina, inter uiam exinguebant. Eorum pit. non multos Xerxes agrotos reliquit, iniungens ciuitatibus, ut in quāq; ueniebat, uti illos curarent & pascere: quosdā etiam in Thessalia, & aliquot in Siri Pæonia, & in Macedonia: ubi sacrum Iouis currum, quem in Græciam tendēs, reliquerat, reuersus non offendit. Eum Pæones Thracibus cum dedissent, tamen reposcenti Xerxi dixere, unā cū equis interpascendum fuisse abactum à Thracibus, qui superiora Strymonis circa fontes incoherent. Quo in loco rex Bisalaeorum, ac terræ Crestonicae Thrax facinus eximium fecit. Hic & se uolentem negauit Xerxi seruiturum: eoq; in edita montis Rhodopæ abijt, & filius uetuit, ne aduersus Græciā militarent. Illi patre contemptui habito, siue alioqui belli libidine inspicuendi, militauere cum Xerxe. Qui, postquam incolumes reuerterunt, omnibus pater (erant aut sex) ob eā causam oculos effodit. Et illi quidem hanc mercedem acceperūt. Persæ autem, ubi citato iunere ad traiectum peruenēre, Hellespontum nauibus traiecere ad Abydum. Non enim intentas iam rates inuenēre, sed tempestate dissolutas. Ibi copiosiore quā in itinere commeatum adepti, nulla modestia sese reficientes, ac mutatis aquis, permulti interibant ex ijs, qui de exercitu super fuerant. Ceteri cum Xerxi Sardis peruenēre, Narratur aut & aliter hac res Xerxem, posteaquam

quam Athenis profectus est ad oram super Strymonem, illic De Xerxis non amplius iter fecisse sed exercitu Hydarni permisso, quē reditu uas ad Hellespontum deduceret, ipsum nauem Phœnissam con- riè narra- scendisse, ut in Asiam se reciperet: & dum cursum tenet à tus.

Strymonia, ingenti uento fuisse exceptum: & eò uehementius tempestate ue xatū, quòd nauis referta uecloribus erat, adeò quidē, ut super contabulationes essent frequentes Persæ, qui cum Xerxe uehebantur. Ibi metu perculsum regem, cum clamore interrogasse gubernatorem, num qua salus eis esset? Et cum ille respondisset: Hære, nulla admodum est, nisi horum tot nauigantium fiat aliqua exoneratio, tunc Xerxem eo audito ita locutū. Viri Persæ, nūc aliquis uestrum declaret se curam habere regis. In uobis enim uidetur sita esse salus mea. Hæc ubi dixit Xerxes, illos eo adorato destitisse in mare, atq; ita leuata nauī, Xerxem incolumem in Asiam peruenisse. Et ubi primum in terram egressus est, hoc egisse: gubernatorem, quòd regis quidem animam seruasset aurea corona donasse: quòd autem multos Persarū perdit diffet, decollasse. Hic alter modus, qui narratur reuersionis Xerxis, haudquaquam fidem apud me habet, cum propter alia, tum propter obitum Persarum. Nam si id rege à gubernatore dictum est, tamen ex infinitis rationibus, uel ob hanc unam, cui repugnari non potest, negarim hoc regem fuisse facturū: quin potius Persas iussurū è tabulatis in uen- erem nauis descendere, utiq; primores Persarum: & remiggs Phœnices, nequaquā Persis numero pares, in mare deieclurū. Sed eum (ut dictū est superius) itimere pedestri cum reliis quo exercitu in Asiam reuertisse, Cuius rei id quoq; magno est testimonio, quod constat Xerxem cū rursus in Asiam reciperet se, Abdera peruenisse, adhibuisseq; conuiuio Ab-

deritas, & acinace aureo eos, ac tiara auro intexta donasse,
 & ut ipsi oppidani aiunt, illum postquam ex Athenis retrò
 fugit (quod apud me fide caret) illic primū xonā resoluisse:
 a leò fuerat terrore correptus. Sunt autem sita Abdera ad
 Hellespótum, uel potius ad Strymonē, atq; ad littus, ex qua
 nauim ille conscendisse fertur. Græci posteaquā Andrū exa-
 pugnare nequeunt, conuersi in Carystum, uastato illorum
 agro, rediēre Salaminem. Ibi ante omnia dijs primitias sele-
 gerunt cū aliarum rerum, tum Phœnissarum, triremiū tres:
 quarum una reportaretur apud Isthmum, quæ ad meā usq;
 memoriā extabat, altera apud Sunium, tertia Aiaci illic
 apud Salaminē. Secundo loco prædam inter se dispertiēre,
 ex qua primitias Delphos misēre. Vnde statua effecta est lō-
 gitudine cubitorum decem, truncam nauis partem manu su-
 stinens: eodem in loco stans, ubi Alexander Macedo aureus.
 Missis Delphos primitijs, Græci publicè deū percontati sūnt
 nunquid perfectas & acceptas primitias accepissent? Quis-
 bus ille respondit, habere se quidem à Græcis alijs, uerū non
 ab Aeginetis: sed reposcere donum optimè nauatæ ad Salami-
 nem operæ in pugna nauali. Id cum audissent Aeginetæ,
 aureas stellas tres dedicauerunt: quæ super malum nauis æ-
 reum stant apud angulum, proximè Cræsi craterem. Post
 dispertitam prædam, Græci ad Isthmum nauigauerunt, da-
 turi præcipuum præmium Græcorum meritisimo, qui in
 hoc bello præclarissimè rem gessisset. Eò ubi peruentum est
 duces Græci in aram Neptuni suam quisq; sententiam scrip-
 tam detulēre, quem nam ex omnibus primum, & quem se-
 cundum iudicaret. In ea autem suum quisq; nomen inscrip-
 sit, se illum qui præstantissimus extitisset, existimans: sed
 in secundis partibus Themistocli adiudicandis, plerique
 congrues

congruerunt. Ita cum singuli in primo loco singulos calculos habent, in secundo Themistocles multò superior exitiit. Et licet hanc rem Græci liuore quodam supersederint indicare, in suam quisq; patriâ reuerti, tamè Themistocles, & habuius est, & celebratus per uniuersam Græciam omnium Græcorum longè prudentissimus. Ipse, quia non fuisset honore affectus ab ijs, qui ad Salaminem dimicassent, ut honore afficeretur, Lacedæmonem se contulit. Eum Lacedæmonij, & splendide exceperunt, & magnificè honorauerunt. Et primas quidem partes rei bene gestæ Eurybiadæ, solertiæ uerò, ac dexteritatis Themistocli dederunt, & utriq; oleaginam coronam donarunt. Præterea hunc biga (quæ apud Spartam erat) præstantissima: laudatumq; uerbis amplissimis, treceti ex primoribus Spartiatarum, qui equites uocantur, discedentem ad Tegeaticos usq; fines comitati sunt. Huc solum ex omnibus, quos nouimus, hominibus Spartiatæ abeuntem deduxerunt. Eidem, postquam ex Lacedæmone Athenas uenit, ibi Timodemus, unus ex inimicis eius, alioqui non è claris uiris, liuore insaniens, crimini dabat itionem in Spartam: dicens illum Athenarum respectu non sui, ab Lacedæmonij honores affecutum. Et cū nō faceret finem talia dicendi, inquit ei Themistocles: O homo, ita res habet, neq; ego si Belbinitanus forē, sic à Spartanis honoratus fuissē: neq; tu, etsi Atheniēsis. Atq; hæc hæcenus. Artabaxus Pharnacis, uir inter Persas cū antea illustris, tū ex rebus Plataensibus factus illustrior, regē deducebat ijs sexaginta millib⁹, quæ Mardonius delegerat: quē ubi traiectu tenus comitatus est, & iā esse in Asia sciuit, regressus circa Pallenē agebat, utpote Mardonio p̄ Thessaliā, Macedoniāq; hybernāte, nec alias copias obire curāte. Nec è sua dignitate aestimabat nō

diripere rebelles Potidaeas, in quos casu incidisset. Etenim Potidaea postquam rex praeerat, & classis Persica à Salamine fugiens abiit è cōspectu, à Barbaris defecerant: mox alij quoq, ijs qui Pallenen incolebant rebellantibus. Tunc uerò Artabazus Potidaeam obsedit, suspicatus etiā Olynthios ab rege defecturos, & ipsos obsedit. Eā autem urbem tenebant Bottiaei, quae è sinu Thermaeo fuerant à Macedonibus eieci. Hos Artabazus postquā obsidione cepit in pauludem deductos trucidauit, urbemq, administrandam Critobulo Toroneo tradidit à genere Chalcidensi. Ita Chalcidenses Olynthū obtinere. Expugnata Olyntho Artabazus Potidaea obsidenda impensius incumbebat. Hoc faciens cū Timoxeno Scionaeorum duce de faciēda proditiōe transiit, incertum mihi quōnam modo ab initio: neq, enim traditur.

Literarum Ad extremum ita actum est: Quoties exaratum libellū, aut per sagittā Timoxenus ad Artabazum, aut Artabazus ad Timoxenum transmissio. mittere uolebat, eū sagittae extremo inuoluebat: adaptatisq, de super pennis ad locum, de quo conuenerat, sagittam emittebat. Sed Timoxenus, qui Potidaeam prodebat, proditiōis compertus est. Nam Artabazus ad conuentum locum sagittam dirigens, frustrante iactu humerū cuiusdam Potidaea percussit. Ad quem saucium turba (ut assolet in bello fieri) cum concurrisset, subito reuulsa sagitta, animaduertens libellum detulit ad magistratus. Aderat autem, et ceterorum Pallenensium commilitum. Perlecto libello magistratus, & cognito proditiōis autore, non tamen censuerunt Timoxenum esse plectendum, Scionae ciuitatis gratia: ne in posterū semper Scionaei pro proditoribus haberentur. Atq, hūc qui Arabazi dem in modū Timoxenus proditiōis manifestus fuit. Artabazus, uerò tres iam menses obsidentem, ingens aestus maris excepit

excepit, & is diutius. Itaque Barbari uidentes locum factum
 lacunofum, in Pallenem concesserunt. Quorum cum duæ
 partes permeassent illuuiæ, tres aliæ supererent: quas ubi per
 transissent, oportebat intrare Pallenem. Sed eas tanta maris
 æstuatio inuasit, quanta nunquam extiterat, ut indigenæ as-
 iunt, cum ea frequenter illic accadat. Eorum, qui nandi erant
 ignari, interiëre. Qui erant gnari, eos Potidæatæ nauigijs ad
 orti, trucidauëre. Huius æstus, ac restagnationis, & cladis
 Persarum ferunt Potidæatæ hinc causam extitisse: quod illi
 è Persis, qui sunt à mari oppressi, in templū Neptuni, & eius Neptuni
 simulacrū, quod situm est in suburbijis, impiè gesserant. Hæc templum
 fuisse causam illi uidentur uerè dicere. Eos qui superauëre apud Poti-
 Artabazus in Thessaliam ad Mardonium duxit. Et cum ijs dæatas,
 quidem, qui regem reduxerunt, ita est actum. Classarios au-
 tem Xerxis exercitus, qui superfuerat, ubi à Salamine fugi-
 ens attigit Asiam, rege cum alijs copijs è Chersonneso Aby-
 dum traducto, hyemauit apud Cumam. Idem primo statim
 uere Samum conuenit, ubi nonnullæ naues hyemaauerant.
 Eius classis plerique nauigatores erant Persis, & Medis, du-
 cesque superuenerant Mardones Bagæi, & Artayntes Artæ-
 chæi filius: cuius patruelis Amitres ab eodem ascitus erat il-
 lorum collega. Hi utpote magnopere percussi, non audebāt
 occasum uersus procedere, ne unus quidem: sed apud Samū
 subsidentes Ioniam à rebellando prohibebant, trecentas na-
 ues cū Iadibus habentes, neque expectantes fore, ut Græci in
 Ioniā irent: sed ut sua uitari contenti essent ducta ex hoc cō-
 iectura, quod ipsos è Salamine fugientes non fuissent infecu-
 ti, sed libenter abscessissent. Atque ut se uictos mari: ita longè
 superiorem terra Mardonium futurum arbitrabantur. Qui
 dū apud Samū erant, simul cōsultabant, si quid mali possent
 facere

facere hostibus, simul subauscultabant, quoniam res Mardonij caderent. At Græcos excitabat, tum ueris aduentus, tum Mardonius in Thessalia agens. Et eorum quidem exercitus pedestris nodum cogeatur: naues autem in Aeginam abierant numero centum, ac decem, praefecto, atque nauarcho

Leutychi- Leutychide, qui fuit Menaris, qui fuit Gesilei, qui fuit Hip-
dis genca- pocraida, qui fuit Leutychida, qui fuit Anaxilei, qui fuit Ar-
logia. chidem, qui fuit Anaxadrida, qui fuit Theopompi, qui fuit

Nicandri, qui fuit Charili, qui fuit Eunomi, qui fuit Polyde-
 elis, qui fuit Prytanis, qui fuit Euryphotis, qui fuit Proclis,
 qui fuit Aristodemi, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodai,
 qui fuit Hylli, qui fuit Herculis filius: ex altera ab regia fa-
 milia. Horum omnes, qui prius commemorati sunt, praeter
 duos post Leutychidem, reges Sparta fuerunt. Atheniensium
 autem duce Xanippo Ariphronis filio, hac omni classe Ae-
 ginam profecta, adueniunt eodem nuncij Ionum idem, qui nup-
 ierant ad orandos Lacedaemonios, ut Ionia liberaretur, quo-
 rum onus fuit Herodotus Basilidis filius, septem ab initio, et

Strattes coniuratione inter se facta de occidendo Stratte Chiorum
Chius. tyranno: postea conspiratione patefacta per unum eorum, qui
 rem detulerat, ceteri, qui sex erant, et Chio se subdixerunt,
 Spartamque contulerunt, et tunc Aeginam oraturi Græcos,
 ut in Ioniam nauigarent: agereque exoratos Delon usque perdue-
 xere. Nam ulteriora omnia Græcis formidolosa erant, tum
 locorum ignaris, tum plena hostium esse credentibus, et tan-
 tundem abesse Samum quantum Herculis columnas. Con-
 tigitque id rei, ut neque Barbari supra Samum Hesperum uero
 sus nauigare auderent, metu perterriti: neque Græci Chio-
 rum rogatu auroram uersus ultra Delon. Ita timor media-
 rum eorum tuebatur. Dum Græci nauigauere in Delum,

Mare

Mardonius, qui in hybernis ad Theſſaliam erat, inde mouēs
 miſit ad oraculum quēdam genere Europeum, nomine Mu-
 rem, iubens, ut quantumcunq; ſibi liceret, peruaderet ad ora-
 culum conſultandum: edocuitq; quid uellet ab oraculis ſci-
 re. Quod autem fuerit, haud compertum habeo, non enim
 memoratur. Opinor nihil aliud, quā de rebus praeſentibus
 fuiſſe. Conſtat hunc Murem in Lebadiam ueniſſe: et merces
 de corrupto quodam indigena ad Trophonium deſcendiſſe
 & ad Abas Phoceniſium, & illinc ad oraculum, quinetiam
 prius Thebas adiſſe. Ibiq; tūm Apollinem Iſmenium conſu-
 liſſe, quod illic, quemadmodum in Olympia, fas eſt in tem-
 plis ſciſcitari oracula: tūm quodam non Thebano, ſed ho-
 ſpite pecunia corrupto in delubro Amphiarai obdormiſſe.
 Ideo autem nemini Thebano licet eo in loco uaticinum eſſe. Amphiarai
 ſe, quod cum Amphiaras optionem eis dediſſet, utrum mal- oraculum.
 lent uate uti ſe, an auxiliatore, Thebani ſibi auxiliatorem
 eum maluerunt. Ea propter nefas eſt ulli Thebano illic ob-
 dormiſcere. Tunc autem maximum extitiſſe miraculum, ut
 à Thebanis mihi narratur: Murem Europeum perueſtiga-
 tis omnibus oraculis, iſſe etiam ad fanū Apollinis Ptoi. Vos
 catur autem id fanum ita: ſed ipſorum Thebanorum eſt, ſi-
 tum ſupra paludem Copaidem, ante montem, proximè ur- Acrephia
 bem Acrephiam. Ad hoc templum poſtquā peruēnit, is qui oppidum.
 Mus appellaretur ſecutos eum tris uiros publicè delectos ad
 deſcribunda ea, quae homini reſponderentur. Et ſtatim anti-
 ſitem Barbara lingua uſum: & qui eos ſubſequebantur ſtu-
 piſſe, audientes Barbaram linguam pro Graeca. Cumq; ne
 ſcirent quid in praſenti negotio ageret. Murem Europeum
 pugillares ab eis, quos ferebant abſtuliſſe, & in illis ea, quae
 dicerentur à propheta, exaſſe, idq; ut dicebat, lingua Caria:
 & ubi

Ubi illa scripisset, digressum in Thessaliā abiisse. Eā Mardonius intelligēs quid dicerent, nunciū dehinc Athenas mittit Alexandrū Macedonem Amyntæ filiū: tū quia in eū propensi erant Persæ (quippe cuius sororem Gygæā Amyntæ filiam in matrimonio habebat Bubares Persa, ex qua genuit Amyntam in Asia, aui materni ferentem nomen, cui ab rege Phrygiæ data est incolenda urbs Alabanda) tum quia Alexandrum Mardonius audiebat ipsorum esse hospitem, ac de ipsis bene meritum, mittendum duxit, hac præcipue ratione arbitratus se conciliaturum sibi Athenienses, populū, & multum, & strenuum esse audiens, & qui cladis Persicæ in mari acceptæ præcipuus autōr extitisset. Quibus sibi conciliatis spem concipiebat facile potiundi maris, prout etiam contigisset. Nam terrestribus copijs longè sibi superior esse uidebatur. Ita colligebat suas res fore superiores rebus Græcorū. Cui fortassis oracula illa reddita suadebant, ut Atheniensem sibi socium ascisceret. His obtemperans, Alexandrū

Perdiccæ ty hunc mittebat septimum ē Perdicca, qui Perdiccas Macedo rānidis ori- num tyrannidem obtinuit, hunc in modū: Tres fratres à Te-
go. meno oriūdi, Gauanes, Aëropus, Perdiccas, ex Argo in Illyrios profugerunt & ex Illyris transgressi, superiorem Macedoniam, peruenerunt ad urbem Lebæam. Ibi se ad mercenariam operam regi locauerunt, unus quidem equis, alter uerbō bobus, minimus autē natu minutis pecoribus pascendis. Erāt autem priscorum hominum tyrannides in re nummaria exiles, non solū populares facultates, adeo ut ipsi regi sua uxor coquebat cibaria. Hæc cum animaduertisset panē pueri Perdiccæ mercenarij dū coqueretur, effici duplū quā erat idq̃ semper contingere, indicauit marito. Ille re audita ilicō ingressus est, ut ostentū cerneret, quōnam modo quid maius exete

exeresceret. Moxq̃ accitis mercenarijs, ut à sua domo disce-
 derent, imperauit. Et cum illi dicerent, ita demum se abscen-
 dere iustum esse, ubi mercedem accepissent: tunc rex merce-
 dem nominari audiens hunc, inquit, solem ostendens, in deũ
 contumeliosus, dignam uobis mercedem reddo. Immeabat
 autem in ædes per fumarium sol. Hoc audientes maiores na-
 tu Gauanes, & Aëropus, steterè attoniti. At adolescens, acci-
 pimus rex quæ dat, prælocutus, gladioq̃ (nam gladiũ gere-
 bat) circumscripsit in pavimento domus solem: circumscri-
 ptumq̃ cum ter in sinum suum hausisset, abiit cum cæteris.
 Quale autem esset, id quod faciebat puer, & quòd data cũ
 illorum assensu accipiebat minimus natus, renũciauit quidã
 assessorum regi. Hoc audito rex ira percitus equites, ad eos
 interimendos mittit. Est autem in ea regione amnis, cui tan-
 quam liberatori immolant posteri illorum, qui ab Argo e-
 rant. Hic amnis posteaquam eum Temenidæ transierant, ita
 uehemens effectus est, ut ab equitibus transiri nequirit. Te-
 menidæ in aliam Macedoniae plagam transgressi, habitauit
 propè hortos qui ferebantur esse Midæ Gordio geniti. Qui-
 bus in hortis sua sponte nascuntur rosæ sexagenũ foliorũ
 fragrantiori odore quàm cæteræ: & in quibus (ut fertur à
 Macedonibus) Silenus fuit exceptus. Super eos situs est mōs
 nomine Bermius, per hyemem inaccessus. Hinc egresii, post
 quam eam plagam obtinuerunt Temenidæ, ceteram Mace-
 doniam subegerunt. Ab hoc Perdicca hunc in modum Ale-
 xander oriundus est: Amyntæ filius fuit Alexander, Amyn-
 tas Alcetæ: pater Alcetæ fuit Aëropus, Aëropi Philippus,
 Philippi Argæus, huius Perdiccas, qui parauit imperium.
 Ita Amyntæ fuit Alexander filius: qui ubi Athenas uenit,
 à Mardonio missus, ita uerba fecit: Viri Athenienses, Mar-
 donius

Mardonij domus, hæc inquit: Nuncius mihi ab rege uenit in hæc uerba postulata. Atheniensibus iniurias, quas mihi intulerunt, omnes remitto. Nunc autem Mardonio ita facio: Suam eis regionem reddito: præterea aliam pro suo arbitratu eligant, suâque libertate potiantur. Quinetiam eorum templa, si mecum fœdus inire uolent, omnia quæ ego incendi restituito. Hic nuncius, cum mihi allatus sit, necesse habeo hæc exequi, nisi per uos steterit. Ego uerò hæc uobis duco dicenda: quid insanitis bellum regibus inferentes, quem nec unquam superare, nec semper resistere poteritis? Nostis enim Xerxis et copias, et facta: auditis quoque nunc de exercitu, qui mecum est, quæ si superaueritis atque uiceritis (cuius quidem nulla uobis si sapitis spes est) alius multo maior aderit. Nolite igitur æqui parâdo uos regi, priuari solo uestro, et pro uobis ipsis assidue discurrere: imò potius his molestissimis uos explicare, cum adsit uobis pulcherrima explicandi facultas, quod ab rege prouocati, ut societate belli nobiscum ineatis, circa dolum, et fraudem liberati eritis. Hæc me iussit Athenienses apud uos Mardonio dicere. Ego uerò de mea

adhortatio. in uos beneuolentia nihil commemorabo. Neque enim nunc primum eam cognouistis. Obsecro tamē, ut Mardonio morentur geratis, quos animaduerto non semper ualidos fore ad gerendum cum Xerxe bellum: quales si animaduertirem esse, nequaquam huc cum his mandatis uenissem: Quippe regis uires supra hominem sunt, et manus prælonga. Quod nisi propere assentiamini magna pollicentibus, quippe ex æquo fœdus facere uolentibus, timeo uestram uicem, qui ex omnibus sociis, et maxime in uia habitatis, et soli semper præcipuam cladem accipitis, possidentes terram inter diuersas acies positam: Ita que inducite in hoc animum, quod magnopere est uestra dignitate cum rex magnus uobis Græcorum solis iniurias remittens,

Longæ regum manus. sentiamini magna pollicentibus, quippe ex æquo fœdus facere uolentibus, timeo uestram uicem, qui ex omnibus sociis, et maxime in uia habitatis, et soli semper præcipuam cladem accipitis, possidentes terram inter diuersas acies positam: Ita que inducite in hoc animum, quod magnopere est uestra dignitate cum rex magnus uobis Græcorum solis iniurias remittens,

Mittens, cupiat effici amicus. Hæc Alexander. Quem Atheas
has vultum ad inducendos in Barbari societatem Atheniē-
ses, cum audissent Lacedæmoniū, id ne fieret uehementer ex-
tunuerunt, reminiscētes oraculorum fatale esse, ut ipsi cum
cæteris Dorienſibus à Peloponneso eijcerentur à Medis pa-
riter & Atheniensibus. Ideoq; sine mora mittendos illuc cen-
suere legatos. Et sanè contigit, ut concioni adessent Lace-
dæmoniū. Extraxerunt enim Athenienses tempus, probè
scientes fore ut Lacedæmoniū audirent uenientem à Bar-
baro nuncium ad societatem contrahendam.

Quare de industria id fecit ad declarandam Lacedæmo-
nijs sententiam suam. Vbi dicendi finem fecit Alexander,
excipientes nunciū Spartanorum ita locuti sunt: Nos uerò
nauſere Lacedæmoniū oratum uos, ne quid noui in Graciam
agatis: neq; uerba, quæ afferuntur à Barbaro admittatis,
quod neq; iustum sit ullo modo, neq; decorū cum alijs Græ-
cis, tum præcipuè uobis, idq; multis de causis. Vos enim hoc
bellum excitastis etiam nobis inuitis, & propter imperium
uestrum est decertatum, quod certamen nūc in uniuersam
Graciam emanauit: cuius totius uos præcipui auctores fui-
stis & Græcis causa seruitutis, res nullo pacto toleranda:
tum præsertim constet, Athenienses semper & iam inde à
priscis temporibus uindicasse permultos homines in liberta-
tem: & tristē quidem conditionem uestram dolemus, quod
iam bis prouentu frugum fraudati estis, & iam domibus
quæ dirutæ sunt caretis. Quo nomine Lacedæmoniū uobis
ac cæteri socij spondent se uxores uestras & omnia ad bellū
inutilia proximè domesticos suos, quo ad bellum hoc stabit,
alituros. Neq; uerò uos Alexander Macedo seducat, coma-
mendans Mardonij orationem. Facit quod ei faciendū est,

quippe qui tyrannus tyranno operam præstat. Sed non idem uestra facere interest, si rectè sapitis, qui scitis nihil Barbaris esse, neq; fidum, neq; uerum. Hæc cum nuncj dixissent, Athenien- Athenienses Alexandro ita responderunt: Et ipsi cognitum sum respō- habemus hoc, uires Medorum etiam atq; etiam maiores esse sum. quàm nostras, ut id nihil intersit exprobrare nobis. Attamen in tutāda libertate eatenus resistemus, quatenus ualebimus. Vt autem societatem cum Barbaro contrahamus, neq; in persuadere tentes, neq; nos: situ tentaueris, persuadebimur. Tu uerò renuncia Mardonio Athenienses dicere, quoad sol eodem itinere meabit, quò nunc meat, eousq; se nunquam cum Xerxe societatem mituros, sed se protegendq; propulsaturos cum fretos ope deorum atq; heroum, quorum ille nihil pensi habens, & templa, & simulachra incēdit. Tu quoq; posthac cum istiusmodi oratione ne committas, ut Athenis uidearis, nèue per speciem emolumentorum infanda nos facere suadeas. Nolumus enim te ingratiū quippiam ab Atheniensibus pati, quibus & hospes & amicus es. Hæc Alexandro responderunt: nuncj autem Spartiatarum illa, Lacædæmonios uereri ne fædus ineamus cum Barbaro, sanè humanum est, neq; hoc uerentes eos turpē est uisisse, quibus mens Atheniensium inexplorata esset: quoniam neq; tātum auri usq; gentium est, neq; regio ulla specie & bonitate ita præstans, ut nos uelimus eius adipiscendæ gratia, cum Medis sentiendo Graciam in seruitutem redigere. Quod ne faciamus etsi uelimus, multa & magna nos adhortantur. Primum atq; idem maximum, quod deorum ades, effigiesq; incensæ pariter & obrutæ sunt, quas nos in primis ultum ire necesse est potius, quàm cum ijs fœderari, qui ista fecerunt. Deinde quòd sumus Græci eiusdem & sanguinis & lingue, quorum & fana, & sacrificia communia sunt, & mores as-
similes,

similes, quorum proditores fieri Athenienses, non bene haberet. Itaque si nesciebatis, nunc ita accipiat, dum uel uis Atheniensium supererit, nunquam nos conuenturos esse cum Xerxe. Vestram tamen erga nos providentiam, quod consulitis nobis domo carentibus, ita ut domesticos nostros alere uelitis, gratam habemus: et uestrum quidem beneficium cumulatam est: nos tamen ita toleramus, ut nihil uobis molestiae afferamus. Quod cum ita sit, copias primo quoque tempore emittendas curate. Nam ut nos conieclamus, non diu differet Barbarus ingredi regionem nostram: sed simulatque acceperit nuntium, nos nihil eorum esse facturos, quae orauit, aderit. Qui antequam adsit in Attica, tempus est nos in Boeotiam auxilio ire.

HERODO-

TI HALICARNAS-

SEI HISTORIARVM,

LIBER IX.

Qui inscribitur

CALLIOPE.

Mardonius
Athenas
prociſci-

tur.

OC ab Atheniensibus reddito responſo, La-
cedæmoniꝝ Spartam reuerterunt. Mardonius
us poſteaquam reſſus ad eum Alexander
Athenienſium reſponſa indicauit, proſectus
è Theſſalia cū ato agmine Athenas ire contendit, quacunq;
iter faciebat, illinc uiros ad bellum ſumens, Theſſalis duci-
bus: quos adeò non pœnitebat eorum quæ haſtenus egerant
ut etiam multò ſtudioſius Perſam inducerent. E' quib. Tho-
rax Lariffæus & Xerxem effugientem deduxerat, & tunc
Mardonium propalàm deducebat in Græciã. Mardonium
ubi cū exercitu Thebas peruenit, Thebani cū offendiffent,
ſuadendo non ſinebant progredi longius, quòd negarent il-
lum locum ponendis caſtris opportuniorem eſſe, quàm illũ,
ubi ſubſidens conſequeretur, ut omnem Græciam ſine præ-
lio ſubigeret. Arduum enim eſſe etiam uniuerſis hominibus,
uti ſubigere Græcos inter ſe conuenientes: quod & antea co-
gnouiſſent. Si uerò feceris (dicebāt) quod nos ſuadēmus, oc-
cupabis nullo negotio ualidiſſima quæq; illorum conſilia,
Mitte pecuniã ad eos qui præpotentes ſunt in ciuitatibus.
Miſſa pecuniã Græciam ad factionem rediges. Hinc eos,
qui

qui tecum non sentient, ad motis copijs, facile expugnabis. Hac Thebam suadebant, quib. ille obtemperandum nō putavit, partim animi fastu, partim acri quadā libidine Athenas iterum occupandi, præsertim sperans incensis per insulas ignibus declaraturum se regi Sardibus agenti, Athenas ab ipso teneri. Igitur in Atticam profectus, cum illic Athenienses ne tūc quidem inuenisset, sed plerique eorum in classe se ad Salaminem esse audiret, urbem cepi desertā decimo mense quā fuerat iterum à rege capta. Eò postquā venit, mittit ad Salaminem Murichidem quendam Hellepontium cum eisdem mandatis quæ Alexander Macedo pertulisset. Mittebat autem eadem mandata, gnarus ille quidem non beneuolo erga ipsum animo esse Athenienses: sed sperans contumaciam deposituros, tanquam subacta omni Attica regione, & sub ipsius imperio posita. Hac de causa Murichidem misit in Salaminem. Isubi in senatum venit, Mardonij mandata exposuit. E' senatoribus Lycidas sententiā dixit, satius uideri sibi esse, ut ea quæ Murichides apud senatum diceret, ipsi accepta ad populum referrent. Hac ille dicebat, siue quod pecuniā à Mardonio accepisset, siue quod id ei probaretur. Quod simulatq; audiēre Athenienses, tamē, qui ex concilio, quā qui extra concilium erant indignē ferentes, Lycidam circumsteterunt, lapidibusq; interemerunt. Hellepontium uerò Murichidem dimiserunt illa sum. Excitato de Lycida apud Salaminem rumore, & cognito, quod gestum erat, Atheniensium uxores alia aliam exhortantes, atq; prehendentes ultrò domum Lycidæ adire, hominisq; uxorem ac liberos lapidauerunt. Hunc in modum Athenienses in Salaminem transierunt. Quam diu ipsi co-

Murichides.
Lycidas lapidatus.

pias è Peloponneso uenturas sibi auxilio expectabant, tam-
 diu hostes in Attica habuere statiuā. At ubi & socij tardiùs
 segniusq; agunt, & Mardomus aduentans iam esse in Bœo-
 tia audiebatur, ita supportatis omnibus rebus, & ipsi in Sa-
 laminem traiecerunt, nunciosq; in Lacedæmonem miserūt,
 conquestum de Lacedæmonijs, qui neglectui haberent Bar-
 barum esse Atticam ingressum, neq; cum ipsis ei in Bœotiā
 occurrissent tum admonitum eorum, quæ sibi, si ad eum de-
 Athenien- ficere uellent, Mardonius spondidisset: tum prædictum, nisi
 tum lega- præsidio ipsis essent, se aliquod per semet remedium inuen-
 tio ad La- tueros. Agebant autem per id tempus Lacedæmonij solennia
 cedæmo- quæ uocantur Hyacinthia, quæ festa dei celebrare plurimi
 nios. faciebant. Adhæc, murum sibi in Isihmo extruebant, qui is-
 pinnas acceperat. Ad hos posteaquam nuncij Atheniensium
 Lacedæmonem uenerunt, ducentes secum Megarensum ac
 Plataensum legatos, Ephoris aditis, ita locuti sunt: Athe-
 nienfes ad hæc nos referenda miserunt: Regem Medorum
 tum nostram nobis regionem reddere uelle, tum societatem
 nobiscum æquis conditionibus inire citra fraudem & dolum,
 tum aliam regionem nostræ addere, quam ipsi nostro arbi-
 trio optauerimus. Nos tamen pudore Græci nominis, & pro
 magno flagitio ducentes prodere Græciam, annuere nolle,
 sed recusare, quāuis iniuria affectos à Græcis, ac proditos.
 Qui etsi non ignoremus conducibilis esse nobis societatem
 inire cum Persa quā bellum gerere: tamen sponte nostra so-
 cietatem non inibimus. Et hæc quidem nostra sunt (quæ in
 Græcos præstamus) officia. At uos qui tunc in omnem me-
 tum deueneratis, ne pacisceremur cum Persa, posteaquam
 compertam habuistis sententiam nostram, nequaquam pro-
 dendi Græciam, & murum quē in Isihmo inædificatis ab-
 soluistis,

Soluistis, nullam habetis Atheniensium rationem. Et cum conueneritis nobiscum de occurrendo Persæ ad Bæotiam, desertos exitistis, pro nihilo ducentes Barbarum Atticam esse ingressum. Itaque uobis Athenienses in præsens usque succensent quod non estis officio functi. Quod superest, ut primo quoque tempore nobiscum copias mittatis, iubent quo Barbarum in Attica, quoniã in Bæotia defecimus, excipiamus nostra in terra: ubi campus Thriasius appositissimus erit ad ducendum. Hæc ubi accepere Ephori, responsum in die posterum distulerunt. Postero die in alterum, idque in decem dies fecerunt, diem de die extrahentes: intra quod tempus uniuersi Peloponneses magno studio incumbentes, Isthmum muro includere, ad finemque perducere nec possum dicere causam. Jam cur illi tantoperè solicii fuerint, cum Alexander Macedo Athenas pergebat, ne Athenienses Medorum partes sequerentur: nunc autem nihil aliud curarint, quam ut sibi Isthmus inædificaretur, putantes se non amplius quicquam Atheniensibus indigere. At sub aduentum Alexandri in Atticam muro (quem extruebant) nondum perfecto, Persas uehementer extimescebant. Tandem et responsum, et exitus fuit huiusmodi: Prædie quàm iam ultimum concilium fieret, quidam Tegeata nomine Chileus, apud Lacedæmonios maximæ inter hospites potentiæ, cum audisset ab Ephoris omnia quæ Athenienses dixissent, his uerbis eos allocutus est: Ita se habet uiri Ephori, si Athenienses non sentiunt nobiscum, sed cum Barbaro, quamuis ualido muro sit Isthmus ædificatus, tamen magnæ fores patefactæ sunt Barbaro in Peloponnesum. Quare prius audiat, quàm aliquid decernant quod cladem Græcia adferat. Hoc Chileus consilium dedit. Quod in animum admittentes Ephori, confestim ni-

hil collocuti cum nuncijs, qui à ciuitatibus uenerant, quinque millia Spartiatarum cum adhuc nox esset, dimiserunt, præposito eis Pausania Embroti filio. Quæ præfectura erat quidem Plislarchi Leonida geniti. Sed cum is puer esset, Pausanias præfectus est: qui eius patruelis erat, & idem tutor. Nam Cleombrotus Anaxandridæ filius, pater Pausania iam non supererat, non diu post, quam copias quæ murrum extruebant in Isthmio reducerat, uita functus. Reduxerat autem ab Isthmio copias Cleombrotus ob eam causam, quod ipsi inter sacrificandum aduersus Persam, sol in coloratus. obscuratus esset. Elegit autem Pausanias sibi collegam Eurianaetem Doris filium suum gentilem. His copijs à Sparta cum Pausania profectis nuncijs de illarum profectioe ignari, ubi dies illuxit, Ephoros adeunt, habentes in animo abiire in suam quique urbem. Vbi adierunt, ita uerba fecere: Vos quidem Lacedæmonij desidentes hic Hyacinthia agitis, ac luditis socijs proditis. Athenienses uero, ut à uobis læsi ob penuriam sociorum, ita ut poterunt cum Persa transigent. Soluta autem societate uobiscum, palàm est nos, si regis fuerimus socij, militiæ comites futuros, in quamcumque regionem nos illi educent. Inde uos discetis quid nam uobis ex ea re sit euenturum. Hæc locutis nuncijs, Ephori iureiurando interposito, dixere se copias putare in Orestio esse, tendentes aduersum peregrinos. Peregrinos enim Barbaros appellabāt. Hoc illi non intelligentes quid diceretur, sciscitabantur. Sciscitata et rem omnem edocti atque stupefacti, quam celerrimè abiire ad illos insequendos, & cum ijs 5000. finitimorum Lacedæmoniorum delecta. His Isthumum uersus ire maturantibus, Argiui, ubi primum audire copias è Sparta cum Pausania profectas, præconem quæ optimum è diurnis cursoribus

inueniunt in Atticam mittunt ad Mardonium: qui uidelicet antea receperunt se futuros impedimento, quò minus Spartiata egrederetur. Præco ubi Athenas peruenit, Mardonius, inquit, miserunt me Argiui nunciatum, ubi inuentum è Lacedæmone esse progressam, scēq, ne illa progredieretur, præstare nequisse. Ad hæc tu bonum consilium adhibe. Hoc ille locutus, retrò abscessit. Quo audito, Mardonius idem non fidebat amplius perstare in Attica: ubi ideo hæcenus immoratus fuerat, quod audire cuperet, ac scire, ab Atheniensibus quid ageretur, neque populans, neque ladens Atticum agrum, assidue sperans fore, ut secum illi paciscerentur. Quod ubi desperauit re comperta priusquam Pausanias eū copys Isthmū egrederetur, subduxit exercitum incensis Athenarum themis, si quid aut murorum, aut ædium priuatarum, sacra, incendiū, rumq, extabat, eo omni diruto, atq, obruto. Ideo autem excedendum sibi putauit, quod neq, adequitabilis esset Attica regio: neq, si ipse malè pugnasset, euadi poterat, nisi per angustias, ubi à paucis transitu prohiberi posset. Statuit igitur recedere illinc Thebas, tūm urbem amicam, tam regionem equitibus opportunam. Profectio illinc Mardonio, & iā iter facienti, perfertur nuncius properans, alium exercitum mille Lacedæmoniorum Megara iter habere. Eo audito, consultabat, si quo pacto hos primum posset excipere. Itaq, conuersum exercitum ducebat Megara, præmissa equitatu, qui omnem oram Megaridem incurfaret. Hucusq, Europa ad solem occidentē uersus longissimè processit, hæc Persica expeditio. Post hæc nuncius ad Mardonium uenit, Græcos in Isthmo coactos esse, ita retrocessit per Decleam. Magistratus enim Thebani accolas Asopiorum accersierant, q, Mardonium in Sphendaleas, & illinc in Tanagrā duces itineris deduxerunt.

duxerunt. In Tanagra noctem moratus Mardonius, postero die in agri Thebani Scolon transversis tramitibus peruenit. Ibi Thebanorum rura tametsi Medicas partes fouentium vastauit, non illorum odio, sed ingenti necessitate adactus, quod uellet, tùm castra commuere, tùm si sibi in acie non cederet, ex sententia effugium comparare. Exportrexit autem castra sua ab Erythraeis secundum Mysias Plataeensis tenuis agro, iuxta flumen Asopum muro communita: sed non pro magnitudine castrorum, uerùm per singulas fronte res dena stadia habenti. Hoc in opere Barbaris occupatis, Attaginus Phrynonis filius Thebanus, conuiuio magnifice apparato Mardonium ipsum, & Persarum honoratissimos quinquaginta inuitauit. Fiebat autem cœna Thebis. Inuitati illi hominem sunt secuti. Cetera quæ referam, ex Theopandro accepi, homine quidem Orchomenio, sed Orchomeni inter primos honesto: qui se quoq; aiebat ad hanc cœnam ab Attagino inuitatum cum quinquaginta Thebanis, nec utrosq; seorsum discubuisse, sed in singulis lectis alterum nos, Persam, & Thebanum. Secundum cœnam cum potioni daretur opera, Persam, qui eodem toro recumbebat, Græcè ipsum interrogasse cuias esset: se uerò respondisse Orchomenium esse: tum illum dixisse: Quoniam tu mihi mensæ consors, & libaminū effectus es, uolo tibi relinquere sententia meæ monumentū, ut ipse quoq; præscius huius rei, queas tibi consulere. Cernis hos Persas in conuiuium acceptos, & copias quæ ad flumen in castris relictæ sunt. Horum omnium paruo post tempore pauculos cernes superstites. Et inter dicendum multas lachrymas Persam effudisse: admiratumq; se oratione, ad illum dixisse: Nōne hæc Mardonio expedit dicere, & hīs Persis, qui secundum eum in hoc

note

more sunt? Et illum subiecisse, Hospes, quicquid ex Deo fieri oportet id homini inuitabile est. Nam ne credibilia quidam dicentibus credere quisquam uult. Hoc permulti Persarum cum sciamus, tamen Mardonium sequimur illigati necessitate. Est enim hoc in hominibus acerbissimum, cum qui multum sapit, minimè potentem esse. Hæc ego ex Or. Sapientes
 Thersandro audiebam, & ideo ipsum hæc statim non esse po
 alijs enarrasse prius, quàm prælium ad Plataas factum est. tentes, acer
 Mardonio in Bæotia statua habenti, adduxerunt copias bum est.
 cæteri circà Græci, qui cum Medis sentiebant, & ad Athe
 nas congregati sunt præter Phocenses. Nam & illi uehe
 menter partibus Medorum studebant, non tamen uoluntati
 sed coacti. Eidem non multis post diebus quàm Thebas
 itum est, & ipsi adueniēre mille armati, duce Harmocyde in
 ter populares spectatissimo. Eos Mardonius ubi Thebas p
 uenēre, missis equitibus iussit seorsum in campo subsidere:
 quod cū fecissent: protinus affuit uniuersus equitatus. Vnde
 postea rumor exercitui Græcorum, qui cum Medis erant
 persuasit Phocenses ab equitatu iaculis confodi: quinetiam
 per ipsos Phocenses idem diuulgatum est, quos tunc dux su
 us Harmocycles his uerbis adhortabatur: O Phocenses pas
 lam est hos homines certè nos neci destinasse, accusatos (ut
 opinor) à Theſſalis. Quare unumquenq; uestrum oportet e
 gregium uirum esse, potius quàm dedentes nos sceleratissima mor
 te trucidari. Ipsi quoq; intelligā se Barbaros esse inter Græ
 cos, quibus mortem intulerunt. His suas Harmocycles horta
 batur. Quos ubi conclusere equites, muehebantur tanquam
 ad eos occidēdos, telis intentis ueluti emissuri: nonnulliq; e
 miserunt. Phocenses ex aduerso stantes facto orbe quoquò
 uersas cū sese opponerēt, ibi equites digressi retrò abiēre in
 certum

tertum an ad hos interficiendos rogatu Theſſalorum ierint equites : & poſteaquam animaduertuerunt eos ad defendendum ſe conuertere, ueriti ne ipſi uulnerarentur, ita retrò abſceſſerunt, id quàm à Mardonio iuſſi, experiri uoluerint, nū quid illi præſtātia haberent: poſt abſceſſum equitatus miſo ſo ad eos præcone, Mardonius ita inquit: Bono eſtote Phocæſes animo: uiros enim uos eſſe dediftis ſpecimen, non tales, quales ego audieram. Quo magis alacri animo tolerate hoc bellum. Non enim aut me beneficijs, aut regem uincetis. Hactenus, quæ circa Phocæſes ſunt geſta. Lacedæmonij, ubi ad Iſthmum uenère, illic caſtra commuſire. Quod audientes cæteri Peloponneſes, utiq; ij, quibus meliora cordi erant, cernentesq; Spartiatis egredi nolentes, indignum ſe putauerunt, à Lacedæmonijs ſe in exundo ſuperari. Itaq; cum pulchrè litatū eſſet, cuncti ex Iſthmo profeſſi ſunt, & in Eleuſinam peruenerunt. Vbi cum pulchra etiam fuiſſent exta ire perrexerunt. Quibus Athenienſes è Salamine profeſſi, in Eleuſine admixti ſunt. Illi poſteaquam ad Erythras Bæotie uenère, cognito Barbaros ad Aſopum caſtra habere: inito de hac re concilio, è regione tetenderunt ſub Cithæronis radicibus. In quos Mardonius, quod in campum non deſcenderent, omnem immittit equitatum, cui præerat Maſiſtius, à Græcis Maciſius dictus, uir apud Perſas inclutus, Nyſæo equo inſidens, aureo freno, & alijs inſignibus eximiè ornato. Equites abi promouere ad Græcos, per turmas egreſſi, multum detrimenti inferebant, ſæminas eos cōpellando. Erant fortè Megarenſes ea parte collocati, quæ parte nulla alia magis oppugnari, nullaq; magis ab equis adiri poterat. Hac impreſſione equitum Megarenſes quia præmebantur, mittunt ad duces Græcorum præconem, qui

Ita cum uenit, uerba fecit: Megareses aiunt, uiri socij, nos soli excipiendis hostibus impares sumus: qui tenemus eandem, in qua collocati sumus à principio, stationem. Ibi haec Aenus, tametsi agere, tamen strenue, fortiterque resistimus. Nunc nisi alios nobis substituatis, scitote nos ab acie discessuros. Haec ubi praeco renunciavit, Pausanias expediri fecit Gracos, si qui alij ultrò ad locum irent, ut Megaresibus succederent. Recusantibus ceteris, Athenienses suscipere hoc munus, uidelicet, eorum trecenti delecti: quibus praerat Olympiodorus, Lamponis filius. Hi fuere, quò pra omnibus Gracis ad Brythras castra habentibus instructi successere, sagittarijs sibi absumptis. Qui cum aliquandiu pugnassent hic fuit pugnae exitus: impressionem faciente per turmas equitatu, equus, Masistij ut erat pra alijs emans, sagitta per latus ictus est: quo dolore in pedes erectus, Masistrum excussit. Collapsum confestim Athenienses circumstiterunt, equo prehensò, hominemque sese defensantem interimunt, cum aliquandiu non potuissent. Ita enim fuerat armatus, quod scilicet, intus gerebat thoracem, aureis squamis confectum, desuper Phœniceum paludamentum. Eius thoracem cum ferirent, non prius aliquid proferunt, quàm quidem re animaduersa illum percussit in oculo. Ita Masistius collapsus interijt, quae res latebat alios equites. Non exdes enim cum aut ab equo cadentem uiderant, aut occumbentem. At ne tum quidem cum se recipiebant, quod actum erat cognouere: sed postquam constiit, quia nemo ipsis imperabat, statim desiderauerunt ducem: cognitoque (quod gestum erat) mutuo se adhortari, omnes in hostem equos admifere, ut mortuum eriperent. eos conspicati non iam armatum, sed uniuersos pariter irruere, ceterum exercitum

tum inelamauerunt. Dum omnis pedatus auxilio ueniebat, interea cietur acre praelium de cadauere. At ubi praesidio uenire copia, non amplius perstare equites: ita nec mortuum eripere potuerunt, & alios super illum e suis amittere. Digressi illinc duo circiter stadia, consulti uires quid facio opus esset, decreuerunt sibi carentibus profecto eundem ad Mardonium. Vbi in castra redire, ingens luctus, cum omnem exercitum, tum uero Mardonium cepit extincti Masistii uirum secundum Mardonium honoratissimi, tam apud Persas, quam apud regem: ita ut eiulatus eorum omnem Boeotiam peruaserit, & seipsum, & equos, & iumenta totonderint. Ei Barbari quidem suo more Masistium defunctum honorabant. Graeci autem postquam equitatum inuadentium excepere, & exceptum repulere, multo sunt audaciores effecti, & ante omnia cadauer plastro impositum per stationes circumuulerunt. Erat autem spectaculo digna proceritatis, ac formae gratia. Quod ideo faciebant, quia cuncti relictis stationibus ad intuentum Masistium pergebant. Dehinc censuerunt ad Plataeas descendendum, quod sibi Plataeensis ager multo esset opportunior habendis castris quam Erythraeus, cum propter alia, tum propter aquandi commoditatem. Vbi uisum est in eum locum, & ad fontem Gargaphium, qui ibidem est, satius abire, & dispositis stationibus illic habere castra, sumptis armis abierunt per radices Citharonis secundum Hysias in agrum Plataensem. Eo cum peruenire, stationes nationum communierunt, proxime fontem Gargaphium, & sanam Androcratis herois, per non editos tumulis sanum. Ios, & locum planum. Ibi in distinguendis nationibus magna sane alitercatio extitit inter Tegeatas, & Athenienses, utrosque se dignos, qui alterum cornu tenerent arbitrarier:

Androcratis
sanum. Ios.

& sua facinora præclara, tum recentia, tum prisca referen-
 tes. Dicebant his uerbis Tegeatæ. Hoc nos semper digni
 honore à socijs omnibus habiti sumus, quotiescumq; à Pelo-
 ponnesibus communiter in externas peregrinationes itum
 est, & proximè, & quondam iam inde, ex quo Heraclidæ
 post mortem Eurysthei sunt conati in Peloponnesum redi-
 re: quo tempore hanc dignitatem affecuti sumus, ob hanc
 rem gestam: Posteaquam cum Achæis, & Ionibus, qui tunc
 Peloponnesum incolebant, nos auxiliarij in Isthmum profe-
 cti confedimus aduersus eos, q; redire conabantur: tunc Hy-
 lus orationem habuit, non expedire, ut uterq; exercitus con-
 fligendo periclitaretur: sed ut alijs quiescentibus secum sin-
 gulari certamine dimicaret is, quem Peloponneses iudica-
 rent è suo exercitu præstantissimum. Accepta conditione Pe-
 loponneses fœdus in hæc uerba percusserunt. Si uincet Hyl-
 us Peloponnesium ducem, ut Heraclidæ in paterna reuera-
 rantur: sin uictus fuerit, retrò Heraclidæ cedant, & exerci-
 tum abducant, ne uè per annos centum de redeundo in Pe-
 loponnesum agitent. Omnibus socijs ad eam rem uolunta-
 rijs, electus est dux, atque idem rex noster Echenus, Eropi
 filius, Phegeos nepos, qui singulari congressus certamine
 Hyllum interemit. Ex quo factò nos cum alia decora inter Athe. & Te-
 Peloponneses affecuti sumus, quæ adhuc obtinemus: tum geatarum
 hoc ut alteri cornu præessemus, quoties cõmuniter itur in ex de loci dis-
 peditionē. Et uobis quidē Lacedæmonij nõ aduersamur, sed gnitate ala-
 optionē cedimus utri cornu p̃esse malitis. Alteri uerò cornu tercatio,
 ut præsimus nobis uendicamus, quẽadmodũ fecimus ad hoc
 tẽpus etiã citra hoc factũ, quod narrauimus, Atheniensibus
 digniores, qui hanc dignitatem obtineamus: quippe qui
 proa

prosperè: & multa uobiscum, utri Spartiata, certamina de-
certauimus, & multa cum alijs. Quo fit, ut equius sit nos ala-
terum cornu tenere, quàm Athenienses à quibus non tales ge-
stæ res sunt, quales à nobis neq; recentes, neq; uetustæ. Hæc
Tegeatæ. Ad quæ hunc in modum respondere Athenienses:
Etsi scimus has copias pugnandi cum Barbaro, non altera-
candi gratia esse contractas, tamen quoniàm Tegeata referre
cōstituit præclara facinora tàm uetusta, tàm noua, quæ per
omne tēpus utriq; fecerūt: necesse habemus, & nos exponere
apud uos, unde nobis patriū sit, q; semper egregij fuimus, esse
primos potius, quàm Arcadibus. Heraclidas, quorū ducem
isti apud Isthmum se prædicant interfecisse, nos soli excep-
imus erectos prius ab omnibus Græcis, quos illi Mycæneorū
seruiutem fugientes adibant: & Eurysthei iniuriam unā cū
eisdem pugnādo propulsauius, uictoriæq; potiti sumus de
ijs, qui tum Peloponnesum tenebant. Præterea Argiuos quī
aduersus Thebas cum Polynice militauerāt, uita defunctos
& insepultos, ducta in Cadmeos expeditione à nobis rece-
ptos fuisse dicimus, & in nostra terra apud Bleusinē huma-
tos. Iam uerò nostrū præclarum facinus extat in Amazoni-
das: quæ à flumine Thermodonte aliquando in nostrā terrā
excurrere. Ac ne in heroum quidem laboribus, qui ad Troiā
bellauerunt, fuimus in postremis. Sed nihil admodum perti-
net horū facere mētionē. Etenim siue, qui tūc egregij fuere,
nunc instrenui sunt, siue tunc instrenui, nunc egregij sunt, sa-
tis sit de rebus prisca hæc dixisse. Vt nullæ res aliæ à nobis
Athen. in gestæ sint, quæ multæ, & præclarissimæ, sunt si ab ullis alijs
Marathone Græcis, certè ob rē in Marathone à nobis gestā digni sumus
uictoria. qui hoc decus, & alia insuper obtineamus: qui soli Græcorū
q; nos cū Persa dimicauimus, & rē tantā aggressi uictores ea-
uimus,

nasimus sex & quadraginta nationibus superatis. Quo solo nomine digni sumus, ut hunc loci honorem consequamur. Verum non decet hac rerum conditione de loci conditione contendere: ubicunq; & iuxta quoscunq; uobis Lacedæmonij uidebitur, appositissimum nos stare, illuc eūtes obtemperabimus. Vbicunq; loci non collocati fuerimus, conabimur strenui existere: itaq; educite nos tāquam obtemperaturos. Hæc cum pro sua parte dixissent Athenienses cunctus Lacedæmoniorum exercitus succlamauit digniores, qui cornu tenerent Athenienses quā Arcades. Ita Athenienses Tegeatis superiores habuere cornu, mox hunc in modum instructi sunt, & qui superuenire Græcorum, & qui à principio uenerant. Dextrum cornu tenebant Lacedæmoniorum decem millia, quorum quinque millia erāt Spartiatarū, quos custodiebant leuiter armata triginta quinque millia seruatorū, septem seruis circa singulos Spartiatas collocatis. Applicauerant sibi Spartiatae, & honoris, & uirtutis ergo, Tegeatas numero mille & quingentos armatos. Secundum hos stabant Corinthiorum quinque millia, præter hos inueniebantur apud Pausaniam stantes trecenti Potidæatæ eorum, qui erant ex Pallene. Iuxta hos stabant Arcadum Orchomeniorum sexcenti, iuxta hos Sicyonum tria millia. Hos sequebatur Epidauriorum octingenti, super hos locati erant Troætenij mille. Iuxta Troætenios totidem Lepræatæ. Post hos Mycenæorum, & Tyinthiorum 400. Secundum hos mille Philiasij: dehinc Hermionēses 300. Iuxta Hermionem Eretrienſium & Styreorū 600. Iuxta hos Chalcidenſiū 400. Post hos Apratiatarum 500. Post eos Leucadiorum & Anactioriorum 800. Hos sequebantur Pallenensium, qui sunt

ex Cephalenia,ducenti.Post hos instructi Aeginetarū 500.
 Iuxta hos Megarensium tria millia, quos sequebantur Plata-
 tænsium sexcenti. Vltimi & ijdem primi stabant Athenien-
 ses, laeuum tenentes cornu, octo millia, duce Aristide, Lysia-
 machi filio. Hi omnes, præter eos qui septem circa singulos
 Spartanos stabant, fuerunt numero triginta octo millia &
 septingenti, omnes grauis armaturæ aduersus Barbarum
 contracti. Leuiter uerò armati, triginta quinque millia, septē
 circa singulos Spartiatis collocati, unusquisq; ad pugnam
 Græcorum dum instructus. Circa cæteros Lacedæmonios ac Græcos
 ad Plateas singuli fermè leuiter armati numero triginta quatuor mila
 exercitus lia quingenti. Summa totius leuis armaturæ, quæ pugnare
 iumma. posset, sexaginta millia quingenti. Totus autē Græcus exer-
 citus, qui ad Plateas cōuenit pugne aptus, tam leuis, quàm
 grauis armaturæ, fuit centum, octo millia ducenti. Sed nu-
 merum centum decem expleuere Thespicienses, qui aderant
 ad mille & octingentos, qui nec ipsi arma habebant. Ei hō
 quidem Græci ad flumen Asopum castra distributi como-
 munierant. Barbari uerò qui cum Mardonio erant, postea
 Persæ ad Pla quam Masistium luxerunt, cognito Græcos apud Plateas
 tæam copia esse, & ipsi ad Asopum qui illac fluit, è regione sunt à Mara-
 rum ordo. donio collocati, aduersus Lacedæmonios Persæ, qui nume-
 ro antecedeabant, eorum acies, quæ multæ erant usq; ad Te-
 geatas opponebantur: ita ut quod robustissimum in exerci-
 tu erat, id omne contra Lacedæmonios: quod infirmius, id
 contra Tegeatas esse. Hac faciebat Mardonius Thebanos
 rum indicio atq; admonitu. Iuxta Persas idem collocauit
 Medos, ut ex aduerso essent Corinthijs & Potidæatis, &
 Orchomenijs, & Sicyonijs. Post Medos collocauit Bactria-
 æ ex aduerso Ep. dauriorum, & Træzemiorum, & Leptæ-
 tarum

tarum, ac Tyrinhiarum, Mycenarumq̃, & Pbliaſiorum. Secundum Baſtrios collocauit Indos ex aduerſo Hermionenſium, & Eretricorum, Styreorumq̃, & Chalcidenſium. Poſt Indos ſtatuit Sacas oppoſitos Ampraciatis, & Anaſtourijs, & Leucadijs, & Pallerenſibus, & Arginetis. Poſt Sacas poſuit, ex aduerſo Athenienſium, Plataenſiumq̃, ac Megarenſium Bæotios, & Locros, & Melienſes, & Theſſalos, & mille Phocenſium. Non enim Phocenſes omnes à partiſus Medorum ſtabant, ſed eorum nonnulli cum Græcis ſentiebant apud Parnaſum deprehenſi, & illic uexabant uſta bantq̃ Mardonij copias pariter & Græcorum, qui cum illo erant. Contra Athenienſes item poſuit Macedonas, Theſſaliaeq̃ accolæ. Hæ nationes à Mardonio in aciem inſtructæ erant maximè celebres, maximèq̃ inſignes, & præcipuè mentione dignæ, nec non cæterarum quoq̃ gentium uiri, memoratu digni cùm aliarum, tum Phrygum, Myſorū, Thracū, Pæonum. Quinetiam Aethiopum & Aegyptiorū, qui Heremorybies & Calasiries nominantur, gladio cincti: qui ſoli ſunt ex Aegyptijs pugnaces, à Mardonio, cum adhuc eſſet in Phalero, è nauibus, in quibus hi nauigantes erant, in terram translati. Non enim cum peſtibus copijs, quæ cum Xerxe Athenas ierant, Aegyptij cenſi fuerant. Barbarorū, ut etiam ſuperius oſtenſum eſt trecēta millia fuere, Græcorum uerò Mardonij auxiliariarum nemo numerum (neq̃ enim numerati fuerunt) nouit. Vt autem coniectura colligi licet, ad quinquaginta millia fuiſſe coniecta. Tot fuere ex aduerſo inſtructi pedites. Equitatus uerò ſeorſum erat collocatus: ita diſpoſiti nationatim, manipulatimq̃, utriq̃ poſtero die ſacrificauerūt. Apud Græcos haruſpex erat Tiſameus, Antiochi filius. Is. n. hūc exercitū uates comitabatur, He

leus quidem, & ex genere Lamideorum Clytiades, sed à Lacedamonij ciuitate donatus. Nam consultantis uaticinium apud Delphos de prole, respondit Pythia quinque ipsum maximas palmas è certaminibus reportaturum. Oraculo non intellecto, Tisamenus gymnasijs operam dabat, tanquam gymnicas uictorias adepturus. Cumq; se exerceret ad quinque certamina, in una dum currit Olympia, uenit in contentionem uictoriæ cum Hieronymo Andrio. Lacedamonij interpretantes non ad gymnica certamina spectare Tisameni oraculum, sed ad bellica, conabantur eum mercede conducere, ut una cum Heraclidis bellorum dux regibus foret. Hic animaduertens Spartiatas plurimi facere ipsius amicitiam, abnuebat: quod negaret se alio precio id facturum, quam si Spartiatam se ciuem facerent, omnia iura ciuitatis impercipientes. Id Spartiatæ cum audissent ab initio ferentes indignè, oraculum missum fecerunt. Tandem imminente hoc ingenti Persici exercitus metu annuebant, impertireq; homini uolebant. Eos ille immutatos intelligens, negare iam se eo solo esse contentum: sed oportere fratrem suum Hegiam etiam fieri Spartiatam, eadem conditione, qua & ipse fieret. Hoc dicens imitabatur, ut coniectare licet, Melampodem, regnum pariter & ciuitatem deposcens. Etenim Melampus cum ab Argiuis mercede conduceretur è Pylo, ad compefcendum morbum furoris mulierum Argiuarum, deposcebat pro mercede dimidium regni. Accusantibus id Argiuis atq; digressis, cum plures è mulieribus insanirent, ita obtemperantes quod Melampus poposcerat daturi reuerterunt. Ibi ille cernens hos esse immutatos, plura optauit, negans se indulturum quæ uellent: nisi & fratri suo Bianii tertiam partem regni donassent. Argiui in arctum redacti, hoc quoq;

quoque amuerunt. Ita Spartiatae Tisameno, quo maiorem in modum egebant, prorsus assenserunt, & concessu istorum Tisamenus Eleus, Spartiata effectus, quinque maxima certamina ex oraculo illis obtinuit. Hi duo ex omnibus hominibus soli sunt à Spartiatis ciuitate donati. Quinque autem certamina hæc fuisse. Vnum & id primum hoc, quod pugnatum est ad Plataeas. Alterum, quod in Tegea cum Tegeatis atque Argiis. Tertiū quod in Dipænsibus cum uniuersis Arcadibus, præter Mancineos. Quartum quod cum Messenijs ad Isthmū. Vltimum, quod in Tanagra cum Atheniensibus & Argiis. Hoc ultimum consummatit quinque certamina. Tisamenus igitur Spartiatarum tunc ductor, uaticinatus est Græcis in agro Plataensi. Et apud Græcos quidem pulchre litatum est, si se defenderent, non si Asopum transgressi pugnam inciperent. Mardonio autem incipiendæ pugnae auido non extiterè pulchra exta, nisi & ipse sese defenderet. Nam is quoque Græcis sacrificijs utebatur, haruspicem habens Hegesistratum Eleum, & Telliadeorum præstantissimum. Hunc ante ea tempora Spartiata cum cepissent, in uincula coniecerant morte affecturi, ut à quo multa intoleranda perpesi fuissent. Hegesistratus in calamitate positus, ut pro anima sollicitus, & qui ante mortem multa ac tristitia foret passurus, rem perpetravit fide maiorem. Nam ut erat lignea is atque ferratis soleis uinctus, ferramento quodam positus, cōsestū excogitauit opus omnium (quæ nos nouimus) animosissimum. Commensus qua ratione reliquū pedis educeretur, præcidit sibi calcem. Hoc acto cum ab excubitoribus obseruaretur, subrito muro profugit Tegeam uersus, noctu iter faciens, interdiu syluis se abdit atque immorās, ut trinoctio Te

geam peruenerit, Lacedæmonijs eum passim perscrutantibus, admirantibusq; magnoperè hominis audaciam, cuius dimidiatū pedē iacentē cernebant, ipsum non inuenire possent. Ita Hegesistratus Lacedæmonijs elapsus, in Tegeam, quæ per id tempus non erat pacata Lacedæmonijs, transfugit. Sanato uulnere, & ligneo pede afflicto, ex professo Lacedæmonijs, hostis extitit. Sed non ad postremum ei protrahitum, in Lacedæmonios odium profuit. Nam in Zacyntho cum uaticinaretur, ab his captus atq; interemptus est. Verū hic Hegesistrati interitus posterior rebus Plataënsibus fuit, **Hegesistratus.** Tunc autem is à Mardonio non exigua summa conductus, cupide sacrificabat, tum in Lacedæmonios odio, tum lucri gratia. Cum igitur exta non essent pulchra ad pugnam committendam, neq; ipsis Persis, neq; Græcis, qui cum illis erant (habebant enim & Græci suum haruspicem quendam Lebedadium Hippomachum) cumq; dilaberentur multi Græci, suasisit Mardonio Timogenides Harpyi filius, Thebanus, ut exitus Cithæronis custodiendos, curaret, quod diceret assidue Græcos ad hostem quotidie transire, seq; complures deprehendisse. Iam dies octo abierant posuis à regione castris, cum ille Mardonio hoc consilio dedit. Mardonius admoneri se probè intelligens, primis tenebris equitatum **Tria capita.** mittit ad ingressus Cithæronis, qui Plataëas ferunt: quæ Bœotij tria capita, Athenienses capita quercus appellât. Equi **Capita quercus.** res missi non frustrâ perueniêre. Nacti enim ingredientia campum quingenta iumenta, quæ commeatum è Peloponneso ad exercitū subuehebant, diripiunt: & eos, qui iumenta sequebantur immisericorditer trucidant, neq; iumentū, neque hominibus parcentes. In quibus occidendis posteaquam su-

tis sunt grassati, cum cæteris quæ eripuerant, ad Mardonium
 sunt & ad exercitum reuersi. Post hanc rem gestam biduum
 assumptum est, neutris pugnam laceßere uolentibus. Nam
 et si Asopo tenus. Barbari processerant irritadi Græcos gra-
 tia, neutri tamen sibi transeundum statuebant. Equitatus
 modo Mardonij progrediebatur, & Græcos molestia affli-
 xiebat: quia Thebani in amorem Medorum uehementer
 propensi ferebant alacriter bellum, & assidue prouehaban-
 tur usque ad prælium. Deinde excipientes Persæ pariter ac
 Medi, præcipue præclara facinora edebant. His amplius ad
 decem usque dies nihil est actum. Vbi undecimus dies illuxit Artabazi &
 cum & Græci multò plures efficerentur ad Plataeas castris Mardonij
 è regione positis, & Mardonius stationem grauarietur, ibi de ineun-
 uenere in colloquium Mardonius Gobryis & Artabazus, do prælio
 Pharnacis filius, uir apud Xerxem inter paucos Persarum consilium
 uirtutis expertæ. Quorum consultantium hæc fuere senten-
 tiæ: Artabazi quidem expediens esse contractis quamprimum
 copijs ire ad mœnia Thebana, quò multum rei frui-
 mentariæ ipsis, multumque pabuli iumentis compararent, at-
 que ibi confidentes per ocium rem cõficerent, uidelicet cum
 multum auri, tum signati, tum non signati haberent, mula-
 tum etiam argenti ac poculorum, ne parcerent illis, sed ea
 ad Græcos mitterent, eos præcipue qui ciuitatibus præside-
 rent. Fore enim, ut illi suam traderent libertatem, neque opor-
 tere pugnandi adire discrimen. Eadem Thebanorum quæ
 illis sententia erat, tanquam aliquid ultra hoc prospicientis.
 Mardonij autem sententia ferocior, pertinaciorque, & nullo
 modo cedens: quippe opinantis meliorem suum esse,
 quàm Græcorum exercitum: Satius primo quoque tem-
 pore configere, quàm committere, ut plures, quàm

coacti erant Græci, cogerentur. Hægesistrati uerò auspicia ualere sinere, nec eis uim asferre: sed Persarum more seruatō debere confluere, Mardonio ita opus factō esse censenti, nemo contradicebat. Qui ubi sententia sua uicis, accitis cohortium præfectis, & qui secum erant ducibus Græcorum (penes eum nanq; erat summa imperij, non penes Artabazum) percontabatur, num quod oraculum scirent de Persis tanquam perituris in Græcia. Silentibus euocatis, partim quod ignorarent oracula, partim quod haud tutum putarent proferre quod scirent, inquit ipse Mardonius: Quoniā uos aut nihil nostis, aut promere non audetis, ego rem proferam, ut bene cognitam habens: Est oraculum Persis fatale esse, ut in Græciam profecti diripiāt templum, quod Delphis est, utq; direpto templo omnes intereāt. Quocirca cum hoc sciamus, neq; diripere conabimur, neq; adhibebimus templum, itaq; interitum deuitabimus. Quo nomine quicumque uestrū bene Persis uolunt, uoluptatem capiant, tanquam Persis Græcos superaturis. Hac locutus secundo locq; signū dedit, ut omnia appararent, & corpora curarent, ueluti sub lucis exortum prælio futuro. Oraculum autem, quod ad Persas aiebat spectare Mardonius, id ego scio non Persis redditum esse, sed Illyrijs, et Encheleorum copijs. Quod autem de hoc prælio redditū est à Bacide, id uerò hoc fuit:

Gramineis ripis Asopi ac Thermodontis,
 Barbaricæ Graiæ acies clamore coibunt.
 Hic multi occumbent defuncti munere uitæ,
 Quando sagittiferis aderit lux ultima Medis.

Hæc ego, atq; alia his similia è Musæo noni ad Persas spectauisse. Fluuius autem Thermodon Tanagran, ac Glisantem interfluit. In sequenti nocte, quam Mardonius de

de oraculis interrogauit, exhortatusq; suos est, excubito-
res dispositi fuere. Eius noctis cum multū processisset, con-
tinciumq; in exercitu esset, & tempus concubitum, tunc A-
lexander, Amyntæ filius dux, & idem rex Macedonum, ad
excubias Atheniensem adequitauit, petijtq; ut cum ducibus
colloqueretur. Id audientes excubitores, plerique remanse-
runt: nonnulli ad duces concurrerunt: quibus aditis, inquis-
unt, quendam equo aduectum esse è castris Medorum: qui
nihil aliud proloqueretur, nisi nominatim appellans Athen-
niensem duces uelle se in colloquium illorum uenire. Du-
ces hoc audito, cōfestim ad locum excubiarum secuti sunt.
Quos Alexander ubi uenere, his uerbis allocutus est: Viri Alexander
Athenienses, hæc ego uobis uerba deposito trado, ne cui es ad Atheni-
feratis, nisi Pausaniæ: ne ob id me perditum eatis. Quod enes.
haudquaquam dicerem, nisi cum uniuerſa Græcia sollicitus
essem; quippe qui uetusta origine Græcus sum, nec uellem ui-
dere Græciam pro libera seruientem. Itaq; uos certiores fa-
cio, Mardonium, atq; exercitum litare non posse: alioqui o-
lim iam conflicturum. Is nunc sacrificia ualere sinere con-
stituit: & ubi primum illuxerit uobiscum conſligere, extime-
scens admodum (quātum ego conijcio) ne plures ad copias
uestras accedant. Ad hæc parati estote. Quod si differtet
Mardonius, nec cōmittet certamen, uos perseuerate hic ma-
nere: paucos enim dies eis suppeditat cōmeatus. Sin hoc bel-
lū uobis ex sententia finietur, debet aliquis uestrū remi-
nisci mei: meaq; libertatis: qui Græcorum causa, rē aded te-
merariā, libenter tamen feci, ut ad uos cōsiliū Mardonij de-
ferre: ne Barbari ex improviso uos adoriretur. Ego aut sum
Alexander Macedo. Hæc locutus Alexander, ad exercitum

se recepit, ad suamq; stationem. Duces Atheniensium il-
 cornu dextrum profecti, quæ ab Alexandro audierant, Pausanias, sanæ reiulère. Hac ratione Pausanias in metum Persarum
 exercitus adductis: Quoniam, inquit, sub auroram prælium fiet, ex-
 ordo. pedit nos Athenienses stare in acie aduersus. Persas uobis co-
 gnitos, ut qui cum Medis in Marathone pugnaſtis: nos ue-
 rô, qui eorum sumus inexperti, atq; ignari (nemo enim Spar-
 tiata Medorum periculum fecit) contra uobis oppositos
 Bæotios, & Theſſalos: quorum sumus experti, horum Gre-
 corum gratia. Itaque opus est, sumptis armis uos in hoc dex-
 trum, nos in sinistrum cornu transire. Ad hæc ita respon-
 dere Athenienses: Nobis quoque olim iam inde ab initio, po-
 ſteaquã aspeximus Persas aduersus nos esse instructos, fuit
 in animo istud dicere, quod uos dicere occupaſtis: sed uere-
 bamur, ne non grata effet uobis oratio. Nunc quandoquis-
 dem ipsi feciſtis huius rei mentionem, & nobis iucunda ora-
 tio est, parati sumus istud exequi. Vbi hoc utriſque cõpla-
 citum est, & loca permutauerunt, sub auroram rem aduer-
 tentes Bæotij ad Mardonium detulerunt. Ea audita Mar-
 donius extemplo, & ipse conatus est Persas contra Lacedæ-
 monios transferre. Pausanias hoc fieri intelligens, nec latē-
 re factum suum, rursus in dextrum cornu Spartiatas redu-
 cit. At ubi Mardonius, & ipse suos in sinistrũ duxit, & acies
 in Laced. pristino in loco ſtetere, misſo caduceatore ad Spartiatas,
 abiurgatio. Mardonius ita inquit: Lacedæmonij, uos uerò fama fert os-
 mnium (qui iſtic ſunt) esse præſtantiſſimos: qui neq; è bello
 fugiatis, neq; ordines deſeratis: perſtantes, aut interficiatis
 hoſtes, aut ipsi occumbatis. Horum nihil admodũ ueri est.
 Quippe antequàm manus conſerantur, uos cernimus fugi-
 entes,

entes, aciemq; deferentes: & relegato Atheniensibus periculo, consistentem ex aduerso nostrorum seruorū quod ne-
tquam est factum prastantium uirorum. Ex quo plurimū
de nobis nos fefellit opinio, quos expectabamus ex nominis
gloria missuros uestra sponie caduceatorem nos prouoca-
tum, quod cum solis Persis, tanquam huic rei sufficientes
pugnare uelletis. At nihil tale inuenimus, quale ferebatur:
sed potius esse uos metu perterritos. Nunc igitur, quoniam
ipsi non occupastis hoc dicere, occupamus. Vt quando quis
dem uos inter Græcos prastantissimi esse existimamini, &
nos inier Barbaros, dimicemus totidem, utriusque numero.
Etsi uideatur, ut ceteri quoque iidem, & illi postmodū pu-
gnent. Sin hoc non uideatur, sed satis esse, nos solos decer-
nere, nos soli decernamus, & utri è nobis uicerint, nō totum
exercitum uicisse censeantur. Hæc fatus caduceator, cum
aliquandiu expectassent, nemine quippiam respondente, re-
trō abiit, & rem Mardonio retulit. Ille maiorem in modum
letatus, & frigida uictoria elatus equitatum in Græcos im-
misit. Equites in Græcos inuecti, omnem illorum exercitum
perturbabant, iaculis, sagittisq; incessentes. Qui cū essent
equites sagittarij, cominus pugnare insueti, fontem Garga-
phium unde cunctus Græcorum aquabatur exercitus, con-
fuderunt, obstruxeruntq;. Eum iuxta fontem soli Lacedæ-
monij stationem habebant: ceteri Græci, ut quiq; stationem
habebāt, procul illinc aberant. Erat quidem Asopus in pro-
pinquo: sed aquari ex eo ab equitibus missilibusq; prohibiti,
ita ad fontem itabant. Hunc in modum aqua exercitus exu-
tus cum esset, & ab equitatu perturbaretur, duces Græcorū
tūm his, cū alijs de causis frequētes ad Pausaniā in dextrā
cornu

cornu ueniunt. Qui etsi tales essent rerum status, tamen ob id præcipue angebantur, quòd iam re frumentaria deficiebantur, cum ipsorum serui in Peloponnesum missi frumentatum, intercluderentur ab equitatu: quò minus ad castra reuerterentur. De hoc deliberantibus ducibus uisum est, si Persæ eo die supersederent committere prælium, esse eundem in insulam, quæ ab Asopo, & à fonte Gargaphio, ubi castra habebant, decem stadiis abest ante oppidum Plataeense sita in continente, hunc in modum: Fluuius supernè è Citharone delabens in campum diuortia facit: rursusq; in tercapedine trium ferme stadiorum sua fluentia commiscet.

Oeroe in insula. Huic insulae nomen est Oeroe: quam Asopi filiam esse indigene aiunt. In hunc locum Græci transire decreuerant, ut & affatim aquæ ad usum haberent, neq; ab equitatu, sicuti eum ex aduerso erant, infestarentur. Et decreuerunt transire nocte secunda uigilia, ne ipsos proficiscentes conspicatis Persis, insequente equitatu, in tumultum uenirent. Quia etiam cum ad eum locum uentû esset, ubi Asopi filia Oeroe diuortio aquarum è Citharone cingitur, mitterent sub noctem dimidium copiarum in Citharonem, ad recipienda seruitia, quæ frumentatum concesserant. Erant enim illa in Citharone interclusa. Hæc ubi statuerunt, totum illum diè incescente equitatu immensum laborem pertulerunt. Sub exitum diei digressis equitibus ea noctis hora, qua de abeundo conuenerat, plerique sumptis utensilibus abcefferunt, non habentes in animo, quem ad locum ut irent, conuenerant.

Iunonis templum. Nonnulli, ut moueri captum est, iter Plataensem ad urbem intendunt, cupidi equitatum effugere, in templumq; Iunonis fugiendo, perueniunt, quod situm est ante urbem, à fonte Gargaphio.

Gargaphio uiginti stadijs distans. Quò ubi peruenère, positis pro templo armis, circa templum ipsum castra posuère. Hos Pausanias cernens ab exercitu digressos, præcipit, & ipse Lacedæmonijs, ut sumptis armis irent, quà cæteri præcederent, ratus illos tendere ad locum constitutum. Ibi ad obtemperandum Pausania, cæteri præfecti parati cum essent, Amompharetus Poliadae tribunus cohortis Pitaneorum negare se fugiturum peregrinos, nec ultrò dedecoraturum esse Spartam, quine iam mirari id, quod fieri cerneret, quippe & colloquio superiori interfuisset. Pausanias, aut, & Euryanax, cum indignè ferentes, non parère sibi illum, tum indignius cohortem Pitaneam relictum iri tribuno repugnante, quod erat futurum, si ipsi eos missos facerent, gratia exequenda ea, quæ cum alijs Græcis constituisent: hoc reputantes subsisterunt cum Laconicis copijs, conabanturque, persuadere homini non id factum opus esse: & alij quidem hortabantur solum Amompharetum à Lacedæmonijs, ac Tegeatis relinqui. Athenienses autem hoc sibi faciendum putarunt, ut ubi collocati erant, ibi persisterent, intelligentes Lacedæmoniorum ingenia aliud sentientium, aliud dicentium. Itaque ubi exercitus mouere coepit, equitem è suis miserunt speculatum, nunquid Spartiata tentarent abire, & abire prorsus in animo haberent, sciscitantumque à Pausania, quid nam facere oporteret. Præco ubi peruenit ad Lacedæmonios cernit in loco instructos, eorumque primores tendere ad rixas. Hortantibus enim Amompharetum Euryanacte, & Pausania, ne Lacedæmonios, qui soli remanebant, in periculum traheret: nec dum persuadentibus, donec uentum est ad iurgia, interuenit præco Atheniësis, Amomphareto inter altercandum sumente ambabus manibus saxum,

ei illud ante pedes Pausaniae ponente, ac dicente, se illo calculo sententiae suae calculū dare, non fugiendos esse peregrinos, appellans Barbaros. Eum Pausanias insanum, nec potentem mentis uocans, ad praekonem Atheniensium, quae iussus erat percontantem respondit, ut illis referret praesentem rerum suarum statum, obsecrās eos ad sese uenirent, & de discessu eadē, quae ipsi agerent. Praecone ad Athenienses reuerso, hos inter se altercantes aurora deprehendit. Ad id tēpus Pausanias moratus, dato signo ceteros omnes Lacedaemonios Tegeatis sequentibus pedita abduxit, ratus Amompharetum non deserturum alios, prout & contigit. Horum itinere rursus instructa acie Athenienses iere: & quia Lacedaemonij praerupta occupauerant, & Citharonis radices, metu equitatus ipsi deorsum ad campum deflexere. Amompharetus nō credens ausurum ipsos relinquere Pausaniam, circuire eos, qui manebant ne desererent ordinem. At ubi ij qui cum Pausania erāt, iam abibant, tunc ratus ē disciplina militari se deferi sumptis armis cohortem suam lenio gradu ducere ad agmē quod decem circiter stadia progressum ad amnem Meloēntem, in loco, qui dicitur Argiopiis, ubi situm est templum Cereris Eleusine substiterat: operiens Amomphareti cohortem, eo consilio ut si Amompharetus cum sua cohorte non discederet loco, in quo instructa erat, sed in eo persisteret, retrō ad hominem suppetias iret. Itaq; & Amompharetus cum suis ad ceteros peruenit, & omnis Barbarorū equitatus ingruerat, agens pro sua consuetudine. Nam cum inspexisset locum, ubi superioribus diebus habuerant Graeci castra, uacuum, admissis equis assidue insequi pergens, illos esse quatuor urgebat. Mardonius quoq; cognito hostium no-

cturus

Terno abitu, inspectoq; loco deserto, accitis Thorace Laris Thorax La-
 seo, & fratribus eius Eurypylo, & Thrasydio, inquit. Filij risseus.
 Aleuei, quid' nam dicetis adhuc, cum hæc deserta cernatis à
 Lacedæmonijs, quos negabatis uos finitimi ex acie fugere,
 sed uiros summos esse in re bellica, qui & primi, ut omnes uī
 dimus, locum in acie immutauerunt, & nunc proxima nocte
 se fuga proripuerunt. Proripuerunt autem, quia necesse ei
 erat cum his prælio decernere, qui non falsò sunt hominum
 præstantissimi: quo factò nullius esse se præcij inter Græcos,
 et ipsos nullius præcij uiros, ostenderūt. Cæterum uobis Per-
 sarum inexpertis. sanè quàm ignoscebam laudantibus istos
 uobis expertos. Artabazum autem æhementius admirabar
 formidare Lacedæmonios, & præ formidine sententiam dā-
 cere ignauissimam expedire ex his castris nos in urbem The-
 banorum concedere obsidendos. Quam sententiam rex ana-
 tea aliunde quàm ex me audiet. Sed de hoc aliàs dicitur.
 Nunc autem istis ita facientibus nō est remittendum, sed in-
 standum, donec intercepti nobis dent pœnas eorum, quæ in
 Persas perpetrarunt. Hæc locutus, Persas Asopo transma-
 so cursim ducit contra Græcorum agmen, tanquam fugam
 capeffentium, Lacedæmoniosq; solos, ac Tegeatas animad-
 uertebat. Nam Athenienses transuersis tramitibus subter-
 prærupta in planum digressos non cernebat. Cæteri Barba-
 Barbarorū agminū præfecti Persas mouentes ad Græcos insequen uocifera-
 dos conspicati, & ipsi signis cuncti insequuntur, pro se quisq; tio.
 maturantes incompōsitè, & nullo ordine uīa ingressi. Et illi
 quidem uociferatione, ac tumultu instabant Græcis, tanquā
 excepturi. Pausanias autem, ubi equitatu premi cœpit,
 equitem ad Athenienses mittit, qui hæc diceret: Viri Athe-
 nienses,

nienſes, propoſita dimicatione maxima, ut aut libera Græcia ſit, aut ſeruituti obnoxia, proditi ſumus à ſocijs noctu eſſe lapſis, & nos Lacedæmoni, & uos Athenienſes. Quod reliquum eſt, ita nobis uidetur eſſe faciendum, ut quàm ſtrenuè iſſimè poſſumus noſmetipſos deſenſantes, mutuò ſumus auxilio. Si in uos priores impetum dediſſet equitatus, è noſtra dignitate erat, & Tegeatarum, qui nobiſcum Græciam non prodiderunt, ſubſidio uobis uenire. Nunc, quoniam totus in nos equitatus contendit, debetis uos ad partem maximè laborantem ſuppetias ferre. Quod ſi uobis aliquo diſcrimine occupatis, fas non eſt ſubſidio uenire, ſaltem hoc gratificamini nobis, ut ſagittarios mittatis, qui uos agnoſcimus longe omniũ (qui in hoc bello ſunt) promptiſſimos eſſe ad nos exaudiendos. Hæc ubi audièrè Athenienſes, cū mouerèt ad ferendā ſtrenuè opẽ, & iā aduentarent, ibi in eos ij Græci, & partes regias ſequebantur, ex aduerſo inſtructi inuadunt. Quo factū eſt, ut Athenienſes ijs urgentibus auxilium ferre nō poſſent, agrè admodum id ferentes. Ira deſtituti Lacedæmoni, numero cū leui armatura quinquaginta millia, & Tegeata numero tria millia (hi enim nuſq̃ ab Lacedæmonijs dirimebātur) ſacrificauerunt, tanq̃ cōſecturi cū Mardonio, præſentibusq̃ copijs: & cū litare non potuiſſent, multi eorū interea cadebant, multò plures uulnerabantur. Conſeritis e-

Gerris Perſis nimis gerris, Perſæ ingentē uim ſagittarū miſerunt, adeò inſtiterunt, ut laborantibus Sparriatis, & quia litare nō poterāt reſpiciens ad templum Iunonis Plataenſium Pauſanias, im-

ploraueritq̃ deam, obſecraueritq̃, ne ſpes ſua ipſos omnino fruftraretur. Adhuc eo deam his uerbis inuocāte, Tegeatæ prius exurgentes in Barbaros tendunt: ſtatimq̃ poſt Pauſa-

hiæ preces sacrificiis Lacedæmonijs ex ta pulchra exti-
tere, qui aliquantò post & ipsi in Persas eunt. Persæ omi-
sis arcibus ex aduerso steterè. Ad quorùm gerra, primū pu-
gna atrox commissæ est iuxta ipsum Cêreris templum, quæ
pertinax, donec ad propulsionem uentum est. Siquidem Bar-
bari prehensantes lanceas confringebant, nec audacia; nec
robore inferiores: sed inermes erant & imperiti, nec hostib.
prudentia pares: qui etsi deni, pluresuè, aut pauciores in sin-
gulos irruebant, tamen quia confusi incidebant à Spartia-
eis conficiebantur. Mardonius qua parte ipse ex equo albo
ciebat pugnam, mille delectis Persarum præstantissimis sti-
patus, ea maximè parte hostem urgebat, qui quandiu super-
fuit, tamdiu Persæ resistètes, seseq; defensantes, strauère mul-
tos Lacedæmoniorum. Postea uerò quàm Mardonius & ag-
men, quod circa illum robustissimum erat, occubuit, tum de-
mum alij quoq; terga uertentes cesserè Lacedæmonijs, plu-
rimum enim eis officiebat uestis, armis uacās. Inermes enim
cum armatis prælium faciebant. Ibi & uulso necis Leo. Pausaniæ
nida de Mardonio peracta est, secundum oraculum Spar- uictoria.
tiatis redditum: & uictoria omnium (quas unquā nouimus) Mardonij
speciosissima potitus est Pausanias, Cleombroti filius, Ana- cædes.
mandridæ nepos. Horū superiora maiorum nomina in Leo-
nida recensui, qui & Pausaniæ maiores fuère. Oppetijt au-
tem Mardonius ab Amnesto, uiro inter Spartiatis eximio:
qui aliquandiu post bellum Medicum trecentos uiros secum
habens, apud Stenyclerum cum omnibus Messenijs, quibus
cum erat bellum, conflixit, ubi ipse & trecenti occubuère.
Ad Plateas autem Persæ postquam à Lacedæmonijs in fu-
gant uersi sunt, nullo ordine ad castra sua contendunt, & ad
Ri murum

murum ligneum, quem fecerant in parte quadam agri Thebani. Tenet me admiratio cum iuxta lucum Cereris dimicaretur, ne unum quidem Persarum uisum esse intrasse fanū, neq̃ circa templum occubuisse, sed plerosq̃ in profano: opinor (si quid de rebus diuinis opinari oportet) deam ipsam eos non recepisse, quia templum quod est in Eleusine, Anastorium concremauerant. Hactenus pugna hæc gesta est. Artabaxus Pharnacis filius, cui iā inde ab initio displicuerat, Mardonium relinqui à rege in Græcia, quiq̃ multis uerbis in pugnam dissuadens, nihil profecerat, hoc sibi agendū putauit: Is quod sibi non placerent, quæ à Mardonio fiebāt, eos quibus præerat (præerat autem non paruis copijs) ad quadraginta millia hominū ducebat instructos, dum præliū fiebat, quid futurū esset è prælio probè intelligens, iusserratq̃ omnes ire confertos quacunq̃ ipse duceret, & qua uiderent ipsum festinantem. Sic iussas tanquam ad pugnam copias ducens, cernit Persas fugientes. Ita non seruato amplius eodem ducendi ordine, sed repente effuso cursu fugam

Murus li- se dedit, nō ligneum murum uersus, aut Thebana mœnia,
gneus Per: sed ad Phocenses, animo celerrimè perueniendi ad Helle-
saram. sponsum. Et ij quidem horsum iter intenderunt. Ceteris autem Græcis, qui stabant à regis partibus, ignauiter de industria agentibus, Bæotiꝝ tamen perditū cum Atheniensib. decertauerunt. Nam ex Thebanis (qui cum Medis sentiebant)

Atheniens hi non parum strenuos se præstiterunt, qui nolentes ultrò in sum uictoria. gnauiter agere ita dimicarunt, ut trecenti primores eorum, ac fortissimus quisq̃ illic sub Atheniensibus occubuerint.

Vbi & illi terga dederunt, non quò Persæ & alia multitudo,

do, quæ aut cum nemine pugnauerat, aut nõ expectauerat, sed Thebas uersus fugerunt. Omnem rem perpendisse à Persis, quanquam & ipsorum quidam antè quàm cum hostibus ingrederentur, fugæ se mandauerunt, apud me fidem facit, quod ad Persas insuebantur atq; ita cuncti illis uictis fugam capefferunt, præter equitatum tum alium, tum Bæotiorum: qui hætenus profuit fugientibus, ut assidue adhærens hosti, arceret eum ab amicis, quos Græci insequébantur. Insequébantur enim Græci uictiores, urgendo Xerxianos atq; interficiendo. Inter hunc tumultum nunciatur Græcis, qui circa templum Iunonis instructi à prælio aberant, geri prælium & Pausanianos uincere. Ea re audita, Corinthij, Megareses, & Pliaij, nullo ordine eunt Corinthij rectè per colles qua itur ad Cereris templum: alij per campum, quæ planissima uiarum est. Quos iam hosti propinquo, nullo ordine intruere conspicati Thebani equites, quorum præfectus erat Asopodorus Timandri, equos in illos incitauerunt, eosq; adorti sexcentos strauerunt. Cæteros ad Cithæronem usque persecuti, terga ceciderunt. Et si quidem Megareses atq; Phliaij nulla cum laude perierunt. At Persæ, cæteraq; multitudo postquam ad ligneum murum effugerunt, turres antequàm Lacedæmonij aduenirent, ascendere occupant. Illis conscensis, quàm contumacissimè possunt murum præstruunt. Ex quo subeuntibus mox Muri Persarum Lacedæmonijs, acrior extitit muri oppugnatio. Nam quòtum expulsi ad Athenienses abfuere, non modò sese Barbari defendebant, sed etiam Lacedæmonijs antecellebant, utpote ignavis murorum oppugnatorum. Ut uerò Athenienses superuenire, tum atrox muri oppugnatio, propugna-

tioq; extitit: eaq; permagno temporis spacio, tandem uirtute & pertinacia Athenienses murū transcendunt, subruuntq;, atq; ea parte se Græci infuderunt, quorum Tegeatæ introire principes: ijdem tentorium Mardonij diripuerunt, & ex eo cum alia, tum uerò equorum præsepe Mardonij ex ære totum spectatu dignum, quod præsepe Mardonij, Tegeatæ in templo Alcæ Mineruæ reposuerunt. Nam cætera quæ cepere, in unum cum cæterorum Græcorum præda cōtulerunt. Pro ruto muro, Barbari non amplius cateruam cōgere, nemo strenuitatis memor esse, uidelicet oppressi intra exiguum tempus, & tot hominum millibus interceptis exterriti. Quos tanto studio Græci trucidabant, ut ex trecentis

In traden: millibus, exceptis quadraginta millibus, cū quibus Artabazus a hac Bar: xus difugit, ne tria quidem millia hominum cædi superflue barorū ez rint. E' Lacedæmonijs, qui Spartani essent, unus & triginta, dissenta sunt omnino desiderati. Tegeatarum sedecim, Atheniensium nonnisi duo & quinquaginta. Inter Barbaros strenuissimi exa hil autores, titerunt è peditibus quidem Persæ, ex equitibus autem Sæcæ, è uiris uerò Mardonius. Inter Græcos cum Tegeatæ Atheniensesq; multum eminuerunt, tum multò plus Lacedæmonij. Quod nulla alia re possum ostendere, nisi quod omnes ij, eos qui sibi oblatis sunt uicerunt. Lacedæmonij uerò (quod robustissimum fuit) hostiles exercitus superauerunt. Quorū longè præstantissimus extitit mea sententia Aristodemus, is qui solus trecentorum ex Thermopylis quod euassisset, dedecus, ignominiamq; acceperat. Secundum hunc nauauere operā Possidonius, & Philocion, & Amompharetus Spartiata. Quanquam cum sermo haberetur, quis nā præstantissimus extitisset, ij Spartiata qui adfuere, censue-

runt Aristodemum, etsi præclara facinora edidisset, tamen ad eluendam eam, quam contraxerat inuidiam, ordinem de seruisse, & propalam mori uoluisse: Posidonium uerò, qui perire noluisset, ob id extitisse tãtò præstabiliorem uirum. Verùm id fortasse liuore dixerunt. Qui hac in pugna mortem oppetiêre, omnes honore affecti sunt, præter Aristodemum: qui ideo caruit honore, quod ob causam prædictam sibi occumbendum putauit. Hi sunt, qui ad Plataas nobis liſcimi extitêre. Nam Callicrates extra pralium occubuit: quo nemo tunc in castra Græcorum præstantior uenerat, non modò Lacedæmoniorũ, sed etiam aliorum Græcorũ. Hic, cum Pausanias sacrificasset, sedens in ordine, sagitta per latera ictus est: & cum alijs pugnantibus ipse exportaretur, sed morientem miserabatur, ad Aunneſtum uirum Plataensem, inquiring, nò sibi dolere, quod pro Græcia periret, sed quod nihil manu usus esset, nullamq; operam nauasset dignam se & sua cupiditate nauandi. Ex Atheniensibus ennuisse fertur Sophanes Eutychidis filius, è tribu Decelensi. Decelenses autem rem aliquando gesserunt, ut ipsi Athenienses aiunt, in omne æuum fructuosam. Siquidem cum olim ad inuestigandam Helenam Tyndaridæ cum magnis copijs oram Atticam inuasissent, & populos è sedibus suis eijcerent, ignari quònam loci subducta Helena esset, tunc Decelenses feruntur, & ut quidam uolunt, ipse Peceleus, tum dolore contumeliæ, quæ Theseo fieret, tum metu totius Atheniensium soli, ne uastaretur, exposuisse illis omnem rem gestam: eoq; deduxisse ad Aphidnas: quas Træcus indigena Tyndaridis proderet. Quo ex facto Decelensi

sibus permansit ad hanc usq; memoriam in Sparta immu-
tas uectigalium, & dignitas præsidentis: adeo quidem, ut bel-
lo quod multis postea annis inter Athenienses atq; Pelopon-
nenses gestum est, Lacedæmonij cum ceteram Atticā po-
pularentur, à Decela temperauerint. Ex hoc populo ortus

Sophanis Sophanes & præclarissimè inter Athenienses nauata ope-
fortitudo. ra, ancipiti sermone celebratur. Vno fertur gestasse ferreâ
ancoram è balteo thoracis catena alligatam: quam quoties
aduentantibus hostibus propinquus erat, obijciebat: ne illi
irruentes ipsum ex ordine summouere possent. Rursus eisdè
in fugam reuertentibus, resumpta ancora in fugientes inse-
quebatur. Altero sermone à superiori differente fertur ges-
tasse ancoram non ferream ex balteo alligatam, sed insi-
gnatam in scuto, quod nunquam acquiescens assidue rota-
batur. Extat & alterum Sophanis præclarū facinus, quod
obsidentibus Aeginam Atheniensibus, Eurybiadem uirum
Argiium quinq; certaminum uictorem ex prouocatione in-
teremit. Sed aliquanto post hoc bellum, in quo uir egregius
exitit, dum Atheniensium unâ cū Leagro Glauconis dux
esset, & de metallis aureis decertaret, contigit, ut ab Hedon-
ibus apud Daton occubuerit. Post Barbarorum stragem
ad Plataeas editam, transfugit illuc ad Græcos mulier quæ-
dam, quæ erat pallaca Pharandatis filij Theaspis Persæ.
Hæc cum accepisset Persas fusos esse, Græcos uictores, tum
multo auro ornata inter ancillas, & ipsas exornatas cū ue-
ste speciosissima carpento aduenit: ex eoq; descendens, per-
git ad Lacedæmonios adhuc in cade occupatos: & inuita
Pausaniam illa omnia administrantem, agnouit hominem:

cuius & nomen iam pridem & patriam didicerat. Eius ge-
 nua amplectens, Spartæ rex, inquit, libera me supplicem ca-
 ptiuitatis: seruitute, quâ etiam hoc facto demerui es, quod
 istos extinxisti, neq; demonum, neq; deorum respectum ha-
 bentes. Equidem genere sum Coa, Hagetoridæ Antagoræ
 filia: ui raptam ex Co Persa quidam habuit. Huic respon-
 dens Pausanias, Bono, inquit, animo esto, tum quia supplex,
 tum quia loqueris uera. Nam filia es Hagetoridæ Coi, mi-
 hi inter omnes (qui illa circa loca incolunt) hospitii summi.
 Hac locutus, eam in præsentia Ephoris qui aderat, commen-
 dauit. Postmodum in Aeginâ, quâ illa uoluit, ducendâ cu-
 rauit. Post huius mulieris digressum continuo Mantinei su-
 peruenerunt re iâ confecta, qui se animaduertentes uenisse
 serò ad pugnam, magnæ iacturæ loco id sibi esse putauerunt,
 sed idoneos se esse ad sumendas de se pœnas dixere. Itaque
 cognito Medos, qui cum Artabaxo erant, fugæ se mandas-
 se, eos in Thessaliâ usque persequuti sunt, eisi uetantibus
 Lacedæmonijs insequi fugientes. Idem postea domum re-
 uersi, duces duos exilio multauerunt. Post Mantineos ada-
 uenere Helei, qui iidem ut Mantinei magno id sibi detrimen-
 to existimantes, domum regressi sunt, suosq; & ipsi duces
 exilio multauerunt. Hactenus de Mantineis & Heleis. Erat
 ad Plateas in exercitu Aeginetarum è primoribus Lampon
 Pythæi filius: qui Pausaniâ aggressus, infandissima usus est
 oratione, inquit: Fili Cleombroti, rem tu mirificam & ma-
 gnitudine & fulgore gessisti, cui dij tribuerunt, ut liberata Lamponis
 Græcia omnes quos nouimus, Græcos gloria supergrederetur. consilium
 petis. Quod superest in hac re agas ita, ut & tu maiore

fama celebreris, & aliquis Barbarorum posthac caueatur
fanda facinora perpetrare in Græcos? Etenim Leonida
apud Thermopylas interempti reciso capite, Mardonius, ac
Xerxes truncum in crucem sustulerunt. Quibus si uicem
reddes, laudem nancisceris primum ab omnibus Spartiatis,
secundo loco ab uniuerfis Græcis. Siquidem suffixo Mardo-
nio, Leonidam patrum tuum fueris ultus. Hæc Lampon
gratiam se initurum ratus apud Pausaniam dicebat. Cui

Pausaniz re- respōdens Pausanias: Tuam, inquit, hospes Aegineta bene-
spōsum ad uolentiam atq; prouidentiam amplector, tamen ab æquitate
Lamponē. te iudicandi deerras. Nam me, & patriam, quos in altum ex-
tulisti, ob hæc gesta ad nihilum redigis, cum suades mihi se-
uire in mortuum, aisq; me auditurum melius, si istud fecero,
quod Barbaros decet potius facere quàm Græcos, quodq;
illis exprobramus. Quare ego neq; Aeginetis, neq; ijs qui
bus ista probantur assentior: contentusq; sum Spartiatis pla-
cere, ut pie agam, pieq; dicam. Leonida uerò, cui me iubet
parentare, affirmo & ipse, & ceteris, qui apud Thermopy-
las occubuerunt magnificè esse parentatum innumerabilia.

Præda Græ- bus horum muneribus. Tu uerò posthac ad istud consulens
corū è Persi- dum, ne me audieris, quod tibi impune esse, loto beneficiū po-
sarā clade. nas. Hoc cum ille audisset, abiit. Pausanias edicto proposi-
to, ne quis de præda quid tangeret, iussit seruos omnem cō-
portare pecuniam. Illi per castra dispersi inueniunt tentos-
ria auro, & argento referta, lectosq; auro & argento
constratos: crateras etiam aureas, phialasq;, & alia uas-
sa potoria, necnon saccos super planstra interlucenibus, in-
tus inclusus ex auro & argento lebetibus. Quinetiā è casu-
rum cadaueribus exuebant armillas, & torques, & acinaces
aureos.

aureos. Nam uarij generis uestimenta nullius momenti habebantur. Earum rerum multum furio subtrahentes serui Aeginetis uenundabant, multum quod oculiare non poterant, representabant. Vnde principium exiit in gentiū diuitiarum Aeginetis, utpote aurum à seruis pro arte mercantibus: ac collata pecunia decimam selegerunt, ex qua tum deo, qui Delphis est, tripes aureus ibi repositus est, insistsens super tricipiti ex arte colubro, proxime aram, tum deo, qui est in Olympia. Iupiter aureus decem cubitorū, tum deo, qui est apud Isthmum, Neptunus aureus septem cubitorum. Hæc parte selecta, ceteras inter se distribuerunt, pro suo quisque merito accipientes. Itemq; pallacas Persarum, & aurum, & argentum, & reliquam pecuniam cum iumentis. Quæ autem peculiariter data sunt, qui optimam operam nauauerunt Plataas, refertur à nemine, data tamē fuisse arbitror. Certe Pausania sunt ex omnibus dena, et ea delecta dono dedit mulieribus, equis, talentis, camelis, & item ex ceteris. Feruntur autem hæc quodq; acta esse, & Xerxem, & Græcia fugit, omnem apparatus suum ex auro, argento, & peripetasmatis Mardonio reliquisse, & Pausaniā, dum eum apparatus uidit, iussisse pistores, & coquos cœnam ibi, quasi Mardonio instruere. Quod cum illi fecissent, tunc Pausaniā lectos intuentē aureos, argenteosq; probe instratos, mensas etiam aureas, ac argenteas, magnificumq; cœnæ apparatus, propositis bonis stupefactū, imperasse per suos ministris, ut Laconicam instruerent cœnam. Id enim Lacedæmonii fecissent, & multum interesset, ibi eundem cachinnantium accersisse Græcorum duces, eisq; ubi conuenerunt, in galitas. iter ostendendum utriusque cœnæ apparatus dixisse: Viri

Rr 5 Graci,

Græci, hac ego uos de causa conuocaui, quòd uolebam uobis amentiam Medorum ducis ostendere: qui cum talem uirum duceret, ad nos subigendos uenit, qui tam miserè uicti sumus. Hæc Pausanias apud Græcorum duces dixisse fertur. Interiecto deinde tempore, complures Plataensium reppererunt loculos auri, argentiq; & aliarum pecuniarum. Hoc

Caput sine quoq; rei apparuit postmodum in his mortuis carne nudas futura. tis, ut cum eorum ossa comportarent unum in locum Plataensium. Ossa quinq; taenses, inuentum sit caput nullam futuram habens, sed ex cubitorum. uno osse solidum. Item maxilla cum eo quòd super maxillam est, habens dentes etsi distinctos, tamen ex uno osse uniuersos tam meliores, quam cæteros. Quinetiam ossa uiri quinq; cubitorum. Postero die Mardonij cadauer non extitit, incertum à quibus hominibus subtractum. Audiui tamen iam diuersos illum sepelisse: & ob id permultos scio ingentia donec ab Arionte, Mardonij filio, accepisse. Quis curam suscepit cadaueris Mardonij humandi, pro comperto nō potui audire: habet tamen huius rei nonnihil famæ Dionysiosophanes Ephesius. Mardonius quidem hoc modo tumulatus est. Græci uerò, posteaquam prædam dispertierunt, eosos separatim quisque suos tumularunt. Lacedæmonij tribus sepulchris effectis, in eorum uno sacerdotes, è quibus fuere Posidonius & Anompharetus, & Phylocyon, & Callicrates: in altero reliquos Spartiatis, in tertio seruos humauerunt. Hunc in modum Lacedæmonij sepulti sunt. Tegeatæ uerò, & Athenienses suos utrique promiscue condiderunt: nec non Megareses, atque Phliasij suos ab equitatu interemptos. Horum omnium sepulchra fuerunt plena. Nam aliorum sepulchra, quæ ad Plateas ostenduntur, ea sunt
(quæ

(quantum ego accipio) ab ijs excitata, qui erubescerant se Græcorum à pugna abfuisse, cum sero superuenissent. Quippe tumulus sepulchræ illic uisitur, qui dicitur Aegmetarum: quem ego audio, de-
 rem post hanc pugnam annos rogatu Aegmetarum ab Cle-
 ade, Autodici filio, Plataensi illorum hospite, excitatum
 fuisse. Græcis statim à casorum humatione in agro Plata-
 ensi inito consilio uisum est bellum Thebis inferendum, pe-
 tiendumq; eos, qui cum Medis sensissent: & in primis Time-
 genidem, & Attaginum, qui principes factionis exitissent:
 & in eos dedidissent, non prius ab urbe discedendum, quam
 eam euerissent. Hoc ubi decreuere, undecimo à pugna die
 mouentes, obsedere Thebanos, iussos dedere quos dicimus
 uiros: Abnuentibus dedere Thebanis, agrum eorum po-
 pulabantur, murumq; adoriebantur. Quibus ab agro uas-
 tando non discedentibus, uicesimo die Timegenides ad po-
 pulares ita inquit: Viri Thebani, quandoquidem Græcis ita
 constitutum est, non prius abscedere ab oppugnatione The-
 barum, quam aut eas expugnauerint, aut nos dedideritis,
 absit, ut nostra causa Thebanus ager amplius uexetur. Sed
 siue per causam deposcendi, nos, pecunias cupiunt, pecunias
 eis de publico demus. Nam & publicè cum Medis sensimus:
 non autem nos soli. Siue re uera deposcentes nos urbem ob-
 sident, nos ipsi nos in desceptionem exhibemus. Eum The-
 bani sanè probè, & opportunè locutum arbitantes, euesti-
 giò caduceatorem ad Pausaniam misere, uelle se uiros
 dedere. Ea re inter eos conuenta. Attaginus ex urbe pro-
 fugit, cuius liberos ad se Pausanias adductos culpa absol-
 uit, negans pueros factionis Medicæ esse principes. Cæ-
 teri, quos Thebani dedidère, ipsi quidem putabant, se

crimen refutatuſ, ac pecunia elapſuſ. Pausanias autem hoc ipſum ſuſpicans, fortè ubi illos accepit, dimiſſis omni-
bus ſociorum copijs, Corinthum deductos ſupplicia affectit.
Hæc hæſtenus, quæ ad Plataæſ, & ad Thebaſ geſta ſunt.

Artabazi ſu Artabazum Pharnacis filiuſ, ut è Plataëſ fugiens, porro ſe
ga. proripuerat, Theſſali, cum ad ipſoſ ueniſſet, hoſpitio inuita-
tum interrogabant de reliquo exercitu, ignari proſuſ rei
ad Plataæſ geſta. Ille intelligens, ſi omnè ueritatem pagna
referret, adiutuſ ſe uitæ diſcrimen cum ſuo exercitu (fore
enim, ut omneſ cognita re ipſum adorirètur, ideoq; ne apud
Phocenſeſ quidem retulerat quippiam) ad Theſſaloſ ita lo-
cutuſ eſt: Equidem uiri Theſſali maturo (ut cernitiſ) quàm
celerrimè peruenire in Thraciam, miſſuſ cum hac exercituſ
parte ad quoddam negocium tranſigendum. Mardoniuſ
ipſe cum ſuo exercitu aderit. noſtriſ uetiſtigijſ inſiſtens, cui ho-
ſpitiuſ, & officiũ præſtate. Hæc enim uoſ interim præ-
ſtiſſe non poenitebit. Hæc ſatuſ, copias feſtinabunduſ per
Theſſaliã, Macedoniãq; agebat, reſtã Thraciam uerſuſ,
tanquàm uerè properans, ac regionem mediterraneã
præcidens, peruenit Byzantiũ, per multiſ ſociorum in iti-
nere relictis, qui à Thracibuſ obruncati ſunt, quod fame
atque labore erant eneſti. Ex Byzantio nauigijſ tranſmã-
ſit in Aſiam. Hunc in modum ille redijt. Quo autem die
ad Plataæſ pugnatuſ eſt à Perſiſ, eo die contigit hoc apud
Thraſycleſ. Mycalem Ioniæ geri. Cũ apud Delon Græci conſide-
Athenagoſ rent ij, qui unã cum Leutyichida Lacedæmonio nauibuſ
raſ. uenerant, eò appuſi ſunt è Samo legati, Lampon, Thraſi-
Mogeliſtra- fyclei, & Athenagoraſ, Archeſtratiſ, & Hegeliſtrauſ,
uſ. Ariſtagoraſ filiuſ, miſſi à Samijſ clam Perſiſ, ac tyranno
Theoſ

Theonnestore, Androdamantis filio quem Persæ tyrannum Sami constituerant. Hi cum adierunt duces, uerba fecit Hegesistratus multa, & uaria: Fore enim, ut si tantummodo hos uiderent Iones, à Persis deficerent, nec Barbari expectarent: etiam ut expectarent, tamen non aliam prædam talem illi reperirent. Præterea deos inuocans obsecrabat, ut Græcos Græci liberarent, ulciscerenturq; Barbarum: quæ facilia dicebat factu esse, quia naues illorum segetes essent ad cursum, nec pares Græcis ad prælium. Si quid uerò apud hos suspicionis subesset, ne dolo deducerentur, dicere paratos esse se, ut in horum nauibus pro obsidibus agerentur. In his obsecrandis, cum multus esset hospes Samius, sciscitabatur cum Leutychides, siue hominis gratia, uolens audire nomen, siue casu, id deo agente: Samie hospes, quod est tibi nomen? Ille respondet. Hegesistrato. Leutychides interpellata reliqua eius oratione, si quam instituerat: Accipio, inquit, pro augurio Hegesistratum. Hospes Samie, effice tu nobis, ut, & tu, & tui isti comites nobiscum nauigetis data fide, Samios promptos esse ad ineundam nobiscum societatem. Hæc locutus, & rem pariter exequi aggressus est. Nam cum Samii ex templò fidem, interposito etiam iureiurando, dedissent, de sua societate cum Græcis. Leutychides dimissis domum cæteris legatis, iussit eum, cuius nomen pro augurio acceperat secum nauigare. Græci, cum illic diem commorati, postridie pulchrè litauère, hæc ruspice Deiphono. Euenij filio, Apolloniata, ex Apollonia, quæ est in sinu Ionico. Huius patri Euenio res huiusmodi contigit: Sunt in hac Apollonia sacræ Solis oues, quæ interdum secundum flumen pascuntur, quod è monte Lacomone,

mone, per Apolloniatem agrum fluit in mare, iuxta Ori-
cum portum: Eas noctu stabulantes in antro, non procul
ab u:be, custodiunt delecti uiri, diuitijs, & genere, inter po-
pulares suos splendidissimi, singulis annis singuli, quod ex
oraculo quodam Apolloniata eas oues permagni faciant.
Ibi Euenius hic, cum aliquando delectus, ad custodiendas
oues non excubaret uigilans, sed obdormisset, ingressi an-
trum lupi, circiter sexaginta oues trucidarunt. Id ubi ille
animaduertit, rem suppressit, neminiq; aperuit, habens in a-
nimo totidem mercari, quas substitueret. At Apolloniata,
ubi id acceperunt (neq; enim eos, quod gestum erat, latuit)
adductum in iudicium, Euenium condemnauerunt, ut quia
Euenius uigiliam edormisset, uisu priuaretur. Quem posteaquam
ex ex catur. excæcauerunt, mox eis neque pecora fœtificare, neque hu-
mus pro consuetudine fructum ferre. Erant autem illis pe-
cora, & in Dodona, & in Delphis. Interrogati propheta
causam mali præsentis, responderunt causam esse, quia cu-
stodem sacrarum ouium Euenium iniquè luminibus orba-
sent (se enim immisisse lupos) nec prius ab illius uliione cesa-
saturos, quàm ei satis fecissent ex ijs, quæ in eum perpetræ-
sent, ut ipse sibi suo arbitrio satisfactum putaret. His per-
fectis, daturus se Euenio tale donum, quod habentem plæ-
rique hominum putarent beatum. Hæc Apolloniatis sunt
reddita oracula. Quæ Apolloniata silentio suppressentes,
quibusdam è ciuibus exequenda delegauerunt. Illi hunc in
modum putarunt exequenda: Euenium in statione seden-
tem adeunt, eiq; assidentes, alijs de rebus uerba faciunt,
donec deueniunt ad miserandam hominis calamitatem. Ita
introduccta eius rei mentione, percontantur quam multam
optaret,

optaret, si eam uellent pendere Apolloniata. Hic qui oraculum non audisset, se optare dixit duo prædia ciuium, quos nominabat, quorum patrimonia omnium Apolloniatarum putabat esse pulcherrima, & præterea domicilium, quod in urbe sciebat esse optimum. Horum si compos effectus esset, non infensum se posthac fore dicebat, sed hæc satisfactione contentum. Hoc cum respondisset Euenius, tunc ij, qui ei assidebant excipientes: Eueni, inquiunt hanc tibi satisfactionem Apolloniata pro ereptis oculis, tibi respondent, ex oraculo eis reddito. Euenius, ubi omnem rem audiuit, indigno animo tulit sese fuisse deceptum. Ciues ea prædia à dominis mercati, huic, qui illa optasset, dedere, qui mox deinde insitam diuinationem obtinuit, unde celebratissimus euasit. Huius Euenij filius fuit Deiphonus, qui Euenius uel ductus à Corinthijs exercitui uaticinabatur. Quanquam res illud quoque audiui, Deiphono negocium in Græcia fuisse exhibitum: quod se filium Euenij, cuius non esset, nunc uates cuparet. Postquam litauère Græci, classem è Delo Samum uersus soluerunt: quam cum Samum applicuissent, ad templum Iunonis eam locauère, sese ad prælium nauale apparatus. Eorum cursum ad se esse Persæ audientes, & ipsi cæteras naues ad continentem reducunt, præter Phœnissas, quas abire permiserant. Non enim censebant, pugnam naualem sibi esse capeffendam, cum pares hosti non esse sibi uiderentur. In continentem autem ideo nauigabant, ut essent sub suo peditatu, qui apud Mycalem agebat, præcepto Xerxis ab alijs copijs relictus, ad Ioniam tutandam, numero sexaginta millia, duce Tigra-ne, omnium Persarum, & specie, & statura eminentissimo.

ad

Ad hunc exercitum constituerant refugere duces Persarum classis, subductisq; nauibus, munimenta ualli circumdare, in illorum, suumq; praesidium. Hoc inito consilio profecti sunt ad Potmiesium templum Mycales, prateruecti ad Gasponem, & Scolopoëtem, ubi Cereris Eleusinae cernitur templum.

Neleus Coquod Philistus Pasicles filius condidit sectans Neleum Coari. dri filium in colonia Mileti locanda. Ibi subductas naues munimento circumdederunt: & è saxis, stipi. ibus felicium arborum, quas ipsi exciderunt: & circum munitiones depaellis sudibus se instruxerunt, tanquam, & obsidendi, & uictoria posituri. In utrunq; enim casum ratione inita sese apparabant. Hos abuisse in continentem postquam accepere Graeci, tanquam eos Barbari effugissent agere ferebant, incerti quid agerent, retrone se reciperent, an tenderent in Hellespontum. Tandem neutrum horum uisum est esse faciendum, sed porro eundum in continentem. Preparatis igitur ad pugnam naualem tabularis, alijsq; quibuscunq; opus erat, ad Mycalem nauigant: & cum proximè castra hostium uenere, neminem ex aduerso obuiam ferri uident, sed naues intramurum subductas, & magnam uim peditatus pro litore dispositam. Ibi primum Leutychides nauem litori applicans, quam maxime appropinquare poterat. Iones per praconem compellabat, inquiens: Viri Iones, quicumq; è uobis me exauditis, intelligite quæ dico. Nihil enim horum, quæ uobis mando, intelligunt Persae: ubi pugnam conferuerimus, debetis ante omnia reminisci libertatis. Deinde tessera Hebes: Hoc qui è uobis non audijt, ab eo qui audijt, discat. Huius facti eadem mens fuit, quæ Themistoclis ad Artemisium quod uidelicet hæc uerba, si lateret Barbaros, induclura ad obses.

obsequendum Ionas essent: sin delata ad Barbaros essent, redderent eis Græcos suspectos. His per Leutychidem admonitis, secundo loco Græci naues littori admouent, & ex illis in litus egressi, sese ad pugnandum instruebant. Quod faciētes cū cernerent Persæ, & scirēt Samios fuisse adhortatos, arma Samijs adimunt, suspicati illos sentire cum Græcis. Quippe, Samij exceptos, circa Atticam Athenienses à Xerxe, & illuc classe Barbarorum deuectos, redemerant omnes, Athenasq; cum uiatico remisserant. Quo nomine nō in minimam suspicionem uenerant, quod 500. hominum capita hostium Xerxis liberassent. Præterea Milesijs tanquam maximè locorum gnaris, Persæ imperant, ut compita, quæ ad cacumina Mycales ferunt, custodiant: eo consilio facientes id, ut Milesij ab exercitu abessent. Hunc in modum ab ijs Ionibus, qui aliquid rerum nouarum molituri uidebantur, si facultatem nacli essent, Persæ sibi præcauerunt. Iidō facta ex gerris testudine, se constipauerunt. Græci ubi instructi fuere, ire in Barbaros tendunt: quibus incuntibus, ad uolauit in uniuersum exercitum rumor, caduceumq; supra fluctus positum apparuit. Rumor autem huiusmodi ad eos ferebatur: Græcos acie in Bœotijs superasse Mardonij campas Multis autem signis res quæ diuinitus fiunt, declarantur, etsi nunc eodē die contigit utraq; clades, ea quæ ad Plataas accepta, & quæ ad Mycalem accipienda erat. Fama Res diuina, quæ huc ad Græcos uenit, reddidit eos multo ferociores, & tūc futura ad subeundum ultrò periculum alacriores. Alterum etiam signis de quiddam concurrere contigit, ut ad utranq; pugnam essent clarantur: Cereris Eleusinae templa. Nam apud ipsum Cereris sanum (ut à me superius demonstratum est) in agro Plataensi pu-

gna commissa est, & tunc in Mycale, iuxta Cereris delubrum
 pugna erat committenda: ut non ab re uenerit ad istos fana
 Platæarum uictoria Pausaniæ atq; Græcorum. Nam pugna ad Plata
 pugna. as diluculo diei gesta est, apud Mycalem uesperis. Quarum
 Mycales utraq; eodem eiusdem mensis die gestam esse, non diu post
 pugna. ab his rebus repetitis, declaratum est. Ante rumoris aduen
 tum subibat istos timor, non tam de seipsis, quàm de Græcia
 ne Mardonio subiiceretur. At ubi fama hæc aduolauit, im
 pensius atq; properantius ad congregiendum processerunt:
 tanto animo Græcis ac Barbaris in pugnam tendentibus,
 tanquam insula eis & Hellespötus proposita præmio essent.
 Athenienses, & qui iuxta erant, instructi penè ad dimidium
 copiarum, iter tenebant per litus atq; planiciem. Lacedæ
 monij autem, & deinceps collocati, per confragosa & mon
 tes. Quæ dum Lacedæmonij circuibant, interim Athenien
 ses in altero cornu præliabantur: Persæ, quoad eis gerra mæ
 sere recta: sese defensauère, nihilo inferiores hostibus. Pos
 tea uerò quam Atheniensium, & eorum qui cum Athenien
 sibus erant, copiæ admixtæ sunt, uehementius se mutuò adhor
 tantes, ut laus operis ipsorum esset, non Lacedæmoniorum,
 tam commutari iam res, & deiectis gerris, Græci cõferti im
 pressionem facere in Persas: illi accepto impetu per diu re
 sistere. Ad postremum in munitiones refugere, cum qui us
 pariter irruerunt Athenienses, & Corinthij, & Sicyonij, &
 Træzenij, ita enim erant in acie collocati. Vbi uerò & mu
 rus captus est, ibi Barbari non roboris memores esse, sed fû
 ga, præterquam Persæ. Hi soli ad paucos redacti pugnat
 at Græcis assidue in murum irruentibus. Quorum duo di. e. r.

Artaxerxes,

Artayntes, & Ithramitres, claffiarij exercitus duces effugerunt totidem pugnantes occubuerunt, Mardontes, & pedestrinum copiarum dux Tigranes. Adhuc dimicantibus Persis, superuenère Lacedæmonij ac Socij, qui eos, qui supererāt trucidauerunt. Ipsorum quoq; Græcorum complures illic cedere, & cū alij ex Sicyonijs, tum eorum dux Perilaus. Quinetiam Samij qui in exercitu Medorum militabant, quibus adempta arma fuerant, ut uiderunt statim ab initio pugnam pertinaciorē, quoad poterant Græcis suppetias ire. Quos inchoasse eernentes alij Iones, ita & ipsi à Persis deficientes, adorti sunt Barbaros. Milesijs præceptum erat, ut exitus uiarum custodirent, Persarum salutis gratia, ut si qui casus (quemadmodum accidit) eos deprehēdissent, Milesijs ducibus salutem sibi ad Mycales cacumina compararent. Huius quidem rei causa Milesij illic collocati fuerant, ne uel si pugna adesset, aliquid innouarent. At illi è contrario Ioniz rursus Græciam prorsus quā iussi fuerant, fecere: alijsq; quæ ad hostem festabant uijs, in Barbaros ingruere, & ad extremum in eis ma-
restitutæ.

Etandis omnium extitēre hostilissimi. Hunc in modum Ioniam iterum defecit à Persis. In hoc prælio præclarissimam inter Græcos operam nauauerunt Athenienses, & ex Atheniensibus Hermolyceus Euthæni filius, uir in Pancratio ce-
leber: cui postea contigit, ut bello Athenienses, & Carystios in pugna apud Cynnum agri Carystij facta, casus in Geræsto iacuerit. Secundum Athenienses egregij exiitēre Corinthij, Træzenijq; ac Sicyonij, Græci quā multis Barbarorū alijs in pugna, alijs in fuga interfectis eorum naues incenderunt, totumq; murum egesta illinc in litus præda, &

quibusdam pecuniarum thesauris repertis. Vbi castra atq
 Ioniz trīs- naues cremauere uela fecerunt. Et cum Samum appulsi ef-
 latio. sent, consultabat de gente Ionica transferenda, & ubi nam
 in Græcia illam locari oporteret, cuius ipsi imperiū oblia
 nerent Neq; enim uidebatur eis fieri posse ut per omne tema
 pus Ionibus tutandis præessent aut si non præessent, sperana
 dum esse, ut Iones à Persis rebellasse gauderent. Ad hæc ma
 gistratus Lacedæmoniorum censebant emporia nationum
 Græcarum, qui cum Medis sensissent, eieclis incolis, danda
 eū territorio Ionib. habitanda. Athenienses è cōtrario, non
 esse principatū Ionie summouedū, nec Lacedæmonijs de i
 psorum colonijs consultandum. Et cum hoc contenderunt
 Athenienses, libenter eis cessere Peloponnenses, atq; ita Saa
 mios, & Chios, & Lesbios, ac ceteros insulanos, qui secum
 militabant, ad societatis fœdus adegerunt: data, acceptaq;
 fide cum iureiurando. se permanfuros in societate, nec ab ea
 descituros. Hoc iureiurando accepto, ad pontes soluendos
 nauigauerūt, rati adhuc illos intentos se esse inuenturos. Et
 illi quidem in Helleſpontum nauigabant. Ti uerò Barbari,
 qui profugerant non ita multi, cum ad cacumina Mycale
 peruenissent, se Sardis recipiebant. Qui dum iter faciunt,
 Masistes Darij filius, qui pugne malè gesta affuerat, conui
 ciari Artayntæ cum alijs multis probris tum uerò dicere, il
 lum muliere fuisse ignauiozem, ita illam præfecturam admi
 nistrasse, dignumq; omni malo esse qui de regia domo ma
 le meritis esset. Apud Persas summo opprobrio datur au
 Muliere i- dire se muliere esse ignauiozem. Artayntes ubi multa audijt
 guauior. indignè ferens acinacem in Masistem stringit, interficiendi
 audius, quem irruentem cernens Xenagoras Praxilai filius,
 Heli

Phalarnasseus, ut stabat à tergo, hominem medium arri. *Xenagoras* pit sublatum humi allidit, intereaq; satellites *Masistis* affuê *Praxilais* re. Eo facto *Xenagoras* & ipsius *Masistis* gratiam iniit, & *Xerxis* cuius fratrem seruasset. Quippe ab eo ob hanc rem totius *Ciliciæ* præfectura donatus est. Nihil hoc amplius inter uiam *Barbari* egerunt. *Sardis*q; perueniunt, ubi rex erat, ex eo tempore quo prælio nauali malè gesto *Athenis*, illuc profugerat. *Sardibus* autem tunc agens, adamabat uxorem *Masistis*, quæ & ipsa illic erat. Ea cum potiri nō posset, neq; donis misistandis, neq; ui, quam asferre nolbat fratris *Masistis* respectu: quæ res & mulierem retinebat, probè *Xerxis* amorem, non se coactum iri ui: ubi *Xerxes* cætera prohibi: res. tus, huc euasit, ut filio suo *Dario* in matrimonium daret filiam huius mulieris ac *Masistis*: existimans, si hoc fecisset, commodius se illa potiturū. Contracto matrimonio, alijsq; ex consuetudine celebratis, *Susa* profectus est. Eò postquā peruenit, & uxorem *Dario* domum duxit, ita demum ab uxoris *Masistis* amore cessauit, adamata ex familiaritate nurus *Masistis* filia, cui nomen erat *Artayntæ*. Qua cum potituretur, processu temporis res patefacta est, hunc in modum: *Amestris* uxor *Xerxis*, amiculum quod ipsa texuerat, grande atq; distinctum, & spectatu dignum, uiro donauit. Quo ille delectatus atq; amictus, ad *Artayntam* se confert atque ubi se oblectauit cum ea iussit à se petere mulierem, quæ optaret sibi fieri in remunerationem obsequij. Omnia enim quæ peteret, impetraturam. Ad hoc ille respondens (debeatur enim toti familiæ infortunium.) Dabis ne inquit, mihi quicquid à te petiero? *Xerxes* omnia alia potius cam petiuram ratus, cum iurciurando promisit. Qui postquam iura-

rauit, mulier intrepidè amictum poposcit. Xerxes enim uerò recusare non ob aliud, quā quòd ueretur Amestris: ne sic illa rem, quæ agebatur, iam pridem suspicata prehenderet: offerre & urbes, & immensam uim auri & copias militum, quibus nemo præter illam esset præfecturus. Eximium autè

Exercitu donum est apud Persas, exercitu donari. Verùm cum non donari a: posset persuadere mulieri, amiculum dedit. Quo dono illa pud Poras supra modum læta, eo gestando gestiebat. Amestris ubi m: eximium. licet habere amiculum sciuit, & rem gestam, non in puella concepit odium, sed in illius matrem, penes quam culpā & quam huius rei autorem esse credebat exitium machinatur. Obseruato itaq; tempore, quo uir suus Xerxes regalem instrueret cœnam, quæ cœna semel quotannis eo die, quo rex creatus est, instruebatur. Cœnæ nomen Persicè Tyctā,

Tyctā cœ- Græcè τελευτορ id est, perfecti, in quā rex solū caput orna-
na. tur, Persasq; strenis donat. Hoc die obseruato, Amestris à
Helion Xerxe petijt, ut se Masistis uxore donaret. Xerxis id indignū
cœna. factu, nefariumq; arbitrari, uxore germani dono dari: eamq;
in fontem negotij illius, cuius causa uxor sua eam flagigaret.
Tandem huius precibus euictus & instituto, quo nefas est, re-
gia cœna proposita orantem non exorare, inuitus admodū
annuit, tradensq; uxori, ac iubens facere, quod liberet, ger-

Xerxes mano ad se accersito, ita inquit: Masista, tu Darij filius
Masisti iu- es, idemquē mihi frater, præterea uir eximius, tamen cum
bet ut uxo- ista muliere, cum qua contubernium habes, noli habere:
sem repu- in cuius locum dabo tibi filiam meam, cum qua con-
dier. tubernium habeas. Istam autem, quam in matrimo-
nio habes (non enim mihi uidetur habenda) missam
facias.

facias. His uerbis stupefactus Masistes: Domine, inquit, quã tu mecum orationem habes importunã, qui uxorem, ex qua liberi mihi sunt adolescentes, & filia, quarum unam tu filio tuo duxisti uxorem, iubes me relinquere, quã mihi est ex animi mei sententia, ut filiam tuam in matrimonio ducam? Equidem rex, etsi magnifacio me dignari coniugio filia tua, tamen neutrum istorum faciam: Tu uerò, qui nequam necesse habes, noli me cogere: alius non inferior me existet maritus filia tua, sine me mea uxoris consuetudine frui. Hæc ille cum respondisset, percitus ira Xerxes: Atqui inquit, ita tecum Masista agetur, ut neq; iam tibi filiam meam nuptum dem, neq; tu consuetudine tua diutius fruaris, ut discas accipere oblata. Masistes his auditis, extra abiit, hæc ille locutus, domine nondum interemissi. Hoc interim Amestris tempore dum Xerxes cum fratre colloquitur, Amestris acruelitas eitiss fauellisibus Xerxis, uxorem Masistæ excarnificat, mas in Masistæ nullas præcidit, easq; eanibus abiicit: præcidit nares, aures, uxorem. labra, linguam, atque ita excarnificatam remittit domum. Harum rerum cum nihil audisset Masistes, metuens tamen aliquid sibi esse mali, cursu se domum proripiebat. Vbi uerò mutilatam uxorem uidit, confestim inito cum liberis consilio, abiit Bactra cum illis, & alijs quibusdam, tanquam prouinciam Bactriam ad defectionem inducturus, & plurimum mali regi facturus: quod & contigisset (ut mihi uidetur) si occupasset ad Bactriorum, & ad Sacas ascendere. Etenim præses erat Bactriorum, à prouincialibusq; diligebatur. Sed hæc eum perpetraturum Xerxes audiens, missis aduersus hominẽ copijs, & ipsũ, & liberos, & copias in itinere trucidauit. De amore Xerxis, & nece Masistæ hæc hæc

nus, Græci à Mycale profecti Helleſpōtium uerſus, primum circa Leſtos ſtationem habuerunt, à uentis intercepti. Inde ſoluentes, Abydon tenuerunt, pontesq̃: quorū præcipuè cauſa illuc ierant, credentes ſe adhuc eos intentos eſſe inuenturos, cū reperiffent ſolutos, deliberabant. Leuſyehidi, & qui cum eo erant Lacedæmonijs, uidebatur in Græciâ redeundum: Atheniſiſibus autem, & eorum duci Xanthippo, illic manendum, ut Chersonēſum tentarent. Itaq̃ Peloponneſes quidem abiēre: Athenienſes uerò ab Abydo in Chersonēſum traſciunt, ac Seſtum obſident. Huc, poſtquam auditur. ditum eſt Græcos in Helleſponto aſeſſe, tanquam ad omnium eius tractus urbium ualidiſſimo muro præditam, conuenēre, cū alij ex alijs circa oppidis, tūm ex Cardia, Oebazus, Perſa, qui arma è pontibus illuc comportauerat. Tenebant autem id oppidum indigenæ Aeoles, iunctis Perſis paniter, & magna ſociorum frequentia. Tyrannidem illius prouinciæ obtinebat Xerxis prætor Artayctes, ille quidem Perſa, ſed. dirus tamen, & facinoroſus, qui Xerxem Athenas tendentem ex Eleunte circumuenit, petitis Proteſilai Iphiclo geniti pecunijs. Etenim eſt in Eleunte Chersonēſi Proteſilai ſepulchrum, & ei fanum circumiectum, ubi inerat ingens uis pecuniæ, nec non phialæ aureæ, argenteæq̃, & æs, & ueſtis, aliaq̃ donaria, quæ Artayctes rege donante compilauit, cum his uerbis eum circumueniſſet. Here, eſt hoc in loco domus uiri Græci, qui cum militum copijs terram tuam adortus, merita morte pœnas dedit, eius mihi domum dato, ut diſcant alij non militare aduerſus regionem tuam. Hæc dicendo facile erat perſuadere Xerxi, ut largiretur ſibi domum eius uiri, de qua nihil ſuſpicabatur illum

ea sentire. Enimvero sentiebat Artayctes Proteſilaum in prouinciam regis militaſſe, quod uidelicet Perſæ omnem Aſiam ſuam eſſe arbitrabantur, & eius ſemper qui poſitur regno. Hic poſtquam pecunijs ab rege donatus eſt, eas ab Eleunte ad Seſton exportauit, fanumq; conſeuit, & coluit: & quoties Eleuntem ibat, in penetrali cum mulieribus concumbebat. Tunc autem ab Athenienſibus obſidebatur nullis rebus præparatis, quæ pertinerent ad tolerandam obſidionem, quam non expectauerat, ex improuiſo à Græcis inuaſus. Illi, poſteaquam ſibi obſidentibus aduenerat autumnus, grauari peregrinam à patria expeditionem, quomam murum expugnare non poſſent. Itaq; orare duces ſuos, ut ſe illinc reducerent. Duces negare ſe prius id facturos, quàm aut murum expugnaffent, aut ipſos reſpublica Athenienſium accerſiſſet. Adeò res illa eis cordi erat. At ij, qui cum Artaycte intra muros erant, in omnem adducti ſunt calami Fames mīa-
tatem, adeò, ut funibus lectorum elixi ueſcerentur: ubi iam ra-
ne hæc quidem habebant, ita ſub noctem capeſſerunt fugam cum alijs Perſæ, tūm Artayctes, & Oebafus, delapſi à poſte-
riori murorum parte, quæ præcipuè deſtituta ab hoſtibus erat. Poſtquam illuxit, Cherſonitarū è turribus rem indica-
uère Athenienſibus, portasq; patefecere. Athenienſium ple-
riſq; fugientes Perſas perſequentibus, alijs urbem tenuere. Oebazum in Thraciam fuga elapſum, Thraces Abſinthij
exceptum, Pleſtore indigenæ deo ritu ſuo immolauerūt: cæ Pleſtorum
gerum eius comites aliter interfecerunt. Artayctes autem Thracum
cum ſuis inita poſterius fuga, cum pauci eſſent, ſuper Ae- deus,
gos fluenta circumuenti, cum diu ſeſe deſenſaſſent, partim
occubuerunt, partim uiui ſunt capti. Quos Græci alligatos.

Sestum duxerunt, interq; eos Artayctem cum filio suo. Fer-
 tur à Chersonitanis um eorum, qui illos seruabant, dum car-
 s. surę offa nem falsam iorret, tale ostentum extitisse: Offa illa falsure
 resiliit. prius imposita resiliit, palpitauiq; , quemadmodum pisces
 recens capti. Qua de re cum circumfusi admirarentur, ara-
 tayctes ostentum ut uidit, accito uiro, qui falsuram coque-
 bat: Hospes, inquit, Atheniensis, non est quod hoc metuas
 ostentum, quod nō tua causa extiit, sed mea. Protefilao qui
 est apud Eleuntem signum dante, qui mortuus, ac sale con-
 ditus, habet à dijs potesta: em, eum, à quo iniuriam excepit,
 uexandi. Nunc igitur e: donaria restituere in animo habeo.
 Pro pecunijs quidem, quas è templo sustuli huius dei, cen-
 tum talenta pendam: pro mea uerò ipsius salute, ac filij, dua-
 centa. Hæc pollicens, Xanthippo Atheniensium duci non
 persuasit, tum sua sponte animato, tum ab Eleuntinis exo-
 rato, quo Protefilao ulciscerentur, ut hominem interinea-
 ret. Itaq; adductum hunc in littus, in quo Xerxes traiectum
 iunxerat, ut alij aiunt, in tumulum urbi Madyto imminens
 tem, depacti humi asseribus suspenderunt, filio eius ante pa-
 tris oculos lapidibus obruto. His actis, Athenienses in Græ-
 ciam remeauerunt, portantes tum alias pecunias, tum uerò
 arma pontium, tanquam apud templa reposituri. Nec aliud
 Artayctes præterea quidpiam gestum est per eum annum. Huius Ar-
 suspenus. tayctæ, qui suspensus est, auus paternus fuit Artembares, qui
 Artemba- orationem quandam habuit apud Persas, quam orationem
 res. excipientes Persæ ad Cyrum detulerūt, in hæc uerba. Quā-
 doquidem Persis Iupiter principatum dedit, & ex uiris tibi,
 Cyre, Astyage deiecto, agedum demigrantes ex hac regio-
 ne, quam exiguam habemus, & asperā, obineamus melio-
 rem

rem aliam. Multæ sunt nobis confines urbes, multæ longinquæ: quarum unam incolentes, efficiemur admirabiliores apud plerosq. Decet autem hoc eo viros facere, qui possunt. Nam quando facultas nobis præstabitur melior, quàm dum multorum hominum imperium habemus, et uniuersæ Asiæ: Hac oratione audita, Cyrus haudquaquam admiratus, iussit eos illud facere, sed ita, ut iubendo admoneret, se post hac præpararent non ad imperandum alijs amplius, sed alijs parendum. Natura enim comparatum esse, ut è mollibus regionibus molles uiri existant, neq. ex eadem terra admiranda fruges, & egregij bello uiri gignantur. Hac Cyri sententia Persæ superati, à sua destiterunt: præoptaruntq. exile solum incolentes imperare alijs, quàm campestre colentes, alijs seruire.

HERODOTI HALICARNASSEI

historiarum libri noni, & ultimi

F I N I S.

BASILEÆ,
PER SEBASTIANVM HEN-
RICPETRI, ANNO A' CHRI-
STO NATO CIO. 15. XXCIII.
Menſe Martio.

